

Sri Krishna Devaraya Andhra Bhasha Nilayam,
Sultan Bazar, Hyderabad.

NAVARASA TARANGINHY

OR

BEAUTIES OF CHAKESPEARE

AND

KALIDAS

132 27.30,
29-6-63.

COMPARED, CRITICISED, AND TRANSLATED INTO TELUGU

BY

BRAHMA SREE

Ajjada Adibhatta Narayanaiah Garu

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM.

నవరసతరంగిణి

శ్రీరాజయ్యగారి వాగ్మయలను బోధింప నీ వాగ్మయవిభక్తి
సారాయనవాసులారాచే నాంధ్రీసరియవలెను విశ్లేషించు
ర్యా-వివాసుల కవిత్వా విశేషములు.

ALL RIGHT RESERVED.

FIRST EDITION—100 COPIES

Printed at Sree Vizilarama Vyas Press, Fort, Vizianagaram.

PRICE RUPEES TEN.

1922.

నాచేరచింపబడి ముద్రింపబడి నాయొద్దవెలకు దొరకు పుస్తకములు.

♦ హరికథలు (తెలుగు) ♦

జానకీశపథము	1- 0-0
మార్కండేయో పాఖ్యానము	0-12-0
హరిశ్చంద్రో పాఖ్యానము	0-12-0
రుక్మిణీ కల్యాణము	0-12-0
సావిత్రి పాఖ్యానము	0-12-0
ప్రహ్లాదో పాఖ్యానము	0 -8-0
గజేంద్రమోక్షము	0 -8-0
అంబరీషోపాఖ్యానము	0 -8-0
భీష్మచరితము	0 -8-0
పార్వతీపరిణయము (పసుమతికా కృష్ణమూర్తికావిరచితము)	0 -8-0

♦ తెలుగు నాటకములు ♦

సారంగధర	1-0-0
---------	-----	-----	-------

♦ కావ్యములు తెలుగు ♦

బాటసారి	0 -8-0
చూర్ణి	0 -8-0
విశతికములు	0 -8-0
శ్రీకృష్ణజననము సంస్కృతసంగీత ప్రబంధము	0-12-0
కాండము (సంస్కృత కావ్యము)	0 -8-0

అజ్ఞానాదిబద్ధ సారాయనదాసుడు,

వెదయపగరము.

DEDICATED

BY

GENEROUS PERMISSION

TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN

GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BARADUR

MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY

HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA

VIZIANAGRAM

సాత్వికతపముయు - వ్యక్తప్రసితామహుఁ ♦ వలననికలరుఁ తా-వనచరిత్ర ।
 శౌర్యవరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ ♦ దాతస్వభావమో-ధర్మమూర్తి ।
 బహుజనపోషణ - పరతనీతఁడైన ♦ జమునీకువచ్చెనో - నదయహృదయ ।
 సకలజనప్రియ - చారుఢోరణి నీకు ♦ మహాబసిద్ధమ్ముగా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొలి ♦ పొడముటరుదు ।
 నీడలె న్నద్గుణంబుల ♦ పోవుభభిర ।
 తగును నీ పేరు నీ కుశూ ♦ ధవుని కృపను ।
 విజయమందు నారాయణ ♦ గజపతింక ।

గీ॥ శ్రీ విజయరామగజవతి ♦ జ్యేష్ఠపుత్ర ।
 వీరలలితా క మారీ కు ♦ మారశూర ।
 నీగనుకుమార వివ్వాన ♦ నీ కళన ।
 రాజకులముఖ్య య క నా ♦ రాయణాల్ల॥

గీ॥ కాళిదాస మేష్ఠియగుల ♦ కవితలవరుఁ ।
 బ్రేమ, దేదవుగానన ♦ రించినాడ ।
 ఈకృతి న్దయతోడ నం ♦ గీకరించు ।
 మలక నారాయణగజేంద్ర ♦ యధిపచం॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । వ్యనశ్య సులభాకృతిః ।
 నారాయణ గజవతే । సాహ్యం ప్రకృతికన్యకామ్ ।

ఆదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

జగత్ప్రసిద్ధులయిన పేక్కియరాశిదాసుల కవిత్వమందలి సాగములు తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను పేక్కియరాంగ్లేయ భాషలో ముప్పజేడు సాటకములు నృతీయునాఁడు చిన్న కావ్యంబులు స్రవించి యుండెను. గాశిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల నృతీయునేడుకావ్యములు నొనఁచెను. కేవల మాంగ్లిభాషాసాండిత్యము మాత్రమేకలిగి సంస్కృత మెఱుంగనివారు పేక్కియరు కాశిదాసుఁడకంటె నెక్కువ కవియనియు సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాశిదాసునిచ్చిచిత కవిలోకమున లేదనియును వాదించుచుండును. గీర్వాణాంగ్లేయ భాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసినవారి కాపండియమునంద నేరదుః ఇంతకునొక భాషలో నేయున్నఁట కవిత్వముచెప్పినపుడు వారలతానత్యముఁ దెలుపఁగల లభముకాని వేఱువేఱుభాషలయందుఁ గవికనొనఁచిన వారలవాసిఁదెల్ప మిక్కిలిపీలుకాదు. భాషాగోపమునుబట్టి ననొకత్రయగోళదును. కావ్యమునకు నృతీయు నేవగునకు న్నలుగురసములు నాభిభేదంబుల గౌరవలాభము మూండు ననుటకుసంక్షేపము లేడింతకు. రాజమెచ్చినది రంభయనుసామెతయేలాకాకాము. భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియ నాశ్రయంబిది. రాజలేమలోకులెల్లరున్ భయపడఁజొచ్చిరి వణియునతఁడు చిలునవ్వినవ్వను జనులందఱుల్లాసవందిరి నేవగునియల్కగాని నగివుగానియంతగా తల్లియైయెరుదవు న్వతస్పర్ధమగు నేవభాషన్ జనువునవును రసోదయ మగునట్లు నేకభాషన్ జనువఁగానేరదు. పాఠాకరుచి. యద్దయే. పదుగురెక్క. - నేయి. మీఁగిడ. చరి. మొదగునికారములందు నవుడు వింత

వింతచవులగు- శంకొకదాఁకొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు
 పనికానియనుగాదు- సంస్కృతముపాలకబోలి దేశభాషలను తెలుగుమొ
 వలగు విష్ణుతులకందెనును- నాటియు నూహమొదట నొకవిడిదప భాషా
 గూఢమున బయలుపడియెనుగా- భాషలలో బరియేమి యుహలనొం
 దొంటికిఁబోల్చి పోల్చుచున్న లోక చక్రవర్తునకు చోరదియగునుడ నీ
 లుపద శేమన నేయూహలకలవడినవారల కాయుహలెక్కువుగ నివాస
 స్థానములు- భోజనవవాసములు మొదలగువానివలె రుచింపుటయను
 భవసిద్ధము కదా- యంద్రసీలములపంటి కురుచిచటివారలకు- మాటి- బం
 గరుచిపురుబోలినయెట్టిని కొప్పుపూలులకుండల్లనిగూదరము- పువలో
 వెచ్చనిగూదరము పాశ్చాత్యులలోను నుచింపలేదా- యిట్లు తేలికగా
 చినకొలది పేక్కియర్కాచిదాసుల కవిజ్ఞములలోని వానిలోకలకలన
 లనపడ దేభాషలందైనఁగవులనాం బరంగినవారలలో బయలుయూహల
 దొంగిలి మచ్చనకుమచ్చనన్ని యుదరపోషణాధికమకాని పేరెక్కుట
 కుఁగాని గ్రంథములల్లవారు నూటికిఁబదితొమ్మిది- విశ్వమొక
 పులేకాలమందైనఁగడునరుదా సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియు ద్వివిధ
 కవులకెక్కుడు కీతిఁగూడఁగవితారసజ్ఞలు సర్వ పురాణముల గదనమును
 గానఁ గప్పట్టెను- పేక్కియర్కాచిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభ
 గలకవిశిరోమములు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చునొందెడి
 యూహలువ్రాయుంబడకయుఁ గొందఱివ్రాసెలుబయల్పడకయుఁ గొం
 దఱికావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని సేతువులచే గణిం బడక
 యుఁ బ్రఖ్యాతిఁగొనఁజాలకున్నవి- పలుగురాడిమాటిపాటికెక్కుఁ గను
 కట్టె యరువుకవి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వానికొండుకులలో బోల్చునపుడు
 నాయభిప్రాయమన నేపాటిది- వారలకవిజ్ఞమనఁబలి సాగనులేచకటకు
 డొరకొనిఁ ప్పడు చీదవాడొక తావుననవర్తించుములపరిమితముగ నొక

తొందుమీటి కప్పుడనెద్దాననై నఁ దృష్టి పడకెద్దియుఁ దోచక తుడఁబ్బ
 యొకొన్ని చూత్రిము తెచ్చుకొనినట్లు - మఱియు - వారలఁ గొనువాఁడొ
 కదానికన్న నొకటికొరకవులకొప్పి పలుతెఱంగులఁ దుట్టగలిగి య
 వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియ్యుచువునెండఁ దినలేకవచ్చిపట్టయ్యె నా
 నొ - యొరుదవులకబ్బములందలి పొండవ్యమ కొనియాడవే నొకచావు
 పన్ను వచందురుం జూచినకొలంకివః విఠిలుతీరున వారలంజరవిద కొ
 లది సంతృప్తికీటడు - మఱియు - ధనశ్రీములఁగాంచి యారంపించి నానిం
 గులంకపంబుగఁదెలియఁ జూచుట్లు వారయూహలత్యామోచకరమూ
 య్యుఁ గొన్ని చోట్లకురవగాహములు - సనుద్రమునెలె వారలకవి తాశశ్చ
 యహారము - దిగింత రేఖకనఁకి వారముశ్రేణము కొన్ని తావులనందీయంత
 కుందును - వారివ క్షమమొక్కతి కునిచేఁ జేయు - సరియె - గూమహా
 వీశ్వరులు లోకవర్జిత్తులు నేవేదతల్పునల - నిడవగుకవులొకరికొకరీద
 నీయకుండు - వారిలో కొండములఁ బోల్చునీలుకాదననిమట్టుకు వాడెఱ
 నాడు - రసముచెడినీక - యహాకపుష్టినింజప్పట - సందవ్యకుత్తిగల పదవ
 యోగము - స్వేంద్రముగఁ గననగల్గించి యపుచ్చివనిమావారింజ
 ల్పుట - యకుకుంచకపద్యములట్లుట - మండిత పాదనిలంజకమన వృదు
 మధుకోచివశ్యంబులం బొందు - మహాలయ్యుగఁ బొన్నియనమొక్కొకము
 లు - పుచ్చపాధారగానుభవము వ్యవ చిత్తంబునఁ జేసి పాదవ్యయం
 బులకెల్ల రసకుచ్చులొందె నీవెదనొక దింబునఁ జే కపికళుదగు ప్రయా
 జనము - మఱియు - నొకభాగంబునఁ జేసి నీవెదనొకగామనాడు - చామ
 ప్పూహా తెల్లునట్లుమాత్రమే మూర్ఖవచ్చునొని యథార్థిగఁ భామించ
 కి కరణము నొక్కము - పట్టభావతల్లిపాదంబిది - పట్టభావ యెంచుచు

బాడికాని లేక కావ్యములరచించి కానిసాగ్యతాకికులుకానేరక గానకవిత
 లగ్నాచిక తెలిసీతెలియని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుతారకులున్
 గవితాభాతలున్ గ్రహచారంబున రాజభాషా పండితులనిపించుకొని
 యున్న తపదవులందినమాత్రీ ద్రవకన్తియుం దెలియునని దురభిమానం
 బునం బండితమృత్యులై విపరీతబుద్ధిన్న వనాగరికాగ్రగణ్యులుగాఁ బ్రభు
 నన్మాత్రమువడయఁ గోరిగానకవితావిద్యలకు న్నదాచారములకు న్వేరుని
 త్తులగుచున్నారు- జాతిసాగకవ్యము- నాస్తికత- గ్రామ్యభాష- మొదల
 గుపెడతోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకమతోనేయున్నవి యొకరుకొన్ని
 త్తగానేపకచానక్కఱలేదు- సాస్కృతమునఁగల కావ్యబంధనమాలాం
 క్లేయభాషకంతగాఁ గానరావు- నాయితానాయకలక్షణము భారతీయకృ
 తులందువలె బాహ్యశ్యాకావ్యములఁ గాన్పించదు- మఱియు నల్లీలాది
 కావ్యదోషంబు లన్దనకబ్బములగ్గఱింపకుంట పేర్చియురు? దోషముకా
 దు కొత్తగానాగరకతఁబొందుచున్న యాంక్లేయభాషకనాది నాగరక
 తఁగల భారతీయవాగ్దారవ మంతగాలభింపకుంట వింతకాదు- కావ్యంబు
 నఁబిఱుఁడనుటకుఁ బిఱియనిప్రయోగంపఁ జెప్పకేవకాదా- స్వభావవణిఁ
 నమనుచితిముగాఁ జేయరాదు- ముంగుళలువాల్చూర్లు ముత్తైవుంబ
 ల్వుతున చిఱునగవు తళుకుంజెక్కులు గలమోమున్నందు చందురునిఁ
 బోల్పివణిఁచునట్లు తినమొలసద్దాని విశేషంబు త ప కొందుటఁగల్గు
 మగునా- మోమునెప్పచిఁసట్ల భోభాగమున గవచఁడగునా- శ్చిం
 గారమునస్త్రీపురుషులొందొరుల గుచ్చికొఁగిలింతుకొని దశవిధచుంబ
 నము లోనచుండు గుహ్యభాషితంబులనుచుఁ గామ కేళిఁగావించుట- హ
 వ్యంబున గోప్యవయంబులగవచుండు మోటమాటలుపల్కుట- కొద్రగ
 ళున నవయవంబులనటకుచుఁ బ్రేవులంజెటకుచు నతికథారమాగభాషించు

ట. భీమత్సంబంధ నైర్దువటదలు. ప్రేమలవోవులు. తొంగ మొదలగు సహ్యా
 ములగనృచుట. కరుణయందు బలుపురుగులసి యొక్క పెట్టునగోలువా
 నియోద్భుత. శక్తిశాసక్రియలు మొదలగు ఘోరములజూపుట. భయాన
 కంబున మూర్తిపురిజోత్సవ వాభినయమనా. నాట్వరింగమున. బ్రీక
 శకనాహామోత మాత్రమున్నాదు. జగుస్సభయశోకములతో సభాన
 దులకాభివ్యాసలు కలుగునట్లునాటకములు ముగించరాదు. గూపకాభివ
 యప్రయోజనము సభ్యులకుల్లాసపచిక నీతినేపకటగాని జగుస్సభయశో
 కములగల్గజేసి కళకవ్యమెఱింగి చుటకాదు. కుళ్ళిపుండుమండి కులకు
 లరాలుపురుగులు. వాంతులువిరేచనములు చేసికొనుచుగదు నీరసిలిచా
 వసిద్ధముగ నున్న మనుష్యులనొకవైపు పొడిచిపీడితిను రాబందుముక్కుల
 స్వేదముపేస్తలు పూర్ణగభవతుం బొడిచిచుట్టబందువులేడ్వ గ
 దువులోనిశువులం బైకిలాగికాలద్రోక్కుచు బగడిచుకొనుకొదా
 కారుల సూరచేష్టితములక జూడవేడ్కబదు నామాపులు. లేక. సవ
 రత్నస్థగిత సింహాసనమున సకలజనసమ్మతినస్థిమిచు చక్రవర్తులన్. బ
 రహ్మరనదనావ లోకనకుతూహలంబుతో నానందంబుమూర్తీభవించున
 ట్లు పెండ్లిపీటవలంకరించిననవధూవరులక. దేశోపద్రవకారులగు దుష్టక
 తువులట్లించి పాణదళమింకలజనరక్షణకక్షులై జయభేరిమోగియ
 నిజనిరుదుంబులకే తెగచు నీరబంధువులనాలోకింపనాశించునా. తనతక్
 తనతండ్రివత్తగి తనతండ్రివత్తమిడి చంపించినకారణమున దానివత్త
 డ్రిక్పొడిచి పగడిచుకొని తన్నుంబాడుచుకొనిచచ్చుట. ముదగువిష
 కులాడ్లి నైర్దుడియా పెతనయెదుట విటకాతో జేయు దుశ్చేష్టితంబు
 కనిష్ఠాయు నొక మహారాజేమియు సజ్జనానోయూస్థికిని తుదకాపెర
 నకొడుకులచేయవరాదు జంపించివాని భార్యంతెలుపెక్కించి య. పకా

త్పైతులసత్త్రియునాల్క- ఖండించుట మొదలగు తనదుష్కర్త్యము
 బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచే బొడువబడజూచుట- తేదండ్రు
 లన్నదముక్తులు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచేనెన్ని యో
 కుట్రల బన్ని బండ్లడిచింపుచు బలిబాలుర హతమొనరుచు భరణ
 లంజరించి యాదీన వ్యవహారములను తేల్చిడివిడిచిపెట్టుచు ఖండికృ
 త్యములాచరించుచు దువకొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁగూలుట- మొదల
 గునసమంజస కథావిధానములు రంగస్థలమున నభినయించుట కొంతసేత
 బోధకమగును సభాసముకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియో భరణ
 ముని పము ఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారివీర రసవిభాములుగా
 నాటకములుండవలయుననియు నుత్తమ నాయకనాయకస్వతః బోధక
 ములైయుంకవలయుననియు సుఖవ్యవసానయుతములు కావలయుననియు
 ను శాసించిరి- భారతీయులంకరికులేషాచి న దోషములు పెక్కులు
 న్నప్పటికిని పేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియములే
 ను- పేక్స్పియరునివంటి కవిభామనీ సభాతోసభవిష్యతి యందగినది-
 పేక్స్పియరుని కవిత్వముతో నన్యవికవిత నోబ్బుటసగర్వముతోఁగరదీపి
 క సరిజేయుటవంటిదను విచక్షణులు ననన్తసేయరాదు- తనకావ్యదహ
 ణమున జగమునెల్లజూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయులలో న్యాసుఁ
 డు నాంగ్లేయులలో పేక్స్పియరుని నాయభిప్రాయవ- భారతముచదివిన
 వ్యడు పేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బోకించినపుడును నామనసునకులో
 కమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను- పేక్స్పియరుని నాటకంబులు
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు న్యా
 స 1 Antony & Cleopatra ఆటసీమణియుక్త యోగిట్లా 2 As
 you like it నీమిష్టాదుసాగము 4 The comedy of errors భ్రాం
 తిహాసనము 5 Coriolanous కారియోలేనసు 6 Cymbaline సిం
 బల్లెను 7 Hamlet, prince of Denmark డెన్మార్కుయవరాజగు హే

8 julius caesar జూలియస్ సీజరుడు 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు
 చరిత్రము మొదటిభాగము 10 రెండవభాగము 11 అరదవ హెన్రీ మహా
 రాజు జీవన చరిత్రము 12 ఆరవ హెన్రీ మహారాజు జీవన చరిత్రము మొదటి
 భాగము 13 రెండవభాగము మూడవభాగము 14 ఎడ్మండ్ హెన్రీ మహా
 రాజు ప్రథమ జీవన చరిత్రము 15 జాను మహారాజు జీవిత విశేషములు 16 లియ
 ర్డ మహారాజు ఖాన్ నాటకము 17 రెండవ చార్లెస్ మహారాజు ఖాంత నాట
 కము 18 మూడవ చార్లెస్ మహారాజు ఖాంత నాటకము 19 వ్యధాప్ర
 ణయోక్త్యము 20 మేక్ బిట్టు 21 ప్రీతికి బిట్టు 22 వెన్ని సుహృదకుడు
 23 విండ్ సర్వేదుకకత్తెలు 24 ఒడువేసవిరేకం 25 mach Ado about
 nothing ఉద్దగడగుడ 26 ఒకెల్లొయను వెన్ని నేతలు నల్లనివాడు
 27 నిల్లర్ల మహారాజు పెక్లిస్సు 28 గోమయోజానియట్లు 29 గయ్య
 లిమ్మర్ల రాలిగారేయటం 30 గాలివాస : 1 మనుచీవన చరిత్రము 32
 ఎడ్మండ్ కనుమఃఖాంత నాటకము 33 లోలియన్ క్రీడాలు 34 : న్నెం
 డవరేయ - లేక - నీలినిది : 35 ఎంనా జేశు యమన మ్యలింగు 36 నీ
 తుకతి Winters tale 37 కావ్యములు 1 కవిత్వోనియములు 2
 ల్యూక్రీసీ వెలుల చాళువర్ణములు 4 నాయకవిజ్ఞానము 5 వీనతీర్థవా
 సి 6 భాగ్యములకవక్షి - కావ్యములయెడ నెవరిట్ట బాట్టి వారివి వ్రాచి
 నకావ్యముల పాశ్చాత్యులను లేకుండుటయేక కొంతయనగాడు - కవి
 తావ్రోభలంకించుట ముఖ్యముగాని వారినియమములు వీరిలేవని నేన
 వగించరాదు - సహాయసహవతో గావ్యమునా నేచికన వాళకన్న సహ
 యుక్తి న్నెరవాడు వసియుండిదా - శాస్త్రముచదివి సుకీర్త్యునా
 గి సుగిన్నికట్టిన మానవకల్పితాత్మకము కన్న సహజహాస్యమున ర
 మ్యముగఁ దనగూడ్చుకొనిన బంగారుపిచ్చుక నేవుల పుష్పము - సకల
 భాషాజ్ఞనియగు దేవభాషలో గావ్యముచెప్పి లోకులమెప్పుంచిన వానిక
 న్న దేవభాషలోగిల్చుమొసలిక దగిముప్పింతిష్ట పెట్ట వాడు వే
 యిరెల్లెక్కు - పినదగు - నెందుకొకతమగుడు - కాళిదాసకృతులొక్కయ

భాషకును పేక్కియరుచికావ్యంబులు గీర్వాణభాషకును మాచికనయెడ
నాలురుచర శార్వత్తవ్యమునృప్తపడుననియెంచి నాకుఁకొంచిన కలిగాను
ని మూడుపద్యము లాంధ్రేయభాషకును పేక్కియరుచి మూడుపద్యము
లు సంస్కృతమునకు నాస్త్రికానాడెను- శ్లో॥ చిన్వీశ్యామా॥ దీనితెలుఁగీ

గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- She who is there a lovely and
delicate woman of middle age, sharp toothed, scarlet liped,
tender waisted, gazzle-eyed, deep navelled, slow footed,
on account of heavy loins, slightly bent down by breasts ;
like the first female crea-tion of the Creator. O, she doeth

teach the torches and దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- శ్లో॥
అశ్వంకుం పశ్యంతిరునుఁలానికువే- పరోవ్రదీనాళి॥ రాత్రోకాశ్చిరపణ
విచలవశ్చిన్నభూతే విధాతి॥ సౌందర్యం చాభవేనుమతి శ్రేయమునావ్య
అమూల్యం॥ వాయస్యో ఘోచరః పరమోద్భవో భవం దిదేనా॥ శ్లో॥ ఆ

కారసదృశప్రజ్ఞః దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- He is as in-
telligent, as beautiful, as learned as intelligent, as engaged
as learned, as famous as engaged. He was a man and

దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- శ్లో॥ జా- ఘాత్తు
మాన్యర్వధేత॥ సంపూర్ణానుగుణాకరః॥ నాహంకదాపి పేక్కిజ్జే॥ త
స్యప్రతినిధిః॥ శ్లో॥ అభరణవ్యాభరణం ornament of orna-
ments, decoration of decorations, simile to simile, friend !

her beauty is దీనితెలుగీ పూర్ణమునఁ జూచుకొనునది. To gild refined
gold and దీనితెలుగీపూర్ణమునఁ జూచుకొనునది. శ్లో॥ స్వరణేహేమ
విలేపసంసమనెకే రవోద్భవేనంజం॥ చాంకేయప్రసవే సుగంధకలనం
హైమోపలేష్టే హనమే॥ దేవేంద్ర స్వకథాసనేనను దితే వణాకంఠరిప్రా
పణం॥ దీనేనాకకరుచిప్రదీపక మతివ్యధక మ్ప హా సా స్పద మే॥

పేక్కియరుఁడు సహజ పండితుఁడు- స్వకంత్ర కల్పనాచతురుఁడు- ప
రుకల్పనాత్మకమంగక యశోచ్చగాఁ గావ్యంబులొనచెను- మతీయు
ఁడెక్కు శబ్దంబులకు నిజచ్ఛామసారాధకంబుల వినియోగించెను- గా

దాసుడు పాదీరబంధనమలకు లోబడికృతులనొనచేసెనందు నాకు
 ంధించినకావ్యంబులు 1 రఘువంశము 2 కుమారసంభవము 3 మేఘసం
 దేశము 4 ఋతు సంహారము 5 శృంగారతిలకము 6 పుష్పబాణవిలాస
 ము 7 సలోదయము 8 రాక్షసకావ్యము - నాటకములు 1 విక్రమోర్వశీ
 యము 2 శాకుంతలము 3 మాలవికాగ్నిమిత్రము 4 ప్రహసనము:-
 పేక్ష్పియకునచిహ్న 37 నాటకంబులలో 4-20-21-24-25-26-27-30-33
 -24-37 లతనివికావకొనెదనఁ గానిసిశ్చయముచెప్పరాదు- వివిధ వేషంబు
 లనొక్కచో వివిధానభల ప్రేమనటులకనినరస్వతిపెక్కు తెలుగులఁగా
 స్పించుటకూడ నై జమన వచ్చును- రఘువంశమున నవసానసగళములు కు
 మారసంభవములోని పదవసగళ మొదలు కడవసగళును మాలవికా
 గ్నిమిత్రము- సలోదయము- ఋతుసంహారము- శృంగారతిలకము- పు
 ష్పబాణవిలాసము- రాక్షసకావ్యము- ప్రహసనము- కాళిదాసకృతులగు
 నా- యోమూరీపునకెఱుక- కలివముగాఁ జెప్పలేదనసలోదయరాక్షసకా
 వ్యములు- స్వభావోక్తిచాలనన ఋతుసంహార మాలవికాగ్ని మిత్రశృం
 గారతిలక పుష్పబాణవిలాసములు మోటహాస్యముకనువడదనఁ బ్రహస
 నంబు నెడమచేతినాగివలె రఘువంశకుమార సంభవావ సానసగళు
 నగ్రిచించెనేమో- కాళిదాసుడు పేక్ష్పియకునివలె స్వతంత్రుడకాడతని
 కవిత్వము వాల్మీకిన్యాసకవిత్వములి సనుసరించి- ధారలేయగ్రంథము
 లలోని యూహలన్నియుఁగలిగినచో పేక్ష్పియకుని యూహలగునేమో-
 యెన్ని వాహానములు కలిసిపోతినను సమద్రీమాన కొకమూలకువచ్చు
 నా- సూర్యవంశులన వర్ణి- సూర్యకాంతి- గీర్వాణ భాషాశారవము-
 భరతివమకచార సౌకర్యము- పేక్ష్పియకుని కవితాప్రతిభయు నిరుప
 మానములు- పూర్వంలో వాల్మీకిన్యాసులు- నవీనులలో జయజేవమా
 ఘభవభూత్యాగులు గాళిదాసునకు సమానుతో లేకనికులోగాని లోక
 మునందలికవులలో పేక్ష్పియకునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని లే
 డనవచ్చును- నామల్లుకునాకుఁ గాళిదాసుంజదువునపుడు పేక్ష్పియకు
 నగరుననన్న పుడు పట్టణమువలెస్థిరించెను పేక్ష్పియకునిజదువునపుడు
 కాళిదాసుడు మహారాజ్యము స్వరికీరించునెడ నుద్యానము వలెదోచెను-

మతియు- నీగ్రంథముననాయుపయోగించిన భాషయుంబద్యలక్షణము
 న్సార్వవిమతాను సారము- కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెనుగునందెల్పి
 నాడ- గీర్వాణభాష తెనుగునకుమామూలమవుడు- గమికమీకృతనై
 కసీవృత్తుడైన యియ్యాసీకరించినలాభమేమి- యాంగ్లేయభాషకా
 ధ్రమొసమకనడ నాంగ్లేయ భాషాపరముల వాడుటెట్లుతగవో దేప
 భాషనెలిగించునపుడు తత్సమమట్లుపయోగింపరాదు- మిశ్రకావ్యముల
 న్నూడ- గొంకొకయధమునైలుప నచ్చతెలుగునకు శక్తిచాలనప్పుడు
 మాత్రమేవాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపనచ్చును సీ॥ వడిగో
 రు వెచ్చగుబ్బు- గ్రీష్మకౌగిలి-గట్ట మొవలంట- బట్టమోపి యని
 చెప్పక- సహసానఖంపచస్తనదత్త పరిరంభమామూల పరిపీడితాధరో
 ప్త మనిసింగారమునకుదగనికఠిన సంస్కృతదీక్షు- సమాసములందెలు
 గు పదైమ్మడమ్మట్టంపరా దిపుడఱున్నకు- బల్కుబడిలేద- తెనుగు
 ననఱున్నలు- శకటరేఫములుగల పదముల- నెలిసికొనుటకుస్సాధ్య
 ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ
 నీగ్రంథమున నఱున్నలు- శకటరేఫములు దంశ్యచజలకు- బీకమొ
 దటిపదిపుటయంకున్నట్లుగుతులుండెలుపబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం
 తుడు నోటిబిండదీసిచెర్వులోని చేపలుచెల్లెక్కిపోయెనన్నట్టిపుడొక పం
 డితమ్మగ్యుడు కొండకుగొడ్డ- యెందుకెప్పుడు- నంపుటకమ్మట- మం
 చికిమిచ్చి- యింకకీజ్కయనియుం దెలుగువారితం జంపుచున్నాడాహా
 యేమిపిదపకాలము- తెనుగునలేనిజిగులు తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు
 కొని గోరంజీఱునది గొడ్డటంజీల్చునట్లు సులభముగానున్నతోవ్రాచుగ
 లిగిన దానికీజిగ్గలంబోదించు వృధాప్రయానములేఖకులకు- గా
 వింపదగదు- పేక్కియర్కాళిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాదినజర
 సరియల నీగ్రంథమున బోల్పబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవింధమువం
 టి గీతప్రబంధముత్తమము- మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య
 మము శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్ర రూపకమధమము- మొదటి
 ది సంగీతసాహిత్య విద్యావేత్తలకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా
 షాపండితైకవేద్యము- మూడవది పండితపామరోభయ నేత్రశ్రోత్ర

మూర్తిరంజకము. మొదటిదానినిచించుటకు నాగేయకారులే శకు
 ను. రెండవదానికి గేవలసామావాదితఁడంచాలును మూడవది పలుపుర
 వాలకములతోఁగాని యక్కఱరాదు నాటకాంశంకనిష్ఠునదానికి నా
 టకరచనమే యుష్మకవిష్వమని యభిప్రాయమాలేక కవికిఁగావ్యరచ
 నా శక్తి తక్కినపుడు నాటకరచన మొనఁచుకొనియూ నాటకవిరచనములు
 చెట్టచ చెచ్చి యకాలమునకుఁ గుక్కమూఁతిపిండెల
 నందగునమోపసూతా ముయావనమనవయ
 సుచెడుటకు గుర్తుకాన్ముకాదా సహజమగుచంద్రలింబమం జూచి
 యానందించక చిత్రపటమునందాని ప్రతిజూచి యలరువెట్టివలెఁగొప్ప
 నుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మవ్వించువెంగలిమాస్కి వజీయఁ బ్రయత్నమ
 గుపాలునూని మనసులోఁబొట్టాపు నెడఁగుతెప్పునఁ దాఁబఁకించు య
 థాధావస్తపు వాస్తవమున కానందింక వాఁకఁబులకుల్లాసమువా
 డెంతవెట్టివాడో యిప్పటిలోకు సంగిలి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంక
 ణమునకర్తచుట్లు నాటకము చూసినక్కరలేకు పూర్వలభ్యతెలిసికొనుట
 కు నాటకములకన్న గివ్వితేతగద్యపద్య కావ్యమలెలెస్స యెకరివేస
 మొకహాని చో నవహానాన్నవహగుఁగాని స్వభావికముగనుండునా కా
 పురనాటకప్రియోగమునఁ బ్రయోజనములేదు పూర్ణగర్భవత్ప్రియైత
 నమాటవజచి తన్నునిరసించుభరతయెదుట శకుంతలపడినపాల్లోక ప
 దాజ్ఞేంద్రకుట్టవాఁడాపె వేషముపూని తెలువఁదొరకొనుటయు నందుకుజ
 నులలరుటయు వెట్టికుదరినదిరోకలితేరా లలఁజుట్టకొనియెద నన్నట్లుండ
 దా యట్టివాలకంబులవలన వెట్టులకుఁదప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబులర
 సరూప్యతెలునా తనతల్లిసత్తగి తనతండ్రికివినమిడి చంపించినతనపినలం
 ద్రియెదుటనున్న పు హేమెట్టయొక్క ముఖవైఖరియెట్లుఁదనో మన
 యూహకేయందఁపు వేషముచేఁదెలువఁబడుటెట్లు కథానందభాముతె
 లువుటయందు గటకముద్రాపిడ పాగిగాయావమువంటిది యొకవత్సర
 ముక్కిందటఁదాఁగలసిఫత్తిలోకై కసుందరియగు శకుంతలనమ్మచి యాపె
 యెన్నిగుర్తులు చెప్పిననుమృత సభస్థలినా పెదూలనాడి పొమ్మనిన
 దుష్ట్యంతుండాపె యేగిన వెంటనేయాపెకుఁదా నొసంగినయంగ్రముక

జాలిగొమ్మల దొంగిలించుమాత్రము చే నా పెళ్ళాసుడినట్లు స్వీకరించెచ్చి
 కొనుటయు వాటియొక్క కౌశల్యమును చూచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి
 కవాప్రభావంబు గొనుట గూడె యుండుగాఁబోల్చి కలిసి యున్నట్లు పురా
 నాకథకు విరుద్ధముగ తోచుచునుంభవములగు దిక్కుచుట్టయొక నాటక
 ముటచుట్టకాంతాకవి వ్రాసెను యీ చోద్యమేమి నాటక ఫలిచ్చివాల్సి
 కవ్యాసాదేశపురకీనాటకవిరచనోన్మాద మెలపుటలేనో కవిరచిత
 ములగు పోవిమాఖలులు స్వయంభూతికన పోవచ్చునానలున్నె
 న్నరు ముట్టపగ్గములు నాటకవిరచనమనంభా
 వ్యమనింజుండు నివరియరు మునివేరయందు విస్మయము
 వలె గద్యముకన్న బద్ధమగుచుండుకట్టుము- వద్యమిచ్చు నాటయు
 నచుట్టకట్టుము- నాటకవిరచన వధమైనదేమి యున్నమైనదేమి
 దానిలో పోలకములతో బరిచయము- కడిచినదానికి నగ చేయి- లోకకవు
 లునా బంగారు పేర్చియర్కా-నివాసుల క్షమలలో కనానించినదో
 పేర్చియరుని హేమలైలు గానిదానగా వాకం బును నెరుపనూని ప
 ణ్యతింగానించు- వానినూని- కొంతచచ్చింపవలసియున్నది- హే
 మలైలు దేవాక్షాక్షాక్షేమం బిలగు వానివలె దుమాంబున లేచుగా
 రేక్షయీ సంగతిచెప్పుటకు సమానముడి యా ప్రభువాదయ్యమలేది
 రావక్కటలేననియనుటబట్టి యదివల కేరాజు బలాత్కారముగా నతని
 తమ్ములిచే జంపబడినట్లుండవలెకలసియుండున్నట్లు- వాటియు- హే
 మలైలు కావలసివెట్టివానివలె గొప్పకదలచి తనచెలికారకతో జెప్పి
 యున్నాడు తనతండ్రితో నోఫిలాసినదము హేమలైలుకొని యం
 తయోప్రేమజూపించి యెట్టకేలకుదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ
 న్నుట్లు కాన్పించెననిచెప్పుటవలన హేమలైలుకు దనతల్లియునిం తం
 డ్రియునొనచివ దౌరభాగ్యముంబట్టి సరిసారభోగములందు గాధవిరక్తి
 కలిగె నున్నుండగు తనతండ్రి గారి తనతల్లింబెండ్లాడి రాజ్యమాక్రి
 మిందుకొన్న తనతనతండ్రిబోలెయింది పగదీచుకొనుటయే తనబ్ర
 థుమకు సాధకమనిశ్చయించి వెళ్ళివానితలెసరించుచు నడుచునేడ
 కొనియొండెను హేమలైలునకుదనపితండ్రియొనచివదనుమాంబుగతా

కి మఱినా పెక్కు శక్తి పెక్కు శక్తి వేమందుకు దేవుడు మే
 మే కాగణమిచ్చియుముగాఁ దెలియును హేమల్యుడెప్పుడె మనుజుల
 మానుచుండుముపై నచహ్యపడెను లోకమును దేవగోరిత బుద్ధుడు
 భార్యను రాజ్యభోగము దృఢపాత్రయును బరిశ్రమించియు హేమ
 ల్యుడొక్కవలచిన యోధీలానవతియు దనజీవితేచ్ఛనాడ బాపాత్త
 డగు తనతండ్రింజంపి తనతండ్రియుగాము తీరుక కెంచిడిదనాడను
 హేమల్యుడరాత్రిత్రుడు మఱియుచిత్తులు హేమల్యుడొక్కవలతం
 డి) ప్రియము తనతండ్రినై నశ్చాత్తావవంతునుండియైన స్వభావ
 మాన దుష్టతచేనాతండ్రినై హేమల్యుడొక్కవలతండ్రియెంచెను సు
 గూఢాచార్యులు బుద్ధులంబులుగాఁదగు తనతండ్రికిఁగిది దుర్గాణ
 భూయిష్టమగునాపియును తనతండ్రికిఁగిది తనతండ్రిం
 జంచుట హేమల్యుడను బ్రతుకునందు లోకంబున వెనుదనతల్లితోఁజొ
 లింపనకుఁగూడఁగూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁగోలు హేమ
 ల్యు తనతల్లిగదిచొరగక కాత్రమున నొ టిగదాగిన పోలి స్సవెలు
 గిల్లు పొడిచిచంపెను హేమల్యు లోకులందఱిచే మిక్కిలి క్రేమ పంబడె
 గాన నరికిబాపాటముగాఁజూచిచేయటకాతని పితండ్రికిఁజెబుచు బ
 శ్చాత్తావవశయందు నరాధికముచేయుచున్న పంమదుర్మార్గుడ
 డు చరిత్రబడినకతియందు కిన్ద్రపకకులచేధవకాత్తైన హేమల్యుడె
 వనునకు మొక్కుచున్న పితండ్రిరాత్రి నొకగడనకు దొరికినప్పటి
 కి జాభకుండెను వఱియు నోధీలానానలచి వలించికోసిన హేమల్యు
 లొలయించుటకు హేమల్యుడొక్కవలతండ్రి యింగుండునకు బంపుటవినిరా
 త చెందియె, పోయెట్టి కట్టికొరగామాపె తండ్రి యాకస్మికముగా
 హేమల్యుడొక్కవలతండ్రి హేమల్యుడొక్కవలతండ్రి భ్రమపడెను బుద్ధు
 డు పట్టాపువీధి వచ్చెను మనుజులనమంజూచినపుడు తనసారనిబ్రాహ్మి
 చిత్తు హేమల్యుడొక్కవలతండ్రి యింగుండునకు బంపుటవినిరా
 కున జీవితమాపై మిక్కిలిరోతవడెను వఱియు దుష్టశిక్షగావించి లోక
 మున వదుపకారమునెయుట యేజన్మమునకు సాధకతయని నిశ్చయం
 రోధీలాకువలపుబాటు వ్రాసినదివార రూఢిగఁదలెను హేమల్యుడొక్క

లా క న్న ను మ టి యు (వ స పా) గ ము క ' క్ష ను దు ష్ట
 శీ ట్ట (జే సి పి త్తా గ ము ర దీ చు క) ను ట ఠే ము ఖ
 ము సి యె ర చె ను - వైష్ణవత్తు తనయ్య శము నెఱచేచుటకు
 టింపకున్నయెక హేమైట్ట ధీరోదాత్తఁడనవచ్చును హేమైట్ట తల్లికి హేమై
 ట్ట నకు వైష్ణవత్తు సంవియమున్న కేమోకాని హేమైట్ట పినతల్లికిమా
 త్రివది సమక్రములేదు. హేమైట్ట తనఁజూపి వగఁదీచకకొనుటకైక
 సినవేసమనియే నుఁగిగి శక్తిఁ చెను సంగతులవల్ల హేమైట్ట ప్రియ
 ముగాఁ దనతల్లిండిందనపినతల్లిండి చంపుటచూడలేను లోకులు గనగున
 లాడుకొనియుండవచ్చునా కారణముంబట్టియుఁ దనయిక్వకుసవయస్కు
 లు సనయచుమానమునబలపడకగాఁ దీననంకల్పనశమునఁ దనకుఁదో
 యెంచిన తనతల్లిండి దయ్యము తనపినతల్లిండి దాడకన్యకు నైసివటుభ్ర
 మపడటచేసెను మాటియుఁ దనతల్లి దనతల్లిండి గతించిన కెండునెలలో
 దన సతల్లిండింజెండ్లాడిన కారణముంబట్టియుఁ దనతల్లిండిచావు దృష్టాంత
 ముగాఁ దెల్పుకొక నాటకముఁడవఱకు విసజాలక లేచిపోయిన తనపిన
 తల్లిండి వైఖరినొప్పియు హేమైట్ట పినతల్లిండిందునమాకి పితౄణము
 దీచిక లోకులకు దనధర్మాచరణముండెలియఁ ? చకవిశ్వయించెను హే
 మైట్టించు మిరికిరువదియైశేండ్లు వయస్సు కలియుండవచ్చును మూలా
 మతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతల్లిండి నామ్రక్రమవాడు కొకదోషముకాదు
 తనతల్లిగాని మాటియటువంటి సర్వ హితబాంధవ్యము కల పెద్దలెవ్వరైన
 గాని తనపినతల్లిండి తనతల్లిండింజూపి రాజ్యమాక్రమించుకొన్నట్లు తన
 తోఁజెప్పియుండలే దింతియెకాక తనపినతల్లిండి తన తల్లింబిగాయనైన
 వెంటనే రాజ్యమునకు నావిమక్రమరాజవీవరి యెంతయోసేవతో బహి
 కంగముగా రాజసభలో నిష్కపటముగ వక్కాణించెనుఁ గాబట్టి హే
 మైట్ట లేనిపోనియనుమానముపడి పెద్దలరయక పడుచుతనపుట వివేక
 మతోఁ దీవోన్నాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁదావలచి వలసించుకొన్నక
 మ్మియనా పె తిండిస్మృతియుఁ దనతల్లిండిందనపినతల్లిండి మొదలగు నాత్మ
 సంధులంబాలయించి కోరితనమిత్తికిఁ దా హేతవయ్య నిట్లవివేకముగాఁ
 చెను హేమైట్టో కిలానుఁ దనపాఠిపదముగఁ బ్రేమించియు నాయో

కవచంశతమున్ను ల్పితాః శక్తిసక్తుజ్ఞునిదుస్సాహసముకః నాటకముగాఁబ
 న్నుట లోకులకుమనీషికోధక మంతమాత్రముంగాదు వజ్జియునేఁబది
 తేంద్రకు మించిననయసుగల్గి తనయన్నకుదోహముగావిరిచి వశివం
 బెంద్లాడి రాజ్యమాశ్రమించుకొన్న తనదౌత్యవ్యయం బ్రోక్షణము
 గాఁగిఁదెచ్చుకొనుచు బశ్చాత్తిపుడగుచు భగవంతునిదన నేరమునై
 చుమని ప్రాణోంచుచుంటచే హేమైట్టువినతఁడొరి హేమైట్టున కోఁఖిలాను
 బెండ్లిగావించి హేమైట్టునుంగట్టి తానొసరియుండకి విఁద్రుమిక్కిలి
 హేమైట్టుంబోలయింపఁ జూచుటప్రాప్తభావము కానేరదొకవేళఁ బూ
 ర్వగాధననసఁగించి చేసిననుపేక్కియరుని నంటిమహాకవి యంతయనంద
 భక్తముగా నొకపడుచువానిదుస్సాహసమునేఁ గులనాశమగుటలుఁబ
 వర్యవసాన నాటకి మొనచుకాట సునీతికోధన సూక్తమగుకావ్యమునకేక
 లనంపుతెచ్చె నొకకోడెకాఁచొక యెలదవ్వనిన్వలచి యుండియుంటిట్లకొం
 చెము కూఁతఘనమనువట్లు మునీశ్వరాహామగు జ్ఞానవైరాగ్యముల
 పచుకాట నూత్నయావనస్వభావము కానేరదుమన కార్యములచేవేచుక
 దైవమొకటికలదు దానివశమునసర్వము జరుగుచున్నదని న్నేహితులకుఁ
 జెప్పిన హేమైట్టు తనతండ్రిమరణమునకు వజ్జియుడన నల్లిదనవినతిం
 డొరి పెండ్లాడిరాజ్యమాశ్రమించు కొనుటకాదైవమే కారణమనిఁమ్మి ప
 గఁదీచుకొనుతలంపు మానకుఁకిచిత్రము- సకలకార్యములకు నైవేక
 తకాయను భృడవిశ్వాసము గలవాఁడేపనికైన సంతగాఁ గీసెక్రియత్న
 మొనఁపఁజాలఁడు సుఖచర్యవసాననాటకములలో సుఖమాగఁజూఁబ
 న్ని ప్రాత్రములకుఁ జెలువగుతాముల బ్రతుకుఁగల్గించునట్లు లేననొ
 యూహలతో దుఖావసాననాటకముల భూమికలకెట్ట లోక్తభత్సమరణ
 ములన్లప్సావిష్కరమధుకలమనితెచ్చి పెట్టుబుద్ధివైపర్యమేమిఁజచ్చును గా
 నిదో శంగర్థలమునకుఁదొలుత నొకముడుసలివారి వాఁకూఁతులకేగూ
 డబలియచ్చి యూపిదపఁజూవలు నేత్రములకానందమా లేకలోకోపకార
 నీతికోధకమా తనకివితాప్రతిభకొకవర్షియ రూఁమొక దుష్టమిఁదునమా
 సత్త్వియుఁదాచుచుండు లోడులేకపోవడునట్లక యవిధేకపునదుచు రా
 చకోడుకుఁగొంకిక విధులతోఁబ్రవర్ణితుఁడముఁగఁగూఁదియట్టి యోఖిలాకు

హేమలక్ష్మణుంబుంబులకు వానిపరతంత్ర్యంబు యాంక్షయై వేశమనకుం బుంబి
 వేసిరట్లు స్వప్నముగాఁ దెలియఁబడినాఁడు నాపెయూత్తమాత్యకుఁ దగిన
 కారణము నాటకమునఁ గవడుఁగదా యేలోపముల్లున్నను లోకము
 లోఁ బ్రోక్షులందఱున్ హేమలక్ష్మణు నాటకంబులనన్నిట నుత్తమమనితెలంచి
 వపుడు నేఁగాదనఁజెల్లునా. హేమలక్ష్మణుని పాడితునకునయ్యమగజెడియు
 నన్యాయమిచ్చుటయు వజ్రమునామాటవొప్పున నతఁడుతనలోఁ గూడఁద
 నకులము సంతయుంబోల నుంచుకొనట యట్లకభక్తికాయుక్తైన ననం
 భవముగఁబోఁచునా. కథకుఁగాల్సేతులు లేవీలోకములో నడుగని యానం
 దభావములేవ్వి. తక్కినయారాశములజోలినీ కేల. కవితాచాతుర్యమెట్లున్న
 దన జేక్కియదుని కవిత్వప్రభ కుమారాకాండ ప్రభకును లోపమెవ
 డెంచఁగలఁడు. జేక్కియదుని నాటకములు కావలిశింకింపఁ బడినయనిత
 వ్పడకకేల యిరవదిమైదింటిలో సీతాభావములు కెరియులేనియగు మ
 టియూతెన్ను పైమనుభవనమనుటకు సాదియములేదు. నీ సప్తానసారము
 నుండి జగమున నాటక రాజమనవచ్చును. లోకులకుత్తమాలపల్ల నృత్తి
 యు నీమలనుండియు నొక్కతరుగనే నీతిబోసింపనచ్చుఁగాని యుత్తము
 లనత్ప్రకాశముల నీతిగఱపుట పండితాభిరుచి. నీమలదప్రకాశమ
 గవచిక నీతిఁజెల్పుట పావరరంజనము. కాళిదాసునివల్లునాటకములలో
 నరనివికావనకొన్న మాలవికాష్ణమిత్ర ప్రహసనములుగాక తక్కిన
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రీరమము. కా
 విక్రమోద్వేగము మే మేలుగఁగనృప్తిదు. భావకలుండగా నన్యవైరుషులఁ
 గవియఁగోరుట భార్యులకెట్టి తప్పుభావకలకుఁ గూడ భార్యలుండగా మ
 టియొకతె. గూడనెమటయట్టి దోషముకాదోకో. వైరుషుండింకొకతె నా
 సింహులట్లు ప్రేమతోకనిఁగాంపింపఁదగదా. యఁ దాన్ని నఁగూడిన నానే
 రమ్మనైచుమని భార్యపాదములకుభరిత మొక్కునట్లు వానిగలసిన పా
 తబొచుకొమ్మ భరితపాదములకు భార్యమొక్కుట సరిసముకాద
 ట. ప్రేమిఁబాతిప్రేమవలె బురుషున కేక పల్లి ప్రేమముముఖ్యము కా
 వలదు. యొక్కకట్టింకొక కిమ్మక్కరిగునా. భారతీయనాటకములలో ద
 డిగానాయకత్వము నభినయకుఁడు క్షీణింపకము. విక్రమోద్వేగము

కుంతల మూలకాగ్ని మిక్రిములలో నాయకులు వేశ్యనొకడు వేశ్య
 మాత్రునొకడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకడు క్రమముగావలది
 యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిగయమాడుకొన్న భార్యునైచించిరి. కా
 కుంతలమన నఖిలతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీగకుజడిసి
 చెలులన్నామమునకై విలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టచాటు
 నం బొందుచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ
 మినేలుచుండగా ముద్దరాండ్రకేవడవజ్జ నేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి
 జలిసించుచు నాపెదటికులుకుట దెంతసరసము- కనికరమాముద్దియ య
 దివటకచట రాజనక్కియుంట యెఱుంగకుండెనేని యతనియాకస్మికౌద్ధ
 ర్యమునకు జడసియొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయియుండును.
 బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూతుఁడే నాతిభ్యమందుమని రాజనకుఁ జెప్పిన
 పుడు తనలోననియె యాపెజూచెదననుకొన్న రాజపూలమొక్కలకు నీ
 రోవోయుచున్న శకుంతలజూచి యిదేకణ్వమని కూతుఁరనిచెట్టు చాటు
 నఁబొంది యాపెచక్కఁదనముజూచి యూటలూకుట తనవంటియుత్త
 మక్షత్రియునకహంమైన వనిగాదు- తపస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ
 ని రాజడిసినపుడు శకుంతల మునికన్నయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చి
 వేశ్యాకన్యనలె స్థిగునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము- రాజ
 చేడఁబోవనగత్తె నియోగింపఁబడిన భర్మాధికారిని రాజనీచునివలె
 దబ్బరవలుకుటనుచితము- రాజతారాజభృత్యుడనని చెప్పకొన్నప్పుడత
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగపము- చుఁ బరిష్ఠిగిలించుట మతంత
 యనుచితము- శకుంతలానీంద్రీ వచ్చెదనని నకియలరాజనన్ని ధిసనం
 గానైనవాకేమని చిరాకుపడుటకరసమా- యిత నాతోక్కఁచరుటకవ
 కాశమున్నదని రాజశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసినపెననుకొను
 టచే సంతకుముందాపె మునికన్నయని తెలిసియు మోహించుటజేన్యా
 యము- శకుంతలంజూపించి ఏయంపడరాజతో మతేమిచిగెదరని
 లుగనపుడపె న్నకుంతలవేల్గతోఁగొట్టి సావిటక్కగపఁపెను- కేటలక
 న్యకత్తి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము- మత్తవహ్యాపార
 మునకడ్డగు ఘోరనిష్ఠపచేఁ తేయునడఁదగినదాయని మునికన్నకలతో

రాజ్యం ప్రాప్తిముగాఁ బల్కునా-కన్యలకు మనస్థవ్యాపారమననభామ-
 తెలియుటెట్లు. ఇప్పటికిన్ స నకంపమని రాజకన్యకలతో నిగూఢావ-
 యువణానము సేయవగునా. శకుంతలకుఁ దానుగఁగఱచుటచే నాపె-
 వృక్ష సేవనముగఁమునా జెట్లుతీచఁగలదో. విరజాకపువ్వులలోడుచెట్టునఁ
 బడునట్లు వేల్పుసానికూతురు కశ్యపమునియొద్దనున్న దనుపోల్కి బాగుగ తే-
 దు. జల్లెడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెముడుదొంక కొంతయొప్పునేమా. పూ-
 వు. చివురు. తేనె. పండులతో బోల్చి గూఁడుమప్పక్ష సాంబంధములేని ర-
 తిసముతో బోల్చనేని. నీరోక్కెలుపుడనుకూలించెనని విదూషకుడనుట
 కన్న నీరోక్కె నేనిలోఁబడినదన బాగుండును. నవ్వులాటకన్న మాటనొ-
 జముగఁ నించకుమని రాజవిదూషకుచకనుట ధీరోజాత్తలక్షణముకాదు-
 రాజపొదలోఁబొంచుండి శకుంత తానొసిన వలపుజాబుఁజదువఁగానే
 యుట్టివడ్డట్టి వచ్చిమనస్థుఁడనింపింపఁ జేయుచున్నాడుగాని నర్థగు-
 లఁజెట్టుచున్నాడని ప్రబడఁబోవుట దెంతజైకపునరసము. శకుంతలక-
 న్న యయ్య సంకెపురస్త్రీల నెడసియుంటియ్యండు రాజనిసానిస్లి యగు-
 టచే మవ్వఁబడిన దానివలెఁబల్కినది. కేవలకన్యకకట్టి పల్కుస్వభావ-
 మాయొడ్డెమంగలినలె. నీకువిసరుదునా నీకాళ్ళొసుకుదునాయని రాజస-
 రసమునకు మొదలిడుట మొంతబాగున్నది. మట్టమధ్యాహ్నపు వేనని
 యెడమందుచుండగా నిష్కర్షవేసన్సంయోగమున కేహఁచుటయనుచి-
 తము. క్రియయంతయున్ముగ్ధిసిన పిదప నాతఁడొట్టిపనిచేసి యవమా-
 నింపఁదగదు సానఖులనుచూచించెదరేమో యికనన్విదువుమని ప్రాద-
 జాదయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యన్వాయభావికము. కాచుకేలికృత్యము-
 లనిట్లు బాహుటముగారంగిస్తలమునఁ బ్రదళింపుంచుట మిక్కిలితగనిప-
 ని. దృశ్యకావ్యముచందిట్టి యనౌచిత్యమువడి వరాదు. బలత్కారము-
 గా నాపెనావుట. యుండుము గడిచెదను నీవాలెటతేనెఁగొరిగి యనిర-
 లమకుటయు వభాసమలకు లజ్జా జనకముకాదా. యిట్టియనభ్యములు ప్ర-
 చుఁజ్ఞఁగునా. పౌరవయిట వాసేమమరయ గౌతమివచ్చుచున్నది నీవు
 చెట్టకాపుర దాఁగుదుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజ శకుంత-
 లను శాస్త్రుకనీతిగా గాంధర్వవివాహఁబొందినట్లు కనవడదు. సానిష్టి.

దొంగ సరసములాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెప్పి చాటున దాగు
 ట యూరకపోగాకలోదాగి యటనేలనుంటివి గాయనమాకదినుచున్నాన
 ను విటునిచందము. సార్వభౌమునికేగతిప్పట్లెను. సంతాపమాపి నలతా
 వలయమా తిరిగిని బుభోగమునకుఁ బిల్చెదననియంత పోధముగాఁబ
 ల్కుశకీ యవివలకేకన్నెటికమైన సానిసాపకుఁడక్క మునికన్నెయకే
 ట్లుండును. రాజశకుంతలకెంత మాన్గిఁగూర్చేలుపకయే తనరాజధాని క
 రుగుట కాముక స్నేహస్వాభావ విరుద్ధము. ఇచ్చప్రవాసజనిత దుఃఖము
 లు సుదుస్సహమలని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము. రాజశ
 కుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొకవస్తిరమిదనుక కాశ్య
 పుఁడెఱుగ క శకుంతల నిందుచూలాలై న పితప
 గూసంగతి తెలిసికొనియాచంతయైనఁదనతో జ
 రిగిన వృత్తాంతముఁదెలుపని దుష్కృతునియొద్దకు యాకాశవాణిన్నమ్మి
 యాపెనంపెను. రేపోనేఁడోసిల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతువత్తవా
 రింటికెట్టి కఠినుఁడె నలబంపునా. పురాణములోఁజెప్పినట్లాపెన్ బాత్రస
 హితంబుగాఁ బంపుట కేమియభ్యంతరమో. యోపువ్యంమొక్కలారా
 మిమ్ములనెంతయో ప్రేమతోఁజెంచిన యీశకుంతల యత్తవారింటికే
 గు నాపెకుమీసెలవ నంగుఁడి యనికాశ్యపానివంటి సంయమధని పిచ్చి
 తానివలె చెటతోమాట్లాడునా. మలయవిటోన్మాదిత చందనలతవలె
 నిన్నెడసి వేకువో నేన్లుబ్రతుకఁగలనని శకుంతలయను నుపమాన
 ముకీప్తము. బండియోబట్రియో చేయరాదానిఁడుచూలాలై న కూతు
 న్నాలినడకనంచనేల. తనకంతధర్మమున్నచో రాజనొద్దనుండి యరదమై
 నఁ దెప్పించరాదా. కాశ్యపమునియంత మోటతనము చేయఁదగునా.
 యొకవత్సరములోవలఁ దానెంతయోవలచి కలసిసత్రిలోకైక సొంద
 ర్యవతి నాగ్రామజనుఁబట్లు. రాజొనఁచిన సాధారణకృత్యమైన నర్క
 లోకవిదితమోఁగదా. రాజశకుంతల వఁగూడుట యేరికిందెలియకుండు
 పెట్టిటి కథయెంత యనందభాము. రాజొకసారిమాత్రమే శకుంతల
 న్నఱగూడె నిశ్చదుకనుటకు సిద్ధముగానాపెవచ్చె. నాపెకుంగొడుకపుట్టి
 నేని తక్కినభాగ్యులకనిష్టముగా వానిన్మృతరాజుగా నేపకచ వలసియుండు

నొకసారివీధి భ్రాంతి ముగింపు. నొకసారియుమానపు నట్టమాయ
 కుండు. లోకులెవరికివంగుతి తెలియదుగాన నెద్దియునెఱుగెనట్లుగా
 కుండు. మేలలిరాజు తలగుట యన్యాయముకాదా. వివిధిక్త కథ
 చుండుట లోకులకుదున్నది బోధించుటగాదా. నలచినందుకులపుడె
 బ్బువ. టయ్యె శకుంతలవ. తాడదువుకొన్నటక్కరి సానిచ్చికదా
 రాజతోనున్న ప్రశ్న. రములు జరుగుకుండునా. లేక. నుజేవిధముగ
 నే నె దనగి భాము మ దురకమునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయ
 కుండునా. పోనీ. రాజతనకిచ్చిన యుంగర్మమన బంధువులకుఁజూపకం
 దునా. నీందుచుగాని నగ్రగర్భలమున సిగ్గుతీసిగీ భత్సంబుగ నేడ్పించు
 టోకి నాటకచమత్కారమథా. మర్వాసునిశాపమున రాజనకు మటపు
 కలుగిన కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర కాశ్యము విశ్వసించకుంటకు గతమే
 మి. రాజమూఖా. లేకకథకు గాల్పేతులుండనా. పెద్దలమాటలుల
 క్ష్య పెట్టలిరాజు గాధనాయకుని జేయరానో. నోతాపసిముదుసలీయని
 నార్యశాముగను దువ్యంతునివంటి ఓత్రియోత్తముడు బ్రాహ్మశ్రీ
 లు మోసక జేరినియు సభిజేపించుటచితముకాదు. నీపోల్కినీ పెకొడుకు
 న్నచో నీమేనేలుకొమ్మ లేకున్న. పెందండ్రి యొద్దకంపవచ్చునని పు
 రోహితుండు చెప్పగా రాజందుకంగకరించె. నోహా. యిట్టిదినచకులులత
 లంపుత మల్లికీ తీర్పు చేయుదురా. యి. భారతీయోత్తమార్య చరితము
 నకు గానివాసుడెంత తలవంపుదెచ్చె. నుదారమగుపూరువంశ క్షత్రి
 యకులము కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర పావనచరిత్రమున శ్రుతిసంప్రదా
 యము చెప్పి పెప్పితుదకుగొల్లులు మంగల్లతీచుత్తగవువలెనిక్క వితుస్సు
 మనిపించినాడేమి. కందుచూలాలగుళుకుంకల. కనికరమెద్దియుదోచక
 నాథయై రాజపురోహితుని యింటికేడ్చుచునకుగుట యెగిరెగియెంగిలా
 కుదోగగగాలువై దిన మూచారవంతునివలె సభ్యంగనమొసచుక కత
 రుప్రజూసికొని పేడతట్ట నై కెత్తుకొన్నట్లెంతయో సింగారముననాట
 కము మొదలిడితుదకిట్లు కరుగాబీభత్సముల జూపటడెందము లంగలం
 పదగదు. నాటకమిచటముగింప బడవలసినదేకాని దుభిపర్యవసానము
 గా బూర్వవిబంధనములంబట్టి ముగింపబడరాదనుపేతువు చేతనోరా

జనకుఁడక్కి-శ భార్యలవలన సంతానము లేమిఁదానొక పోదొంగనము
నఁ గలిగెఁ శకుంతలకొకవేళఁ దన పోల్కిన్తోడుకొ డవిన వో నాకిదఁ ము
దుసలి తనమునరాజ్యమప్పగించెఁ గోదయోరాజు శకుంతలన్తోడుకొడ
నెంచి తుడకొకవనము లోనై దేండ్ల విమ్మట దన్న లోలిస కొడుకు గాం
చిన శకుంతలంజూచి య-పెన్గొడుకుతో నింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బీటకా
యపీచువలె కథముగింపఁబడియె- గాజశకుంతలంజిత్రీమాన వాసిమా
చునేమోయని భయంపడుటయుఁ దోడినేతనకుసంతానములేదని దుఃఖ
పడుటయుం లిచ్చికళలుకావ- శకుంతలంబెంచి యెంతయో ప్రీతిమించి
యాపెం దుష్కృతంబిడకంజెన కాశ్యపముని దుష్కృతుఁడౌ పెన్ని తాక
రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగ క్షేమ మనయకూర్చుంట లో
కవియ్యమ- తన జీవితంతగా జగిసి నాజ్ఞయు శకుంతల నాపెకొడుకుతో
సగిరిలోనుంచుకొననో- యీరటకమె శయు ననందధికగా నున్నది-
నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసుఁకంతగా శక్తి చాచెను- కాళిదాసునినాట
కములన్ని సతనికావ్యములుబాగున్నవి వానిలో రఘువంశములో మూ
డువంతుల మెరిటుకుల శ్లాఘ్యము- కాళిదాసుఁడు కృతివమునందు వైద్య
మునందు ఛందోలంకాన శాస్త్రములందుం దంపాంశిత్వముఁ జూపుట
కొలుకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను- వేక్కియ
కొనదికానల్యుకక్కి వేల్పుమునుకావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనినూడవే
నోల్లచాలపు- దేవుడంటిటవ్యాపించినట్లు వేక్కియరుని జ్ఞానవంశలమూ
నమనాభవముగబడవెను- వేక్కియరుక్కనిపెట్టని వనమ్యానుభవములే
దు- నకలమూనవసంఘము నోర్చించిశోధించి లచ్చేర్చితముల స్తోకులకు
ఁజేటల్లెముగి న్నెడించెను- కాళిదాసునికవిత్వమందు బూర్వబుత్తి
క్కని కొత్తమాగాఁ మెద్దియులేదు కొంతవఱకు జయశేనభవభూత్యాదు
లునవినభారతీయకవులలో స్వశంతుగ్రిలుగాఁగాన్నించెఁ- వేక్కియరుఁడు
స్పృహని కవితామునెంచియో కొనినూడుటవల్ల వేక్కియరునే కవిఁడఁ
నూడ నెక్కుడు కవులుండియందననుటకు సందియములేదు- భారతీయనా
టకములలో మృచ్ఛకటికా వేదనంహారములు విశ్మిలి రవ్యములు
కత్తి తు విధానములు శాస్త్రములు వివాహములు కన్స

న విగ్రహములూ శక్తి రుచు సంబరము లేకాంతనేవల
 సిరమ్మ వాలకములు పగటి వేషములు భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొ
 దలగునవి జనులకాస్తి కృత్యుద్ధయు వేడ్కయు గలిగించుటకై వైదికసా
 తక లాకికి కమాములందనాదిగ నాటకరూపములు గమన్న వి నటులకున
 భ్యులకుంగూడ సకల్పవశమున రసములు పుట్టించుకది నాటకము క్రమ
 క్రమముగ నాగరకతముదిరిన కొలందిరూపక విశేషములు తలచూసం
 దొడంగె. సహజముంగినుగొనుటకన్న గృతీవముంజూచుటకు మిగు
 లవేడ్కపడుట పానురజనస్వభావము-మతియునూరకగ పడుక క్క స్థదున
 రయఁడుగాని వదిరూకల్లకై నఁ గుక్కపత్రిమన్యోచి యింటనుంచుకొని య
 వివేకియబ్బర పడుచుండును- దేవుఁడూహాహాహాలుగల మనుష్యునివంటి
 యాకృతిగలవాఁడనియు- శకుంతలరవివహాపటమున లిఖించబడినయూ
 కృతిపోల్కిదనియుఁ గవివర్ణి నట్లు మతియునాటకుంగవచింప తీరునపు
 రాణ ప్రసిద్ధులుచరించినవియు నాకృష్టానశీహీనులు భ్రమపడివృథావ్ర
 యప్రకాసములకుఁ బొలగుచున్నార- స్వప్నమునఁదనమనగట్లు తా
 జూచునట్లు జగద్రూపమగుచున్నదో యట్లుతనయజ్ఞానమే సమస్తప్ర
 పంచాకారమునఁ బోణమించుచున్నదని తెలిసినశోక్తులకు సాసారముచు
 చించనట్లు వివేకులకురంగస్థలమునందలి వాలకములింపుగా నేరవు. చు
 చ్చములగునదాథకముల శివ్యావాంఛించునట్లు- మధురగీతముల వినుట
 కు శోక్తిములు స్రవ్యరూపములజూచుటకునేత్రమాలున్న వరసాస్వాదన
 మొనరుటకు హృదయముగోరుటనై జము-తనద్రోహాచితాభినయంబొ
 ప్పారగ గలిగాయకనోమబుగు నాదియునులు వేదపురాణేతిహాసాది శ్ర
 వ్యకావ్యములవిప్పింపఁ బ్రాదీనులైరు స్సంతపిలుచు నీతిన్ గ్రహించి
 నెత్కాలక్షేపము నేయుచుండురు- కం॥ పట్టెడుకోపునుమీఁదికి మిట్టిం
 చినచన్నఁగవయు మిఱచిజమాడ్కులో నట్లాడునడుముతేనియ, లుట్టి
 డుమోషియును డెందముారింపంగన్- అనిపోతన చెప్పిన పోయముంబున
 కములోఁజూచినంత మాత్రముననథకస్ఫురగాముచేసట్టియందముగలప్ర
 మనమున మూఁకభవించును- మతిమూఁపద్యము నాట్టకమామునఁ జ
 దువునెడ శోక్తితలకట్టిచేడియ కన్నులఁగట్టినట్లుండు- సత్వితబ్రాథకమే

టుంగకశ్వమన్య నెట్లుందునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచి యశ్వ
 మనన్నిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమెఱింగినవాని క
 శ్వమూర్తి మనస్సునకువోచును- మఱియున్నట్టిచోడశ్వమున్నధార్థ
 ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు- గాని- వానిక
 శ్వమని గాడిదంజూపినచో నమాధానపడఁబో- డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ
 ని- వానికశ్వమని గాడిదెనగపచి నప్పటికేదేయశ్వమని నముక్తొనును-
 యధార్థముగ నేనాఁడోయన్న శకుంతలనిప్పటి వారికిఁజూపశక్యము
 కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రము పైపద్యము చదువుటచే గవి
 వణింపఁచినతీరు శకుంతల గూపుమనసున స్ఫురించునుగాని పామరుల
 కట్లుతోచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొక తెగాని తాశకుంతల
 నని వాలకమునేయుట పామరులనోత్రపుచ్చుట- వఱియుఁబండితులకు
 సవ్యపుట్టించుట కానికసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్కర్తవహారాజు నేన
 ని యొక వేదముచ్చే కీటముంబట్టికొని నటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-
 కాబట్టి నాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింత నెల్లడిగఁ బదార్థములనె
 లువఁ గవులుకావ్యము లొనఁపినప్పటి కాకావ్యాధము మఱింతప్ర
 చురపఁచఁగోరి తేనెకుమఱింతతీవ్రకలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపినయవివేకుల
 వలె రంగస్థలమున స్థితివాలకములు వేయఁజనదు- కం॥ అలవాటుకాని
 పయ్యదా వెలిముచ్చేతోడవులు నెరవు-వెట్టివచన్నుల్ గలసిగ్గడికేసె శకుం
 త ల య ని క్క చ్చి చ్చి చూచు - ద్రా బ య యా నే - యొ క.
 న టుండు గాని లేకొక్క నటిగాని చత్వరి ధాని నయ
 ము ల నే రంగ ము నే నభా నదుల నవతనంబుల స్రొంపనచ్చును-
 దుష్కర్తయందు- రథమునకుఁ బూర్వబడివోవుదు గుట్టములఁ దోలుచారథి-
 యడవింబరుగిత్తుచు శరవతన భయమునమోఁ దిగ్గి వెను జూచులేడి-
 పూలమొక్కలకు నఖయతో నిర్వోయు శకుంతల- మొవలగుభూమికల
 చేనాటకమునఁ గవినణితవస్త్రపులఁ బ్రత్యక్షమొనఁపఁ గోరినచోన
 య్యవారిం చేయబోయినగోత్రయై యపహాస్యకరమగు- బోసె- యొక
 వేశఁబావరరంజనముకై వేషమువేసినపుడే వేషమున కెవ్వరహులబోతె
 లియఁదగినది- తొంబదేండ్లమయనలి వేషమునై గేండ్లబాలుడు వేసినచో

గుగ్గనుండునా- కులంగనా వేషము కులటగ్గకొన్నదగియుండునా- యిరు
 నేదచక్రవర్తి తీవినెట్లగపచకగలడు- మగవాడొయాని వేనమూనిపై
 టసకుకొనజాలునా- యాడుదిపురుషగాంధీర్య మెటుచూపగల్గు- గొ
 డ్రాలుకాన్పుకొప్పలెటుతెల్పు- బిడితపామరరంజకములు గాదృశ్యకా
 వ్యములు కల్పింపబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిబట్టి
 వేసిన వేషములకుంబామరులు స్తంభిల్లుచున్నార- లక్షమైనవారలువేష
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయాహించి కాబోలునాట్యుల
 ఊమిసరికన భరతమునిగాని స్తంభితకావ్యముగ రామాయణమొన
 చినవాల్మీకిగాని నాటకంబులొనచకకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక
 బూతుపంచాంగము- పేక్కియరునలహాస్యరసమంత వృధాపుగా భారతీ
 యకపులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి- నాటకమాలందుఁదొర్యత్రిక మన
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభిరయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శ
 బ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు సూక్ష్మవాచకాభినయమగు- కందు-
 కేవలవాక్యోచ్ఛారణము లోకభమిక- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము
 నాట్యభమికనాఁ బరఁగు- నట్లే- తక్కినయోగి కాంగ హాస్యనాట్యకాభి న
 యములగు- సూక్ష్మరెండేసిధర్మములుకలవు- సామవేదమునకుప వేదము
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవవేరు నాట్యవేదమని- యభినయస్రీధాన
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యస్ప
 త్యములు సహాగింపబడును- గీతవాద్యస్పత్యములు సహజములని కృత్రి
 మములని రెండువిధము-లందు- దైవస్పత్యములుసహజములు- మనుష్యక
 ల్పితములుకృత్రిమములు- మయూరచాతకచ్ఛాగకొంచ కోకిలదర్బరగ
 జధ్వనులు సహజములు- వానిననుసరించియేపకచిఁచి సరిగమపథనిసంక్షక
 సత్స్వరములుకృత్రిమములు- మేఘగడకధము- పక్షిరుతిము- మృగారా
 వము- నదీప్రవాహధ్వని- వాయునిఘోకధము మొనలగునవి సహజగీత
 విశేషములందు స్వభావముగాను దాత్తానుదాత్త స్వరితస్వరభేదమును సవ
 రసములుండును- బ్రాణులుల్లసముగ నున్న పుడుగాని- లేక- తమయాహం
 బరస్వరముద్బుద్ధి గోరినపుడుగాని- లేక- బాధపడునేజంతువైనగాని ధ్వ
 నినేయుటసహజము- మనుష్యులుకాలాను క్రిమమునఁ దమబుద్ధివిశేషము

చే నమముఖభవనిశేషముల సచ్చులుగ వఃటియు హల్లులుగ నేపకచి-
వానికీస్వరిభేదము నిణాకాయించి- రట్లునియలెన్వరవిశేషములతో వణాకము
చ్చరించుట కృత్రిమగీతము- వేదపురాణాదిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర
బంధములన్నియు మనుష్యులుకరస్పరముగదమ యూహలవణాన్వర కూ
పములుగాఁ ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే- కీర్తిధ్వనిగాక ప్రాసలత
క్కు-సనియవములచేతను మఱియునచేతనముల కదిలక చేతనొదపు శబ్దవి
శేషము సహజవాద్యము- కృత్రిమగీతానుకరాముగ మనుష్యులుతా
నధ్ధఘసనుషిరభేదంబుగ నేపకచి నశబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము-
కంటికగపదు సమస్త చేతనాచేత నాకారచలనవిశేషము సహజతత్వాన
ము- కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరాముగ మనుష్యులుజేయు కరచ
రణాద్యవయవచలన విశేషముకృత్రిమనర్తనము- వినికివల్లగీతవాద్యము
లును జూపువలన నర్తనముందెలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రీవ్య
ములు- నర్తనముచాక్షుషము- వీనులుంజూపులున్న సాధకముగవిభే
కులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యత్రికమునుండి నవరసాస్వాదనమొ
నఁచెదరు- సంగీతరస మొలుగనివాఁడు దుమాకగుఁడు వానివ్యవస్థిం
పఁజనదని పేక్కియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెయంగనివాఁడుతో
కయుఁ గొమ్ములెనిపకువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము-మ
ఱియు నీసంగీతకుతారములలో నానవేసినగొడ్డలు నానవేయనిగొడ్డలని
రెండుతెఱంగులు- సహజకృత్రిమసంగీతములు వ్రయప్రయాసములతో
భినుచుంగినుచు వెట్టియాసందమాసందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక
సందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ
మిచ్చు రసికమృత్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివాకు
రెండవరకము- లోకమండలిముదిరిన మనుజులలోఁబలువురీ రెండువిధము
లలోఁజేరినవారే- కానిచో-వారలుసంగీతము కతమువశికువులవలె నాఁ
కలిమిలువరావశువులకొన్ను సఁ బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా
రా- సహజసంగీతము వలెఁగృత్రిమసంగీతము ప్రాసలవశేషమకొనఁజూ
లదు- కోయిలకూతశృంగారము- పింపాగజితమువీరరాద్రధయాశకం
బులు- గుంపుకూడిననానాజాతులు- యాచులుహాస్యదృఢతంబులు- గుడ్ల

గూఢములు భీభత్సంబును-శిలురాలపై జిలకలబాటు సెలయేటిమోత
 తాంతంబునిట్లు జగమునన్వహావముగఁ జేతనాచేతనములునవరసంబులన్దమ
 ధ్వనులం దెలియుఁబడును-గాలికిఁగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా
 యువశమునఁబలుగుపులుగఁ దోచుచుబుట్టునన్మతీయు వానిలోనిమెఱ
 పులు- సూర్యచంద్రనక్షత్రకాంతలగువివిధచ్ఛాయలకసంబువను స
 హజ్జులుగినానికికాహార్య సాత్వికాభివయంబు లగపఁచెడు- నిట్లరసినకొ
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- గేవలవిభేకులకుఁ గృత్రి
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం
 దస్తాలాఙ్గధాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్మృక్తమని యుండదని
 యమమున ననిర్మృక్తమనియుఁ బ్రబంధము ద్వివిధమా- గద్యసద్యాత్మ
 కమగు గ్రంథములన్నియుఁ గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకిశీ
 మద్రాచూయణము న్నశలపులచే గీతవాద్యస్పృత్య సహితముగ శ్రీరా
 మునకు విన్పించెనని యుత్తరరామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుఠారములు గీతగోవిందహాధ్యాత్మ రామాయణము
 మృత్యుంజయవిలాసము మొనలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలబోధ
 కేషచిఁస రాగతాళముల గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం
 గీత ప్రబంధములనియు నాల్మీక్ రామాయణ శాకుంతలనాటకమను చరి
 త్రాదులు సంగీతబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు వజ్జియట్టియక్షగానములు వ
 తనాహామములు కావనియు న్వానింగళా పాఠశాలలం జొరఁబడినీకున్న వి
 నవరసములననేమో- వృత్తిరీతులననేమో- నాట్యమననేమో- నాటకము
 లననేమో- తత్ప్రయోగమననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరత
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుఁగని సంగీతగొడ్డలు కళాపాఠశాల లంబరస
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్గిహచారవశముననుంటచేతను- నే
 త్రహిత విన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికలన్మాగ
 పక్షి జరుగుటచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యకు
 ల రసమంతగా బయల్పడకుండెను- సుశాసితసౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత
 జాతీయములచేఁ దారతీయసహితముగఁ బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటక

ది ప్రబంధములు సభ్యులపాదములంజనముగా బాక్రప్రసాదీణ్యము నూచ
 నశలు ప్రస్తుత కేవలగ్రాహ వరకం మొదల జూచు- కాశీపురీవ
 ణం న గ్రంథముం జూచుట్టుకు గాశీపట్టణముగా బ్ర్యక్షిముగ జూచు
 తుకెంత భేదమందునో యనుభవశాలుల కేయలక- యథాథక వస్తువుగా
 బ్ర్యక్షిముగా- బరికించి పడు హృదయము నకు గిరిరసము లెద్దణగా
 నగ్రంథముంజూచి నపడుగాని- లేక- తద్వ్యాఖ్యాంతముంవ్వి ఖకుగాని-
 యటుగాక- తచ్చిత్రితముం గన్న ప్పడుగాక కలుగునా- సమస్త వృత్తి
 జాత్యుపజాతు లనురాగితాళముల సహితముగా బాడి రసముప్పతిల శ్రో
 తిల నాందపచ- మాయునను భగమునిష్కర్తి- బారశాలలక- విద్యా
 భూలకు మప్పించెడి జనునందఱు నభ్యసనపరవశులజేసి యభేష్టకా
 ర్యంబు లన్నెఱవేచక నచ్చుగదా- నావికాగికాభినయ విశేషంబులన
 వరచంబుల న్వరభేదంబుగ నుపస్యతంప జాలియొక్క-విద్వాంసుడే వే
 లకొలంది జనాన్సాస్వసేపచాకొని యోష్టాశికంబులందుండ నట్టి
 యాపన్యాసికులనేకులు బయలు జేసి నో నానిచ్చగిత సహస్యరసపరవశ
 త్వంబున జాకీ-న ప్రజవారియిష్టాన సరిమగి నెట్లునడువకుండును-
 వాస్తవిన్యాసముగ గోగి- నుత్తము లుగనటచేగిలుగునముకన్నను
 శ్రారీరమున బడిమా క్షిరములు విసటచేందవు నిమచేతితో విసిరిన
 గుండుకన్న- దుపాకచేదేచ్చెలడు గుండునలెగోట్టిలిలు పనిచేయదా-
 రమృతు ర్విశ్రమములమాట పనిక- వ్రాయించడగా నగ్దానింజదివి
 కొన్న వాని కామాటయొక్క-య, వ్రాయమనిగా న్నగించుకాని ప్ర
 త్యక్షిముగా నదిపల్కు చున్న యానిహావనావములు కనిపెట్టినపుడుదా
 ని తాత్పర్యము సాకార్యముగా భోధపడకమాండు- వఱియునుచ్చాగణ
 న్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథకపి మాటుచుండును- గనుక నేయపర్వ
 రమున బ్రత్యవాయముకలుగునని పాచినిముచిలెను- వేయల-కాక
 బోగొట్టినతీగె జొందమామిగికికూటమికై పిల్చెదనని శకుంతలయన్న
 మాటంబున కముచ- జదివికొన్నప్పుడు శ్రుతియుశకుంతలనుండి ప్రత్య
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతే తెల్పనక్కటలే
 యు- శంక గాగగణగాగ- నూదిగాభము- పా మా పా గు గ మ ప

మ (గ్రామ గతి గతి సా) కైకాలము - మర్రియూ - దగా || ఇట్లు వ్రాసిన
 పుడు కైకికుండు వీణ కైన్వరమును మూత్రముకాలాను సారముగ వా
 యించునుగాని వీణ కైవరముచగా యనుసాహిత్యమున్వేదించు జాల
 డు - స్వరయుక్తముగా నాయత్తరములు వినించుట శార్తరైక సాధ్యమే
 శ్యాగ రాజా యత్తరములంబాదిన స్వరగ మక భేదముసంపూర్ణము గ్రవా
 ముటకుఁగాని వాయించుటకుఁగాని యసాధ్యము - మఱియుకొకని శార్తర
 మందలి యొక్క వేత్తొకని శార్తరమునకు నైజముగఁ గుదురదుగానఁద్యా
 గ రాజాముక్క - యన్నట్టితరులసఁ జాలకున్నప్పటికి నతఁడుసాదినయాసా
 వి కొంతవఱకుఁగఁగినిష్యులు శార్తరమునంబట్టఁగలరు - కవులకవితాశక్తి
 గొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడిశాశ్వతంబుగ జగమునవారిపేరు
 లుట్టుగాని రాగరఁగించు గాయనోచ్చయాల శార్తరమాధుర్యమును జతుర్విధ
 వాద్యవిశారదులవాదనచాతుర్యమును నటినటులనాట్యసాందర్యమునువా
 రలతోనే చెల్లిపోవును - ధ్వనిగ్రాహియంత్రమున గీతవాద్యములు యావ
 గ్రాహియంత్రమున శృంగ్యముం జూచాయగా గొంతవఱకుఁపడునిల్పఁబ
 డుచున్నదిగాని తౌర్యత్రిక మొక్క - సారి యాకపిఁకంపఁజాలు యంత్రము
 కూడఁబుణ్యవశమున నబ్బేనేనిస్పృత్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిస్సభ
 నురంకింపఁగల పండితులవిద్య యొక్కంతయైన శాశ్వతముగ జగింబునని
 ల్పుకొనవచ్చును - నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన
 టులెల్లు చదువవలయును - రాగతాళయుక్తముగాఁ జదువవలయునా లేక
 కళాశాలలం బాఠముచెప్పుకేవలబండితులవలెఁజదువవలయునా - మూచదు
 పుంగూచిక వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా
 ని యుచ్చరింపవలయును - రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు
 చదువవలయును చిత్రాభిరయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములుసా
 కవలయును - లోకమలోసాధారణముగా నందఱుంబరస్వర బోధకైయా
 కుకొనుమాటలున్ జేసికొనుసంజ్ఞలుంబతుర్విధాభి నయములలోనే చేరున
 కుక భరతమునివ్రేసిపాదించిన తిరునామము జగమున్నగీత మయమేకాన
 సభాసమలెవ్విధముగానంతోపిం చెదరోయాతిరునాటక మభినయించునది
 నాటకమునాగ్గేయకారైక విరచితముకాదగినది కనుక యథావిధిగామా

గీతావలె బ్రవణికంపరాదు మతమున. సర్వజనరంజనమగునట్లు యథే
 ప్రముగా బ్రాడియాదుచు నెల్లరికిఁగోపవడుతరున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం
 చుచు స్రసానుకూలముగ నటించుటభీనయంచునది. రాగసూపకాలపు
 లం బొద్దువుచ్చుండగదు. నాటకవపలఁజెట్టి రాగాలాలచాతుర్యముం
 దాళిపాండిత్యమున్నుత్పన్నై శిద్యము న్నాటకమీదువారు చూపరాదు.
 గాజకుప్పలోని దీపకాంతివలె బొగచినకూరతరున సాహిత్యమునకు సం
 గీతమతోకై నచో మఱింతరుచిహచ్చున. గినుక గద్యపద్యగీతమలొక
 పుడు మాటాడునట్లొకొకపు రాగతాళాభిరయసహితంబుగ జనరంజన
 మగునట్లు యనోచితసంగీత ప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును. స్వర
 యుక్తంబుగఁ బద్యములుచనవలయుగాని పద్యములరచుమనడువ. దెగ
 పాఠేపదీఘములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యరమ్యయము కా
 క తలపులిమినట్లుండును. గమ్యమునఁ దీసికట్లు రాగాభిరయ సహితంబు
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు. మూలనట్లుహామితాభిరయ గీతవాద్యసహి
 తంబుగాగీతముపాడవలయును. సలక్షణసంగీత సాహిత్యములకుఁగుతుకనకా
 పండితపావరజసహృద మరంజన మగుటయే. నటినటులు సౌభవసంపన్నులు
 సుశాతీరయకులు సుశిక్షితులు గుణీనులుగ నుండవలయునని భరతమనివి
 యమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినవచ్చు యథేష్టముగా స్త్రీపురుషవేష
 ముల బురుషుఁడు స్త్రీవేషము న్రింగిస్థలమునందైకొనుట రసాభాసము.
 గాంధనక వేదమనుటచే గీతవాద్యసృష్టిక మామలు నెటవేడుకటక హుళ
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణులైన గాధరే గాయతోబ్రా
 హ్మణో న్యోగాయేత్తనిశ్చుక్తిసాడవెను. మంగళపటహామను బహుశ్రీస
 నుడై వాయించునదియని భరతమనిపల్కెను. వీణావాదనతత్త్వః శ్రు
 తిజాతివిశారదః తాలజ్ఞశ్చ ప్రయోనేకమోక్షిమాంగం నిగచ్ఛతి. య
 నియాజ్ఞవల్క్యసత్ప్రతియందు బ్రతిపాదింపఁబడెను. గినుక నెన్నివిధము
 లఁజూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణితిరుల నహులనిచె
 ప్పకతీరదు. వాగ్గేయకారుకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానములుంటచేవేదాభ్యయ నాధికారముద్వితైక
 మామేగాన గానకవిరావిద్యా ప్రయోక లుద్విజులుగాని యితిరులుకా

నేరకు- బ్రహ్మానందముకన్న నెక్కువుగినారదాది మహామునులు గడించిన సంగీతవిద్యసలకుట కొక్క-బ్రాహ్మణులే వేదవేదసహితములకునలె గుత్తొన్నారా యేమనఁగాఁబుగ్వజు స్వామాధర్వణములయుచ్చారణమందు మాత్రము శ్రౌతకర్మములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీతమయ్యది శ్రోత్రాధార మద్దానికేమాగియవి భరతముని కృతసంకేతము- వైదికేతరజసంబుల వ్యవహరింపఁబడునది తాకికసంగీత మద్దానికేతేజ్యముని భరతమునికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడువకున్న నద్వైతము రాకపోవుటయేగాక పై పేర్చుప్రవిష్టవాదముగూడ సంభవించును- రెండవదేవేశమున కెల్లంపొందులు యథేష్టముగాఁబ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్గకసాధనమగునని భరతమునిపత్కెను- షేక్ష్మియర్కాళిదాసాది కవికృతులు కళాపాఠశాలాఁ నంగీకరింపఁగనాను సారముగఁ పఠింపించుట శ్రేయము- షేక్ష్మియయలోని Come hither & నుపాటలోగ్రంథమున నొనచిఁన తెనుఁగునర్వ లిలహరిరాగమాపి తాళములఁబాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండవతగ్గిహముగా గీతము మొదలిడి యీదిగువవినఁచిన తెన్ను నఁబాడునది-

• ఉద్గ్రాహము •

స స రి రి గ గ పా - గవ (ధా ధ ప పా) పైకాలము॥ ఇవలకురానీ-రా నీ

• ధృవము •

గ గ ప ధ సా స స స స స సా- స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

ఎవఁడుదురాశదొఱఁగువాటి- యెండనుండఁవలదానో!

• మేలాసకము •

• గ గ ప రీ రి స రి గ రి సన్ని ధ ధ- స స స ని దధదా పమ గరి ।

తవిలితిండికై- పెదకుచు- దనియుదొరుకుదానితోడ ।

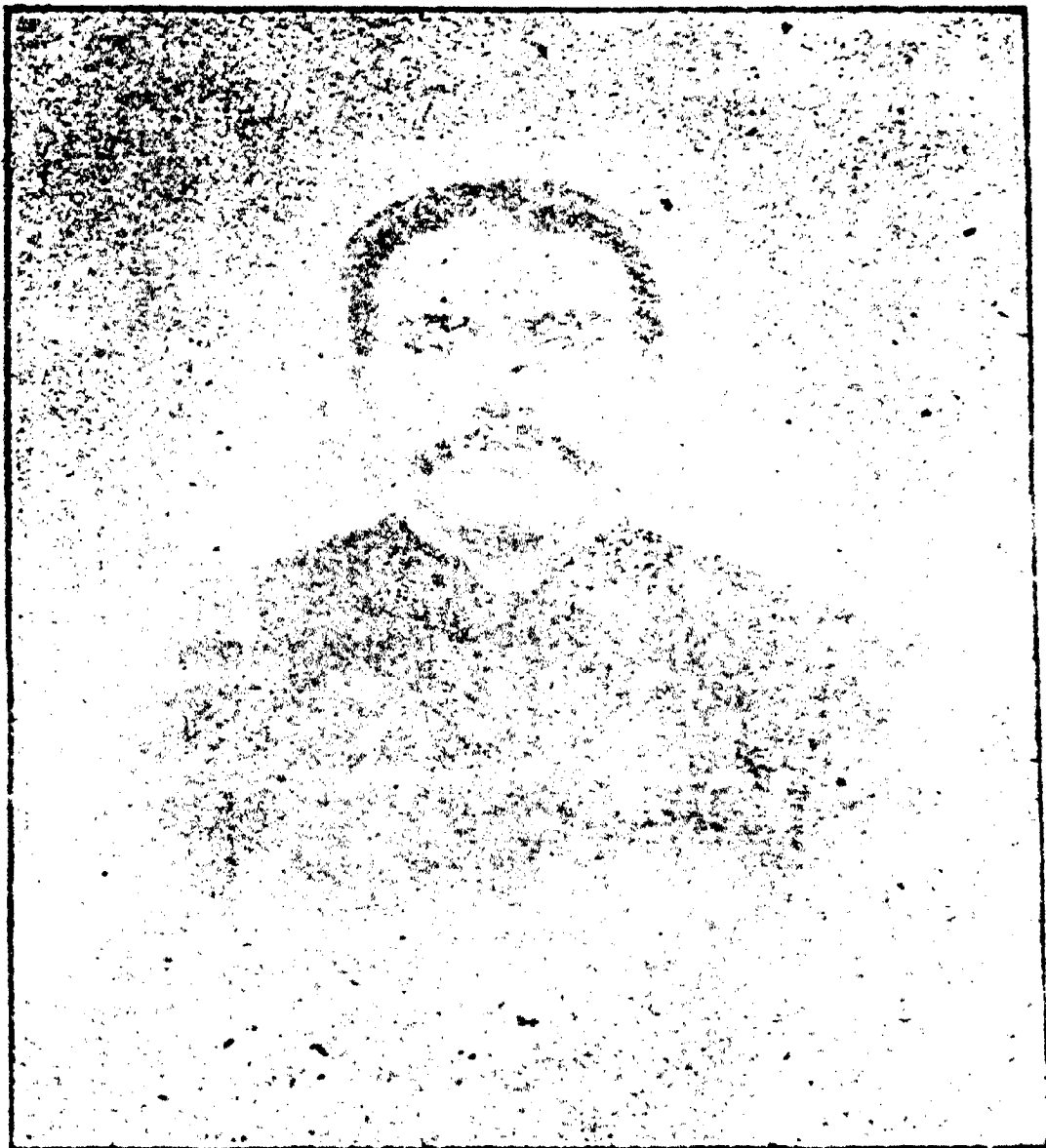
• ఆభోగము •

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని ద ప ॥ ని స ॥

నివలకురానీ- రా నీ- ॥ మృత ॥

స ని ద స రి గ ధ ధ ప మ గ రి- గ ప మ గ రి గ రి సా ।

యిచట శీతుగాడ్పుతప్ప- నెదిరివాఁడుగనఁడు

Bedford Street

W. J. Maynard, Esq.

BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

ACT. V. Sc. iii.

- 2 Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with.

ACT. V. Sc. ii.

- 4 it is great
To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's.

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు.

వీరరసము.

1 ప॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియు-బ్రతువు వంటియై
శ్వర్యమేదాయమునైదు॥

2 గీ॥ .అవసరంపు వంగినతల-నందు కొందఱ
.మేలన నవృద్ధులము మన-మింక-మనదుఱ
.శ్రీసుతమవిధుల మనము .సేయకమునుఱ
..
.జరుగునన్న గఁగాలని-శ్శబ్దపదము॥

3 ద్వి॥ .వీరత్వ మూహదోఁపిడి సేయునపుడు
..
.పోరానచెడు-వాలు-బాదవి భక్తి-ంచు॥

4 గీ॥ .తక్కుపనులనెల్లఁజక్కా-దుకార్యముఱ
.నేతగొప్ప-యద్ది-చేట్లుకట్టుఱ
.మాలుపడ్డు-గున్ను .మఱి పేడలినబోదుఱ
..
.పేదకు దొరికింక .దాదియగును॥

-
- 5 His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin-like : they showed his back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

- 6 Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

- 7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so fair and
 excellent ladies anything. But let your fair eyes
 and gentle wishes go with me to my trial ; wherein
 if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ .వానిపాదంబులు .•వార్నిని కిరు•కెలం.కులను

.గాపాడుచు .నిలిచియుండె|

.దనరారువాని యె•త్తినచేయి జగమున.కు•న్దు

రాయిగ-వాని.గొంతు•పాడు|

.చున్నగోళంబుల .తెన్నునశక్తి•మై .వెలయు-
వెండియునద్ది- .విహితులకడ|

.గాని-మండలములఁగదలించి•భేదింప

.దలఁచిన-వాడుగ.జె•లెడు విడుగు|

.వాని•యూర్విగూర్చి-•దానిలోన•స్పృతు.కలుగ|

.దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె|

.గోసినకొలఁదియుఁగొనసఁగునయ్యది-

.వానివేడ్కలు గిండు.మీఁనువోలు|

.నవ్వివానివెన్ను .నగపచుఁదామున్న|

.దానికన్నఁజైకి-•వాని•యుడువు|

.సందుఁబెక్కుమోళు.లటిగె-కాజ్యంబులు|

.వానిజేబునుండి .పడు•చివుకలు॥

6 నీ॥ పట్టుకొందురు లంకెల.•బగిఁది మసల|

.•జెనఁటిబంట్లు-కుకవులుదూ.షింతు-కల్ప|

.నా•చణ ప్రహసన కాన్లు.నాటకంబు|

.కట్టెదరుమన్నై నాశు.కవితఁజెప్పి|

7 న॥ మిమ్ము బలిమాలుకొనెద-మీకూళతలంపు లనన్బిక్షింపకుండు-

నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమఱింత గొప్పయాఁడువారికెద్దియు•నిరా

కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెడ-గాని- నాపకీక్షకై నాతోఁగూ

never gracious ; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIOLANUS

Act I. Sc. I.

8 I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

దమిసోయగపు చూపులునీమంచి కోర్కెలు వ్రానిండు-నేనం
దోడితినేని-యెప్పటి కదృప్త హీనుడొకడు మాత్రములజ్ఞంపఁబ
డును-నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాఁడే మడియిం
పంబడును-నామిత్రులకు నే నెగు సలుపఁబోవ-నేమన-నన్నుచ్చియే
డ్చువారు నాకెవరున్లేరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియో
లేమగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
టి నదినేనుత్త-జేసినప్పుడు-తగునట్లు పూతి-చేయఁబడును॥

8 గీ॥ .వానిఁఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంట।
.చేతఁబాతకంబు .జెందినాఁడ।
.నేనునేనుఁగాకి .కేదియైన స్మృతి।
.వాఁడేనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 వ॥ నిన్బ్రతిమాలెద న్గోతలా పాదుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
వాఁడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెజ్జపె బిగికాఁగిలింపులచేఁబ్రేమ
చూపుటకన్న-వాఁడు జయమందుటకై నన్విడనాడినచో మఱింత
యెక్కుడుగా సంతోషించెదను-వాఁడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
క్కఁడేకొడుకైనప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ
డ్చి నాకపికొంచి నపుడు- దినమెల్ల రాజబతి మాలినప్పటికి
గడియ యైనవానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
యఁగూడ్డనప్పుడున్ గీతికయట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియూ-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam,—how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

ACT. II. Sc. i.

10 (1) Death, that dark spirit, in 's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

ACT. III. Sc. i.

10 (2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth .
What his breast forges, that his tongue must vent ;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death.

బ్రహ్మకవలింపనిచో గోడ్రస్వేలాడుబామ్మకన్న మేల్లాదనియు
దలంచుచు వాడుపేరంచుచోట నాపదకెదురేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయస్థమునకువానిసంపితిని- వాడునొసట జయచిహ్న
ములతోదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుబుట్టినపుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న- నిపుడుతొలిసారివాడు మగవా
డనిప్రఖ్యాతిగొనజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని-యతఁడాపనిలోపడిసినచో సమ్మాయపుడెట్టు (అ
త్త) అట్లెనవాని సత్కీర్తి నాకొడుకు కావలసియుండును- విను ని
మ్మపటముగాఁజైకెజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
సప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కడై
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్న- దక్కువుప్రియము
గానుండకున్నాన్-గొఱమాలియొకఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న- దమదేశముకొట్టకై ఘనముగాఁ బదునొకండుండచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

- 10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా న్నద.య్యంబువాని
.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి .కరమునందు।
.నెత్తఁబడినంతనయ్యది. యెఱుగుచుండు।
.మఱియుదరువారే మనుజులు.మడియుచుందు॥

- 10 (2) చం॥ .అతనిస్వభావమిజగతి. కత్యనెకం. బొనరింపజోడు ప్రి
.స్తుతినలయూశునాతనిత్రి.శూలముఁగూడిచి- యిందుగ్రవానిగ।
.జితముగుఱించి- వానిమద్దిన్పన్పి.పొనచేడు దానివానినా।
.చ్చితొలగఁగ్రవోయు- నాతఁడలు.కన్ మృతి పేరుపరాకు చెందెడున్

Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I : it exceeds peace as far as
day does night : it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible : a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him.

11 గీ॥ .పరువుకాయంబు ♦నని♦నెడ.పడని♦చెలుల|
 .వలెగలిసి పెద్ద- సరిగాని- .పల్కుమిప్ప|
 .డేమినప్ప♦మొండొంటి చే♦.నెసయునప్పో
 .కూడియుండవు సంధి♦చే.కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగారాత్రిప్పగటి వలెనదినంధిన్మితై
 డు-చుటుకు♦శ్రావ్యము♦వాచాలకమునగును-సంధినిక్కమగునన్ని
 పాతము-నూంద్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమును-
 యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజులసధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .నరముల♦పూణాములమ్రతీయు ♦.నల్లయనుష్ఠమునై నఁబ్రాద్దనా॥
 ♦.గరికరి♦బెట్టసైఁచుటకుఁ.గాని యనపూల-మన్నపానసం॥
 .భరితులమైవహించెధము .మాదనవమెంతయు- గాన-♦వేతునే|
 ♦.సతిమఱివాఁడుమొక్కువఱి .కంతమదిచ్చకుపానిరే పెదన్॥

Act. V. Sc. ii.

14 , He that hath a will to die by himself fears it not
from another.

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI.

15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET

Act I Sc. II.

16 He was a man. take him for all in all,
I shall not look upon his like again.

Sc. iv.

17 Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ?

Act. II. Sc. ii.

18 Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt. I love.

14 ప॥ శనంతఃజాపనిచ్చగించువాఁ డొరులచేఁజాపవెఱవఁడు.

15 ద్వి॥ .వివిధమానపులందు .వెలుయుచునుండు।
.నవతరించినదైవ .మట్టలవాఁడు।

16 ద్వి॥ .పురుషుఁడతండునం.పూణఁగునుండు।
♦సరయఁబోనివికతే.నత్రాకిసాతీ॥

17 గీ॥ .ఎందు- కేటిధీతి.చెందెడు-నొకగిడ్డి।
.పగక పాటినాచు.బ్రతుకునరకు।
.గొనను-మఱియు-నాత్రుఁగూచి-యేమదిసేయ।
.గలుగు-♦శాశ్వతంబు.గనుకన్గి॥

18 గీ॥ .శంకిలుమయగ్గియంచున.క్షత్రములను।
.నవిత్తఁడుచలించునంచీపు.నంశయించు।
.నిజమత్యేష్టబృఱియనినం.దేహముఁగొను।
.కాని-వలచినినెను.మానపడకు॥

ACT. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;
The expectancy and rose of the fair state ,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched ,
That sucked the honey of his music vows ,
Now see that noble and most sovereign reason ,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;
That unmatched form and feature of blown youth ,
Blasted with ecstasy.

Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;
Sport and repose lock from me day and night ;
To desperation turn my trust and hope ;
An anchor's cheer in prison be my scope ;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy ;
Both here, and hence, pursue me lasting strife ,
If, once a widow, ever I be wife !

19 సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమానస
మిటఁ.బాడయ్యె-రాజన.భాసదునకు।
.♦యోధకు-విరుధున.కొప్పకన్న
నాల్క-కత్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస।
.మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు.ని
దశక.సంబుశ్చంగారము.నకు-మరియును।
.లక్ష్మ్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ
బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను।
 ఁ.జెలులనిభాకగ్యరాలనై.చింతఁగుంది।
 —
 .చూతునా♦యుక్తివహ్ని-♦తృప్తిదొడఁగిన।
 ♦.ఘనమనలె-నెట్టిచే♦నిటఁగిలియునావి।
 .కనితయోనలెనరుఁగమా.కానమివ్రడు॥

20 సీ॥ .పుడమినాకాహరి.మిడ-దాకనంబు
నె.ట్టదున్యెవేష్టయు-.నిదురవనలు।
.నూపునన్నెడఁబోయు-.మఱినాదుగమ్మకం
 —
 .బాసయునిస్పృహ.యగుచుమాఁది।
 .నాదునాంథలునిబం.ననముగ♦మునితింకి.
 నలెబరిమినిమగుఁ.బడఁవడియును।
 .నానేక్క-మోహ♦వి.న్నబజుచున్యెయె.
 దిగివస్త్రపునాగు♦.నలులునిక్కె.।
 —
 ఁ.జెలుదుదమట్టనిచటను.బరిమునంకు।
 ఁ.గూడననలెగినిట్టి♦మి.క్కు-టప్ప♦టికుమ।
 —
 .నననినెంటుజెడు-నేనిన.నాథనగుచు।
 .మఱియుఁబొందితినేనినా.మాలుమనువు॥

JULIUS CÆSAR

Act I Sc. II.

- 21 What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other ,
And I will look on both indifferently;
For, let the gods so speed me, as I love ,
The name of honour more than I fear death .

Act. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once.

Act. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar
was no less than his. If then that friend demand,
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,-
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome
more. Had you rather Cæsar were living, and die
all slaves, than that Cæsar were dead, to live
all freemen ? As Cæsar loved me, I weep for him ;
as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was
valiant, I honour him ; but, as he was ambitious I
slew him. There is tears for his love ; joy for his for-
tune ; honor for his valour ; and death for his ambi-

21 చ॥ .సలికెదవేమి-నాకిపుడు.వస్తునెడై సబ్రజానుకూలమా।
 .నడనొకకంటఁబడ్పిడుము--మృత్యువుదక్కినదాన-నేఁబదం।
 .పడిఁగనుఁగొందురెంటిరొక.భంగి-బ్రతిష్ఠకునెట్లుఁమిత్తికే।
 .నడలుటకన్న నెక్కుడుప్రి.యంపడెదన్ -సురలట్లుఁలోవనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁదిఱికివార.లెన్నియోమాఱులు।
 .చచ్చుచుందుఁతాము.చావకమును।
 .పెన్నఁదై నడఁర్య.మున్నజనులు-చావు।
 .చవియెఱుంగిరొక్క.నారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెవ్వఁడెననీజారునకుంబ్రియమిత్తుఁడున్నచో- నీజారు
 నియెడం బూటసునకున్న ప్రేమ వానిదానికన్న దక్కువుకాదని
 వానికనియెడ-నట్లేనచో నీజారునిపైబూటసుఁ డెందుకుఁలేచె
 ననియామిత్తుఁడజిగినయెడనిది నాయుత్తరము- నీజరుగ్గంచెము
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణమునధికమఁగాఁబ్రేమించినాడను
 నీజారుఁడీల్లుటప్రజలందఱు న్వతంఁత్రులగుటకన్న నీజారుఁడుబ్ర
 తుకుటజనులెల్ల రుందాసులైఁపొల్లుటకుమీఁరిచ్చగించితిరా- నీ
 జారుఁడున ప్రేమించియుంటచే వానికై నేనేడ్చెద- నలఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak ; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak ; for him
 have I offended. '

ACT V. SC. v.

- 24 His life was gentle , and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

Act IV Sc III.

- 25 if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I

Act IV Sc VI.

- 26 *Tal.* O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
But. O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoyded danger.

గ్యవంతుడైనందున కేను సంతసించెద- నాతడుశూరుడౌటచేన
తనినేగౌరవించెదను-గాని-యతడుసహోదగుటచేవానిన్నేఁబంపినా
డ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- వానియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ
డుగానుండఁగోరునంతనీచుడెవఁడైనచటనున్నచోఁబలుకనీవాని
నేనల్గించినాడను-రోమనుగానుండఁగోరనంత మూఱుఁడెవఁడైన
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాడ-దనదేశముఁ బ్రేమిం
చనంతదుష్టెవఁడైననిక్కడనున్నచోఁబలుక నీవానినేనల్గించినా
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబుతనిది-పదంబడి
ఁగూడెనతనియందు .గుణముల్లు
•ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక
•మునకునెల్లయితఁడె.పురుషుడనుచు॥

25 ద్వి .పరువునాసించుట.పాపమా నేని
•దురితాత్మకులలోనఁదొలివాడనను॥

26 సీ॥ (తండ్రి) .ఔరనాయన్న-నీకంపితివారే-
నేఁబోరుతంత్రంబులు .నేరువుటకు
•సారంబులేని ము.నలితనమున్-శక్తి
•హీనమానంగము •వృద్ధదశకు
ఁదగుకుఁచీకీసీ.తండ్రినిఁడెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot ? and am I your son ?

And shall I fly ? O, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,

To make a bastard and a slave of me !

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly ;

Your loss is great, so your regard should be ;

My worth unknown, no loss is known in me.

Upon my death the French can little boast ;

In yours they will, in you all hopes are lost.

Flight cannot stain the honour you have won ;

But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear ;

But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,

If the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,

Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

John. Yes, your renowned name ; shall flight abuse
it ?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ.నతనినేయి.

♦.క్రమమృత్యుకైదు- గాని-యక్కట

గ్రహ.చార-మీదైతిప.చావువిందు!

.తప్పనిఘోరాపదకు వశమైతివి-

.కావుననాతండ్రి-.కడువడిగలి

.నాగుట్టమెక్కుము-.వేగనీవు

బరు.గిడితప్పకొనునట్లు.లేనునీకు

.దారిజూపెద-రముత్ర-దబ్బున

జాగునే.యకు-పద(కొమ్మ)నీకొమ్మ-.నా-తొలంగి!

.పోవుదునా-భణి-.నీవునాతల్లిని

.ప్రేమింతువేనియా.పెకుంగలిగిన!

.పడువంతయున్నన్ను.బానిసీడుగ-

నుంచు.కొన్నదానికిబుట్టు.కొడుకుగాంగ!

.జేసిపోగొట్టకు-.చెల్లరేనీవుండ-

.నేబాటిపోయిన-.నెల్లజగము!

.నీకుబుట్టగలేదు.నేనండ్రు (తండ్రి)

పాటిపో-.నేజంపబడినప్పు-.నీవునుబగ!

.బట్టుటకై-(కొమ్మ)యట్లు.పాటిపోయిన

వాడు.తిరిగిరాడెప్పటి(త)-కిరువురమిట!

.నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగజత్తు.ము

భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిమ్ము!

.మరియు-.దండ్రీనీవు.తెరలు-నీనష్ట

మె.క్కువగాన-నీనేమ.మవసరంబు!

.నేనంతయున్విల్వ.లేనివాడను-నాడు

.నాశంబున.గొఱం.తయునులేదు!

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame ?
No more can I be severed from your side;
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I ;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు
 .నూహింప-కీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు।
 .తొలగెడునన్ని యా.సలునునీతోడ
 నె-॥.పాటుట-నీవిది.వలకుఁగొన్న।
 .పేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే
 .నిప్పటికేవీర.॥కృత్యమైన।
 .నలుసమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడు-
 .బొంచిపైఁబడుటకునెంచిపాటి।
 .తీవనినిజముగ.నెల్లవారనకొండ్రు-
 .కాని-నేమఱలిన.కారణంబు।
 .భయమనియందును.స్పష్టంబుగా-
 ఁలి.నూతనభయపడి.పాటిఁయెడి।
 .మరియెన్నటికినేను.కురముననింబడు
 .నానయేలే-చప.భ్యాతితోడి।
 .బ్రదుకుకంఠెంజువు.విదగోమోకాల్పశి
 .ప్రాశికంతు(త) నీతల్లి.నూనల్లె।
 .యొక్కసమానిలో.నుండిఁగవలయు
 నా(కొ).యూనద్దయేమేలు-.నేనునాదు।
 .సమ్మగిభకంబునకివనూనముం
 బొస.రించుటకన్న(త)దీ.పించిసెలవొ।
 .సంగినాఁడనొచ్చుము(కొ).చనెవరకి
 ఁగాని-పగతురనుడినే.బారనొల్ల।
 (త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కెడు
 (కొ).సతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు।
 .కానిచిన్నతసంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న
 ఁడై సతేదుప్రసిద్ధి-దాసనీవు।

PART II

Act III Sc. II.

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he armèd that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టుకొనలేవు(కొ) . పొల్పారునామెడ
 .విభ్యాతమానీడు. పేరు-దాని
 . బాటిపోవుటకడు . స్థూ తెడు(త)నీతండ్రి
 . యాజ్ఞగై కొంటనీకట్టిమచ్చ
 . దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు. వడియింప
 . బడియది. తెలుపవు-చావంత. తెల్లమైన
 . నిద్దటమున్నరు. గిడుదము(త)మటియు-
 నా. వెంబడివారలు. పెసగి . పొలయ
 . విడిచెదనా-నాదు. పెద్దటికంబట్టి
 . నిందెనెన్నడుమచ్చ . బొందలేదు
 (కొ). నాయకావనముమాత్ర. మాయెగు
 నొందగ . దగునె-నిన్నీవిద్ద. అగిపిభాగి
 . మునుసలుపలేనిపోల్కి- నే. నునెడపబడ
 . బాలనీప్రక్కనుండి- వే. యేల-యుండు
 . మరుగు-నీవెట్లుసేయనే. చట్టనరువు
 . బ్రతుకనోపను నాతండ్రి . మందునెడల

27 గీ॥ . అొమ్మకవచమెదచ్చ . దొందమ్మకన్న
 . దగవునాయముకలహేడె. తగినశీశస్త్రి
 . యాయుధనిగూఢుడయ్యుని. రాయుధుడగు
 . నెడవమన్నీలిచేడెపక. బడినవాడు॥

Act. III Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap ?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips ;

Act. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her custom'd right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath ?

Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war
Hath no self-love : nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour.

28 చ॥ .నినునెడఁ బాసిసంబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।
 .గునుకుటగాని-నీయెదుటఁ. గూలుటయొండగు పెట్టు-తల్లిచా
 .నొమ్మఁ బెదవిన్గదించి తెగు. పొత్తి టిబిడ్డని పోల్కి-నిచ్చటం।
 .బెసఁకువమానినా యునుఱు. మెల్లన గాడ్పునఁ బారఁకి మ్రోదన్।

29 నీ॥ .ఓగు సేయుటకయి. యొట్టు పెట్టు కొనుట
 .కడుఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-మేఘోర
 .నత్యంబు చేతనే. జనుఁడుబద్ధుఁ।
 .డగు-జీవహింస వి.ట్టా చరించుటకును-
 .మనుజుఁదోచుటకును-మచ్చలేని।
 .కన్నియఁ బెరిచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।
 .కనదకున్వాడు కైసనా. యంబునుండి।
 .బలిమినడయనా బిడనొడఁ. బచుటకును।
 .మఱియుఁదానుఁగేవలముప్ప. మాణనియతుఁ।
 .డవుట-నీరప్పొసచుక హే. తువుఁగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిస్సమకట్టినయా।
 .యనకున్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-రా।
 .దనుఁబ్రేమించునతనికిఁ।
 .దనుఁబయికిఁదప్పశౌర్య. నామముసరిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

31 wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms.

KING JOHN

Act. IV. Sc. II.

32 The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones!

RICHARD II

Act. III Sc. II.

33 wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లువారు॥.పొగలరెన్నడయిన॥
 .నూరకుండరుతమ॥.యోటమికయి॥
 .కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు॥
 ॥.వెరవున్లుసమున.వెదకుచుండ్రు॥

32 సీ॥ .కడుబొడవీగోడ..కాని-నేనుటికెన-
 .మందినేల-కనిక.రించుము-మఱి॥
 .చన్నబాధించకు-.నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుగ-
 రొక్కపువ.రెఱిగినయెడ॥
 .నెంతయుమాచెకన.న్నీపిల్లి॥యోడంగి
 .వంటివేషము-నాకు.భయముతోచె॥
 .నైసఁదెలించెడ-.నేనుఁగ్రిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు.నవయవములు॥
 .విఱుగకుండినయెడ.వేయియపాయము
 .ల్లొనియెడఁదప్పించు.కొనుటకేను॥
 .చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట॥
 .తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉటికి)-దక్కటకట॥
 .తనరునీరాలనాపిన.తండిగుణము॥
 .పొందునా.యాత్రదేవ-నె.ములను॥సీమ॥

33 ద్వి॥ .జ్ఞానులుకుందరు.బరిగినపనికి॥
 .గాని-యడ్లదరు॥వ.గవుతోవలొకట॥

Sc. iv.

- 34 Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth.
All must be even in our Government.—
You thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death ;
When, spite of cormorant devouring Time,
The enleavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్లచెట్టువేగి.లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుఁదమఁయమి।
 .తవ్రయభరమునఁ.గమతండిఁగుఁగించి
 .పొంగించుపోకిరి.బుడుతలవలె।
 .జూపట్టు-వేగిలెడు.చువకలకున్గొంత
 .సాయమిమ్ము.మనవ.జాపభిభుత్వ।
 .మునమేటియాన్నశ్య.మునదోచు
 .చిత్రవేగఁ.జెరుగుకొమ్మకొసల.నలుకు-వెళ్ల।
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ।
 .నొసరవలయునంతయు-నీవి.టుండ-నేను।
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటిచేప।
 .బీల్చిరిస్తయాచెడుకల్పు-ఁ.జెఱికివైతు॥

35 నీ॥ .అమడవితంబులం.దగిలి యెల్లరును
 వెం.బడెడుకీర్తికామసంయ.త్తిడిసనూని।
 .పైనిశాసనముగా.వ్రాఁయఁబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు నన.మానకరము।
 .గామనలనదియు.గారవింఁచగనిండు-
 .తరువాత-చప్పుడెం.తియనునన్వ।
 .భక్షకన్వంబునఁ.బ్రబలుకాలునకి
 .దా.నిష్పదీయానిరి.యెదిరి-వాని।
 .వాఁడికొడవలిమొనమొక్క.వలచినునల।
 .నమరపదవికిన్వ.దా.నూదులుగను।
 .నెండియున్జేయఁజాలిన.స్వేదకేరు
 .నంతయుగొను నట్లున్.యన్నిపడుడు॥

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

- 36 I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II.

- 37 Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

Sc. iv.

- 38 'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.
- 39 Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.
- 40 Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి॥ .నరునకహామగునం.తకునుఁ దెగింతు|

.మఱిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు॥

37 ఉ॥ .కాదునృపాలుమాళియునుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదుఁచఘానియంతృగద-.కాదుసభాపతిమేరియంగియున్|

.గాదరవీనమైనదయ.కై వడిశ్రేష్ఠవిభూషణంబు-ఁపే|

రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్నమెద్దియున్॥

38 చ॥ .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్నననేత-ఁనిషిద్ధమైనఁయో|

.నినలమిఁసంతతిన్గనిన.నీచున్దెంచుటయున్సమంబు-జే|

.వసమునుజాలిమాలియెడఁబాపుట.కూడనిచోటఁదప్పగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియా॥

39 ద్వి॥ .ఒకటఁనీయుటమేలుఁ.సోదరుఁడాత|

.నికయిఁసోదరియెప్పు.నీయుటకన్న|

40 గీ॥ .చెటవదల్చుటకొటకుఁదెచ్చికొనునిండ|

మఱియుదారసహనఁమిరు.మన్ములఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ములవకౌగల॥

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM *Act. V. Sc. I.*

- 41 Never anything can be amiss
 When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

- 42 Friendship is constant in all other things
 Save in the office and affairs of love :
 Therefore, all hearts in love use their own tongues;
 Let every eye negotiate for itself,
 And trust no agent ; for beauty is a witch;
 Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

- 43 Happy are they that hear their detractions, and can
 put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44 He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
 the clapper, for what his heart thinks, his tongue
 speaks.

OTHELLO. *Act. IV. Sc. II.*

- 45 And his unkindness may defeat my life,
 But never taint my love.

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

- 46 Contend not, sir ; for we are gentlemen
 That neither in our hearts nor outward eyes
 Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ .నరళతఁ వినియును. సాయమానేని।
 .బొరవోవఁజాలదె. ప్పడునెద్దియెన॥

42 చ॥ .వలపునఁదప్పమైతిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడన్।
 .వలచినయెల్లఁడెందములు. వాడుట మేల్దమనోళ్లఁ గాపునన్।
 .దెలుపుతఁదన్నఁగూచిఁప్రతి. ధృష్టితనంతటన మ్మకన్యోన్।
 .బొలపొకమఁత్రకాడతని. బూమెలనెమ్మికరంగుమల్లగాన్॥

43 వ॥ తమనిండెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె నరియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా
 ల్క-యేలనన-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క చప్పివే
 యును॥

45 ద్వి॥ .వానినిదఁయతీయ. వచ్చు నా యుసులు।
 .కాని-నాప్రేమఁస. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే. మనఁగ్గ-మేము।
 .తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు।
 .గాని-మామాకృతులఁగాని. ఘనులఁకీష్యన్।
 .పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

 ROMEO AND JULIET. *Act. V, Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!
 This is thy sheath ; (*stabs herself*) there rust and let
 me die.

 TEMPEST. *Act. IV. Sc. I.*

- 48 the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below.

 TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,
 'T stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good.

Sc. ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind.

47 ద్వి॥ .నరియె-చప్పడ-యైనఁ.నంతిప నాదు|
 .ఁగరము-నోహో సుఖం.కరమగుఁసురియ|
 .యిద్దిసీయెర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటఁద్రుష్టవట్టు|
 .ఁతద్దయు-నన్నుఁనం.తముఁజెందనిమ్ము॥

48 తరువోజ॥

.ఁకటికిఁకటిగుహ-.కడునమయోచి.త
 మగుతాపున్ - జెడు.దయ్యముసిగొలు|
 .పుటయు-నాడగుధైర్య.మన్దచ్చ
 .కామ.ముగఁగరఁగింపనె.ప్పడయినదగదా|
 .స్ఫుటముగానాటిఁవి.శ్రుతిమేరపొల్ల.పుచ్చుట
 కేనెప్పుఁ.ప్రొద్దు గుట్టములు॥
 .పటిమఁదొఱఁగికుంటు.వడుట-ఁరేక్రిందు
 .బంధింపఁబడియాఁపఁ.బడుటదలంతు॥

49 కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదా|

.జకనములఁసంప వముసల్పు.సమయంబునన|
 జ్జనుల దగునట్లు కేలికం|
 .చినఁసుల్లోకమునమచ్చ.జేసెడు నదియు॥

50 ద్వి॥ .వెనుకచూపకటఁయీ.వికిలే-దదున్న|

.దనఁవదాన్యతకుఁగుం.దఁడుమానవుండు॥

ACT. III. Sc. v.

- 51 You cannot make gross sins look clear
To revenge is no valour, but to bear.

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I.*

- 52 Sweet mercy is nobility's true badge.

- 53 Of noble minds is honourable meed. thanks to men

ACT. III. Sc. i.

- 54 That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe!

ACT. V. Sc. iii.

- 55 Friends should associate friends in grief and woe

TROIUS AND CRESSIDA *Act. I Sc II.*

- 56 Do you know what a man is? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt,
that season a man?

51 గీ॥ .అచ్చదోసములనీవు.మచ్చలేక।

♦.తోచునట్లు సలుపసమ.ఘటాడవుకావు।

.ఎపుడయిననిక్కపుమగటి.మిపగదీచుక।

.కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ .గొప్పతనంబున.కుగ్గుతుక।

.చెప్పెద-హాయిని.చెడుదయారసము॥

53 ద్వి॥ .ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకు।

♦.బ్రాతులుపరువైన.బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ .ఊపిరితీయుట.యొకపనియైన।

♦.బాపురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ .హితులు♦వరస్సర.♦మెనయంగివలయు।

♦.నతలిమాపదయందు.సంపదపట్ల॥

56 ప॥ మనుష్యాడననేమోనీవెఱుగుదువా-పుట్టవు-సౌందర్యము-మంచి

యాకృతి-సంభాషణమా-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము-యో

గ్యత-యశావము-దాస్యత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు

షునకుఁజదివట్టించు సంభారుమణియునున్నను.

ACT. II Sc. ii.

- 57 (1) The wound of peace is surety,
Surety secure; but modest doubt is called
The beacon of the wise, the tent that searches
To the bottom of the worst.

- (2) to be wise and love
Exceeds man's might; that dwells with Gods above

ACT. V. Sc. iii.

- 58 Life every man holds dear ; but the brave man
Holds honour far more precious-dear than life.—

- 29 Let's leave the hermit pity with our mothers,
And when we have our armours buckled on,
The venom'd vengeance ride upon our swords:
Spur them to ruthful work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT

Act III Sc. VI.

- 60 (1) In nature there's no blemish but the mind;
None can be called deformed but the unkind :
Virtue is beauty; but the beauteous-evil
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట.యిడువఁదెచ్చు!
 •వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు.పరిమితమగు
 .సంశయంబు శ్రములకుఁ లాం.ఘనము-కీడు
 .లయెడ నడుగంటఁజొచ్చువ.త్తియనఁబడును॥

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయై |
 .మఱివలపుంజూపుటయును.మనిసిక శక్యం
 బరయనటువంటిశక్తియి
 .మరుచుండెడుఁజైవెలయున.మరులకు నెల్లన్ |

58 ద్వి॥ .బ్రతుకుప్రియంబగుఁ .బ్రతిమనుష్యునకు
 .బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు.పరువుశూరునకు॥

59 గీ॥ •.ఋషిదయస్మతల్లుల.యెడనిడుదము
 .మనముక వచంబులన్బొడ్డు.కొనినయపుడు
 .మనయసులకెక్కనీవిష.మత్సరంబు
 .కూరకృత్యంబులకుఁబురి.కొల్పుదమవి
 .వెండియుందిష్టదముకృష.నుండివాని॥

60 (1) గీ॥ .మనసుకంటెఁబ్రకృతియందు.మచ్చలేదు
 .కూరుఁడొక్కఁడుతప్పఁగు.నూపితఁడు
 .సుగుణమందముకాని-సో.యగవుద్భు
 .వన్నెదయ్యంబునంగాంచు.వట్టిమొగ్గు॥

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

61 't is safer to
 Avoid what 's grown than question how 't is born.

Act. IV. Sc. iii.

62 If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire.

VENUS AND ADONIS.

63 By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive.

64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనుల్లోడంబడిక - .లాతనియొట్టులుదేవవాక్కులౌ।
 .నాతనిప్రేమనిష్కుపట - .మాతనియూహలకలక్రమంబులౌ।
 .నాతనిమానసప్రచలి.తామలమాతలువానిఁయశ్రుతౌ।
 .నాతనిఁయాతత్త్వంచనకు.నౌదవు-ఁస్వగఁముభూమికింబలె॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిద.ఘకొనుటమంచి।
 .యదియెట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్॥

62 ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీలైదనేని।
 .నేనుగోరినపుడు.నేనావనుంకి॥

63 గీ॥ .సహజభమఁ యు సన్నపు.సంతరిగెన।
 .వలయు.నీవిడ్డలుంకిన .పొలయుచవుడు।
 .అటులఁగావున- నీవీల్లి.యెనబ్రతికి।
 .యున్నవాడెవె నీదల్కి.యుండుఁగాన॥

64 ద్వి .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుంద్రు।
 .చెలఁగిమిక్కిలి .వృద్ధి.చెందెనువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day.

RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త॥ .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-

నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్కసింగి।

.మునడువఁజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చిక నడి

.యూలించుమెల్లన.నాతఁడుఁరపణ।

.మునఁబాడినప్పడు- ♦.మొనసియతఁడు

.పలికినఁదనఁయెర.న్వదిలితోడేలు।

♦.నెనరుమ్మెజడిపింప.నేరదువఱియు

♦.వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాపొర్చె॥

66 ద్వి॥ .భూమిఁప్రభువులద్ద .ముంఁబొత్తముబడి।

.గా-♦.మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ॥

67 నీ॥ .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు

తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ।

.దండ్రిగానీవుంటఁ.దలఁచియెండు

విట్ట.నీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని।

.దలపోసినినుఁజూచి ♦.యెలనగవుఁజూపఁ

.జరుదు-♦.వెండియుఁదన.జట్టితోడ।

.నీయున్కిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యమునేయ

.వలదునీయాస్తిదొంగిలఁబడియెను।

.గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ।

♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు।

♦.నిమ్మ్రతినిొనవకావొల్లనా.నేతిమునకు।

.జావునదీబల్కినే.నల్పు♦.నెక్కు॥

68 My honour I'll bequeath unto the knife
 That wounds my body so dishonoured.
 'T is honour to deprive dishonour'd life;
 The one will live, the other being dead:
 So of shame's ashes shall my fame be bred;
 For in my death I murder shameful scorn:
 My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
 What legacy shall I bequeath to thee?
 My resolution, love shall be thy boast,
 By whose example thou reveng'd may'st be.
 How Tarquin must be used, read it in me:
 Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
 And for my sake serve thou false Tarquin so.

69 O ! teach me how to make mine own excuse,
 Or, at the least, this refuge let me find:
 Though my gross blood be stain'd with this abuse,
 Immaculate and spotless is my mind;

68 సీ॥ సురియకునాచగు. పరువప్పగించెద

♦.బవిసియిట్లుడ్చగాఁబడిననాదు।
 ♦.మయినదిచేఱచును-మర్యాదఁదొఱఁగిన
 .బ్రతుకుఁబాయుటగౌర.వంబు-నొకటి।
 ♦.మనెడుదక్కినయది.వడియగఁ-ఁగావున
 ♦.బాలివోవునాసిగ్గు.బుగ్గివలన।
 .నేపారునాదుచే-కేలన-నాచావు
 .నందునాతలవంపు.మగ్గిందఁజేతు।
 .నానిందెయట్టుల.ఁగినంత నాగొప్ప
 .కొత్తపుట్టువుపోంది♦.కొవరుమిగులు।
 .నేనుబోగొట్టికొ.నినమానకము
 నేలు.వాడ-నీ కేమాప్తి.నదలుదాన।
 .నానిశ్చయము-చేమ-♦.నలునందు
 నీగర్వ.హేతువు-దాసిక.నివునితూక।
 .గాఁబడిసాధింపఁగ నలయునెట్టలా
 ♦.యథముసిపనిపట్టు.విధమునెల్ల।
 .నీవునాయుమఁజరువునే.శీకు-♦.జెలిసి।
 .శీకు♦పగియైన♦నన్నుందు.నెమ్మన-మఱియు।
 .నీవునాకెల్గు♦పలిపన.నీదునటాల।
 ♦.దప్పగినాకయి♦పరిమాచెక.నాయుఁడమగ్గు॥

69 సీ॥ అయ్యయోనేరువు.మానాకునా♦సాకు

.నెటుచెప్పవలయునో.యేను-లేక।
 .తుదకునీ♦తన్వెబొం.దెదనునాకీ
 .నిందె♦.మొవట్టినెత్తురు.నుచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

గాని-నామదికించుకై నదోసము

కాన-రా-దదిబల్మిస-చా-బడలేది

కింతియెకా-కద్ది-యెన్నటికింజెడ్డ

తనముతోడగునొప్పు-దలకుజోగు

• పనికిమాలినయలవాటు-పడుటలేదు

• మఱియు-సయ్యదియప్పటి-వఱకొకింతి

• యునుమకిలనంటక-విసంబు-నెనయులెనదు

• నెలవునందోపుతోడుత-నిలిచియుండె

కాదాన కవితావిశేషాః॥

వీరరసః ॥

రఘువంశే సగః : 1 శ్లోక : 21 ॥

- 1 జగోపాత్మానమత్రస్తా భజేధమమనాతురః॥
అగృధ్నురాదధేసోఽథః॥ మనక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

శ్లోక : 22 ॥

- 2 జ్ఞానేమానంక్షమాశక్తౌ త్యాగేన్లాభూపర్యయః॥
గుణగుణానుబద్ధితావ్ తస్యసప్రసవా ఇవ ॥

స ॥ 8 శ్లో ॥ 31

- 3 బలమాశ్రితభయోషశాంతయో॥
విమమాంసశ్క్యతయేబహుశ్రితమ్॥
వసుతస్యవిభోనకేవలం॥
గుణవత్ప్రపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

- 4 సమృగమాభిరతికదురోదరం॥
సచశశిప్రితమాభరణమృధు॥
తిమురమాయసవాసవయశాసనా ।
ప్రియతమాయతమోసమపాహరత్ ॥

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగములు.

బీరము.

- 1 గీ॥ .పందతనఁ మేదితన్నుఁగా.పాడుకొనియెఁ
 .ఁదెవులుఁదవులకపున్నెముం.దెచ్చికొనియెఁ
 .సాముఁబిసినారిగాకపు.చ్చుకొనెతఁడు
 .ఁకుడిచెనెంతయుహాయి.త.గులములేక॥
- 2 గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట.బలిమివోరు
 .పాతనికి.సీవియెడఁగొని.చూడుకొనమి
 .ఁదొడ్డఁగొనములొండొంటికి.నోడుపొంది
 .పాలుపుమితెడుదనతోడ.బుట్టులట్లు॥
- 3 గీ॥ .ఇడుమలన్నపవారల.జడుపెడవగఁ
 .ఁగడిమి.చదువర్లమన్నింప.ఁగడిదివిదె
 .పుడమితేనికిఁగల్గిన.యొడమిగాక
 .గొనములుగూడ.నొరులమే.లునకుఁదగియె॥
- 4 గీ॥ .మివుల.బెంపుకొటకు.దివిరెడునాతని
 .వేటగాని.జూబ.మాటగాని
 .జాబిలిపతిమనగ.సారాయియుగ్గాని
 .లాగలేదు.ముగ్గు.లాడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 సకృపగాప్రభవత్యపివాసవే।
 నవితథాపహాసకథాన్వసి।
 సచసపత్నజనేష్వపితేనవా।
 గపరుషాపరుషాక్షరమూరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్యచానన్యనివృత్తివాచ్యం।
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాష్టమైచ్ఛత్।
 అపిన్వదేహాత్మి-ముతేన్ద్రియాథాన్।
 ద్యశోధనా నాంహియశోగీరియః॥

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్వంశుభేకన్యపరిగ్రహోనా।
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే।
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం।
 మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోరూపవిభూతీనామేకైకమృదకారణమ్।
 తానితస్మిన్సమస్తానిసతస్యోత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలనీతిః శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
 అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా ముభాభ్యా మన్వయేషసః॥

5 గీ॥ .♦వేల్పుజేన్తికై న.వెల్లిమాటాడబోఁ|
 .డనఁడునవ్వలట.కై నఁగల్గ|
 .నలుకఁదొఱగిసట్టి.యతఁడు♦పగఱనై నఁ|
 .♦బరుసమైన♦వ్రాయఁ.బలుకఁజనఁడు॥

6 గీ॥ .♦మాటు♦వెరవునమల్లని.మాట-నాలి|
 .వేడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.మడునఁగోరె|
 .♦బోగములఁజెప్పనేటికి- .♦బొందికన్న|
 .ఁబేరుసా♦మున్నవారికిఁ.♦బెంపెమేలు॥

7 గీ॥ .ఎనతెవీవు♦చెలువ-.యెవనికి♦ల్లాలవు|
 .నాయెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి|
 .♦యడఁగునఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడుఁ|
 .♦బెఱపడఁతులకని-.యెఱిగి♦నుడువు॥

8 గీ॥ .పడుచుతనము-సాగను- .♦నొడమియు-వీనిలోఁ|
 .♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గనంబు|
 .అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుంజెఁ|
 గాని-♦త్రుల్లిపడదు.వాని♦యెడఁద॥

9 గీ॥ .పరగుకొక్క-♦తగవు.♦పందతనముగ్గఁ|
 .♦బొనఁగుకొకమ♦గఁటిమి.పులిసడఁతగఁ|
 .గనుకనరిగఁగూడు.కొనిగయాఁరెండిఁటి|
 .♦బెడఁగుకల్మిసతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే న || 2 శ్లో || 55

10 విషవృక్షోఽపిసంవధన్యః | స్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

న || 10 శ్లో || 23

11 అమీషాం సురసంఘానాం | త్వమేకోఽథానమథానే ||
విపత్తిరపిసంస్థాఘ్నాః | పకారవ్రతినోఽనలః ||

మేఘసంజేతే న || 1 శ్లో || 6

12 యాజ్ఞామోఘా వరమనిగుణే నాథమేల్వకామా ||

శ్లో || 57

13 అపన్నాతిః ప్రశమనఫలాస్సం పదోహ్యుక్తమానామ్ ||

విక్రమేర్వశీయే ||

14 స్వాభాత్సతాం గురురరా ప్రణయిక్రియైవ ||

శాకుంతలే ||

15 అసౌశయం క్షత్రపగ్రహక్షమా |
యదాశ్చమస్యా వభిరాసి మేమనః |
సతాంహసంజేహ పవేషువస్తుషు |
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తియః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టైనఁ
 .దనచేతనటకుట.♦దమ్ముకాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పుమొసలకగ్గీ
 .నీనొకడవెక♦జకములను.♦నెరపె-దొరులమేల్.
 గావించు♦నోముగలిగిన.
 .యావారలయిదుమయుఁగొని.యాడంబడెడు॥

12 ద్వి॥ .అగువానియందు♦వి.తయగుట♦నయమ|
 .దుగుట♦నదునెడ మే.ల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇదుమఁబడినవారి.♦యేఁపుమానుపుట|
 .కడుమంచివారల.♦కలుముల♦పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకు మేలుసే.యటమంచివారి|
 .కరయఁగఁదమపని.కంటెనుమేలు॥

15 గీ॥ .♦అరమరిక లేదురాచయా.లగుటకుఁదగు|
 .నీ పెయెడనాదుమదితగు.లెనయుఁగాన|
 .నందియబున్నతావుల.♦సాదులకెద|
 .♦పోకడలు♦దినుసులఁగూచి.♦సాకిరికద॥

16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాణికారేనియుక్తః సోఽహమా॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలంభాయధమాణ్యమివమాయాతః

17 అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛైఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం దారేషుదృశ్యాన్విశుః।
భాగ్యాయత మతఃపరంసఖిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥

13 శ్మశూషన్వగురూః కురుస్రియ సఖివృత్తిం సపత్నీజనే।
భయోర్విప్రకృతాపిరోషణ తమామాస్మప్రతీపంగమః।
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినే।
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్వాగతయః ॥

19 అఘోహి కన్యాసరకీయపన।
తామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుః।
జాత్రోమమూయంవిశదః ప్రకామం।
ప్రత్యపితన్యాసవివాంత గాతామ్॥

16 వ॥ ఎవడుతోనిచేదగి వేల॥ నేమింపబడియెనోయట్టి నేను॥ దపనుల
కడ్లుదొలగింపనీ॥ పున్నె పుంగాన॥ కేతెంచి నాడను॥

17 త॥ .కడు॥దబ మేసామూ॥ గానున్న మమూ॥
.బరవడినీగొప్ప॥ సంగి డం-బీపె
.తొడిగి డం-బీ. తోడు॥ నెట్ల॥
.నలిపిన యాపొందు. జాడదలంచి॥
.కడిగి మాండ్రొక్కి॥ గారాబుతోడ॥
.జూడబడుకదియి॥ జోటినిచేత॥
.నుడునదగిచది॥ బం.దుగులచే
దొంచ. దెడ్డి॥ బాగొంబుక. కంకలోబడుకొ॥

18 త॥ .కొలుపుచెల్ల-యొత్తి. గొన మెల్లతెలుల
.నేమిచ తోడుక. స్న మ॥ వచతుల॥
.సలుచకు నొక్క॥ బం.దగ్గగాజూడ॥
.బడియొ విమి॥ క. బలు॥ కిచ్చ. చేతి॥
.మొంగుచు॥ మోమాబ. మిచ్చ॥ బలంగింబు. పట్ట-
మిచ్చ. గొక్కి. పడిక॥ బాగెమాల॥
.వేలమల్లికొండ్రొక్కి. చంచొందిక్కి-
.కొలముకకుం॥ జెడు. గొట్ల॥ తెచ్చుట్ల॥

19 గీ॥ .వెల్లడిగి చంగి న్నె.॥ శిరోవాససామ్రాగా॥
.కుల సేవగిగి నెల. కరం-యొక్కడ॥
.డం.చెల. పట్టనట్టి.॥ డిబ్బున్నప్పిదిస॥
.యంగుగా॥ యెడంద. పోయిందొండ॥

20 స్వమఖనిరభిలాషః భద్ర్యసేతోక హేతోః |
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తి రేవంవిధై వ |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపశ్చ్రీవ్రముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||

21 వ్యవదేశమావిలయితుం |
 కిమీహ సేదనమిమంచపాతయితుమ్ |
 కూలంకషేవసింధుః |
 ప్రసన్నమం భస్మటరుహంచ ||

22 కుముదాన్యేవశశాంక |
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |
 వశినాం హిపరపగ్రిహ |
 సంక్షేప పరాజ్ఞుభివృద్ధిః ||

20 గీ॥ .జగముఁగూచి నీదుఁ. సుగములఁగోరక।
 .పొగలె-దిట్టినడఁత. పోలునీకు।
 .చెట్టుచుఱుకు పెండ. సిరముచేఁగుడి చెడు।
 .నీడఁగ్రిందివారి. వేడిఁబాపు।

21 గీ॥ .పేర్గలంచ-వీనింబడ. వేయుటకయి।
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో. యిగురుఁబోడి।
 .యొడ్డులగ్గడుఁగొఱకుచు. నున్నయేఱు।
 .మంచి నీటిస్మృతియుఁదరి. మాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .వేలుపులఱువ్వఁతొవలనే- .వేడివేల్పు।
 .తప్పకెప్పుడు మేల్కొల్పు. దామరలనే।
 .తమకులోఁకువయాఁనడఁదఁగలవారి।
 .నడఁత-యొరునాలికింబెట్టు. బెడమొగంబు॥

శాంత రసము

1 శీ॥ .పతితుడైన ప్రభువును విశ్వాసము మెయి
 .ననుసరింప నోర్వంగలిగి నట్టివాడూ
 .గెలుచుండ నయజమానుని గెల్పువాని
 మఱియు నాజింతు నొక చోట చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక॥ ఇప్పుడు- నాడు విహినులార-
 మఱిస్వదే. శభ్రస్తుతా లోడి. జనములారా
 .పాలపరిచయమీ .బ్రతుకును.
 మిక్కిలి. వణింపబడిన దం. భంబుకన్న
 .హాయిగా. జేయలే. దా-
 యియడవులోపు. లేనట్టియా రాజ. భానికన్న
 .నెక్కుడు బాధార. హితమయియుండ లే. దా-
 ంబుతువులమాలు- ం. పాదినరుని
 .కగుశిక్షమాత్రమే .యనుభవించెదమిట.
 .మఱి- సీతుగాడుపు. మంచుకోట
 .యు- నైవరానట్టి- యెఱిగిడిలో- నది-
 .యెంతయుముద్దగా. నేనుముఖగు
 .కొనిపోవువటకు- నె. కొని నాడు.
 .మేనిపై. వీచుచు గఱవ- నే. బిన్న నవ్వు
 .తనరబల్కెద- నిది .కొనియాటకదని-
 .నాయథాథస్థి. న్నకునరస

.దృష్టితోబోధించుఁ.హితులివి-మతియు-

.నా.పత్తిసామాన్యానుభవములు- కడు!

.శోయిగానుండెడు- .నద్ది- .కప్పట్టుల

.సహ్యంబుమతియు.విషయతమయ్యు!

.మణిశిరమునదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు!

.నరులరాటుదొడగి .నాలుకలను!

.కెట్ల- యున్న కముల .సెలయేళ్ల- రాలను!

.జ్ఞానబోధ- మంచి.నర్వవందు.

3 నీ|| .ఉన్న వినాయోగ్యంబున్నెందువందల

.యేబదిగూకలు.నేఁబొదువుగ!

.దక్కించుకొన్న జి.తంబుసీతండ్రిని

.గొలిచి- నాముదిమనంగొలుపుకుంటి!

.యూనెడ- సరకు సేయబడిని యీడొ

క.మూల దొరయబడున.కృదునుమతియు!

.ననుబెంచుదాదిత.మననంబుకె యది

.గూడఁబట్టితిడాని.గొనుముసీచ్చె!

.కాకులకుమేఘ వేల్పురిక్కముగఁబిచ్చు!

.కలకమచేడుగూడుబదిలముతోడ!

.నగునుబొవునాముడిమికి- .దిగొవసిండి!

.నేనుసేచ్చినిండినుదీనినెల్ల!

SONG

Sc. V.

- 4 Under the green wood tree
 Who loves to lie with me,
 And tune his merry note
 Unto the sweet bird's throat.
 Come hither, come hither, come hither:
 Here shall he see
 No enemy
 But winter and rough weather.
 Who doth ambition shun,
 And loves to live i' the sun,
 Seeking the food he eats,
 And pleased with what he gets,
 Come hither, come hither, come hither:
 Here shall he see
 No enemy
 But winter and rough weather.

సీ॥ ననునుండనిమ్మనీ. పనినానిగాముదు
 .నలిగఁదోచియుగట్టి. సత్తువుగల
 .వాడను- నాచిన్న. నాడెన్నడున్వ
 ట్టి. నీళ్లనానెత్తుట. న్నెఱవలేదు
 .మఱియుసిగ్గరికన్ప. మానెక్రయిలాపూడ్చు
 .వెరవుద త్తరమునఁబిలువలేదు
 .కనుకనాముదుసలి. తనముబలియు
 •సీతు•. నెఱివె నగుఁగాసి. నెమ్మికలది
 .నన్నుసీతోడఁబోనిమ్మ - చిన్నవాని
 •పశాసున నేమచిపని. యంతలోను
 .గ్రహటన్నీకుఁగల్గుచ. క్కరలయందు
 .గొల్పునొసరించుచునునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము - గూఢకతాళము.

- 4 వల్లవి॥ ఇహకురానీ- రానిమ్మవలకురానీ
 అనుపల్లవి॥ ఇవలసీతుగాడ్వరిప్ప. నెదిరివాడుగనఁడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ అడవిచెట్టుక్రిందఁగున్గ. నాసించునెవఁడు నాతో
 .గలుపుదనదుస్వరములీయ. పులుగుటెలుగునందున్గ॥ని॥
- (2) ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగువఱి. యెండనుండఁదలఁచునో
 .తవిలితిండికె నెదకుచు. దనియుదొరకుదానితోడ॥ని॥

Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords:
Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేనిక్కముగఁ బాటుమానిసిని- నాతిండినే నాఁకంచు
 కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నొరుసహ్యపడను-
 మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకై నీషణ్యపడను- బరులమేలునకా
 నందించెదను- నాయుడుమన్నెచుకొనెదను- మఱియునా మేటిగవ
 ము నాయాడుగొట్టియలు మేయజూచుటయు- నాగొట్టెప్పిలు
 పొలుడువఁగినుటయును.

6 వీ॥ ఈశ్వరస్థితో . నెవ్వరియు హన్తు
 . లేనిదితెనిఁబ.లోకంబున
 .యందుక విన్నన- .నలవృద్ధింబులు
 .మీఱు. నెగురునన్నలుతమ. మగలఁవశము
 .లగు- .వివ్రమాశక్తి. ననిగులుపుమనలు-
 .యఁజూచుకాదు. యన్నిటికిని
 .బ్రభువులువాడు ప్రి.పంచమునకు నెల్లఁ
 .బ్రాహ్మతనాత్రులం .బరగుచుందుగి
 .తమదుశ్ప్రీతికుఁభక్తలై .తనరుచుందుగి
 .వెండియున్వోఁవిభులయి. నెలయుచుందుగి
 .కావునన్నీదుచింతింబు. నీవునారి
 .యిష్టములనునరించున. శ్లోంచవలయు॥

CYMBELINE

Act III Sc III.

And often, to our comfort, shall we find
 The sharded beetle in a safer hold
 Than is the full-winged eagle. O, this life
 Is nobler than attending for a check;
 Richer than doing nothing for a bribe;
 Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
 Such gain the cap of him that makes'em fine
 Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

Act IV Sc II,

8 Cowards father cowards, and base things sire base;
 Nature hath meal and bran, contempt and grace.

9 If I do lie, and do
 No harm by it, though the gods hear, I hope
 They 'll pardon it.

7 గీ॥ .మనముక్కన్గొనెదము.మఱియును
 దచుకగ.వేడుకమీఱఁగఁ.జేడపురుగు
 .సాగువకఁటెదా.మేలుగఁబట్టున
 .నెంతయునిగీత.నిరపుకొనుట
 .భరిరయిబ్రతుగుచీ.వాట్లుతినదుకొల్పు
 .కన్నమిక్కిలి లెస్సయాను-లంచ
 మున్మింగి యెద్దియుం.బొసరించకుండుట
 .కంటెచెక్కుదుపల్వ.కలది-కొనని
 .వట్టుదుపునందుడా బగ.పచుకచుంట
 .కన్నమఱివాసి నెనఁగెడు.వ్యయములేక
 .సాగసుఁజాపెడు.టోపికంటెగడు నయము
 .జగతిమాజీవితమునకు.సాటిలేదు॥

8 గీ॥ .పందలంగాంచుచుందురు.పందలు-మఱి
 .క్షుద్రములఁగనుక్షుద్రవ.స్తలు-నిజముగ
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుఁబ్రకృతి
 .కంపునింపును.గూడజ.గంబునందు॥

9 గీ॥ .నేనుదబ్బఱంటి.నేనిపదంపడి
 .జెలుపుదానివలనఁ జేయనేని
 .వేల్పుల్లెరదియు.వినివప్పటికినన్మ
 .మింతురనుచు.విశ్వ.సింతునేను॥

Act V Sc V

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they.

HAMLET

Act I Sc II

- (2) all that lives must die,
Passing through nature to eternity.

Act II Sc II.

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my
mirth, foregone all custom of exercises: and, indeed, it
goes so heavily with my disposition, that this goodly
frame, the earth, seems to me a sterile promontory;
this most excellent canopy, the air, look you, this
brave o'erhanging firmament, this majestical roof
fretted with golden fire, why, it appeareth no other
thing to me than a foul and pestilent congregation of
vapours. What a piece of work is man! How noble
in reason! how infinite in faculty! in form and
moving how express and admirable! in action how
like an angel! in apprehension how like a god! the
beauty of the world the paragon of animals! And yet,
to me, what is this quintessence of dust? man delights
not me—no, nor woman neither, though by your smiling
you seem to say so.

10 (1) ద్వి॥ జగతిఃసహ్యము ల్పలిపెదనొప్పా
 లుగ- వానికన్నజెడుగునేనెగునుక.

(2) ద్వి॥ బ్రతికెడునదిచాన నలయు మతక్యప్ర
 కృతినుండిపోవు చ మృతపదంబునుకు.

11 ప॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునచెప్పటలేవు.

12 ప॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లావ
 మఁజెడియుంటి- నన్నియన్యసముల వాడుక మానుకొంటిని- మ
 తియు- నిక్కముగానామనసు మిక్కిలివ్యాకులముగానున్న- దీ
 రమృతమైన నలుచచరిపు నేల సమాద్రములో నొఱగియున్నకొం
 డగొడ్డు కొననలె గనపడుచున్న- దీమిగుల సొగసైనపందిరి
 గాలిచూడు- విచక్కిగివేలిలాడునాకస- మీబంగరుటగ్గినలం
 కరింపఁబడినగొప్పక- స్పృహమది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప
 లురకముల యావిరులగుంపుకన్న వేలుగఁగాన్పించదు- మను
 జుడొప్పరి- వివేకమున నొలిగొప్ప- శక్తి నెంతయనంతము-
 గూఢస్వదలిక నొనవిశేషము- నుదెంచయబ్బరము- కార్యము
 నందెంతదిశ్యోమ- బోధయెడినొంతజేవనశృశము- జగదాభర

Act iii Sc i

- 18 To be, or not to be, that is the question:—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life:
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay,
 The insolence of office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pith and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And lose the name of a action.

ణము- పాశులను వము- కాసి-కొటమాలినదాని సాహం
శ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుడునన్నలరింపలేడు- లేదు- స్త్రీ
గూఢ సనానిందింపజాలదు- నీకగి పుకట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునన్నోకిరి.

13 నీ. ఉంటయో-నూనట-యో-యగఃచింత్యము-

.పుకట్టకంబెట్టి-నె. న్మునమునందు|

.దేవ్యుండుకట్టదు. వ్యసనేముకొడిసె

వే. టులుబాణములునె. యు. కొ-యదిగాక|

.దాగినరానిబా. ఫలపయివండెన్

యెదిగింపుటన్వో. నుదిగినటయెం|

.పొలయుట- నిడవో. పుట- లేదకేమియు-

.వాణియు. నిర్మరచేత. వనసుపీడ|

.నామి కేపించుపొందు. నేకరహాస|

.కన్యములుమనము ముగించు. గలిగినయెడ|

.నర్తనోప. లోకాన్యన్యమనవదవి|

.మిగులనానక్తి. గోర. దగినదగును||

కం. హగియుట-నిర్మరచేత|

.పడుకొనుట-ముకి పకిలను. బరగుట-యాస|

క్కుడనేకన్యం-బేమన|

.నొడలుదొంగి మరగానిద్ర. నొడవుకిలలెవో||

నీ. మనలనాంగి. సి. న-నట. మోరన

.కల. దదిచుట్టినీ. క. నగులగిగును|

.కన్యముకొనగించు- గాసివో. నెవ్వడు

.కాలరొడినతొరి. న. కిములను|

Act iii Sc iii

- 14 Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I'll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? " Forgive me my foul murder
That cannot be: since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice :
And oft 't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but 't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

14 సీ॥ .శక్యపయవయోగించు .నెందుకు-

.నేరము.మోమునెదుచుట.పొంతుదప్ప

.నేముందుఁబ్రాభాన.యెడ-సేజ

మిలిక క్తి.తక్క-మనముపాటుగుంకమును

.నక్షగింపఁబడుట.యనిగాక- పిమ్మట

.క్షమి మంపఁబడుటయు-పరియె-నేర

.గనెదను-నాదునే.రముజ్జ పోయె-న.య్య

యొకాని-యెటువంటి.ప్రాభానము

.నాకుఁబలివచ్చు.నాయొనచి నభాత

.హాశ్యఁగూరిచిన్నెచు.మానను-నది

.కానేరకేమన-ఁగలవిదివలుకు

నా.కెందుకుటిచినధ.నేనునలిపి

.నాడనోయదిదెప్పు.జాడలు-నామూలి-

.నాదురాశయు.మఱి.నాదురాశి.

.నొగింపఁబడవచ్చు.నా రేగియెవ్వన-

.సేగిమానకకొన,నాగెఁజేయ

.వచ్చునా-మఱి-యీప్ర.వంచలు చెడు

తోవ.లందు-బంగరుపూసినట్టికీడు

.చేయి విసరవచ్చు.జెలఁగినాయము మెయి-

.దఱచునా చెడుగొప్ప.ధమామఁగొను

.గానిపరంబునఁ గా.దట్లు మోసము

.పొనఁగదచ్చటఁదగ.వెనఁగుదాని

JULIUS CÆSAR *Act. I. Sc. III.*

- 15 But life, being weary of these wordly bars,
 Never lacks power to dismiss itself.
 If I know this, know all the world besides,
 That part of tyranny that I do bear
 I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc. IV.*

- 16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
 And time that takes survey of all the world,
 Must have a stop.

PART II *Act. I. Sc. III.*

- 17 Past, and to come, seems best ; things present, worst.

Act. iv. Sc. iv.

- 18 How quickly Nature falls into revolt
 When gold becomes her object !
 For this the foolish over-careful fathers
 Have broke their sleeps with thought,— their brains
 with care,
 Their bones with industry ; for this they have
 Engrossed and piled up the cankered heaps
 Of strange-acquired gold ; for this they have
 Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁ-బల్మిపరశా
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు .వాకొనుటకు
 .మనముఁ పదపడినాచరిం.చిన చెఱుపుల
 .మొగములకుఁ గట్టెదుటమన.మోములుంచి

15 గీ॥ .ఉనుఱులోకబంధంబుల.విసిగితన్న
 .గోల్పదుటకెన్నఁచుకొనె.గొదవపడదు
 .ఇదితెలియజగమ్లయె.దైవ-యథేచ్ఛ
 .దూలఁగొట్టెదనాన్దె.మ.మృతశాస్తి

16 గీ॥ బ్రతుకుదాసు.లుతలఁపులు.బ్రదుకుకాల
 .మునకగువిదూషకుఁడు.మఱి.యునుసమస్త
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.సంగఁగొల్చు
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు

17 ద్వి॥ .కడచినవస్త్రపు.ల్కాఁబోవునవియు
 .గడుమంచి-యప్పుడు.గలయవిచెడ్డ.

18 నీ॥ .తిరుగఁబడెనునెంత.స్వరగఁస్వభావంబు-
 .బంగారుదానితా.స్వర్గమైన
 .యప్పుడు.దీర్చికె.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 బాగ్గత్తు.మొయినొనంపు
 .లూలోచనముచేసఁగోలుపోయితిమ
 .నిగ్గుర-ఁగింతనె.తేనిబుద్ధి

And martial exercise : when, like the bee,
 Culling from every flower the virtuous sweets,
 Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
 We bring it to the hive; and, like the bees,
 Are murdered for our pains. This bitter taste
 Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

Act. v. Sc. ii.

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
 black beard will turn white ; a curled pate will grow
 bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
 low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
 rather the sun and not the moon ; for it shines bright
 and never changes, but keeps his course truly.

.గవ్వపాటున నెము.శల-బాడుసల్ప
 కొనిరి- వారలుండీని.గుటిచివెంత
 .గదనలేకరికబీరికెనంటరాని
 వి.హనుటునుప్పలు బీర్తి.రి- హతి-స్థిరి
 .కొలకు-నాళలున మ.విడుకులకువ్వవ్య
 .తెన్నెన్నెకుకం.నెన్నెన్ది
 .నెపుడెన్నెననుండి .యచ్చపుతేనెల
 .నేరుకామండెను తేనె.టిగెలసలె
 .నానతోడ స్త్రీ సంబు.మయి- మననోడు
 తే.నియత.నెమిక్కిలి.వింకుకొనగ
 .దెచ్చదము.నెన్నెయొక్కకాతే.ంటబోలి
 .మనమువడినట్టివాట్లుకు .మాటుగడెగ
 .బావక.బడెదము.మతి-యూ.వి.మానుభవము
 .బాచు.గడముబ్రవండీక.వ్వలి.ముల్లె

19 ద్వి|| .జేవునకునునమ.శీరింబుగాని
 .భావింపనిరుల.నతమునలేము.

20 వ|| బలమైన కాలు నీరసిల్లెడు- (దిన్ననివీపు వంగెడు- నల్లనిగడ్డము
 తెల్లబడు- దట్టముగ వంగినకురులుగల తలబట్టయగును- సొగసగు
 మొగము వడిలిపోవును- నిబ్బరమగు కన్నులులోతుగ ముడిగెడు-
 గ్గాని- మంచిమనస్సు సూర్యుడుండందురుడును- లేక- సూర్యు
 డేచంద్రుడుకాదేమన- నదెల్లపుడు బ్రకాశించును- మతియు-
 నెన్నడునాత్రిదు- కేవలమొక్క సత్యపద్ధతిన్ నగతినుంచెడు
 గనుక.

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done.

Act. iv. Sc. vii.

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III

Act. I. Sc. IV.

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!
My soul flies through these wounds to seek out thee

Act. ii Sc. ii.

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell?
I'll leave my son my virtuous deeds behind;
And would my father had left me no more;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁడై .సనేబ్రవల్లు|
 .చెడుగునఁ బ్రభుచేతఁ .జిత్తిమందిడక.

22 గీ॥ .పండితులకుగొప్ప .బహుమతులిచ్చితి|
 .విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న|
 .దైవశాసమజ్ఞ.త-యెఱుకఁజెక్కస్వ|
 .గఁమునకుమనమెగిరె.దమనియరసి॥

23 ప॥ వీరయాద్యారముఁ దెలుపుమో నెనఁజెనదేవుఁడా-
 యీగాయములనుండి నిన్వేదకుటకు నాయాత్మయెగురుచున్నది.

24 సీ॥ .చెప్పుమునాతోడ..నెప్పుడై నన్నీవు
 .విఁతేద-కీడుమొగొనినవను|
 .పులునిచ్చలున్దట్ట.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబోవో|
 .సరిచినకలమున .నరకమేగిన-నాని
 .కొడుకెల్లపుడు సుఖ.పడునె-నేను|
 .నాపుణ్యకార్యము .లాపెన్కవిడిచెద
 .నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి|
 .యంతకెక్కు-పువదలమి.నెంతు-దెక్కు|
 .సంతయుఁదనకుఁజిక్కిన.హాయికంటె|
 .వేయిరెట్లువిచారము .మోయఁజేయు|
 .ఁఫక్కిగఁబదంపడిఁదలంపఁబడెడుఁగాన॥

ACT. ii. Sc. v.

- 25 This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light ;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night.
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the tide to combat with the wind :
 Now sways it that way, like the selfsame sea,
 Forced to retire by the fury of the wind :
 Now, one the better, then, another best ;
 Some time, the flood prevails: and then, the wind:
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered :
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory :
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle ; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead ! if God's good will were so ;
 For what is in this world but grief and woe ?
 O God ! methinks, it were a happy life,
 To be no better, than a homely swain ;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete ;
 How many hours bring about the day ;
 How many days will finish up the year ;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times :
 So many hours must I tend my flock ;
 So many hours must I take my rest ;
 So many hours must I contemplate :
 So many hours must I sport myself ;
 So many days my ewes have been with young ;
 So many weeks ere the poor fools will ean ;
 So many years ere I shall shear the fleece :

25 నీ॥ పిల్లనగోవిది .గొల్లఁదూఁదుచు-బంగ
 .లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని
 .పిలువఁజాలనియట్టి .పెండలకడ-వకి
 .విచ్చుమబ్బులుహెచ్చు.వెలుగుతోడ
 .నలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-
 .నియ్యదియొకసారి.వేపుమీఱు
 .నీవైపుగాదువు.నెదిరింపనలచేత
 బలిమిపెట్టుబడుబల్కు-డలిసూక్కి-

.గడఁగునొకమాజినాజావ.గాలిదెబ్బ
 .పలనమల్లనానంద్రంబు.పగిదిఁగొంత
 .దనుకఁమున్నరునెగ్గు-వి.దపఁగరువలి
 .యొకటివుడులెస్స-వెనుక-వేతొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెదొరయగఁగెల్చును.గోరిరెండు
 .నెదిరిపెఁగెడుఁగాని-యె.య్యెదియునైన
 .నోర్వలే-దోడ-దట్టల.నుండెనరిగ
 .గరముబెట్టిదమెనయూ.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టె.నేనుఁగూచుకొండెన-
 .నెవ్వరియెడవేలు.నిచ్చుఁగిండు
 .నటగెలుపుండు-నే.వనఁగనాకాణియు
 .నాబంటుఁగూడన.గిలివేసె
 .రనినుండినారియ్యచటనేలేనిచో

So minutes, hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave.
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup.
His body couched in a curious bed.
When care, mistrust, and treason waits on him.

•♦ వటలెదమనియొట్టు. వైచుకొనుచు
 .బ్రదునుబాలింపగో. రెదను♦దయ్యపు
 మంచి.యిచ్చయుసట్లుండె. నేని-దేలు
 .ననగ-నీజగ మును. చుటలుటయను
 మటి.యిడుమయుఁగక్కరి. కేమిగలగు
 .అయ్యయోదయ్యచూ. యచ్చపుగొల్లని
 .కంటెలెస్సగనుండ. నుటయింబ
 .హయియూబ్రహ్మగని. యనుకొను-నిపు
 చొక. గుట్టెనావలె. నాకుచుంటు
 .పొక్కుజంక్రియల. బొలుపుగివెక్కుట
 .తగగుతుకలంబెట్టి. దానినలన
 .బరికించుట-ట్టుల. ప్పొడునోనిము
 నము-అవియెన్నియై. నమకినిండు
 .గంటయానో-యెన్ని. గంటలసేంబొక్కు
 .ముగియునో-యెన్నాళ్ల. కగుకొయెడు
 ♦.మానిసియెన్నెండ్ల. మననచ్చునో-యిది
 .యెఱుంగఁబడినవెస్క-♦. వఱులఁబంచు
 .టిన్నిగంటలుమంద. నేగాచునది-యిన్ని
 .గంటలునిక్కుర. గ్గడుపవలయు
 .నేదలంచవలయు. నిక. నిన్నిగంటలు-
 నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంటు
 ♦. లొగినిన్నినాళ్లచూ. లుండెనాగొట్టెలు-
 .నిన్నిపూటలకవి. యీనగలుగు
 .నిన్నియెండ్లకు♦నున్ని. నేగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటటుమఱి!
 .పొద్దులు నెల లేండ్లు.ముగియుచు నెరసిన
 .కొప్పునందడిలేని .గోతరబెట్టు||
 .నొరయెట్టిబ్రతుకి.దయ్యె-నెంతటితీసి-
 .యెంతముచ్చట-పొద.కిండ్లనీడ!
 .యైన-గుట్టుపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు
 .పందిరైన-దనయే.బిడినినెగడు!
 .వారిమోసమునకు.వడకుదొరలకిచ్చు
 .హాయికంటెన్-సుంత.యైననెగు |
 చూపనిగొఱియల.జూచుటగొల్లల
 .కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన!
 .నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కు-వొను-ంగ
 .డకుగొల్లవానియిం.టంగలపెరుంగు!
 .తోల్పుడ్డినుండ్తిపై.దోగెడువానిప
 .ల్చునిత్రాగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల
 .నీకలనలనడు.నిద్దురయు-గీడు
 .నడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు!
 .నంతకు-మేలుమఱపును-.వంత-మోస!
 .మును-దను న్వేచుకొన జేడు.పొందుకలుత్ర!
 .లకు-బసిడిగిన్నెనలనిత.ళుకగుతిండి!
 .కే-దగునెంచునలనిమై.కి-గడుదవ్వు||

26 గీ|| .నాకిరీటమునాడు.దముననుండు!

.నాతలనాడు-విడిగిరి.పిన్నములఁజెక్క-|
 .బడంగలే-దద్దియున్నానె.బడంగబోదు!
 .తనివినిమాళి-బొరలది.కనుటయరును||

ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust ?
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII.

Act. II. Sc. III.

- 28 't is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a golden sorrow.

ACT. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

27 గీ॥ .బౌరడంబమాజ్ఞ.యధికార-మననేమి।
 .బొత్తిగాను-మన్ను.బుగ్గి-గాక।
 .మఱయు-బ్రతుకనిమ్ము.మనమెట్టులైనను।
 .గాని-మనముచావ.గానలయును॥

28 గీ॥ .తుచ్చులన్నట్టి పేదలతో.డఁగలసి।
 .తనివినుండుటకడుమేలు .తఱకువనట।
 .యందుఁ దెగనీలుఁబోతుగ.నడరిమఱియు।
 .గొప్ప.బంగారువలవంత.గొనుటకన్న॥

29 సీ॥ .సెలపుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప
 .కెల్లఁబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని.స్థితి
 యతందున్నేడు.చెలగించునాసచి
 .పురుటాకులగరేపు.పువులు మఱియు।
 .నతఁడువహించుమ.ర్యాదలుమెందుగ
 .దనపయిమూఁడవ.దినమునందు।
 .వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు.పరిమాచుకమంచున
 .నతఁడువెండియునిశ్చ.యముగఁ
 దనదు।.గొప్పపంజెననుచుఁ.గొఱత
 యెద్దియులేక.హాయిగఁదానుంటి.ననుచుఁదలఁచు।
 .నంతలోఁ.బొలయించు.నాతనివేరది।
 .పదపడిఁగూలునా.నలెనతందు।
 .బొత్తిగానాకందఁ.బోవరాసట్టి
 వ్ర.ఖ్యాతినముద్రించు.నందునిన్ని।
 .యేండ్లు తిత్తులనాని.యీఁదులఁజెడు
 పెంకె.చిటుతలవలెసాహ.సించినాఁడ।

ACT V. Sc. iii.

30 Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition.

KING JHON. *Act. III. Sc. IV.*

31 There 's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man ;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR *Act. II. Sc. IV.*

32 O, reason not the need ; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's.

.మిక్కిటముగ విజృంభించునాగర్వము
 .తుదకునాయందుకు.త్తునియలయ్యె
 .నలసటఁబడియిప్పు.కొలుపుచేముదిసిన
 .ననునెప్పటికడుగు.ననిడవలసి
 .నట్టి నీచప్రవా.హదయకువిడిచె
 నీ.జగమునందలివ్యధ.జంభమ
 మతి.యెక్కువమిమ్మునే నేవగించెగను
 నా.యెడఁదక్రిస్తగవిప్పఁబడెననుకొని.యెద
 నక్కటా రాజుల.దయలవేల్లాడు
 .నలఁడెంత కొఱమాలి.నట్టివాఁడొ
 .తేనిఁగొల్పునపుడునే.నుఁబూనినశ్రీ
 .లోనినగముతోడ.నైనజేపు
 .నింభజించియుంటి.నేని బోడిగ జర
 .నరులకప్పగించ.డతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ .తగుఁజేమవినయము.దైవసేవకున

.కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న॥

31 చ॥ .ఇలలోన న్నలరింపఁగల్గునదితే.జేదైననాజీవనం

.బలఁతన్ గున్మెడువానిమొద్దు చెవికే.వైయిన్మడిన్ జెప్పఁగా

.బడువృత్తాంతముపోల్కి.జేదఱగఁగ.నృప్త్యగదుంజెడ్డయా

.తలవంపింపగులోకమందలిరుచిన్ .ధ్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ ఔరతకించకక్కఱ.నల్పవస్తు

.వందుమితిమీఁతెదరధమ.యాచకులును

.బ్రకృతికిడఁబోకుదానియ.వసరమునకు

.మిగిలి.పశుజీవనమటుచౌ.కగునరుని॥

ACT. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these ? O, I have ta'en
Too little care of this ! Take physic, pomp ;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

ACT. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes : that I am wretched
Makes thee the happier :— heavens, deal so still !
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, feel your power quickly ;
So distribution should undo excess,
And each man have enough :—

33 నీ. అనుకంపకుడగుది. గంబరః దౌభాగ్య

.లార-యిక్కాదుణ్య. దూరమైన
.గాలివానవిసరు. తమియించియెందుండి
.రేనియు-మిమ్మునీ. బుతులనుండి.
.నెలవులు లేనిమీ. నెత్తు-లాహరమీ. బడని
ప్రక్కలు-చింకి. యుడుపులెట్లు.
.కాపాడు-నకట-జా. గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె
.మేతీసికొంటినే. నిందుఁగూచి.

.డంబమాపుచ్చుకొనుఁ మాప. ఫంబు-బయలు
.పడుమఁ యనదలుపడుపాట్లు. గుడుచుటకయి
.యదనముఁ రాల్చెనవువారి-కట్టులైన
.నగపఱతుదె వమునకునా. యమధికముగ॥

34 నీ. విధివశంబునవచ్చు. వివిధాపదలకు

లొంగినవాడవీసామ్ము. గొనుమునీవు
.మిక్కిలినిన్నునా. దిక్కుమాలినయన్ని
యానందపఁచెడు. గాననిష్ఠ.

.జోలై వమానంచుచుండుమాయ్యల-
.ననురాగబద్ధుడై. పనికిరాక
.నీనియతికిఁ లోగి. తాపనుభవముపొం
.దనికారణంబున. న్గానలేని

.మానవుఁడెటుంగనీనీదు. మహిమవేగ.

.నట్లయినఁ-బంపకము-పెచ్చు. నడచిపుచ్చు
.బ్రతిమనుష్యుడుతనకుఁగా. వలసినంత
.కలిగియుండెనుకొ-ము. గామజీయును॥

Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em , there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

RICHARD II

Act. II. Sc. II.

- 36 Comfort 's in heaven : and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

Act. v. Sc. vi.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand. .

RICHARD III.

Act. III. Sc. IV.

- 38 O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ| వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నాగడ్డమున నల్లవెండుకలు
రాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేబల్కు
దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూచి- ఔనుంగాదుగూడ నొకనిక్క
పుఁబ్రహ్మవిస్మయదు- ఒకనారి వానస్థుఁడవచ్చినపుడు- చలి
గాలిఁ నవ్విడిచిండుచి- న్ముమునా గూజ్జానుసార మూరకుండని
సమయమునన- వారలఁబ్రీతించినాడను మఱియు వారిసంగతిఁ
గనిపెట్టినాడను- పోపో- వానిఁ మాటల్కొడిలేదు- నేసర్వశక్తి
నని వారునాతోఁజెప్పరది యబద్ధము- సేవీతజ్వరమునకు లొంగని
నాడనాను.

36 ద్వి| .కలదుర్వగళముఁ సుఖముమనము న్న
యిలనిఁ డవలుకా.కే కేమియు లేదు|

37 ద్వి| .శఱలెదఁదీక్షణగా.శ్రీకును-కేరంబు|
.నెఱపునాచేతి యీ.నెత్తురుమమవ||

38 శా| .ఔరారాఁక్షణికంబ-మరళ్యకృప-దై.వానుగ్రహంబిట్టు లా|
.గోరన్బోవము-నీకటాక్షములఁగో.ద్భువ్వున్ననాలెండు-నిం|
.దారద్రావియునోడకంబమునదా.నాటాడుచూపుఁపునా|
.వ రాసి నెడనున్ననావికువలెఁ.బ్రాల్మలిశవిం చెదున్|

 Act. v. Sc. iii.

- 39 O Thou, whose captain I account myself,
 Look on my forces with a gracious eye ;
 Put in their hands thy bruising irons of wrath,
 That they may crush down with a heavy fall
 The usurping helmets of our adversaries !
 Make us thy ministers of chastisement,
 That we may praise Thee in the victory !
 To Thee I do commend my watchful soul.
 Ere I let fall the windows of mine eyes :
 Sleeping and waking, O, defend me still !

MACBETH.

Act. III. Sc. II.

- 40 (1) Naught's had, all's spent,
 Where our desire is got without content :
 'T is safer to be that which we destroy
 Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act II. Sc. IV.*

- (2) Let me be ignorant, and in nothing good
 But graciously to know I am no better.

39 ద్వి॥ .నీసై న్యపతిగన.నైక్కించుకొందు|

.నాసేనపైగరు.ణంజూడుమీవు|

.హద్దనుమీఱియ.న్యాయాక్రమణము|

♦.పద్దనఁజేయుమా.పగతుటబొమిడి|

.కలన్దుగ్గునూచగాఁ.గావింపనీదు|

.నలుకనుగదనిడు.నూమాకు-నీవు|

.దుష్టశిక్షయెడ మం.తులఁజేయుమమ్ము|

.నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ|

.నాకనుతెప్పల.న్వాలృకముందె|

.నీకునష్టించెద.నేనునాయాత్ర|

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న|

.బదపడినన్నుఁగా.పాడుముజేవ||

40 (1) గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియుఁ-ప్రయ.మగునకలము|

.తృప్తిలేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట|

.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ|

.పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న||

(2) ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుగుటన్దప్ప|

.నెఱుకమాలెందైన.నేనుండనిమ్ము||

ACT iii. Sc. i.

41 Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant ;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The mere effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age
But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied eld ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these odds all even.

41 నీసమాలిక॥ నీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూపె నను.బ్రతుకయినను।

.హితమగుమఱియింత..యీవుశక్తిఁచుము

.బ్రతుకునుఁగూచిఁ యీ.భంగి-నిన్ను।

.నేనుఁబోఁగొట్టు కొ.నిన-ఁ వెంగళు ల్పల్చి

◆.నొండుజనములుతా.మంచుకొనని।

.వస్తువుందొఱగెద..శ్వాసమునీ-వెల్ల

◆.నింగిశక్తులకుబా.నితనమ్ము।

◆.నెఱపుచీయింటిని.◆నిమిఁచి-యందుండి-

.గడియగడెకుబాధ.యిడెదవీవు।

.◆కేవలముగమిత్తి.కీవువిదూషకుం.డవు-
దానివిడిచి◆పో.దివిరి-మఱియు।

.బరుగిడెదవుదాని◆.పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకావు-నీవందు.వివిధభోగ।

.ములునుఁదుచ్చతచేతఁ.బోషింపఁబడుఁ

గాన-.లేదుధైర్యమునీకు.లేశమైన।

.మిగులఁబేదపురుగు.మెత్తనిజమిలినా

.ల్కకుజంకెదవునీవు.కనుక-నిదుర।

.నీముఖ్య◆విశ్రాంతి-.నీవుదానింగడుఁ

.బ్రాహ్మిణిపిలిచెద-.వై నమిగుల।

.నీమరణమునకు.నెఱచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా.వీవునీవు।

.పనికిమాలినదాని.వలనఁగల్గిన పెక్కు-

.వేలనల్పులనీవు.వెలయు◆కతన।

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sc II.*

- 42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

Act. iv Sc. 1.

- 43 Grieve not that I am fallen to this for you ;
 For herein Fortune shows herself more kind
 Than is her custom . it is still her use
 To let the wretched man outlive his wealth
 To view with hollow eye and wrinkled brow
 An age of poverty. from which lingering penance
 Of such misery doth she cut me off.

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act. I. Sc. I.*

- 44 To you your father should be as a god ;
 One that composed your beauties ;

OTHELLO

Act. I Sc. III.

- 45 To mourn a mischief that is past and gone
 Is the next way to draw new mischief on.
 What cannot be preserved when fortune takes,
 Patience her injury a mockery makes.
 The robbed that smiles steals something from the thief:
 He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు।
.వెఱతు-మదియెయీచిక్కులు.వీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేబస్తుండునారివలెఁగడుఁగల్గినైగడుపడువారు తెవుల్గొం
దురేమో-కాపున-మధ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిఁడుమఁ
.గూలితినేసని-చూపుఁదన్నుఁదా।
.నిందలవాఁటుకంటెనుమ.ఱింతకృపాభ్యముగానదృష్ట-
మొం।.టం♦దుడుకున్స్వలక్ష్మీచనుట
.న్మదిమిగ్గననిచ్చు♦వాళియి।.పుండగుదాని-
కట్టిదశఁబొందఁగనీకదినన్నుఁదుగ్రించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుకండి॥
.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పకై♦.కలఁగుటకొక్క।
.యిదుమ♦పైకొనుటకెం.శేచేర్పుతోవ।
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్న।
♦.నేనతోదానితో.పేవెక్కిరించు।
ఁగొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలసగిన।
ఁదుగ్గిముచ్చునుండి.దొంగిల్లుగ్గొంత।
.ష్టకినూలిన♦వంతి.పదుచున్నవాఁడు।
♦.మొసితనకుదానె.మోసయిచెందు॥

Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die,
'T were now to be most happy ; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇప్పుడునీలైదనేనియ.దిప్పుడుకడు|
 .హాయి-యేమన-నాయాత్త్రకలరెనితిడు|
 .సంతసము-దీనికింకనఁజ్జాతభాగ్య|
 .మందుసాటిఁసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుఁడుసే.దయగుసైఁపేది|
 .మానెనేపుండుక్ర.మంబునఁదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు.సేయనీకు-నను|
 .నడ్డుముదేవుఁడాఁ.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఁజ్జిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ|
 .ముండవలసిన-దెంతయో.యుసుఱుశ్వాస|
 .మాత్రమనియును-మనలోన-మఱియుదాని|
 .నమ్ముకొనుటదోసమనియు.నృల్కు-చుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మఱివీలుపడదు|
 .మనమీఁదనుండినఁ.మహితశకులను॥

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :
 For 't is the mind that makes the body rich ;
 And as the sun breaks through the darkest clouds,
 So honor peereth in the meanest habit.
 What, is the jay more precious than the lark,
 Because his feathers are more beautiful ?

ACT, v. Sc. ii.

(2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
 And dart not scornful glances from those eyes
 To wound thy lord, thy king, thy governor :
 It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
 Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
 And in no sense is meet or amiable.
 A woman moved is like a fountain troubled,
 Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
 And, while it is so, none so dry or thirsty
 Will deign to sip, or touch one drop of it.
 Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
 Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
 And for thy maintenance, commits his body
 To painful labour, both by sea and land ;
 To watch the night in storms, the day in cold,
 Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
 And craves no other tribute at thy hands,
 But love, fair looks, and true obedience ;
 Too little payment for so great a debt.
 Such duty as the subject owes the prince,
 Even such a woman oweth to her husband ;
 And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
 And not obedient to his honest will,

51(1) త|| .మనములైలు *పొగరు .మైనుండవలయు- జలు*పేదలై మనబట్ట
 *లుందునది| .మనమెమే .నికివిల్వ.మై *కొల్పుఁగాన- .వెలువడుఁ
 దక్కువ.వేపంబుమీఱి| .ఘనత- సూర్యుండుచీ .కటిమబ్బునుండి
 .కన్నట్టునట్లు- తె.క్కలచక్కఁదనముఁ| .గొనుకాతణమున నె.క్కు
 వపాలపిట్ట .యేట్రెంతకన్ననే .మీవెలఁగనునె|

(2) నీ||.విష్వసీయక్కుశ.బెడిదపుబొమముడిన్ .

.హేళనదృష్టిన్ .నేయఁబోకు|

.నీవిభునీరాజు.నీపరిపాలకు-

.నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునది|

.పదపడిఁబచ్చిక.బయలుపేర్కొనుమంచు

.కరణి-మొగ్గలసుడి.గాలిమాడ్కి|

.వరుసగయుక్తము.నర్తనమెవ్విధమున

.ఁగాదు-కోపించిన.కాంతకలఁగి|

.మలినమైవీకృతమై.మఱిచిక్కనై సొంపు

.తొలఁగుచెలమనకె-. యెలమినది|

.యట్లుండ- నెంతనీ.ర్వట్టిన్ రెండిన

.వారై ననిచ్చగిం.పరొకగుక్క|

.త్రాగుట కేనియ.ద్దానినిజవిఁగొంట

.కేనియునొక చుక్క.యైనఁగాని|

.నీయింటియాతఁడౌ. నీదుప్రభుండు-

.నీ.ప్రాణమునిన్నుఁగాపా.దువాఁడు|

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts.

•నీకు ముఖ్యుండును. నీయధిపతియునీ
 •కొఱకు నీరక్షనుఁ. గూచిఁ మఱియు |
 •దేవులాడెడువాఁడు. నీపింట వెచ్చఁగ
 •నిభక్షయంబుగను వెం. డియునుభముగ |
 •నుండఁ-గడలియందు. నువ్వీమీఁదన్తాలి
 •వానలరాతిరిం. బవలుచలిని |
 •ఁగడుఁగప్రసాఁటున. కొడలినక్షిం చెడు
 •మఱియును నీనుండి. మక్కువయునుఁ |
 •జల్లనిచూపులు. నద్విధేయతతప్ప
 •నడుగఁడేప్రతిభల. మైనఁగాని |
 •యంతగొప్పప్పున. కదియెంతయున్గొడ్డి
 •చెల్లింపుగద-ప్రజ. క్షితిపతియెడ |
 •ఁగొనవలసివధక్త. పెనిమిటికడభార్య
 •కనుపచుఁనది-యట్లు. గాకయాపె |
 •కట్టడియై మొండి. కట్టెయై మిక్కిలి
 •పెడనరముగ బిట్ట. బిగసియతని |
 •యమలచిత్తంబున. కనుకూలపడదేని
 •దద్దయు బ్రేమించుతనదుమగని |
 •విషయమై మిగులఁ బా. పిష్టాపరాధిని
 •మఱిచెడ్డకయ్యల. మారియెదిరి |
 •కానిచోనింకెడ్డి. యాను-సంధికిమోఁ
 క. రిలివందనమునల్ప. వలసివచ్చు |
 •డంగనల్పోరఁదొడంగుట-కటుగాక-
 •భశ్చరించుటకుఁబ్రియం. పడుటకు మఱి |

TEMPEST

Act V Sc I.

52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

Act I Sc II

53 (1) Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond ;
Or a harlot for her weeping ;
Or a dog that seems a-sleeping ;
Or a keeper with my freedom ;
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁగువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధు రాం
 .క్రైయుండవలసిన.యవనరమున।
 .సర్వాసికారంబు.జరుగనుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత.యెట్లెవ్వరొ।
 .మనయొడఁగులేలమృదువులై.మఱియుదుబా।
 .లంబులై చాటుపడకన.హాంబులగును।
 .మనమృదుస్వభావంబులు.మనములునరి।
 .పడకయున్నమనయవయ.వములతోడ॥

52 వ॥ శ్రీమనుష్యుడు పరులకొఱకు సాయపడసి- యెవ్వఁడున్
 దనకై లానిచారింపఁకుండ్లనిమ్మెలననసంతయునదృష్ట వశమే॥

53 (1) సీ॥ , అమృతురావేల్చలా.రానేనుదుష్టుకై
 .వేడఁబోవనునన్న.నిడిచిషుల।
 .నుంచికై - జేపులిం.బ్రాహ్మంపమనుజుని
 .వానియొట్టంబట్టి.కానియతని।
 .యొడఁబడికన్గని-గుడిసెవాల్కున్గని
 .గోలనువినికాని.గునుగుపటుల।
 .గనుపడుకుక్కను.గాని-నాన్వేచ్ఛగా
 .పాడుపట్టండుకా.వలినెగాని।
 .నేనుగోరవలెనె.నేనినామిగుల
 .నేనెగానినమ్ము.వంతి తెలివి।

Act iV Sc. ii

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt ?

iii

- 54 All is oblique ;
There's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men !
- 55 Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
Within this mole break forth a hundred springs ;
The sea is full of fish, the briers scarlet hips :
The bounteous housewife, Nature, on each bush
Lays her full mess before you. Want ! why want ?

TWELFTH NIGHT, Act I Sc V.

- 56 Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
What is decreed must be,—

THE WINTER'S TALE Act IV Sc III.

- 57 we profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows.

.తక్కువందునన్ను. నెక్కాలమునజిక్క.

.నీకమీరఁనుగ్రహింపవలయు॥

(2) ద్వి॥ .ఎవఁడుఁవిత్తింబున. కెడఁబడఁడు-ధన.

.ముఁవిపత్తులకున్లుఁ. మూలముగాన॥

54 ద్వి॥ .అంతయువివరిత. నైయుండుమనయ.

.రంతస్వభావంబు. లంబియైన.

.నరిగలేకున్నచో. న్యాయశక్తి.

.నరులపొత్తుటవాపు. సన్ సేయకదును॥

55 క॥ మీకున్నగొప్పదోరక.

.మాకటికిన్వచ్చినయంత. మాపరముగా.

.మీకెందుకీఁజాలె-మా.

.లోకింపుడుకలపుధామి. లోపలమంపల్.

ఉ॥ .ఇంచుకదవులోననెల. నేలలనెకములున్విసాదెడున్॥

.మంచిఫలంబులకాగిలిగి. మూర్ఖులు పెక్కుచింతలులోన్వ-దా.

.నెంచినతేనెదిండిబొడ. రిండ్లనమచాడఁబెట్టువోరలన్.

.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగోఁతయిఁకెందుకొడదున్॥

56 ద్వి॥ .తెలుపునీకక్తివిధి-యవకులము.

.నెలకొనవలయుని. గేత మైనయది॥

57 గీ॥ .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట.

.నొప్పకొనుచునుండు. మెప్పుడైన.

.బడపడియువినలేడు. ప్రతిమూరుకమునకు.

.నగిరిపోవుచుండు. నీగలమని॥

THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?
 A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
 Who buys a minute's mirth to wail a week,
 Or sells eternity to get a toy ?
 For one sweet grape who will the vine destroy ?
 Or what fond beggar, but to touch the crown,
 Would with the sceptre straight be stricken down ?

SONNETS

LXVI.

- 59 Tir'd with all these. for restful death I cry ;—
 As, to behold desert a beggar born,
 And needy nothing trimm'd in jollity,
 And purest faith unhappily forsworn,
 And gilded honour shamefully misplac'd,
 And maiden virtue rudely strumpeted,
 And right perfection wrongfully disgrac'd,
 And strength by limping sway disabled,
 And art made tongue-tied by authority,
 And folly (doctor-like) controlling skill,
 And simple truth miscall'd simplicity,
 And captive good attending captain ill :

58 త॥ ఏమినేగెల్చెద. నేను వెదకిన ♦ దొడఁగూడ-
 నొకకల-యొకమాట-♦ పాటు|
 .సోమునుఱుంగును-నుంత సేపుండు ♦ పొంగుకై
 యెవ్వఁడు. పొద్దెల్ల ♦ వనరు|

౯.దామోక్షమెవడమ్మ ౯.డలఁచునుబనికి
 .మాలినదాన్నికై - .మఱెవఁడు చెఱుచు|
 ౯.గామంచిచెట్టొక.కాయకై - ♦ మాళి
 .దాఁకుటకేపేద.తన్నఁగిఁబడును||

59 నీ॥ ♦.తిరిపఁగాండ్జింతయు. ♦ సరకుగొనంబడ
 .కుండుటయు-నుంత.యునిఱుపేద|

.లలరింపఁబడకుంట- .యచ్చపునమ్మిక
 .స్వదలుకొనుట-♦ముచ్చి.నసికినరువు|
 .కడుసిగ్గువొడమఁద.గినివారియందుంట-

.పడుచు పెండిలిమాని.పడుచుకొనుట|
 .తగుమేలుకీడుగఁ ♦.దెగిడిఁబడుట ♦ సొట్ట
 .యేలుబడిదగివు.మూలఁబడుట|

♦.ముక్క-డిదొరతన.మునఁదెల్వినోహాత్రిసి
 .కొనబడుటయు-♦ నెట్లు.కొంటెతనము|

.నెఱుక నేరుపునులో.బఱచుకొంటయు-నిజం
 .బనుట వెంగలితన.మనఁబడుటయు|

.మఱియునోడినమంచిము.మ్మరపుచెక్కి|

.కొలుపునంబడి ♦ నిచ్చలుం.గుందుచుంట|

.ఏనితో నెల్ల మిక్కిలి.విసిగిమిగులు|

.నమ్మదింబెట్లు చావుకై.నేవగచెద||

శాంతరసః

తమువంశే || స || 8 శ్లోకః || 87 ||

- 1 మరణంప్రకృతిశ్చరీరాం । విక్రమిషీవితముచ్యతేఽథైః ।
యగమమృతం తే శ్వస । శ్చదిజంతునానులాభనానసౌ ॥

శ్లో || 88

- 2 అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమహితమ్ ।
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । ఈశలద్వారతయానముద్ధృతమ్ ॥

స || 10 శ్లో || 23

- 3 అభ్యాసనిగ్మహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్తాన్విముక్తయే ॥

శ్లో || 24

- 4 అజస్యగృణ్ణతోజన్మ । నిరీహస్యహరద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాథ్యాంవేదకన్తప ॥

స || 14 శ్లో || 66

- 5 సాహంతపస్పూర్యసివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిశ్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరే-పి త్వమేవభ్రాసచవిప్రయోగః ॥

ఓర్వ

- 1 గీ॥ .చావు-మైతాళుపులకు •సా.జంబు-దాని।
 .మాఱుపనెద రెలు క గల.వారుబ్రగుకు।
 .ఒక్కనిముసమయిననూ •చుక.చుం.ననేని।
 .పొందినయది మేలీ .బూత.మునిజముగిను॥
- 2 గీ॥ .రెలివిమూలినవాడు తా.నలగుదాని।
 .పోకడలందునె దంబొచ్చు.మేసవలెను।
 .అద్దినయెలుకగలుగు. నరెడుమేలు।
 .తెరువునం బెర్కలుడి సట్టు.లరయుచుండు॥
- 3 గీ॥ .•లెస్సయలవాటు చేతమ.లింపబడిన।
 .•మని•మెయిల్-కెంచ మందున.మ రెడు•జోలి।
 .గూపయిన నిన్ను •జోగులు .రోయుచుందుగ్రి।
 .పొలుపుగానెప్పుడు న్దమ •ముత్తి కొఱకు॥
- 4 గీ॥ .పుట్టకయె లేక పుట్టవు.పొందువాడ।
 .కోర్కె-కెందక పగిలుజన్మొల్పువాడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.పోలువాడ।
 .యెవడునీదగునిజ ముదా.నెఱుగుచుండు॥
- 5 కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .బూనెదనోచుటకుఃజూపుః•బొగ్గివ్వననిడినీ।
 వేనామగఁజొటకు-న।
 .న్నేనాటికిఁబాయకుంట. కేపుట్టవునా॥

కుమారసంభవే స || 12 శ్లో || 58

6 శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।
 స్వీచకారశిరసాననతేన ।
 సత్వధేవపితృభక్తిరతానా ।
 మేషవపరమఃఖలుఃసమః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యావృత్తితంత్రోదనీ ।
 యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యుచ్యత్యవిషయశ్చైవో యథాథాక్షరః ।
 అంతర్యక్ష ముముక్షుభినియమితప్రాణాదిభిమన్యగ్యతే ।
 సస్థాణుస్థిభక్తియోగసులభోనిశ్రేయసాయానువః॥

8 అపరాధీనూనమహాప్రసీదకంభోరు విరమనంరంభాత్ ।
 సేవోజనప్రకుపితఃకథంనుదాసోనిరసరాధః॥

9 సితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।
 విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా ।
 ప్రతోపదేశోద్భూతగర్వవృత్తినా ।
 మమప్రసన్నాననపపేవదృశ్యతే॥

10 అబ్జఉత్తంపురీకదుఅహోబివదవిసేషోమపిసంపాద
 నిఓ-తాపశత అండఅనోధోసహీఅదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ముక్కంటియాన।
 .♦వేలుపులమూకపేరిటి .వెలదిమగడు।
 .మిగుల♦బితురునిపై ♦బత్తి .♦జగులువాని।
 .కిద్దియేమేటి♦దమ్మమై .యెసగెడుగద॥

7 తరువోజ॥

.పలికెదరెవ్వని♦బ్రాచదుపులకొ.సల
 ♦మిన్ను♦మన్నునిం.డనగునొక్కనిగఁ।
 .గలుగకొండునకుని.క్కముగనెవ్వని
 .యెడఁజెల్లుచుండెడు.నేలికబిరుదు।
 .నెడఁదనుసులుబిగి.యించిముత్తి కయి
 .కడఁగువారలవెదు.కంబడునెవఁడు।
 .కలిగించుబత్తి ♦జో.గమునకుసుళువు
 .గాఁజిక్కునట్టి♦ము.క్కంటి-మేల్మీకు॥

8 గీ॥ .నాదెతప్ప-నిజమ్ముగ.నన్నుసైఁచి।
 .విడుపునూ♦చిడిముడి-♦నంకి.తొడలదాన।
 .యేలికకునల్కవొడమిన.యెడ-నదెల్లు।
 .♦బానిసీకుఁడునేరము.♦నానకుండు॥

9 గీ॥ .తెలివలువ-♦యెదువతనంబు.దెలుపుతొడవు।
 .గరికిపోచలనలరుముంగురులుగలిగి।
 .నోముకట్టునబింకము.నొఱగుమేనఁ।
 .గలకఁదేరినయటునాకు.గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 .గనుక - నిముసమడ్డపాటున కోచు♦నది.

11 ఏసదేవదామిహుణంరోహిణీమిహుంఘణంసక్షీకదుల
 అజ్జఉశంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
 ఇథిఅంకామేరిజాలఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణఇణీ
 తాఎసహుఅప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుర్భం
 సంగతంశ్రీనరన్వత్యోర్భూయాదుమ్భాతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాస్మప్తస్సప్త రాద్యానహతివిశేషుతంయాహవిర్యాచహోతీ
 యేక్షేకాలంవిభత్తఃశుక్రివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం
 యామాహుస్సర్వశూతప్రకృతిరితియయాప్రాశినఃప్రాణవంతః
 ప్రత్యాక్షాభిప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥

14 గాహంతాంమహిషానిశానసలిలంశృంగైఃమఃహుస్తాడితం
 ఛామాబద్ధకదంబకమ్మగికులంరోమంధమభ్యస్యతు॥
 నిస్క్రింద్రీయతాంనరాహతతిభిఃస్తాక్షుతిఃస్వతే
 విశ్రాంతింలభతామిదంచశిథిలజ్యబంధమస్మృద్ధనుః॥

11 వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజతఁచందురోయినలు ఁసాకిరులుగా
మీఁపసాడముఁగోరుచున్నాను- నేఁడుమొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిరో- యెవతెమీరాక వేచియున్నదో- దానితోమీరడ్డులేకుం
డవచ్చును.

12 క॥ ఒండొరులస్తమలోఁబడఁ
•కుండెడుఁలచ్చికినిఁనలువ.యువిదకునొకచోఁ
•నండఁగొనుటకునరిపడని
•యొండొరుమిక సాదులసిరి.నోఁమెడుఁగాతన్ ॥

13 నీ॥ •మనెడుప్రాప్తులఁనొస.శ్లనువ్రాయుజే
•వర.మొదటిఁపన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది
•కడునేమమునవేల్పుఁబడినట్టియిగిరికం
•దాల్చు-నెయ్యెదియునొ.వేల్పువాఁడు
•నేరెండుఁదటిఁజేయు-నెదిజగముననిండి
•వీనులకొదఁగొన.మైఁనెలకొను
•నెల్లఁబూతములకుఁదల్లియంచెద్దాని
•బలికిరో-దేనిచేఁబానములను
•వెలయుచుండుఁనుసులుఁగలిగినయన్నియు
•మూఁడునాల్గుఁనొండుఁగూడునంత
•వచ్చునట్టిలెక్కఁబతైచ్చమకాబొందు
•లెసయునీసరుండు.పెనుచుమిమ్ము

14 చ॥ •చెఱువులనీరుకొమ్మలను.జిమ్ముచుఁబల్కెడున్నలీదనీ
•విఠివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచులేడులుగుంపుకూడనీ
•గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులనుఁగుంటలనొంటరులేచిత్రవ్వనీ
•సఱదలనెక్కుదింపఁబడి.నాదగువిల్లిటుసేదఁదేఱనీ॥

15 వర్మికాధానిమగ్నమూర్తిరురసానందప్తనపాత్వచా।
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః।
 అంసవ్యాపితకుంతనీడనిచితంబిభ్రష్టటామండలం।
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యక్తబంబంస్థితః॥

15 గీ|| .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁదఁకుప్పనమువఁ
 .నలుతఁదీఁగెకంటె .నొరపిడివడఁ
 .మూఁపుచెదరుజడల .పుల్గుగూళ్ల-నెచటఁ
 .బొద్దుఁగ నేడుఁదపసి .మొరడటితఁడు॥

MERCY.

—:(o):—

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, being dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii.

- 3 Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ?—O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.— My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon.

క రు ణ ర స ము

1 ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖము .మృతలకుఁసాము॥
 .| బతుకువారలఁకతి.పరితాపఁమెదిలి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.నిరొ-పిడుపుము|
 .ఁచెల్ల రేనాశయిఁనైయి.చేదుచెమ్మ|
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదిలియెన|
 .ఁయునునునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .వనుజలలోనెల్ల.ఘనుడ-య్యిలెదవ-నే
 .ఁస్తేతునాయీమొద్దు.సగములోన|
 .నదిపందులగుడిసె.కన్న మేల్కాదుని
 .పుండమిచేత-న.యొకనుడదె|
 .నాచెలికణ్డెలా.రా-చెల్లిపోయెడు
 .బుడమిఁతో-ఁహోనావి.భుండ-యకట|
 .శగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-సూలె
 .బంట్లజెండా-చిన్న.వాండుమఱియు|
 .బడుచులీడెరిపుడుఁమగ.వాండ్రితోడ|
 .ఁదారతస్యంబుతోలఁగె-నెం.శయుడలంప|
 .నీప్రపంచమునందునె.యెదియునై న|
 .పిడువఁబడలేదువెండియు.బేరడిసది॥

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II.

4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.

5 The little strength that I have, I would it were with you.

6 My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured.

7 Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.

Act. II Sc. vii.

8 Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్లలే-దింకఁగలుగఁ
బోదు- మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడనీఁగిండ్రినుండియేదిబలిమిన్లాగు కొనెనో
యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నాఁయాననుమాత్ర-
నేనీయొట్టుఁదప్పియెడనే ఁరక్కసిన్గానిముక్త- కావున నాతల్లినా
తల్లి ఁయుల్లా సముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనప్రాణంబటువీచితండ్రినెవుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృథాత్రజుండీతఁడం!
.చునెఱుంగఁగలదాఁ నేని-మును-ఁప.శ్రుల్వేఁడుకోలాట్రుకా!
.చఁనొకోయీతనిమోలసాహసమొన.ర్పంబోకముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీఁనన్నఁగూరిచి!
.నేనుమిగులభౌగ్య.హీనురాల!
.నింతకన్నసరిక.మేనిదెదరుఁగాని!
.చిక్కలేదునాదు.చెయికివీలు॥

8 గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఁఖి!
.తులముకాము-చూపు.వెడఁదఁభువన!
.రంగమిద్దిమఁమము.ఁరాజిలుకైరకన్న!
.బెక్కుశోకపూణి.వేషములను॥

Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes !

COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us.

CYMBELINE

Act I Sc III

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —
And that was all ?
- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air ; and then
Have turned mine eye, and wept.

9 న॥ అయ్యోఁపైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంత కష్టము॥

10 గీ॥ .నీచఁయువతులార-నిండునమ్మ కమున।
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ముఁ విశ్వ।
 .సించునట్లుమమ్ముఁ జేయుచుందురుమీర।
 .లొరులుమీక రంబు.లొందియున్న।
 .జూపుడకటమాకుఁ.జొక్కాయచేతిని।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు।
 .లాచుచుందుమెప్పు.డట్టిట్టు-మఱిమము।
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలది॥

10 ద్వి॥ .తరువాతఁనాచెనె.తనచేరుమాలు।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మాడ్చాని-దెల్వి।
 .లేనివల్పందులో.లెస్సనాకంటె।
 .నొను-వెండియుఁదెల్ప.మదియంతయేన॥

11 గీ। .దూరమునసూదిమొనయంత.తోచువఱకు।
 .నణువుకంటెనుఁదగ్గిమా.యమగుదనుక।
 .నరములుతెగునంతకునుగ.నవనువిప్పి।
 .వానిగనుఁగొనిపిదపనే.వగచియుండు॥

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

Act. iv. Sc. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.

Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.

Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.

No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కన్దప్పినట్టి
♦యుదుపునై నేనయ్య.యాయుంటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

15 సీసమాలిక॥ .వెటవకుమిఁక నెండ.వేడికై ననుఁజలి

.శటి♦బెట్టిదపుటల్క♦.దాడికై న|

.నీపనినిహమందు.నెటవేచుకొంటివి-

.నీతావుఁగంటివి-.నీకునప్ప|

.దీతె-నూడ్చెడివాండ్రు.తెటఁగునబంగారు

.వంటిపిల్లలు♦బుగ్గి.నంటనలయు|

.భయపడకెక్కు-వ.వారి♦బొమముడికి-

ఁ♦గానియేలిక పోటుఁగడచితీవు|

.కుడుచుటకుట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు-

.కొంచెముగ్గొప్పనీ.కున్నరియగు|

ఁ.బ్రభుతయువిద్యెయు.పైద్యుండుమొదలుగ

.భూమియందన్నియుఁబొలయవలయు|

.మిటుమిట్లుగొలిపెడు.మెటపులకడలకు-

.దడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును|

.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు

.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు|

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి-

.యావనయుతులు♦నీ.కడఁగియడఁగి|

.పోవుదురెల్లరు-.భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ

.జేరలే-డెంతయుఁజెలుపునేత|

.నిన్నుఁదగులదు-వీడని.నైందఁబోవ|

.దెట్టిబాధయునిన్నిఁక.ముట్లబోదు|

HAMLET

Act. I. Sc II.

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near.

.హాయిగాఁ బరిపూర్ణత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁ బేరంది.నెగడుఁగాత॥

16 నీ॥ .కన్పట్టసమ్ర-ని.క్కముగనదునడిది-

.కన్పట్టటేనెఱుం.గఁజమ-కేవ
.లమ్మనాకన్పన.ల్లనిదుప్పటియెకాదు-
.♦జనని-యూచా రాను.సార♦సూత।
.కశ్యామవేషము.కాదు-విబంధము
.గావచ్చున్పట్టాపు.కాదు-కాదు।
.కంటఁబొల్లెడు నేఱు.కాదు-నన్పత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్ము గుఱుతు।
.లన్నిటితోఁగూడ♦.నాస్యంబునం♦డిందు
.♦కళకాటివెల్లయు.న్గా నిపంచు।
.నిజముగ-గత మేమ.నిన-నవిమానవు।
.డగపఱచఁగలిగిన.♦యభినయములు।
.గాని-నాకులోనఁగలది♦నటనమూడ్చు-।
.బొత్తి గానుదుఃఖ.పుటు♦డుపులివి॥

17 నీ॥ .కడు♦జాగరూకతఁ.గలకన్నెతనదగు

.సాగసుచంద్రున్చై నఁజూపెనేని।
.మిగుల♦దూఁబఱచిండి.యగు-సుగుణముతనఁ
.తననవాదహతులఁ.దప్పలేదు।
.పురుగుబృణుచుగఁ.గొఱి కెడు♦నామని
.మొలకలమొగ్గలు.విడకముందు।

- 18 Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar ;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man ;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend,
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all,— to thine ownself be true ;
Thou canst not then be false to any man.

ఁ.♦దలిరుప్రాద్ధున.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగిఁ
 .నగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు।
 .గావున నేత్రులొనియుండు.మిఱు-గొప్ప।
 .సేమముండెడుజంతునఁ.జెలఁగితిరుగు।
 .పాటుఁదనకుఁదానేలేత.వయసానచుఁ।
 .కొనెడునెవ్వరై న♦దరినెల.కొనకపోని॥

18 ద్వి॥ .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను ।

ఁ.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।
 .చనువందు-కాని-♦నై .చ్యంబుఁజూపకుమ।
 .♦యనుఁగుమిత్తులనునీ.యాత్ర లోదాఁచు ।
 కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్రీ।
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁగోకు।
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము।
 .♦చయ్యననీకెగు.సలిపినవాని ।
 .♦జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।
 .చనుము- వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।
 .దఱచునీచెవియొగ్గి .తఱలుము-కాని।
 .యరుదుగమాట్లాడు .మందఱి♦మోల।
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు।
 .సరిగనీదానినిఁ.జాటుగనుంచు।
 .మున్న సొమ్మునుఁబట్టి .యుడుపునుదాల్చు ।
 .వన్నెతోనుండు-దం.భముతగదేల।

Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event,—
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward,— I do not know
Why yet I live to say, ' This thing 's to do ; '
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do 't.

.ననగ-ఁబై వేషమే .యంతయున్లు|
 .జనులకులోఁగల.శక్తిఁగప్పచు|
 .నొరులకుబదులీకు.మొరులచేఁగొనకు|
 .తలుచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న|
 .సంగడితోదప్పు.చనుచుండెను-బదు|
 .లుంగొంటపొదపునూ.ఱ్ఱుంగాన-నీవు|
 .విమలచితుడవై న.నేమోలనల్కు-|
 .లుమఱియన్యలకుఁగీ.మన్సల్పలేవు||

- 19 నీసమాలిక || .♦మనుజుడనఁగనేమి-.మఱివానిముఖ్యకా
 .శ్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ|
 .కునుకుటకు-ఁచెనుట.కున్మాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొకపనకము|
 .గానిమఱేదియు.గాదునిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునన్యఁడు|
 .నట్టిదేవుడమన.కాశక్తియుండివ్య
 .బుద్ధియు.బనిలేక.బూజునట్టి|
 .పోవుటకిడలేదు.బొత్తిగ-నిష్పడు
 .కడుఁజెడుమఱ-పది.గాక-మఱియు|
 .నరిగనాపయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట|
 .గాని-యెద్దియెసంబంప.కంబునడిన|
 .తలఁపునంతుఁతెలివి-♦పంద.తనముమూఁడు|
 .సోగ్గలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ|

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish.

Act. ii Sc. ii.

- 21 What can be avoided
Whose end is purposed by the .nighty gods ?

Sc. iii.

- 22 My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation.

Act. iii. Sc. ii.

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them ;
The good is oft interred with their bones ;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious :
If it were so, it was a grievous fault ;
And grievously hath Cæsar answered it.
Here, under leave of Brutus and the rest,—
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని. చేయవలసి।

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ వెరవు॥

20 గీ॥ .అక్కటా యెంత దుష్కాల .మయ్యెనిపుడు।

.మడి సెఁగామనతండ్రిల.మానసములు।

.మనముమనయమ్మల ♦ మదులఁ. బెనుపఁబడుచు।

.దాసులమగుటమనయాడు.తనముఁజూపు॥

21 ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.నతలవిధింప।

.బడినట్టి ♦ గతినిఁద.ప్పదరముకాదు॥

22 ద్వి॥ .నామదిపొక్కెడు.న్దా-మంచి-యోర్వ।

లేమి ♦ బారిన్మన.లేదనియెపుడు॥

23 సీ॥ .ఘనమిత్తులార-రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి।

.యేసీజరుంబూడ్వ. ♦ నేగుడెంచితి-ఁగాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు।

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.నగ్గను-మంచివారితో.డనెనశించు।

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason !— Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీచరుచకు.నగుఁగాక-మితోడ
 .ఘనులై నబూటసు.గారునీజి
 .రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్టులైన
 .వానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాడు
 .తనదునేరమునకుచూఁచు.దగినయట్టు
 .లందఱికిఁదెల్లముగనిప్పు.ఁచుభవిం చె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బూటసుదొర
 .గారు-మిత్ర-ఘనులు.గావున-నిచటన్
 దారాగ్నిడగ-నీజరు
 .గూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁడీ॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి
 .శ్వాసయుతుఁడు న్యాయ.వతకనుండు
 .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో
 .తనిరి-ఘనులుబూట.సయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుశోమునకు
 .బదాలుగాఁదేగ.వారియప్పనము
 .లందఱునిటనంతు.లందిరి-నీజ
 .రందిదిపేరాస.యనఁదగునేమొ॥

కం॥ పేదలునేడ్చిననేడ్చెగ
 .దాదయతోగరఁగినీజ-రాసకఠినమా
 .గాదె-యతఁడాసపోతని
 .వాదించినబూటసయ్య.వారుఘనులుగా॥

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు।
 .త్సవమునందుఘూఁడు.సార్లునీజ।
 .రుసకురాజమకుట.మునునేనిడఁగవద్ద
 .పొమ్మనె-నిదియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో।
 .తనిని-ఘనలుని-శ్చ.యముగవారు।
 .బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప।
 .ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెన॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిని.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం।
 .బుసనటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేళువో।
 .చలితివెన్యాయమాపసుల.చక్కటి-కొర-వివేకమూడెగా।
 .జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.బారుశవంబునఁటెనాదునె।
 .మృత-మదిమల్లిరాఁగలుగు.మట్టనుచేమటియూఁగఁగావలె॥

(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

నీసమాలిక॥

.వీరిపల్కులనువి.వేకమెంతయుఁగల
 .దనినాకుఁదోచెడు (రెం) .నెననీవు।
 .సరిగినీసంగతి.బరిశీలనముఁజేయు
 .నెడినీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు।

(మూ) .అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని

.కంటెదుర్మాగుఁడు.సతనిస్థాన।

.మందువచ్చుననిభ.యంపడెదను- (నా) వాని

.పల్కు-లరయుఁడీ.వాఁడుమకుట।

First cit. If it be found!so, some will dear abide it.
 Sec cit. Poor soul, his eyes are red as fire with
 weeping.
 Third cit. There 's not a nobler man in Rome
 than Antony.
 Fourth cit. Now mark him , he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Cæsar might
 Have stood against the world now lies he there,
 And none so poor to do him reverence.
 O masters, if I were disposed to stir
 Your hearts and minds to mutiny and rage,
 I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
 Who, you all know, are honourable men.
 I will not do them wrong, I rather choose
 To wrong the dead to wrong myself, and you,
 Than I will wrong such honourable men
 But here 's a parchment, with the seal of Cæsar —
 I found it in his closet,— 't is his will.
 Let but the commons hear this testament,—
 Which, pardon me, I do not mean to read,—
 And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,
 And dip their napkins in his sacred blood ;
 Yea, beg a hair of him for memory,
 And, dying, mention it within their wills,
 Bequeathing it, as a rich legacy,
 Unto their issue

- .మున్వస్థనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాస
 .పోతుకా (మొ) ఁడల్లెన.బుద్ధికల్లి
 .పొగలిపొయశ్చిత్తి.ముగొందుకొందలు
 (రెం) .కటకటాయాతని.కన్నుఁదోయి
 .యెడుపుచేతనెం.తేయగ్గివలెనెట్టి
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడులేఁడంటనీ.కంటె (నా) జూడుమువాని
 .బలుక మొదలెప్ప.వాఁడుతిరిగి
 (ఆం) సీ॥ .నిన్న నేకదసీజ.రన్నమాటకునీజ
 .గమునందునెదురెటఁ.గానరాదు
 .నేడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడు
 .దక్కువువానికి.దక్కునగుచు
 .నయ్యలారామిమ్మ.నలిగించిపగఁదీచుక
 .కొన రేపుటకుఁబూను.కొంటినేని
 .గిక్కతోబూటను.కేసనుగార్లకు
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .వారుఘనులనిమికెల్ల.స్పష్టముకద
 .వారి కే నెగ్గునేతకు.బదులుమృతుని
 .కైననాకైనమికైన.నాచరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

- .ఇదియొక శాసనపత్రిక - సీజరుఁడిందుపయందనముద్రయిడెన్
 .గుదురుగ నాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటివి-ఁదనక్రృతిశాసనమి
 .య్యది-చదువంబనిలేదిపుడందలు.నందుకుసైఁచుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివినిరేనియసీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cæsar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Cæsar,
It will inflame you, it will make you mad.
'T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
 You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
 I have o'ershot myself to tell you of it.
 I fear, I wrong the honourable men
 Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియు సీజరు నెత్తుటఁ జిలురుమాల్గఁ
 .ముంచరే-వాని కేశముల్ .ద్రొంచిజ్జాప
 .కమునకుందాఁచుకొన రె-ని.క్కమ్ముగఁదర
 .తరముమీరవ్విసాత్తుగఁదలఁచుకొనరె॥

(నా) .నూమృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము
 .చదువుమా మాంటనీ (అం) .శాసనంబు
 .శాసన మేమాసీ.జరుమృతిశాసన॥

ద్వి॥ .తాళుఁజీజాలియో.దగుహితులార
 .వై శమచిచకున.వాటముకాదు॥

(ఆం) మ॥ .అకిటామీపయి నెరెజాలినదెనో. నూసీజరుండివుచె
 .ప్పక నేనుంటయెమంచి- వట్టిమొరకు.ల్పాపాణముల్లారమీ
 .నికనన్నా నపుకాట సీజరుఁకుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుప
 .తిక్రికవిన్నంత నెరిట్టుమండిపడివె.జ్జింబొందరే-వానియా
 సిక్కిమీరెల్లరువంతుదారులనినే.దెల్పంగ నేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ॥
 .మాంతనీపతియించు.నదితప్పకీవది.నూసీజరుంచిన.శాసనంబు॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-మాఁగెదరా
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బత్
 ♦వాలులసీజరుఁగుమ్ము♦ద॥
 .యాళురకొనఁచితినేర.మంచుబడి సెదన్॥

Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !

All. The will ! the testament !

Sec Cit. They were villains, murderers : The will !
 read the will !

Ant. You will compel me, then, to read the will ?

Then make a ring about the corse of Cæsar,
And let me show you him that made the will.

Shall I descend ? and will you give me leave ?

All. Come down.

Sec Cit. Descend.

Third Cit. You shall have leave. (He comes down)

Fourth Cit. A ring, stand round.

First Cit. Stand from the hearse, stand from the
 body.

Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony.

Ant. Nay, press not so upon me, stand far off.

Cittizens. Stand back ! room ! bear back !

Ant. If you have tears, prepare to shed them
 now.

You all do know this mantle I remember

The first time ever Cæsar put it on,

'T was on a summer's evening in his tent,

That day he overcame the Nervii

Look, in this place ran Cassius' dagger through :

See, what a rent the envious Casca made

Through this, the well-belove'd Brutus stabbed ;

(నా) . వా రై రిదో హులు - శౌరవపాతులు (అందలు)

. శాసనంబామృతి . శాసనంబు ।

(రెం) . నా రెల్లదుంగడు • వంచకుల్ • ఘాతుకుల్

. శాసనముచ్చేదువు . శాసనంబు ।

(ఆం) గీ॥ . మరణశాసనముఁ దెలియం . బజచబల్కి ।

. పెట్టెదరయైన నీజరుచు . ప్ట్టరండు ।

. పత్తికంఠేయువానిఁ గ. న్పచకానిండు ।

. దిగుమనా - మీ సెలవయిన . దికదనాకు ।

(అందలు) . రముక్రొదికి (రె) దిగు (మూ) . సమృత్తినందితి

(నా) . కడియముగానిలఁ బడుఁడు - చుట్టు । నుండుఁడు పీనుఁగు

. బండికి దప్పుగ - నిలుపుడు శవమున . కెడముగాఁగ ।

(రెం) . చోటాంతనికి - యిడు . మేటియాంటని (ఆం) సరే -

. పడఁబోకుడట్లు నా . పై - నెడముగ ।

. పలిదియందుఁడుమారు (అంప . లు) . తొలఁగుఁడి వెన్కకుఁ

. ప్థలముకానియును . ప్థనుడవలికి ।

నీ॥ (ఆ) . కన్నీరుమోకిచ్చి . కలిగివంచుఁకీ -

. యీముచ్చటంగి మీ . కెఱిగినదియె ।

. తొలిసాకియిద్దాని . వొడిగెనునీజరుం

. దత్తాత్రేయ పక . మయ్యెనాకు ।

• . న్యాయుద్ధములోన . నెగిగుడారంబు

. నందునేసఁగి • సంప . యవుడుదీని ।

• . గైచేసికొనియె - న . క్కటమాడుఁడిచ్చోట

. నెట్లు కేససుకల్పి . యేగినదియె ।

. కతిమఁదొకాస్కఁడెంతటి . గాయమిచట ।

And, as he plucked his curse'd steel away,
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no:
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel:
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him!
This was the most unkindest cut of all:
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him: then burst his mighty heart,
And, in his mantle madding up his face,
Even at the base of Pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.
O, what a fall was there, my countrymen!
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourish'd over us.—
O, now you weep: and I perceive, you feel
The dint of pity: these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

౧. జేసెనో - కాంచుఁజీతన్ను నీడరుండు!
 ౨. చిట్టు నమ్మి నబూటసుఁడెట్టు పొడిచె!
 ౩. నయ్యయొయిదికడు ఘోర మైనదికద!

ఉ॥ బ్రాహ్మణుఁడట్లు • పెద్దదియఁగు మ్రొత్తటాలునఁజైకిలాగున ।
 వోట్లఁగఁడంగి నీజరుచి • వొక్కపునెత్తురు • మట్టుమీటి - యా ।
 బ్రాహ్మణుడొకాచోయిటు • శ్రావణజేసిన వాడఁటంచు • బా ।
 పోటముఁచుకొనరునగ • మాచనుదెంచుచునుండె • గంటిలే ।
 కం॥ మిగిలదెచ్చిరినటన్ ।

.జాననకుంబాగ్నిమనంజు. పరివాత్రావృణాం ।
 ♦ బాంధవ్యముః పశ్యతుః - ౧ ।
 .జాతానానాత్మైః కంఠానాంభ్యముః పశ్యతుః ॥

సమస్య : _____

[illegible]

First Cit.	O piteous spectacle !
Sec Cit.	O noble Cæsar !
Third Cit.	O woful day !
Fourth Cit.	O traitors ! villains !
First Cit.	O most bloody sight !
Sec Cit.	We will be revenged.
Cittizens.	Revenge ! about, — seek, — burn, — fire, kill, — slay, — let not a traitor live !
Ant.	Stay, countrymen.
First Cit.	Peace, there ! Hear the noble Antony.
Sec Cit.	We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honorable:—
 Whate private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోచుచునుండె.మఱికూళఁకండ్గం

.బక్కటామొరిపుపొ.ఁకుక్క-చుందు

.రేఁబరికించితి.ఁనీరునెనరుమయి

.గిరగుట-యిచ్చెనని.కంటినినె

.తెచ్చదరజేమికరునావ్రణ.హృదయలూరి

.మీరు-మనసేదరుదురద.మీరుచనివ్వు

.కొన్నదాప్పుపొట్టాక.కొన్నయంగి

.వంచనుచేఁబహుతంబున.వాడెయిదిగో

(తో) .ఆబ్బుగుండెనీ.రయ్యెడుదిమి

(రెం).నక్క-బిక్క-బిచ్చెనెడె.నెచ్చె

(మూ).ఁడియ్యవరానదికాన(నా).నాహాహాగ్నిము
దోపను.లాఁతతాయుగ్రానీట.యతెకినె

.పనియిది(రెం)వాడెచ్చె.బిగిచేదరాకొరము

(అం).కనిచీనుకొరెనచి.కికనిచిచిచు

.కాల్చివేయుండె.నాల్చుచు-చెచ్చెడు

.బ్రతుకేనుచుకను.మాకానకానినె

(ఆం) .ఆంగుడోయయ్యలా.కాతొప్పనమాగ్రాదీ

.ఘనుడైనగుంటని.గ్వినుమిమియి

(రెం).వానినివెందుము.వానినివెదివేదు

.మవ్వరితోడెత్తు.మధిచిమిగిలె

నీసమాలిక:—

(ఆం) .తగినన్నహితులార.దయగలహితులార

.యంతఁయూనస్మిక.మైసతిరుగు!

.పాటునకున్మిముక్త.పెడినన్నబోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts :
I am no orator as Brutus is ;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on ;
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me : but were I Brutus,

.పచకనీకుఁడియిట్టి.పనినొనచుకా।
 .నవ్వాదుసును-లక్క-టా-వారి కేమన.స్తా
 పమున్నదియొయి.ద్దానిసల్ప।
 .నేనెఱుఁగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-తలఁపగమఁతెం.తోమహితులు।
 .నిశ్చయంబిట్ట-వెం.డియు-మీకునవ్వార
 .లిడెదరుస్తరముఁస.హేతుఁకమగ।
 .నిచ్చటనేనున్నీ.హితులారరా లేదు
 .ఁతోడరిమిహృదయము.బ్బొంగలింప।
 .బూటసునలెనేను.మాటికాఁగిన్దాను
 .మిఁతెకుంగుదురునే.మిగులమొరట్ట।
 .గాఁబల్కు-వాడ-ని.మ్మ-పటుడ-నామిఁను
 .బ్రేమించువాడ-మ.టియును-వాని।
 .ఁగూచికమాటాడనా.కుసెలవొసంగిన
 .వారికదియెఱుకె..బాగుమిఁత।
 .ఁబాండిత్యముంగాని-.వాక్స్మమక్కొతి.గాని
 .యెఱిగయఁగోరము.లెనఁగాని।
 .నరులమనంబులఁ.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగ లేదు।
 .నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కు-వాడను
 .మిఁరెఱింగినదియె.మీకుఁదెల్పు।

.చున్నవాడను.ఁగనుపచుకచుంటినేను।
 .మఱియుఁగడుగొక్కలై ననీడ.రునిపోటు।
 .లక్క-టా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-పాని।
 .నడిగెదన్నాకుబచులుఁప.న్యాసమిడఁగ।

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Cæsar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen ; yet hear me
speak.

Cittizens. Peace, ho ! Hear Antony,— most noble
Antony

Ant. Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves ?

Alas, you know not.— I must tell you, then.—

You have forgot the will I told you of.

Cittizens. Most true.— the will.— let 's stay and
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Cæsar's seal:-

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit. Most noble Cæsar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit. O royal Cæsar !

Ant. Hear me with patience.

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బూరిసుడు సే.నయినని!

•స్వామివరమిము •దశ మొరచి •బలు •రోమున రాలి •

హామిదుల్లా రీజు

• పోటోగ్రాఫీ ద్వారా పోలికలు ఉంటున్నాయి ||

(అం) .నిడుగ బెడవ వే ము (రె) .చరి గజూ)కిసు

కొంప. గాలే వ (మూ) ♦ మరుగుడు-కాని-రండు

• జె. కృష్ణాచారి హుల్

(ఆంధ్ర) విను విరికవిరూపము. ప్రజలను నేరదెప్పు. పలయుఁగొంత॥

(అం) • శ్లోకం మోక్షోద్దేశం. (చాంకని

విగార-తెం.లేస్తున్నాంటవి (ఆం).యేమిమితు?

•ಲಾಂಛನ-ಮೊಳುಗಿನಿತ್ಯರುಚೆಯುಟ

• కేసు. 2. స్వార్-లెందు. క. హుండుసీజ.

• ౪౭, ౪౮ మా ప్రియ. కయ్యయోమి రెణు

• బి- చెప్పడం ముందే గమకమేగాకు!

• సమాంశ • పాపిది • మృతశాసనముః గూఢికా

•మట్టాచీర్తి (౨౦) నిజము-మరచిశాసన!

• గమన-మనమూగుద.ము-వ:జీ

యునాలింశ.మావృత్తిశాసనం.జేముపరిగి।

(ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతశాసన-మి॥

• యాదీశీజయముద్రాంలయ-నానాదోషశంఖా

బృదిహాకలుప్రొమనుజుఁ.

• సుదయం • స్తోత్రములు • దినము • కొనునాచరికలు •

(రెం) . పౌర స్వేచ్ఛను, చు.దానుచు-మిక్కిలి

• పగలచీమకొనెదము. వానివృత్తి!

(మూ) . చాగు రేఘనుడసిజారుడ (అం) విను

దుశాం.తంబుగమీరు (అం) శాం.తంబుగమీరు!

- Ant.** Moreover, he hath left you all his walks.
His private arbours, and new-planted orchards,
On this side Tiber: he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.
Here was a Cæsar! when comes such another?
- First Cit.** Never, never!—Come, away, away!
We'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses.
Take up the body.
- Sec Cit.** Go, fetch fire!
- Third Cit.** Pluck down benches!
- Forth Cit.** Pluck down forms, windows, anything!
- Ant.** Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt.

HENRY IV—

Part II. Act III. Sec. I.

- 24 O sleep, O gentle sleep,
Nature's soft nurse, how have I frightened thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steep my senses in forgetfulness?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon uneasy pallets stretching thee
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(30) శ్రీ . ఇందియోకాక . శ్రీ బహున . శీవనినుస్స విహారభూముల్ .

“ప్రంతలలో తుల్యత”. రంగులు ధేన్యసుఖముమీట-న।

• స్వర్ణము పండుకున్నప్పుడు నా చరిత్రమూ కుసమానుభూతిగా!

[illegible]

(17) *...the ...*

1990

• **13. 12. 2015**

[illegible]

• 1997 •

అంశము- ౨౦- నిర్ణయము.

[illegible]

• 100-100000-0000000000

1. What is the purpose of the document?

1990

100-443887-100

Journal of Management Studies, 19(6), 701-718.

பிழைப்புகள் — . பிழைப்புகள் - அக - இயல் - முறைப்படுத்தல்

• ಸಿದ್ಧಾಂತಿ, ಸಿದ್ಧ, ಸಕಲಮುಖಾಃ ।

• కలసిందినా (చినా) - మరలానా మళ్ళా చుట్టూ

• లంగ్ లో చెయ్యవచ్చు • లంగ్ నీపు ।

నా పదేంద్రోపీశు నాయకప్రియంబులు

..వజ్రపులో.. నేమెరిగిందో-సూక్ష్మమను!

పాటలు- మొత్తం పాద్యాలు- గలకొక

మేషలలో ౧౦౬ మనులవోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common 'larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the rullian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude ;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

చెప్పడు-కుక్క-మరిచేము-పొగవాటివ
 గుడిసెలలో నెలకొందువు ।
 బొరయోమొక్క-నేల-యెనహ్యములగు
 పక్క-లకీవేల-నడుమయెదు ।

[illegible][illegible]

.ఫలము పొందగలగోయ్యను . సాయములును ।
 . దీర్ఘకాల-సమృద్ధిగొలుగిన . రేయి - తేని ।
 . కిషక-ధన్యముక్రిందివా . వాచున నోరు ।
 . తలదీయుకీడుంబుఁ . దాల్చుకీరముః

HENRY V.—

Act IV. Sec. I.

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide.

HENRY VI.—

Part II. Act III. Sc. I.

26 And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house;
Even so, remorseless, have they borne him hence;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.—

Act. II. Sc. I.

27 Now, my soul's palace is become a prison:
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be closed up in rest!
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN

Act IV. Sc. I.

Young lad, come forth. I have to say with you.

13 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .॥ ద్విబ్బస మలియల, నైగనున్నయినుక ।

.దిబ్బ పె బడలు బం, దింబకునట్లు ।

త॥ .॥ తొడరికటిక వాడు, మాడను బట్టి

.దాఁదప్పినదాని, దాఁగట్టికొట్టి ।

.కడు బడిదంపుటం, గడికిఁగొంపోవు-

.నా లేగలిల్లియు, నట్టిట్టు పర్వు ।

.లికుచాచు చున్నేర, మెద్దియు లేని

.నా పిల్లయేగిన, దాఁకన్గొంచు ।

.దడ బడియెద్దియుం, దాఁజేయలేదు

.బుడుతఁగోల్పోకకై, పొగ లెడుగాని ।

ఉ॥ .ఈయెడ బందిగంబయిన .దెంతయునాదగు జీవసాధమ ।

.యెఱ్ఱ-యది యీడనుండిపిడి, యుండిన-నల్లరి లేక నాడుమై ।

.చూయఁబడంగ వచ్చునిది .భూమిని కేనుసుఖంపఁగా-నహా ।

.హా యిని నేమతెప్పటికి, నై ననుఁబాడ, బావ వెండియుఁ ।

(28) నీవమాలిక:— (హ్యుబటూ)

.పైకిరమ్మా చిన్న, వాడనీతోడుత, శ్శల్క-వలయు నేను

(అరకడు) .॥ వందనంబ ।

.యాహ్యుబటూ (హ్యు) తంజ, నుయ్య, చియిర, తేడ

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arth. Mercy on me,
Methinks no body should be sad but I:
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wantonness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is a fraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geffrey's son ?
No, indeed, is 't not; and I would' to Heaven.
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate,
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden, and despatch.

(ఆ) విన్నరాజా- యంత. పెద్దబిరుదు!
 .కలివిజ్ఞమైబలుజేడు .గావచ్చు-నుంటవి.చారంబుతోడ

(హస్య) ని.శ్చయమునేను! .గడుహాయిగానుంటి

(అ) .గరుశించునాపయి.
 .వలదుచింతింపనె .వ్వారలె నె!
 .నాకువిడిచి. కాని. జ్ఞాపకంబయ్యెను.
 .శ్రీమృలోనేమన్న. పట్ల. కెన్ని!
 .నెగుమనుచులు .కుండేదగువవులాటకై.
 .బలుపరిమాణంబుగా. బల్కువాడె!
 .సేవజలోనుండి. నేడప్పుకొనిగొటి
 .యలకాపరిగనుండి. యెసమిగుల!
 .హాయిగానుంచెడ. .నట్టులేర్లుచ్చట
 .నుండెదగాని. నా. కొదవుశంక!
 .నాదగుపినతండ్రి .నాకుమతింతబా
 .భన్పల్లనని. నాక. శంకు. నేను!
 .వానికన్యోన్యంబు .భయపడెదము.
 .కెఫి. తనయుడకాలనా .తప్పకాదు!
 .నిదముగనడికాదు. .నేమటి. దేవుని!
 .గొల్చెదనీకుసే. గొడుకగుటకు!
 .నీవట్టులె నన. శ్చేమింతువుహ్యబటకా

(హస్య) .యేవీనితో. బల్కు. నెళ్ళనిరండు !

.తనకుముద్దువల్కుల. .నిహారమైపోలి!
 .నామనాడుదయను .మలతోల్పా!
 .కెందోయేను. గాన .వీరవడియెక!
 .నీమూలంబు .నితర. మీంతు. బనిది !

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.
 In sooth, I would you were a little sick,
 That I might sit all night and watch with you;
 I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
 Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))
 How now, foolish rhenn,
 Turning dispiteous torture out of door
 I must be brief, lest resolution drop
 Out at mine eyes in tender womanish tears,—
 Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Habert, for so foul effect.
 Must you with hot iron burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
 I knit my hand-kerchief about your brows,—
 The best I had, a princess wrought it me,—
 And I did never ask it you again;
 And with my hand at midnight held your head,
 And, like the watchful minutes to the hour,
 Still and anon cheered up the heavy time,
 Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
 Or, 'What good love may I perform for you?'
 Many a poor man's son would have lain still
 And ne'er have spoke a loving word to you,
 But you at your sick-service had a prince

(అ) చ॥ శనువుసుఖంబుగాఁ జెలఁగ.దా-తెలుఁబాటివోహ్యబటుక-నీ॥

•తెలుఁబాటుగాఁగనీవుఁగ.పింత జ్వరంబునఁగ్రాఁగనెఱుఁ •గూ॥

•మిఁకవికసూనాతిరంఁయును •జ్యో-విదే గనిపెట్టవచ్చుఁగా॥

•పునః సననీప్రసముఁగనఁ •బోవికరేనిను బాదినట్టలన్॥

(హ్యబటుక తనలో) నీ॥

•ఈలి •వయలునా •మిదకుపావ్యోహునల్లకొన్న వి-లాది.చదువుచిన్న॥

•యాన్ (పరి)హఁబాపి •నలో) •తేమి •యిచ్చ •డపి వేక బాష్పంబు॥

•నిత నుడు రివకాయ.స్తాననలికి॥

•స్వోచి ముదనే •ద్యునానెత్త •యహఃబా •నాడంగి.యశ్రువులుగ॥

•యావు •స్థానీప •పింపలి.వా •బిలికి నుగ.వా యబడద॥

(అ) ॥ •అం •క మృత్యుము •కెంకి •యంకముగ-హ్య॥

•బటుక-నా రెండుకలలు •త. పమగునినుము॥

•మి •నీవు •నుల •స్థి నోరును (హ్య) యవు॥

•నిలుత (క) నీవట్టచేసతి (హ్య) •చేయుదునటు॥

నీనడు •క (అ) :—

•అయినా •ను •కిక •స్తానీకు •నీకు •మోక్కింకనొప్పిగ •నున్న యవుకు॥

•గట్టి •నీ •దు.కన్న •నలలన్ది •నానననాచేరు.మూలు-దాని॥

•రాచకు •య •కిక •రిచి •చెవనీయు •నోర్వలేదది.నిన్ను •దిరిగి॥

•సడి లే •నీ •వా •చే •బు •గా •నము •గ్గటపువలె॥

•నుల్లానపదికాత. •కికిబరువగు •బిలుము •నెమికా.వంఁయునీకు॥

•నీదింలి యెటనుంచె.న నేమియునచార.మనమోయవచ్చునీ.కనివలుకును॥

•నెటుపంటినెట నీవ.మోగియూరికపచ్చుకొనెను. నీలో •గూమి •ననఁదో

కను•డి॥

•యైన. నీవొక్క-రా.జాత్ర •బగ్గె •కొంటి.నీదుసంకటనెవ. •నెటుపటకును॥

•గాని.నానీమంస.కపటమనుచునీపు.తలపవచ్చున్-దాని.విలువ •వచ్చు

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning: do, an if you will.
If heaven be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes?
These eyes that never did, nor never shall,
So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

•మఱియు మోసంబని. నరియెనీ యిచ్చకుం దోచినట్లునుకొను.

4-2-5

నీవెగుసల్పంగ, వమెంచిన నెఱవే జోదవీవ్వు. వినిగ-నాడు!

కనులుమా పిద - ౧, వియ్య - ముడిపిచుకు.

6.గాని యిక్కముందరగాని నిజమింతోపు.

కోవమూస (హ్యా) మాట్ట నేల మాట్ట. కోన్న వాడే!

...గాని నయిన ముఖ్యమైన గాళ్ళు ఒకటి.

సీసమాళి (అక్షర) :—

అయ్యమాయి శక్తి.యంతీవునె.వ్యరయననిచి.నెట్లబోవ.

శివువదితానెత్తయ్యగిగాలివ . శివుమొక్కటి. పేరినంబు .

•నాకంటేనేరు. స్త్రీవేడు-మఱియు-నా. ని. ర. రాధిర్వింబు. నెత్తికి-తెనదు

••నగ్ని కోపంబుఁద. గారు కోననుఁదరు. వారినఁకను. ౦౫. పసుఁజెఱుపును.

సలువగా లేదునగ్గి. గాఢీయంటుమగుంది. చప్పున శియించు, దుష్టువట్టి.

• గాల్చినట్టియినము. కన్న (గూరు) దవుని. నైతివా. వేల్పుచు. వైస వచ్చి.

• గయ నాగేశ్వర విగ్రహాన్ని పూజించుట.

[illegible]

0.0259547 0.0259547 0.0259547 0.0259547 0.0259547

అట్టి నాలుక దప్ప పూర్వబలాః కలెల్ల లక్షణము మి.విరుగుకొడు.

(తాత్పర్యము) సయమమయబట్టి కన్న భటులతో హయబటుల వచ్చును)
చేయుచేసెనుమీరాకాశ. చేసివచ్చెను.

(౮) ద్వ. రామమూర్తియార్. రామమూర్తి.

సామంత్యములు సామంత్యములు

శ్రీమతి (పేర్)

శ్రీమమునాచలచేరి పండుగ వేడెప్పుడు. బువ్వపిల్లలూ. వానికొద్దట!

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
 I will not struggle ; I will stand stone-still.
 For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
 Nay, hear me, Hubert ; drive these men away,
 And I will sit as quiet as a lamb :
 I will not stir, nor wince, nor speak a word,
 Nor look upon the iron angrily.
 Thrust but these men away, and I'll forgive you,
 Whatever torment you do put me to.

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
 [Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have chid away my friend :
 He hath a stern look, but a gentle heart.—
 Let him come back, that his compassion may
 Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
 A grain, a dust, a gnat, a wandering hair,
 Any annoyance in that precious sense !
 Then, feeling what small things are boisterous there,
 Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise I go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
 Must needs want pleading for a pair of eyes :
 Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

(అ) .అక్కటానీకెందు.కట్టప్రపింతు..వేదెనగాడబోనించుకైన।
 .నిలువబడెదతాతి..చెలుపు..శేపుని.వైదెనఘోచిహ్యులటుక-నన్ను।
 .బంగింపబడనీకు..వద్దు-వినున హ్యుబ..శీకటంపిసీకుమా.యిమ్మను
 .గూర్చుందుమారక.గోపాల్లిట్టల..దేవుమేడలనే. దిరిపడన। (జ)।
 .నోరెత్తికుందు-నినుముసనాల్లితోదిలికి.ప-సీమను.ష్యుల.పలికి।
 .గతిమివే.గుము. నిన్నునే.వటిడుమింతు।
 .నాటిబాధయ మననాకు. బెల్లమిప్పు।

(హ్యు) .పొందుపర్చిరిగిగానుండ .నిడుమిన్।

(సేవకుడు) .లిప్తపనినెడయటకనా.శిప్తమ కడు॥

(అ) మ। .అక్కటా-నాఁగితుఁబాకకొలిగిగదా- .యవ్వఁగిమ్మఁశయా।
 .డికిగ్గెన్- నాటిమెత్తెయలరెడు.స్థింపంబు. రానిమ్మలో।
 .వికవాడుక- గిడువానినెమ్మమట.లక+జీవింపగా. కేయనీ।
 .నుక్కపర్చావుఁ (హ్యు) గుట్ట- సిద్ధపడు (ఆ) రే.దోన ధనం
 బెద్దియున్॥

సీసమాలిక (హ్యు)

.లేదెద్దియనను నీమనూపులఁగోలు.బోవుటలేన్న (జ) నో.జీవనేన।

యొకఁయగునొకగింప.యెకయను మొకరలు.పాకగాలిసగిరువె.దుగ్గ
 యెదైన।

.బాధసీకనులకు.బాగింసనెడ-నట్టి.యల్పవస్తువులైన.నచటనెంత।

.ఁయిక్కట్ట సేయునో.యెఱిగినవిమ్మట.సీమాశలల పెంత.భీకరంబా।

.తెలియవలయునీ (హ్యు) 1.దియనీప్రమాణం- బి.కాచు నీనాల్కర
 యాత్త (ఆ) హ్యులటుక।

.కావలయునునాలు.కలజోడువాదించ.పొడికదోయిగా.నాడుటకయి।

.నన్నా.పనీకునా.నాల్క-వద్దుహ్యులటుక..కానినో.నాడునా.లేననీవు।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself;
There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునాకనల్ - .గనుకమిగుల్చునాకన్నలయ్యె
.కాదుమఱెందుకు .గానినింజాచుట.కొట్టకైన - సేవుకన్గొను - నిజముగ
.జల్లారెబనిముట్టు - సలుపదనాకింక .హరి (హృ) నాయబ్బయి - నేను
దిరిగి

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు - వాస్తవముగ .హయకై నాయగ్గి
.చేయబడియు ।

.దగనిహో గడుసూగి .ముగిసవయోగింప .బడుటకై మిక్కిలి
.వనటతోడ ।

.బాలసేను - గానిహో .దంబకిందు మీయూ .మందుబద్ధులలేదు
.మంపగింబు ।

.నద్దానియగ్గింజ .ల్లపక .దేవునియూపక - .వినివిని గుంబదారి
.మెబటచెను ।

హృ) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మట నాయూపుక .చేకరిల్లిడ
(ఆ) య్యు .చేనకేని ।

.యదిచిన్నబుచ్చిచె.న్నరవకేననన .పూకికకచిల్లి.పొడమబయి
.నటుఫల్పెదు హృబటక - .యంతిమ కాక .పడినను కన్నల
.యందునమింబ ।

.గుంబరాలకేయును - మళియ - బోట్లటకు .బలిమివననికోల్ప
.విడిచకుక్క ।

.తనయజమాను .కొనుచట్ల - నామక .బువుకేయటనియిని
.పువచరించు ।

.వస్తువుల్లెన .న్వారకార్యంబుల .విరిసింజెడు - న్నాది - సేవుమాత్ర ।
.ము - ననరుమ్మలిన .ననులకు .లేర్వడు .కక రాగ్నియిన్ము .విప్లకింప
దయ .మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes:
 Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
 With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert: all this while
 You were disguised.

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Habert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once ; her smiles and tears
 Were like a better May : those happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropped. — In brief,
 Sorrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హ్య) న.రియె- బ్రతుకంజ్ఞాదు- నీపిన్నతండియెం.తేధనంబు ।
 -నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యిన్ముతోఁగాల్చుట- కేఁబ్రమాణ ।
 మొనరించిపనిఁబూని.-యన్నప్పటికి •బుదు.తా (ఆ) యానీవిప్పు
 -దగపడితివి ।

-హ్యబట్టువలె.గాని- -యెరిదితేమాటువే.సంబింతవట (హ్య)
 కిఁక-నద్దవద్దు ।

నిన్ను దేవుడుగాచు-నీపిన్నతండివు • తెగటారినట్టుల.దెలియవలయు ।
 నీకూరఁచాకుల.నేనబద్ధములగు.వారకల•వాకుచ్చి.వంపివైతు ।

వెండియునోముద్దు.పిల్లఁడని•శ్చంక.నిరుంచుమా.మఱి.నీవుముమ్మ
 •మఖిలజగతిఁగల.యద్దంబునకునైన.నీకుహ్యబట్టు •హ.నిసలుపఁడని

(ఆ) భారదైవమా-హ్యబట్టుదండిమునీకు ।

(హ్య) శాంతమింకవద్దు.నద్దు-నీవు ।

కరుణహస్యముగను.గలియుచుండుమునెన్ను
 నేనునీకలుపులు.హానిఁగిండు ।

(29) త 1 కరువువంత-యొం.దొంగిలొ •నాచు

.లొపరించెదమలొన. •నుగొల్గినెన్దె

•సాగుమీఱింపగ.జాలుం

చొక్క.సారియెండయువాన.జతపడుటివు

•నారసినాడ-వా.యతివచిటునగ

.•వలముకన్నీరేల్లి.యామనింబోలె

•గారుమించినయాపె.కావి.మోవిపము

గడునాడునాసోయ.గవు.మొల్క.నగులు ।

•సారకు.మగతాలకా.ఱుముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

- 30 As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

- 31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown ;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another :
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water :
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• చ్ఛా•ద్బుననాముద్దు • చానకన్ • జంట ।
 • బేరుచు చెటువంటి • విందులున్నా •
 • వీసమైనంగాను • పించ వెగి • నటు ।
 • లారాటము • వలయు • నపురూపమంత
 • యా నేనియద్దాని • కమర వెప్పల ।

(30) గీ॥ పిల్లతో • జనమె • దసిప • తల్లి • దాని ।
 • గలసి • కన్నీళ్ళ • జెలునగ • వుల • దనచు • ।
 • ననకుచు • కగుచు • నినునట్లు • పల్కరింతు ।
 నాదుదేశంబు • నీకుమ • న్న ననొనరు • ॥

(31) గీ॥ ఇమ్మునాకుగీత • మిదె • తి • కొను •
 దీని • చెట్లవైపున • చెరులుండె ।
 నీ • హంగీరీటమీ • యెడనున్న • వొండొంటి
 • ముంచుచుండకు కెందు • మోటబాస ।
 లుంగిలిగిన • ప్ప • లోతునూయిపడి
 • నీ • ద్వైల్పు • దియాకు • నింగి నెవుకు ।
 తక్కినయదియుగిరి • దలవట్టికన్నడ
 • కన్నలతో • నిండి • యణగియుండు ॥
 నదుగుప్పటివట్టి • యాబాన • మఱియును
 గనులనీళ్ళనిండు • కొనినవేను ।
 కలగినాదుముఖ • ములద్రాపుచుండెద ।
 • నలమనీవుమీ • కెక్కు • చుండ ।

32 You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those.

33 Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies,
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face.

Act. V. Sc. V.

34 I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.
My brain I 'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world.
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort.—

(32) గీ॥ ఈవునాకుఁగల్గు .నెల్లమఁగ్యాదలు ।

మఱియునా॥యెసంగు .దొరతనంబు ।

ఁబాయసట్లుచేయ .వచ్చునాదుఃఖముల్ ।

తప్ప- వానికే॥ల్క .విప్పటికిని ।

(33) నీసమాలిక-

ఇమ్ము నాకాయస్- మెరియుదాహిలో॥బది నెద నం॥వ.లురముడుశలు॥

నింకనుబడ లేవ-యూనామొగింబున .వ॥లవంతయెన్ని దె.బ్బలహగొట్టె॥

ఁజేయ లేదాలో॥మ.గాయంబుల॥మఱి- .మూరముఖస్తుతి.నాచరించు ।

నర్దమా-సంపద.యందునాపావార.మ వలెనన్న నో॥సం.బుచ్చినావె॥

యీ మొగిమాతన.మింటిలో॥బది వేల.దనుల నెల్లప్పుడుం.చిన మొగింబు॥

ఈ మొగిం బా-తను.నెల్లరుసూర్యుని.యటుక న॥జేసిన.యట్టి మొకము॥

ఈ మొగి మ-యన్ని చెట్టల.కెడినిలె॥

ఁగడిమి నది॥ క॥బడిమెనా.న్దొచేత॥

వెలయునీమోమునందు॥వెలియగొప్ప॥

ముఖముఁగిభంసురింబుల.లో॥తరమటు॥

(34) నీసమాలిక:-

॥పనరయుచునుంటి.నలువోల్చివచ్చునో.యేనున్న యీ చెఱ.యీ జగతికి॥

జనులతో॥నించుగ.జగమున్నయది.కాని.యేదప్పించటమ.తెవరులేరు॥

కాన-నేనటుచేయలే.-న్దొ-నెట్టిలో.॥తంటాలుపడియెద.జానికొఱకు॥

నాబుద్ధి నేర్పర్తు.నా సూత్రకా.॥లుగ-నీరెందు-తలపులె.న్న న్నొ॥క నెడు ।

ఈతలంపులెనల్పు.నీచిన్ని జగమున.జనుల చేనించుగ.జగతియందు॥

గలదనముక్త॥ప్రీక్ప.తులనెల్ల॥దెప్పుచు-నేతలపునకై న॥॥దృష్టి లేదు॥

కనుక-మంచివిధైన.మునుగూర్చి తెలుపుత.లపులునంజేహంబు.ల॥లెన॥

గొనియె॥

As thoughts of things divine,— are intermixed
 With scruples,
 As thus “ Come, little ones; ” and then again,
 “ It is as hard to come, as for a camel
 To thread the postern of a needle’s eye. ”
 Thoughts tending to ambition, they do plot
 Unlikely wonders: how these vain weak nails
 May tear a passage through the flinty ribs
 Of this hard world, my ragged prison walls ;
 And, for they cannot, die in their own pride.
 Thoughts tending to content flatter themselves
 That they are not the first of fortune’s slaves,
 Nor shall not be the last ; like silly beggars,
 Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
 That many have, and others must sit there :
 And in this thought they find a kind of ease,
 Bearing their own misfortune on the back
 Of such as have before endured the like.
 Thus play I, in one person, many people,
 And none contented : sometimes am I king ;
 Then treason makes me wish myself a beggar,
 And so I am : then crushing penury
 Persuades me I was better when a king ;
 Then am I kinged again, and by-and-by,
 Think that I am unkinged by Bolingbroke,
 And straight am nothing. But whate’er I am,
 Nor I, nor any man, that but man is,
 With nothing shall be pleased till he be eased
 With being nothing.— (Music) Music do I hear ?
 Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
 When time is broke, and no proportion kept !
 So is it in the music of men’s lives.
 And here have I the daintiness of ear
 To check time broke in a disordered string
 But, for the concord of my state and time,
 Had not an ear to hear my true time broke,
 I wasted time ; and now doth time waste me,
 For now hath time made me his numbering clock :
 My thoughts are minutes, and with sighs they jar

ఁపిల్లలారారందు. మెదియుదరువాత. దిరిగిలోట్టియనునూ. దివిలమందు
ఁజొప్పించునట్లువ. చుటయసాధ్యంబగు. బేరాస నెంతయుం. బెంచునూహ
పన్నుఁగుట్రొలననం. భావితాద్భుతములి. కెట్టులఁకక్తి. వి. హీనమైన
కొఱమాలినట్టియీ. గోల్ల కఠినలోక. ముదగుతాఁప్రక్కయె. ముకలనాఁగ।

నుందునాచెఱసాల. మొడిగోడలఁజిల్చి

.చొప్పొసరింపవ. చుచునొమఱియును।

ఁగారణమేమన. నేరవాయవ్యియ

..బరివోవుచానిగ. ర్వంబునందు।

సంతోషమునఁగొన. నాగులంపులు

. మొట్టమొదటఁగాని. తుట్టకుదకు।

ఁగాసి. భాగ్యమునకు. బానిసలైతాము

. పొగలకుందుటకయి.. బొందలోన।

ఁగూచుకొండి. స్థిర. గుండకనమవలె

. మరదృష్టవంతులు. పొల్లింబట్టి।

యదుమహాచింత. కెందఁబోయిటు

లుందు. ననవోకతీరుగ. వ్విజలంబు।

నట్టితి. పగాండి. భరినాన్మృత్యువం..

నుజేసికొనెడు. వి. వచ్చి. నేను।

నొక్కఁడకయును. బెక్కందుగినామ

. కొరియెవ. మఱియుకొ. కొడుకువచ్చి।

వడలేదు. నేకక. వ్విదుదొరక. విదవన

. చ్చిచ్చగాఁడుగుటకు. చిచ్చగింప

ఁబూన్చి. స్వామికోహ. మున్మఱియిట్లుంటి

. వెనుకకడఁగదొక్కు. బేరజీకము।

. కొడఁబచుకరాగి. మన్నగ్గేమలుగ

. బరఁగితిసంచు. నా. వినితఁడు।

Their watches to mine eyes, the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,
Show minutes, times, and hours : but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy,
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.-
This music mads me: let it sound no more;
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me!
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ--మఱియునొక్కొంఠలో
 దాఁకూకుచేదొర.తనమినుండి
 యేదోయఁగాఁబడు.పెంచెన-వెండియు-
 నేనుదోడ్తోడనె.య్యెదియుఁగాను!
 గాని-నేనేమైన-నేనకాదెవఁడును
 .మానవుండునువాఁడు.శ్రీశ్రీశ్రీ!
 నై ననఁజేసియు.నయ్యుండుకేరఁడు
 .కడకుఁదానిఁగ్రుం.గానియున్న!
 వెలనెనుభంపడు.వెలన-హట,నాలింతునా
 .హట-హాహాళయ.వెదలఁజోకు!
 సంగీతమెరియ.సహ్యరిలుగానందు
 .దాళంబుతప్పి సం కథకముదో!
 యాతరుగానుండు.నదిమనస్సులబ్రేమ
 .కులఁమొద్దికళ-మఱి.యలవెనునగ!
 దన్నఁజేరినచట.దానింబుచేకరి
 .చెప్పఁగల్గెదఁడె.నేతఁగా!
 నాయవృద్ధయుమఱి.నాదుఁపిఁగును
 .నూరిచి-నాదురి.కు-వృద్ధులబ్రేమ!
 •కాలమునవృట్ట.నూలింపఁచెపిత
 .హాయ-ఁగాలమువృథక.వృద్ధిమనఁప!
 .గావుననిప్పున.న్దాలమువృథచేసె-
 .గారణమేమన-ఁగాలమిప్పుడు!
 సలిపెదన్దొక్కొంచు.గడిమూరిముగనన్న-
 .మొనయునాదుతలంపు.లురిమునములు!
 వెండియునవిచెప్ప.వేడివిట్టాయులు.తో
 .దమునీళ్లిను.మడిచిబాసు!

188

MERCY

సలుపనిదివటకు.ములుపోల్కినావేళలు

నగపచుక్కపైగడి.యారమైనా

నాదుకన్దోయికి.నావలిహన్దల-

నిప్పుజేగంటయో.చెప్పుభవములు!

నొకఘంటతీరు.నున్ననాడెదము.పె

గొట్టుమూలులై.పరగుచుండు!

నిట్టూర్పులుగంటి.పిల్లనుమూలుగు

లిటునిమనంబుల.నీళ్లుమలుముటి!

కిన్నచుకహారలు.గాని.నాకాలము

నాళ్లలోగర్వము.నన్నిలచుచు!

బుగ్గిదుచున్నది.వానిగంటలుకొట్టు

వాడన్న నేరిచ్చి.పనులుసలుప!

నన్ను వెళ్ళిగె.గేయు.చు.న్నదీ.గానము-

మిటివద్దు.తొవ్వ.వెం.బలులకడ్డ!

పొడమించుటకు.కొడు.వడిసప్పటికి.నాకు

గిచ్చట్టుచున్నది.జ్ఞా.చూచును!

ముమ్మరముగి వెళ్ళి.బుట్టించునని.యైన-

నదినాకుపిన్నించు.నతనిమదికి!

నిచ్చుడైవంబునంతోష.మేమనంగ!

గుఱుత్కానుండునదిప్రేమ.కు.నమ్మియును!

నాపయింజూపుప్రేమవింతయగు.తొడవు:

సర్వముననహ్మమైనయి.జ్ఞగమునందు!

RICHARD III.

Act IV. Sc IV.

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!
 My unblown flowers, new-appearing sweets!
 If yet your gentle souls fly in the air
 And be not fixed in doom perpetual.
 Hover about me with your airy wings
 And hear your mother's lamentation.

MACBETH

Act IV Sc. III.

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak
 Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM *Act. III. Sc. II.*

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,
 Have with our needles created both one flower,
 Both on one sampler, sitting on one cushion,
 Both warbling of one song, both in one key,
 As if our hands, our sides, voices, and minds,
 Had been incorporate. So we grew together
 Like to a double cherry, seeming parted,
 But at an union in partition:
 Two lovely berries moulded on one stem:
 So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్వి॥ • తోటగిరాయకటకర్తకవిష్టలాశ।
 • పరుషడి-నామర్త-పశికనానలాశ।
 నావిడికుండిన-పానలా-నర్తక।
 గాదెరిసి-మందిరి-నకనమ్మలాశ।
 నంకెల్లెదపనోకజ-మూలనగాలి।
 నింగిమీ-నానామ-నానామ-నానామ।
 మీ-నానామ-నానామ-నానామ-నానామ।
 మూ-నుయమీ-నానామ-నానామ-నానామ।

[illegible][illegible]

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

- 37 Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me.

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

- 38 O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones;
Prerogatives are they less than the base ;
'T is destiny unshunnable, like death:
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken.

Act. IV Sec. II.

- 39 What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

•బొందుకొప్పారురెండుచూ.పునకుమాత్ర ।
మనకువే న్నెఱుగారి•సె.మ్మ నమొకటియె ॥

(37) ద్వి । వసటలోనేరక్షలు .నాడంగొల్పి ।

ననుసన్న దార్పణ.పొన్నపెచ్చు

(38) సీ । అక్క-టక్క-ట పెక్కి .చూపద-యీముచ్చ

.తైసజంతులువన.పనుచురజెప్ప ।

వచ్చును- మోక్షియు.వ్యాస•వ్యాధలు.

.కాపుమనగిరి రెండుక్క-కిచ్చునుచు ।

తేలయదుగురెడ.నాలగారిందీర్చి

.బ్రహ్మకేవలగారినా.పలచినట్టి

వస్తువులోకొక.ధానిమొకడు.

.గంబురకిరణిచ్చు.నాని-నొచ్చు ।

వారికున్నయిన మి కిచ్చె.నాకొకన్న ।

రేవలముఖాగ్నిహోత- .హావయిరి ।

వదలకొల్పినదిగతి- .చూ.•మది మోక ।

అగ్నిహోతాహేనునియిడు.నానిమొకడు ॥

(39) సీ ॥ తిరిగినావిధిరన్నా.నీనడమలొనుట

.కేసేమిచేయదు- .హేమంక- వాని ।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If e'er my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
 Delighted them, in any other form ;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET. *Act. V. Sec. II.*

40 My child is yet a stranger in the world ;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in their pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

Act. V. Sec. III.

41 How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty :

•యండకీవేగుమే.మన- నేనెఱుంగనే

•నెట్టులనతనిబోఁగొట్టుకొంటి ।

నో-సాక్షియూ•వియ్యజ్ఞోతి-మాకరిలెద-

•వానియిష్టమునకుఁ •బ్రతిఘటించు ।

నేనినా•యుల్లము.మానసవ్యాపార

•మునఁగానినిక్క-మా పరినిఁగాని ।

గాక- నాకన్నులు.కణకముల్- లేక- మ

•తేయిందిరియములైన.నితరగూడ ।

మందువేకుకపడనేని.యతఁడునన్ను ।

దుచ్చమెనట్టిదుదలన్దూర్చెనేని

వానినెట్టివేబిట్టు.వలవనియెడ ।

గల్గియగుఁగాతి నాకుసా.ఖ్యులుమిగుల ।

(40) కం॥ నాకిల్లయింకలోకము ।

లోకలఁగఁడుఁగొల్గి- యేడు.లోపదునాల్గ్ ।

•దాపు- మఱిఁకెందుఁపంటల ।

కీపైదలఁసూపఁదనీన .యీదలఁవెలయున్

(41) పీ । మనుజులుఁప్రాణోత్కృ.మగవేళ్ళనుమొగం

•బులనెంతలచుకగ.నలకుచుండు ।

కదిచాపులేవ్వందురక్కటాయిద్దాని

•నెట్లుఁప్రకాశంబని.యేచిలచెడ ।

నోసినాస్రియురాల.యోనాడునిల్లాల

•మీయూర్వికతేనియ.స్మిల్పినట్టి ।

Thou art not conquered ; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and yet so friendly drop,
To help me after !—I will kiss thy lips :
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative.

TEMPEST.

Act. V. Sec. I.

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds.

Troilus and Cressida *Act. IV. Sec. IV*

- 44 O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసాందర్యము
 .బోగొట్టగలకే నీ.బొందకుండె ।
 నోవబడి లేదునీవు- నీ.యొప్పిదమ్ము ।
 • బిడ్డ-యందొంత వలకునీ. చెక్కులందు ।
 మఱియునీడొవినెట్లగల .బరగుచుండె ।
 నచ్చటికిమి • వెలిసిడ.మరుగ లేను ।

(42) గీ॥ ఏమిదిచోట- నొకగిన్నె - •నామనోహ ।
 రికరనంబగ్నమైన- దొ.రా- విషంబు ।
 వానింక పమృత్యుకరమయ్యె- .బరమలుబ్ధ ।
 క్షోభితివయంతియు- మఱిమి .గుచ్చలేద ।
 • ప్రియనిండునా నామనో.ప్పడుటకింక ।
 మున్నె • బిడ్డ నేనునీ .మోవిరిప్పు ।
 ఎంటుకొనియుండవచ్చునే .మైనగొంత ।
 విసము- సన్నదిచంపుని.రవ్వతి • చెలంగ ।

(43) ద్వి॥ కాలుగన్నీ ర్వారి.గడ్డముతుదను ।
 • కేరితెల్లునమంచు.చిన్నులమాడ్కి ।

(44) గీ॥ అక్కటాడెందమాలరు .వగుహృదయమి ।
 మొక్కలైపోకనిట్టూపుక .పుచ్చెదేల ।
 చెలిమిచేగానివలుకుట.వలనగాని ।
 నీవునీకొప్పించబ్బించ. లేవుకనుక ।

Act V. Sec. II.

45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
The error of our eye directs our mind :
What error, leads, must err. O, then conclude
Minds swayed by eyes are full of turpitude.

WINTERS TALE.

Act V. Sec. III.

(2) I an old turtle.
Will wing me to some withered bough, and there
My mate. that's never to be found again,
Lament till I am lost.

VENUS AND ADONIS.

46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.
"Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
To stifle beauty, and to steel his breath,
Who when he liv'd, his breath and beauty set
Gloss on the rose, smell to the violet ?
If he be dead, —O no ! it cannot be,
Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—
O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
But hatefully at random dost thou hit.
Thy mark is feeble age ; but thy false dart
Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

(45) 1 గీ॥ జౌరమానాపపుంజాతి. నేరమిద్ది ।

కనుగొనియెదమాలోన- మా.మనసునగుపు ।

మాకనుంగివరిచ్చ- వే.మాటుదోస ।

మనడిప్పి చెమః దివార.పోవలయు ।

భళియట్లు లేనట్ని వి.టుముగించు ।

త్రైమూలదేలబడమడు.ల్ని చములరి ।

2 గీ॥ ౧. జౌరమానాపపురా.యి- నెరిలెదను ।

• జౌరమానాపపురా.యి- నెరిలెదను ।

• జౌరమానాపపురా.యి- నెరిలెదను ।

నామగిరిగూడిక నేను • జౌరమానాపపురా.యి- నెరిలెదను ।

(46) 1 స్తోమాలిక :—

వాడు ముగిముమాళ. తేద- • వికృతనూప-

కడుననహ్యమగ(బే) • ముడినెడ పెడు ।

• బక్క-చిక్కి-నపంద- • పండ్లిగి లెచ్చుదుఘోర

• భూతమ- • మృత్యువుం- • బూవుబోడి ।

సిందించుకట్టల- నే. • లపుర్వా-యెవ

• దున్న పువనిచా.నూపుకసాగను ।

పాఠిజాతమునకుః • బరిమళమున్- • గులా

• బునకు(వర్షి-న్ స్థిర.ముగి.కొనచుక ।

నటునంటివానిపో.యగవడంచుటకు-

నం.తో-వానియాపిరి.దొంగలించి ।

పోడలించి తే-వాడు.పోలసినయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 "Wonder of time," quoth she, "this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light.

RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done.
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun :
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms.

నయ్య.యోకాదదుట్టల.నుండ్లిబాదు ।

చూచిచూచియువాని.సాగసునీవుంబాడు

.నలుపుట.యా.కటు.జరుగవచ్చు ।

కనుగొనటకునీకు.గన్నలులే.వైన.

.నెట్టలోచీ.కలు.నొట్టినావు।

వెలయునీగు కిలవఱు. పెద్దననము ।

కాని.యా.లక్ష్యమునకునీ.కడిదిమాయ ।

కోల.పెడ.బడియొక పసి.కుచ్చవారి ।

గుంజెవెండియు చిత్తలు.నొట్టు మంజె ।

2 గీ॥ వాడువానిమోము.బడికి.చెనేలియు ।

చేరునేలు.మాట.లేనెయగును।

వాడుక.చేనాడు.వానిముద్దాడిగ ।

ననగి.వానిచంపె.న లెజగున ।

(47) కం॥ కాలముజనుచోద్యం.చిటు ।

.లా.లరచయు.బ ల్కె.చిత్తియా.నాయిమమీ ।

వీలోక ముడిసిచనగా ।

.నేలా వల్లడిగనుంజె.కంక సృజలున్ ।

(48) పి॥ కిదుగోడ్డమందిచే.గటకటా.కుడుప

.బడుపాయినిపొక.పట్ల.లేకూర ।

.వడితో.జిడుమపొక్కు.బంగరు.లండ

.గాయ వేగున వెంకి.కిరెను.మంచువలె ।

.మడిమి.లేది.కిక్కిము.ముదలిడక

49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours :
We have no good that we can say is hours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

.మునుముందెతాదుడుపున్నోదె-బరువు

నొడలిసాగసుమతి.యుంజెందువారు

.కావబాలరువానిఁగవగండ్లనుండ్లి

(49) ఉ. .నాదుమగందునీనుఁజెలి

.నన్నుమిగుల్పుమునానిఁగూచిఁచి

.వాదటగొప్పవాఁడనది.మొన

దలంచును-విచ్చిన్నుకె

.అఁగియు-మోచికావలె

దోచెపునన్నటుమారపుచ్చ-కే

.బేదను-బల్మిబట్ట-కొకపట్టున

నావలియూపుకనిన్ను

.గాఁదెగదీయదామె-లిటు

.కాటియపెట్టసిమామదారికి

(50) ఉ. ఁగ్నియమ్మెవలకొని.గావలయు బరు-నేలపిచ్చకల్.

వన్నినసూర్తినుగ్నిపాద.ఎంబకుశట్టలఁజేయుఁగోయిలల్.

.కన్నననీటిబుగ్గలను.నిప్పలదేలవిసంబుఁగల్పెడున్.

నన్నగిమంచిజెందముల.ఎక్కెడుఁగొంపెనసంబదేల-జే

.దెన్నకరపునేలతన.యిచ్చినఁయానతి-గాని-దేనిన్.

దిన్నగిమండదంతయుఁగింపఁగ.గొంజొకలోవమంబెడున్.

ఉ. ఎంతయులేని మొక్కలప.యింబడఁదుంటిగాద్దపొందు-ఁజే

ఁగ్గింతనుగాబుమొల్పు-బున.కొట్టెడు.విట్టలుపాడఁజిల్వమా.

పొంతిన.దోషముగొడరి.పుణ్యముఁగాంచినదానిమింగు-దా.

వింతకుమంచిలేదు.దుర.దృష్టముచెప్పఁగ రానిదేలి.

51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.

52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.

53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.

54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear, dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .ఓలయునురోగివైద్యుఁడు నిదురింప..ననదయెండెడఁ గూత
 .హాయిగ మెక్క-
 .నలివిందుఁగుడి చెడు .న్యాయాధికారి .యలఁవితంతువునేడ్వ-
 .నాలోచనయును!
 .గలిగియుఁగాదుకే .గంగవంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీవీవు!
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబుచ్చు- .మోసముక- జెఱను-
 జం.పుటను- బంటవలె ।

(52) ద్వి॥ వినుమన్నికడ లేక.వీడించువేళ।
 .పొసరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .పలనేచేయి.నీవ్విఠ్ఠిరృపనకు.వడకెడ.వీసిగ్గు.వలసనిచ్చి వు!
 .తేలించిపరువునఁ.దివ్వురుమునేనుఁ.దఱులిననాగొప్ప.దక్కునునీకు!
 .వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ఁటవ్వ.నీతోడనిల్చును.
 .నీచెలిఁనృగతు
 .జలిచికావకి .చెల్వల్యసలొంగి .యుండుటచేఁ బొల.యుము
 దానితోడః

(54) నీ॥ .నాఁ ఁడట్టకేలకుఁ .బాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁదొడఁగె ।
 .నేమింకీకునీ .కనఁగెను నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .నాలుగంటి ।
 .నీసాగనైనవ .న్నఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 .వింపుదొఱుగి ।
 .వెల్లడియొసరించ .వేయక్కటకటనీ .వనట. దానిం
 దేవా.వచ్చునేము ।

1 నగ్నియంయది జీవితాపహా! హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్!
విషమవృమ్భతంక్వచిద్భవే! దమృతంహ విషమీశ్వరేచ్ఛయా॥

రఘువంశేనగః 8 శ్లోకః 46

2 ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా! విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః!
గతమాభరణప్రియోజనం! పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే॥ శ్లో 66

3 కామంజీవతిమేనాథ! ఇతిసావిజహానుచమ్!
ప్రాప్తౌత్వాసత్యమస్మాత్తం! జీవితాస్మీతిల్బితా॥ స 12 శ్లో 75

4 ఉపమానమభూన్విలాసినాం! కరణంయత్తవకారిమర్తయూ!
తదిదంగశమీద్యకీందశాం! నవిదీర్యేకకీనాఃఖలు స్త్రియః॥ కుమార
సంభవే స 4 శ్లో 5

5 అహమేక్యవరంగవరత్మనా! పునరంకాశ్రియగేభవామితే!
చతురైస్సరకామినీవనైః! వీర్యయావన్నవిరోక్యసేదివి॥ శ్లో 20

6 తమవేద్యకురోదసాధ్యకం! స ననంబాధమరోదభూనచ!
వృజినన్యహిదుభిమగ్రితో! ఏవ్యరద్వారమనోపజాయతే॥ శ్లో 28

వంశ

1 గీ॥ శుభ్రపుష్పదంపయునుకొకఁ బాపియెడ ।
నాయఁదండదండనామఁ గలఁ దీగి
యనువిమలబ్రోకించునొకఁ బాపియెడ ।
కామనజపేల్పుచిన్నఁ కృతవలనామఁ

2 గీ॥ చంద్రమండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
కొట్టిపొయ్యిపాపియెడ । కడనున్న పాపియెడ । మెల్లపాపియెడ
కొట్టిపొయ్యి

3 గీ॥ పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ

4
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ

5
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ

6 గీ॥ పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ
పాపియెడ మండలమొకఁ బాపియెడ । పాపియెడ - దక్షిణ
పంపియెడ

7 శశినాసహయూతికౌముదీ! నహమేఘేనటిత్రప్తలీయః।
ప్రేమదాఃపతివత్క్రగాగతి। ప్రతిపన్నంహివిచేతనేరపి॥ శ్లో 51 ।

8 నూరంశస్యాఃప్రబలదుదితోచూర్ణనత్రోసిమామా।
నిశ్వాసానామనితరతాచాశ్చేన్ననగాఃభవోష్ణమ।
హస్తస్యస్థిముఖనసకలవ్యక్తీలదబాలకత్వా। [శ్లో 52]
దిగ్భ్రాతృశ్చాన్వయవచశ్శబ్దకాంతేరితాధికా। ప్లవనంతేనేన॥

9 ఆశ్వాపేవాభావేనాన్యక్షేరినాపివేషిం।
శుద్ధస్నానాన్యరుషమలకిం నూనమాగంధేనబమ్।
మత్స్యంభోదీతిభముపసమేత్స్వన్నతోఽపీరిద్యా।
మాకాంతంకీంకయనసలితోత్పదేయ్యవకాశామ్॥ శ్లో 30 ।

10 ప్రాయస్కర్మోధనకరుగావృత్తిరాద్రాక్షంతరాత్మా॥ శ్లో 32 ।

11 ఆశ్వాస్త్వవంశిభిఃపవిత్రహోదస్యోకాంతభంజే।
శ్లోలాదాసుత్రయోవృత్తాభోదమాహ్వాన్వివృత్తిః।
నాభిక్షాంతప్రహారశతైర్వర్షతోభయకమా॥
ప్రాగేతంకప్రేమశిథిలంజీవింధారమథా॥ శ్లో 53 ।

12 విహృతశరీరేవరవారిదీంకుభి। నిశ్చిత్తబింబాధరచాకుష్టనా॥
నిర్మలమాల్యాధరగానులేపనా॥ స్థితానిరాశాన్తమద్యాపవాసినామ్॥
బుతిభంకా॥ న 2 శ్లో 12 ।

7 గీ॥ .వేలుపులబువ్వతోడనే వెన్నెలచను|

.మొలితోడుతఁగూడన.దఁగెడుమెఱపు|

.పొలఁతుకలు పెనిమిటిబాడి.బోవుచురని|

.శెల్విలేకున్న వానిచే.దెలియఁబడియె||

8 చ॥ .పొరి.బొరినేచ్చుచుంటఁగడు|

.బొంగిచక్కవ-నూర్పువేడిచే|

.బరిసెవన్నియగ్గులుగు.వాతెఱతోడుత-నివుగప్ప-దాల్|

.పిఱునదుచందమామవగ-వేళెడుముంగురులదడింగి-నా|

.మరిపెపుముద్దరాలిచెయి.బొందుమొగంబునిదంబుతాల్చెడున్

9 గీ॥ .మోవిచివురుగిందించునూ.పుకమొయి-నచ్చ|

.తాపమునలిరుస్తె చెక్కు.నానివేలు|

.కురులెగచుదారిగన్నీట.దొలునిచుర|

.గోరికలనై నఁగల్గునా.కూటమయని||

10 ద్వి॥ .లరచుమెత్తనిగుండె.దగున్లునాడు|

.పొంగుచుందునెనరు.పైకొనునదని|

11 గీ॥ .తొలియెడయికవనరెడునీ.చెలియనిట్టు|

.లూరడించి-తిరిగివచ్చి.యునినసేమ|

.మనుపుపల్కులనానవా.లలర-బొప్పు|

.ననడిలెడుమొల్లవంటినా.మునుఱునిలుపు||

12 గీ॥ .నీలికల్యమాపు.నీటిచుక్కలదప్ప|

.బడినదొండమోచి.బెడఁగుచివురు|

.గలిగిమగలనెడయు.గరిదిలు-సింగార|

.ముడిగొనానదొంగి.యున్నవారు||

- 13 హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సశిల్యమిదంతతిః ।
 కథముపలభేనద్రాంస్వశ్చైవ సమూగమకాశితేమ్ ।
 నచసువదనామూలేభ్యః పిప్రియాంసమవాప్యతాం ।
 మమనయనయోరుద్బాష్పత్వోసభేనభవిష్యతి ॥ విక్రమార్కశియే ॥
- 14 మధుకరమదిరాక్ష్యాశ్శయతస్యాఃప్రిన్వత్తిం ।
 వరతసురభవాస్తానైవద్యష్టాన్వమూమే ।
 యదిసురభిమవాప్స్యన్తన్ముఖోఽహ్వసగంధం ।
 తనరతిరభవిష్యత్తుండరీకే కిమస్మిక ॥
- 15 సర్వక్షీతిభ్యతాంనాథి వృష్టానర్వాంసుందరి ।
 రామారక్ష్యవనోద్దేశే ల్వయూపరహితామయా ॥
- 16 రతిభేదసుప్తమపిమాం శయనయామన్యసేప్రివాసగతిమ్ ।
 సాత్విమిహైతదవచ్ఛం కథంవహేభాన్వీరవియోగం ॥
- 17 రత్నమితినమేతస్మిక మహాప్రియానావిహంగమాక్షిప్తే ।
 ప్రియయాతేనాస్మి నభే సంగమసేవేనసంగమితః ॥
- 18 యస్సుప్తవాన్మదంకే శిఖండకందూయనోపల్బ్యనుఖమ్ ।
 తంమేజాతకలాపం ప్రేషయశ్శిలికంకంశిఖనమ్ ॥

13 చ॥ .॥మది॥ననవిల్లుతూపులను.॥నూటికిగాయములందుచూడఁగా॥
 .॥నిదురెటుపోవఁగాఁగలను.॥నెచ్చెలినింగలనై నఁబొందఁజూ॥
 .॥లుదునస-బోని-చిత్త రపు.లోనయినస్సరివ్రాసిచూడఁగ॥
 .॥లుదునసనీరునాకనుల.లోనెటునిండకమాన .॥సంగడి॥

14 గీ॥ .॥మంపుకనులదాని.మాటఁదెల్పుమతోటి॥
 .॥లేక-చె॥లునజూడ.లేదొనీపు॥
 .॥దానిమోకమ్మ.॥తావిగాఁతివేని॥
 .॥తిగులుకలుగురుల్లు.॥తిమ్మిసీను॥

15 ద్వి॥ .॥పుడమిశాలుపుమిన్న-॥ముగ్గులగుమ్మ॥
 .॥బొడిఁగింటివేయంద.పుం॥గానలో॥

16 గీ॥ .॥కూటమిబడిలికినిదుం.॥గొన్ననన్ను॥
 .॥బొనుండ్లైసందర్శన.పరికిదలఁతు॥
 .॥వట్టిసేట్టలిచ్చట.నిట్టిలుడుమ॥
 .॥జెంచు॥నిడునడిఁబాటు.॥ంచుచుండు॥

17 గీ॥ .॥పక్కి-చేతనుగొంపోవఁబడినయట్టి॥
 .॥మానికమనందు॥రతినమం.॥బాదలేదు॥
 .॥నాకు.నవ్వానినా॥యెల.నాగితోడ॥
 .॥గూడనంగడికాడనే.గూచఁబడితి॥

18 గీ॥ .॥అట్టుగోకుటచేబుట్టు.॥సుకముతోడ॥
 .॥నేదినిద్దరఁజెందెనో.నాదుతోడను॥
 .॥బొడమియున్న॥పురియునల్పు.మెడనుగల్లు॥
 .॥వట్టి॥నట్టివడిట్టచు.నాకుఁబంపు॥

19 సర్వఃకల్యేవయస్మియతే భోక్తుమథాకాన్తుః-ఓంబీ!
పశ్యాత్పుత్రైశ్చపహితభరఃకల్పతేవిశ్రాంతాయ।
అస్మాకంతుప్రతిదినమిదంసాదయస్త్వప్రతిష్ఠాం।
సేవాకాకుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకన్యోఽపికారః॥

20 అవిగామపుణవిడిలతరిణం ఏదంపేక్ష్యస్యం॥

21. నహి- జన్మోపహుదిమహదం సగపహంగిన్ తోత్రవోవగ। నిష్ఠిదారా ఏనీ
తతోతరహలర్థేదేణ అహిభోజేణ ఏనలన్యన్యసంపుత్రా॥ అభిజ్ఞాన
శాకుంతలే!

22 తంజదిగోఅనుమదంతహన్తై హజహతన్సరాఏసిగోఅనులంవణిజ్ఞా
హోమిల్లహోపించహమేకవలం॥

23 సఖలుసఖలుభాగస్సన్ని సాత్యోయమస్మిన్॥
మృదురిమ్మగ శరేరేపుష్పరాశావహ్నిః।
క్వబరహరిణికానాంజనితంచాత్రిలోలం।
క్వచనిశితనివాతావద్రసారాశ్శేరాస్తే॥

24 కింశిమిత్తం నాను ఉమావదతో వివోవగామగ మిస్సమస్స అత్త
పదం ఉవశేకో॥

25 దిలలమా ఉత్తమ్మ- ఏనాతు ఏచింతిదాఇంలగనూ అమంతేది॥

26 కింపిలల నిమంసహేద॥

19 గీ॥ .॥ సాయమున గే॥ స్తుతాగము. బృహదయఁగడఁగు

.నూరకుండుఁగొడుకుల. బర్హించిపిపిప.

.ముదిమినాపద్మసీపిగే. సాగ్రాగొలుపు

.వెటపుగొను. జలుబుంబులి. పం॥ ము॥ ట॥

20 ప॥ మేల్స్నేయరితనిదిరిగిచూపింపబునునా॥

21 ప॥ చెలిగిరికికా॥ (గో) గు॥ గాచకునికా॥ కంటుబడినప్పటినుండియువాని
యందలిగోర్కే. చే నాకి॥ దెసకలిగెను.

22 ప॥ కనుకమాకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచకునికి గెలికరింపబడఁ
దగుదా॥ కనుకమాకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచకునికి గెలికరింపబడఁ
దగుదా॥ కనుకమాకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచకునికి గెలికరింపబడఁ

23 గీ॥ .॥ పరిద-పరిదయ్యులు॥ యిత్రే. పిలియమేనా

.బూపుకొప్పుచు॥ కిచ్చట్లు. ము॥ లెకిపడుట

లేడిపిల్లలెలుక పి. లేడిబ్రాహ్మకు

లకటమెచ్చుటనినా॥ డి॥ యలుగులెచ్చట॥

24 ప॥ .॥ నవకముకలవారియ్యుడా మేలతిపసికానం॥ బడల్పడదేబడిరి॥

25 ప॥ దొంగనూ॥ యుక్తిలపడుకుని॥ లంచినదివక్షీయ నసూయ
యడుగుచున్నది॥

26 ప॥ పకియలారానాకెందుకువినలేదరు॥

27 యాన్యశ్యశ్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా
 కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుష స్పింతాజడందళనమ్ ।
 వైక్లభ్యంమమతానదీదృశమహా స్నేహానంత్యోకనః ।
 వీడ్యంతేగృహిణఃకథంసునయాన్విశ్లేషదుఃఖినకన్తైః ॥

28 పాఠురీకప్రసవంవ్యవస్థా జలంయన్మాన్వప్తేనానా
 నాదత్తేప్రసావంజనాయ భవతాంపై హేమంమహావహా
 ఆత్మేవగునుమాన్విశాతి కంఠేనాన్యాభివ్యస్థివః ।
 నేయం హేమకేతుంజలా వస్థిహంకర్తవ్యమన్యాయతామ్ ॥

29 వశ్య-కిరహాన్యా వశిదా నిర్విహారిక-అనిరి-అనిరిగప్పనూదా ఏకగా
 దే వీనిజానికొకొప్ప- దా నిర్విహారికంమ వీనిమీదలతాదోచించి ఇ
 స్సదే కిరగ్గిహాదామ్ ॥

30 ఉగ్గలితదృక్బలా మితపరచ్ఛర్తణచ్ఛగామారా
 ఓనరికష్టపత్తా మునింతలసుక్ష్మవిలంబదామ్ ॥

31 కమమేవ్యతివ-వశోకః కథంసువత్సేన్వయాచిరిప్రూర్వమ
 ఉటబద్యగనిహాం సీవాగబలింబిలోకయతమ్ ॥

27 తా. ఎడఁబాటనెఁవ్వగఁ నడతాఁకబడియె

నరుగుశకుంతల.యనుచిప్పఁ జెల్లు.

.కడునాఁపఁబడినట్టి.కన్నీటఁగలఁగె

ఁ.బనిఁదొఁఱఁగెఁనవ్వఁ.పంత్తుఁజ్ఞాప్తి.

.యడవినుండెడినాకె.యాఁరాఁపితాకు

.కూరిమినిట్టిది.కూఁటఁబుండ్డి.

.విడికొర్తి.ఎఱటల.వేంపఁబడుచు

.నెట్లుండునారలో.యెల్ల.గేనులును.

28 తా. ఎవ్వతెముందుమిమ్ముఁజేసి.యింపకతాగదుసీరుఁదాల్చుబో.

.దెవ్వతెమీపయిం జెలిమి.సింహయినంపురాకుసాఁమ్మామీ.

.పువ్వఁసమతకయెవ్వతెకుఁబొల్పునుపండువు.చెల్వనింటనా.

.చవ్వనియీశకుంతల.యె.సంగురొసంగుడి.యాసనెల్లరు.

29 పా. కుతాఁసావాసమఁదొలఁగు సన్నలవెంబడించెదవు. సుంతసేపు

లోఁనీల్లాదుర్ల నెడసియుం జెరుగుదానవే.నన్బాయు నిన్నిపుడు

తండి.పెంచెడ్కునుకమల్లెమ.

30 తా. నొత్తతెల్లుచాచి.లేళ్ల.నాటలనాచి.

.కుండినెమలి.గమలు.పండుటాకు.

.తెల్లరాల్పుకొనుచు.నెల్లెడి.గెలున్.

.పిండిగెరుగాచు.కకనెయ్య.

31 తా. పట్టియెటునావగకడి.

.ముట్ట.నాయంటిగుమ్మమునఁదొలినీచే.

.తెట్టంబడియిప్పటికి.

.బుట్టినటులఁజెదరకున్న.ముగ్గునన్న.

32 ఇదమశిశిరైరంతస్తాపాద్విసర్జానుగీకృతం ।
 నిశినిశిభుజశ్చస్తాపాంగప్రసరిభిరశ్రుభిః ।
 అనతిలులితజ్జ్వలఘాతాంకం ముహుర్నగిబంధనా ।
 త్కనకవలయం సగ్రీవం త్త్రయం మయా ప్రతిసాకృతే ।

33 ఇతః ప్రత్యావేశాత్స్వజనమనుగంతుం వ్యవసితా ।
 తతస్త్రితే త్యుచ్చైర్విరతిగుహశిష్యే గురునమే ।
 పునర్దృశ్యేంబాష్పప్రసవకలుషామపికారివతే ।
 మయిహాశ్రితే నుత్తతత్సవిమమివ శబ్యం కహతి మా

34 ఆలక్ష్మకంతి ముకుళాని మిత్తమహస్తి ।
 రన్యకైర్వర్జితా మణీయనచాప్రన్యకైః ।
 అంకాశ్చ మహిమాయినస్తత్రయూర్వహంతరీ ।
 ధన్యాత్తదంగిరజనామలినీధవన్తి ॥

35 వసనే పరిధూసరేవ సానా నియమన్వామముభధృతైకవేదీ ।
 అపినిష్కరుణస్య శుద్ధశీలా మమదీక్షుః పరిహవ్రతం విధర్తికా ।

32 గీ॥ .చేయిలగడగా రేయి. రేయిగంటి:
 .వేడినీగారుటనంగు. వెలియుమాని
 .క ములతో - నారికాయల. గడువక - మని
 .కట్టుకాటుకడియ మెగ. బెట్టుచుందు॥

33 గీ॥ .ఇటఁజె॥ సకదసవారిలో. నేగఁదలఁచె
 .నాగుమనియటదసయయ్య. యల్క-బల్క
 . గూఢనొనన్నదిరిగి కన్నీళ్లులలమ
 .గనిసది-విసవుములికియై. కాల్చునన్ను॥

34 గీ॥ .కతములేనిసవ్య. కతనఁగొంచెముతోమ
 .మహాగ్రాడలముద్ద. పలుకులదొడ
 .విడియఁగూర్చుకొనెడి. కొడుకునెక్కుకొనిన
 .ముఠికిసంటువాడె. పునెముసల్పె॥

35 గీ॥ .మకిలదుస్తుల. కట్టి నే. మముసవాడు
 .నెమ్మొగంబుసడదగట్టు. నెఱులతోడ
 .సుద్దమోనడపడిగల్గి. పెక్కతడివు
 .తాలుచునెసరుదుగునా॥ పి. రాళిలోము॥

LOVE.

AS YOU LIKE IT— *Act II Sec IV.*

- 1 If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.—

Act iii Sec. ii.

- 2 Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave.

- 3 Alas the day ! What shall I do with my doublet
and hose ? What did he when thou saw'st him ?
What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
What makes he here ? Did he ask for me ? Where
remains he ? How parted he with thee, and when
shalt thou see him again ? Answer me in one word.

శృంగారరసము

1 నీ . ఊరువడిననవిల్లు. దుసికొల్పగానీవు. నెఱపినయేపాటి. నేరమైన ।
 . మఱచిపోయితివేని . మఱినీవువలచియుండగ లేదు- నీవిప్పు . నాతె
 అగున ।

. గూచుకొండినీచెలి. స్థూరిచిపొగడుచు . వినువారలకునెల్ల . వినుకు
 కలుగ ।

. నలువనిచోనీవు. నలచియుండగ లేదు. కొంచెమైనం బరికించిచూడ ।

. చెలఁగినా . మరులిప్పుదునం. జేసినట్లు ।
 . కతముచెప్పకనీచెలి. కాండ్రునుంకి ।
 . యీవుదబ్బునవిడిబడి. మేగవేని ।
 . వెండియున్నీవును వలచి. యుండలేదు ।

2 ద్వి . ఆపెకీసుగుణంబు. లజదు విధించె ।
 . నాపెదానునిగన. న్నతఁడు నృపించె ।

3 వచనము . నేదయ్యో నామగవేసముతో నేనేమి చేయుదును- నీవు
 వానింకాచినపుడు వాడేమిచేసె- వాడేమిపల్కె- వాడెట్లు కా
 నించె- వాడెట్టిదుస్తుదాల్చె- వాడిచ్చటికేలవచ్చెను- వాడు
 సగ్గుడియడిగెనా- వాడెక్కడనుండెను- వాడునిన్నెల్లడఁబా
 సెను- మఱెప్పుడునీవువానిందిరిగిచూచెదవు నాకొక్క మాటలో
 డెల్లమా ।

- 4 A lean cheek, which you have not ; a blue eye, and sunken, which you have not ; an unquestionable spirit, which you have not ; a beard neglected, which you have not :— but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue.— Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and everything about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man : you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other,

Sc. v.

- 5 Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy :—yet he talks well :—
 But what care I for words ? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth :— not very pretty :—
 But, sure, he 's proud ; and yet his pride becomes him.
 He 'll make a proper man : the best thing in him.
 Is his complexion : and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall : yet for his years he 's tall.
 His leg is but so so ; and yet 't is well.
 There was a pretty redness in his lip ;
 A little riper, and more lusty-red [rence
 Than that mixed in his cheek : 't was just the difference
 Betwixt the constant red and mingled damask.

4వ|| చొక్కుచాడ- నీకడిలేదు- గుంటవడినక- ప్పదిసీకులేదు- మా
ట్లాడుటకుత్సాహములేనిమన- నదిసీకులేదు- పేక్షింపబడినగడ్డ-
మదిసీకులే- దందుకునిన్ను యిమిచెననేమన వదివచ్చీరానిదికనుక-
గాని- నీచల్లడము విసింపబడరాదు- నీబామిడికముకట్టబడ
గూడదు- నీవొక్కాయచేయిగుండీలు తిరిలెంపబడఁ జనదు- నీ
తోడుబంధింపబడఁదగదు- వాటియు- నీయెడనున్న ప్రతివస్తువుం
గూడఁబడవలసియగుటచే నాదృష్టిని నిరూపించవలయుగాని నీవ
ట్టివాఁడవుకావు- పరులనువలచినట్లు కనిపించుటకన్న నిన్నే నీవువల
చినట్లునీయుపభువందు వనిగానుంటివి

5 నీసమాజిక:-

.తలఁపకునేవారివలచితిసంచునే .పడిగినప్పటికై చనితనిగూర్చి
.నోకారి-వాఁడుమునురుముఠిచిన్న వాఁడై ననిపలరమాట్లా
డువాఁడు |

.కానిప్పు-మాటలతోనాకుఁబలిమేమి-విరువారిసంతన- పెట్టువాని
.పలుకులైనంగదు బాగుండు-చతఁడుపోయగి మైనవచ్చువాఁడం
తయంద |

.గాఁడుకాఁడె న-రిక్కఱము- కానరముకల-వాఁడు- వానిపొగరు
వానికిదగు |

.వాఁడుచక్కని మగ-వాఁడగు- వానియం .దున్న యెక్కువవాని
నిన్నే- మఱియు-

సరినినాలుక నేర-మూసరించుటకన్న .పడిగదానిగుదుమక .వాని
చూచి |

Act v. Sc. ii.

- 6 Your brother and my sister no sooner met, but they looked : no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason, but they sought the remedy : and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage.

HENRY VI PART III— Act II Sec. I

- 7 See, how the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
Trimmed like a youngker, prancing to his love !

 LOVE'S LABOUR'S LOST— *Act. IV. Sec. III.*

- 8 So sweet a kiss the golden sun gives not
 To those fresh morning drops upon the rose,
 As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
 The night of dew that on my cheeks down flows:
 Nor shines the silver moon one half so bright
 Through the transparent bosom of the deep,
 As doth thy face through tears of mine give light;
 Thou shin'st in every tear that I do weep:
 No drop but as a coach doth carry thee.
 So ridest thou triumphing in my woe.
 Do but behold the tears that swell in me,
 And they thy glory through my grief will show:
 But do not love thyself, them thou wilt keep
 My tears for glasses, and still make me weep.
 O queen of queens, how far thou dost excel,
 No thought can think, nor tongue of mortal tell.

Act v. Sec. ii

- 9 (1) Fair ladies masked, are roses in their bud:
 Dismasked, their damask sweet commixture shown,
 Are angels vailing clouds, or roses blown.

81 నీ! .మిగులనా చెక్కిల్ల .దిగజాణువలవంత. నెనయునీడువాలు.గనుల
చూపు!

.పోల్కి-నంతటితీయ. ముద్దిడగాలేదు. తెలవారిసగులాబు. నెరు
నబడు!

.కొమ్మచుచిన్ను-ల.కుంట్లకి.లేబొద్ద- .నిండునాకన్నీళ్ల.నుం
డినీను!

.మోము వెల్లుకొనంగు.పోడిమిగా.నీడ. నెట పెడులోతుము.న్నీటి
యెడను!

.వెండిచందురు(వల్లు)వెలుగఁదనగఁమెన-.నేనేడ్చునెల్లక.న్నీటియందు!
.మెఱుముచువీపు-ని.నొక్కియునుజ్జుపుబడి.కరణిమోయనిబొట్ట.క
టియలేదు!

.నాచు + వసటచూచు .నల్లెలుసందుచు.దిన్నగఁగూచుకొండి .తిరి
గెక్కు!

.నాలోనబొంగు కన్నీళ్లుగొంచెము .చూచుము- మఱి- యవి
చూపునీకు!

.నావంనినుండినీ.దౌవన్ని యన్ - సరి.కాని-యుబృకుమునీ.లోననీవు!
.నునిచెదపుడిల్లములటునా.కనునీళ్లు!
.వెండియున్ -నన్నునింకి నే.డ్పింతువీపు!
.రాషులకురాణి- నీచువి.న్నాణము- +మది!
.తలవఁజాలదు- నాలుక .తెలుపలేదు!

9 (1) గీ! .కొమరుగఁజ్రీలు మాటుము.ఖములఁదాల్చు
.నవుడు+మొగలొగులాబుల.యట్టివారు!
.వేనములవిప్పి.తమవనె. .వెల్లడించు!

MERCHANT OF VENICE— *Act III. Sec. II.*

- (2) Like one of two contending in a prize,
That thinks he hath done well in people's eys,
Hearing applause, and universal shout,
Fidds in spirit, still gazing in a doubt,
Whether these peals of praise be his or no;
So, thrice fair lady, stand I, even so,
As doubtful whether what I see be true,
Until confirmed, signed, ratified by you.

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act V. Sec. I.*

- 10 The iron tongue of midnight hath told twelve.
Lovers, to bed: 't is almost fairy time.

PERICLES— *Act IV. Sec. VI.*

- 11 Here comes that which grows to the stalk;— never
plucked yet; I can assure you.—Is she not a fair
creature?

.శతేనిమబ్బులదిగెడు స.చ్చరలు- మఱియు ।

.నందముగ పికసిందును.లాబుప్తభలు ।

(2) 9. .పంజెమునబోరుద్దెట్టన్. .బస్త్రితిహతి ।

.యందఁ? యెలుంగువినుచుదా. నబుజనుల ।

.కినుయెడ బొంపచికాని. నన చుమిగులు ।

.జమంబ్బొయితోడనా. .నన్నుతిధిన్ ।

.మలుతనయమిదికావాయ. న్నరేకనంశ ।

.యంబురంబరికించెడి. యశవిమాన్కి ।

.నన్నుజా. కికి నుండు. నిల్చు నచట ।

.నామనదికిక్ర. మోదాను. నుండునాకి ।

.నామనది. నీరునంబునా. నీరునాకుమ ।

.బావననదినివచ్చు నిం. నబుజువెఱకు ।

10 క్లా. నదికేలుయననాలుకన్

.నదికేలునెందు- వలలు. .నూల్కొనవిగారన్ ।

.నదుకొందునెల్లంది ।

.చ్చదుగెడుంగింకర్వవేళ. .పొనరుచునుండెన్ ।

11 వా. తొడిమిన్మెలుగునదిచ టివచ్చుచున్న దెల్లదుం గోయబడలేదు
నీకురుధిగాఁజెప్పెద నా పేసాగ్నెనదికాదా ।

ROMEO AND JULIET— *Act I. Sec. I.*

- 12 Love is a smoke made with the fume of sighs;
 Being purged, a fire-sparkling in lovers' eyes;
 Being vexed, a sea nourished with lovers' tears:
 What is it else? a madness most discreet,
 A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

- 13 If I profane with my unworthiest hand;
 This holy shrine, the gentle sin is this,
 My lips, two blushing pilgrims, ready stand
 To smooth that rough touch with a tender kiss.

Act ii. Sec. ii.

- 14 See, how she leans her cheek upon her hand!
 O! that I were a glove upon that hand,
 That I might touch that cheek!

THE TAMING OF THE SHREW— *Act I. Sec. I.*

- 15 I saw her coral lips to move;
 And with her breath she did perfume the air:

TEMPEST— *Act III. Sec. I.*

- 16 Full many a lady
 I have eyed with best regard, and many a time
 The harmony of their tongues hath into bondage
 Brought my too diligent ear; for several virtues
 Have I liked several women; never any

12 గీ॥ .వలవనఁగఁ జెచ్చునూర్వలఁ గలిగింపొగ్గఁ
 .కామాకులకన్యులందుఁగఁగొల్పుచున్
 .నాయకానాయకాశులర్కఁ బ్రజలుకడలి
 .వజ్జీయన్ - పంప - బొంగ - .పపవ మృతము॥

13 గీ॥ .నారగఁజేతఁసీపాపనవలనుండి
 .ఁజేసెనుదొంగవెంచితఁ జేరకొన
 .పంపఁగలిగినామఁ జెప్పెనుకందు
 .స్వగలఁజెఱిగెనునొకఁడొచ్చెనుచున్
 .దలఁచుమధ్యనొకఁడు - తాంతుఁచున్

13 ద్వి॥ .చేతఁజేర్చి లోకేనున్ .ఁచెన్మమచుచు
 .ఁచేతఁజేర్చిననా .చేర్చి లంఘించును॥

14 ద్వి॥ .ఁనలదివగడవుఁమో.ప - కదలఁజొంటి
 .ఁగలికి - యుచ్చలగారిఁగవృత్తపత్నె॥

15 సీ॥ .ఁబలువుటఁ బలఁతుల .బాగుగనేనార .సిరవాడ - నావాడి
 .ఁవినిపివారి
 .మాటలేనియ .పెక్కు .మాన్లుదాసింజేసె - నానావిధస్త్రిల .కేను
 .ఁవినిధి
 .గుణములబట్టి .పెక్కు - వపడినాడను - గాని - యెవ్వత్తేనఁ
 .గలిపట్టి

With so full soul, but some defect in her
 Did quarrel with the noblest grace she owed,
 And put it to the foil: but you, O you,
 So perfect, and so peerless, are created
 Of every creature's best.

TROILUS AND CRESSIDA— *Act. I Sc. I*

17 O, that : her hand !
 In whose comparison all whites are ink
 Writing their own reproach : to whose soft seizure
 The cygnet's down is harsh,

TWELFTH-NIGHT— *Act. I Sc. I*

18 Love-thoughts lie rich when canopied with bowers

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. I Sc. I*

19 His little speaking shows his love but small.
 Fire that's kept closest burns most of all.
 They do not love that do not show their love.
 O, they love least, that let men know their love.

•• చెలువులో జగదము • చేసిదానినాడు • చేయులోకంబెద్ది • యో
• యొసరెడు •

• గనుక - నామనసారనే • కల్పి నైవ •
• సేనుమోహించలేదెన్న • డై న • గాని
• నీవెవరిపూజుకారలభ • • సిరుపమముగ •
• నలుపబడితివెల్లరి • మొలు • గుల • మొనవయి •

17 గీ • దానిపోల్కి కెల్ల • ధవళిమల్మ్ర సియగు
• వానిసిగ్గుపాట • వ్రాసికొనుచు •
• అంచప్పితెక్క • యదితాకుటకు • బిటు •
• వద్దిరయ్యయద్ది • యాపెచేయి •

18 ద్వి • నలపుతలంపులు • వ్రబలుచునుండు •
• నలరుదొడలచాటు • నందున్నయపుడు •

19 ఉ • తక్కువెవానివల్పునిమి • తంబగునాతనిమాటతెల్పెడు •
• మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన • నివృద్ధియెంతయుమండుచుండెడు •
• మక్కువచేదలేరుతమ • మర్లగవచోఁగఁబోనిచార • ల •
• మ్మక్కుయొకింతయేవలకు • రమ్యలకుస్తమవ్రేనుచాపుచార •

20 Nay, would I were so angered with the same
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ, — " kind Julia. " — unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ — " love-wounded Proteus. " —
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down :
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock,
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ, —
" Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : " that I 'll tear away : —
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will.

1) సీసమాలిక:— సరికాని- దానిపైఁగినుక నాకట్టులంబొడమె- సంతటి
ముద్దుఁనుడులఁబట్టి
•చించినారేసాడు. చేతులారా- హాని. కరమగుకందిరీఁగ-లటువంటి
•తీయతేనెన్ గోలి. తెంపున- నద్దానిఁ గూచి నతేంట్లలనుఁ . గుట్టి
కుట్టి
•పొలయించునటు- నేను. ముద్దుఁ బెట్టెదబదు . ల్లాఁగఁ బ్రత్యేకం
బు. కాగిదంబు
•ముక్కలకున్ - జూడు- . మిక్కడ వ్రాయఁబడియె " దయాఁగల్గు
జూ.లియ " వయాపి
•హీనజూలియ. •తావ. కీన •కృతఘ్న త. కున్ - బగదీరుచు. కొనుట. కేను
•హేయతతోడుత. నీయుపేక్షన్ - గాల. ద్రొక్కు-చునీపేరు. తోటదంతు
•నిటవ్రాయఁగాఁబడి. యె " •సమ్రకరవిస్త. ప్రోటియన్ " పా-పము
•పోటుపడినః
•పేర-నాయెదనిన్నుఁ . తేరుచుకొను సెష్ట. యెనీమగాయము. ల్లానుదనుక
•వెండియు-నిటునే. వేటాడెదదీని. •మొనసియెన్ని కఁగల. ముద్దుతోడ
•గాని- రెంఱో- యటు . గాకమూడో . నారు . లీయెడం బోటియన్
•వ్రాయఁబడియె
•నూరక నీవుండు. మోమంచిగాలి. నేనా •కమ్మలోని •ప్రత్యక్షరంబు
•బరికించు వజ్రకొక . •పదమైన- నాదు •నా. మముతప్ప- నెగురఁజి
•మృ కుముపైకి
•నుడిగాలి- యద్దాని. •నొడసి- జంకుననూఁగు. క • క్కులుగల •లండ
డ. కెక్కతేసి
•మఱియటనుండిభి. కరనముద్రంబున . దిగచోయు. చూడు •మర్ది
ర. యిటను

Act iii. Sec. i.

- 21 That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman.

Act v. Sc. iv

- 22 O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved.

VENUS & ADONIS

- 23 Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin.

.వానిపేరొక పజ్జి.లోన వ్రాయించెదె. . రెండుమార్లు .. కనిగిని

చేదగిన

.దీనుడు (ప్రోటియన్.. తెగ నేడ్చు) ప్రోటియన్.. సాగనై నముద్దల

.జాలియాకు " ।

.దానినేఁగి చెద.. నై న-మా నెద-నంత. చక్క గానద్దాని. జత పట చెను

.వాడు పొగ లెడుతన పేర్ల. తోడఁగాన

.వానిని తీరుగా నొక. దానిమీఁద

.నొకటి జేచెద-నిపుడుము. స్తంచు. కౌగి

.లించు. కలహించు. మిచ్చఁగా. వించుమీపు

21 ద్వి. .మాటాడువాఁడెల్ల. మగ వాఁడుకాఁడు

.మాటల చేతఁజా. మలఁగెల్వకున్న

22 ద్వి. వలచిన వాఁడె. ల్వలువల్వకుంట

వలపునకదితల. వంపునిక్కముగ

23 గీ. ఎట్టులొకటజేగ వ. త్తెలి-ముక్కు-

.చేత-మాంసము నెమ్ములు. చించిపై చి

.తెక్కలాదించుకొను. చలు. మింగు-నటది

.యిలుములకొమ్మదియేవాని. యవయవములు

24 What seest thou in the ground ? hold up thy head :
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ?

25 The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip ;
Beauty within itself should not be wasted .
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time.

26 " Ah me ! " — quoth Venus. " young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I'll make a shadow for thee of my hairs ;
If they burn too I'll quench them with my tears.

27 What a'n I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair ; but speak fair words, or else be mute :.
Give me one kiss, I'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain.

28 Sometimes he scuds far off, and there he stares ;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings,

24 గ|| .ఎందుకటుక్రిందుఁజూచెద. వెత్తుసిరము|

.చూడునాకంటిపాప-లచ్చొటనునీదు|

.సౌగసునెలకొను-ఁజూపులఁజూపులుండ|

.నేల పెదపులు పెదపులునెనయరాదు||

25 మ|| .మరుల్కున్దొలైదునీదఁవాతెఱ-ఁడలం.వస్సీదురేయీ.దెగ|

.నృపుచున్దాని-చవిన్దొనరిబడుటకు.న్బళంబుగానుండి-వి|

.త్తిటిఁబోఁగొట్టకు-మొంటిఁమెదొరికినం.తఱజాటిపోనీకుమేల
ముఱుగఁనాదుతనంతసోయగముప్రఁబోల్కివ్వడినిర్తగా

26 మ|| .అకటా-పిల్లఁడవంతఁమొక్కలుఁడవా-.యాచానెపంబేలయూ|

.రకకావిం చెదుదాఁటిపోవుటకు- వేఁడొంపైకయాయెండ-నే|

.నిఁకఁజల్లాచెదనూర్పుఁగాదుపుల-నెం.లేనానెఱుల్విప్పిసీ|

.డకునిదొచెద-వానికిన్దనులనీ.టాఁడప్పిపోదీచెదద|

27 చ|| .ఎవతెనుఁదూలనాడెదవ.యిట్టలన-న్నటుగాకికేమిగొ|

.ప్పవగచెలంగుగామనవి.పట్ల-దియేల-కసింతముద్దుపె|

.ట్టవలదెనీదుఁవాతెఱ-క.టా-పలుకందగువంచియందగా|

.డవినుము-ముద్దునీవొకటి.దన్-గొనెదిఁనన్దివడ్డితోదురద|

28 సీసమాలిక:— .పారిపోవునొకపు.దూరముగా-మఱి.యటఁదేటిచూచె

దు-.నదిఁజూచును|

.జీమచిటుకుమన్న-సిద్ధపడునుఁజెచ్చె.రన్గలిపడిచేఁది.రన్గలింప|

నటుపర్చిదెడునొలే.కెగురునోయెవ్వార.లెరుగరు.చానికే.వరములయెడ|

.మఱిలోకనుండి-ము.వ్వురమగుగాడ్పు-తె.క్కలటులాదెడువెండుక్క

లనువినరి

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
 He looks upon his love and neighs unto her ;
 She answers him, as if she knew his mind
 Being proud, as females are, to see him woo her,
 She puts an outward strangeness, seems unkind ;
 Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
 Beating his kind embracement with her heels.
 Then, like a melancholy malcontent,
 He vails his tail, that, like a falling plume,
 Cool shadow to his melting buttock lent :
 He stamps, and bites the poor flies in his fume.
 His love, perceiving how he is enrag'd,
 Grew kinder, and his fury was assuag'd.

29 Hot, faint and weary with her hard embracing,
 Like a wild bird being tamed with too much handling,
 Or as the fleet-foot roe that's tir'd with chasing,
 Or like the froward infant still'd with dandling
 He now obeys, and now no more resisteth,
 While she takes all she can, not all she listeth.

30 When he did frown, O ! had she then gave over
 Such nectar from his lips she had not suck'd
 Foul words and frowns must not repel a lover,
 What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
 Were beauty under twenty looks kept fast,
 Yet love breaks through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁ బరికించి- . వెండియు-నకలించు-ఁ బెంట్టికూడ
 . నెఱిగినట్టులదాని. యెడ-బదులాచుక- (చా. వలచినందునకుగ. రవ్వంబు
 తోడ
 . దావించిపడ్డట్టు-దయమాలినట్టుల- . నెగిరితన్ను-ఁ దమి. నీనడించు
 . నేలిక పద్ధతి. నేవగించివగచు. ప్రజవలెబోతుగు. జ్ఞంబుతోక.
 . ముదుఁచుకొనెడు-నద్ది-వదుచున్న . కలికితు. రాయిపోర్కిఁ జెమట. నో
 యుపిఱుఁదు
 . లకును జలువనీడ. లనొసఁగఁ-దన్ను నే. లను- జలముననీగ. లనుఁగటచె
 ఁడు

. నెట్టులద్దియలుక. నెనయుచున్నదో
 . కాంచిదానిఁగోడి. గయునుచిదప
 . నెనరుతోడమిగులఁ. దనరాఁజెల్లారె
 . గోవమంతయుమగ. గుట్టమునకు

[వ్యాఁడు]

29 త. . రేనుదావిగిక్కఁగి. లింపుచేవేడి . సామ్యయలసటలఁ. జొక్కియ
 . వేమఱు జేతిరా. పిడిచేతఘచ్చి. కంబదుపెట్టటు. కడు వెంటఁదఱుమ
 . నేమఱిఁడప్పి. యిట్టిపోలికను. . బుడ్డగించిన పెంకె. బుడుతని
 మాడ్కి
 . నామెచేకొనుదాని. కంతకుకొప్పు. కొనెనామెకోరిన. కోర్కెకుఁదప్ప

30 త. . చెలువుఁదాతనిమాము. . ట్టించుకొన్నఁ. . తెలితనవనిది. చిన
 యెడ-నకట
 . పొలఁతియతనిపెద. పులఁతుండి కోరి. యుండదమ్మి యిదేనెన
 క్కింతయైన

- 31 When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing, some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries

RAPE OF LUCRECE.

- 32 Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is, beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ?

.పెళుచగుమాటలు-వెండియు-మూతి.ముడుపులాఁవగ లేవు. పో-వ
 ల్పువాని!
 .నలరుముండ్లున్నఁగో.యఁబడెడు-సొగసు.దాఁగవలపుదా.నితాళ
 ములైఱచు!

31 గీ|| .వాఁడు నేటఁదనదు.నీడఁజూడఁ-ఁదమఁపు|

.వ్వారదానిమీఁదఁ.బఱచుమీఁలు|
 .వాఁడు తారస్లి.వేడుకన్బిట్టలు|
 .కొన్ని పాడుఁబండ్లు.కొన్నియిచ్చు!

32 సీ|| .నరియె-తెలివిమాలు.జంక -సీలేచిపో -తక్కించుకొనుచుసం
 .తంబు చెందు!

.ముడుతలువడునీడు.కడవేచియుండు-న్యాయముపఱియున్వీచా.
 రమమనాదు!
 .మది నన్నటికినైన.మళ్ళింపరాదనా.కన్ను-పోగలుగిలు.కడయు
 లోతు!

.తలఁపునుమానికే.దగు-నాదువంతుజ. వ్వన-మిదివానిని. బాఱఁ
 దోలు!

.వడిగఁరచ్చనుండి.నడిపించుననుఁగోర్చి!
 .నాకుఁజేతఁకిక్కి.నయదియంద|
 .మిట్టిసమయమందు.నెవఁడుభయంపడు|
 తొరుటకట్టిసాము.పరఁగుచోట!

- 33 Her lily hand her rosy cheek lies under
Cozening the pillow of a lawful kiss ;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes.
- 34 Without the bed her other fair hand was.
On the green coverlet ; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
And canopied in darkness sweetly lay
- 35 Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they truly honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred ;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out.
- 36 The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine.

33 త॥ .తనకుముద్దిడనీక..తలిరుకై..లేమ. చెక్కిటికడ్డంబు. చేరుటకలిగి
 .కొనకొనియరుకెలం. కులమీటిపొంగె.దలగడ-పొందగఁ. దన
 కోర్కెననఁగ।
 .దనరునామిట్టలఁ.దగఁబూడ్వఁబడియె. బూవుబోడిశిరంబు. పొ
 లపుగ-నచట।
 .బొనరెడు-సతిగుండ. మువలెనాకల్కి - .పోకిరికనులన. బుభు
 మువడంగ॥

34 డ॥ .ప్రక్కకుమించిపచ్చనిత. వాసిపయింజెలువారుకల్కిదా।
 .కొక్కిసచేయి-ముత్తయపు. తక్కిసఁజెమ్మట్రగమ్మిసచ్చికన్।
 .నెక్కినిరేయిమంచుమయి. నిండినతఃస్మిపువట్టలొప్పెదుర్।
 .మిక్కిలిదీకటినుడ్డిఁగె. నెచ్చెలికన్నులుతమ్ములోయన్।

35 త॥ .నీలంపునిరడాల. నెగడుదంతమ్ము. కాయలట్లందుచ. స్థవ-గెల్వఁబ
 డక।
 .క్రాలెడుకన్నలో. కంబులజోడు..లాతినాపంటకొ. ల్వఁగలేడు
 తనడు।
 .నేలికన్దప్ప-నెం. తేగారవింపఁ-బడువానిచేతను. బాసనుబొంది।
 .చాలక్రొత్తాసను. నలుపగనది యొ.డ సెజేడు. దానియొ.డయవె
 లినేయ॥

36 ద్వి॥ .ఈయెడఁదప్పనీ-నేమన-నాకు।
 .నీయలచూపులే. నిన్నప్పగించె॥

శృంగారరసః

రఘువంశే స 6 శ్లో 81 ॥

- 1 సాయూనితస్త్రిన్నభిలాషబంధం । శశాకశాలీనతయాననకుమ్ ।
రోమాంశలక్ష్యణనగాత్రయప్తిం । భిత్వావిరాక్రామదరాలకేశ్యాః ॥

శ్లో 82 ॥

- 2 తథాగతాయాంపరిహాసపూర్వం । సఖ్యాంసఖవేత్త్రభృదాబభాషే ।
అర్యేనృజామోఽన్యత ఇత్యథేనాం । వధూరసూయకుటిలందదశః ॥

స 18 శ్లో 52 ॥

- 3 అథమధువనితానాంనేత్రనిర్వేశనీయం । మనసిజతరుపుష్పంరాగబం
ధప్రేవాలమ్ ।
అకృతకవిధిసర్వాంగీణమాకల్పజాతం । విసితపదమాద్యంయావసం
సప్రేపేదే ॥

కుమారసంభవే స 3 శ్లో 66 ॥

- 4 హరస్తుకించిత్పరిలుప్తధైర్య । శ్చంద్రోదయారంభఇవాంబురాళిః ।
ఉమాముఖేబింబఫలాధరోక్షే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాని ॥

స 5 శ్లో 8 ॥

- 5 తంవీక్యవేపధుమతీ సరసాంగయప్తి । నిక్షేపగాయపదముద్భృత
ముద్వహస్తీ ।
మార్గాచలవృతిక రాకులితేవసింధు । శ్చైలానిరాజతనయానయయా
నతస్థా ॥

సిం గా ర ము

- 1 గీ|| . ఉవిదయాః కోడెకానియం. మన్నవలపు
. దెలుపఁజాలకయుండెను. డిటపులేమి
. బయులువడెగగుర్పాటుఁ నె. పంబుతోడ
. నొక్కు నెఱులుగలా పెమ్మెనుండియదియు
- 2 గీ|| . వెలఁదియట్లుగుమః బల్కె. వెండిబెత్తి
. మూనుచెలి-యమ్మచోవున. మొండెడకని
. సవ్వలాటకు-చిదపనా. పువ్వఁబోడి
. కోఱచూపుల-దానిగ. స్సనియెనల్లి
- 3 గీ|| . అంతఃజెలువలక్కవ. లానుకల్లు
. చిగురువిల్లుడకొమ్మఁకుపూ. తగులుతలిరు
. తొడవొడలికెల్ల - చనకుదా. వోచుగడ
. హొయలు తొలితెంకి-జవ్వన. మొందెనతఁడు
- 4 గీ|| . విసపుమేతరికూడ-జా. బిల్లి పొడుచు
. తఱిగడలివలెనొక్కింత. యుటిదిత్తగ్గి
. వర పెదనచూపులవ్దొండ. పండుమోవి
. నెగడు పలిమిడిమలకూఁతు. మొగముండు
- 5 గీ|| . వానిజూచి-చెమట. వట్టి-వడఁకుపుట్టి
. యడుగుపెట్టలేక. యాగలేక
. దారినడ్డుకొండ. తాఁకుననుడివడు
. నంకవలె. వలిమల. నట్టియండ

స 6 శ్లో 83 ।

6 ఏవంశాదినిదేవషాఙ్ । పాశ్వేపితురభోముఖ ।
 లీలాకమలపత్రాశి । గణమామానపార్వతీ ।

స 7 శ్లో 74 ॥

7 తయోస్సమాపత్తిషుకాతరాణి । కించిద్వ్యవస్థాపితసంహృతాని ।
 హ్రీయంత్రణాత్మనామస్వభూవ । స్మన్యోన్యలోలానివిలోచనాని ॥

స 8 శ్లో 2 ।

8 వ్యాహృతావృతివచోనసందధే । గంతుమైచ్ఛదవలంబితాంశుకా ।
 సేవతేష్మశయనంపరాబుక్తాః । సాతథాపిరతయేపినాకినః ।

స 9 శ్లో 30 ॥

9 నేవభ్యలక్ష్మీందయితోపక్లృప్తాః । సస్త్రింరమాదశాతలే వీరౌక్య ।
 అమంత్తసాభాగ్యవలీషుధుర్య । మాత్రానముద్భూతవిషయభావా

మేఘసంచేతే స 2 శ్లో 21 ।

10 తన్వీశ్యామాశిఖరిదశనా పక్వనింబాధరోష్ఠీ ।
 మధ్యేతామాచకిరహరిణి ప్రేక్షగానిమ్ననాభిః ।
 శ్రోణీభారాదలసగమనాస్తాకనమ్రాస్తనాభ్యాం ।
 యాతత్రాస్తేయవతివిషమేస్పృష్టిరాశ్మ్యవధాతుః ।
 శృంగారతిలకే ।

- 6 గీ|| .చెస్వచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న|
 .తండిచెంత వాంచితన మొగంబు|
 .కేలబట్టుకొన్న.కెందమ్మి రేకుల|
 .♦జగముతల్లి లెక్క.నలుపుచుండె||
- 7 గీ|| .కూడుకొనుటయందు.♦గొంకునందుచు-సుంత|
 .నిల్వబడుచు-మఱిమఱల్పబడుచు|
 .నోరచూపులప్పు.దొందొంటదవులుచు|
 .♦నానకట్లు చేన.ణంగజొచ్చె||
- 8 గీ|| .పల్కరించగబడి .బదులుమాటాడదు|
 .♦పొదువబడినపైట.జోవనెంచు|
 .♦మెత్తమార్మొగమున.♦నత్తమిల్లెడునైన|
 .నాపెమ్మిగొంగ.♦హళికయ్యె||
- 9 గీ|| .పేరిమిటియొనచు. సింగారముకిటునగు|
 .తనరుచుండగనద్దమం దునగనగొని|
 .♦యెదువల♦మేలుబంతి కా .నంచుమగుల|
 .♦సిచ్చితనంబునందల. చెమదిలోన||
- 10 గీ|| .పల్పన్మిఱదీగ. బరగడునెలనాగ
 .నడుజవ్వనంబున.న దుదామ|
 .నూదిపల్కలున.సొంపగుమూర్తయ
 .నిండారబంపిన.దొండపండు|

11 పాశ్చాత్యవిజ్ఞప్తియమ్మరీయా | తత్రైవనేయాదివసాకియన్తః |
సంప్రయోగ్యస్థితిరేష కేశః | కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి |

(1) దూతత్వముకృతమహో నిఖలమ్మదుక్తం |
సత్వాన్వశేపరహితప్రవగాన్తిలోకే |
శ్రాన్తాసిహస్తమృదులాంగితామదన్తం |
సిన్ధుత్రికుత్రసుకృతానివినాశ్రమేణ |

(2) దప్తంబింబధియాధరాగ్రిమరుణం పర్యాకులోధావనా |
ధమ్మిల్లస్తిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నాతనుఃకంటకైః |
అకణాజ్వరకాకంకణరుణతాకరంశరాధూన్వతి |
కింభ్రామ్యప్యటవీశుకాయకుసుమాన్యేషాననాన్దాగ్రహీత్ |

(3) మాసమ్మాసమనామనాగపితం నాలోకతేష్టభమ్ |
నిర్యాతేదయితే నిరస్తమయంబాలావరంతప్యతే |
అనీతేరమణేబలాత్పరిజ్జనె మూనంసమాలంబతే |
ధత్తేకంతగతానసూన్ప్రియతమమ్ నిగంతుకాన్వమపునః |

.నగెడువా తెఱఁగల. • ననబోడి
 నన్నని. • కొనుకులైదు • మచ్చ. కంటిజెదురు
 .లేడిచూపులవన్నె. లాడి-లోతై నపా
 క్కిలిఁగల్గు • చిలుకల, కొలికి-ఁజెలుదు
 .బరువుమైనదప్పమెల్ల న. వంగునుంత ।
 .చన్నఁగవ • వేఁగుతోడ • నే. • యన్నమిన్న ।
 .యలరుచుండెడు- • జెలువల. నలువదలఁచి
 .నలువయొనరించుతో • లిమచ్చు. • నాఁగనచట॥

11 గీ॥ .ఇదిగొనావిచ్చ పంబును. లేలువాడ ।
 .గడపునదికొన్ని పూటలు. క్కడ నెనీవు ।
 .ఇప్పుడిత్తాపుసరిపడ దించుకయును ।
 .బొనరుచున్నాఁక- • చలివెల్లు. • మినుకులై న॥

1 గీ॥ ఏను చెప్పినదెల్ల చె-టినలిపితి ।
 వార-నీలాగుమేల్సేయు-వారులేరు ।
 కోమలీడస్పితకటనా-కొఱకుబోయి ।
 పాటువడకున్న యున్నెము-ల్పచ్చునెచట॥

2 గీ॥ దొండపండనికొఱి కెనీ. తొగరుమోవి ।
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం-జెన కెగొప్ప ।
 ఒడలుఱకు వడెన్ముండ్ల-ఁగి డెములసఁగి ।
 వడరకడవిచిల్క-కీదెపూ-ల్పడ సెవదిన॥

3 చ॥ చెలువుఁడు మొక్కినగ్గనదు-చిన్నదిసుంతయునై ననెంతయూ ।
 బొలయలుకన్ మగండెడయ-బొక్కుచునుండెడునీమెయెవ్వడు ।
 బలిమిఁజెల్వసింజెలులు-వజ్రకుఁదెచ్చిననూరకుండునా ।
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడుగుత్తకనంటుపానముల్॥

(4) కణాదుంతుదమీవోకిలరుతం తస్యాశ్రుతేభాషితే ।
 చంద్రేలోకదుచిస్తదాననరుచేఃసాగ్రేవసందశణాత్ ।
 చక్షుమీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేమృగీణాంవరం ।
 హైమివల్యపితావదేవలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ।

విక్రమార్వశీయే ।

12 తుల్యనురాగపిశునంబో తాథాబంధం ।
 పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయాః ।
 ఉత్పత్తిలంమమనఖే మదిరేక్షణాయా ।
 స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ।

13 గూఢంనూపురశబ్దమాత్రమపి మేకాంతంశ్రుతౌపాతయేత్ ।
 వశ్యాదైత్యశనైఃకరోత్పలవృతేకుక్వీతవాలోచన ।
 హరేత్త్యైస్మిన్నవలీర్యసాధ్వసవశా న్మందాయమానాబలా ।
 దానీమేతపదాత్పదంచతురయానఖ్యమమోపాన్తికమ్ ।

14 అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం । శతగుణితేవగతామయాత్రియామా ।
 యదితుతవనమాగమేతదైవ । ప్రసరతిసుభృతతః కృతీభవేయమ్ ।

15 ఇథంరుణాద్ధిమాంపదమ్ । మంతఃకర్వణితపట్నదమ్ ।
 మయాదప్తాధరంతస్యా । స్సనీత్కారమివాననమ్ ।

4 గీ॥ ముగుదవల్కఁగోయిలనుడి-యగునుజెగటు॥

చానమొగమగపడుదాఁక-చుందురుపస॥

కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట॥

చేడఁగనకున్నవఱకింపు-పెడితీఁగె॥

12 గీ॥ .తెలుపుచునరివలపఁనుఁగుతలఁపుఁగల్గు॥

.నాచెలువమాటయియాకు.నందమరెడు॥

.నోయుకనెప్పలుగలనా.ఁయింతిమోము॥

.నాదుమొగముతోఁగూడిన.ఁమాదిరిజెలి॥

13 త॥ .పదుతనావీనులం.బరఁగఁ ఁమంతనము .నందందెచప్పుదావంతయు

నైస॥

.ఁసదిలేకజెనుజెన్యఁ.నుదెంచిమూయుఁ గాతనాకర్గవఁ.ఁగైదా
మరలను॥

.జడుపుమైసీషేడ.ఁచ్చటికిదిగి.వడియంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాదు॥

.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తెచేచేఁబ .జెడునడుగుగున,ద్వింపఁబడు
చు॥

14 గీ॥ .నాదుగోరికతీరకు.న్నతఱిమునుపు॥

.రేయినాకబృదున్నాఱు.రెప్పలగుచు॥

.నీదుకూటమియఁదట్లు.నెగడునేని॥

.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజవిలిముక్కా-లియె.లుంగుఁగలిగి॥

.నట్టియీఁతమిన్ననని.కట్టుచుండె॥

.వడిగనాచేతఁగఱవగఁ.బడినపెదవి॥

.ఁమొరయునెగయూపుకఁగలదాని.మామువలెను॥

16 యద్యచ్ఛూర్వాన్వసకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితానుండరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽపిసముత్సుకోభవేత్ । సఖజనస్తేకిమరూఢసౌహృదః॥

17 అమ్మా-లదావిడవేపిఆవలీవైజలంతి ఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।
వణమ్ । సుమరేసిస్థుపదంబు త్తణోవలణమ్ ॥

18 ప్రియమాచరితంలతేర్వయామేగమనే-స్యాఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాః ।
యనియపురవ్యరాశనేతా । పరివృత్తార్థముఖమమాద్యదృష్టా॥

19 కీదవలహుహిలకట్టులహం- అణుణలంకగేణ హామికిన్తుదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాఆమి ॥

20 కార్యాంతరితోత్కంఠం । దినంమయానీతమనతికుఛేగ్రా ।
ఆవినోదదీఘకయామా । కథంసురాత్రిగ్గమయితవ్యా ॥

21 కుసుమశయనంపప్రకృగ్గ్రానచంద్రమకీచయో ।
నచమలయజుసర్వాంగీణంనవామణియవృయః ।
మనసిజరుసంసావాదివ్యామమాలమపోహితుం ।
రహసిలఘుయోదారభావాతదాశ్రియణీకథా ॥

22 ఇదంతయారథక్షోభా । దంకేనాంగంనిపిడితమ్ ।
ఏకంకృతీశకీరేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః ॥

- 16 గీ॥ .ఓకతమున నయ్యు. నీవొకమార్తె స॥
 .నెవఁకంటఁబడెదో. యగురుబోడి॥
 .బాళి జెందునీ వి. రాళివాడవూడ॥
 .చెలులమాటవేరె. చెప్పనేల॥
- 17 వ॥ అమ్మా నాపేరుతేరెచివును. నగులుకొన్నది- చెరీదీవిసిమింను-
 నెచ్చెలీయినామాటఁ దలంచుచుందువుగదా.
- 18 గీ॥ .అపేఁపోకకొకనిమన. మడ్డనాచ్చి॥
 .తిలవమేలొడఁగూచి. తీవనాకు॥
 .ఁగ్రమ్మజన్వలుఁగంటిసి. కననపుడు॥
 .కన్నదెసగముదిర్పొమ్మె. గంబుతోడ॥
- 19 వ॥ మోసగాఁడ- చుల్కనిదెండముఁగల్గదానఁగదానేను- వేడికొల్లె
 సకున్నాను- గాని- పలుపురనువిదల్గొడివగచు నీకుఁబడిసెదను.
- 20 గీ॥ .పనివడుటచేసడంగిస. బాళిఁగల్గ॥
 .వపలునడుపఁబడెఁగదుని. బృందిలేక॥
 .పొడవుజాములవేడుక. లెడయురేయి॥
 .యెటులనాచేఁగదుపఁబడు. ఁకమీఁద॥
- 21 గీ॥ .అలరుపానువుగానివె. న్నెలయుఁగాని॥
 .గండమున్నానికపుశీర్లు. గానినాదు॥
 .మరునివెల్లఁదీక్షఁజూరి. వచ్చరయుఁగాని॥
 .దానికతగానితప్ప. మం. తనమునందు॥
- 22 గీ॥ .అరద మొరగఁగనాపెమ్మె. నొరయఁబడియె॥
 .నివొటునామేనియందున. నిద్దియొకటి॥
 .పునెముఁపొసరించె-నాయొడ. లునమిగిలిచ॥
 .గాఘనంతయుఁబుడమి కెం. గయునుబుగ్గు॥

23 అనేకల్యాణిమృగాలకోమలం । వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్ ।
 । ప్రసాదమాకాంక్షతీయస్తవోత్సవః । సకింత్యయాదానజనఃప్రసాద్యతే

అభిజ్ఞానశాకుంతలీ ।

24 ఇహిమంబిరభిభవ రేహిం । సుఉమారకేసరసిహాథం ।
 ఓదంశయంతిదామగా । పమదాఓసిలీనకుసుమాథం ।

25 అధరఃకిసలయరాగః । కోమలవిటపానుకారిణౌ బాహూ ।
 కుసుమమివలోభనీయం । రూపసమంగేషసన్నద్ధమ్ ।

26 హాశాన కిందలే- ఇలింసతింవరవహూబాళసహ ఆరస్సతుపకిదగామహే
 హావణజోసిని శ్రీజోమాళిఖణింవిసుమరిదాసి- తహజఇతిత్తాగం వివి
 సుమదస్సం- హాశారవణిమేఘకాలే ఇమస్మలదాపా అపమిహ్నానస్సవ
 ఇతిరోపంపుత్త- ఇవకుసుమజోవృణావణజోసిని సినిద్ధపల్లవదాప ఉవ
 భోత్థమోసహితరే- హాశానినూయే అవిజాగాసికింగిమిత్తంస ఉం
 దభావజోసిని అనిమేత్తంపెత్తది- ఇఖివిభావేమిక హేహి- జహానగా
 జోసిని అనుహపేగాపా అవేణసంగదా- యెవ్వంగామలహం విహత్త
 గో అనుహాపం వరంశహేత్త- యేసోగూహంతు హాత్తగదో మ
 గోరహా ।

23 గీ॥ .కతములేక-శూడు.కరణిమెత్తనిమేను।
 .నొంచుచుంటివట్టి.నోముచేత।
 .నెవడునీకనికరమువలచునబ్బంటు।
 .కనుగొనఁబడునేమొ.నెనరునఁజెలి॥

పాట — బేగడ — జంపె.

24 " ఎత్తుగడ " .కొదమతుమ్మెదలొకింతగోలు .నూ.గుజడలతు
 దలుగలదిరిసె.పువులు।
 " తీరుగడ " .వివలుకనికరంబలతారందమ.వీనులఁగై నేయుచు
 నుండు॥

25 కం॥ తలరు.తిగిమించువా నెఱ।
 .నోలు.గులేగొమ్మజుడు.బోలికచేతుల్।
 .చెలువముగిమేనియంతట।
 .నలరువలె.జన్వనంబు.నలరుచునుండె॥

26 వ॥ సకియ- శకుంతలా- తీయమా.వి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ
 విరజాతి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనివటచితివికదా అ
 టైనసన్నే నే మటచితిసమా-మంచితఱిసీ తీగెమ్మాకు జంటకు
 బొందుకలిగె- .గొన్న సపాగుమునఁ .గొమరారునీతోటవెన్నె
 లం .బొడము చివురునీతీయమావిగున్న .కుడువఁజెల్లి- సమా-
 యససూయా- శకుంతలయెందుకు దోటవెన్నెల సంఘాఁజా
 చుచున్నదో నీవెఱు గుదువా- నాకుదోచలేదు నీపునాప్పుము-
 ఎట్లుతోటవెన్నెల లగిసమ్మారితో గూడెనోయట్లు తాగూడఁ
 దగుమగని బొందుచునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీతోనిగోర్కె.

27 యతః యతః పట్నం రహోఽభివర్తతే । తతస్తతః ప్రేతలోలలోచనా ।
వినతితభ్రూరియమద్యశిక్షతే । భయాదకామాపిహిద్మస్త్విగ్రహమ్ ॥

28 చలాపాంగందృష్టః స్పృశసిబహుశోవేషః మతీం ।
తమాస్యాఖ్యాం యీవస్వససిమ్మదుకణాంతికచరః ।
కరంవ్యాఘానవత్పాపిబసితినర్హస్త్వమధరం ।
వయంతత్వాన్వేషాన్మృదుకరహతస్తస్త్వంఖలుకృతీ ॥

29 తదోవసంవోదారసమవితా ఏకమాద్రిత్ర ఆంరూపం పెక్కి — అణ
నూపగమిస్సంవావతహ - ఇమం అనంబద్ధవళావిణీం పిలవదం అజ్ఞాపగో
దమీవణివేదేదుం ॥

30 స్రస్తాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహూఘటోష్ణేపగా ।
దద్యాపిస్తనవేషఘంసజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।
బద్ధంకణశిషిరోధివదనే ఘమాంభసాంజాలకం ।
బంధేనస్మిన్చైకహస్తయమితాః పర్యాకులామూఢకాః ॥

27 గీ॥ ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుశగులు ।
 .నాయెడనదురుచుండుక .నొయ్యిఁగొలిపి ।
 .యీమె- తిరిగెడుబొమ్మలతో .నిపుడునేపుక ।
 .వలపులేకయుఁజూపుఁహొయలు . వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదరెడు కడకన్ను - బల్కాటఁ
 .దడఁబాటుఁగలదాని .దాఁకుచునుండు ।
 .ఁవొనరుతుమ్మెద .నులిపు- మంతనము
 .చెప్పెడుతీరున .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని- తాపుచుండువు .కూటమియసల
 .యినఁమోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .ఁబునెముకల్గినదాన .పుగదలేఁటి .నిజ
 .మువెదకుటనేమి .మోసపోయితిమి ।

29 వ॥ సిదపఁ నామని తఱి వెఱ్ఱెత్తించు సోయగముఁజూచి (శ)నేపల్లి
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
 దన్మాచి గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూపులు- మిగుల
 .నెఱ్ఱనియటచేత .లెసఁగుబుజములు ।
 .కడవెత్తుటజన్మ .గవవడంకెడయఁ
 .బోవదిప్పటి- కూరుపులుమేరమీఱు ।
 .గులుకుపూవంటుపో .గులఁజిగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .మురైములలు ।
 .ముడివీడనొక కేల .ముడువగఁబడెడు
 .నియఁబారినతల .వెండుకల్లె ।

31 వాచంశమిశ్రయతియద్యపి మేవచోభిః ।

కణ్డందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంనత్తిమహా ననసముక్తభీనా ।

భూయిష్ఠమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘాతంపుష్పంకిసలయమలూసంకరమహై ।

రనావిద్ధంరత్నమృధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖరడంపుణ్యానాంఫలమివచతద్రూపమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహానముపస్థాన్యతివిధిః ॥

33 అభిమఘేమయిసంహృతమీక్షితం హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితన్తయా । నవివృతోమదనోనచసంన్యతః ॥

34 దర్భాంకురేణచర్ణఃకురణ్ణత్యకాండేతస్త్విథాకతిచిజేవపదానిగత్వా

ఆసీద్వివృతపదనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్కులమనక్తమపిదుగ్ధమాణమ్ ।

35 క్షామక్షామకపోలమాననమురః కాతిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃప్రకామవినతా వంసోఛవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశ్శనాచమదనక్లిష్టేయమాలయ్యతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥

31 గీ॥ .మాటఁగలపదు- కాని- నే .మాటలాడు ।

.చుండఁజెవియొగ్గిమానించు .చుండు- నాడు ।

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమువిడచు ।

.కాని- మిక్కిలివేర్గాడు .దానిచూపు ।

32 ఉ॥ .ఁకొల్లనికొల్లతేనె- మొసఁగుచ్చనిమానికె-గోరునాటులన్ ।

.దాలచనట్టిలేజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం ।

.బోలినదానిసోయగమ-ముండిఁగోమ లపేటిపంటగా ।

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయాతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువఁజలింపఁబడుమోము.జూడనేను ।

.ఁనొందుతలఁపుననగఁబడు.ఁహఁయలుమీఱ ।

.నడఁకువఁమెయివడ్డఁబడిననడతఁగల్గి ।

.పడఁతిచేదాఁగిఁడు-బయల్పడఁడుఁహరుండు.

34 గీ॥ .ఁకతిములేకకాలు,గాయమునదెవబ్బ ।

.మొలకననుదుఁగొన్ని.యరుగురిగి ।

.ఁచెలువమోముద్రిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార ।

.చీరఁదగలకున్న.జెట్లఁకొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయి.దనరెడునక్కు ।

.బడలిసఁలేకొను-నరిగినమూఁపు-

.లెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ ।

.ఁజెడవిల్తుచేఁగుంది.ఁజెలఁదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.తి-సాగసుమీఱు ।

.నడగాలిచేదాఁక.ఁబడునాకులుగల

.తీయమావిడితీరె.తీరునదోచు ॥

36 హామలగలేహానకరీతిదు. తంనుమనోగోవిదం- కరితజీవదావనా
దవ్యవదేశ్యేణతస్సరంజోహద్ధంపావణస్సం—

37 తుష్టణితజేహితలం । మహాదణమలణోదివాపితత్తివి ।
స్థితజేహితలం । తుష్టజంత్తమనోరహితలంగా—

38 కింకరైక్లమవినోదిభిరాద్రవాతాన్ ।
సంచారమూచలినీడలతాలవృంతమ్ ।
అంకేనిధాయకరభోరుయధానుఖంతే ।
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మతామ్రా ॥

39 లదావళితసందావహరతమండేమిభూ ఓపరిభోతల.

40 ముహురంగుశిసంవృతాధరోష్ఠం । ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ ।
ముఖమంసవివర్తిపక్షులాక్ష్యాః । కథమప్యన్నమితంనచుంచితంతు ॥

41 తస్యాపుష్పమగూళరీరలులితా శయ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంతేమన్మథరేఖపవనలినీ పతేనఖైరపితః ।
హస్తాద్భ్రష్టమిదంబిసాధరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో ।
నిగంతంసహసానవేతనగృహ చ్ఛక్నోమిశూన్యాదపి ॥

36 ప॥ ఏమో- వలపుజాబువాయుము- దానిం బువుజోడాచి- వేల్పు
వసాదమను నెపంబున- తేనిచేతఁ బెట్టెదను॥

37 గీ॥ .నీదుడెందమొకింతయు .నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి .నన్మరులుకొన్న ।
.నాదునెమ్మేనుమిక్కిలి .ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాడ- .కాచుచుండు॥

38 గీ॥ సీదుబడలికవాయగి .నీటిగాలి ।
.వీతునాఁ మొరేకల .నీవలను ।
.దొడనుఁ గుంచుకొండఁ బెట్టెను .నొడలదాస ।
.యదుగులొత్త దునానీకు .హయగాను॥

39 ప॥ కాకజోగొట్టెన తీరెజొంపమా తిరిగి ఁకూటమైకైపిల్చెదను॥

40 గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ .బడినపెదవి ।
.వలదనెడివాళిలు- మైచొక్కు .పాలు- తనరు ।
.కాళిలుఁగంటి మాఱొగఁమెట్ట. కేలకెత్త ।
.బడియె- నైనను- ముద్దిడిఁ .బడిగలేదు॥

41 తరువోజ :— .ఇదెమాపెమే ఁని చేనెరియురాతి.
పైనలింగనపూల.పానుపు-గోళ్ల ।
.పదనులవాయంగఁ.బడుమరుకమ్మ
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి ।
.నిదెమాఁడుగవవడి.యెన్నేతినుండి-
యంతటనేనిట్టు.లరికట్టబడుక ।
.నుదుగఁతోదబ్బుచ.నబోజాల-రిత
.వారినప్పటికేఁ.బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

42 తపత్రనుగాత్రిమదన । స్వామనిశంమాంపునదాహత్యేవ ।
గ్లపయతియథాశశాంకం । సతధాహికుముద్వతీందివనః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబలింబే । మధ్యేషోమంసమున్నతంస్తనయోః ।
అత్యాయతంనయనయో । మమజీవనమేతిదాహుతి ॥

42 క॥ చెలియాననవిల్తుడునిను !

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెపుడు, .గాల్చుచునున్నా !
 డలపవలు చందమామన్ !
 .♦జెలువడఁచినయట్లు .♦తొవలఁ .జేయదుసుమ్మా !

43 క॥ .వెడలపుసిఱుదులయెడ- నె !

.న్నడుమున ♦నకనకలు- బిగిత.నము ♦గుబ్బల బల్ !
 నిడుపున్ జూపులయందున !
 .♦నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుసుటిదిగో ॥

MERREMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that
I may repent.

Act. iii Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

హాస్య రసము.

1 ద్వి|| .కడు పెట్టి బానిస. గా మొస్తుబుద్ది!

.కడచుట తటచుగఁ గందుముమరము||

2 ప|| అమ్మానీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడకొక తెల్వి మా
లిసఁజంతువును- యెని- నిశ్చయముగాఁ జెండ్లాడెద- నందుచేఁబళ్చ
త్తాపడవచ్చునుక.

3 ప|| ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువైపు చూచుక బాదును- మఱియుఁగు
చ్చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాదును- బ్రీశ్నము
లదుగున్నాదును- పెండియుంబుకుట్టుకొనుంబాదును- ఈతీసుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైన మాన్యమమ్ము కొనుటనేనెఱు
ఁగుదును.

4 ప|| బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁ జేయుదాని వెఱ్ఱులువివేకముగ వివ
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

5 ద్వి|| .పిలువకునన్నవి. వేకియంచీవు!

.కలిమిజేవుఁడునాకుఁ గలిగించువఱకు||

Act. iii Sc. ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

Act. iv Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit ; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ! వలపుబొత్తిగజెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెదే- బిచ్చివానివలఁతఁజే
 ఁకటిగదికిఁ జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- జిగిర్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే
 నుపదేశమున నదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగాకని
 కాపిచ్చికుదిచిఁతిని- వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగా బ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్నుఁబ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేఁకఁరచెదను- చాపల్యముఁగల పశుచునై
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను- మెత్తఁబడి-చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- వాలకమువేయుచు- గర్భవడి- లేనిపోనియూహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టలుసల్పుచు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనిండి- చిటు
 నగపు- మొందుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయా-
 నేమనో-వ్యధయులేకున్న నేమాత్రమైనను- మొత్తమునై- బిల్లకా
 యలున్ శ్రీలునిట్టిజాతిపశువులు-గాన- వానినపుడేప్రేమించెద-
 నప్పుడేయసహ్యించెదను, వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వానిన్ని రాకరించెద- నప్పుడేవాని గూచి
 విలపించెద- దక్షిణమెవానిపైనుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి తీవ్రోన్నాదప్రకృతికిఁబాటఁదఱిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టువై చిఁగొని- యీమనుష్యసంఘమున్వదనాడి- మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ! భుంచిమాటకార్లు తడఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాఁద్రో-ప
 సలేనవ-డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS— *Act IV Sc III.*

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE— *Act V Sec. V*

12 By medicine life may be prolonged, yet death Will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండు తముఁ బెండ్లాడని కన్నయలబతిమాలు కొనునప్పడు
చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెట్టియైనపిదపఁ శూన్య మాస
మువలెనుందురు-కన్నయలుతమఁక న్యాత్వమందు వైశాఖముంబ
లెదరు-కాని- వారిల్లాండై శ్రీపద్మత నాకాలముమాలును- మగ
పావురముతన పెట్టె శంకించుటకన్న నెక్కువగనిన్ను నేననుమా
నించెదను- వానక అనుచిలుకకంటె మిక్కిలికొద పెట్టెద- (దిఘ
నికన్న మిగులఁజలముగానుండెదను- నాకోర్కలయెడఁగోరికన్న
ఁగొఱమాలియుందును- శోకజేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
యనీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడేనేరట్లచేసెదను- దుమ్ము
లగొండిలాగున వ్వెదను- వెండియనీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
ట్లొస ర్చెదను.

9 వ॥ భళీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాడుది- తనంతనాపెతన
బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁ వెంగలివలె దానికినడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీఠకలై నఁకేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొ
తుకు వెల్గురాసిఁదని చెప్పుటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనివి
టితోసరిపడకున్నపుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ బ్రతుకుపొడ్గింపగఁబడుమందుచేత
ఁమృతివైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

Ac. I. Sec. V.

- 13 But virtue, as it never will be moved
 Though lewdness court it in a shape of heaven,
 So lust, though to a radiant angel linked,
 Will sate itself in a celestial bed
 And pray on garbage.

Act ii. Sec. ii.

- 14 Fare you well, my lord.
 These tedious old fools !

Act iii Sec. i.

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for
 thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
 snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
 a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
 marry, marry a fool ; for wise men know well
 enough what monsters you make of them.

Sec. ii.

- 6 None wed the second, but who killed the first.
- 7 The instances that second marriage move
 Are base respects of thrift, but none of love :
 A second time I kill my husband dead
 When second husband kisses me in bed.

13 గీ॥ .అలమిపోకిరితనముఁస్వ.గాఁకృతిఁగొని।

.కోరినఁజలంపఁబడదును.గుణమొకప్పు।

.♦దివ్యమూర్తినిఁగలిసియున్.దృష్టిపడక।

.♦గుహ్యపాప్యమెంగిలి.కూళ్లుగుడుచు॥

14 ద్వి॥ .♦మనఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ।

.విసిగించునీముదిఁజెంగిలివారు॥

15 వ। నీవు పెండ్లాడినయెడ నీకీఁవ్యాధినేనరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె

మచ్చలేకుండు- మంచునలెలిమాళముగనుండు- మైననిశ్చయము

గా- నిందెందప్పకొననేరవు-నన్యాసినులవరమునకుఁబోముక్తును

ఖముండు-మటుగాక- నీవు పెండ్లాడినకోరినచోవెట్టివానింబెండ్లాడు-

మేమన- యెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి

కొందురు.

16 ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.♦తొయ్యలితప్ప।

.మలివానిఁబెండ్లాడి.♦మనదెవలైన॥

17 గీ॥ .నంపదన్ వృద్ధిపరచునీ.చపుతలంపు।

.గానిఁ రెండవ పెండ్లికిఁ.♦గతమువలపు।

.కాదు-మలిసారినాదుమ.గూనిఁ.♦గెడపెద।

.♦మత్తనన్మాత్సెనిమిటిఁచుం.చించునపుడు।

18 (1) I do believe you think what now you speak ;
 But what we do determine oft we break.
 Purpose is but the slave to memory ;
 Of violent birth, but poor validity ;
 Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
 But fall unshaken, when they mellow be.
 Most necessary 't is, that we forget
 To pay ourselves what to ourselves is debt :
 What to ourselves in passion we propose,
 The passion ending, doth the purpose lose :
 The violence of either grief or joy
 Their own enactures with themselves destroy :
 Where joy most revels, grief doth most lament ;
 Grief joys, joy grieves, on slender accident.
 This world is not for aye ; nor 't is not strange
 That even our loves should with our fortunes change :
 For 't is a question left us yet to prove,
 Whether love lead fortune, or else fortune love.
 The great man down, you mark his favourite flies ;
 The poor advanced makes friends of enemies.
 And hitherto doth love on fortune tend :
 For who not needs shall never lack a friend ;
 And who in want a hollow friend doth try,
 Directly seasons him his enemy.
 But, orderly to end where I begun.—
 Our wits and fates do so contrary run,
 That our devices still are overthrown ;
 Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
 So think thou wilt no second husband wed ;
 But die thy thoughts when thy first lord is dead.

- 18 (1) సీ॥ నీవిప్పుపల్కు-దా॥నిసరిగఁ నరసెద॥వనితలంచెద-ఁగాన-॥ మన
ముతటఁచు॥
•నిశ్చయించినదిమా॥నెదము-బల్మిన్దో॥ దవి॥కడుఁ గొంచెమువిలువ॥
గలుగు॥నక్రొత్తికి॥
•బొత్తి గన్తుదేశ॥మున్దాసియగు-నద్ది-॥చెట్టున॥దోరగా॥యట్టలుండు॥
•నింతవటకు-ఁగాని॥యి॥క॥నారముగ్గిన॥బడియెడుఁగదిలింప॥బడ
క-మీకుల॥
•ముఖ్యముగా-మన॥ముందీచ॥వటదెద॥ మెయ్యదిమనకగు॥ ఋణ
ముదాని॥
•దుఃఖసమయమునం॥ దునమనమనుకొనె॥ దావంతమగియఁగా॥
ర్యంబుతప్ప॥
•శోకంబునకుఁగాని॥శ్చోకకుఁగానియుం॥డినశక్తియవ్వని॥ నిశ్చయ
ముల॥
•తోవానిబొలయించు-నే॥ వ॥క॥దుగ్గిల్లెడు॥ నానందముగ్గడు నచట
వంక॥
•దురటిల్లు-వనటసం॥తోషిగ్గిచ్చు-॥ మోదముక్త॥ వనరెడుజిన్న॥
య॥పాయవండె॥
•జగమిదికాదు॥శా॥శ్వతమి॥తెకాక- మ॥నయదృష్టములతోమ॥నవ
లపులును॥
•మారుట॥బ్రముకాదు-॥కారణమేమాన-॥నడుపునోవిధినిమ॥నక్ర॥ధుఁ
డు-లేక
•కాము॥నడుపునో॥కడు॥భాగ్యదేవత-॥చూయంశము బరీక్షసేయ
నింక
•మనకువిడువ॥బడి॥యెను-గొప్పవా॥కు॥కుగ్గి॥గిలిననీవున్ బరి॥కింతు
వతని
•పిమ్మియు॥దుపరుగువెట్టు-॥ బేదపొచ్చినయెడ-॥ సలిపెడుశత్రు
నంగడులుగ

(2) Why, let the stricken deer go weep.
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep :
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is but
variable service, two dishes, but to one table : that's
the end.

.నిదివఱకుమఱియ.దృష్టమున్గొలిచెడుఁ. బెరిమయేమనఁ గోర్కె.

దొఱఁగువాఁడు!

.హితునిఁగొఱతవడఁ.డెప్పటికైన-వెం.డియున్నఁ- గావలసియు.ండి

ననతండు

.కపటియయిన నేస్త.కానిననుభవించు-. స్వప్నముగా- వానిఁబగతుఁ

జేయు!

.గాని-వరుసగ నెక్కడ మొదలిడితిను.యెడముగియగ-మన.యిచ్చ

లుమఱి!

.మన మానలింక ♦ ధ్వంసంబు కాఁబడునంత. ♦ ప్రతికూలముగ వడిం

బడుగువెట్టు!

.మనదుచింతలుండు.మనవిగఁ-గావువా!

.నిఫలితములుమనవి-.నీవుకలఁతు!

.కనుక-మాఱుచునువుఁ.గొరమ-నీతొలిభరణ!

.చెల్లు నెఱుఁగె.నీకు.చింతలు పెగు॥

(2) గీ॥ పోటుత్తన్నంక పొగలుచుంబోనిముత్ర

యక్షతమగునిట్టి.మాడనిముత్ర!

కొందఱునిదురింపఁ.గొందఱు మేల్కొన!

వలయు-నట్లు-జగము.పరుగువెట్టు॥

19 వ॥ మనకొవ్వన్నకై జంతువులనెల్ల మనముకొవ్వెంతుము-పురుగులకొ

ట్టకై మనంతటమనముకొవ్వనుము-నీబలిసిన రాజును- మఱియు నీ

బక్కచిక్కినబిచ్చగాఁడునుంగేవలముమాఱుచుండెడు కంచములు

రెండుకూళ్లొక భోక్తకే-యది-ఫలితాధకము.

HENRY IV.—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

PART II:—

Act I Sec. II.

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

Act. iv. Sec. i.

23 Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution.

Sec. iii.

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .కొరికి-యీదుపుకాళ్ల.గుఱిపుతట్టు।
 .గతి-బల్మిలాగిన.కవనముండెడును॥

21 ప॥ తడికన్ను-నీర్లేనిమొగము-పచ్చనిబుగ్గ- తెల్లనిగడ్డము-నెందుచున్న
 కాలు- బలిసియున్నకడుపునీకులేదా- నీకంతముచెడలేదా- నీశ్వాస
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డమురెట్టంపలేదా-నీబుద్ధినిసిగ్గలేదా- నీస్థితియం
 తయున్నదిమిచేధ్వంసముకావింపఁబడెను-నీవింకనుబదుచువాడవ
 నెదవు-చీఛీ॥

22 ప॥ మాయాంధ్రేయులపరికృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువులభిం
 చినచో దానింబాదుసల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుగొట్టునట్లు.తనపెనిమిటకల్గి-
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను.మొత్తనతని।
 .చేతికడ్డువాని.చిటుకనివేల్లాడె।
 .బట్టాదుప్తభార్య.పగిదినుండె॥

24 ప॥ సాకువేగురుదుకులున్నప్పటికివాండ్రకునేనుమొదటమప్పుమా-
 నననీతిపల్పి సానములుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు
 సారాముకలవడుటయును॥

HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III.*

- 25 And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone.

PART II.—

Act IV Sec IV.

- 26 How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me.

PART III.—

Act III. Sec. I.

- 27 Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men.

Sec ii.

- 28 Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .ఓలువనివిందులు. వెళ్లి స వెళ్ళా.
..నలమినింపొదురం. చేవిన్నవాడ॥

26 గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు. చుం తెనీయివ్వుడౌ.
..వానికొటకు మైల. బట్టుచుం తె.
..యే నెమడసియున్న. నింతగా బ్రీయురాల.
..శోక మంద పంచు. నాకుదోచు॥

[..నూ కెడునాదె]

27 త॥ .కనుగొను-మే-వెండు॥ .కన్నా మొగంబు. నుండియాద-గాడ్చు
..స-నదిమతియు నేవి. సరివై చినంత. లొంగు-నాగాలికి. లోబడు-వెండి
..యును-లాతిక య్యడి. యునెగయు సప్పు-..దురవు. కర్వలిదెబ్బ. కొ
..డబడుచుండు॥

..ననయంబు-నటువంటి. దౌజుల్కుడనము-..నలతులారామీకు
..నలవడుచుండు॥

28 త॥ ..వారిచేపగుస పర్వశిఖర .మందుండి-దప్పుల. కగపడునవల
..తీరముగని-దాన. దిరుగనాశించి- .తనదృష్టి నేగునం. తవడి-ద
..నగరి॥
..మీటగోరుచు-నడ్డు. మించినకడలి .నెండించితనతోవ. ననయ
..గొం తెమ్మ
..గోరికబడువాని. కొమరున-మాళి. గోరియడ్డుగువాని. గుర్తి
..తునేను

Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well.

Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow.

Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ,
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mother's pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born
To signify, thou cam'st to bite the world.

29 ద్వి॥ .పొందు స్వేచ్ఛా బ్రభు. పుపుగాన-ఁగాని
 .తొందర పెండ్లి యుద్దుగఁ నచ్చినచ్చు॥

30 ద్వి॥ .తనమూతిదూరిన. తరువాత నక్క-
 .తను వెల్లదూచుకఁ నా.ధనమందువేగ॥

31 సీ॥ .పులుఁగుపిట్టలు చెనీ. పుట్టక-నొక చెడు
 .గుతుకఁ-ఁ తీతువయింకఁ గుటిలమైన॥
 .సమయమఁ బుననిసూ. చన సేయుచా చెకఁ-ఁగు
 .క్కలుకూ సె-ఁ బెకలిచెం. గాలిచెట్ల॥
 .ఁగూచుకఁడె బొగ గూటి. కొనబొంలి కాకి-య
 .పస్వరముగఁ బాడె. వదరుబోతు॥
 .పిట్టలు పదపడి. భీకరముగఁ-ఁ నసా
 .భారణముగ నీదు. తల్లిఁ పోసె॥
 .వేదనఁ బొందియు. వెండియు-ఁ గోరిన
 .దానికన్న న్నడు. దక్కువుఁగ నె
 .ననఁగ బాగుగ నేర్పడ. నట్టిముద్ద॥
 .యంత మంచిమానికేదగ. నట్టిపండు॥
 .నీపుఁమునిపండ్లతో బుట్టి. నాపు-బగము॥
 .ఁగఱచుటకు నీపువచ్చితం. చెలుక వడగ॥

KING JOHN—

Act IV Sec II

32 To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

Act I Sec IV

38 Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor
old, to dote on her for anything ; I have years on m
back forty-eight.

RICHARD III

Act I Sec III

34 But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil :
And thus I clothe my naked villany
With old odd ends stolen out of holy writ ;
And seem a saint, when most I play the devil

32 ద్వి॥ .బంగరుపూత మేఘంగారమునకు।
 .జెంగలువకురంగు. సేత-•నెత్తావి।
 .•సురపొన్న కెరవుతెచ్చుట-మంచుగడ్డ।
 .మఱినున్న సేయుట-•మఱియొక రంగు।
 .•నగవైరివిటనొ.నచుకట-పట్ట।
 .వగలు వెలింగెడు.•భానునికాంతి।
 .హెచ్చింపఁజే•వత్తి.నెత్తి పట్టుటయు।
 .•నచ్చవు•నగుఁబాటు-•నధికము-వృథయు॥

33 వ। అంతపడుచువాడగ్గానయ్యా సాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
 అంశముసలివాడఁగా నెందుకైననాపెపైసంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానెక్కినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

34 గీ॥ .•వెచ్చనూతుక•శ్రుతిఁజదివి.వేల్పుమనకు।
 .నాజ్ఞయిడఁ జెడునకుమంచి.యాచరింప।
 .ననదదొంగిలిశ్రుతిఫలి.తాధకములను।
 .గప్పినాకిడుముఖివలె.•గానిపింతు।

Sec. iv.

35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom: it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

MEASURE FOR MEASURE—*Act II Sc. IV*

36 So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive.

Act. iv. Sec. i.

37 Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాక క్కటలే-దదియు. చద్రవక రమైన-దదిమనుష్యునిబిటికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలినేరఁడదివానినిందించును-మానవు
 ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును-మర్త్యుఁడుతనపొరుగువా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిబొత్తిగాఁటఁబెట్టు - నదొకవెల
 వెలఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- మదిఁదునిహృదయములోఁ దిరుగు
 బాటొనచుక-నదిజనునాటకములతోనించును-నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినయొకబంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదిచెప్పెను- నదితన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునిబిచ్చిఁగానినట్లు- నదియావత్కరమైనదని
 యెల్లపట్టణములనుండిఁజేరిమివేయఁబడెను- హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండున్నుఁదానముక్తకొనియదిలేక జీవించును.

36 గీ॥ .మూఁఛనున్న వానిఁబోషింపఁగోరి-వి
 .వేకహీనులెల్లఁబిందుగట్టి
 .వానిచుట్టుమూఁగి..వానిఁదేహకఁగలిగి
 .నట్టిగానుపునరికట్టదురటు॥

37 ద్వి॥ .తాసల్పుతప్పలొ.చవువారి-హింస
 నోసినవానిని.నీయసవలయు॥

Sec. ii.

38 O place and greatness, millions of false eyes
 Are stuck upon thee? volumes of report
 Run with these false and most contrarious quests
 Upon thy doings! thousand escapes of wit
 Make thee the father of their idle dreams,
 And rack thee in their fancies.

39 Silence is only commendable
 In neat's tongue dried, and a maid not vendible

MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two
 bushels of chaff: you shall seek all day ere you find
 them; and when you have them, they are not worth
 the search.

Act. iii. Sec. v.

(2) This making of Christians will raise the price of
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
 shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ ఓయధికారమామో. గొప్పశనమ।
 .నీయందుఁగో లెడు. స్పష్టస్థానయ
 దృష్టలు-వారెం లే. సంపుటముల।
 .పుష్టి నీకు చె. యుల్లమిఁదికీస।
 .యములేనిప్రతికూల. మైన యన్వేష।
 .ములతో బర్విడున్. -బలు నేర్పుమీఱు।
 .కొంటెచేష్టలుకమకు. నూత్రమనుచు।
 .బంటింపకే కుని. స్వత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదుమగింజలవలె- వానిత
 లంపులున్నవి- వానినీపుకనుఁగొనుముందుప్రాద్దెల్లవెదకెద-వవినీకు
 దొరకింపవుడు. వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ ఎరుగుగోసినయట్టి. పశువునాలుకకు।
 .నెఱిఁజెల్లఁగోకన్నకు మానమొప్పు॥

40 వ॥ శ్రీస్తమతస్థులనంభ్యహేచ్ఛించుట పండుకగియనూల్గును
 హేచ్ఛించును. మనమందఱమును నూకరమాంసోశనము
 బాగులకంటుకొకపందిమాంసపుష్క. త్తెల్లకొంజెల్లము
 తెలకుమనకుఁగలము॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii.. Sc i.

- 41 I never yet saw man,
 How wise, how noble, young, how rarely featured,
 But she would spell him backward ; if fair-faced,
 She would swear the gentleman should be her sister ;
 If black, why, Nature, drawing of an antick,
 Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;
 If low, an agate very vilely cut ;
 If speaking, why, a vane blown with all winds ;
 If silent, why, a block moved with none.
 So turns she every man the wrong side out,
 And never gives to truth and virtue that
 Which simpleness and merit purchaseth.

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience
 To those that wring under the load of sorrow,
 But no man's virtue nor sufficiency
 To be so moral when he shall endure
 The like himself.

- 43 There was never yet philosopher
 That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ ఎంతటి మతిమంతుఁడెంతయఁదారుండు

.పదుచువాడెంతయ.బ్రమగునందఁ
 .గొడైనఁగానిముక్తఁకాన-నిప్పటికాపె
 .హాస్యముచేయఁబో.నట్టినరుని
 .దెల్లగనున్నచో.జెల్లెలుగాదన
 .కతఁడున్నబాగుండు.ననెడునాపె
 .నల్కుపైననాడ-భళి.భళి-విరూపకునకు
 .బ్రతిగాఁజెడుగుమచ్చఁ.బ్రకృతిపల్పె
 .బొడ్డపైఁ-లిచ్చె.గడ-పొట్టగానున్న
 .యెడఁగురాపిగఁజెక్కఁబడినగుజ్జ
 .పక్షియకాకేయు.బాపుకేసలుదట్ల
 .గరువలెనెరిఁడు.గాలిపడిగ
 .యూరకుంకినయెడ-నెర-యేరికి
 .దలిం.పబడరాకున్నట్టి.వట్టిమొక్క

.వ్రేలిజనుపకిట్టలాపెలోకంబునెంచు
 .గిరముఁకరిలి-మణియుయో.వ్యతచెలంగి
 .యెద్దికొనియెడు-దారి-నొక్కఁదియెచు
 .మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు

42 కం॥ జరములకల్లన్వాడుక । నరటబరుప్రకిందబాధ.పడువారలకో

పునఁగిటపుట-కాని-యెనె । .దునోచుకొనలేదుతాను.న
 చ్చినపట్ల

43 ద్వి॥ పలుకొప్పకన్బాధఁబడఁబోకన్జెఁప

.గలిగినవేదాంగి.కలుగఁడిప్పటికి॥

OTHELLO—

Act II Sec I

- 44 Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. - Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them: they see and smell
And have their palates both for sweet and sour,

44 వ॥ నీచులువలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్నదానికంటె-॥ బె-
చ్చుగనొకగొప్పదనముందమస్వభావములంగలిగియుందురు॥

45 వ॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నినైలుపుపేరులేనిచో-
దయ్యమనినిన్నిలుపనిముత్ర॥

46 వ॥ నరులుతమనోళ్ళిందమతెల్విదొంగలించు శత్రువులనునుచుకొనుట-
యానందముల్లాసముత్పత్తింతు పొగడ్తతో బనులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥

47 ప్తి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతెను॥లోననేతె॥
.పలువుఱ-కొకనిచే.వంచించఁడుట॥

48 సీసమాలిక:—

.నాయూహ-భార్యలు.నాయమఁదొఱగిన
.యెడవారిభతకల.యెగ్గులవ్వి
.వారుపేక్షింతురు.వారికతకవ్యము
.అొకవేళ-మనసాముత్రలొరులయొడుల
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మైనందియంబులన్
.మనలనిబంధము.లనఁగదించి
.తామువిరోధించెదరు-లేక-మనలఁద
.నాదరొకవగు-లేక-కొదువనలె॥

As husbands have. What is it that they do :
 When they change us for others ? Is it sport ?
 I think it is. And doth affection breed it ?
 I think it doth. Is't frailty that thus errs ?
 It is so too. And have not we affections,
 Desires for sport, and frailty, as men have ?
 Then, let them use us well ; else let them know ;
 The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

Act II Sc I

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
 in the law ; 't will hardly come out.

Act iv. Sc. vi.

50 What would you have me do ? go to the wars, would
 you ? where a man may serve seven years for the
 loss of a leg, and have not enough money in the end
 to buy him a wooden one ?

.దరుమనకిచ్చెడు ధనమసహ్యముతోడ
 - బాపురే-మనమును-గోపగూము!
 .గలవారము-దయనా-కసిఁగొండ్లిచెలువము
 .గాఁచియు-మనకుఁబ-గయనుఁగొంత!
 .కలను-తెలియనీమ, గలువారిఁ మాండుగ్రు
 .స్థమఁకరశీర్షిల్వితనదుననుష్ఠా!
 .వరుక్కి నెదిరు-వాసఁగిందరు
 .చేదుతీపలేఁగుఁగొండ్లి హ్వలుండు!
 .వారిలకుఁ జేరఁబడుఁటలున
 .కుగవారికిఁ గూర్పుఁగోరు!
 .నూహనేమో-కేడ్క. ను-యాయనుష్ఠాద
 .లం చెద విషది. కాగ్నిచికోకి
 .యా-నదియఁ నల్పు ననియెంతు-జాపల్క
 .మాముఁగ్విధాఁది. సాచిండ్లి!
 .వా సువి-మంకున. భ్రాతలు-నేడ్క!
 .లగుకోర్కెలు-చెపలత-ముగిసిపోవె!
 .మనయెడ్కిగ్గిగాలేని. పలు-వారి!
 .యెల్ల-మనతిప్పునేర్పు. చెఱుఁగనిమూత్ర॥

49 ప॥ •తగవునందున్న పేదయాత్రినలె నాచేపవలఁక్కినది-పైకివచ్చుచు
 టకవృము.

50 ప॥ నీవునన్నమిచేయుమనెదవు- జగదములకుఁబొమ్మందువా- యచట
 నొక్కఁజేసిండ్లు కల్పఁగొట్టికొన్న టకుఁగొల్పవచ్చును-వఱియుం
 దువకొకఁ మరగాలెనఁగొన్నలినంత డబ్బులనికుండదు.

ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
She sings as sweetly as a nightingale :
Say, that she frown ; I'll say, she looks as clear
As morning roses newly washed with dew :
Say, she be mute, and will not speak a word ;
Then I'll commend her volubility,
And say, she uttereth piercing eloquence :
If she do bid me pack, I'll give her thanks,
As though she bid me stay by her a week ;
If she deny to wed, I'll crave the day
When I shall ask the banns, and when be married ;

TEMPEST

Act II. Sc. II.

53 Were I in England now (as once I was) and had but
this fish painted, not a holiday fool there but would
give a piece of silver : there would this monster
make a man, any strange beast there make a man.
When they, do not give a doit to relieve a
lame beggar, they will lay out ten to see a dead
Indian.

51 ద్వి॥ పురుషులలో బలం. బులం గినపుడు

లెటవనాక్కపునీ. త్దిప్పవచ్చు॥

52 నీ॥ ఆపెతిట్టినయెడ. నందుకిప్పుడు నేను

ఁగోయినలెనాపె. గూయుచందు॥

. నాపెతోఁజెప్పెద. నాపెమొగంబుచి

. ట్లుంచుకొనుచునో. మంచుపలన॥

. నప్పుడే॥ క్షణిక. మైయుపయంబుచ

. నలరుగులానిప్పు. వట్టలాపె॥

. స్వచ్ఛముగానున్న. దనియెన. నాపెప

. లొక్కటైచననఁగోక. యూగనున్న॥

. చోనాపె॥ వాగ్విధి. నేనుమెచ్చెద. మఱి

. యూపెనుక్కు. గనుచ. వ్యాసమిచ్చె॥

. ననెన. నన్నాపెమొగ్గు. నాపెకేను॥

. నందనముల్పి. నన్నాపె. వాదముతెచ॥

. నండనుండుమరుకటు. న. న్పెర్లకీరూడ॥

. కొప్పునున్న॥ బ్రథానమింకె. ప్పడనెన॥

53 వ॥ మునుపటివలె నేనాంజ్ఞయకేళమందంగి యీచేప॥ ప్రతిదీయించి

నయెడ- నుల్లాసముగలప్రయవివేకియు నచటనొకరూక యిడక

మానఁడు- మఱి- యక్కడనీసంప్రజుతువుమానవుఁడుగా- ౧౦౭

రిగఁగించుండు- నెట్టినింత్రివసువైచ నచటమచుచ్చుడగు- నొకకు॥

టితిరిపగాని- బోమటను వారొకకాసెనె బెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యిండ్పకీయునిజూడఁబడియెన నెచ్చెనెట్టదును.

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to
 put his head in? such may rail against great
 buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'T is mad idolatry
 To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing.
 Till he hath lost his honey and his sting :

54 వ॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁడట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లన్నాపించును.

55 ద్వి॥ .♦దేవునికంటెనధికముతతేస్సవ।
ఁగావించుటయవివేకంబగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాదుచుండెడు♦నమ్మి♦భ్రమరమువేడ్క।
.తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁదొఱఁగెడువజ్రకు॥

హాస్య రస :

కుమారసంభవే ॥

- 1 గృహస్థాన్విషాదేహారవాహనస్య । స్పృశన్ముమాకేపరిణంసలీలమ్ ।
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయపిత్రోః ॥

వికృమోర్వశీగో ॥

- 2 ఆంలఱదధంఘ్రిగ్గా - ససక్కహో మిమోలవిదుం ।
ఆందుమ్మా ఆవిలమే పడిహాది- తథావిమో ఆవిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావతిం పరిత్తాదుం- దుస్సందం అక్కంద- రాలరక్తిఆయిత
వోవణాభిణామ ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలజ్జో ॥

- 5 శహవకిళశే విశిందివ । గహుశేకమ్మ వివజ్జణీలవ ।
పశుమాశగకమ్మ దాళుశే । అణులంపామిదు ఎవ్వశోత్తివ ॥

న వ్యసాన

1 గీ॥ కొనుచుమక్కంటి యెక్కుడు కొమ్ముదోయి ।
 .జగముతల్లి సింగంబు నో.జంబుడుకుచు ।
 .బెంగికడుసన్న మౌజుట్టు .పలుకలాగు ।
 .చాతఁడుద్దలిదండ్రిల హా.ళికయ్యె ॥

2 ప॥ అ- యోనీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే
 వీడిపింపనీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను ।

3 ప॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచిక మొఱుబెట్టుకొ
 నుము- తపసికానలు రాచఁపొవుగలవికదా ॥

4 ప॥ అయ్యామీరు మతేమా వల్కఁగోరినట్టాన్నారు ।

5 గీ॥ .తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది ।
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు ।
 .కడుఁ బసరములఁజంపెడు .బెడిదుఁడయ్యె ।
 .జాలిగుండియవాఁడెవో .బన్ని గట్టు ॥

శృంగారతిలకే ॥

6 ఏనంవయోధరయుగం పతితంవికీర్త్య ।
 భేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి ।
 స్థోవివేకరహితో జనతాపకారీ ।
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమత్రచిత్రమ్ ॥

7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞాయాంధ కాశేగతిం ।
 భీమంయామికమప్ర తార్యమహతీం భిత్తీమన్లుంఘ్యచ ।
 అప్రాప్యాశిఖానికృంతనమనా రుహ్యనికం సాహసం ।
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽపిటానామయమ్ ॥
 ప్రహసనే ॥

6 గీ॥ .పడినగుబ్బనోయి .బరికించియిద్దాని
 .వాలుగంటియూర .కేలపొగల
 .తెలివిలేనిమొద్దు- .బలుదుండగీడయి ।
 .యెదుగువాడుకూలు. లేమివెంత॥

7 గీ॥ .♦ చెలియ ♦ మంతనమొంగక- :♦ చీకటిసడ ।
 .గొసక- బెడిమండగు.తలారి.గనుమొంగక ।
 .గొప్పగోడదాటక- , జట్టు.కోతనడక ।
 .♦ పెరచెలింగూడు నెవడ- ♦ పో.కిరి♦ తెరువిది ।

MARVEL.

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven: the fated sky
Gives us free scope ; only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull.

Act. ii. Sec. iii.

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honor.

Sec. iv.

- 3 A young man married is a man that's married

Act. iv. Sec. iii.

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and
ill together: our virtues would be proud if our
faults whipped them not; and our crimes would
despair if they were not cherished by our virtues.

అద్భుత రసము

1 గీ || .మనకుఁ వలయుతోడు .మనయఁ బెరఱచుగ |
 .నలగు- దానిఁజైవ .మంచిదెదమః |
 .మనముబద్ధకింప- మనయన్న ముల వెక్క |
 .కీడ్చెడునఁ నకాశ .మిచ్చియు విని ||

2 గీ || .నుక్కతిముఁ లూచవఁ దక్కువు .చోటునుండి |
 .కతకృత్యతిచేతనఁ తాపు .ఘనఁ గెల్గు |
 .పెస్సెరుదులు దాని నున్పింపమఱియు |
 .మంచిలేకున్న నదిఁ నాపు .మించుకరువు |

3 ద్వి || .లేడన్వరమున .లేవనఁ నూడు |
 .నాజనుడన్ని ఁచా .యఁ బెడిపోవు ||

4 ప || మంచిచెట్టల్గొలిపిన కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకు నేతయగు
 చున్నది- మనదోషములు తమ్ముఁ దూషింపకున్నచో మనసు
 గుణములు గర్వించును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని
 యెడ మనదోషములు .నిరాశఁ బెందును ||

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. I Sec. III.*

- 5 Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I' hence fleeting, here remain with thee.

Act. ii Sec. i.

- 6 (1) We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.
- (2) The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold ;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the 'oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

5 శీ || -మనవిరహమట్లునిలుచుఁ గ్ర.మృతఁబరువిడు |
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెదీవు |
 మతియునిచ్చోటనుండినే .బరుగుఁగొనుచు |
 .నింనునీతోడు తన్నిల్చి .యుందుఁగానః

6 (1) శీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దఱ |
 .చడుగుచుందుము మన .మద్దియిడరు |
 బుద్ధిగలుగువేలు.పులుమనమంచికై |
 .కనుక- (ఁగోరికలు చెడిననయంబు |

(2) శీ || .ఆ పెకూచున్ శ్న .విహారనౌక ప్పలఁ
 .ఁగ్రాలెనుమెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె |
 .తల్కుబంగరురేకు .తాపినతండెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్వతమ్ము |
 .వలచునంతటికమ్మ .నలపులవిమ్మెడు-
 .దండుగోలలునచ్చ .వెండివయ్యె |
 .లయవేయునవిష్పిల్లంగోళ పాటకుఁ
 .గాలముతూచిన .కరణి- మతియు |

.దాముగొట్టునీరు .తమసూటిదెబ్బల |
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు |
 .ముందుకంటెవేగ .మునమాటిమాటికి |
 .మఱలివచ్చునట్ల .నరుచుచుండె ||

- 7 Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

- 11 Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపజాలదు .వాధకక్యమాపె-
 .బాతగిలదుదాని. వైచిత్ర్య- మొందు. |
 .వెలదులుతాముమే. పెడుకోకలను
 .విసిగింతు- కాని- యా.బిడతస్వనెచట |
 .గడునటసంగద .గలిగించుచుండు-
 .గతమేమనగ- నింపు.గాదోచునామె |
 .యెడవన్నపులవెంత హే .యములయ్యు-
 .మునులునీవితాపె .పోకిరితనము ||

8 ద్వి॥ .జాగరూకతలేని.జనములచేత |
 .వేగమొత్తయునుని.వ్వెటపొందబడును ||

9 ద్వి॥ .గరితవెర్తింబడు.గడులత్తిగూడ |
 .నెటపేదటికముక.న్నియనై నజెటచు ||

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ.శంకునమానవు |
 .లాచరించునెల్ల.యత్నములును |
 .లాగబడెదకొక్క.లాగందఱుద్దమ |
 .సరసనున్నవస్తు.సమితిచేత ||

11 ద్వి॥ .తెలివి- దైవము- పోర- .దెగబడునపుడు |
 .తొలిదాని- గడువలే.చువిసిసుంతెన ||

- 12 When we in our viciousness grow hard,—
O misery on't!— the wise gods seel our eyes ;
In our own filth drop our clear judgments ; make us
Adore our errors ; laugh at's, while we strut
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that 's dragonsih,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air ; thou hast seen these
They are black vesper's pageants.

12 గీ || .మనముఁ పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన |
 .ఁసురలు- మనకన్నులనన్త్రున .ముఱికియందె |
 .మూయుదుర్- మా పెదరు మన .నాయములను |
 .బూజసలిపింతుమనదుత .ప్పలనుమనల |
 .నగెదరు ఁగొడవలోపల .స్థగులుమనకు ||

13 ద్వి || .ఁఖ్యాతిఁగొను ఁనెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి |
 .ఁభాతివేగమెయి ఁప్ర.భాతముఁతొడఁగు ||

14 ద్వి || .ఁఘనతతొలఁగిపోవు .కాలమందువలె |
 .ఁదనుఁవాత్మయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు ||

15 సీ || .మన మొక ప్పడుకనుఁ నొనెదముమబ్బును
 .రెక్కలుండినపాము.ఁకితి-నింకొ |
 .కప్పడెలుఁగుబంటి.ఁచొప్పన-లేక-సిం
 .గముచెఱ్ఱునక-గోపు.రములకోట |
 .ఁరహిని-వేలలాడెడు.రాతిఁకొప్పెరవలె-
 .ఁబంగలుగలకొడ.పగిది-లేక |
 .నాలుకకరణిసం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోన.సీమపోల్కి |

.జగముఁగూరిచి-ఁగుది-తలఁ.జక్కనూఁచి |

.నెండియున్నచూపుల.న్వేక్కించు |

.ఁవికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి |

.ఁసన్న-లవి-న్నఁసంజవే.సములనరిగ |

Sc xiii

- 16 All, 's but naught :
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad : then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT

Act I Sc II

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest : and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly

- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block.

- 19 He calls us back. My pride fell with my fortunes ;
I'll ask him what he would. - Did you call, sir ?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies

- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయున్నన్నిమానిన- .దరయ-నోపున్ ।

.తెలివితక్కువ-♦సైరణఁగలుగమితగు ।

.బిచ్చికుక్కకు-మఱి-చావు-వచ్చువరకు ।

.మఱుఁగువడియున్న ♦మిత్తియిల్ .చొరుటకీడె ।

17 ప॥ అదినిజ-మేలన. న-దై వమెవరినందముగఁజేయునో వారినరుదుగ

మంచివారినొసఁచును. మఱియు- నెవరిఁజ్యోగ్యులుగా నల్పు

నో- వారిన్మర్యాదలుఁగావించును.

18 గీ॥ .మీకువందనమనుచునే.♦వాకొనంగ ।

.జాలనా-నాగుణములన్ని .నేలఁగలిసి ।

.నక్కటాజీషమెడలిన.యొక్కమొద్దు ।

.నిక్కముగ మఱియునిచట.నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపెల్చునతఁడ.దృష్టమౌతొడిత ।

.నడఁగెనాదుగర్వ-మతినినోర్కె ।

.దెలిసికొందు-చిలిచి.తే-పోతిసరిగ ।

.♦బగటకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ॥ .ఈబరువులఁకింత .యెద్దినానాల్కపై ।

.మోపినదియొ-కాని-యాపెతోడ ।

.బలుక నేరికుంటి- .బలుమఱుఁ ♦బోత్సాహ ।

.పచోనన్నమాటు .వల్కనామె ॥

Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies ?
No more do yours : your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it !

Sc. vii.

- 22 All the world's a stage,
And all the men and women merely players :
They have their exits and their entrances ;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and puking in the nurse's arms.
And then, the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice.
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances ;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slippered pantaloon,
With spectacles on nose and pouch on side ;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank ; and his big manly voice,
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ || .ఎటుగవయయ్య- కొండలుఁ జహించిగొప్పయెనాశత్రువా!
 .నరయఁగ-నీకుఁగూడసటు.లయ్యెను నీసుగూంబులెగ్గనీ!
 .ఁకరువడిఁజేసె-నేమిజగి.మోలది-యెవ్వనికేదియంద-మ!
 .ద్విర-యతివానికివోషము.తెన్నుననెంతయుబాధపెట్టెడున్!

22 చంపక మాళికా మాళిక :—

.అరయగనాట్యవాల జగి.మంతయు- నందలినాటకుల్నరుల్!
 .పొరిపొరివానికిల్లుగుఁ జోకిలురాకలు- నొక్కఁడొక్కఁడి!
 .ఁన్నెఁగుననేడునేడుమలఁ .నెన్నెడనాతనికావమందు- ఁగ!
 .నైటనికఁదాదినెతులఁ.ఁగదించిననేచ్చెడుఁకందుఁముందు-ఁబై!
 .ముతియుచులేతయెడఁబడి.మోమునఁజెన్నలరారఁజంకలక!
 .జరుపుచుఁ బుత్తకంబులిడి- .నాగినిదెంచముతోడ. ఁనన్తకా!
 .యఁరహించిబ్రాకుచుఁబడికి.నగైడుపుట్టుడు-వెన్న-ఁగొల్మిత్తై!
 .ఁనొరసినమాడ్కిఁ వేండ్రమగు .నూపుకలుపుచ్చుచు- (జొక్కిఁ
 చొక్కియె!
 .త్తటి- దనలేమక నొప్పమఁబ.చంబునఁ బాడెడువన్నెకాడు-పై!
 .ఁమరమునఁగోరమీసమెగ.చుప్పుచు- ఁబల్బిరుఁదందఁబాసలు!
 .ఁన్నెటపుచు- నీటిబుగ్గివలె .ఁనెగ్గడుకీతిఁ విరంగినోటిలో!
 .నటిముఠిచేపులాడుఁమగఁ- .డాపయి-ఁగుండ్రినిబొడ్డయందమై!
 .తటచుగఁ గొప్పుచూపుముడు .తల్వడ- దిద్దినగడ్డమొప్పుగా!
 .ఁవిటివిగఁగన్నులందున .గఁభీరతఁమించగ మంచివన్నతి!

Song.

- 23 Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

.గటపుచు లక్ష్యములైలుపు .న్యాయవిచారణకతక- యంత-

బెం |

.పటివద్దలై నవల్వ తొడు.గట్టటు వేలగ- ముక్కునందుడ |

.లు.రలుసులో చసంబులిక.వొందగ-బ్రక్కనునంచయుండ-న!

.క్కటమెయి.జిన్న నాటనిడు.కాల్తాడుగొక్కెడ నొప్పుమీట-బె

.చ్చెరమగ గొంతుసన్న గిలి.చిన్న తనంబుననుండు పోలికన్ |

.మటిమటికీ చుక్కీచనుచు.మాటగ నాటవ వేష మేగు-నం |

,త-రయముతోడుతన్.బసిత.సంబుపదంపడివచ్చెనా-మయిన్

.దొరగిన కన్ను-పల్ల-చవి.తోడుద కెవ్వియులే-కి కేయిన్ |

గుఱుతులెఱుంగ నీ-కలమిగొ.బుచ్చన నేడవ జేవమిట్టులం |

.వఱుగడువింతగాదనక.ఫల్గుడువంగముగింపుబొందెడున్ |

ద రు వు - ధ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము .

23 పల్లవి || .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగ పడదంత దయమాలి |

అనుపల్లవి || .నీచలియూర్పకూర్మమైన- .నీవగ పడమిఁ గృతఘ్నుని
వలె - .నీదుకోట వాడికానేర ||

మిత్రము || .దోహోపచ్చిక బయల్పై - మీ - .రుత్సవంబునఁ
బాడుడీ | .యాహ- యతిస్నేహమసహ్యం.బా- పలపవివేకమా |
నోహో ||

1 చరణము || .కూర్మమైన యాకసమా - మంచునఁ .బేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా | .సారెకీవటు. కటవబో- పుప .కారములు మఱ
వఁబడుతీరున | .నౌర- హితుఁడుపరాకుఁగొనఁబడు .నంతచుఱుకు
గాదునీదుకా | టోహో ||

Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised : if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout ; for the one sleeps easily, because he cannot study ; and the other lives merrily because he feels no pain : the one lacking the burden of lean and wasteful learning ; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows ; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation ; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation : nor the musician's, which is fantastical ; nor the courtier's, which is proud ; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic ; nor the lady's, which is nice ; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము వివిధజనులతో నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడుగున కంచెలుగొనునో- యెవరితో గునగుననడుచునో- యెవరితో నాల్గు కాళ్ల నెగురవై చివరుగిడునో- యెవరితో గదలకుండునో తెల్పెదను- బ్రధానమైనది మొదలుకొని పెండ్లి లగ్నమువఱకు స్థాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలుగొను- నవనియైన యేడుదినము లేడేండ్లయి తోచును- సంస్కృత భాషాపరిచయము కొఱతవడు గురువుతోడ- మఱియుఁ బోటునిమ్మిరి వా ములేని శ్రీమంతునితోడుత నదిగునగున నడుచు- నేమన- జదువలేడు కనుక మొదటివాడు హాయిగ నిడుంచును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవాఁడుల్లాసముగాఁ బ్రీతికెడు- బరికినూలిన నృథమగు చగువుబరువుతోలువాని కి మిగులతగ్గును- మలువానికిఁ బ్రాసకరమగు దారిద్ర్యభారములేలియ- దత్త- యునికొయ్యకు నడుపఁబడు దొంగతో నాల్గుకాళ్లెగురవైచి పోవుడు- నేమన- వాఁడెంతమెల్లగనడచిన- నతివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితిరని తొంచు- చచ్చి- న్యాయవాదులతో- విచారణలేనిదినముల గదలకుండు- నేమన- వారలుగడువు గడుపునకు నడుమఁబడుకొందరు- కావున- గాలమెల్లు పోవునో కనిపెట్టును ||

25 వ || విద్యాధికిఁ మాతస్వయము- గాయకునకు విపరీతకల్పన- రాజసభా నడుకకు గర్వము- యోధున కత్యాశ- న్యాయవాది కెత్తుగడ- ప్రీతికిఁ గొఱగామిరసము- కాముకునకి వన్నియు నివ్వకారము- లివెవ్వియు నాకులేవు ||

26 A woman's thought runs before her actions.

27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement: shut that, and 't will out at the key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

28 The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

29 Why should their liberty than ours be more?
Because their business still lie out o'door.

30 A wretched soul, bruised with adversity,
We bid be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain;

31 the jewel best enamelled
Will lose his beauty: and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold: and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

32 Slander lives upon succession;
For ever housed where it gets possession.

26 వ॥ ఆదుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్చిడును.

27 వ॥ ఆదుదానిచమత్కారము స్థలుపులమూయుఁ- డది- కిటికీదూరిపో
పు- నాకిటికీమూసిచవో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ
లు- నాకన్నమున్నప్పినయెడ- నద్ది- పొగతోఁగలిసి- పొగనెలు
పునందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితావివేకి ననితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి ననితెలిసికొ
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦మఱి స్వేచ్ఛ.మగలకునేల
.మనివారికుండు ని.త్రైబునుగనుక ।

30 గీ॥ .దిక్కు-మాలినవారి డక్ర♦.తొక్కు-డు వడి ।
.యేడ్వ-విచి-♦యూ అడిలుడచి.యెవముకాని ।
.యట్టి♦కొగులుబరుపు మన.కన్పినయెడ ।
.మనము-వఱియింత మొలుపెట్టి.కొననలయును ।

31 గీ॥ ముగులమొలుగిడ-నేగి- దాని.పొగను♦వలుగు ।
.♦కరకము♦మరచా ♦పొడవడు.గాసి-♦తాపు ।
.నకిదిగుంపెదచెట్ల- గా.న-మఱి లేడు ।
.♦కల్లన్పినదొనిపేరు .గలమనుజుడు ।

32 ద్వి॥ .అంచెబ్రతికెడు .నపనింద.నెలపు ।
.గాంచునెన్నటికి-నొ .క్కటజూరుచోట ।

Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

Act I Sec I

- 34 Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your prattling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him : the kitchen malkin pins
Her richest lockram 'bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him : stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : self-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phœbus', burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క ♦ప.ల్క-స్న మచ్చరము ।
 .గల చెలిచెడు మొఱ .ల్క దువిషమించు ॥

34 శీ॥ .అరయస్సీకుఁగల్గి, నట్టికోర్కెలు- రోగ ।
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు ।
 .వాఁడువానివ్యాధి .బ్రబలింపఁజేసెడు ।
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును ॥

35 నీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్లభావలుపలికెడు-
 .మఱి- వాని .గనుటకు- ♦.మందదృష్టి ।
 .లుం బెట్టుకొనిరిను .లోచనంబుల- వాని
 .గనుచునీ ♦పేలుడు.గాయదాది ।
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦.సత్ప్రతిఁదప్పి- యవ్వారి
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।
 .వడితోడగోడల .బ్రాకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డన .ముఱికిమెడకు ।
 .బిగియించుకొనెడు- నూ.పిరివెల్పనీకయం
 .గల్గెరుంగులు ♦గవా.ఁక్రిము లింటి ।
 .కొప్పులువానిగ .నొనుటకు వేడ్కతోఁ
 .బలుతెఱంగులగు- ♦చూ .పలులువెంత

Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits :
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.వడిక్రిక్కి-టిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ

.బడుపురోహితులు .ముక్తికొడిజనముల ।

.గుంపులజొచ్చిరి .తెంపుననరవసా

.ధారిణమగుతావు .కేరుకొనఁగ ।

.మొగిములఁ దెరలుాడ్చి- .సొగనగురంగుల

.సలరెడుమ చెక్కి .తులఁదగుపువు ।

.బొండ్ల- మందుపొగ్గు .ముగ్గులకెంలేయు ।

.నప్పగించి- రట్టి .జాగలినిలి ।

.పొడమె- నెట్టినాని .ముచ్చువేలుపు- వాని ।

.యందుదూతీవాని .కాపాలురిడె ।

36 గీ॥ .నామదిపొగ లెడు- దొరతనములుకెందు ।

.నరిగ లేచినయడ్డెంత .స్వర్గరెంటి ।

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మఱియునొక్క ।

.దానిబాడుసలుపునొక .దానిచేత ॥

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమశోనించు- సా.ధారణాప ।

.దలఁదమంతసామాన్యజ .నులుభరింప ।

.గలరు-సంద్రము నెమ్మది .గాఢనచుక ।

.నెడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల ॥

38 నీ॥ .చాగురేచగమనీ .జాటునమయము-లె

.వ్వరిజోడుగుండెలే .డైటవహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues.

CYMEALINE—

Act II Sec III

39 't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief ;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ?

40 I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope, it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour
 Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing.

.♦ నేకమానసము- నిం. కెవ్వరిగంట- లె
 .వరిపాన్పు- లెవరి♦సా.పాటు-లెవరి ।
 .యలపాటు- ♦లింజాకఁగలిసియున్నవొ-మఱి-
 .♦కవలునానెవరు ♦మ.క్కువ నెడపఁగ ।
 .బడఁజాలకుందురో- .వారలీగడియలోఁ
 .గలహింతురల్పసం .గతిఁగురించి ।
 .యటులఁబగతుఁడొరుఁ గెల్వ ♦.నదునువేచి ।
 .పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని - కిన్క ।
 .గుట్రొక్కదమనిదురబోఁ .గొట్టు కొనిరి ।
 .సలుపుదుచుఁటటికము- వా.రలెచెలులయి ॥

39 గీ॥ .మంచివాని- బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।
 .గాచెడువొంగ- నింతయె.కాకొప్పు ।
 .డిడ్డిఱన్మొడ నురిచీయు- .నెద్దిబాగు ।
 .సేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెలువలేదు ॥

40 గీ ॥ .తలఁతునదిగంటినేసి ♦యు.దయమునందు ।
 .నిన్నరాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।
 .నమ్మెద- నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।
 .♦నుడువనేగెనొ ♦లాఱిము .ద్దిడితినంచు ॥

41 గీ ॥ .పరువు లేకుండెడు .స్వన్నె పరఁగుఁడోట ।
 .సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।
 .వలపుబోనిమ్ము పెరమగఁ .డలరుపట్ల ।
 .స్త్రీలయొట్లు విభులయెడ .♦రిత్తివోవు ।
 .దమకడ్డమ ♦పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile ; whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world : kings, queens, and states,
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave,
This viperous slander enters.

Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one :
- 44 To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need : and falsehood
Is worse in kings than beggars.
- 45 weariness
Can snore upon the flint, when resty sloth
Finds the down pillow hard.

Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say
Love's reason 's without reason :

42 త || ♦.వేరుచుకొండపు.♦ప్రేరణ♦సురియ.కంటెను
 .వాడిచూ- .నద్దానినా- |
 .మీఱువిపంబుల .మేటిసపకముల-
 .వడిజొరబడుగాలి.పైదానియూర్పు |
 .♦స్వోసలుపు- నెల్ల .జగముమూలలను
 .డువుగల్గ- బుడమిలేడుల- రాయిల-జోలు |
 .బొలు- సభలనది- .పడుచులక జెడ్డ
 .♦మగువల- ♦గుర్త ♦స.మాధులకొమ్మలు ||

43 ద్వి || ♦.తగగనిపెట్టిన .దాననునేను |
 .మగవానిబ్రతుకుశ్రీ .మకునాటపట్ట ||

44 గీ || .జరుగుబడినీనీతి .దొంగుటకడుజెట్టి |
 .యకానులెమిగల్గ .సనుటకన్న |
 .బుడమిలేడులయెడ .వొంగుటెంతయుజెడ్డ |
 .యకానులిచ్చగాండ్రి.యందుగన్న ||

45 ద్వి || ♦.అలనటరాత్తిపై.నెనగుజెడ్డట్టి |
 .బలుసోమరికిమాది.మరుపగుగట్టి |

46 ద్వి || .నేమజీవిన్నాడ .నీవువారొకగ |
 .♦గామమూలమునకు .గతములేదనుచు ||

7 Our courtiers say all 's savage but at court :
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish.

48 Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors ; for the effect of judgment
Is oft the cause of fear.

49 O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head ; and yet as rough,
Their royal blood enchain'd, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearn'd, honour untaught,
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yeilds a crop
As if it had been sowed !.

50 Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie.

51 Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind.

47 చ || ♦.నగరునందప్పఁగలజ.నంబులు♦ముక్కడులంద్రుకోటలో♦
♦.నిగిడెడివార- లానుడువు .నిక్కముకాదను ♦స్వానుభూతి. గొ |
♦.ప్పగు ♦కడ ♦లీను ♦రక్కెసల ♦.నద్దిరతిండికిదీయనైన ♦మీ |
♦.లంగనుచునుండు నెం?యుఁజె.లగి♦పొరింబారిఁగొండకాలువల్ ||

48 ద్వి || ♦.అవివేకమున వెఱి ♦పందఁడుమనజఁ |
♦.డవుఁదచుకబుద్ధిభ ♦.యమునకుఁ ♦గలము ||

49 నీ || ♦.భళిభళివి ♦.దివ్యప్రకృతీయెట్టు ♦.శీరాచగిడ్డల.నీవలరెడు |
♦.తిమిక్ర క్రిందదాని ♦.తిలనూపఁబోని ♦.తె ♦.మొర్లవలె వారలు
♦.మొస్తినయ్యు |
♦.వారి రాజస్వభా ♦.నము కొండతుదినున్న ♦.వృక్షముగ్గొనఁబట్టి
♦.క్రింపినరు |
♦.నుడిగాలిమీశ్శిరే ♦.గడు- సద్విగూర్చెగ్య- ♦.మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మిప్పు |
♦.బడని ♦.ప్రభులయ- నేరుపఁ ♦.బడనిపరు- వొ |
♦.రుకిడఁజూడఁగోపని♦.రాగ.రకఁ - ♦.విత్తు |
♦.బడినతీరునఫలమిచ్చి ♦.వారియందు |
♦.నై జముగబెర్గు ♦.శౌర్యము ♦.స్పన్న చుంట |

50 ద్వి || ♦.ఎల్లెడన్ ♦.శుగ్రీవఁదప్పనే.ద్దు♦.రాగములు |
♦.కల్లాడుగురుపుకన్న ♦.హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుఁగవ-లక్ష్మన♦.యభిప్రాయ |
♦.ములతెఱంగుననొకఃప్పడుగుడ్డివౌను ||

52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest, not true, to be true.

Act. v. Sce. iv.

54 Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake and find nothing.

55 What an infinite nock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness!

Sce v.

56 O most delicate fond !
Who is't can read a woman ?

HAMLET

At I s I

57 I have heard,
The cock that is the trumpet to the morn.
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ;

52 ద్వి || .కొన్ని పాట్లరయన.గున్నానముక్త !
 .•లెన్నిక నెత్తన.దృష్టపంతులను ||

53 ద్వి || .•దబ్బటి పోవోట.దనుమనమ్యుడను ।
 .•నిబ్బద్దగుంటకై •.నిజమటెన్దాను ||

54 గీ || .•తవలిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న ।
 .కవికరించనగిన.•యనదల్లు ।
 .కలనునన్నుఁగోలి. కనెదరు-మేల్కొందుకొ ।
 .మఱియునెద్దియైన.•బొజయగుందుకొ ||

55 ప || గుడ్డితనము-తెరువుజూచుటకన్యతోపయోగములగు ।
 చూపులన్మనుష్యుడు కలిగియుండుట దెంతమితిమీరినగుబాటు

56 ద్వి || .పౌరచమత్కార. మైనదయ్యంబ ।
 .•యేరు తెలియగలరె•లనాగమనసు ||

57 ద్వి || .నేడునిక్కంబుగ.నేవినాడ ।
 .•గోడి-నయ్యదియేవే.కువజాటువాడు ।
 .•ఖంగనితనగొప్పకంఠంబుతోడ ।
 .•బొంగుచులేపెడు-నొప్పి•వ్వవేలుచును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

See. ii.

- 59 Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

See. iv.

- 60 The drain of eale
Doth all the noble substance often dout
To his own scandal.

See. v.

- 61 There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy.

Act ii. Sce. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion.

Act. iii. Sce. i.

- 63 To the noble mind.
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమ నీవు-కావిపచ్చడమను
 .గప్పకొనిపభాత.మొప్పమీట 1
 .నదిగొఱుర్పుదిక్కు.నందలిపొడవగు
 .పర్వతంబు.మంచుపై.దిగిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనుగు.బాపపుపనలు।
 .కనుపడుమన్నె.గప్పిననావో॥

60 ద్వి॥ మంత్రయ్యుక్తజెటచు.స్థాపనము
 .సంతయునిదె.నైవగుమెడదు॥

61 ద్వి॥ .కలవు-శాస్త్రములనీ.కలగన్ననోగ్గ
 .పులకన్న.సభికము.పడిమి.మంట॥

62 గీ॥ .దైవమాసమాముదుపలి.తనమునైజ
 .ము-తలపులయెడసంశయ.మంగొనునట్టు ।
 .లెస్సాధారిణంబుగా.నెల్లిపిన్న
 .వయసుకము.వివేకంబు.వడియకుండు॥

63 ద్వి॥ .కనువారుకూర్చుతా.నెకగొప్పమదికి
 .గడు.మేటియీవులుం.గరముబేగలగు॥

Sec. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

Sec. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love grows there.

Sec. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. Sec. v.

66 When sorrows come, they come not single spies,
But in battalions.

Act. v. Sec. ii.

37 Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall ; and that should teach us,
There's a divinity that shapes our ends,
Rough-hew them how we will.

64 (1) ద్వి॥ .ఘనులైనవారలన్.గలిగినవెట్టి
.ఘనఁబెనుఁశోభఁజేయఁకు.పేక్షింపరాదు॥

(2) గీ॥ .అక్కజగపుప్రేమ.యెక్కడనుండునో
.యచటఁగొద్దిశంక.అగుభయంబు ।
.ఎచటఁగిన్నవెఱపు.అదుగుచుండునో
.పెరుగుచుండుగొప్ప.ప్రేమయచట॥

65 ద్వి॥ .వంతులఁదొంగిలిన.పల్కులువేల్పు
.చంతకుఁబోలేవు.చెలఁగియెన్నఁటికి॥

66 ద్వి॥ .ఇడుములువేగులట్లే.వేరహంఁటి
.నడతెంచుకొనికొన్న.చ.జట్టగట్టి॥

67 చ॥ .మనయవివేక మొక్కపుడు.మంచియగునక్రవాఁడికుట్రలు
.బనుపడనట్లు-వెండియును..బాగుగ నేవుచునుండునద్దియు
.మనకొకవైవమేయెదియొ.మానుగదిష్టచునుండుమాటికిన్ ।
.మనపనులెంత మొద్దుగనొ.నచక్క నీమన-మంచునెంతయున్

68 'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CESAR—

Act I. Sc. II.

70 He reads much ;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men: he loves no plays,
As thou dost, Antony: he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything—
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves ;
And therefore are they very dangerous.

Act. ii. Sc. i.

71 But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face ;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

63 ద్వి॥ .కడుబలవంతులు.♦కలహింపనడుమ।

.బడిననీ♦రసులకు.బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుదానెలుగుటచేయొరుగుదెలియుట- వానినేతేసికొన్నచో
నొకమగవానిబాగుగదెలిసికొనుటయగు.

70 నీ॥ .చదువునాతడు♦విశేషమగ-గొప్ప

♦ప.కీడుకు-♦డరయు♦.నెంచేదిజనుల।

.కార్యములంబట్టి-♦కాంక్షింపఁజాటలు

.నీపోల్కిగానము.న్వీనఁడతండు।

♦నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుదావెక్కి-

.గించుకొనునటు-హ.తియును-వాడు।

.చేర్చివైసెననె.తేనినన్నియురి

.కొలుపఁబడినతన.♦యెడఁద♦నీన।

.డించునటునవ్వు-♦.నెంచగ-నటువంటి।

.వాదతమ్ము♦మీఱు.వారిఁగాంచి।

.మనసునందుసుఖము.♦నెనయరుకావున।

.♦వాస్తవముగఁగిడు♦న.పాయకరులు॥

71 త॥ .♦అదిసర్వసాధార.ణానుభవంబె।

.♦యడఁకువలేతాస.కగునిచ్చెన-యట।

.నెదురెక్కువాడ్డుపె.కెత్తుమొగంబు।

.కానిచివరమెట్టి.కడముట్టనతఁడు॥

72 Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council : and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

See. ii.

73 When beggars die there are no comets seen ;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

.విదపః॥నిశ్చేడికిఁ॥బృహ ముద్రిప్పఁ
 .॥బొడఁగాంనుచుండు॥.సంబుదముల
 .దుష్టతుదకు॥నారోహించి.తొలఁగినయట్టి
 .॥నీచసోపానముల్॥.నిరసించుచుండు॥

72 నీ॥ .కడుఢీకరంబగు.కార్యమునేయుట
 .శంతకుసుందున్న.యట్టితలఁపు।
 .సకు॥సడిగల్గు॥సం.తిరమాంతయున్మాయ
 .పోల్కి॥ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు।
 .నేహమందుండి॥యెంతే.శక్తులన్నియన్
 .బొలపుగనడుపుచీవుండు-పదప।
 .డియు॥నిందియింబులా.పయనభంగూడి
 .కార్యా.లోచనంబున.విమరియుండు।
 .మతియుమానవునకు.దరువాతఁగల్గిన।
 .యట్టిస్థితియుమిగుల.సనుభవమున।
 .॥దివిరితిరుగుఁబాటు.తెన్నుననేపారు।
 .నొక్కచిన్నరా॥ష్ట్ర.మోయనంగ।

73 కం॥ కనుపడవుతో॥కచుక్కలు।
 .॥మినుచక్కిన్బిచ్చగాండ్చి॥మృతులైనయెడన్।
 .॥పనివడిరాజులచావున్।
 .గనగుమిగుదనంత॥బయలు.చాటుచునుండున్॥

- 74 Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear ;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith ;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur,
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune ;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat ;
And we must take the current when it serves ;
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువిన్నయబ్బకముల.నింతవఱకు।
 .నాకుఁగనుపడుగొప్పవి.త-తనయిచ్చ।
 .గలుగుఁడప్పని.గతిచావు.కనియబెల్ల।
 .వారల్కుడువెఱపున.కడఁకుచుంట॥

75 ద్వి॥ . మొనసివేఁకినివేఁకి.పోగోలుట్లు।
 కనికరముని. కరమెడఁబావు

76 త॥ . అరయుమనీవెన్నె.వైకమఁ
 బ్రేమకృశించి చెడిపోవు.నెడఁదివెంత।
 మరియాదజూపు.జ.మత్కృతులుండఁ
 .బోవచ్చనమ్మకం.బున-ఁగాన-వెల్లి।
 .నకులు.పరిపడకం.తకుఁజిల్లుకై
 .గుట్టములటు.మ.గోఁటుఁగన్నతుఁ।
 . కొరగెదరు పక్షి.నోర్వకపోట్లు-
 .తలలువాలిచ్చి.దొంగ.తెట్టువలవలె॥

77 తి॥ . నరులకార్యంబుల.నరునొక్కయల-
 .పోటుసదానిని.బొందిననడుపు।
 .సిరికి.నడ్డానిని.జేకొనరేని.యవ్వోదాజీవ.యాత్రంతలోతు।
 .తఱిగినయెడ నాప.దలఁగట్టబడు-
 ని.పుడుతేలుచుంటి మా.పూణ్ వర్షిని
 .మఱియునా.వెల్లువ.నమ్ర నమందవలయు-ఁ
 .దప్పినచోనోడె.దము.పన్నిదముల॥

Act. v. Sce. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not? O error, soon conceived
 Thou never com'st unto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee.

HENRY IV—PART I.— *Act I Sce II.*

- 79 If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work;
 But when they seldom come, they wished-for come
 And nothing pleaseth but rare accidents.

Act. iii. Sce. ii.

- 80 when he had occasion to be seen.
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded:

PART II.— Induction.

- 81 Open your ears; for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks?
 I, from the orient to the drooping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce,

78 మ|| . అకటామిక్కిలి హేయమైన పోరపాటా-
 చింతదొప్పి - యెం!
 . దుకుంగిస్వచేదాదేని వస్తువుల
 నెంతోయోపాదాహానూరణో!
 . హకు-చవప్పా- సుఖభవసూత-
 సుఖజ.నాన్మిక్కిలయరాలోపు-మా!
 . సకనీప్రంబరిమాచిక పోయిదుముడు . గనన్బిరూతల్లెనికా||

79 గీ|| . తలవసేట్లెంతోమాటాడు ♦ సెలపుపోర్తిస్తా!
 . లయిన-చబరి చేయుటలాడు ♦ టయును విసుగు!
 . నల్గురు-వియపుల్లెన-మి ♦ క్కిలిహామగు!
 . ♦ సంసారముగొప్ప శక్తియన్ ♦ ఉంతమాడ్కి ||

80 ద్వి|| . కనబడునాడు ♦ లత్యమునేయబడెడు!
 విరాటడియప్రడు | ♦ ♦ హేయ శ్యామమున ||

81 నీ|| . ♦ కురునీచులవిష్ణు . ♦ కీ మోమక - ♦
 వదంతి. ♦ బిగ్గరమాడ్కిడ . ♦ విక్కి-మూము!
 . నెవ్వరూమిలోన- . నేరూపునుండి-
 వేగి. లాడెడు పడమర ♦ కననోము !

Stuffing the ears of men with false reports.
 I speak of peace, while covert enmity,
 Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

82 contention, like a horse
 Full of high feeding, madly hath broke loose,
 And bears down all before him,

83 See, what a ready tongue suspicion hath !
 He that but fears the thing he would not know
 Hath, by instinct, knowledge from others' eyes
 That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

84 She either gives a stomach and no food,—
 Such are the poor, in health; or else a feast,
 And takes away the stomach, such are the rich
 That have abundance, and enjoy it not.

- . నాటపాగుజ్జమన్తా • దుపుగాజేసి
- ♦.భూకందుకంబునం ♦.బుట్టపనుల।
- . • దెట • చు • చుండెద- నెక. దెగపట్టినిందలు
- . న్వరినానాల్క- ల • స్సలుపుచుండు।
- . ♦ కల్ల వాతలుజనముల. కణ= ములకు ।
- ♦.జొనిసియెల్ల భాషల నవి.యనుచునుండు।
- . ♦ గావలిచిటునగవు క్రింద. గడుచడంగి।
- . జగమునొప్పించెడి పగనం. శిగఁబలికెద ॥

82 ద్వి । . ముంగటిదెల్ల • దొగ్గి. • బుసకగొల్పినడిచె।
 . • లంగఁబ్బడు తేజి. లాగుచుచ్చరము॥

83 గీ॥ . సంశయముకెంత . ♦ సన్నగమనాల్క।
 . కలదొ • చూడు తనకు. దెలియనట్టి।
 . దానికడలు వాడి • తరులచూపులనెల్ల।
 . నదియసంభవించె • నని నిజముగ॥

84 గీ॥ . ఆకలెంతోగొలిపి దై వ. మన్నమిడిదు।
 . వెలుయునారోగ్యమునఁ గడు. బేదవాడు।
 . కదిసిబువ్వచొసంగి యం • గదఁజెటిచెను।
 . • గుడువఁజాలఁడు భాగ్యవం • తుఁడు-కలిగియు •

HENRY V.

Act. I. Sce. II.

85 For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

86 so work the honey- bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts ;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot uppon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent- royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singling masons building roofs of gold,
The civil citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy bardens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to executors pale
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . • కృమత • సుక్తమ మధ్యమా • ధమవిభాగ ।

. • ములయెడ త్తొరత సము సం • పూర్వ సహజ ।

. కావిన్యాసమున కను • మూలముగను ।

గా • సవత్స కమూఛకాన • దలుకుండు ॥

86 సీ॥ . • పట్ట పక్షై పా • టు. పడుచు పక్షి నెట్టి • గలుసహజంబుగా • దెలుపురాజ్య ।

. పాలపద్ధతి • వానిలో రాజగు. నొకటి - తక్కినవి • యు. ద్వోగి జరము ।

. లం-దు- • పండనవిధి. నా • చరించును గొన్ని • వాటిజ్యమున గొన్ని • కిరొవు ।

. వాటికొన్ని • యోధుల. మా • డ్కి • సంతాపు. మొక్క దొ • చి • స మ్మా • లీలు ।

. సరిగి రాజునకు • స. మహిళలను - నానించు. రాజ్యవైధనమున • దే • జరిగి ।

. కనుగొను • బొటల • దనగిరి • రుకిన్యల్లు • లిల్లులను. ర. వంత యెన ।

. గుడువబోనక తేనె • బిడి చెడి • పాచుల • బరువులతో వంగి. ద్వార మందు ।

. గుంపుల • గూడెడు. కూలివాండ్రు • గొంచె. మైన • బాటానరించ • కాపులించు ।

. కోనుచున్నెల్ల • జడియున్న. పనికిరాని ।

. నిండుసోమరిపోతుపై • మండిపడుచు ।

. వానిసం • యునుగితేయు. వాండ • చేతి ।

. కప్పగించెడుగొప్ప • న్యా. మానివతిని ।

- 87 't is ever common
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce. i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward conciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I. Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it ~~disperse~~ to nought.

Act. v. Sce. ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .♦తలఁగి జనంబులు.తమయున్ని-పట్లు।
 .♦మెలఁగుచునుందురు.మిగుల వేడుకను॥

88 ద్వి॥ .♦మేలితెల్విగలచి.శ్రేష్ఠయింగ్లాడ।
 .నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి♦చచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.పన్నపులందునసారమెన్నఁగా।
 .బొరుగుననున్న♦దుష్టు ♦కడు.పన్నవల్లభుఁడ♦బెందలాడ-య।
 .తైరుపుశరీరసౌఖ్యచూఁగి.దిందు♦గృహి-స్మనకొర్కె-లెల్లఁజే।
 .కురునటువాఁడుమే♦లితెట.గుర్గురుపై కనుపచుకఁబెండియున్॥

90 ద్వి॥ .నరియూ.నొడఁబడికల్.జతపడకున్న।
 .నెరపుమేల్ కొంతవ.నితపల్కొ-కళ్లు॥

91 ద్వి॥ .నీటిలో♦గిఱినలె.నెగఁజెనుగొప్ప।
 .సూటిగఁజివరకు.♦సున్నయావటకు॥

92 ద్వి॥ .అన్నిదప్పగుణంబు.లందునభయము।
 .కన్నఁబాఁతైనది.కన్గొన-లేదు॥

See. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such.
Confounds the tongue and makes the senses rough.

See. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit :
- 95 So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep, or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship.
- 96 For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contrary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace.

PART II—

Act II. Scene IV.

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వీ. .అందఱుండొరకన.మట్టిది-నాల్కా-

౧.గిరించికిలాగునిం.దియములం ♦ గలంచు॥

94 గీ॥ .సోయాగంతై న మూయమ్మ సుగుణములను!

౧. దేవుని అలనాడు నాకును ౧. అలిగి పోయి.

• నెట్టమొక్కలు పనికై వ. ♦ నీళ్ళవాలు

నరసమహాపెళ్ళు గ్రంథము. అరచియింతం.

95 గీ॥ . బేరమాణెవరూ పూలు. పెండ్లిముఠాకొ!

•అనుబంధములకయినంతవఱకును అనుబంధములు 2, 1

మధ్యచతుర్థాది ప్రాంత. బహుశక్తి.

౧. బెండ్లపాటి ముగ్గురప్ప వీలువగలది॥

96 గీ॥ .బలిమి కోనరింపఁ జదివెం.సి.తి♦నరకము।

••కలం బ్రతుకున-పాటియు••శిష్యులుచేయుదుము।

•నలుపు-నిష్ఠానా పాఠము-చరిగిన-చది

•సంతకము-♦దివ్యశాంతిని..♦సంతరించు॥

97 గీ॥ .ఇట్లు అనాక పువై యిడి నెనగురుగలు

• ముఖ్యంగా జైలరు-వేరవి. మ. ను ౪-౬ లక్షలు.

చలిమెయ్యి • సీతమ్మ • సీతువు • కలుగు-నట్లు

• లోనునందలు-జోకలు-మునుపునలె.

Act. iii. Sce i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

Act. iv. Sce. ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in handi-
craftsmen.

PART III—

Act. I. Sce. IV.

101 'T is beauty that doth oft make women proud ;
'T is virtue that doth make them most admired ;
'T is government that makes them seem divine ;

Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాఁతెడు .నోఁతె ననీరు |
 .మునినూపునఁ దోహ.ముద్దాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .బందిలి- తనివిలేకుండుటకన్న |
 .నొద్దె నవఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహ దుష్కాలము- శిల్పలయోగ్యత నరకు సేయఁబడ లేదు.

101 గీ || .స్త్రీలఁదఱచుగర్భింపఁ జేసెడునది |
 .సాగను-వారలమిక్కిలి .సాగడఁబడఁగ |
 .నలుపునదిసర్వణంబు- వేల్పులుగవారు |
 .తెలియఁబడఁజేయునది ♦జితేంద్రియతవఱియు ||

102 ద్వి || .వాఁతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట- శోకంబు |
 .లోతుఁత్రగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే.సిన- గొట్టెపిల్ల |
 .పొగఁబదానివె .బడఁబోకపోదు ||

Act. v. Sce. vi.

- 104 Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII—

Act. I. Sce. I.

- 105 anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

- 106 New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

- 107 Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦దురితంబుఁ గలవది .♦హృదయం ♦సద్దియము ।
 .♦బరి- యెల్లపొద- రాజ .భటునిగెఱిమ ॥

105 ద్వి || .చెలరేగుగుట్టము .చెలునగునల్క ।
 .యలయుఁ దనంతట .నాఁపనియెడల ॥

106 ద్వి || .♦అనునఁజెప్పఁజూ.త్నాచారం ♦వషపా ।
 .సకలమయ్యు- ♦సీ.చంబగునేని ॥

107 సీ || .వీణవాయించుచా .♦స్థయసుపాటంబాడి
 .వృక్షంబులనృంచు .వేరుకొనిన ।
 .♦సగళిఖరంబుల .♦న్నమృదులుగఁజేసె-
 .నతనిపాటకుమొక్క.లలరులొదవె ।
 .జగముకిన్ను న్వాస .జల్లులుగావించె
 శాశ్వతంబైనవ.నంతయుతువు ।
 .వానినాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువు
 సమ.ద్రవుతరంగములు ♦సై.తమ్మువాని
 తలలువాలెచ్చ- మఱియు.దాపునఁబండెడు ।
 .బరగునట్టి మహిమ.పాటయందు ।
 .గెడపువంత-మఱియు. నెడదదుఃఖమును ।
 .గునుకు.నదియఁగాక .వినుచునమయు ।

See. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have
Stood here observing him. Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple ; straight,
Springs out into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast hard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself.

Act. iv. See. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water.

Act. v. See. iii.

110 Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెదలు ము .ద్దాడునడకువ ।
 ,♦మొరటులయెడఁగోపమున రేగువియు ॥

(2) నీ || .♦విభుడ- వానింగని. పెట్టించు మేమిట
 .నున్నార -మెత్తియో .యొక్క వింత ।
 .♦తిరుగుబాటతనిలు .ద్ది ♦న్నె లకొనియె-
 నా. తం ♦డొడుగట రెడు- .కెం ♦డి- యులికి ।
 .పడెడు- దబ్బున నాగు- .బోకించు నేలను-
 .వివ్రాట- నాని .వేలున తెలి ।
 .♦కణంబై యెడలెచుక- ♦నొక్కట యెట్లు పాటున
 .వడినడచునోరు .వానిలుచు ।
 .చనచు గుండెబాచు .కొనెనుగట్టిగ- మఱి ।
 .యొక కత్తికి జంతురునెడనడచ ।
 .కన్నునెచు గుండు- .గడువిచ్చె మూలగు ।
 .♦గతులనాచి యెట్లు .గంగోమేము ॥

109 ద్వి || .జనుల చెడుగు ♦శిలా. కురమము ♦మనెడు ।
 .మనమనీటన్వారి .మంచివ్రాసెవము ॥

110 ద్వి || .నైచలేనట్టి దు.జకనములుమిగుల ।
 .గాపాడువారినే కఱవఁజెగింతు ॥

- 111 't is a cruelty,
To load a falling man.

KING JOHN—

Act. I. Sc. I.

- 112 For new-made honour doth forget men's names.

Act. iii. Sc. iv.

- 113 Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest: evils that take leave,
On their departure most of all show evil.

- 114 A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as boisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up.

Act. iv. Sc. iii.

- 115 Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum;
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || .పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత ।

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది •కూళతనము ॥

112 ద్వి || .కొంత గావబ్బిన .గొప్పతనము ।

.•మనఁగలిగినచేడు .మనజులపేర్లు ॥

113 గీ || కఠినమాసంకటంబు చ.క్కఁబడకమును ।

.ముందు- నాకోగ్యమబ్బుని.మాసమునందు ।

.గూడవడియగు- నెడఁబాయు.కీడులెల్ల ।

.వానిమల్లదలన్గిడె .•కానిపించు ॥

114 గీ || .న్యాయముఁ దొలుగుచేయచే .•నపహరింప ।

.బడిన•స్వపదండి మెటుపొందఁబడెనొయల్లు ।

.•నిర్వహింపఁబడునది- నెం .జియును- జూలు ।

.నట్టిచోనున్నతఁడుదేని. నైనఁబట్టు ॥

115 గీ || .వానిమోసపుచ్చు .•బాష్పను లోనమృక్తుకు !

.•దుమక.గూడనట్టి .తడిఁజెలంగు ।

.అందు•శరమలనడు .తఁడునేరమాలేమి ।

.నెరులేల్లగకది .కనుపలుచెడు ॥

KING LEAR—

Act. I Sec. I

- 116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;
Who cover faults, at last shame them derides.

Act. ii. Sec. iv.

- 117 All 's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so.

Sec. v.

- 118 O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master.

Act. iii. Sec. iv.

- 119 Thou 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

Sec. vi.

- 120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .♦తటివిష్పమోసము .దాచిన- దెగు |
♦మఱుగిడువారివే .మఱుసిగ్గు ♦తెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేకమరసిన-దట్టాలవృద్ధ |
♦తవివరించినదెల్ల .దప్పగాఁబోడు ||

118 ద్వి || .♦ములుచలకుఁగమంతఁ♦బొరయు♦నిక్కట్లు |
♦బడి♦యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ||

119 గీ || .♦థల్లుకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు |
.దానిఁదప్పకొనఁగ-ఁగాని-♦ఘోష |
మీఱు♦కడలిసీదు.ఁతటిపోవుటకడ్డ |
.పడిన నెల్లునెదురఁ.బాతెదీవు |

120. ప || తోఁడేటిమచ్చికయు-గుట్టపుటారోగ్యము-
చిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును
నమ్ముకొనువాఁడు వెంగలి-||

- 121 When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship.
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i.

- 122 Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.
- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;
Else oneself mate and mate could not beget
Such different issues.

121 నీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ

మన. శోకములుండుట. జూచునపుడు।

. మనకున్న యూషద. ల్మన . శత్రువుగ

మన. మెంచెద మరుదుగ. నెవ్వఁడొంటి।

. యరటిలునాతఁడెంతో కుందుమనమందె-

. కాని-దఃఖముకట్ట. లోననున్న ।

. సమయమునన్ . సైచు సహవాసమగ్నిన. తఱి-

. నిడుమస్మది. దాటు-వఱియు।

. నెంతయులకన- మఱి. యెంతయల్పముగనా ।

. భాధయు. వృథు కన. పడుచునుండె।

. నన్ను నెప్పుడు వంచు. చున్నయయ్యదిజేని॥

. గూడనగిగెబట్టి. కుంగివేయ ।

122 ద్వి॥ . మనఁసాధనంబులే. వఱిపించుమనల ।

. మనలోఁజ్ఞమనకు మే. ల్మ తినిపూపించు ।

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనలఁ . బిల్లలీగలను।

. గూలుచునటులాట. కొఱకుఁజంపెదరు॥

124 గీ॥ . మనస్వభావమేలు . మనమెంతయునెక్కుగ ।

. రానిదైవ-మట్లుకానియెడల।

. మాటకుండునాలి . మగలంతభేదమున్ ।

. గలుగుపిల్లలనిటు . కాంచుటెట్లు॥

Sce. vi.

125 Come on, sir, here 's the place: stand still.—
How fearful
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low!
The crows, and choughs, that wing the midway air
Show scarce so gross as beetles: half way down
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade:
Nethinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock,— her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I 'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

125 నీసమాలిక || .అయ్యరమ్మి ద్ది యె.యచ్చోటు- కడలక

.నిలుచుండు- మంఠక్రింది .కినిజూపు|

.బజ.ఁచుటయెంత ఁభీ.కరమెంత

తలత్రీప్థ.గానుండు- పగుమనె.గయుచునున్న|

.కాకులు మఱిసీటి.కాకులు బొడ్డంక.లట్ట

చిన్నవిగఁగ.స్పట్టుచుండె|

.నూరుగాయలకటు .లుపయోగపడు

నొక.విధమగు మొక్కల.బెలుగువాండు |

.క్రిందిసకమతోన .వేలొడెడున్-

ఁఘోర.వృత్తి- నేననుకొని.యెదనతండు|

.తనతలకంఠెంత .నగఁగానించెడు-

.ఁమున్నీటియొడ్డున .బోవుపెత్తి |

.ఁచుంచువిధమునఁగో .తెంచెడు-

ఁలంగరు.వేయుచుండిన యల్ల .పెద్దయోడ|

.దానిఁదోనెఁవితాన .దక్కువకాబడె-

.నదియులంగరు గుఱు.తట్లుకంటి |

.కందకకడుండు.దయ్యె- ఁనట్లొడెడు

.గులక రాలకొరసి .ఘోషఁబెట్టు|

.ఁకరడమంత పెద్ద .గావిరబడఁజాల |

.కుండె-నింకఁజూడ .నొల్లనేను |

.మిగులనొకుదల తి.గిగెడు-గొఱతవదు |

.దృష్టిదొర్లుదల్ల.క్రిండుఁగాన |

126 When we are born, we cry that we are come
To this great stage of fools.

Act. v. Sce. iii.

127 The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us.

128 Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman

129 The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

Act I Sc I

130 The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay.

Sce. ii.

131 That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts :

26 ద్వి॥ .చనుదెంచితిమిపిచ్చి.జనులఁరంగమున ।
 .కనియేడ్చెదమఃపుట్టి.నష్టదుమనము॥

127 ద్వి॥ .మన చెడుగులనుండి.మనలక్ష్మిండు ।
 .సనువునన్నెదరుఁనా.యమగుఁజేపతలు ॥

128 ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె ।
 .కుత్తక-స్త్రీకది.గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ .మనముఁకఱినాఁసరఁభర.మానకుఁగాంగి ।
 .పల్కునదితోఁచినదిచెప్ప.వలయుదాని ।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు ।
 .మనముపెన్నలమంతగాఁగఁగనముమనము ।

130 గీ॥ .మతక్యకాలంబులొనఁగుని.మలధనంబు ।
 .తిసరుచుండెడుమచ్చపొ.దనియశంబు ।
 .జనములదిహొక్కిగాఁబోవు.సమయమందు ।
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్ననఁవారు॥

131 ద్వి॥ .అథములలోమన.మనుకొనునోమి ।
 .యనికులయెడభయ.మనిసించుకొనెడు ॥

 Sce. iii

132 Teach thy necessity to reason thus ;
 There is no virtue like necessity.

133 gnarling sorrow hath less power to bite
 The man that mocks at it and sets it light.

134 O, who can hold a fire in his hand
 By thinking on the frosty Caucasus ?
 Or cloy the hungry edge of appetite
 By bare imagination of a feast ?
 Or wallow naked in December snow
 By thinking on thristie summer's heat ?
 O, no ! the apprehension of the good
 Gives but the greater feeling to the worse
 Fell sorrow's tooth doth never rankle more
 Than when it bites but lanceth not the sore.

Act. ii. Sce. i.

135 the tongues of dying men
 Enforce attention like deep harmony :
 Where words are scarce they are seldom spent in vain,
 For they breathe truth that breathe their words in
 pain.
 He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్కనినీయవసరములెలంచు ।
 .మక్కటకంబెయో.గృతవతిలేదు॥

133 ద్వి॥ .కజవజాలదుగుఱు.గావించు.వంత ।
 .సరకునలుపక హా.స్యము నేయునరుని॥

134 సీ॥ .మంచుకొండ నెవండు.మదిగోన.గలపోసి.
 .యశారశనచేత.నగ్గిదాల్చు ।
 .నాకలి.యంగద.నంటునంచునకు
 .మొ.గంబుమొచ్చించు-లే.క-బలువిందు ।
 .గూరివియూహించు.కొనుమాత్రమున ।
 .లక-మండువేసవివేడి.మనుననిడి ।
 .మాగకీషంబు.హి.మంబునదినమొలం
 .బొడ్డాడు-నటుకాడు.పొమ్మమరిది ।
 .నెన్నుకొనుటచెట్ట.నెంపొచ్చెనునుతిర ।
 .కూర్గొనెనవంత.కోటబాధ ।
 .గజచునప్పటివలె.గావింపనేరదు ।
 .పుండుబల్లెముమెయిబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారినాటకలు.శ్రద్ధ.సుగానముపోల్కిలాగు.వా ।
 .కున్నట్ల.శక్తిగ్గునెడ.గొంచెమురిక్తగజెల్లు-బాధ.ను
 .గ్ల.చ్చరియించువారు.సూ.తురు.కప్పటకెద్దిలేనివా ।
 .దెచ్చటనై.న.మచ్చికమ.తింలవినంబడుచుండుగావునన్॥

136 The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here ;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ .కుంకుచున్న పొన్న-కొసముట్టుపాటయు ।

.వెనుకకుఁజవిగొనెడు.సింఁడివంట ।

.కరణిగులనింపు.గాఁమను-ఁగడునెదన్ ।

.వ్రాయఁబడు-ఁగడిచిన.వానికన్న॥

137 ద్వి॥ .చిన్నముసురుఁమన్నుఁ.శరము-కాని-వడి ।

.బన్నినట్టిఁతుపాను.శ్వరఁగడతేలు॥

138 ద్వి॥ .ప్రసతిఁత్రేబ్రతుకువా.రలఁజచ్చవార ।

.లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతితుఁమృతుల॥

139 నీ॥ .ఎఱుఁగవాడేవుఁబ.రీక్షించుచూఁడికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు ।

.గిరిందిజగమువెలిఁగించుచున్నవ్వడు

.దొంగలున్వెండియుం.నోచువాండు) ।

.కన్నడికఁఫికము.గాఁజెరలాడెదన్

.హత్యలగ్నావులై .హతములనిట ।

.గాని-యీక్షాఁకందు.కిముక్రిందు

నుండివాఁడెప్పుడు పాఁచీ.వృక్షదృష్ట ।

.శిఖరములఁ బ్రకా.శింపించి ప్రతిదుష్ట

.వివరమునైన .వెల్లుఁబొడుచు ।

.ఁజంపుటల్.దోహములపుడ.సహృదయ ।

.కంబులుదమఁపృష్ఠ భా.గములనుండి ।

.మాపుపచ్చడము తొలఁగిం.పఁబడనిలుచు ।

.వడఁకుచుఁదమంత బోడిగ.బట్టలేక ।

Act. v. Sce. i

- 140 The love of wicked friends converts to fear ;
That fear to hate : and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death.

RICHARD III —

Act. I Sce. III.

- 141 the world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch :
Since every Jack became a gentleman.
There's many a gentle person made a Jack.

Sce iv.

- 142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night.

Act. ii. Sce ii.

- 143 that deceit should steal such gentle shapes.
And with a virtuous vizer hide foul guile !

Act v. Sce. ii.

- 144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .•చెనఁటిచెలికాండ్ర • నెమ్మిమా.అనువెఱపున ।
 .కాభయమనహ్యమున కన.హ్యంబొకనికి ।
 .ఁగానిలెకి•ద్వరకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .వఱియు•హనికిఁగగుచట్లు .•మరణమునకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెడె- తేగవాలగ .నాహసిగప ।
 .కున్నచో•జగునయెరలి.న్పుండె- నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే • నెరువఁబడిరి ।
 .•తక్కువారుగఁబల్కుదు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .•ఋతువులమాచూరి .ద్రించుగంటలను ।
 .•వెలిరేబవల్లెగా .వించు•నట్టిట్లు ॥

143 ద్వి॥ .•వంచనసాధురూ .వెంబులనుండు ।
 .మంచివేషమున దు .మాగఁగముందాచు ॥

144 ద్వి॥ .•పఱచునేంట్రింత •జ.వముతోడనాన ।
 .దొరలవేల్పుల •నలం.తులతేండ్లఁజేయు ॥

Scē. iii.

145 Conciēce is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOUR'S LOST.— *Act I. Scē. I.*

146 Why, all delights are vain, but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

147 Study is like the heaven's glorious sun,
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name.

145 ద్వ || .♦భీరులువాడుల ♦.పితమెథమ౯ంబు |
 .♦భీరులనాఁప ♦వి.నింపఁబడెదొలి ||

146 గీ || 'బౌర♦విశలువేడ్క.లన్నియు-నౌగాని |
 .యెద్దియిడుమతోఁగ్రగ.యింపఁబడుచు |
 .♦నెగులుకలుగఁజేయు .♦నిచ్చలునద్దయి |
 .మిగులవ్యభాముగఁబ .అగుచునుండు ||

147 సీ || .మిగులవెల్లుచునుండు.♦జగముకన్నంబోలు
 .జదువదిలోఁకుగ.వెదుకఁబడదు |
 .♦దునుకె నచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
 చప్పలిదశకాసములచప్ప |
 .♦పడనియెంతయుం .బొటబడిన
 యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము |
 .కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేనొసంగు
 జ్యో.తిషికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

.♦కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను |
 .జూచుచువ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి |
 .♦పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి.పేరుతప్ప |
 .మఱియునున్నా ♦మ కరణమొ.నరుచునెల్ల |
 .గురువునేదై సఁ బేర్ జత.వరచఁగలఁడు |

- 143 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits.

Act. ii. Sce. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sce. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sce. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness.

- (2) Folly in fools bears not so strong a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply,
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసినవారికి |

.గడుగొంచెపు మెదడులుండు - ఘనరుచ్యములౌ |

కడులుబలిపించు బ్రక్కల |

.వడి- నైనన్ - బుద్ధిపాట.చమః జేషగొట్టన్ ||

(2) ద్వి || .కనువిమమఃకా .నామ.నముకొనబడెడు |

.ననదపతకకునాన్య - ననబడిపోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టఁదెగించెడు .కలుయెఱుదును |

.వ్రాయుటకు- వల్పునిట్టూపుక.లాయనతన |

.మసిగలుప-కొర- విదపఠ.క్రెసచెఱును |

.లాగువానిపట్టములు- కూ.శ్రేణరఁగించు ||

150 (1) ద్వి || .చిటుతపాయముకన్న .నిగారమునకు |

.మరగుగభీరత .స్మంజించువలపు |

(2) గీ || .తెల్విమిరిమీటి విచ్చియె.త్తి నటువంటి |

.ప్రాజ్ఞలందలి యవినేక.మజ్జలదగు |

.చెట్టకంటెను మఱియొక.మెట్టమీఱు |

.పెంగలితనంబు నంగూడ.పెలకలదని |

.జ్ఞానశక్తి నిరూపించు .గోదకనుక ||

(3) The tongues of mocking wenches are as keen.
As is the razor's edge invisible,
Cutting a smaller hair than may be seen;
Above the sense of sense; so sensible
Seemeth their conference; their conceits have wings
Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
[things.

(4) Your wit makes wise things foolish:
With eyes best seeing heaven's fiery eye,
By light we lose light: your capacity
Is of that nature, that to your huge store
Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

Act II Scene II

151 (1) the innocent sleep:
Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
The death of each day's life, sore labour's bath,
Balm of hurt minds, great nature's second course,
Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ॥ .కంటిక గడనంతసూ .త్తంబువెండు॥
 .కయును దెగ వేయుమంగలి .కత్తి మొనకు॥
 .మించివాడియగు న్వెక్కి .రించుపడుచు॥
 .చెలులనాల్కలు- వారల .శలుకులుమఱి॥
 .తెలిసికొనుటక సాధ్యమల్ - .కలపువారి॥
 .తలపులకుతెక్క- లవ్వెము.ల్కులందుపాకి॥
 .రవలగాలిమనసుమింను .రయముచేతి॥

(4) గీ॥ .అజ్జలంశేయుఁబ్రాజ్ఞుల .నైసనీదు
 .తెల్వి-బాగుగొంగన్నుల .దొరికిమనము॥
 .జగముకన్నుఁగొనంగొన్న .సమయమందు
 .వెల్లురుంగోలుపోదుము .వెలురుమెయి॥
 .నట్టిరై జమనీశక్తి .కపరియుండె॥
 .నెలివిమూలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి॥
 .కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీ.గల్లునవియు
 .నెల్లనీమహాజ్ఞాన .మృత్యుకిన్దు॥

151 (1) గీ॥ .నీగి నెఱుంగనిదిద్దర- .చిక్కువడిన॥
 .జాలివడుకనిమాలిని. సరిగనల్లు॥
 .ప్రతిదివసజీవి తంపుచురి.ణము-పెద్ద॥
 .బడలుపాటు స్నానము - గింటు.వడునెదలకు॥
 .మందు.బ్రతుకువిందున మేటి. మనుపుఁగూడు॥
 .ప్రకృతిగుణములరెండవ. పథముమఱియు॥

Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifyng nothing.

MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sce I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do.
 Not light them for themselves ; for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were all alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 But thanks and use.

Sce. v.

153 Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచునీడ - రంగమునంగింజ ।
 .కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।
 .పాడుపాత్రము - గడ.బడమెందుకాన్పుత ।
 .కువుగ వెడగుచేను .దువఁబడుకత ॥

152 నీ॥ .బిరుచుదైవము .మనయెడఁ -
 దివిటీల.గుఱిచి మనమునేయు.కరణి.వాని ।
 .కైవానివెలిఁగింపఁగడగము -
 మనసన్య.ణములు బహుల్పక.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును.మన .కవియులేకుంటయు -
 .నొక్కటే-బ్రతుకులు .నొప్పుమీఱ ।
 .జేయఁగఁబడవుమం.చి శ్రయోజనములకు.దక్క-
 బ్రకృతియు స.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .బొదుపుఁగలకేవల వితాన.నదియునప్పు ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.యెరపు ।
 .పెట్టబోవదు తా.నొక్క.పీసమైన ।

153 ద్వి॥ .తెక్కగీండ్లుమనసం .దియములుమనకు ।
 .నెక్కొలుపవుమేలు .నివ్వఁబన్ని.॥

Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe.

Sce. ii. .

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl , more o' that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy.

- 156 Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves.

Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself.

Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine
But only hope.

- 159 And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies.

154 ద్వి । .కూమిలాగున్నది .కూమికాబోవ ।
 .దోమికారెండవవంత .నొదవించుచుండు ।

155 మధ్యాక్కట . . . పరిహాసమాడవచ్చుముని .వరులనై నబ్రభువులద్ది .
 .సరసంబువారిలో . గాని .స్వల్పలనెంతయోతప్ప ।
 .పరునంబుమాత్రమో నెద్ది .వాహినీనాథులపట్ల ।
 .బరగునక్ర హాపవాదమయి .భటులగు వారియందదియె ॥

156 ద్వి ॥ .న్యాయాధికార్లు .చౌ .కృముసల్పనపుడు ।
 .నాయమోదొంగత .నముతస్కరులకు ।

157 ద్వి । .ఎవుడు తెలివిగోరు .నెంతయు వెలుగ ।
 .నవుడు తనుందానె .యదిదూఱుకొనెడు ।

158 ద్వి । .వనటపోందినయట్టి .పారలకొందు ।
 .ననులేదునుంతయు .నక్రందానతప్ప ।

159 ద్వి । .తొక్కినఁజేడవు .దువునొప్పికెందు ।
 .నక్కజముగఁజచ్చు .నవుడనువవతె ।
 (49)

Sce. ii.

- 160 No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act I. Sce I.*

- 161 You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care.

Sce. ii.

- 162 If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions. I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree.

Sce. iii.

- 163 An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart.
O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ । .కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు ।

.చాటలేదునిండె- .జాటునుండి ।

.చాడికొట్టజూచు .స్వచ్ఛమానీరి ।

.దూటునాల్కగట్టి .దొరికలండె ।

161 ద్వి । .రాగమునీకుగా .రవమునఁమెందు ।

.జాగ్రత్తగొనునది .జారవిచ్చెదరు ॥

162 ప । చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్లగోవురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల
మేడంగును- చెప్పనట్లుచేయువాడే మంచిగురువు- చేయఁబడు

టకు మంచియేదియో యిరువదుగురకునే సుఖపుగా బోధించఁ

గలనుగాని నాబోధననుసరించువట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానైన

నుండఁజాలను- మనుజునియింద్రియ శ్రవ్యత్తివివేకముచే నడ్డఁబ

డుఁగాని- కామము వివేకము నోచుకను ।

163 గీ । .పరమపావనసాక్ష్యంబుఁ .బల్కుదుష్టు ।

.చిటునగవుమోముఁగల్గు శట.క్కరికిసాటి ।

.లోనఁగుల్లియుఁ బైకండ .మైనపండు ।

.కిల్లబయటికినెంతసా .గనుగనుండు ॥

Act. ii. Sce. vi..

All things that are,
 with more spirit chased than enjoyed,
 Like a younker or a prodigal
 The warfed bark puts from her native bay,
 And embraced by the strumpet wind !
 When the prodigal doth she return,
 With weathered ribs and ragged sails,
 Beggared by the strumpet wind !

Sce. ix.

165 Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit ? Let none presume
 To wear an undeserved dignity :
 O ! that estates, degrees, and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Were purchased by the merit of the wearer !
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command ;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour ; and how much honour
 Would from the chaff and ruin of the times,
 Be reaped and varnished !

164 త | .అగుభవింపగఁబడ.వాఁశ్శతోనెట్లు.
 వస్తువుల్వేటాడఁబడెడునోయట్లు |
 .తనఁతావునుండిక.దలువన్నెమీఱు.నాఁవ-
 ఁదూఁబటిఁజిండి.నాఁగోఁడెకాని |
 .ఁయనువుననెటుబిగి.యన్ గొఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలఁజెక.ర్వలిచేత-మఱల |
 .ఁజనుదెంచునెటులెల్లచా.ఁయలమిగుల
 .ఁధ్వంసంబుగానింపఁబడుచునయ్యదియు |

165 సీనమాలిక. || .ఎనరుయత్నింతుర.ద్వప్తముఁన్వొచింప.
 .ఁనహఁతలేకమ.ర్యాదఁబొంద |
 .ఁదగనిగౌరవమునొందఁగ నెవ్వరైన
 .ఁస్వ.తంత్రింపఁజనదు-ఁనా.శ్శ్యములు-పర్వ |
 .లు.మఱియుద్యోగముల్-.దుమూఁగఁము
 గనందఁబడనిచ్చఁ-వెండియు.నన్వచ్చమైన |
 .ఁవాసి-యొగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడె.నేని
 .ఁదిగంబరు.లెనయెంధ |
 .ఁతొచ్చాదితులవుదు- .రాజగుతోఁబడి
 యుందురెందఱొయూజ్ఞ.నొసఁగువారు |
 .ఁనత్ప్రతిష్ఠాద్భవ.స్థానంబులోనుండి
 యెందఱధములులే.కేఱఁబడుచు |
 .నుందొ-కాపులు-మఱియునుగొప్పతనమొర |
 .తఱులొనచిఁనట్టి.చెఱువుచెల్ల |
 .ప్రొవునందునుండి.కొత్తగావచ్చియ |
 .నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ |

166 The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny.

Act. iii. Sce. ii.

167 (1) And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song

(2) Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.
It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the cradle where it lies.

Act. v. Sce. i.

168 soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి ! .పొరపాటుకాబోదు .ఘోరవృత్తమాట ।
 .పరిణయంబురియునా .భాగ్యముకతన ।

167 (1) ద్వి ! .ఇప్పటికిన్నె .కేంద్రనిదలఁపు ।
 .దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైనఁబొస ।

♦ శరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము । ♦

(2) వల్లవి! నన-గామవధని- నిసనిధావమగరీ । నన ।

.అను-రాగమెచట. బొడముతెల్పుమానా । కను ।

అనువల్లవి! సనిధనీన- గమవమగరీ॥ నన ।

.మనమునంద- మొగమునందా॥ యను ।

చరణము 1 పామపపప- నీసరిసనిధప- వధనిధావ మగారి మగారి ।

.కాంచబడియె- నెట్లులెట్లుల- .బెంచబడియెఁజెప్పుచెప్పు ।

2 గగగగామాపమా గమవదని దావమగరీగరి ।

.కనులఁబుట్టివఁగాబడియె నదిమేవఁబడఁజూపువ ।

ససనీధనిసారీగమా- సానిధావమగరిసా । నన ।

.సనురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు॥ అ ।

168 ద్వి ! .తగుదఁజ్జులేమి- పదంబడిరేయి ।
 .మిగులఁదీయనిపాట .మేలంతములకు ।

169 do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ,
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

169 సీసమాలిక || .అరయుముచెరలాడు .నడవిపసు లమంద.నై న-

వెట్టిగదాటు చ్చటచుచున్న ।

.పరికిమప్పరియట్టి పడుచుగుట్టపు

పిల్ల.కడుపునుఁగాని .బాఁతాఁటిచకవి ।

.విరిన-లేకవ్వాని .వీనులకేదాట.మైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతసీపు ।

.పరికించెదాపాట .పరిసరయ్యవి

నిల.బడుటయు- నవ్వారి.వాఁపిచూడ్కి ।

.కడుమెత్తి బడుటయు. .గినుకనే-

కవిపన్నె.మోల్లచిగిచెడు .రాళ్లగవగు ।

.నం-చెటువంటిమొదైన- నెంతటికూళ.యెస-

మఱియునెట్టి.యలుగువంగల ।

వాఁడైన-బాటయు.ప్పటికి మాచెకపోడు

.వానిస్వభావంబు .గానవిద్య ।

.నెఱుంగుండినవాడు- మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాడు ।

.దోపుడులు- గుట్రిలును- నృప.రోహములును ।

.సల్పదగు-వానిభౌనము .ల్పపుమాప్తి ।

.బ్రాహ్మగొడ్డంబులు- మఱియు- సతనిమనసు ।

.నరకమటుఁఫోర- మాతని.నమ్మరాదు ॥

170 గీ॥ .ఎంతదూరమాచిటత మ.యినపువత్తి ।

.పఱపుచుండెడుదనదగు .కిరణములను ।

.మంచిపనియట్టులన్ బ్రకాశించుచుండు ।

.మిగులదుసూరగా మయినట్టి.జగమునందు ॥

171 The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better a musician than the wren.
 How many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection !

This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler : 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid.

WIVES OF WINDSOR— *Act. II Sc. II.*

Love like a shadow flies when substance love
 pursues;

Act. iv. Sc. ii.

Wives may be merry, and yet honest too :

Sc. v.

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త|| .కడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 .♦శరవున-రెండును .విసకున్నయపుడు |
 తలతు♦పెన్నెలప్పులు .తా బాతులామఁ
 పగలుపాడిన- ♦దీను.పకుమించిపాడ |
 గొలవానిగోపం .గ ఎత్తి కెక్కిచని-
 .♦కరుణంబు కరుదాము. తగియుండెనేని |
 దికింపకెక్కెమా .♦చినునులు
 వాని.నిండునొక్కకు .నిడుముగఁజెల్లు ||

172 గీ|| .అనుకొనియొక్కోయి-♦జ.బృహ సపగలు|
 .బొత్త గాన న్నయ్యుం చె.ముహుఁడి-పాలి|
 నర్జులగపపగొన్నది-యా నొకవొక్క|
 .తనరుదినమట సామ్యుండు.దాఁగుసపుడు||

173 (1) ద్వి|| .వలకు ప్పొన నడ.వలెనిక్కమయిన|
 .వలపుతందటమి నెం.బడి నొకొలంది||

(2) ద్వి|| .♦అడుగ్రేవేడికి కలె.లె యుండవచ్చు|
 .నెండియుమంచిగ.వెలయగ వచ్చు|

174 ద్వి|| .సాముభూమిలఁగొనుం.జోద్యముగమఱి|
 .యమ్మబడియెదరి.ల్లాండుగి.దై వమున|

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM— *Act. I. Scs. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, eaither it was different in blood,
Ocross! too high to be enthrall'd to low!—
Or else misgraffed in respect of years,
Ospite! too old to be engaged to young!—
Or else it stood upon the choice of friends,
Ohell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity:
Love looks not with the eyes, but with the mind

175 త|| .అయ్యెనేజదివిస.యంతటన్గొని
 -నావిన్న కతలలో.నంగాని-నిక్క-
 .మయినవలపుతోవ.యంతయునుగువు
 .గానుండఁజే-దది-.కడువేటుజాతి|
 .మయిఁ పొండెలల గెడు-.మాయ రెయిడుమ
 .గొప్పచిక్కదవుట.కొద్దివారల-క|
 .దియునుగాకడుగు.దికలే-మకట
 .విపరీతము-ముసిలి.నిన్నతోఁగూచుట|
 .టయు-లేక-మిత్తుల.డంబచుట
 -పాప.సక-మొరుఁచువాపు.పరిచయకొనుట||

76 (1) గీ|| .ప్రాప్తవేల్పుతనడు.వెండిమొగంబుఁదా|
 .సరయుచుండెనీటి.యన్దమందు|
 .వెండియుఁగయిసేయు.చుండెముతైపునీటి|
 తోడఁబుగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమాలినట్టిదినునుల||
 .గరమచుడుగవలపుమాచుఁగలిగెడు-సాగనున్|
 మఱిఁబరువుగలుగువానిగ|
 .మరులుకనులఁగనడుకాని.మదితోఁజూచుట||

Act. iv. Scē. i.

177 that same dew, which sometime on the buds
 Was wont to swell like round and orient pearls,
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,
 Like tears that did their own disgrace bewail.

Act v. Scē. i.

178 The lunatic, the lover and the poet.
 Are of imagination all compact:
 One sees more devils than vast hell can hold;
 That is the mad man, the lover, all as frantic,
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt.
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling,
 Doth glance from heaven to earth, from earth to
 heaven;
 And, as imagination bodies forth
 The forms of things unknown, the poet's pen
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing
 A local habitation and a name.

179 Where I have come, great clerks have purposed
 To greet me with premeditated welcomes;
 Where I have seen them shiver and look pale,
 Make periods in the midst of sentences,
 Throttle their practised accent in their fears,
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 గీ॥ మొగ్గలందొక్కతటినాని. ముత్తయముల

.తెన్నునంబొంగనలవడి. యున్నవంచు

.నిలిచెనిప్పుడుసాగసగు. నలకుకను

.నావమానంబునకు నేడ్చు. నశులవలె

178 మ॥ .నెడఁగున్దా ముకుఁడుంగవీంద్రుఁడు

.మనో. విభ్రాంతిమూతుఁడౌదా

.నెడఁగెందుంగన చానిదయ్యముల

గ. నెట్టిక - గురూపిష్ఠగుల్

.నడిరంభన్నిరసిండుఁగాముకు

.డహ. న్వగంబునందుండియి

.క్కడికిందుండికవీంద్రున్వస్తిడికి

.గ్దాంచు - యధేచ్ఛమునా

.తఁడుచింతించునవీవత్తువుల

కంత. న్వాగంబుమ్మకే

.లికడియాకారములున్విష్ణునగు

నెం. జేమినలేకుండని

179 సీ॥ .ఏనువచ్చినచోట. నెంతయు బండితుల్

.నన్నెదుకొనిస్తూతి. న్నల్లటకయి

.తలఁచియున్నారు సి. ధవటమకొన్న

.న. తక్కుతివాళ్ళములఁగాని యేనువారి

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act I. Sc. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at
weeping !

Act iii. Sc. i.

181 And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter ; like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it.—

Sc. ii.

282 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణఁగుటయు వెల్లఁబాటుటయు *

*పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।

.యలుకునసలవడు.నుచ్చారణముబి

.మకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।

ఁ.బల్కఁబోవక మన్నన.పత్కా--మూఁగ ।

.లట్టులూఱకొనుటఁగంటి..నిట్టిమాన ।

.మందుఁగూడ నేనొక మరి.యాదనేచూ ।

.కొంటి- ననునముమ్ముద్దుల.గుమ్మనీవు ।

180 వ । ఏడ్చుననంతసొంచుటకన్న సంతోషముననేడ్చుటంతనయము ।

181 ద్వి । .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లినతీఁగ ।

.పొదరింట-నట-నొక .పోలికపూలు ।

.జొరలచేబాగు పోతులుచేయఁబడిన ।

.నకవరప్రియులారత్త .నాథులమీఁద ।

ఁ.తిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-ఁదమ్ము ।

ఁ.తెరిగించు నొడనే. వెలిపుచ్చుచుందు ।

182 వ । సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు

నొకడుఃఖముంబయింపఁగలఁడు ।

Act. iv. Sce. i.

183 That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find
The virtue that possession would not show us
Whiles it was ours.

OTHELLO—

Act. II, Sce. III.

184 Pleasure and action make the hours seem short.

Act. iii. Sce. iii.

185 Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse, steals trash ; 't is something
nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands ;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed.

183 క || .మనకుఁగలదానివిలువను ।

.మనముగ్ధోనిరూడ- మద్ది-మన చెయిజాఱన్ ।

మనకదికానబసినచో ।

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న-ఘనసుగుణంబుల్ ॥

184 ద్వి || .కడువడి-వేడ్క- మి.క్క-టమగుపనియు ।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁగన్నట్టఁజేయు ।

185 నీ || .మగవానియందున- .మఱియున్నస్త్రీమొడ-

.మంచిపేర్వారియా.త్రుకువెలయు ।

.ఘాపణం-బెవఁడునా.ముగ్ధును దొంగిలు-

.బసికిమాలినదాని.వాఁడుముచ్చి ।

.లిం చెడు-నదియే మొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని-.దంతెకాక ।

.వెండియు-నదిపెక్కు.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁగాని-నాదు ।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు ।

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత ।

.నుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని ।

.జముగ-నన్నుబేద.నల్పునింక ।

186 O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are serace found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe.

Act. iv. Sce. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate
with her needle !—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear.— Of so high and
plenteous wit and invention !

186 గీ॥ మరులుకొనియు నెవండు నంశయముచెందు ।

.దిగులకొనించు ననుమానముఁగలిగియును ।

.కొరయెటువంటి చెడ్డవ్యాభ్యాసముటను ।

.అన్నచుండెడు నట్టులనున్నవాఁడు ।

187 ద్వి॥ మచ్చకులకు నిగమప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి మాక్షుసంగతులగు ॥

188 గీ॥ చానికరమగునూహలు వానిగుణము ।

.లండువిషములవి లోలుతనరుదుగాన ।

.నవ్యాములు-కాని ప్రకృతిపై నరపుకొద్ది ।

.పనిమొలుస్తందక పుగన్ల వలెనుమందు ।

189 గీ॥ దోచబడినవాఁడు- కొంగిలఁబడినట్టి ।

.దానికొఱతఁజాను గానకున్న ।

.మొనసియద్దిలెలియఁ బోకుండనీ-వాఁడు॥

.కొల్లఁబోవలేడు కొంచెమైన ।

190 ద్వి॥ అదుగద్గునఁజుంగు మామోక్షగంబ ।

.శకుఁయథాథాత మంట కాణిసేమంట ।

191 ప॥ దానికేమిగాని యాపయథాథాస్థితిఁజెప్పెద- నాపమాదితో
సంతయద్భుత మబ్జిమివపాటకలై- యాహా పాటచేనలుగు
బంటిగ్గుడ మచ్చికపడఁజేయు- సంతప్రకాశమిత జ్ఞానమూ
గాయును.

Act. v. Sce. ii.

192 But, O vain boast !
Who can control his fate ?

PERICLES — *Act. I Sce. I.*

193 Few love to hear the sins they love to act .

194 One sin, I know, another doth provoke ;
Murder 's as near to lust as flame to smoke :
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets to put off the shame .

Sce. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin ;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing ;
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి || .కవనేలనూరక .గవళమయ్యమ్యై |
.తనవినినవ్వడు .తప్పగలిగెడు |

193 ద్వి | .తమరాచరింపగ. దూచిసఖిల్పి |
.పమునాకింప నా.నగొనునల్లప్ప |

194 గీ || . .క్క-పాతకమింకొక .యోగురేచు |
.బొగకుమంటల్లు హ్యన.ల్పుచకుజేవుక |
.దోహముమతి విషముచ్చే.ఁబుఘమునకు |
.నను- ఁవెరియిచ్చాల్ల సి .స్తింప ||

195 ప || . .రుసునెదుటగొని. మువెష వారి.లతిని
నెం చెవ-.రదియేలనపె |
.మరిలెమ్మ ల్మి. .లమూడ్కి-నూదు
.బొగడిక-మబులు.పొగి డెబడినది
.కరువలిదాచికి.గొరి నొసంగి-
.వతివెలింగించుము.వ్యామోగి-గాని-
.మొన-నడకువ. .మవలింపు-
.తగులెరిగు-దారి.తప్పెనకే |

196 ద్వి | .ముదిదుటకుర.భూపతిలోప
.నద్దెయ్యెభయపడ.నవరహగు ||

Sce. iv.

197 This Tarsus, o'er which I 've the government,
A city, on whom plenty held full hand,
For Riches strewed herself even in the street ;
Whose towers bore heads so high : they kissed the
clouds,
And strangers ne'er beheld, but wondered at :
Whose men and dames so jettied and adorned,
Like one another's glass to trim them by :
Their tables were stored full to glad the sight,
And not so much to feed on as delight ;
All poverty was scorned, and pride so great,
The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

Act. ii. Sce. ii.

199 Opinion 's but a fool, that makes us scan
The outward habit for the inward man.

200 who hates honour hates the gods above.

197 నీ॥ .ఈపురివీధుల. నెల్లెఱల గల్గి
 .వేలుపుతనయంత. విర్రుల్లియి
 .దానిగోపురముల. తలలంతయెత్తయి
 .మొయిళులకుందాము. ముప్పవెట్టా
 .గావునఁజూపఱు. గనుగొనలేదెనఁ
 .నిల్లఱునబ్బర. పడుచునుందుగ్గి
 .మగవారలచ్చట. స్మగువఱొండొరులద్ద
 .మైసరిగాఁగయి. జేసికొందుగ్గి
 .వారిభోజనశాలక. చ్చుడువగుచు
 .గాంచి నంత నె మొరియు. డుపునిండు
 .లేమిఁజీరికిఁగొనఁబడలే. మ-పొగరు
 .సాయమనుమాట చెప్పింక. పై పనుండు॥

198 ద్వి॥ .అతిమర్యాద. కగపమఁవాఁక
 .మితవంచన న్నేయఁ. మేకొనుచుండు॥

199 ద్వి॥ .వెడఁగగునంచన. వేసముంబట్టి
 .గడనఁజేయించు. లోఁగలరుమనల॥

200 ద్వి॥ .ఏవాఁడుమరి నూన. కీసదపడును
 .తై వేలుపుఁగూడ. వాఁడేవగించు॥

- 201 Time 's the king of men ;
He 's both their parent, and he is their grave,
And gives them what he will not what they crave.

Act. iii. Sce. i.

- 202 O you gods !
Why do you make us love your goodly gifts,
And snatch them straight away ? We here below
Recall not what we give, and therein may
Vie honour with you.

Act. v. Sce. i.

- 203 truth can never be confirmed enough,
Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET *Act. I. Sce. III.*

- 204 I was your mother much upon these years
That you are now a maid.

Sce. v.

- 205 O, she doth teach the torches to burn bright !
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
Beauty too rich for use, for earth too dear !
So shows a snowy dove trooping with crows,
As yonder lady o'er her fellows shows.

201 గీ॥ .కాలదేవుడు మనుజుల కేలి-కతఁడు।
 .వారలకుఁదల్లియుండంఁజ్చి-వారలకుఁస।
 .మానియు-వారుఁపాన్కించు. నద్దిగాక।
 .యిచ్చువారికాతఁడుతనఁ.యిచ్చకొలఁది॥

202 గీ॥ .ఔరమీరలోదేవత. లారమేల।
 .మమ్ముమీమంచియీవుల. మరగనిచ్చె।
 .దరు-మఱియనిలాగుకొనియె.ద-రిటఁగ్రింద।
 .ననులుకొన్నది మేమురా. బట్టబోము।
 .మిముదిరస్కరింతుముశౌర.వముననందు॥

203 ద్వి॥ .చాలిసంతస్థిరప. చాఁబడమరిజము।
 .ఁతూలిస నెఱుదుని. గురసంశయములు॥

204 ద్వి॥ .నీయీడునకునేను .నిగ్గంటి-ఁగన్నె।
 .వైయుంటివిక్రసీ .వారసిచూడ॥

205 గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగనేపుక।
 .గలికివజ్రంబుపగిదిజే.కటినిమెఱయు।
 .నందమందనత్యసికంబు. నవనికరుడు।
 .కాకులందంచయదితోడి. గరితలందు॥

Act. ii. Sce. ii.

206 Love goes toward love, as school-boys from their [books;
 But love from love, toward school with heavy looks;

Sce. iii.

207 Virtue itself turns vice, being misapplied,
 And vice sometime's by action dignified.

208 Care keeps his watch in every old man's eye,
 And where care lodges, sleep will never lie:
 But where unbruised youth with unstuffed brain
 Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

209 Young mens' love, then, lies
 Not truly in their hearts, but in their eyes.

Sce. vi.

210 These violent delights have violent ends,
 And in their triumph die, like fire and fowder,
 Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వ...పువంక(బోవు.వలపు)పొత్తముల్లా
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె
 .కాని-వానినుండి.కదిలెడునదిబడి
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥

207 గీ॥ .ను...మెనోపంబుగామాటు.గొన్నిచోట్ల
 .కర...నుపప్రియుక్తంబగు.కారణమున
 .మీరచనాకౌశలంబున.వటియురొక్క-
 .కాలమందున దోషమే.గనుకైకొక్క॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముద్రానలికి
 .ఎరికికవగుచో.బట్టదునిద్రా
 .కాని-యెచ్చటనలు.గననవ్వనంబు
 .తొలిండుకొననిమె.దడుతోడ(దనరు
 .నంగకంబులనెల్ల.నన్నమిలించు
 బంగరునిదురట.బాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .నడుచువారలదగు.వలపునిక్కముగా
 .నెడదలనుండదు.దృష్టులర్థపు॥

210 గీ॥ .బలిమిరొదనెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండెడు-నవ్వారి.గలుగగోలు
 .నడుగుశియించు-వటి-యగ్గి.మందుమాడ్కి-
 .నవియుముద్దిమకంతలో.నంజమందు॥

Act. iv. Sce. v.

211 All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral :
Our instruments to melancholy bells :
Our wedding cheer to a sad burial feast :
Our solemn hymns to sullen dirges change ;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress.

TEMPEST. *Act. II. Sec. I.*

(2) This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open ; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep.

Act. iii. Sce. i.

213 There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off ; some kinds of baseness
Are nobly undergone ; and most poor matters
Point to rich ends.

211 త || .మనమున్నవమునకుం.బన్ని నయ్యి
 .వస్త్రలుమాటు.పరక మమునకు
 .మనవాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-
 .నగు-బెండ్లి విందుశా.భాశనమునకు
 .మనగభీరశుభసం.ప్రాశనగీత
 .ములుమూతిముడ్పురు.బుల్లకు బదుగు
 .మనయుద్వహనుమముం.బంజరుగిన్న
 .భూసింప.విపరీత.మునకలమను||

212 (1) గీ || .ఎపుడుకుట్టువంతి.యెదకుగాయము చేయు|

.మఱియుభూరిచింత.మదియొనల్పు
 .తయనులిప్రతోన.దెబ్బునగేయంబు|
 .నాయపడుచుశాంతి.నల్పునప్పుడు||

2) గీ || పింతియునయొక్క .విశ్రాంతియియ్యద |
 .వందుకొనుట తటవ .బడినకనుల |
 .నిలువబడుచు మఱియు .బురుకుచుందిగుచ్చు |
 .నై నగాధనిద్ర .నానియుంట ||

213 చ || .పరగెడుగొన్ని వేడుకలు

.భాధలు.మఱి.కాని.కష్టము |
 .దఱిమెడునానిలోగలుగు
 .తన్వరొకప్పుడు.కొన్ని కొంచెపు |
 .వెరవులవెంబడింపబడు
 .బెంపుమొయిన్-గడువేదనంగతు |
 .గుఱుతుగ.వెండియున్-దుదకు
 .గొప్పఫలంబుల జూపుచుండెడు ||

Act. iv. Scé. i.

214 These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air:
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life
Is rounded with a sleep.

Act. v. Scé. i.

215 As the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

216 Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

214 నీ . ఈ మనపాత్రము. లేను నీకన్నట్లు
 . అన్నియుభూతము- . లవ్వగాలి ।
 . గానంతకన్న సూ. క్షుద్ధితిగామాటి
 . పోయెనిరాధార . మాయస్యస్తి ।
 . గీతినీయంబుదా. వృత్తమైన కోటలు
 . దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు ।
 . నిమ్మహాభూగోళ . మిదినిశ్చయంబిందు
 . గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు ।
 పాలసిపోయినయిమ్మామ్రయ . బొమ్మపోల్కి ।
 . నవలసుంతయుఁదనజాడ . నగపటచదు ।
 . మనముకలలోని వస్త్రుల. మాడ్కినుంటి ।
 . మెల్లమనజీవితము నిద్ర. నిమిదియుండె ॥

215 గీ . మఱిఁ ప్రభాతంబు చీకటి. స్వరియఁబుచ్చి ।
 . రేయిపైవన్నగావచ్చు . గీతివోడ ।
 . వారిఁయుదితేంద్రియంబు ల. వ్యాధిబుద్ధి ।
 . నలముఁమోహధూమముల వేటాడఁజొచ్చె ॥

216 గీ . వారితెల్విపొంగఁ బ్రారంభ మొనరించు ।
 . మఱియువచ్చుచున్న . కరడఁమల్ప ।
 . వేళఁనించెడుఁన్వి. వేకతీరము-లవి ।
 . బురదమీఱియింపు . దొఱఁగెనిపుడు ॥

TIMON OF ATHENS

Act. I. Scē. I.

217 The painting is almost the natural man ;
For since dishonor traffics with man's nature,
He's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out.

Scē. ii.

218 We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy,

219 Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed.

220 O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery !

Act. iv. Scē. ii.

221 As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away: leave their false vows with him
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుజిత్రమునరుడు . గానించుమించు ।
 . వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితోన ।
 . గౌరవము-కావునఁ బయిభా . గంబెవాడు ।
 . పైకిగాన్పించునట్టలీ . పటమునందు ॥

218 గీ || . వెల్లి పడిమనము మనం . నెంబలులను ।
 . నలుపుకొందుమా- మఱిమన . నంస్తవముల ।
 . వ్రయముచేయుచునెవరి . ని.భాగ్యవేళ ।
 . గినియుచుందుమొ వారిలో . గొనుటకొటకు ॥

219 ద్వి || . ఎన్నఁబగలుమించు . హితుడున్నవాని ।
 . కన్నమిత్తుడులేని . యాతండెవేలు ॥

220 ద్వి || . స్తవమునపికసించు . జనములచెవులు ।
 . చెవిటివైయుండును . చితబోధములకు ॥

221 త || మనమేధమునన . మాధిద్రోయబడు
 . మవనహచరునుండి . మనతలల్ ద్రివ్వు ।
 . కొనెదమో- వానివె. న్కొనువారువాని
 . కూలినసిరినుండి . గునికెదరట్ల ।
 . తనితోవిడిచెదరె . తంజుడువట్టి . తప్పముల్లెలవల్లె
 . దమయొట్లు . మఱియు ।

Ser, iii.

222 This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed -
Make the hoar leprosy adored; place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench: this, this is it,
That makes the wappened widow wed again;

223 I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part. I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

.జనునొంటిగాఁదిర. స్కారగూఁపమున
 .శకలైవ్యాదారిద్ర్య.నంకటంబుమెయి.
 .బనివడియలవాఁటు .పడుబిచ్చఁగాని
 .పడువునఁగనికరిం.పడగునాతండు ॥

222 నీ . ఆయ్యయో వేల్పులా.రా. యిదిమీప్రక్క

.నుండిమీపూజార్థ .ను. మఱి- నేవ ।
 .కులదిగఁబీకును.బలవంతులతలల
 .క్రిందున్నతలగడ .లందిలాగు ।
 .నీచచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టు
 .జెఱచుమశముల-శి.క్షితులఁబోచు ।
 .బొడలుతేలినకుఱ్ఱ .బూరింపబడఁజేయు-
 .దొంగలకుఁచచ్చి.తింగుదుచు ।

.వారలకు వెండియుంబరి.పాలనాధి ।
 .పతులతోపాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
 .నిచ్చు- బిరుదులు- పత్రిక - .లిద్దియిదియె ।
 .ముదురుతెంపికి మార్కనన్వ .నుదురుపచు

223 ద్వి ॥ .ఎంతయుదేవ్వింతు .నేమనియ్యాజాతి ।

.గొంతనిశ్చేరుతుఁగుక్కవీవెన ॥

224 O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate wa
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian's lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with ev
tong.

To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

225 I 'll example you with thievery:
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

224 సీ || .ఓరాభూతుక - .యోపితాపుత్రవి
 .ద్వేషకారణ - .కుల.స్త్రీలనైన |
 .జెటువఁగలెదవీవు - .దురమువేల్పువు -
 .నిత్య.యావనబలశాలి - .వీవుకన్ను |
 .నన్నసేయగరాసి .కన్నియలేదు -
 .ప్ర.శ్యక్షజేవతవు - నీ.వంటఁగలువ |
 .జాలెద నెట్టియ.సంభవంబులనైన -
 .బ్రతినాదులంబర.స్పరముఁగలియఁ |
 .గూచియొప్పింతు - వోమనః.కోశనక్త |
 .యరయునీదాసమతుక్యు.తిరుగుపాటు |
 .వారినొండుఁబొందనీ .పద్మేభుడును |
 .నీమశక్తినిఁబసులేల .నీజగంబు ||

225 సీ || .అగమతుమీకు .దృష్టాంతములదొంగ
 .తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ |
 .కడలినీరతఁడుదోఁచెడు - జండుఁడుంగూడఁ
 .గడుఁజెడ్డదొంగ - యా.తఁడునుఁదనదు |
 .పాలిన వెల్లును - .బవ్ర బాధవుకుండి
 .గొబ్బచెట్టొచ్చిసి.కొను - సముద్రుఁ |
 .దును - వఱిదొంగ య.తనిఁద్రవరూపమా
 .నలచందునినుప్పని.యశువులుగ |
 .గరఁగఁగాఁజేయు. .నెంతయుఁధరణిదొంగ |
 .భూతసామాన్యమలముల.న్ముచ్చిల్లింప |
 .బడినయెరువుకుఁదినికను - బ్రతిపదార్థ |
 .మునొకదొంగ - మీకున్నీక్ష.పొనరుచువిధు |
 .భావలేకుండె చౌర్యంబు.నవశములయి ||

226 there is no time so miserable
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation : performance is ever the duller
for his act ; and, but in the plainer and simpler kind
of people, the deed of saying is quite out of use.
'Do promise is most courtly and fashionable : perfor-
mance is a kind of will, or testament, which argues
a great sickness in his judgment that makes it.

PROULUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a
glimpse of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it.

Sec. iii.

230 Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టియాపదలో నున్నట్టిప్పటికి మనుష్యుడు యథాథాముగా నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || ఎక్కువమనముల హీనమాస్థితికిఁ |
దొక్కునఖులకన్న దుష్టులి కేరి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము- *ప్రతీతా
*నేత్రములనది తెఱచును- *అచరణమెన్నఁటికిని వానిక్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- *యమాయికుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పన నడుచుట మాట యిచ్చినవాని
కఠనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 వ || ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో *నణుమాత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవని కేదుగుణమున్న దోదానిలో *లేకమైన వీనికున్నది ||

230 సీ || *నృపులార!వంతయె.య్యెదిమీదుచెక్కిళ్ల
పై వెల వెలపాట్లు. బా*దుకొల్పె |
*బూనుకొన్న ప్రయత్నములనన్నిటం.గోర్కె
*నెఱపునిగాయమువినిశ్చితముగ |
*గొప్పతనంబునం.దప్పును- ఘనకార్య
*ముల మొడనడ్లిడు.ముల్లుపెరుగు |
*గడుగట్టిదె నవృ.క్షంబునుఁ జెరుగుట
*నుండిఁబొందియె. తోమెలియిడి |

231 Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, ! each thing meets
In more oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe :
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right ; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself,

.మఱియునద్దానిమేటివం.కరగనల్పి ।
 .దానిబీజస్వభావముం .దప్పతోవ ।
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీవనంపు ।
 .మూలశక్తిఁజెఱచుగుంపు.బొజ్జలవలె ॥

231 సీనమాలిక:— .తప్పించు •క్రమము మా.త్రము- శ్రుతిడించుమా

.•తంత్రికి- మఱివిను .మెంత వెలితి ।
 .వచ్చునో- బొత్తిగాఁ •.బ్రతిబంధఃకున్మాదుఁ
 .బ్రతివస్తువున్ - హద్దు.పరఁగునీళు ।
 .లొడ్డులకంఠె• న.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయును
 దమ•యురం.బులను- మఱియు ।
 .నీగట్టియెన్నటి భూగోళము•న్నానఁ
 .బ్రాల్పేయ వలయును- బలముచెలఁగి ।
 .మబలల్పేయునకు .చొరగనుండవలయు-
 .గూళకొడుగుచావఁగొట్టవలయు ।
 .దశతండ్రిని- మఱియు .ధర్మముకావల
 .యున్•బల్కి- లేక- త.ప్పొప్పుఁగలిసి ।
 .తమమితిలేనియు.ధమ్మునఁజిక్కిన
 .న్యాయముతోనెడఁబాయవలయు ।
 .దమపేర్లుగూడ- బ.దంపడిఁగావున-
 .బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।
 .బలములేలఁపునందు- ఁదలఁపానయందున ।
 .దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।
 .బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు ।
 .గొనకుఁదనూఁదానె .తినవలయును ।

Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband?

Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance, and are the proud man's feet.

235 Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth!

236 they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look.

232 ద్వి || .అవుఁజెవిటివిఁతుట్ట .కన్ననుల్లాస ।
 .ముఁవగెట్టినిజముతీ.ర్పఁసడిక్కినెనఁ ॥

233 ద్వి || మాసపులందెల్ల - .మగనికిఁజేరు ।
 .వైనఁబుణంబెద్ది .మూలికిమించి ॥

234 గీ । .గర్వమునకులేకు .గర్వంబుతప్పవే ।
 .జ్ఞమేదియుఁదన్న .నగపటచఁగ ।
 .నోపరమునుఁవంగు .మోఁకాళ్లఁతనిపెడు ।
 .నవియుఁబ్రతిఫలముఁల.హంయవునకు ।

235 గీ || .సహజ- మేపనులుమదిక .సహ్యామూగు ।
 .జెలఁగునవివాదుక యెడమిక్కిలిఁప్రియముగ ।
 .ఏక్రియలులక్ష్యమందఁన.నింపగుమఱి ।
 .పనికిరావవిసుంతయుఁసనుభవమున ॥

236 కం || చవిరవ్వఁలునాదా ।
 .పునర్జరిపగాండ్రపక్షఁబోవుఁవిసినిగొ ।
 ట్లన- మంచిమాటనాతో ।
 .ననలే- దొక్కింతచూడ.రెరిమఱిసనున్ ॥

237 time is like a fashionable host,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly.
Grasps in the comer: Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue
seek
Remuneration for the thing it was ;
For beauty, wit,
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time.

238 O, then beware :
Those wounds heal ill that men do give themselves :
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger
And danger, like an ague, subtly taints
Even then when we sit idly in the sun.

237 నీ । .తినిపోవువానిచే .తిన్మన్న నకొకింత

.తనకరముననూఁపి- .తిన్గవచ్చు ।

.వానికై పట్టెడు :వానిచందమునఁజూ-

.చినచేతులంబట్టు .కొనెడునివుణుఁ ।

.డౌపూటకూళ్ల వాఁడనఁడగుఁగాలంబు-

.మవపడిఁగొల్ప గా.వచ్చువాని ।

.యెడఁజేయునత్యతి.యెలనఁవైనవ్వెడు

.నిన్నఁడున్నెలపుఁగై .కొన్నయతని ।

.పట్లనొనఁచెడు .వందనంబరిగెడు

.నూచుచు- నద్దిరా .యోగ్యతతన ।

.యున్నట్టిసిఁహికిఁబ్ర .త్యుపకారముఁజెడుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్పు- నేపుక ।

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్పునందు ।

.నెరపు నహత- ప్రిమముక్త .స్నేహ- మీవి ।

.యెంతయున్లొంగియుండుని .వెల్ల- మచ్చ ।

.రమున నవవాదమొనరించు .నమయమునకు ।

238 కా । .బౌరా- మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వల్లెనచోనుండు- చే ।

.యారన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే ।

.చేరంబిల్చుటకేడఁవశ్యకృతిఁదా- .జేయంగఁబోకుంట- వే ।

.సాగుల్లోనముచేసివచ్చుఁజలియు.వ్లంబట్టు లాకవృక్షమున్ ॥

 Act iv. Sc iv.

- 239 sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency.

Act v. Sc iii.

- 240 The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice.

TWELFTH NIGHT

Act I Sc III.

- 241 I am a great eater of beef, and I believe that does
 harm to my wit.

Sc v.

- 242 one draught above heat makes him a fool, the second
 mads him : and a third drowns him :

Act ii. Sc iv.

- 243 (1) For women are as roses, whose fair flower,
 Being once displayed, doth fall that very hour. ,

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రమై .మనమొకప్పు |
 .చెలఁగెదముమనఁ సామథఁ .ములఁచపలత |
 .మనముశోధించుచున్నాని .మాఱుచుండు |
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పఱచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడివెట్టిమొక్కు .బడులకువేల్పులు |
 .ఁబధిరుతాదురవ్వ .భ్రష్టమాఁని |
 .వేదనములు- యజ్ఞ.వేదికఁబొడలఁకా |
 .జఁములకన్నఁగడు న.నహ్యములగు

241 ప || మిగులగోమాంస భక్షకుడనౌట నాబుద్ధిపది చెఱుచుచున్న
 నినానమృతము ||

242 ద్వి || .మతివోవు-వెఱ్ఱెత్తు- ఁ.మైకంబుగ్రమ్ము |
 .మితిమీఱు ఁమద్యము.నీల్చినకొలఁది ||

243 (1) ద్వి || .నెలఁతఁగులాబువంఁ.టిడిదానిఁకొమరు |
 .టలకొక్క-మార్దోఁచి.నంతనెపడెడు |

TWO GENTLEMEN OF VERONA -- Act I Sc. II.

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. ii.i

244. He cannot be a perfect man.
 Not being tried and tutored in the world:
 Experience is by industry achieved,
 And perfected by the swift course of time.

Act iii Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 * falsehood, cowardice, and poor descent;
 Three things that women highly hold in hate.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beauteous ladies' eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend ?

248 'Mongst all foes that a friend should be the worst.

243 (2) గీ॥ కన్పింతులు నిగ్గుపెంపునఁ గాదనియెద ।
 .రౌన నెడునథఁ బూసినాఁతఁ .లరయఁ దలఁచి ।
 .యూపెదఁ గుఱున్పిన్పిరో .రెంటె పెంకె ।
 .గోరిబాచిఁ జలుకుమాడ్చి .గొడుబుడు తటా ॥

244 గీ॥ .ప్రజలలో నెబ్బికిఁ పబడిక - నేపకఁ ।
 .బడిక కానేరఁడతఁడఁలో .పరహిత్తండు ।
 .బాలుచే ననుభవ మొందఁబడెడు - బూణక ।
 .ముగనలుపబడు శీఘ్రకా .లగలచేత ॥

245 ద్వి॥ .మూగనగులూగుఁ .బొలఁతులమనసు ।
 .బొగుగననపుం .బలుకులకన్ప ॥

246 ద్వి॥ .శిక్షికిత సము - కల్ల - పేదపుట్టుకయు ।
 .గరిత లీమూఁజిటి .కడు నేవగింతు ॥

247 ద్వి॥ .బొలఁతుల పులిముతై .ములునల్లవాండ్రు ।
 .లెపుసలత్కమిడద చేయుహితుని ॥

248 ద్వి॥ .వూలునదిమిగుల .మేటియైమిపు ।
 .ఁదారయ శత్రువు .లందఱిలోన ॥

249 were man

But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults;

250 Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth,

WINTERS TALE—

Act II. Sc. II.

251 The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails

Act iii Sc. ii.

252 innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience.

Act iv. Sc. i.

253 Kings are no less unhappy, their issue not being gra-
cious, than they are in losing them when they have
approved their virtues.

Sc. iii.

254 Prosperity 's the very bond of love,
Whose fresh complexion and whose heart together.
Affliction alters.

VINUS AND ADONIS—

255 Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide,
High crest, short ears straight legs, and passing
strong

249 ద్వి॥ .నరుఁడు నొడఁబున. • స్వంపూర్ణుఁడగును ।

.బాక కీటదొకటై త.వృలనించునతని ॥

250 ద్వి॥ .అనుతాపమునందన్వి.నందనియట్టి ।

.జనుఁడి • హసరమాలఁ.జక్క-నపడఁడు ॥

251 ద్వి॥ .తఱుగు • రిపరాధి.తనము • మౌనంబు

.నెఱవేఱెడున్మాటఁ నెగ్గనియపుడు ॥

252 ద్వి॥ .నేరములేమిని. దెన్పిగ్గుపచుఁ ।

.నై రణకుమఱి • దౌ.జకన్యమువడఁకు ॥

253 వ॥ తమస్థిలు గుణవంతులని తామెఱింగిన.చిదవ వారిందొఱంగుట

కన్న వారుగుణవంతులు కాకుంటకు రాజులుతక్కువుకుందరు ॥

254 ద్వి॥ .స్వపద్రుమ • పా.శంబగు-దాని ।

.సొంపుడెందముఁగూడఁ • జూకురుమానుకే-

255 స్త్రి. కుండ్రనిదెక్కలు • కుఱుసగణపుటను • బాదుగుమడి మెఱుచ్చు

• వెనఁదటొమ్ము ॥

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide
Look what a horse should have. he did not lack;
Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage:
So of concealed sorrow may be said;
Free vent of words love's fire doth assuage;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd?
Who plucks the bud before one leaf put forth?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong.

.వలుదకి నులు-చిన్న .తల-వెడలపుముక్కు.కన్న ములును-నిక్కి.

యన్న జాట్టు ।

.వన్న పొట్టిచేవులు-.తిన్న నికాళ్లను-.మిగులజేవ గలఁ మె-మెడను

బలుచ ।

.నైస నెఁజులు-దళ.మగుతోక-విటివియకా.పిఱుదులు-

మెత్త ని.మెఱుగుతోలు ।

.శనుముగుఱ్ఱమునకు.గావలసినసాగ సంతదానియందె.యమరి

యుండె ।

గావరాదుకొఱత.దానికొరంగున.గ్రాలువేపునెక్కు.రౌతుతవ్వు

256 గీ॥ .ఆవఘ్నస్మాయభడి-యేఱు.నాఁపబడియు.।

.ముందుకంటెనుమండెడు-బొంగువడిగ ।

.బలుకఁబడవచ్చునటదాఁప.బడిననంత ।

.గొటిచి-కామాగ్నియాఱువా.గరిచెలంగ ।

.గాన్చి-దెందపువ్యవహార.కత-ముందు ।

.తానెఱుఁగవాడై నచో-.పానిసాపు ।

.మిగులనమ్మకొనినవాది-తగవులోఁజ ।

.యంబుఁగొనఁజాలనంచువ.య్యబడుచుండు ॥

257 గీ॥ .వని.కొఱతయావొకా.యి నె.వందుదొడుగు ।

.దుగ్గించుమొగ్గ నెవడుతేకు .దోవకమును ।

.ఁజేఱిగెడునవినుంతయు మట్టు.వజచినయెడ ।

.నెదుగుటనెడివనికి రా.వెందుకైన.

ద్వీ. .వసిగుఱ్ఱముంబెద్ద .బరువుంచినడువ

.బనచెడివబల దెప్పటికె నఁగాని

258 Look, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light,
Do summon us to part, and bid goodnight.

259 What wax so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-faced coward
But then woos best, when most his choice is forward

260 But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.

261 O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other,

258 త|| .కనుజగదానంద.కరుడలనైన

•వ.ధందనపగటివేం.ద్రంబగుపనిని ।
 •గొరకొనిభద్రమట.నొనముట్టజేసె-
 •గ్రాత్రేవేగులవాడ.అచ్చెగ్గుడగూబ ।
 •చనియెగొట్టెబుదొడ్డి.చక్కికి-మఱియు
 •గూళ్లలోవలజేరు.కొనియెబిట్టల్గును ।
 •మినుపెన్ననీడగ్ర.మిక్రపపొగనల్పు
 •నుబ్బులొండొరుబాయ.మనకానశిచ్చు.

259 త|| .కరుకంతగట్టిన.దానిమొసంబు

•కరగదా.నెచ్చచే.గడకులోబడద ।
 •చిలుకొమ్మనకునైన-•జేకూరుమఱియు
 •నానకుమించిన.యభివొరవమెయి ।
 •దళకుగవలపున.దానివొసెలవు
 •పూసనమీలుడ.య్యదువెల్లమోము ।
 •పిట్టిపోలిక.మరు.లెంటాడుగాని
 •తామెచుకొన్నదె.తయుమొండిదైన

260 జ్ఞ|| .అప్పుడెగాలెమ.అప్పుడెవాన ।

•నొప్పుగాభువువాన.పొద్దుచందాన ।
 •బడతిచెక్కిళులెడు.బడపడిదడియు ।
 •గడువెచ్చనూర్పులగ్గనీళ్లచేత.

261 గీ|| .దేశనిత్యులదైవత.మా-నమర్త ।

•తేజముగ్గాంచుచుదోగి.దీపములును ।
 •దారలున్నవలనశవ్య.దశనుబొందు ।
 •గాని-కలదునివ్వలిగించు.మానవుండు ।

262 Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
As one with treasure laden homin'd with thieves:
Trifles, unwitnessed with eye or ear,
Thy ooward heart with false bethinking grieves

263 For oft the eye mistakes, the brain being troubled

264. They that love best, their loves shall not enjoy.

RAPE OF LUCRECE.

265 Now leaden slumber with life's strength doth fight,
And every one to rest themselves betake,
Save thieves, and cares, and troubled minds, that
wake.

266 The aim of all is but to nurse the life,
With honour, wealth, and ease, in waning age ;
And in this aim there is such thwarting strife,
That one for all, or all for one we gage :
As life for honour in fell battles' rage ;
Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
The death of all, and all together lost.

267 I see what crosses my attempt will bring ;
I know what thorns the growing rose defends,
I think the honey guarded with a sting :

262 గీ॥ పీఠే తెలివితేటలకు వందెంబెడుకడు
 .పెటెడదొంగలకుంకు - .సిరిగలాని
 .వలెను-నీసంకుహదికల-తలపుతీడ
 .వనరుగననివినగి చిల్ల-రనంగుతించి ॥

263 ద్వి॥ .తరుగుగాఁజూపులు తప్పొనరించు
 .నదులగుబుద్ధిని-నృగలేసియపుడు

264 ద్వి॥ .పేరమొఱతిన తాలి-మలగెడియపు
 .కోరినయట్టల-గుడుద్రుగలేరు.

265 గీ॥ .ఇపుకలుగుద్ర-యెటించిబ్రతుకుట
 .అంబుతొత్తోఁజెలంగిపోడు
 .వరగనెల్లవారు-బతుకొనసాగిరి
 దొంగలు-వృషనయ-తులునుదప్ప

266 చ॥ .ననులతలంపు- గౌరవము
 .నంపద సౌఖ్యమువాధకంబునం
 .అనుచుట-కిట్టియూహయెడ
 మీతెను-డ్లిడబోదుమొక్కటి
 .గొననొకదానిబందెముగ-గొప్పకు
 బ్రాహ్మ-బోరునంబలె
 .ధనమునకంతపర్వను-ధ-నంబె వివర్తులకెల్లమూలమా

267 చ॥ .కనుకుంటిన్బొమ్మకట్టులునాదు
 .కడకలెచ్చునొ-యెట్టికటకుముడైదుగు

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed
But nothing can affection's course controul,
Or stop the headlong fury of his speed,
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I to embrace mine infame.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit: bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth blot's blot.
For marks described in men's nativity
Are nature's faults, not their own infamy.

ననగా చూచుచును నా కెక్క
 •కుట్టునం వేనెదాచుకొనబడుటదలఁతు
 మునుమాందెయిదినుంత.బుద్ధి యెఱుంగు
 .బొత్తిగాఁగోర్కెచె.వుడు చెందుఁగాని
 .విదది-మంచిక. నైలయుధానికిని
 .విన్నాణముంగని. వెట్టియానదియు ॥

268 త॥ .తలపోసినాడనెం.తయునెట్టియెగు
 .తగులునోసిగ్గువం.తయనాకు-నైన
 .వలపుతోవకునడ్డ.పడఁజాలదెదియు
 .బరువడినదాని.వడినాఁపలేదు
 .నలిపినచెట్టకె.నాఁగుకన్నీటి
 .జాడనాపనినాకు.బర్గునం చెఱుక
 కలుగునిందెయనడ్డ.కడుఁజెడ్డపగయు
 .గానినాచెడుసేరె.కొఁగిలిం చెదను ॥

269 పంజరి॥ .నీవాప్పుకున్నచో .నీకునేజాటు.నెచ్చెలిసయ్యెదక
 .దెలియంగఁబడని.తప్పువనికెఱాని .తలఁపట్టులుండు
 .గొప్పమంచిఫలము .కొఱకుఁజేయంగ .బడుచిన్న సేరము
 .పరఁగునీతిగనుఁ .వీషమూలికయెయొక్క.వేళలోనరిగ
 .గొన్ని రహామధముల.కూడికట్టి. కుంధిసేయంగఁబడి
 .స్థగుణంబుచిచ్చు.

270 త॥ కనుకనీపెనిమిటి.నన్నపిల్లలను. గనియైననాకొర.కద
 దీచుకామిపుకొనకొని పొలసిమి.గుల్చుకు
 వారికొఱకు •బానిసవాత.కుంబుట్టమచ్చ
 కు.నుమించి తుడుచుట.కుకమర్వఁబడుట.కున్నీటు
 కాక •నెక్కొనునట్టిమఱక. మనకుఁబుట్టుకతోన.మ
 దుఁగదతప్పుమన.ధికదదిమన•మన్నిదికని.

271 And wilt thou be the school where Lust shall learn
Must he in thee read lectures of such shame?
Wilt thou be glass, wherein it shall discern
Authority for sin, warrant for blame,
To privilege dishonor in thy name?
Thou back'st reproach against long living laud;
And mak'st fair reputation but a bawd

272 Think but how vile a spectaele it wore.
To view they present trespass in another-
Men's faults do seldem to themselves appear,
Their own transgressions partially they smother.
This guilt would seem death worthy in thy brother
O, how are they, wrapp'd in with infamies,
That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,
Which not themselves, but he that gives knows:

274 O Opportunity! thy guilt is great-
'T is thou that execut'st the traitors treason:
Thou sett'st the wolf where he the lamb may get;
Whoever plots the sin, thou point'st the season:
'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
And in thy shady cell, where none may spy him,
Sits Sin to seize the souls that wander by him:

271 త|| .బడిగనుందువనివు ప్రజయటందుచ్చ.కామ
చేపలు నేర్వఁగడిసినీయందుఁ జెడుత్రాపాత
ముత్త చేడ్పడంజమవ.వలయున నీవుడ.త్వము
గనుదె.నడిచచ్చట బ్రభు.త్వముపాత
కంబు.గాశాసనమువిందె.గాగనినేరు
గడగుకమర్యాద.కడుధర్మముగను.మొగి
జనుల్విపశిత.ముగజూచుకొనఁగ.

272 చ|| .అగ్రమునుసీదునేర మొగుతుందుననుండుటదెంత
చెట్టయో! .తలుచుగ నెల్ల వారుతమ.తప్పుల
గానరు-వానిమా పెదర్ .పరువడిఁబక్షపాత
ముస-ఁ.బాక్షకమియ్యదిచ.పునీసహో!
.దరు-జనుడెంత దూఱువడు.దాడనయె
గులుపేక్షచేసినఁ.

273 గీ|| .కటకటాయట్టియవమాన.కరములైన!
.శన్ను లేందరుసైరించు.చున్న వారో!
.తెలియఁగాఁజాల రెవ్వారి.తీరుతామ!
.వానినొసఁగెడునట్టియ.వ్యాదుతప్ప.

274 త|| .ఓవేళసీదగు.నోగుదనంబు.దోహమునీహాన
తుఁఖ.గొట్టెపిల్ల.కేవకుఁదోడెలుం.గె
డ పెదవీవు.పాపముప.న్నడు.వారలకదుఱు!
.నీవుకన్యతువు.నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
.నీటఁగల్పెదవు.పోవువారిలఁబట్ట.బొంచికూ
ర్మందు.దొడఁగినీచాటుసం.దురితభూతంబు.

275 When Truth and Virtue have to do with thee.
A thousand crosses keep them from thy aid.
They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee;
The gratis comes and thou art well appay'd.
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me,
When Tarquin did, but he was stay'd by thee.

276 The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate:
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or he gets him hate:
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list

270 నీ॥ తివ్రీనశ్శయమును బా.తివ్రీశ్శయమున్నీదు సంబంధమున నెట్లు

దుగదలచు

సశ్వదునీదుసాహాయ్యమునుండి వే.శ్వయునువానిని, వేయియడ్లు
లవికొనునీదుసా.యము-కాని- పాపమె.యొడియును నీకుఁగోల్.

దుమతీయు

సదితపయిచ్చగా సరుదెంచు మహిష్మి.నెంతయు న్సంతుష్టి, నె
నసినమృ.

తిలూనయ్యది చెప్పన.దివినుటకును
వెంకియునదియదుగుదాని. బెట్టుటకును
గాని శో.తే.తే.నామ.గండువచ్చు
నై న.వాలఁడునీచేత.నావఁబడియె.

271 నీ॥ దొరగ నుండియుగడు.దుచ్చకాత్యంబులన్.దశ కోర్కెసిగ్గు

మా.లినెలవేర్పు

కొనుటచేవాడెంత.యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాడోయంత
గొప్పదగును

మనుజునకున్వాని మర్యాదయైన లే.కవమాన మైన-నే.మ
నగమిగుల

బెద్దబొప్పితినిగ.వైట్టి యుదునుదానికిస్పరిశదునప.కితిఁ గూతు
చందురుడుకప్పబడినవుడు, జనులకెల్ల

గడువిశదముగఁదెలియగఁబడును-గాని

మిక్కిలియున్నవై మిన్ను.మిన్ను మనెడ

మక్కలకుఁగల్గుమాటుప.శాపి యి

477 The crow may bathe his coal black wings in mire,
 And unperceiv'd fly with the filth away,
 But if the like the snow-whiteswan desire,
 The stain upon his silver down will stay.
 Poor grooms are sightless night, kings glorious day,
 Gnats are unnoted whereso'er they fly,
 But eagles gaz'd up on with every eye.

478 Sad souls are slain in merry company;
 Grief best is pleas'd with grief's society.

479 'Tis double death to drown in ken of shore;
 He ten times pines that pines beholding food;
 To see the salve doth make the wound ache more;
 Great grief grieves most at that would do it good;
 Deep woes roll forward like a gentle flood;
 Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;
 Grief dallied with her law nor limit knows;

277 నీ॥ బురదలోవలగాకి బొంగు నల్లనితన తెక్కల ముంచియాఁరికి
తెలియ॥

ఁబడనీకయిగిరి పోవచ్చునుగాని యాతన్న గోరినమంతు తెల్ల
యంచ॥

మిగిలెడునా పండి మొయిపూడనామచ్చ నెఱపేదలై నబాష్ప
బుంగుగ్రాడి॥

రాతిరిమఱియను రాజలు నన్నియుం గడువెల్ల డియ్యనపా
గలుగుపగలు॥

ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తామెచటనేని ఁబరుగులిడుచున్న నలుష
లేపాటియెన॥

గానరాకచెలంగెడు గాని కేగచూడ బడుదెల్లముగ నెల్ల
మాడ్కిచేర॥

278 ద్వి॥ వంతఁజెందినవాడు బ్రతుకఁగలేదు

సంతసిల్లుదనుల నహవాసమునను॥

దుఃఖంబుమిగులనం తోపించుచుండో

దుఃఖముపొందునదొప్పరినయపుడు॥

279 నీ॥ ఒడ్డుచేరి నెతోచుచుండఁగమ్మిపోవుట

ఁయునుమడిచావు భువ్వఁగనుచు॥

బస్సువడెడువాడు పదిరెట్టి లెండెడు

మఱియుఁదీపిడుబుండు మందుఁగాంచి॥

వనటయుమిక్కిలి వగచెడుదనకుమే

లేసెదనవ్యాని చెంత మెల్ల॥

గాబాఱుసెలయేటి కైవడిలోతగు

ధులవంతలల్లన బరగుచుండు॥

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;
Poor women's faces are their own faults books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words,

282 they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame;

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes;
Then little strength rings out the doleful knell,

284 Thus ebbs and flows the current of her sorrow, a
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining:
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps:
And they that watch see time how slow it creeps.

.సద్గుణాత్మకబడిన.యప్పుడా యేటికు!
 .ప్రకృతున్న యొక్క.వైకివచ్చు!
 .నదిరిగి ఉండవుమీఱు.నాడింపబడువగ
 /హస్తపద్మనెఱుంగ.దెద్దియైన॥

280 గీ॥ .దిట్టకూళచూపు.నట్టి నేరములను!

.మఱుగుపడక.గలరు.పురుషు-లైన!
 .నకట-స్త్రీలమొగము.లవ్వాయెగ్గులు!
 .తెలుపుపుస్తకమిటు.తెల్లముగను॥

281 గీ॥ .లోతుమడుగుసెయు.మోక్షగజవృక్షం

.గడువెలితిగఁబాటు.కాల్వకన్న!
 .మాటగాలితేత.తైటదోయిగఁబడి!
 .తట్టిపోయెడువల.వంతి మఱియు॥

282 ద్వి॥ .మనసుస్వయంభవ.మాటినవార!

.లనుకొందురెట్లక.య్యదిగాంతురంచు॥

283 గీ॥ .మొనసియొక్కసారి.మోగింపఁబడిబహు

.పుమొయినూగుగంట.పోల్కివంతె!
 .తనదుబళివుతోడ.జనునపుకొంచెము!
 .లావుమోయిజేయు.జావుదరువు॥

284 త॥ .వాటవాటలనిట్లు.పోందెడునాపె

.వనటయోర్మిటియాకె.వలవంతతోడ!
 .గీటునద్రదీవిసిగించెడు.దడవు-
 .గనునామెరేయికె.శనిపెట్టుబోదు!
 .తేటకునా రెండు.దెడవలెలును॥

285 It easeth some, though none it ever cur'd,
To think their dolour others have endur'd.

286 Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares:
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chances.

SONNETS.—

287 Who is it that says most? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

.దనయున్ని-తోనిడు.పలనుచుఘిగుల|

.నూటికివాడియి.దక్రన్నెచుసపుడు

.కనుపట్టిదుబాడవుగాఁగొద్దిసేపు||

♦.మేటిబక్కునవంతఁమించినఁగాని

.కడుసరుకుగనది.కన్మాత్రవెట్టు|

285 గీ॥ ♦.తమవలెఘటాభారమి.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించినారని.యెఱిగికొనుట|

.యెవరినై నఁగుదుచోలే.దెన్నటికిని

.గాని.కొందఱిసోదాచఁగలుగునదియు||

286 సీ॥ ♦.విన్ననొచెలిమోము.♦వెఱఁగునఁగనుఁగొనె

.సప్తకలతవడి.యాపెనుగఁకు|

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాఱాచ్చులు.కఁకు

బచ్చిపుంజుగాఁగానఁబడియె|

♦.బడఁతుకమెఱుఁగుమై.వన్నియయెంతయు

.జంపువంతలచొల.యింపఁబడియె|

.నాయతిననుసేను.మడుగుటకతనికి

.నత్తునబొత్తిగాఁజాలదయ్యె||

.ఇరువురున్నిల్చియుండిలెం.తేనియున్ని|

.తావునకుదెవ్వరందు*వి.తాకుమెయిని|

.దారసిలిపొత్తియెఱుకను.దనరువార|

.చొండొరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు||

ద్వీ॥ .పరికింతునేచెడు.వారలుమఱియు

.చఱియెంతమెల్లగ.జాబ్రాకునదియె||

287 గీ॥ .కుదాగడ్డకన్ననెవ్వఁడెక్కువఁజెప్పి

.ఇదమునీకునీనె.పురుషనీకు|

288 They that have power to hurt, and will do none
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches from expence:
They are the lords and owners of their faces,
Others, but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed out braves his dignity:
For sweetest things turn sourest by their deeds;
Lillies that fesse, smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,
Which three, till now, never kept seat in one.

.పోల్కిఁజూపఁ జాలు. పోడిమినీయందె

.మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండు

233 స్త్రీమాలిక —

.చెలియుండియుఁగీడు. సేయనిపారలు-

.పనినల్పునట్లుక. నృదేధువార

.లొడుగునుఁగదిసితా. మొక్కిరియింజెక్కు

.చెనకకఁజూపోల్కి. జెలఁగువారు

.చెడుగుమ్మటలకులో. బడకుండువారలు

.తగియుండురెంతయు. దేవక్యపకు

.అమయంతవచ్చుభా. గృములనవ్వారలు

.వ్రాయమందనీక కా. పాడుచుండు

.నా రెడ్డిల్లు-తక్కు. వారువారలగొప్ప

.అమరున్నతీరునఁ. దారువారు

.నోయువారలకింపు. గూచుమల్లియతన

.నొల వెలుంగకపుట్టి. పొలయుఁగాని

.యడియుఁదెవులంటుపట్లగా. బైనలెస్స

.దానికింటెను. జేదగు. దమఁచెయుపుల

.సీయసివి. ముగ్ధిపోయిన. తెల్లకలువ

.కన్న సేచెత్త పూవైన. నన్నెకెక్కు

289 కం॥ దొరసానిచేతికుంచిన। గరమరుదుగగాజమాని. కంబనఁజెల్లు

మఱినీయెడఁగలతప్పులు। పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. వలచినవోకున్

290 ద్వి॥ నీటు. ననరుమఱి. నిజమొక్కనియెడ।

.నేటివఱకుఁ గూడి. నిలుచుటలెదు

-
- 291 O. cunning Love ! with tears thou keep'st me blind,
Lest eyes well-seeing, thy foul faults should find.

PASSIONATE PILGRIM.—

- 292 O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told.

- 293 What fool is not so wise.
To break an oath to win a paradise.

- 294 Crabbed age and youth cannot live together ;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport , age's breath is short ;
Youth is nimble, age is lame :
Youth is hot and bold, age is weak and cold ;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి|| .కన్నీటననుగ్రుడ్డి.గావితలువలపా
.కన్నులునీతప్పు.గననీక కొంఁటె||

292 ద్వి|| .అలవడదబ్బు.కబ్బుబ్బవలపు|
.పలుకరీడు.విరాలి.పడి.ముదివారు||

293 ద్వి|| .ఎట్టిపెంగలియైన .నెటుతప్పకుండు|
.నొట్టన్వగ.గుఖంబు .నొందుటకొఁటకు||

294 నీనమాలిక||

.మూలిముడుచుకొన్న .ముదిమిజన్వసమున్ను

.గూడిమనగలేవు.కోడెయ్యాడు|

.నిందునంతసముచ.నెగడు.మునలితన

.మెంతయువంతితో.నేననియుండు|

.నయనువేసవివేకు.పకుసాటి-

పెద్దటి.కముముదిరిన నీతు.సాలిపోల్కి|

.యెలఁబ్రాయనూమరి.ఎలెనింపు.

వృద్ధత్య.ముంబట్టు చలికాల.మువలెబోడ|

.యావనమునువేడ్క.నలరారు.వాధకన్యా

.యామముగ్గొంచె.మౌనుమఱియు|

.దేరుగాత్వమునుఱుకు.జరికుంటి.

తాడురుగ్య.ముశ్వాడియుం యుందిట్ట.ముజరశతయ||

.జబ్బు.పెండియు.నతివిర.నము.తరుణత|

.పెంకె.వాధకన్యమెంతేని.పెద్దపుడు.నిను

.వృద్ధతామేవగింఁచెక.నేను.యావ|

.నంబనినూమితోడుతం.దలచుచుందు||

- 295 Inconstancy
More in women than in men remain.
- 296 The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show,
The tricks and toys that in them lurk.
The oock that threads them shall not know.
- 297 Every one that flatters thee
Is no friend in misery.
Words are easy, like the wind :
Faithful friends are hard to find.
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend :
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flatter-ing,
" Pity but he were a king "
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commandment :
But if Fortune once do frown,
Then, fare well his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every griefin heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe,

295 ద్వి॥ మగ వాకేచ్చ ను . మ గువలీయంతు
నెగతుమిక్కటముగ్గునిల్కడలేదు॥

296 ద్వి॥ . మగువయ్యెనచేడు . మాయనుమములు
మగ్గుడై ననుంతయుం . బరికింపలేదు॥

297 కం॥ నినుగోని గూడెకుప్పాడె . ల్లనీకు
మితుగ్గిండు కాదు . లంపటయెడఁబ
ల్కు-నెగతునుళివాగ గాడ్పటు
కనుటయెక్కవ్వంబున మిత్త . కల్లహితులం॥

ఉ॥ ఎంతయునీమమితుగ్గులుగ . నెల్లరునుందునునీకడన్పను
న్నంతకుఁ గాని-యద్దించన . నక్కఱఁగాఁడెవడై ననీకునొ
క్కింతయు . నీవుదాని వను . చెంతురుదూఁబఱదిండివై న-దూని
షింతురునిన్న భూవతిగఁ . జేయనిదేవునిఁ బెక్కుఁ భంగులం॥

సీ॥ . చెడుగునకీవల . వడిచిచోనిన్వలం . బడఁ
దొర్చియుడకువారు . భోమలు గొల్చి
వాలుఁ గంటలసివు . వలచినన్వమ
చెప్పచే-వలలోన . దిగ్వికొందుగ్గి
కాని-నీసిమిత్త . నేని నీకుండినవాసి
యెంతయుమచ్చ . మాసిపోవు
నీకడఁదొల్లి నెం . తేనెక్కనై చ్యము
సేయవార్చి సత్తి . చేరఁబోరు
నీకు నెవ్వఁడునిక్క . పున్నే . హితుండు
హాడుబోడగునీకుఁ గాఁవలసినప్పు
నీవుమిథర మనవుదార . డెచ్చుఁ

462

MARVEL

శ్రీపు. తెలిసియుండినరఁడు ని.ద్రింపఁబోఁడు।
 గీ॥ .శ్లో॥ నీయెడలోనున్న .యెల్ల .వంత।
 .వాఁడునీతోడుతస్వంతు .పంచుకొనును।
 .మంచివిహితుని-మాయఁగా.వించుపగతు।
 .నైఱిఁగికొనుటకునివికొన్ని .గుఱుతులగును॥

—: (*):—

WRATH,

— (*) —

AS YOU LIKE IT

Act I. Sec. I.

- 1 Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE

Act II. Sec. V.

- 2 Is there no way for men to be, but women Must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man which I Did call my father was I know not where When I was stamped; some coiner with his tools Made me a counterfeit: yet my mother seemed The Dain of that time; so doth my wife The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me oft for bearance; did it with A pudency so rosy, the sweet view on't Might well have warmed old Saturn; that I thought her

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు.

కావ్యరసము.

1 వల్ల నేనిప్పుకీఁబడికిం బురికొల్పెదను-వాని యంతముంజూడఁగోరెద
నేమన-నేమోకాని నామనఁవానికిన్న నెక్కువదేనినైన ననవ్యాంఁచుకొ
నదు-కాని. వాడుమర్యాదకలవాడు వతియునెన్నఁజూర జనువుకొనలే
దెనఁబడితుఁడ- గొప్పతనమానించువాడు. సహచరులకందతికెంత
యోయుష్టుఁడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగానాని నెఱిగిననాఁవ
గకమఁడుఁగూడ నిక్కముగానేనలక్ష్మ్యము నెయఁబడితిని-గాని. యదేం
తోకాలముఁడ- దీఁజెట్టియంతయుఁజక్క-మరుదు- నెన్నియుఁగూడు-న
రియే- యాపిల్లకాయన్నేనిక్క-ననుసికొల్పెద- చివుడాకులగ్రీవన్నదను.

2 స్తవనూలిక —

.చాఁచియోఁపవ.నగ దెప్పియుల్లక
పురుషుఁడనవఱి. ఇరువులేదె
.నేనెఱిఁపెదను. కేక న్నినానివ-
.నాతెండియిరికిల్లి. వాడనెవరి
.మిగులమర్యాదగి. లిగినయమ్మనుజుడ
.ముద్రింపఁబడిన య.నల్లదెలునుండె
.తెన్నె-నెన్నె. నాఁగిముఁదేయువాఁడెన్నె. వో
వానిపరిముల్ల. నొసరిచెనను

As chaste as unsunned snow;—
Could I find out
The woman's part in me! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part: be it lying, note it
The woman's; flattering, hers; deceiving, hers;
Lost and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slanders, mutability,
All faults that may be named, nay, that hell
 knows,
Why hers, in part or all: but rather, all
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that. I'll write against them,
Detest them, curse them:— Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will
The very devils cannot plague them better.

••సనుకృతిగా-ఁగాని- .మూకాఁబుమందు
 నా.యమమ్రాఁర్వతిగఁబ్ర.ఖ్యాతినందె
 నెనలేనిగుణవతి.యిపుడు నాయల్లాల
 హిహయెందుచూగఁగ.మా వెలంది
 .సన్నుదప్పించెనా•.నామయభోగమునుండి-
 .ననునైచుకొనియుండు .మనుచువలయు
 .బ్రాహ్మిణిఁచె.వెండియు- సంతటియడకువ-
 .నాసాంపుఁగని•వయ్య.మైనఁగఁగె
 .మఱుఁగువధేనమంచు .తెఱుఁగున
 మచ్చపొం .దనిదాపెయంచునే .దలచినాడ
 .నాలోనఁగల్గిన•.నాకీస్వభావమే
 •.నొదవిననింతబా.గుండునొక్కొ
 .మగవానియంచుదు.మాఁగఁ గుణములేదు-
 .నానిశ్చయం-దాడు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది- చ్చకమును
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు
 .వైన•కామంబును.దాని దత్యాశయు
 .దానిది-పగఁగొంట.దానిది.మఱి
 •.గొంతెమ్మకోర్కు-లు.•కుత్సితవాంఛలు-
 .మిగులనిక్కడలేని.పొగ•రసడ్డ
 .కొసవెట్టి.భ్రాంతియు- .గొండెముల్చపలక-
 .పేర్కొనఁబడిన•కి.ల్పిషములెల్ల
 .మఱియునింతేకాక.•సరక మెఱుఁగునది
 .దానివి.కొంత.యం.తయును.ఁగాని
 .కాకేమి.యంతయుం.గట్టికిడిగున్-

HAMLET—

Act. I. Sc. II

3 O. that this too too solid flesh would melt,
 Thaw, and resolve itself into a dew ;
 Or that the Everlasting had not fixed
 His canon 'gainst self slaughter ! O God ! O God !
 How weary, stale, flat, and unprofitable
 Seem to me all the uses of this world !
 Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
 That grows to seed ; things rank and gross in nature
 Possess it merely. That it should come to this !
 But two months dead,—nay, not so much, not two !
 So excellent a king ; that was, to, this, .
 Hyperion to a satyr ; so loving to my mother
 That he might not between the winds of heaven
 Visit her face too roughly. Heaven and earth !
 Must I remember ? why, she would hang on him
 As if increase of appetite had grown
 By what it fed on ; and yet, within a month,—
 Let me not think on 't,—Frailty they name is
 woman !—
 A little month ; or e'er those shoes were old
 With which she followed my poor father's body,
 Like Niobe, all tears ;— why she, even she—
 O God ! a beast, that wants discourse of reason,
 Would have mourn'd longer—married with my uncle

.జేడున్ను తంబునూ. జేడు ససయము
 .ప్రతినిమిషమునూ. వసుతాతకం-
 బందు. సగమునూ. తగిలుకో. పంబుగాంగ.
 .చాకిరికో. ధముగ నేను. వాళితు-వారి.
 .దిక్కునక. గాని. వానిని. దిందు నేపుక.
 .నారు నేవు. గినుంట్టై. పోరుకొనుట.
 .వారి. దయ్యంబులుం జెవక. నేరవింక.

3 నీనమూలేక—

.కిటుకలు. యూనించి. కిటుకలు. నల్లురెం
 .జేడిమందునూ. ద్వి. న. శిం. నుటకెయి.
 .మిక్కి. లె. కో. రె. న. క్క. ట. న. న. న.
 .నంది. త. ప్రి. ప. శ్చ. క. . న. శ్చ. ప. ర. మ.
 .ప్రతి. నూ. .ల. ము. గి. ను. న. .ల్ల. కి. యు. న్న. నె. న. పే. ల్.
 .దే. వు. డా. . య. . న. . తి. శ్చ. లి. గి. న.
 .యె. ల్ల. న. ద. తి. లు. నా. . కె. ర. త. శ్చ. ద. జ. గ.
 .జ. శ్చ. త. చ. ర. వ. గ. ము. గ. . మ. తి. కి. దు. ర. ప. ప.
 .గా. ని. వ. ప. లం. బు. గా. గ. ను. ప. డే. . నీ
 .య. ద. కి. ట. . య. శ్చ. . య. ది. కి. లు. ప. తి. య.
 .బ. ద. న. డ్డి. తి. . ట. యె. . వ. ధ. . మ. గా. జే. దు. న్
 .బ. కి. మా. లి. న. చె. దు. . వ. స్తు. న. మి. తి.
 .న. యు. ది. ని. ర. డి. యు. . న్న. ది. కే. వ. ల. మ్మె. ర.
 .కా. ర్య. ము. పు. ట్టి. ను. గ. ట్ట. క. ద. కు.
 .మ. డి. సె. ను. . రె. దు. నె. . ల. లు. మా. ర్త. మే.

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules : within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break my heart, for I must hold my tongue !

[illegible]

Act. ii. Sc. ii.

- 4 O, what a rogue and peasant slave am I!
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction, in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wann'd;
Tears in his eyes, distraction in 's aspect,
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit? and all for nothing!
For Hecuba!
- What 's Hecuba to him, or he to Hecuba,
That he should weep for her? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I, dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing; no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward?
Who calls me villain? Breaks my pate across?
Plucks off my beard, and blows it in my face?
Tweaks me by the nose? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన. పొల్లలఁజి. మాహా.
కడుఁ బాపపువేగము.. షావికాని।

.కూటములకంత నేవుకతో. జాటుటకయి।
.యయ్యదియుఁగాదు-కానేర. దత్తిమేలఁ
.కాని-పగులుమనాగుండె. కాయసివు।
.ముందునానోరు నేమూసి. కొండుగాన।

।

4 సీసమాలిక।

.బాపులేనేనట్టి. వంచకుండనికేంత
.మోటయడిమెచటి. నాటకులమ।
.బొత్తిగఁగల్గునం. బొగలుకలనిచటఁ
.ననశక్తిఁదనయాపా. కనగునముగ।
.బల్మి. బ్రవతికంప. బడె-వానిమోమెల్ల
.కళతప్పె-జూపులు. గం. నెరు।
.వాసి. యాకృతి. గల. నమ-దగ్గిదిక-
.మఱివానినేహ. ధ. మకంబదంతి।
.యునువానితలఁపున. కనుసూపముగనుంట
.యబ్రముకాడెన. మనమిది।
.లేనిదానిఁగుఱించి.. లేమకె-వానితో
.నాపెకునాపెతో. నతనికేను।
.వాడెమెకొక కేడ్వ. వలసినపని-వాడు
.నాడు. చింతాకార. నయితనకు।
.నుంకిననేమిసె. యుకొ. థంగిముప్ప
.కన్నీళ్ల. దడుపు. కిరవచనము।
.వలసనెల్ల దమింబ. గలగొట్టి. హోషికె

As deep as to the lungs ? Who does me this ?
 Ha !
 's wounds ! I should take it : for it cannot be
 But I am pigeon-livered, and lack gall
 To make oppression bitter, or, ere this,
 I should have fatted all the region kites
 With this slave's offat. Bloody, bawdy villain,
 Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain !
 O, vengeance !
 Why, what an ass am I ! This is most brave ;
 That I, the son of a dear father murdered,
 Prompted to my revenge by heaven and hell;
 Must, like a whore, unpack my heart with words,
 And fall a-cursing, like a very drab,
 A scullion !
 Fie upon't ! foh ! About, my brain !— I have heard
 That guilty creatures, sitting at a play,
 Have by the very cunning of the scene
 Been struck so to the soul, that presently
 They have proclaimed their malefactions !
 For murder, though it have no tongue, will speak
 With most miraculous organ. I'll have these players
 Play something like the murder of my father
 Before mine uncle : I'll observe his looks ;
 I'll tent him to the quick : if he but blench
 I know my course. The spirit that I have seen
 May be the devil : and the devil hath power
 To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
 Out of my weakness, and my melancholy,
 As he is very potent with such spirits
 Abuses me to damn me. I'll have grounds
 More relative than this :—the play's the thing,
 Wherein I'll catch the conscience of the king.

• బిచ్చపుట్టించు-జడ్పించు-నిరపా
 • రాఘవ-దాశునూ-స్వలుపునజ్ఞానుల-
 • నిడముగఁజూపువి.గి-దొలఁగించు।
 • గలఁగనుసోమరి.వలెనునేనొక మొద్దు
 • పందఁతుంటరినినా.పనినిసరకు।
 • గొనఁబోకతడఁబడి.యసఁజాలనెదియునె
 • వ్యనియథఁపాఁజిము.ల్పాడొనచక।
 • బడియెనోయటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన
 • లే-దేనుపిటికినా-• లెంకయనుచు।
 • బిలుచునన్నవఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి
 • నాగడ్డముంచికి.నా మొగమున।
 • బాఱువె చెడు-ముక్కు-బట్టెనుల్పెడు
 • నను.మిగులదబ్బఱియంచు-• దెగడఁజొచ్చు!
 • నిటునాకెవఁడొనచక-గటకటాయెందుకే
 • నద్దినైఁపవలసిన.దహహ నేను।
 • లేశమైనధృతి.లేనట్టివాడను-
 • గానియెడనీని.కంటెముందె।
 • యానీచుపిన్గుచే.నేనెల్లనింగిగి.గ
 • లనుఁగొన్నంపఁగ.వలసియుండు।
 • కూర్కొన్నిడిదొంగ.గొడ్డుకట్టడిఘోకిరి
 • కటికిఁతుంటరి.యకటచలము।
 • భరిభరినేనట్టి.పనికిమాలినగాడ్డ
 • నిదిమేటిసూరప్య.మేనుజంప।

బడుమంచితండ్రికిఁగోడును-

బగిచీమఁకొనఁదయ్యమానఁబురి.కొల్పబడితి|

.మాటలనాఁయభి.మానములంజె

.మఁదిరిఁజెల్పవలయునా-.మఱియుఁదొడ్డు

.నలుచిట్టవలయునా-.యంట్లఁకోమెడువాడు

..నీదానికియియినీ.నాడుబుద్ధి|

.లెమ్మొరంగింబునం-.గుమ్మరుకోషాలు

..పిన్నఁజె-నాట్యప్ర.వీణతిఁమెయి|

.దనువేరముఁబ్రమ.రముసేయునంతతాఁ

.కంఠిఁకరితరంగముననంచు|

.ఁగితమేమనఁగ-హత్య.కడునాల్క-లేకయు

.బహులాభ్యుత్థావయ.వెమునఁబల్కు-

.నాఁనతండ్రిముం.నటనేనునాడింతు

నీనాటకుఁవేతి.నెడ్డియెన|

.నాఁతండ్రిఁవెగఁసగాచ.నముసేయునట్ల-

నే.నరయుదువానిఁనె.భిరులు-కోధ|

సేయుదునాతిని.చితి-మాతఁడుజంతు

.సనిఁనామాగఁము.నేనెఱుఁగుదు|

.నేనుఁజూచినఁమూతిఁ.కానోపుదయ్యము-

.ఁదయ్యమింపగుఁహపు.దాల్పఁగల్గు|

.సరియె-వెండియు.నొక్క.లేతినాతఁడుగడు

.నలువంటిశకుల.నలరియుంట|

.నాయశక్తిమఱియు.నావిచారముఁబట్టి|

శున్నఁజెఱుపమాయ.వన్నుచుండు|

.నింతకన్నఁదగిన.వేఁగాంతుఁగతములి|

.యాటమిషనుతేని.యఘముఁగందు||

HENRY V.—

Act III Sc I.

5 In peace there's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger :
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage ;
 Then lend the eye a terrible aspect ;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III—

Act II Sc II

6 To whom do lions cast their gentle looks ?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who 'scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

6 నీ .నంధియెడనొచ్చి. శారతియునట్లెకువ
 .యటనరునకుదగు. సద్దలేడ.
 .కాని-యెప్పుడుమన. ఏమిటఁగిల
 హతూ. ర్యరవమువొల్లబడు. సప్పుడుమన
 .మనుసరించవలయు. వ్యాసుచేష్ట.
 సర. ములనొ బిగియింప .వలయుఁ గూచుక.
 -కొనునదియుతాహ. మును. సాగనగు
 మన. ప్రకృతివక్రముగనూ. చుకొనవలయు
 .గంటికికీకరా. కారమీవలయు
 స. యుదితలఁటికిల. యందునుండి

.యిడిసిరంగివలెజూడ. విండుపోంచి
 కన్పమయునున్నవిధ్యం. కరనముద్ర
 .ఘటించినప్రసాదకీక. బ్రతీకా.
 .శిలవలెఁ ఘోరముగదాని. సుమనిషు.

6 నీ॥ .వేల్చిపెరింగము. వేదజల్లుజల్లుని
 .చూపులు. దవలోవజొచ్చుచును
 .పైగా. దెవరిచేయి. వట్టియడవి
 యెల్లు. నాకెను. దవదుకూ. నలదనముగ
 .ముసకుఁగి. కదురుగి. బొలయించు
 వానిని. గాదెవండుందప్ప. గిలుగుచొంచు.
 .తాచుకా. ట్టడుగున. దావీపుం
 దొక్కు. సత్తదుకా. దచిమి. సత్తపురుగు.

KING JOHN *Act II Sc I*

7 What cracker is this same that deafs our ears
 With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE *Act III Sc I*

8 if it will feed nothing else
 it will feed my revenge. He hath disgraced me,
 and hindered me half a million, laughed at my losses
 mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
 my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
 mies ; and what is his reason ? I am a Jew. Hath
 not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
 dimensions, senses, affections, passions ? fed with
 the same food, hurt with the same weapons, subject
 to the same diseases, healed by the same means,
 warmed and cooled by the same winter and summer
 as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
 if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us
 do we not die ? and if you wrong us, shall we not
 revenge ? If we are like you in the rest, we will
 resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
 what is his humility ? revenge. If a Christian
 wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
 stian example ? why, revenge. The villainy you
 teach me, I will execute ; and it shall go hard but
 I will better the instruction.

.తిరుగు బాట సరించు నెం. తేనిమట్ట!
 .బడినయప్పుడు- వెండియుం. బావురాలు!
 .కడువడిగడమిల్లలం. గాచుకొనఁగ!
 .బొడుచుముక్కు-లతోడద. బుస నెదిర్చి!

7 ద్వి. ఏవఁగింపకన్. ద్వి. మమా చెవుల!
 .దెవుడు పచెడును చ్చ. సితమమిముగ!

8 పా. అదిమఱిదేని నేమి పకున నాపగ నేమి పును. వాడునన్న వమూసవ
 చెను. నాకెదులకులదెను. నానష్టములయెడనవ్వెను నాలాభ
 లవెక్కిరించెను. నాబాత్తిరక్కరించెను. నాబేరములుచెడఁగొట్టె
 ను. నామితులనడచెను. నాశత్రులరేపెను. వానిప్రయోజన
 మేమి. నేనుయూదియాదేశస్థుడను. యాహూదీయునకు నేత్ర
 ములుండనా. యహూదీయునకు హస్తములవయవములు కొలత
 లిద్దమములకొరకులు కామకొధాదులుండవా. శ్రీస్తుమస్తు
 నివలెనాయన్న మున మేపఁబడియె. నాయాయుధములచేతనే హిం
 సింపఁబడియె. నానోగములకేతోఁబడియె. నామండలచేతనేకు
 దుచెఁబడియె. నాసీతావేదగిచేతనే చక్షుక్కింపఁబడితరించఁబ
 డియె. నీవుమిమురక్కినచో మాకునెత్తుకాటదా. నీవుమాకుఁజ
 క్కిలిగిరిగలిడిన మేమునవ్వమా. నీవుమాకువిసమిడిన మేను చావ
 మా. నాటియు నీవుమాక వ్యాయముచేసిన మేము పగిదీర్చుకొన
 మా. నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్న యెడల నంగులోని దాని
 లుదును. యహూదీయుఁడు శ్రీస్తుమస్తునకు ఈనిచ్చెనెనని

TIMON OF ATHENS . . . Act IV Sc. III.

9 Conceptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,
 And may men's spurring. Crack the lawyer's voice.
 That he may never more false title plead,
 Nor sound his quilllets shrilly : hoar the flamen,
 That scolds against the quality of flesh,
 And not believes himself : down with the nose,
 Down with it flat ; take the bridge quite away
 Of him that, his particular to foresee,
 Smells from the general wool : make curled-pate
 raffians bald ;
 And let the unscarred braggarts of the war
 Derive some pain from you. Plague all,
 That your activity may defeat and quell
 The source of all infection. —

10 Banish thy fertile and conceptionous womb,
 Let it no more bring out ingrateful man ?

వాడగ పచాపలసిన దయయేమిఁబ్రస్తుఁడవన్మఁడు జహాదీయ
న క పశాత మిసుకొనఁడెడఁ బ్రస్త మనస్థునిదికలఁ మున వాని
కెట్టియోపుకొండవలయు. నేమి-పగ- నీవునాకు నేపుదు మాగ
మునెఱవేఁచెదను- మఱియది కఠినముగానుండుగాని నేనాకు
వల్లబడినట్టింత వృద్ధిచేసెదను.

9 నీ॥ .నరులయెముక లెల్ల నులుము సేయుడు-

వారి.మోఁకాల్లసలుకుఁ- డి.వృదేకుడిమెలు

.నరములఁద్రొంచుడు- .ఁన్యాయవాదికి
గొంతు.బ్రీవలు సేయుడు.వాడఁబద్ధ

.మఱిములంబట్టి .వాదించుక
నూ.హృదయములకే నన్ను.డలువనీక

.మఱగురువుంట్టి .నైశమఁ ములఁపుడు
.వాడందఱికిఁదక్కువట్టుగాని

.తానుదిన్నఁగనుండఁడెం.తయనువాని

.ముక్కుఁగోయుడు మఱి-వాని.దొక్కఁకల్పు

.దెవ్వఁడందఱిదన ముల .తొనలిపి

యెనమిక్కిలితఁజెల్లాఁ.మరయుచుండు

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న.వన్నీ కాంధ్రీనుఁగ

.దంగిబోడిగఁజేయు.టకుఁదలకొనుఁడు

కం॥ అనితోన దెబ్బలకుఁద

.ప్పొక తనక బాగదొకొనడు .విరుదుఁ మగలకే

తనయినయిడుమలఁ బెట్టుడు

.జనములఁదువ ముట్టఁ బొడువలావుఁడుమి-రర

10 ద్వి॥ పువ్వు.ఫలిండునీ.బొడ్డునొడించు

ప్రా.దమనీక చట నాత్మకఁ గృతఁజ్ఞు నము

11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape : for there is boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to froth,
And so scape hanging Trust not the physician :
His anti dotes are poison, and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen

Act. v. Sc. iv.

12 now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease
And palsy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

11 నీ. మృగములబంధులమీలనొకాడు న.మలనుభక్తిచేగ.వలయు
మీర
.లిలియెకాక-మీ.కేను వందనములు.సేయగ వలయు.బ్రహ్మ
ద్వైత-
.దొంగలుమీర- లెంతో పూజ్యనేషంబు.లంది ~~చేయవలయు~~
.హద్దులేని
.దొంగతనంబు చె.లంగెడుదగునట్టు.లేపాటకాబడు.వృత్తు
లందు

బంగళిదొంగలొందునట్టిదొంగలారా
పొండు-చాగి.తొనవంబుమీపొట్టలుబ్బ
చాగి.పు.చాజ్వరముననుమీ.గక్తముదెకి
.చరుగకావించు-తిప్పకొందు.దికినటుల.

కిం. మృగములశిశువున-మీ.
వెంటివాడిచ్చునట్టి నిరుగుడువిషమో
మృత్యుమృగజంతునసాదు
దొమ్మిగమానిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.
గీ. భ.నముప్రాణంబులనూడగొనుడుకలిసి
వేయి.కీకడుచేయుడు.చే.యుటకలిసి
బట్టిదంబుగమీకొట్టు.బెట్టుకొన్న
వారుకావున.బనివాండ్రిన.లేగ.దంగి.

12 గీ. మీ.సుఖాననములనిష్ఠా.నలేని
యు.పిరందనితప్పు.నాచు.కండవలయు
.రో.లి.యగుపర్వమొయివట్టి.శీతలీడ
డినిబలనీనట్టి.గట్టి.నొల్లి.పదలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act V Sc I.

13 As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent, and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends ;
Make poor men's cattle stray and break their necks ;
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with their tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly ;
And nothing grieves me heartily, indeed ;
But that I cannot do ten thousand more.

13. సీసమాలిక.—

మ. సుఖంబంపుట-లేక-అనిదంపుటకు గొప్ప-చేయట-

కన్పియంజె. అచట-యది.

కా. కేనియట్టులగా. వించుటకు నెత్తు. చిన్నట- కడులే. కున్న నొకని

నెగ్గించుటయు. మఱి. నేచూటచప్పుట-

ఘోర వ్యక్తంబిరుగులుహితులకు.

గిల్పించుటయు. కావుల పశువులదోన

దస్పించిగొంతులుపెట్టుట.

యథా-రాశిమున ధా. న్యపు కొట్లకుం

గిడ్డి. కుప్పలకు న్నట్టి. నిష్పావెట్టి.

. నమదుకన్న కే నెం. తియునానినాపకాగి. సాత్తు

దారులచిల. చుట్టుచు. నలుగురు.

. నేనుసమాధుల. లోనుండి వ్యసమాన. పుల

ద్రోవ్వలీసి వా. కలపెట్టుట.

. తలుపులపట్టవా. చిల పోకములునాజ్వల

. బడుచంపకట్ట ని. వ్యవహారతేసి.

. చచ్చిపట్టకేము. నావనీవద్దమీ

. నచటలననవారి. తనువులందు.

. తట్టవట్టలవలె. జెక్కినాడన్నాడు. కన్పి. చే

బ్రహ్మసూ. పేరము. లాగు.

. మొక్కి-చెరిగి నెట్టు. లుక్కడంచునే వేడ్క.

. నెనువేయిభోగ. కృత్యములకు.

. జరిపినాడ-గాని. పాఠశాలవేళ్ళయి.

. లేదుతప్పకన్న. బాగి. మనెత్తము.

RAPE OF LUCRECEY.

14 "Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee:
If thou deny, then force must work my way,
For in thy bed I purpose to destroy thee:
That done, some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay:
And in thy dead arms do I mean to place him,
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort:
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly, and his time of sport:
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,
Unprofitable sounds, weak arbitrators!
Busy yourselves in skill-contending schools:
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators:
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law.

14 త॥ .ననువిను-వాఁజిల్లి.పందొడగె- నిన్నె.ననినేటి

మూపున.ందంకియగెవలయు

.నినుబల్కిగూడెన- నీలకృష్ణకన్న-

.నిదైగటల్కిచి నీబలునొకిది

యరిమిసిమునుము. శివసమర్ప

.తలెగినటుల వాని.తొడకట్టె.

.కొంకరనేర్పొటక. పొట్టిడివి.లున్న

నీకొమిమ్ము.నొడిచితిరెను.

15 త॥ .ఎనచెంబుల్లరుం.విరగవారు.గార

జొడినీవాడె.కంకమునోకంకి

వె.చుకొనినమలు. నెక్కినిచ.గను

.స్థింపనె.వంతి.చెంబుడిట

.గొరిప్పనీపొట్ట. గడచివెనంకి-

.నొకేప. నెడివకి.బొంబునంకి

పరివడిను.నొడివ.నెడివేరంకి.గొరివనీ

కొట్టి.గా.నెట్ట.నాని.

16 తీ॥ .పొపొడు.గొవారి.పొను మాంటలు- పొట్టి.పొనాంకెల్ల. బాని

నీంట్ల

నీ.పొనుంకి

కొంకూలి.కొంకూ.కొంకూ. గొంకొంగురు. పొంకొంగురు. తె

పొ.రాడుబడును.పొంకి- వ దాడుడు.పొనుపొని మొంకి.పొం

కొంకి

పొంకొంగురు

.పొంకొంగులొకి. పొంకొంగునెక్కి- పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు

.పొంకొంగునెక్కి.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు

.పొంకొంగునెక్కి.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు.పొంకొంగు

రౌద్రర సః

1 సరోషనష్టాధికలోహితోత్తే ।

వ్యక్తోధ్వరేఖాభ్రకుటీర్వహద్భిః ।

తన్తారగాంభజనికృత్తకంఠైః ।

హుంకారగభేదాద్విషతాంశిరోభిః ॥ రఘువంశే సర్వోత్తమే

2 గర్జనభవంతస్స అపరాహితహంస్తేషు స్థితిః ।

రథజాపలి ఘోరదంసణాభవితి అగ్నిరోభనామి ।

నిశిచివృత్తిరోషహి ॥ ఓకీమోర్వకీయే ॥

3 లీలజ్ఞ- అగ్నిరోహిత ఆనమాదేణ సే

క్షసిరోదాతేం అగ్నిరోధమ్మకంఠులస్పవేసి

రోతిణచ్చర్మకూరోవమస్సరోవ అనికిడిం

పథివదిస్సది ॥ శాకుంతలే ॥

కె ను క .

1 గీ॥ .కినుక మైగర్వబడి కడు. గెంపుమిగులు!
 .పలుదెటలు-మీది శేకల. డెలుపుమము!
 .దులు-ములుకుల. దెగినకుత్తు .కలును-బొబ్బ!
 .లాప్పు పగఱతలలనేల. గ ప్పెనతడు!

2 ప॥ ఏలినవారితప్పగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.

3 ప॥ దోసకాశీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-దమ్మవుం! దొడవుపనుం
 డి గడ్డింజాఁగిననూతిన్నోలు నీవాలకమిపుడింకెవఁడు డెలువఁగ
 లఁడు.

AUSTERITY

KING HENRY IV PART I *Act III Sc.*

- 1 He 's as tedious
As is a tired horse, a railing wife ;
Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II *Act III Sc. I.*

- 2 Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand ;
Foul subornation is predominant,
And equity exiled your highness' land.

RICHARD III *Act V Sc III.*

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds.—
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack, I love myself: Wherefore ? for any good
That I myself have done unto myself.
O, no ! alas, I rather hate myself
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool, of thyself speak well :...fool, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీమ తస్య రసము

1 ద్వి॥ పొగలొమ్మల్లునెప్పండిట్టినాలి।

•• ఓగి.దుగుళ్ళమువలె.పిరిగించువాడం॥

2 గీ॥ •• మీరవ త్యాశ చేగొంటు •• పినుక బడియె।

•• నలువలంకి •• జంతు •• మంది.చినము.మఱియు।

•• నగిలికనోకధంబు •• పృథావమయ్యె।

•• న్యాయవేలిః వారి రా.భృమునువిడిచె॥

3 సీససూచిక —

•• తలకొకస్థుము.నీవునాకుండెమ్మా

•• కట్టమునాడగు.గాయములను।

•• దయచూచుమానన్య •• శ్రీ పమా-

యాగుము- •• కలంగంటి.నింకెన్ది.కాదుగాని।

•• పిటికిబుద్ధియెట్లు •• పడించితివిసన్న-

•• వెలవెలంబాటు •• వేయిధదు-సడి।

•• శేయి-నడంకునా.మెయెడనిలిచెను

•• జదు •• పుగ్గడించెదు •• చలువబొట్టు।

•• జేరి! వెలుచెక •• నానిమిశ్రమ-

మఱి నాచెల్లెనెవ్వరుగ్గ నరారు।

•• ననుననుఁ బోమియు •• ననంగ •• నేనే నేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the highest degree ;
Murder, stern murder in the dirtiest degree ;
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“ Guilty ! guilty !
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁధయిక్కడనొక.ఘాసకుండు!

.లే-డానునేనె.లేలెమ్మమగెట్టి-

.మేమి-సన్నుండియే-యేకతంబ!

.నేనెన్నావెబగం.దీరుచుకొందు

.నే.మోయని-సన్నయ్య.యోమిచేద!

.నేకారణంబున-.నాకునేనేయెట్టి.యో

.మేలుకొనిరించి.యంటచేతి!

.నోహోయటులకాద.యోసన్న

సహ్యించు.క. నెడఁబుట్టిమి.నొకనులపల్కి!

.నాడఁగావునమోస.కాదనుచేసెట్టి

.కల్లవల్కు-చునుంటి.గావచేవ!

.సవివేకియ్యచి.యనుకొనెమొచిగ-

.వెడలెనెన్నెవెవొ.నడుకొనకుము

.నావేవేకముచేయి.నాల్కులు.యది-

.యెల్లనాల్కు-యు.నెస్స.నక్కటికితి!

పానాతుమ్రొగిసన్న.బ్రతికథయూ

దప్ప.వట్టిమక-మిగులన.బన్ధమపగి!

.నూనామపాన్యయు.వాటి.నేదనుగ

రాని.కూర్కూతుకనియ.తేటియట్టి!

.వివిధరామములెల్ల.వెల్లడిగాదామ

స్వయసభిమాన్.సన్నచోషి!

.నోషియనిభాషవెట్టినె.ంతోనిగాక!

.గోనెవ-సర్దుచేంచలే.దున-కరివడి!

.వారలెందుకటుల.వీయ.వలయు-సన్న!

.నేనెనుంతకనికరించె.బూనఁగాన॥

PERICLES—

Act I Sc. IV.

4 But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread, and beg for it :
Those mothers, who, to nouse up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved :
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ?

4 నీసమాలిక —

అ.యిసను బరికించు. మాదైవ పేమి సే. యగలఁడో. మామాలు
.పగుటవలన

నీనోళ్ల. నీనినెం. తేనిన్న మొన్నటి. దాక భూమియు సముద్రంబు
గాలి

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్లములుగుసంత హెచ్చు
గనిడి

.యైనఁదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో. యిప్పుడ. భ్యాసంబులే కివి. ప
స్తుపడియె

.గ్రోడప్లుంట్టింపఁ. గోరిన నాల్కలి. పుడు కొట్టకై కడు. ము
దముపొందు

.మఱిదాని. చూచించు. .కింతుతలఁ బెంచుట. కెంతయో. శ్రీ
ధ్వ. హించినట్టి

.తెల్లులేతమకన్న .పిల్లలందిరిసిద్ధ. పడవ-రాకలిషలు. వరుసయెంత
.వాడిగనుండెను. .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తొ.ల్ల
దెగటారి

.బ్రతుకును. పొడిగింప .వలయునోయని *చీట్లు. తీయఁ జూడంగి-
రీ. తెచ్చు ననొక

.దొరయునుమఱియొక .దొరసాని యచ్చోట .నిలబడిరేడ్చుచు
నీరసిల్లి

.కూలుచున్నాడు పెక్కండ్రు. సోలియచట

.గాని-వారలవాటును. గాంచునట్టి

వారువారిలఁబూడ్చు. బలములేక

.నిలిగియుండిరివంతులు. నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III Sc. II.

5 But, O thou tyrant!

Do not repent these things, for they are heavier
 Than all thy woes can stir; therefore, betake thee
 To nothing but despair. A thousand' knees
 Ten thousand years together, naked, fasting
 Upon a barren mountain, and still winter,
 In storm perpetual, could not move the gods
 To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

6 He, like a thievish dog, creeps sadly thence;
 She, like a wearied lamb, lies panting there:
 He scowls, and hates himself for his offence;
 She desperate with her nails her flesh doth tear:
 He faintly flies, sweating with guilty fear;
 She stays, exclaiming on the direful night:
 He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
 He thence departs a heavy convertite,
 She there remains a helpless cast—away.
 He in his speed looks for the morning light;
 She prays she never may behold the day;
 "For day," quoth she, "night's" scrapes doth open
 lay,
 And my true eyes have never practis'd how
 To cloak offences with a cunning brow.

5 నీ॥ సరియె-యొక్కారా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ
 బళ్ళాల్తాపము.వడబోకు।
 .కతమేమనంగ- నిల్లఁచెడు దుఃఖము.లన్నిట
 కవిభార.మగుచునుండు।
 .గాసవీవెద్దియున్గావించుటకు • నెట్టు.కొనకు
 మానందొట.గుటకుఁదప్ప।
 .భక్తితోనొకవేయి. • పర్యాయములునీవు
 .నా•ప్రాంగమెరగుట.యైన. లేక।
 .•యొక్క పెట్టునఁబదివేల •యుగములీవు।
 .దినమొలగ్గొడ్డు•కొండవై. •దె•ఱపిలేని।
 .బలుతుచానుసీతునం.బ•స్తుపడిన।
 .గానినీకీడువేల్పుల. •గ్గరఁచలేదు.

6 నీ॥ ఆరెడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి
 .•యలబడింబ్రా•కెను.నాపెయచట।
 .గదు•రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొట్టె
 .పిల్లకైవడి-వాడు•.బిట్టునొచ్చు।
 .కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె
 దనతప్ప.గుఱిచి-•యాకెయదన.గోళ్లతోడ।
 .•మెఱియుకొనుచుండె.మఱియునానదొఱంగి.
 .నేరముజంకు..నెమటపట్టి।
 .యతఁడుపర్వీడుమెల్లన.నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

.♦ బెడిదమౌరేయ్యై మొజ్జు బెట్టచుండె |
 .వాడును గత్తుచు నోత్రంబడుచునుండె |
 .♦ సుంపిలోన ♦ ముగియుతెన ♦ సుఖముఁ గూచిన్ ||

ఉ || . చేసినదానికై ♦ వగవుఁ బెందుచు నక్కడనుండి రాజవి |
 . చేసెనిరాశపొందియటఁ . జేడియయండెను ♦ భ్రష్టరాలుగా |
 .♦ నేనరిపొద్దుజాడఁగని . పెట్టునతందును-వెల్లిడించురే |
 .దోసములన్బవల్-వఱియు- ♦ చుంటజొవ ♦ దోసగుల్మసుంగునన్
 .దోసెడు నేవునాదుకనుఁ . దోయికోకప్పడునై సలేదటం |
 .♦ చాసతికోరుచుండు ♦ సన.యంబు దినంబును జూడకుండుటన్ ||

7 నీ || . తావేటకానికిఁ ♦ దారసమైయెటు

పారిపోవుదునంచు ♦ వలసుమిగుల |
 . జంకునఁజూచెడు ♦ . పంకకై ♦ వడి-లేక-
 . కడుఁ కుక్క-తావుఁ . బడిలితాన-
 . దోసయెయ్యెదియైన ♦ దొక్క లేకుండిన
 . దానిపోలిక-దనలోనఁదానె |
 .♦ గుంజలాడుచుఁదన్ను . కొనుచుండెనచ్చెలి-
 . బ్రతుకున్మీనకులో . బడినయపు |
 . వఱియు నెంతయునవ్వనం . బడినవాని |
 . దెల్లముగఁజూపువేలుపు . తెగడునవుడు |
 . బ్రతికియుంటయొ-యటుకాని వట్లజావ |
 .♦ దివురుటయొలెస్సయ్యారెడు . తెఱగులనని ||

భీమత్సరశాసనం

- 1 తృషామహత్యాహతవికృతమోర్యమః।
 త్వసమ్మహామూర విగతితాననః।
 సఖాంత్యదూరేఽపి జాన్మ్యశేత్వరో।
 విలోకనహృత్పలితాగ్రకేసరః॥ ఋతునంహశేన॥

శ్లో 14

- 2 నముక్తతాశేషన్మణాలజాలకిం।
 విసన్నమీనం ద్రుతభీతసారనమ్।
 పరస్పరోత్పడన సంహతైః గజైః।
 శృతయరస్సాంద్ర విమర్శకదమ్॥

శ్లో 19

- 3 సస్థేసలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
 విరిస్సతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
 తృషాకులంనిఃస్మృతమద్రిగహ్వరా।
 దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥

శ్లో 27

శాకుంతలం

- 4 రమ్యంజ్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిన్ప్రత్యహంసేవ్యతే।
 శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।
 హేషిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
 గోత్రేఘృత్పలిదాభవతి చవీడావిలక్షణైరమ్॥

వివ

1 గీ॥ .కడిదిదగిదుస్థానముగాఁబడు .కడిమియోజా
 .నూరుచుచుమాటికిఁగడు .నోరుకలుగి
 .నాల్క-యల్లుకుచుండ-గో.పజపకదల
 .సింగ మేన్దఁ బంపదు. చేరువయ్యు॥

2 గీ॥ .మొందుగాఁ బెర్క బడు తమ్మి నూరిదుమ
 .బడివమీలు. వెలుచిపాడు .పెలిపులుగులు
 .కలిగియుండఁబడదాఁగు .చే.గలమెకముల
 .నోరుచేదట్టముగ .నొంపి.మీలునుడుగు॥

3 గీ॥ .నూరుగుఁగదలుపోడవగు .నోటిఁజూపు
 .లెంపియుక్తిఁజూప .యెల్లనాల్క-
 .లెంపి.కడుపెట్టుగుండి- నీ.టినినెడకుచు
 .నొంపి.ముఁగాడుకన్న .మిడువెడలె॥

4 చ॥ .సొగసులనేవరించు. నొలి.చొప్పున .మంతులులకొందు-రే
 .లుగిడుపుఁగుఁగూర్కు లేక. పొర.లు-నగర్కల.బోటవోడని
 .వ్వుగి మొగ మోటమిన్ బలుక .బోపునెట్టడఁ బొటుజెందిత
 .వ్వుగనలిపేల్లఁజేచ్చవడి .పొందుచుఁజెడుస్కి నొలయు॥

TIMIDITY.**AS YOU LIKE IT** Act. I Sc. III

- 1 Alas, what danger will it be to us,
 Maids as we are to travel forth so far,
 Beauty provoketh thieves sooner than gold.

CORIOLANNS Act I Sc. III

- 2 But had he died in the business,
 madam. - how then ?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny
 Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say, — but let it go:
 The sun is in the heaven, and the proud day,
 Attended with the pleasures of the world
 Is all too wanton and too full of gawds,
 To give me audience ; if the midnight bell
 Did, with his iron tongue and brayen month,
 Sound on into the drowsy ear of night;
 If this same were a churchyard where we stand,
 And thou possessed with a thousand wrongs; —
 Or if that surly spirit, melancholy,
 Had backed thy blood, and made it heavy thick;
 Which, else, runs tickling up and down the veins
 Making that idiot, laughter, keep men's eyes.

భ యా న క ర స ము .

1 గీ॥ .అకిటమనకి కేమి .యాపదకల్లుకో!

.యంతదవ్వనడుచు.నవుడు- మనము!

.సడుచుకన్నీయలము- బంగారుకన్నదొ॥

.గలనురేదుసోయ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడాపనితో మడిసినచోనమామ్రయపుడెట్లు

3 ది॥ .నీకనునాపల.నెంకోనువృత్తి

.భీతికరకౌర్యము.నిర్వింబెగడింప.

4 పదమాలిక —

.నేజెప్పెవరియును. నీకొక్క-సంగతి-

.మొనఱోనిమ్మడి- .చూకినమున!

.బొడ్డుపెరియునుగడె- .కొవ్వెనట్టి

పగలు.కూడుకొని జగము. వేరుకలను!

.మిగులభోగంబున .మిక్కిలిదామన

మిం వెనునన్నల.కించుట.కయి!

.యలకడిరేగడి .మూరము.తెనయిన్న

.నాలుకతోడుత .నృతీయుడనదు!

.And strain their cheeks to idle merriment,
 .A passion hateful, to my purposes—;
 Or if that thou couldst see me without eyes;
 .Hear me without thine ears, and make reply,
 .Without a tongue, using conceit alone,
 Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
 .Then, in despite of brooded-watchful day,
 .I would into they bosom pour my thoughts.—
 But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEEASURE, — *Act III Sec. I.*

5 Ay, but to die, and go we know not where;
 To lie in cold obstruction, and to rot;
 This sensible warm motion to become

.నిత్య దినోత్థితో .నెంతయుంగుమ్మ-
 రా.తిరి ఛెవిలో పల. మొర సేవేని
 .మనమున్న వోటు .స.మానియా సేనియు
 .నీకుఁదప్పులు వేయి. నగ డేవేని
 .యటుగానియెడ- .నాదు. రాగ్రహభూతము-
 .పిత్త జ్వరము నీదు. నెల్లయుదుక
 .బెట్టిచిక్క నఁజేసి. నటేన. లేనిచో-
 .గిలిగింత .నాళ్లకు .నలిసియట్టి
 .హృదు నగదిగ. బ్రజల సేత్రంబుల
 .విప్పెడునట్టులా వెట్టి. నగవు
 .నొసరించుచున్. మఱి. యును-

వారిబుగ్గలన్. .సోమరి వేడ్కకు. జొన్ను. శట్టి
 .గుణమునా .పూన్ముల. కుంగిట్ట-
 దదిగాక. .కన్నలులేవు .నన్ను జూచా
 .జేని. మానించెద. వేని వీనులులేక-
 .నాల్క లేక .బదులు. పల్కె జేని

.యూహమాత్రమే యుప. యోగ పరమాచ్యు-
 గనుల్ .సెవులుకీడ్పల్పును. మపులసద్దు
 .నడసియుండెద వేని నీ. యెడఁదతోన
 .జోయుదున్నేను నాతలఁపుల. .నకలఘ్న
 .మిగులఁగని పెట్టుచుందునీ. వగటియందు
 .నైన-గాని-యటులేయ .నహహ నేను.

5 నీనమాలిక—

.నరికానిచచ్చుట. .మఱియుఁబోవుటయెట. కో-
 తెలియఁగ నేర. ముంట. పేరు.

A kneaded cold ; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick-ribbed ice ;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world ; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling ;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

కొనినచలువనై . తను-వఱిమఱుగుట-

. మొలఁకువఁగిలవెచ్చ . మునుపటిచినా

. ముద్దయగుట - మోచ . ముంజొందియెంతయు-

. ససవరతమునున్న . యత్తిఁజీవు

. చ్చియెల్లఁదాస . మాడుటఁకొల్పడు

వాఁజీం చెడుకళసఖి . మంచుదీప్తి

. పై నెలకొనఁటయు - గానిపించని

గాడ్చు . లంబెట్టు . నిల్క - దొంగలుగక

. వడిలోపహులు . దొడుదగి ముచుం

జ . ప్తి నెగురఁగొట్టి . బడుటయు - లేక

. హస్తమోలుచునాటి . యజుమరేతఁజీవి

. సలఁపు . నాకొనెడు . దాపకన్న

. నెక్కు . చయిదుమలు . పొక్కుట - యదికడు

. గోరనూ - ముడుమిసొ . గులునులేమి

. బొందివఱియుమనల . నందించిబడలిక

. చీదటలునుమిగు . శ్రేయసత్తి

. యీబ్రతుకెయరయఁగ . నొకయుమేలగు

. శచ్చిపొందెడు . నగ . చాట్టికన్న

భ యా న క ర స

1. గీవాభంగాః కామంముహురనుపతతిన్యండ నేలకృద్వృత్తిః
 పశ్చాద్ధేవః పశ్చిష్ణశ్శరపతనభిమాభూయసాపూర్వకాయమ్
 ద్దభేకారథావల్లిభైః శ్రేణువివృముఖభగ్ని శిఖికీణావత్తా
 పశ్చోదగ్గ్రీపుర త్వాద్వియతిబహురకంస్తాకమువాన్యాంప్రయాతి

2. అమ్మా-సలిశ నేలసింధమ్మదో-నోమాలిఅండి-అ
 వలగం-మేమహుల-అహివట్ట-హలా-నిత్రా-అ
 హమంధమినాదువ్విగో-వేగ దుట్టమహుల-రేగ
 పడిహూ-మగం-గపిసోదుట్ట-విగమది-కా-అగ్గి-
 దో-గమిర్నం-కహంధనో-విమంత-మనరది

3. ముంచమ-అజా-వసతనంగ-చ్చమ్మి

వెట పు

1 ఈ . వెంటకునేరు. గంక మక. ప్త్య పోలింబ కెజూను-నమస్తా!
 నొంబకునంచువెల్లలకు . నివ్వెరముండటి మేనుకుంచు-నబొం
 . తంబులుపుస్సగంబు తిన. దబ్బుచుండెయ్యచు నోరుప్పి. నే!
 . గుంబోకించుమాదిగువ. గొద్దిగ మెండుగమింటదాటలూ.

2 వా చెలి. పటిపోతెగిది. జాన్వడిది. తుమ్మెదనా మోము నెదుర్కొ
 నుచున్నది. చెలిలాగా యీ చెడ్డతుమ్మెద నెదుర్కొనెట్టంబడున
 న్నోరాచుకీ. యీతుంటికియ గళున్నాను కనకనొండుచోటికి
 గెదను. ఇక నె. ప్త్యచిటికిలూడ నెవ్వంబకించునుండడి.

3 వన్న మిమలెమమ్మ యొక్కకులోయెదను.

అద్భుత రసము

1 మందల వియ్యంబు పోసి గామియ్యమ్యపహస్యరావ్.
ప్రాసముగ్గేసలేమోహ దుద్బాహులకవామనరఘువంశే. శ్లో

2 అకారవ్యకతన్వితః ప్రవృత్తానానాకాగమః
అగ్రవైశ్యవ్యకారంభ ఆరంభవ్యశోకమః

శ్లో 15

3 శోభనాదానమగ్నిభూషణా
ముఖేననాలయ్యేనలోద్రావంకునా
రెన్నప్రకాశేనవిదేయతారకా
ప్రగ్భాతకల్పాశేనవేదకర్విత

ప 3 శ్లో 2

4 దీప్తనాగచ్ఛస్పృశానాపివరం
నకేయమాచీములా పృథగ్వయమ్.
అగ్రశ్చకాళభ్రమరాభిసంమో
స్పృజాతయోః సంకషోభయోద్భవమ్.

శ్లో 8

5 సమంకమారోహ్య శోభయోగ్యైః
స్పృశానివిహితైః మిహాహ్వానిరగ్యైః
ఉపాసితహ్వానిరతావహస్యైః
శ్చిరాత్పుకవ్యకారకర్తృకాయయమ్.

శ్లో 24

అ బ్ధ ర ము

1 శం . వెడగున్ - గంయి వెళ్ళున్నే । బడయంగా
 . గోరెనవ్వ . బడియెడ - నానా ।
 బొడవగువతనికే బొడంబడుపండునకు
 . గం చాచు మఱియుగూర్చెన్ ।

2 శీ . పొగనువకుచగునట్టి కెల్వెగలరాఁడు ।
 . కెలివింశగుచదువుల . వెలయునాఁడు ।
 . చదువులకుఁదగింపనిని . పఱిల్పువాఁడు ।
 . పఱికిఁదగినట్టి . పెంపున . దఱియవాఁడు ।

3 శీ . సిద్ధులిక్కుట . గొరచెము . తొడివుల మెయి ।
 . నా మలొక్కుగ పూఁదెల్పు . మామతోడ ।
 . వేపువన్నెలు తగులఁచ . రిలినకుదగు ।
 . యక్కలుగలుగుమాపటు . మాడఁబడియె ।

4 శీ . పోక్తులున్నిందబలిపెన . పోకిరివల్ల ।
 . ముక్కులచనంగవయ . నేంట్లు . పొదుగఁబడిన ।
 . పోల్పురూతేను తామర . ముద్దోయి
 . దగునీసృష్టకుమిల్కిలి . పొదుచయండ్ల ।

5 శీ . కడవొడలుఁ దెరయఁదమిని . గుమరొయి
 . పొలవాఁ గునియి . తెనువా ।
 . యదుగఁదొడగి . తునువా । యదుగఁదొడ
 . తునువా . తొడగఁ దొడగుమరొయి ।

6 గీ. ఎడతపగ్గానిచే గొట్టఁ బడిరగుండు!
 .మొనకనులసీలితోడునెన్నఁడమిబడియె!
 .నరకుఁగొనకాఁగొగులునినెఁ.పం.లులోన!
 .హఁసఁగినుంకనులుబొడ.తోడిలేడె.

7 గీ. గొలవఁజేపన్న చేతను. గొల్పియూడు!
 .న-నడఁచెమొదలగునా. .మొ-చేత!
 .నీకునొయగునానిచే. శిండ్తియూడు!
 .శరతముంబసిడితోడునె.చరమమనది.

8 గీ. .తొలితమఁగఁటిదా. కరుకున్న!
 .మొనకొనఁజేయచేతలు.బొనఁబడియు!
 .నాట్టివిడిపూలుకాలెడు.నల్లికల్లి!
 .నొరకు.నొనఁబడదంతలో.మొలుమబడఁగ!

9 గీ. .శామింగొకరితగుడి.కంటఁబెట్టి
 .మొదమనూపునకగ్గాని.విడుటనూని!
 .కడువడిగఁజాలకట్టచె.గటికిమిగుల!
 .తోంగ్రుజేసుకొంచెన.లాకఁబట్టి.

10 గీ. .రాంబుందమకన్న.చాపుచెలులు!
 .నలువలేకుండియొందు.పనులెవియైన!
 .విడిమొదలగునారిత.శ్శి-నఁచెయదము!
 .తెల్లఁజాపునఁకోరఁబడి.యెన్నికముగ.

11 గీ. జరికేదిగవొ.చానినామొంగియాడు!
 .చెలిహనుయా.నలికినాడు!

12 శాపావ్యదృష్టతనయాననవద్రోభే।
సానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్।
కృష్యాందహస్పపిఖిలుక్షీతిమింద్రనీధో।
చీడప్రోహజననీం ద్వలనకరోతి।

[599] 74

శ్లో 80

13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాసాండురత్విమ॥
అంతగతతఫలారంభా స్సస్యానామివసంపద॥

[600] 59

14 సుతౌలక్ష్యశత్రుఘ్నా సుమిత్రాసుషువేయమా।
సమ్యగారాఢితావిద్యా ప్రజ్ఞాధవినయావివ।

శ్లో 11

15 తావుభావపిపరస్పరస్థితౌ।
వధమానపరిహీనతేజసా॥
వశ్యతిస్మదనతాదిన్యాశ్యయే॥
సావ్యభాశశిదివాకరావివ॥

స। శ్లో 82

16 సానీతాసర్పిధావేవ తంప్రవేళితాన్వయా॥
అత్యాశుభోహినానీగా మకాలజ్ఞోమహోధవ॥

స12 శ్లో 33

.తప్పదారినకుగుఁజొప్పికుఁచిదువరు
.లయ్యఁ రాయసమున నడఁగువారు.

12 గీ. .కనుపడనికొడుకుమొగముదన్మస్తిరిగల
.నాకుమృదిట్టి.నారుమీరు
.నెఱయునదొక్క. నెలఁగాల్పుచుదాని
.వ్రినంబుల మొల.విందునట్టి.

13 గీ. .ఒక్కమాతెమాలు.కొందియవ్వార
.లిందుకంతెల్లు.మిందులలర
.అట్టికట్టితోడి.నాలుకచుమందె
.విందుసిసులమాడ్కి.బరసుచుమగ్గి

14 గీ. .కనియెలచ్చననకుర్కు.లనుకొడుకుల
.గనలవారలనుమిలెర.మిలెలఁ బోలు
.తోడినేర్చి.విచ్చుచుదొడ్డియెలుక
.పేటిచుడిచునగాంచిన.నాటిమీఱ.

15 గీ. .మిందొరువులనెదిరి.యొందివారల
.గనుగొనిమెనిరువుర.మరిసిగుల్లు
.పొచ్చురెన్నువెలుగు.తెననినందెల్లు
.పున్నమఁకలువదొర.బొమ్మలవలె.

16 గీ. .అపనీతదావు.నందెయవ్వారి
.గోరుకొనియెదనకు.కొలముజెప్పి
.మిగులఁ జెంపు.జెంది.మెలనలవలరా
.తలులమందిచ్చ.తెలుగకుండు.

17 ఇతర వశ్యవే జేహీ ముద్వేంభతక్యచోదితా॥
కవయశ్చేరుగాతకస్య రామస్మేనమనోరథా॥

18 ప్రవృత్తాప్రవర్ణానాం తస్మాదనంతరదశానాత్ ।
మారుతిస్సాగరింతీణా స్సంసారమివనిమగమః॥

శ్లో 60

19 దృష్టాద్విత్వానేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా ।
జానకీవిషవర్తిభిః పరితేషమకలాపసిః॥

శ్లో 61

20 ప్రశ్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదశికాయత్కరీ ।
హృదయంస్వయమామూతం వై శేషశృంగమూడితమ్ ॥ శ్లో 62

21 పైష్కలీయశ్శివోద్వివృతా త్యాం ।
తృప్తం మనూమాచర తేకమువాక్యామ్ ।
అదృశ్యతత్త్వచ్ఛరణాంబుదం ।
విశేషమభూదివబద్ధహావమ్ ॥

ప 18 శ్లో 23

22 ఏతద్ధీరేరాత్ర్యవశాపురస్తా ।
దావిథకవశ్యంబర శేఖ్యంగమ్ ॥

17 శ్లో॥ బ్రహ్మచర్యేన బంధం గాఢం బదిశ్యోత్రుః
 .లిచటనవబన్ధవై కేయి నేమకుటకయి ।
 .ఓర్చివృటస్య కుమండితం .తేనియ కుమః ।
 .గుండుచుండిన పీఠాము .తేర్చెలకగి.

18 శ్లో॥ .అహసమనూపేదయిన.యుగియుంసంహతి ।
 .దరిసెంబువలన .నెలుంగిబడితి ।
 .దాటిపోయెనొకట .వీటినున్నీతి ।
 .దగులుజాలవాడు .అగుమునలే ।

19 శ్లో॥ .నూనెబడియొక్క .నలుండుకునబడి ।
 .నట్టిఅనకి-తిను.అనకుననెచ్చి ।
 .వానిచేరి-విండు.బడింగునకిగిచ్చి ।
 .గలసియున్న .దేవ.నల్లమాడ్కి.

20 శ్లో॥ .మతీయుడనమచిసి.నెలవేడుకొనినీరూరి ।
 .దానవాలురెతిన.నొచ్చిందే ।
 .దంవిలిరామునకును.దనయిరినొక్కను ।
 .చొందినచ్చురీతి.దొందమునలే.

21 శ్లో॥ ఇదియొక్క లెచ్చుటని ।వృత్తెడునాకంట
 బడియెని కుడుగుండ ।
 మృదంగంబునుకిరియెటని ।చొందవెనట్లు
 కొక్కయందె.మూగతిసముష్ణం .

22 శ్లో॥ .ముండొక్కొకచుచుండి.ముండునిలొకయచున్ది ।
 .మూలెకుంకమనెను.మంలగలకొన ।

నవంపయోమత్రైకైర్జ్ఞానాభిరూపః ।
 త్విద్విప్రైర్జ్ఞానాభిరూపః పరిపూర్ణః ॥

శ్లో. 26

23 త్వయాప్రసన్నాదుః సాచితోయః ।
 సాయాజాతస్త్వయైకాప్రసన్నః ।
 రాశిమణిన్యామినిగారుడానాం ।
 సుదృశాగ్రభరితోవిభాతి ॥

శ్లో. 53

24 అంబరత్నప్రభవస్యయస్య ।
 హిమింససాభ్యాగ్నిలోకిజాతమ్ ।
 పరోహిపాదోనునావన్నివాతే ।
 నిమగ్నతరంగిణిరణ్యవాంకః ॥

కుమారసంభవేన శ్లో. 3

25 తామ్రానమాతాశ్శనిదీవగంగాం ।
 వశశాపశీంసక్తమివాత్మభ్రాసః ।
 స్థిరోపదేవాముపజీకకారే ।
 ప్రశీదీరేహక్తనదనాత్మకాః ॥

శ్లో. 30

26 పుష్పప్రవాహోమహాయుధస్య ।
 న్ముక్తఫలంనాస్థురవికగ్నిమ్భమ్ ।
 గతోనుకార్యాద్విశేషస్యసన్యా ।
 ప్రామాన్యవ్యక్తమచేత్సిత్తాశ్శు ॥

శ్లో. 44

27 క్వరణిన్యామృతమృతమృతేతే ।
 ప్రసన్నితాయామభిహారివాచి ।
 అన్యన్యమృతప్రసన్నితాంకృతా ।
 శ్లో. 44

శ్లో. 44

శ్రీకృష్ణ సేనాపతిగారి కృతమృత్యుంశుః
నెడ నునాదుకమల వినువలసియె.

23 గీ. మునుపు సేనాపతి వేదలు జెనెచి మదిది
చామయనువట్టి వాడిక జనె ముట్టి
పెండులన్నిండి కెపుల మెండు మోస్త
గిరుడవచ్చుల ప్రవలు మెలయుచుండె.

24 గీ. కొలదికి నీతి నరక నముల గనియెను
దేవత స్త్రమ సాగి మును వింప లేదు
కొన మొక్క కునంగ నముల రాసిలోన
మునుగు మచ్చు వెన్నల జేసి మనుకులవలె.

25 గీ. నేలప్పు కుటిగాయ నంచ చాటులవలె
కేలులెంత మువ్వు నీచాయలల్ల
మినుల జాతు కె వలుదొంగి లిగిన గూపె
దెల్పున జేదొలి బామ విద్రియలు పొందె.

26 గీ. యెనుమనో నమన బడు నేరపుల్ల
నవదమనము నీయములా నె బడిన యెడల
నవ్వునా పకె మోవియె నలయనచ్చ
చిలువగి పురకులొలికె కెందవచ్చు.

27 గీ. నీయము చుగలునా పే గెలోడి
యొగయు బాట కె యెలుగ శివపుడు
నిలిమనా పురుషుని సేనాపతి
యెప్పుడో మును నా నామ నీ పురుషు.

28 ప్రవాతనీలోత్పలన్వితేషు |
 మధీరవిక్రీక్షితమానాతాత్మ్యః |
 తయాగ్నిహోతంసున్మృగాంగనాభ్య |
 వైతీగ్నిహోతంసున్మృగాంగనాభిః ||

శ్లో || 46L

29 సర్వోజమాన్యైశ్వరమన్యాయేన |
 యథాప్రకీశంవినివేశితేన |
 సానిమితావిశ్వసృజాన్యాయత్నా |
 తేకన్ధసాందర్యదదృక్షుర్యేన ||

శ్లో || 19

30 శాస్త్రేత్ప్రత్యేకకారేణ |
 సోపకారేణమజ్ఞానం ||

2 శ్లో || 40

31 తస్మిన్నుపాయాస్సర్వేనః క్రూరేప్రహతక్రియాః |
 వీర్యశంత్యైషభావవికారే సాన్నిహిత్యే ||

శ్లో || 48

32 ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రధానాం |
 ప్రాయశ్చలంకారనమాశ్రితేషు ||

న 3 శ్లో || 1

33 వణాప్రకషేణసతికణిణాం |
 ధునోతివిగంధతయాస్మదేతః |
 ప్రామేణసామగ్ర్యవిభోగుణానాం |
 పరామృతవిశ్వసృజాన్యాయత్నైః ||

శ్లో || 28

34 చలోకసామ్యవాచిన్యసౌతుకం |

23 గీ॥ .బలుకఁ గువలియందలిన్లు. కలువమాడ్కి
 .వెలయుచుండెడువ్యాంఠి. వెదురుమాడ్కి
 .మాఁడుకింకలనందియా. చేడఁగొనినో
 .యాపెవలసినెచుకొనినో. మాఁడులేల్ల.

29 గీ॥ .పిష్టఁగాఁదగుతావుల. నుంచబడిన
 .సొంతిదినుసుగిమిక్ బలు. జఠనముమెయి
 .నలువబడియెనావెలదుక. నలుపచేత
 .సొంతటఁగలశ్రుఁజూచుకో. రికననంగ.

30 ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ. క్కబడఁడుమేలు
 .గొండఁగూచుకటన్నాఱు. కీడుచఁగాని.

31 గీ॥ .వీసకములయ్యెమాచేయు. వెరవుతెల్ల
 .వైశమెంతయుఁగూళయా. వానియెడల
 .సారెసారెకుఁజెలరేగు. పన్నియందు
 .దుందినపుఁగలిగిన. మందులవలె.

32 ద్వి॥ .పరికాచుసినపు. పజలకుగాఁగ
 .మనుఁగులయెడఁగఁద. లాక్షుడఱుచుగ.

33 గీ॥ .సిండుపన్నియఁగలిగియు. గొండగోళు
 .తావిలేకున్చేతడె. దమునొగిల్ప
 .తచుకగగొనములన్నియు. గూచుకపట్ల
 .పెడమొగంబిడువేలుపు. పెద్దనడత.

34 ద్వి॥ .శతముతెలియఁబడ. కజగములోన

ద్విషంతిమందాశ్చరితమృహత్కథః

ప 5 శ్లో || 74

35 అపమేఘోదయంవషణ్ మత్స్యప్లుకుసుమంఫలమ్ |
అతకిణ్తోపపన్నంనో దశన్సంప్రతిభాతిమే ||

ప 6 శ్లో || 53

36 మూచంబుద్ధమివాత్మానం హృమీభూతమివాయనమ్ |
భూమేదివమివానాథం మన్యేభవదనుగ్రహత్

శ్లో || 54

37 అంగుళిభివకేశసంచయం |
వన్నిగృహ్యతిమిరంసుకీచిభిః |
కుండ్రతీక్రతసరోజలోచనం |
చుంబతీనరదనీముఖంశశీ ||

ప 8 శ్లో || 63

38 రక్తభావమపహాయచంద్రమా |
జాతపషపరిశుద్ధమండలః |
విక్రీమాసఖలుకాలనోషజా |
నిమకాలప్రకృతిషుప్తిరోదయా ||

శ్లో || 65

39 ఉన్నతేషుశశినఃప్రభాస్థితా |
నిమ్నసంశ్రయఃపరంనిశాతమః |
నూనమాత్రసదృశీప్రకల్పితా |
వేదసాహిగుణనోపయోగతి ||

శ్లో || 66

.వతులేనిపెదవ.దృశించుదృశగడు.

35 గీ॥ .కారుమబ్బుగ్రమ్మ.కియెకరిసెడువానా.
.పుష్పకానరాక.విడమపండు.
.తలతుపారలిట్లు.వరిసెనమిచ్చునా.
.యార-నాకగోర.నట్టికొక్కె.

36 గీ॥ .వృష్టిమొగ్గుకెల్వ.బడసినచందానా.
.నార-యనుముబంగ.లెనకకళి.
.బువినివికచివేనా.సినికెక్కినకైంతు.
.ననుగురించిమీచు.నెనకవలగు.

37 గీ॥ .గురులగుంపువేల్ల.వారపున-మిస్సుల.
.జెలుపుమొనియి.దొలగదోసి.
.మొగడుతమ్మనూట్కి.నెగడులేముమొగంబు.
.కడలివెన్నమొగ్గు.లిడెడుమూట్కి.

38 గీ॥ .తమ్మివగతుడెట్లు.దనమనవిడనాడి.
.కర్తముసుంద్రనూవు.గలికెడుదతి.
.నెగినొడపుమూర్పు.చెలగదుతిరముగ.
.నచ్చమాంగొనంబు.నందునజల.

39 గీ॥ .చందురుకెలుంగుమ్మిల్లు.యందునుండె.
.మాపుడీకటిపల్లంబు.పొపుదవలె.
.దమకుదగినట్టిగొనముదొ.సములనడత.
.నిక్కముగదమ్మమూలిచే.నారపబడియె.

40 సుకాంతకాంతానుజితానుకారం।
 కూజంతమాఘూహికరక్షనేత్రమ్।
 ప్రస్ఫూరితోన్నమృవిమృకంతం।
 ముహూముహూహూహూచితచారుపుష్పమ్।
 విశ్వంఖలంపక్షితియుక్తమీమం।
 ద్దధానమూపంసగతమ్మరేన।
 శుభ్రాశువణాంజటిలాగ్రిరాదం।
 మితనతోమండలైశ్చరంతమం।
 రతిద్వితీయేనమనోభవేన।
 హృదాత్పుభామూఃప్రతిగాహ్యమానాత్।
 తంవీక్ష్యేనస్యచయంనహోధే।
 మివాభ్యనందత్ క్షణమిందుమోళిః॥

స 9 శ్లో 2-3-4

41 అహేతుహాసచ్ఛరితాననేందం।
 గణ్యహం గణకీదనధూళిభూమిః।
 ముహూవదాకించిదలక్షితాభాం।
 ముదంతయోరంకగతస్తతామ్॥

స 9 శ్లో 43

42 భవన్తివాచోవసలేప్రియైశ్చ।
 భువంఘలావిష్టభూదయాయ॥

స 12 శ్లో 43

43 వీచీక్షోభస్తనితభూగ్రశేణి కాంచీసుణాయా।
 స్సంసంసంత్యాఃస్థలితసుధగం దశికాతావధానాభేః।
 నీర్వింధ్యామూసనిభవరసాభ్యంతరస్సన్నివత్య।
 స్త్రీణామూర్యంప్రణయవచనం।
 విభ్రమాహప్రియేషం మేఘపంజరే॥

స 1 శ్లో 29

40 నీ॥ .నూ॥బుమి॥నా॥స్మరిసి .నూ॥క॥క॥ద॥వెకు
 .నూ॥లివటుముక్కగ॥బలుక॥దాని
 .నెం॥శయు॥దిరిగెడు. నెట్టకిన్నులదాని-
 .బొలపుగ॥గింకుమి॥.దులకు॥జాప
 .బదుగొంతు॥గలదాని- .మ॥డిచెడ॥తొక॥
 గి॥ల్లినదాని- సం॥కెల. లే॥దాని
 .నుం॥తెక్క॥మొదల్ల .న॥కునెలయుదాని.
 .మత్తునహాయిగ॥ .హ॥లయుదాని
 .చం॥కురులి॥దా॥లరుదాని- .న॥శలుగ॥ల్లు
 .కొ॥శుకుమగుదాని- .బ॥ .బి॥ .ని॥కుదాని
 .వ॥శ్చ॥బదులొనువ॥ .న॥ .హ॥గుదాని
 .గి॥ని॥దిట్టక॥పం॥దిసి॥లే॥యి॥ .నెల॥తొల్లు.

41 గీ॥ .క॥తిము॥లేనినగు॥మొ॥గం॥య॥జాలిలి॥.రిం॥టి
 .నుం॥గి॥శు॥శం॥టు. మి॥శ్చ॥చా॥య
 .మూ॥టికిం॥కుకం॥తి. నెం॥య॥కు॥వెన్ది॥యో
 .వా॥రి॥హ॥శి॥యెం॥చెం॥. నే॥శి॥యెను.

42 ద్వి॥ .తి॥గి॥న॥య॥నునువే॥.ది॥తి॥గి॥లిం॥చు॥మా॥ట
 .లగు॥లి॥గు॥వముగ॥మే॥ల్ల॥మరు॥పెం॥పునకు.

43 గీ॥ .నొ॥కలు॥మో॥యొక్కిట్ట॥బ॥.తి॥మొ॥నూ॥లు
 .నే॥రు॥పడు॥నుడి॥బొడ్డ॥తో॥.బా॥ళి॥పడు॥చు
 .వం॥క॥చె॥వి॥గొ॥నుమా॥తో॥న॥.ల॥ప॥తు॥లతో॥లి
 .వలు॥శ్చ॥వలు॥కు॥మ॥గ॥ల॥గి॥ద॥.వా॥రి॥హ॥శి॥యలు.

44 జాతాన్వయోవిష్మతజనునాం విహతుంసమభః || శ్లో 45

45 కేవానస్యఃపరిభవవనం నిష్ఫలారంభయత్నాః || శ్లో 58

46 కాంశోదంతస్సుహృదుఃసతిః |

సంగమాయోచితాః ||

స 2 శ్లో 39

47 కన్యత్కంబహవిగయన్నాత్మనోవావలంబే |
నిష్కల్యాత్కన్యమనిరేరాంమూగముః కాతరత్వినో
కన్యాత్వంతంసుఖముపసతిం దుఃఖపే కాంతిచోవా |
నీదైగచ్ఛన్ముపరిచదశా చక్రీనేమిక్రిమేణ ||

శ్లో 49

48 ప్రాప్త్యంతహాసో నియమన తామోస్పితాభః క్రిమేణ ||

శ్లో 54

49 కేహంసన్యాసభిమతిఫలా ప్రాభవాహ్వాన్తమేషు ||

శ్లో 65

50 పశుతిరవదహాహోర్భుమ్భా సన్యప్రరోహః |

స్రోతమశేషుః కదాళః |

దశకరికరితాపక్షీణతోమోహస్సమత్త |

ర్వదగభిధయముదైచ్ఛికేత్యమూణావినాన్తః |

మృతంసంహరే || 1 శ్లో 22

51 జ్వలితవశ్యక్షపర్వతాన్మందకీసు |

44 ద్వి|| . పసయేతీంస వాండె. వందువిడ్వంగిలుగు|
 . దినములతోనున్న. తీగియబోడి.

45 ద్వి|| . కొలగానివనిబూను. కొన్నట్టివారె|
 . ఎరునిక్కముగనెవ్వ. పాలుగాకుందుగ్గి.

46 ద్వి|| . చలివలనఁ జెలియు. చెలువునిమాంట|
 . కలియకకలకుచు. గొడవయొక్కంత.

47 గీ|| . విట్టులసరినాయంత. దిట్టనెత్తి|
 . యున్నెయముకలదాననీ. పున్నెటవకు|
 . సంతమ-నుక. మచనికయిన-. వెంత-చెన-కలు|
 . కడువలెగిరిదుమిగునై. కడచుగాని.

48 ద్వి|| . బలుమంచిపాఠలు. బదులువాకొనుట|
 . యదులవారికిఁగోర్కె. యందించుటకద.

49 ద్వి|| . ఏవారికోరిక. ఏడేటగుండు|
 . వారివిరివలెన. వాకలయందు.

50 గీ|| కాచుచిచ్చునఁగ్రాగి. కైరుముల్క|
 . లెక్కువగాలికెగిరెడు. నెడుటాకు|
 . లెడకింకినీరులె. లెకలంగిల్లి|
 . యదపులెత్తునఁగిప్పడి. మకులెఁగిలుపు

51 గీ|| . మెట్టెల్లంబులన్తలి. మోటివగుడు|

న్యుత్పత్తివటులినాదైః శుష్క వంశస్థలిః।
 ప్రసృతతృణమధ్యే ధృత్వద్విఃక్షణేః।
 స్థిరమతిమ్ముగవగళం ప్రాంతం గోనవాగ్నిః॥

శ్లో. 52

52 వితాంతనీలోత్పల పరికాంతిభిః।
 క్వచిత్ప్రభిన్నాంజలరాశిసన్నిధిః।
 క్వచిత్స్వగభకప్రమదాస్త్వనాభేః।
 సమాచితంవ్యమశ్చైస్సమంతః॥

స 2 శ్లో. 2

53 ప్రభిన్నై దూర్యసిద్ధై స్తత్కాంక్షురైః।
 సమాచితాప్రోతకర్షణేదతైః।
 విభాతిశుక్లేతరతత్నభూషితా।
 వరాగైశ్చవక్షితిరందగ్గోష్ఠకైః॥

శ్లో. 3

54 పయోధృతశ్చకమగధవిస్వరైః।
 స్తద్దిద్ధిరస్త్యేతచేతనాభృశమ్।
 కృతాపరాధానవియోషితఃప్రియాశః।
 పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్॥

శ్లో. 11

55 విపత్ప్రస్థాం నలిసి హమత్సుకా।
 విహాయఃథృంగాఃశుశ్రిహోవిన్వాహః।
 పశంతిమూఢాః శిఃనాంప్రకృత్యతాం।
 కలాపచక్రే సునవత్ప్రలాశయాః॥

శ్లో. 1

56 కాశాంశుకావికచపద్మమనోజ్వలక్వా।
 సోన్నాపహంసకపహంశకనాచరమ్యా।
 అవకళశాలిరుచిరాలిరుగాత్రీయమ్॥

. బెనునోదలఁగఁగ్రునెండిన. వెదురుసోదల,
. గడ్డిదిరుగునొంకు మృత్తి. స్థిమిమసంగి,
. కండఁదగిలికారుచిచ్చు. మె. గమాలఁగలఁచు.

52 గీ॥ . ఉరపుకటికల్వయఁకు. దా. లొకట. మిన్ను!
. ముక్కలొమసిగుప్పరం. గొక్కచోట.
. నొకటనిండుచూలాలచం. టికొనచాయ.
. గలుగుమబ్బులనిందందు. గ్రమ్మబడియె.

53 గీ॥ . తువకలొప్పిల్లికన్న ర. తనమువంటి.
. గటిక మొలకల. వెలువడు. నరటియాకు.
. లమయ. నారుద్రెరుగుల. నవరుబుడమి.
. తెలుపుకానితొడ్దులనొవ్వ. చెలువవలెను.

54 గీ॥ . అడలు. గొల్పుచువిట్టుటి. మెకుమొయిగుతి.
. మెఱపు. న్యాయలులుకడు. వెఱపు. జెంది
. నేకమొనరించినట్టిపె. నిట్టులనెస.
. కానింతుకొండకుగిరి. గాలఱపున.

55 గీ॥ . తమి. నలరుతేకు. దొఱగిన. తమి. నడసి.
. చెవులకు. హాయిగానొడ. జేయుజేటు.
. లాడునెమఱుపుకన్న. లందుబడెడు.
. గొత్తకల్వారచే. దెల్వి. గోలుపోయి.

56 గీ॥ . తెల్లవలుక. నెగవి. రియతమి. మోము. ము.
. స్తిలు. తెలిపులు. గురొద. ను. రియనందె.
. వండినవరి. బెడలు. పల్పనిమైదీగి.

ప్రాప్తశరన్న వధూనివ సూపరమ్యా!

న 3 శ్లో. 1

57 కాశై మహాప్రీతిశిరదీధితి నారజశ్శోభా
హంసై జలాలానిసరితాంకుముదైః సరాఽసి
సప్త చ్ఛదైః కుసుమభౌరనతైర్వనాంతాః॥
శుక్లకృతాన్యుపవహానిచమాలతీభిః॥

శ్లో. 2

58 చంచన్మ్రోష్ణశఫరననాకలాపాః॥
పర్యంతసంస్థితసి తాండవపంక్తి హారాః॥
వద్యోవిశాలపులినాంతనితంబమిబా॥
మందంప్రదూంఠినమదాః ప్రమదాళవాద్యః॥

శ్లో. 3

59 వ్యోమకవచిద్రోతశంఖమృదాలగౌరైః॥
స్వక్తాంబుభిర్నిఘ్రుతయాతతశఃప్రయాతైః॥
సంలక్ష్మ్యతేవవసవేగచత్తైః పయోదైః॥
రాజేవచామగవరైరుపవీద్యమానః॥

శ్లో. 4

60 మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥
పుష్పద్గమప్రచయకోమలవల్లవాగ్రః॥
మృద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేకః॥
శ్చిత్తంవిదారయతికప్యనకోవిదారః॥

శ్లో. 5

61 తారాగణప్రపరభూనణముద్వహనీ॥
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రాః॥
వ్యోతాన్నదురూపమమలంరదనీదధానా॥
వృద్ధింప్రయాత్యుచ్చదినంప్రమజ్జేవబాలా॥

1 గీ. మేలికిల్ తోడవు, దాలిచిమబ్బుల
 దొలగుజాలిమొగ. నులుపుండ.
 పలిపెవెన్నెలవలు. వట్టకొరేయి.
 పూటబూటబడు. పోల్కి నెమగు.

62 నచంద్రుచంద్ర మరీచశీతలం॥
 నహమన్యస్యస్థంశరదించునివళలమ్॥
 నవామవఃసాంద్రమహారశీతలా॥
 జనస్యచింతనంబలంతి సాంప్రదమ్॥

న 5 శ్లో॥ 3

63 దుగ్రహస్పృశ్యమృతః సలిలంసపద్యం॥
 ప్రీయస్సకామూఃపవనస్సుగ్ధః॥
 సుఖాఃప్రేమోమాదివసాశ్చరమ్యా॥
 సర్వంప్రేమేవాపి తరంగవత్॥

న 6 శ్లో॥

64 ఆకంపయన్తు సుమితాః సహకారశాఖా॥
 విస్తరయన్తురభ్యున్నయచాంసిదిక్షు॥
 వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్ సరాగాం॥
 నీహరతాతవిగమాత్పుంసోవసంతే॥

శ్లో॥ 22

65 ఇంద్రీయరేణవయశం మాఖమంబుజేన॥
 కుంచేనదంతమధరంస్పృహపల్లవేన॥
 అంగానిచంపకదత్తైస్సపిథాయవేధా॥
 కాంతేకథంఘటితవానువలేచేత॥ శృంగారలిలకే

శ్లో॥ 3

66 నమాయాతేకాంతేకథవపిచకాలేనబహునా॥
 కథాభివేదశానాంసభరజనిరక్షకంగతవతి॥
 తతోయావల్లలా కలహకుపితాస్మిప్రియతమే॥
 నవత్నవహాగోదీదియమథవత్తావదరుగా॥

శ్లో॥ 9

67 శ్లాఘ్యంనీరసకాష్ఠతాదినశతం శ్లాఘ్యప్రచండాశనమ్॥
 కేకఃశ్లాఘ్యశరంసుపంకనిసయైశ్లాఘ్యోతిదాహూనతైః॥

62 గీ॥ చందమామఁ ఘనము. చల్వగఁదముగాని॥
యచ్చమేకపాలగిచ్చగాని॥
చలువతుంపగువెద. చల్లుగాఁడులుగాని॥
యపుడుఁచజలయెడల. కింపుగాని॥

63 గీ॥ ననరులువులఁజెల్లు. తామఁజేర్చి గు॥
నంతుతోడఁనువీన. కమ్మతాడి॥
గాలి. సుకమునంజ. కడుపర్యుగలాపతి॥
లం. దమంకయునగు. రానంది తెలి॥

64 గీ॥ నందుపాటుమచ్చునాదు. నానాన్దీన్
గొంపరుగాలిమాని. కొమ్మలాపు॥
సలుపుగొయిలపలు. నుల వెంపు దెసలందు॥
వీడు నెల్లరివదు. లాఁచికొందు॥

65 గీ॥ నల్లఁగలువఁజూస్కి. నగునొమచమ్మిచే॥
మొల్లచేతఁబల్లు. మోవిగురు॥
గిడమమేనుసరి పె. గలఁజేసి గుంబమ్మ॥
చెలువతాత నెల్లు. సలిసెనడచ॥

66 గీ॥ ఎంతయుంబొడ్డుకుమగఁజెల్లరాని॥
ఒగడిచెఁది కేయి. పకి. నాళ్ల. కలతోడ॥
బొంబయలుకడఁబల్కు. నేను. దెలుచునంతి॥
నీతోలిదెఁచెనతివ లె. నెట్టియ్యె॥

67 గీ॥ బడితెదెబ్బఁబూరుమేల్. వాసియెండ॥
కొత్తనయవకుమల. నగ్గి. కాల్పులెచ్చ॥

యత్కాంతాకుచాశక్వాబాపయతికా హింకోలలిలానుఖం।
అద్భుతంభవరత్విమాన హినుఖందుఃఖైన్వినాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10

68 యీరత్నమారీక రాః ప్రియధ్వజైరవాక రాః।
ఇతోజ్యోతిరీక రా జగత్సుశాన్వరీక రాః॥ సతాదయే వ2శ్లో॥ 53

(9) మధుప్రీతియచాభవ స్మ తానతానతానతాః।
రమారమారమారమూ కులేజనేశ్రహలయా॥ శ్లో॥ 56

70 స్వయోభిషేకభవసంభవానాం।
శ్రీత్వారినాభంగిని హ్వయః॥
నిషాదానిబహిరనింభాః।
విశాంతకాంతేననాశనాశః॥ రాక్షసకన్యే శ్లో॥ 9

పితృమోక్షశీయే.

71 జపితా శేషేనీతమనాన్యమూనేషాత్రి।
వైశేష్యాచికపాకాతభిః ఇవచ్ఛిన్నభూయస్థ్యమూ॥
మోహేనాంతర్వరతనురియం లక్ష్మితేముచ్యమానాః।
గంగాకోభవతనకలువా గచ్ఛతినప్రసాదవః॥

72 ఏమామకామేప్రసథంతిరాః।
త్పితృమదంత్యశ్యమముర్చితేన్తి।
సురాంగనాకమకతిఖండితాగ్రాః।
తస్మాత్ప్రీత్యుదాదీపరాజహంసీ॥

.నాతిచనుకడబుజములే. గూతహాయి
.వడయుదేనికడవ-లేదు-వడక-సుగము.

68 గీ|| .తొరగుమండెడుమంచుతుం. పరఁగల్గి
.మిగులఁగల్వలఁతొగలను. పేలుకొల్పి
.తొగలరాయనిచేతులు జగములందు
.నేపుమీఱుచునుండెడు. నాపదపను.

69 గీ|| .వెఁజ్జినీళ్లునా మాఁయు. విదలుద్రావి
.సంగివంగక తా రాత్తు. వడకపోరు
.కల్లుకతముసమిగులఁజి. కాకువడిన
.వారల-మరుకలిమి-వింత. వన్నెమించె.

70 గీ|| .నాఁలిమేపరివగ-తన. కతముఁదింకి
.వడగఁజూల్లియురుసు-ఁగొండ. పరియనుండి
.చూలకించి-ఁకటిగొంగ. యచ్చమచ్చు
.దారియోముగ్దుగువ్రాతొ. దస్సలిపెడు.

71 గీ|| .చొంకొండుమ-నిరులెడయురే. చొందముగను
.సూపుకఁబొగఁదొఱగునగ్గి. మంటమాడ్కి
.నీచెలువసామ్రాజ్యాయుచు. గోఁచఁబడియె
.గట్టఁజుగలకన్దేలు. గంఁగవలెను

72 గీ|| .చొందనొసరుచునేల్పు. నానినాదు
.చొందమున్దగుబల్కి. మొందెనుండి

73 అథనాతణుగ్గంవిజితనా అసలింగతస్సిరీరా|
అరహస్సంచరంచితస్సదిత్తి త క్కేమి|

74 ఆకశానాత్పవిత్రా సామేసురలోకనుండరీహృదయజ్ఞః|
బాణేనమకర కేహోః కృతమాగ్ధమవంధ్యసాతేః|

75 ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః|
ఉపమానస్యాపిసఖే ప్రశ్నపమానంవపుస్తస్యాః|

76 ప్రియవచనకృతోఽయోషితాం|
దయితజనానునయోరసాదృతే|
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం|
మణివక్త్రమిమరాగయోఃతః|

77 ఉష్ణాల్పశ్చిశిరేనిషీదతితరోన్మాల్లాలువాలేశిభిః|
నిభిఃస్యోపనికణేకాళముఖలాన్యాలీయతేషట్పదః|
తప్తంవావిహాయతీరసలిసిం శారండవశ్చేవతే|
క్రీడావేశశ్చిత్తైషవంజరశుకః క్లాంతోదలంయాచతే|

78 ఆవగూతప్రశాంతాః పశ్యంత్యుతస్యమానమనసాహి|

.తృంచబడినట్టికొనఁగలఁతూఁడునుండి
.తూఁడురాయంచదారమున్నోడునట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
వానియందు రాచమౌతనముతడవుండదనిలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపోవక తగిలిం
.తూపుచేజేయఁబడినట్టిత్రోవఁగల్గు
.నాడుడెందంబులోపల న్బాదుకొనియె
ఁగన్నయంతనె యావేల్పు-ట. *న్నమిన్న.

75 కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేనం
.బులచందంబునకువేస. ములచందంబో
చెలికాడ-దానియందం
.బలరా రెడుకూపు-పోల్కి. యకాఁబోలిక కుక్.

76 గీ॥ .మగలవేడుకోలు. మక్కువకలుగక
.మంచినుదులనైన. మగువలమది
.కెక్కఁబోవదు-గుఱు. తెఱిగినవారికి
ఁగల్గరంగుమూని. కంబుమాడ్కి.

77 చ॥ .ఉడుకునోడిబొట్టుపులు. గుండెడుజల్లనిచెట్టువాడునం
.దెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ. లెంతయులోననణంగుఁజేటి-వి
.ట్టుడికిననీటిబాసించను. నొడ్డునఁగల్గినదమిత్రంచ-నీ
.గడిగెడుగూటిచిల్క-డగ. నల్లలనాడుచువాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .నుంచియెడఁదఁగల్గు. మగువలు- ముగ్గులు.

వివిధైరనుతప్యన్తే దయితానునయైమానస్విన్యః॥

79 పాదాన్తప్రవశశీనస్సుఖయంతిగాత్రం |
బాణాన్తప్రవమదనస్యమనోనుకూలాః |
సంరంభశూక్తిమివ సుందరియద్యదాసీ |
త్వత్స్వంగమేనమమతత్తదివానునీతమ్ |

80 యజేహోవసతందుఃఖం సుఖతద్ధిరసాంతరమ్ |
నివాణానాయతరుచ్ఛాశూతస్తస్యహివిశేషతః॥

81 అంత్యోత్థాభిరియం కుసుమైనకవకందళీమలిసగభైకాః |
కోపాదంతబాణాశ్చే స్రవయతిమాంలోచనేతస్యాః॥

82 పద్భ్యాన్సంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసానుగాత్రీ |
మేఘాభివృప్తసికతాసువనస్థలీషు |
పశ్యాన్నతాగురునితంబనయాతతోస్యాః |
దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరలక్తకాంకాః॥

83 హృతోష్ఠరాగైశ్చయనోదబిందుభిః |
నికమగ్ననాభేనోపతద్భిరంకితమ్ |
చ్యుతంబుసాభిన్నగతేరసంశయం॥

.నరకునొసరు. కాని..చాలనొచ్చు!
 .కోనుమరలు శ్రేణులగు.గు పెనిమిటులవేడు!
 .కోళ్లదః చికిడప.దల్లడింతు.

79 గీ|| .నలుపునొడలికిహాయనా. నెలమిగుకు లి
 .యెదకునావగుకూపులే.యంపుగొలుపు!
 .బెడిదమైన పరాకుండు-జెలువ.యెవ్వ!
 .మెత్తబడియెడునీకూట.మిడినాకు.

80 గీ|| .కదియుమందున్దె.కడువ.తెగా-ననే!
 .నూతెడున్నకమగ.వత్తొకలాగు!
 .హాయినిడెడుమాని.చాయ-మెడుగెనెండ!
 .శీండగిమైనదెబ్బ.తిన్నతెక్కి.

81 గీ|| .కడుపునెడనుకల్పు-గడునంచులందున!
 .నెలుపుగెలుగుపువుల.నీయకంటి!
 .యలుకచేతలోన.నొప్పులనిండిన!
 .దాసికన్నుదోయి.దలపజేయు.

82 గీ|| .ఆయతివనేనడగుల.నంటునేని!
 .వానదడియునిసుకచోట్ల.గానలోన!
 .బరువుపిఱుదులవెస్కకు.నంగి-యాతె!
 .లత్తుకంబొల్చునడ్డుజా.డకనబడును.

83 గీ|| .మోవియెఱుపానుకన్నీటి.బొట్లకలుగు!
 .నీచిలుకకద్దుపచ్చన.నెనగువంటి!
 .నలువబాతెను.నిచ్చయి-బలుకతోడ!

శునోదరశ్యామమిదం నాంశ కమ్॥

84 ఆలోకయతియోదాః పృథువురోవాతనతితశిఖండః॥
కేకాగభేదణోఽహారోన్నమితేనకంతేన॥

85 పృథుతామణియోషితాం॥
సహిభావస్థలితాన్యచేక్షతే॥

86 తద్వియోగభరేచండిమయాతమసిమన్జతా॥
దిప్త్యప్రత్యుపలభ్యాచిచేతనేవగతానునా॥

87 అసౌముఖాలంభితహేమసూత్రం॥
విభ్రీకృతేమండలకీర్తిచారః॥
అలాతచక్రప్రసౌమంవిహంగ॥
స్తదాగ్రలేఖావలయంసహోతి॥

88 ఆభాతిమణివిశేషోమాంబుదానీం పతత్ప్రీతానీకః॥
నక్తమివలోహితాంగః॥ పశుపతునచ్చేదనంవృత్తః॥

89 ఇయంతేజనవీహిస్తాత్వదాలోకనతత్పరా॥
స్నేహాప్రసృవనిభిన్నామృద్యహాసనాంశుకమ్॥

దడబడుచులోతుపొక్కిలి. గలచెలిజ.

84 గీ॥ .వ్రబలు నడకుగాలి. నలసనాడెడుపురి.
 .ననర-గేక సిండు. కొనిన గొంతె
 .నె-దవుగమి. కెంతయునట్లు
 .పులుగుచూచుచుండె. మొలు. పొలదె.

85 ద్వి॥ .మగలియందుగలయు. స్త్రులు చేలుబడి.
 .తగులబోకుండుడె. నమ. లాఱుమా.

86 గీ॥ .మిగులసేయెడబాటున. నె. నులిరు
 .మంచబడినాడనోయ. పోత నేను
 .నుసులువోయినవానిచే. నుసులుమాక్కి
 .బడపడియుహాయిగా. బొం. బడితివేపు.

87 గీ॥ .నోటకేలాడుబంగారు. నూలుగల్గు.
 .మూరిక ముబట్టి. చుట్టగు. మృతి. లితా.
 .గొఱవిశీవలెనదాని. మొలుపురేక.
 .కడియమిపులుమిక్కిలి. గా. నొనచుక.

88 గీ॥ .పులుగుచేతనుదన్వకొం. నోవబడిన.
 .వింతనూరికమిప్పుడు. నెలయుచుండు.
 .రాతికిదట్టమౌముప్ప. స్రీయలోన.
 .గప్పబడియున్నయట్టకెం. గా. మవలెను.

89 గీ॥ .ఏగుడెంచెనునీతల్లి. యిగొయిమె
 .కన్నులారంగనిన్ను. దా. గా. చగోరి.

90 శమయః కల్యాణానామధ్యమః కలభోపనన్ ।
 ప్రభవతి తరాంతరే గోదగ్రం భుజంగశీరోద్భవన్ ।
 భువమనివతి బాహువంశో వృషావనిరక్షితుం ।
 సఖిలువయ సాజాత్యేవాయం స్వకార్యసహోగుణః ॥

91 సద్యాశ్చ సప్రవాహో విషమశిలాసంకటస్థలితవేగః ।
 విఘ్నైః తనమగమసుభో మునిశయశ్శ్రుగుహోధవతి ॥

శా కుం త లే .

92 సుధగసతిలావణాహాసాటలసంకటే సురభిసంవాతాః ।
 ప్రచ్ఛాయసులభసిద్ధాద్విషనాః పాణామరిమణీయాః ॥

93 ముక్తేషు రశ్మిషు నిరాయతపూర్వకాయాః ।
 నిష్కంపచామరభూనిభృతోద్భవకణాః ।
 ఆత్మోద్భిజైరనిరజాభిరలంఘనీయాః ।
 ధామ్యైర్విమృగజవాదిమహేషరథ్యాః ॥

.కూమి యూటల చేనిండు. కొన్నయట్టి!
.చన్నుఁగి వమిఁదికొంగును. సకుఁకొంచు.

90 త॥ 'మఱింనుల్లియు. మదపుటనుంగు మిగిలిన
•యెక్కుడు. మొకముల నెల్ల!
.కనువలిమేతడి. కంఠవిసంబు
.వడివెక్కుసంబుగఁ. బ్రబలుచుచుండు!
.సకుఁసుపిన్నతసంబు. నెదురికియైస
.బంటవలంతిగా. పాడగఁబాలు
.గిఁతముఁదనపర్వత. క్కంఠెట్టు
.బుట్టు. కన్యానియూడున. గొట్టిగొఁసము.

91 గీ॥ .ఇటుకః రాతిచోట. దొఱఁగినదడిఁగిల!
.వాఁగుపొంక్లికవలె. నాఁగిఁబడిన!
.పొందుహాయికలుగువు. వీలుతుఁదచూలు
.రెట్టులెరియుజెల. రేగుచుండు.

92 క॥ చల్లనిదీరాటములఁ!
.మొగిఁబాదిగుల్తావి. మొగెగుగాలుల్!
• మొల్లపునీడలదడకలు!
.నల్లెడనుగిసినకొలంది. నొవనుమలల్.

93 గీ॥ .విమలబడబ్బములు. కడు. కడునకులు
.విచ్చలపుసురదీపిగలు. చిక్కునీడు!
.లొసక. లోడివడికిస్తె. మున్నకదీ
.దస్త్రుడులుతమదుమునకం. నక. పరువిను.

- 94 యదాలోకేనాత్మవ్రజసహసాతద్విపులతాం
యదభేదిచ్చిన్నంభవశక్యతసంధానమినతత్
ప్రకృత్యాద్యద్యక్తింకపిసమరేఖనయనయో
నకమేదూరేకించీణమపిసపాశేవరథజవాత్
- 95 నీనారాశ్మకగభాకోటరముఖభ్రష్టాస్తరూణామధః
ప్రస్థిద్ధాక్షిచిదిగుడిఫలభేదఃసూచ్యంతవోవలాః
విశ్వాపోభగమానభిన్నగతయాశ్చ్యంసహస్రేమృగా
స్తోయాభావపథాశ్చపల్కలశిఖానిష్యందశేఖాంకితః॥
- 96 శాంతమిదమాశ్రమపదం స్థకరిచబాహుకుతఃఫలమిహోస్య
అథనాథశ్చితవ్యానాం ద్వారాణిధవర్తిసర్వత్ర॥
- 97 శ్చంద్రాంతదుర్లభమిదం పపురాశ్రమవాసిరోయదిజనస్య
మాకృతాఃఖలుగుస్తేరుద్యానంతాపనలతాభిః॥
- 98 నరసిజమనువిధం శైవలేనాపరమ్యం
మలినమపిహిమాశోలకత్మలక్ష్మీత్రునోతి
ఇహమథేకమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్త్వి
కిమపహిమధురాణామృదనంసంకృతీనామ్॥
- 99 ఏసోవాగేదపల్లవంగుళిహింతువరేదివి
అమంకేసరరుక్షపీజావణంసంభావేమి॥

94 కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడి.

.యున్నది కలసికలు-వంక.ను+రు+దిసరిగా.

.జెన్నారు-దపురజెన్నారు.

.గన్నులబడదెద్ది+తేరు కడుపడిపోవ.

95 కం॥ క్రిందికిరాలుచుందువరి.గింజలు చెట్టులచిల్క-తోట్టలన్.

.మందటగారవంక చిడు.మన్ గడునున్న గనుండురాలు-బల్.

.సందడితోమన్ మచ్చికల.నాగుచునిచ్చకొలందివిట్టిలున్.

.బొందెడునీటిపట్టు తెరుపు.డితోకలనిన్ను-జాడలన్.

96 గీ॥ .ఈతవసిపల్లెనెమ్మది.నెవయ-బుజము.

.నదురు-నీనికిచటనెట్టు.తానొమేలు.

.అటులగాకున్నయెడల-నం.తటనుముందు.

.గాడగింజవానితెరువులు.కలుగుచుండు.

97 గీ॥ .అంతిపురమునకందని.యందమిడ్డి.

.తపసిపల్లియమనిక్కి.దనరునేరె.

.కానయందలితీగల.కగుగొనముల.

.నగరుపూర్వోటతీవలు.నగబడుగద.

98 గీ॥ తమ్మిపాలుసారునాచున.దగిలియైన.

.మెలుగునిడునలుపయ్యెడం.దురునిమచ్చ.

.నారబీరె సనీమెచె.న్నారు-నంద.

.మైనరూపులకుదొడవు.కానిదెద్ది.

99 ప॥ గాలింగదుపబడు చివురుకేళ్ల నన్దొందకపెట్టు చున్నట్లున్నదిపా
న్నగున్న.కావున మన్నించెదను.

- 100 కదమోఽజ్ఞేణ రావశివంసోఽశంకశిలది-కదమోవా
విరహమజ్ఞానలజణోక్తివోజ్ఞేసో-
హళానఉదశేష్కేష్వదావముహుతంచ్చిట్టజావతు-
ఎశివగదాఎశదానగాహోవిప్రలలంకేనరకుక్షర-
- 101 భగవాన్కాశ్యపశ్శాశ్వతేబ్రహ్మశిఫితఇతిప్రకాశః-
ఇయంచవస్సభితదాత్రజేతికథమేతత్ ||
- 102 మానషేషుకథానాన్యోదస్యరూపస్యసంభవః|
సప్రభాతరశంజ్యోతిరుజ్జేతివసుధాతలాత్ ||
- 103 భవహృదయసాభిలాషంసంప్రసంగేహనిగమోజాతః|
ఆశంకసేయదగ్నింతదినంస్పర్శక్షమంరత్నమ్ ||
- 104 అనుయాయస్యన్మునితనయాంసహసావినయేనవారితప్రసరః|
స్థానాదనుచ్ఛలస్సపిగత్యేవపునఃప్రతినివృత్తిః ||
- 105 గచ్ఛతిపురశ్శరీరంధావతిపశ్చాదసంస్తుతంచేతః|
చీనాంశుకమివకేతోఃప్రతివారంసీయమానస్య|
- 106 స్నిగ్ధంవీక్షితమన్యతోఽనయనేయత్ప్రేరయంత్యాతయా|

100 వ॥ శ్రీమచేనేరాచవంగదము తొడువఁబడియె. శ్రీనీమ- శ్రీమయే
డఁబాటువనోగులుపడకఁ ది గానొసఁచఁబడియె. యేమోసకుం
తరి(●)యచ్చటనేయొక్కొంక సేవంత వజ్రకుండుమొలకలోఁ గూడి
కన్పందనిసీతోడఁదీగెన్నూడునటలీపొన్న యెప్పునో

101 వ॥ కాన్సపుడనుతపసి. పెద్దిమాని ముత్తికైకడఁగుజోగికదా- యీ
మీచెలి గూతనికూతు రెల్లగును.

102 ద్వి॥ .అగులెట్లుమానిను.లందిట్టిరూపు।
.నెగడఁబోవకుఁజీతి. నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .డెందమానీకుఁజీక నందుకొను-మ।
.నేమఁగఁగఁపందియమ వాసె-నివుడు నీని।
.నీవునిప్పురియనుకొని.నాపొయిదయె।
.కైకొనంజాలురత నము.గాఁజెలంగు.

104 గీ॥ .వెంబడించితపసి.పిల్ల-నేవడితోడ।
నడఁకువమెయినాడు.నడకనడ్డి।
.యున్నచోటుకదల.కుండిమైన నెవ్వి।
.మల్లినచ్చినట్టి.మాడ్కినైతి.

105 కం॥ ●బొందియునుసఱచుచున్నది।
.డెందమెఱుక లేక చాఁచె.డిన్వెనువెన్నె
దొందరగి-నెదురుగాలిన్।
.జెందినడగనున్న పట్టు.చీరవిశమునన్॥

106 త॥ .శనుగొనెవిప్లము.గా-నాపె-

యాతం యన్యైశ్చ నితంబయోగు రుతయా మందంవిలాసాదివ |
మాగాభిత్వః రుక్మయా యకపినా సా సూయముకానభి |
నర్హితాత్మియస్మి రాయణమహోకామిస్వతాంపశ్యతి ||

107 కృత్యమాభిన్న కేశత్వా ద్ద్వైకీ భవతి మేమనః |
పునఃప్రతిహతం కేశే శాస్త్రస్సతో వహంయథా ||

108 తవకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో |
దత్వాయమిదమయథాథకం దృశ్యతేమద్విధేషు |
విస్మయతహిమగభైకరగ్ని మిందుమక యూభి |
స్త్వమపికుసుమబాణాన్వసగ్నిరాక రోషి |

109 స్మరపవతాప హేతు నివాళియతాసపవమేజాతః |
దివనభవాభిశ్యామ స్తవాత్మ్యం విహితోకస్య ||

110 యాత్యేకతో శిఖరం పతిరోవధీనా |
మావిష్కృతోరుగాపురస్సర ఏకతోకః |
తేజోద్వయస్యయగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం |
లోకోనియవ్యత ఇవాత్ర దశాంప రేషు ||

తనదు. చూడికిగవ చేతు. చోట బలపియు।
 . జనోబటువును. మందు. జంట పరువు
 . నోయన నెం ? యు. నో. చూచి మలర।
 . చనుబోకు మనియన్లు . తన చెలిక పై
 . గాంచెరలుక - నిట్టే. క తమూ బట్టి।
 . ననుసూ చి. యేయినం. శయనితలంతు.
 . తదగులమందినన వాడు. తనుజూ మనహహ॥

107 గీ॥ . పనుల పోతుపాటు. పలన నా. దండంబు।

. రెండు తెలుగులగు మ. మం దినిపుడు।
 . తనకు నడుటనట్లు . తిగిలినికొండ చే।
 . పుక ననగ డెడు నేటి . పల్లన లెను॥

108 ఉ॥ పూవులయ ముక్తాంగలును . పోవ వైశీకలు - చల్ల నైన వాచ।
 . డా విరిత మ్మిగ్గంగయట - . యన్నుచే - ననుబోయి నట్టివా।
 . నీవెడమాటన మ్మగల. గే - యల రే దొంగిచ్చుకొన్నలక।
 . నీవునుబూలకు లు. లును . నిండువుగా వ. దిమాసి పోవగక ॥

109 క॥ పలరా జికాక కత. మా।

. తిండెనాకు న్నానిమాన్లు. దలచూ పె - మా।
 . మ్మంగూకుక్రిమిక్రొట్టిప।
 . గలువొప్పున పోగిరితి. కడముట్ట నెడక।

110 గీ॥ . ఒక్క-వైపునగు . మందగుజానిలి।
 . నగడుకొక్క-పగిక్క . జగముకన్ను।
 . మించు జంటకీడు. మేలులచేబ్రహ।
 . తెలుపబడునటుకన. దెసలమార్పు॥

- 111 అంకహి= తేజశ్చిన్మయమమ ద్వితీయే |
 దృష్టిగననందయతి సంస్మృతీయశోభా |
 ఇష్టప్రసాదజనిత్యా బలాదనన్త |
 దుఃఖానామమతిమాత్రనిదుస్సహనీ ||
- 112 ఏనావిరిషణవిరాగ మే ధరకణేంద్రసాదవీహారం |
 గరులంబివిరహాదుకుం ఆనాబంధోనశానేది |
- 113 రమ్యాణివీక్ష్యమధురాంశ్చ శిష్యశబ్దా |
 పర్యశ్నుభవతియత్స్థితోపిజంతుః |
 తచ్చేతనాసమ్రతినాన మభోధభూర్వ |
 భావస్థిరాశేషనాంతరసాహృదాని ||
- 114 అభిజననతోభతుః శ్లాఘ్యస్థితాగృహిణీపదే |
 విభవగురుభిఃకృత్యైర్మత్య ప్రతిక్షణమాకులా |
 తనయమచిరాత్ప్రాప్తినా కళం ప్రసూయచపావసం |
 మమవిరహజాన్వయవశే కుచంగణాభిష్యతి ||
- 115 కౌత్సుక్యమాత్రినావనాదయితచిత్రమ్ |
 క్షాంతిలబ్ధపరివాలన వృత్తి లేచమ్ |
 నాశశ్రీమాపనయనాయనచశ్రీమాయ |
 రాజ్యంహృదయధృతిదండమివాదిపత్రిమ్ ||
- 116 కింకరకార్యకేవల భవకంప్రవిముఖతాకృతావృత్తి |
 సూర్యకాంతమీవికారాః ప్రామేయైశ్వర్యమత్రేమ్ |

111 గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలువయెనా!

.చూడ్కికింపుగాదు .సొంపుదొటగి!

.వలచినట్టివారి.యెడఁ బాటునంబుట్టు

.జాలివీరే గెఱబోండు. సైపరామ॥

112 గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగనినెడఁబొసి-వలవంత!

.బొడవుగొనుకేయి.గడుపుమండె!

.నెంతపెన్నదెన.నెడఁబాటునెచ్చగ!

.నడచిపుచ్చుఁగా.యూసనొడమి॥

113 గీ॥ .అందములజూచి-తీయసద్రాలకించి!

.వనరుసుకమున్నవనదేని.పూస-నాక!

.సొంబుచేదొలిపుట్టలం.దలియితముల!

.దలియకెడనాటిసవి మదిం.వలచుచుండు॥

114 గీ॥ .మంచితలముఁగల్గు.మగనిచే మిప్పండి!

.వలుహుతనికలిమి.వనలుచగిలి!

.దొడ్డికొడుగుఁబొడ్డు.మార్పులెంగని!

.మదితనన్నుఁబొయు.కడలుకనవు.

115 గీ॥ కోర్కెకొకటియెనెవేయక.గొప్పదనము!

.కలిగినదికాదుకొనుతెన్న.కలచువీని!

.కడుగుదుమఁదూల్చుటకుఁగాదు..కాదువేతకు!

.నేలుబడి-తనచేగొని.యెదుగొడుగట.

116 గీ॥ .ఏమిఁజేసినసనిమోచ.నేవీంపు!

.పెదముగి ముఁదపూనుగురించి.కడుననన్ద!

117 శ్రీరామశిక్షితవలుత్సవమానుషీషా
సంధ్యక్యతేకిమితమా..ప్రతిహోధవర్త్యః
ప్రాగ్భరితగమనాల్సవమవర్త్యజాతి
మన్వేత్సవైఃమభృతాభిలుపోషయన్తి॥

118 స్వప్నానుమానుమానుమతిభిరమాను
కిష్టంనుత్తాపశ్శిలమేవమభ్యసే
అసన్నివృత్త్యేదతీహేష
వనోరథానామతీహాప్రవాహః॥

119 జ్వోతిశలితేంధ్రవోష్ణః
విప్రీక్యశఃపన్నశః శుభంకురుతే
ప్రాయస్సంవహమానం
క్షోభాశ్చతిపద్యతేహజః॥

మవరోహతీవ శిఖరాదుకృష్ణతామేదిరీ
పరాభ్యంతరలీనతావినహతిష్కంధోదయాత్నావకః॥
సంతానైస్తనుభావనప్త సలితాఃకృత్తింప్రజంత్యావగాః
కేనాభ్యక్తిపతేనమర్త్యభవనం మత్నాశ్శక్వామాసియతే॥

121 ఉత్తేతిపూర్వంకుసుమంఽతిఃఫలం
ఘనోదయఃప్రాగ్దసంతరింపయః
నిమిత్తే మిక్తికయోరయంశశిమః
ప్రసక్తిగర్భాభ్యుత్పన్నసంపదః॥

.కలిమి కలమనమిగులమ. శ్రి లినవారి.
.శిట్టిమార్పులుతఱుచుగో.బుట్టుచుండు.

117 కం॥ చెలులకుమప్పనినేరువు

.వలనగుమానిసులుకాని.వాని. నెఱవా.
ణలఁజెప్పనేల.న మపి.
.ల్లలగోయిలఁత్రాండుపిట్ట.లం బెరిపించు.

118 గీ॥ .కలయొ.గాకడియొ.యలు.గాక బమయొ

.పున్నె మా పేలుతోడనే.ముగిసినదియొ
.మల్లి వచ్చుటక య్యది. వెళ్లెగాదె
.యెల్లలుండవు.కొక్కె. వెల్లువలకు.

119 గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుగట్టి.యలుకదల్చి

.చొడుచునంతటవిధవారి.పడగ నెత్తి
.మరిసినకుగల్గినగొప్ప.దనముతఱుచు
.కలత పెట్టఁబడినయ్య.కనఁబఱచెడు.

120 గీ॥ .తేలుకొండలకుదనుండి.నేలదిగెడు

.నాకుసందులుతో.చక.మార్గిగులుండు
.నీళ్ల కల్మితొలఁగునట్టు.లేళ్ల గవడు
.జగమునావెంటనెగిరెడు.వాడఁజూడు.

121 గీ॥ .వరఁగెడుకొలిపువుతరు.వాతఁబండు

.మొయిలిపుట్టుకతోల నా.వయినీరు
.కలముక జ్ఞంబులకునిట్లు.కలుగువరున
.నీకునెవరునకుమునుముం.జేకలుములు.

మూలవికాగ్ని మిత్రే.

122 పాత్రవిశేషేష్యైర్ముగ్ధాంతరంబ్రజతిశిల్పమాధాతుః।
జలమివసముద్రశుక్త ముక్తాఫలతాంపయావస్య।

123 అచిరాధిష్ఠిత రాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంకోపణశిథిల స్తరురివసుకరస్సముద్భుతః॥

124 సప్రబంధంకార్యం ప్రభురనిగతంసహాయవానేప।
దృశ్యంతమసిసపశ్యతి నీపేనవినానచక్షురపి।

125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రీవాగ్ద్యవహరేణ।

126 మందోష్యమందగామేతి సంసగేణవిషశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవనికషేణావిలంపయః॥

127 అవ్యాకనుందసంతాంవిక్షానేసలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణాకామస్యవిచర్దితః॥

122 గీ॥ .పా॥ తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు।
 .శనరుచుంకెడుకొకవింత.గొనమ.పొంది।
 .కడలిముత్తైవ్రంజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు।
 .నీరుసుస్పాణియకా.చుందా.మాటునట్లు.

123 గీ॥ .కొక్కగాదొరతనముచే.కొనిన॥సాడు।
 .రాచటికమునరిగవే.ర్నాటగురికి।
 .నప్పుడేపాతుట్కద.లాడుచెట్టు।
 .తెలుగునంబెకలిచుట.కొఱకు॥గుళువు.

124 గీ॥ .అడ్లుగలకజలము॥బ॥బు.వైసఁగాని।
 .నాయమున్నప్పుడేచక్క॥.జేయఁగలఁడు।
 .కన్నులుండియఁజేకటి.ల్లుగుదిగుసు।
 .చూడలేడెవ్వఁడున్దవ్వె.తోడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని.నావాసమునలన।
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్పి॥.దొఱఁగువాఁడు।
 .కేజనూడ్చుచిల్ల.గింజరాపిడిచేత।
 .దేటమీఱుమాని.నీటివలెను.

125 ప। అటపాటవాయిదము లకట్టబాటు. పరిచేయుట చేత నేబయ్య
 దుఁగాని-వాదాదుటవలనఁ దెలియఁబడదు.

127 గీ॥ .నెవములేరిసాగను.నెగడునాముంతిరి।
 హాయియైనవిధు.నలరఁజేసి।

128 శివంబ్రహ్మమాంసాద్యశవతి వయతానింగననజే।
 భవేత్సామ్రాజ్యమితి నమసేనసాచ్యశ్యశివతి।
 ఉయూనానం గాత్యశ్యమపివకదాచిద్విరహిత।
 ప్రసక్తివిశ్వాశేహృదయశాతాపం వ్రదసికిమ్॥

129 అహోకుంభే కైశ్చకాముకః పరిహరణేనూచందిగ్రితా॥

.నలువ చేరి వినుము. సంబోధించుచున్నట్లు
.లలరువిలుతుండులికి. నలువలంబియె.

128 గీ|| .చెలయకాగిలివొరక. న.చిన్న పేను।

.నెలతఁగాన కకన్నులు. నీరులందు!

.గానీనుండుయు. బాయలు. నరకలికి!

.జెందమానీవువలనరాక. వందనల.

బౌరా129 న|| దొంగలకున్నకాంక్షకున్వచ్చెనట్టిదు.

పే క్షిప్రయరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియచదంతయు బాగుననాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాగ్నికేశపు రాజు
- 2 ప్లాగిన్సు పృథువు
- 3 బర్హిమును రాష్ట్రస్థానిమానిపతి
- 4 లాపేయముమది సేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్హిమువంటినుండువాడు
- 6 రాష్ట్రస్థానిము యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ను
ద్యోగియు
- 7 బర్హిమునిశల్లియా రాష్ట్రస్థానిముయజమానురాలు
- 8 బర్హిముతల్లిచే బంపించుడు హాలీనాయనునొక చిన్నది
- 9 ప్లాగిన్సు వితంతువు
- 10 డ గూనాయనుప్లాగిన్సు వితంతువుత్రిక
- 11 వయోలెంటా మెరిమానలను నిర్వరుష్టా రెన్నువితంతువు యొక్క
స్నేహితురాంబు ఫాగ్నిన్సుప్లాగిన్సుల సేనానిషతు లుద్యోగులు ఇ
టులు మొదలగునారు

ఫాగ్నిన్సులోను మఱియున్నానీలోను తంగిష్టలమును— కథ

ఫాగ్నికేశపురాజునొద్ద బర్హిముసభాసకుడై తనచే హాలీనాతామచిన
యాబర్హిముని వివేకగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సెలవు
పై ఫాగ్నికేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తానొప్పువైద్యుని కూతురగుటచే
యశవికతిసరోగమాప్తదీప్తి యతని సభాసదులలో దాగోరిన వానిందన
కుఁ బండ్లగావింప నమర్చనందుట. బర్హిము పెరోలియను లాపేయమువ్యవ
హాలీనా రాజు రోగమునుదిగ్విచంధున కాశ్చర్యపడుట. రాజు హాలీనాతో

నాకోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికాని తనసభ్యులనెల్లరావించి నీయిష్ట
 మువచ్చినవానినెంచుకొనుచుట హెలీనాబర్తమునెంచుకొనగా సతందు
 తొల నొత్తమార్గము నంగీకరించక తుదకురాజునాకుజడిసి యాపెద్దన
 భార్యగార్లకొని మరగురువుచే నాపెకుఁబెండ్లి గావించఁబడి యాపెతోఁ
 గాపురము సేయనొల్ల కాపెర్నోఁబండిదినములలో గలిసికొనెననిచెప్పిత
 సతల్లి యొక్కకవివేయుట- ఇఁకఁదికి నంటికి నేరాలోన నాకుహెలీనా
 పెండ్లిగావించఁబడెగాని యాపెనైనా కెంతమాత్రమిష్టములేననితనయ
 త్తకును మఱియునాచేతియుంగరము న్న పాదిచుకొని నాకుసీపుకన్న కొడు
 కునగవచ్చిఁగాని నిద్రికికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తయ
 లందిపోగలుచునతఁడుఘరినను దొరయొక్కనీనానిగాఁ బ్రేవేరించి శయ్యల
 తోయిద్దరూడుటకుఁజింతించి హెలీనాతనయత్తకుఁబాదీర్చుకొనియుఁజ
 నుకున్నానని యుత్తరమువ్రాసియద్యశ్యమకాట- యత్తకువృత్తాంత
 ముతనకొడుకునకువ్రాసిపంపుట- హెలీనాబర్తనాసినీ నేడముతోయిద్దరూ
 నుజుంచివచ్చుచున్న బర్తమునం జూచుటకొచ్చెరువుక. నితీక్షించుచు
 న్నడయానా వయోలెంటా మెరికూనానామొక్కకువచ్చి బర్తముంజూచి
 వారిచేనత్కరింపఁబడుట- డయానానుబర్తమువ్రాచి. ప్రియమమామోర్వల
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదాగునుంటయెఱిగి నితఁడుపునకుఁజింతసా
 మ్మిచ్చి యాపెకూతుఁచేనాగాత్రబర్తము వేలిలియుంగరమునెంచుకొను
 నట్లడఁబర్చి యాపెకుమాఱుగాఁజీకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రేవేశ పెట్టుచు
 నిచ్చెప్ప తానతనిభార్యనని నెఱిఁగించు- హెలీనానితభర్తవలనూడిఘా
 న్నురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పునకై బలదేకావించఁ బడితననభర్తనొ
 డిపించుటకు డయానానేరితోరాజునప్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్కమివ్వ
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనావృతి చెందినట్లుజిని హెలీనాకు
 ఘోరస్వరాఁచ్చినయుంగ్రము తన వేతగుంటకాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ
 యానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క
 యుంగ్రమతనికగవచ్చి యతఁడుతనకువ్రాసినయుత్తరముజూపించి రాజ
 తథలోమెప్పుంది తనభర్తతోనుఖమాందుటయును-

(2) అంటనీ. మఱికి యో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

పూర్వంట్నీ. సీజారు. లెడప్పు. పాంకియస్సురు రోమను రాజ్యమేలు
ననికారు

ఎనాబరస్సు. వెంటిడియస్సు. ఈరస్సు. స్కారస్సు. డెబ్బెటస్సు. డెమె
ట్రీయస్సు. ఫైలోయును అంటనీకి మిత్రులు

మెసీనస్సు. అగిగెప్పు. డోలాబెల్లా. ప్రామ్యాలియస్సు. డెరియస్సు
గాల్లస్సురు. సీజారుని మిత్రులు

మీనస్సు. మెక్రేటేస్సు. వరియస్సు పాంపేయొక్కమిత్రులు

టారస్సు. కనీషియస్సులు అంటనీచేతక్రింది యనికారు

సిరియస్సు. వెంటిడియస్సుక్రింది యనికారి

యూఫ్రోనియస్సు. సీజారునొద్ద కాంటినీచేసంపబడినదూత

అలక్సస్సు. మర్డియను. కెల్వ్యాకస్సు. డయామిడస్సులు. క్లియోపేట్రా
కు భృత్యులు

క్లియోపేట్రా యీశువు కేశపురాణి

అక్టేవియా. సీజారునకుసోదరి అంటనీకిభార్యయు

చెర్మియను. ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అనికార్లు. భటులు. దూతలు. మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమునరా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగవ్రేకములు కథ .

డెమిట్రీయస్సు ఫైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్తములమూని
క్లియోపేట్రావలన్ ఆక్కుటకై చింతించుట. అంటనీరోమునుండి తన
యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెత్తియువినక క్లియోపేట్రాలో తే
డ్కలంజోక్కుట. దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ పుల్వీయామృతి
చెందుటయు పాంపేసీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంత రాజ్యమాక్ర
మించుకొనుటయువిని యీశువు కేశమున్వడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి
ప్రతియీదాము పుల్వీయూపై ననూయగి నడచుచు రమ్మనలపించుచున్న

క్షయోపేక్షతో సంరక్షకలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్ళక
 తీరదాయు పుల్వీమా మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట. నీజారుతో
 వెడతెగని మైత్రినందుటకై యాంటనీ నీజారుతో బుట్టవగు నాకేవి
 యానుఁజెండ్లియాడియుం దనవలసిన క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీపున
 కమునకుఁ దిరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట. క్లియోపేట్రాయాంటనీ యావీ
 యాను నీజారుచక్రవర్తిసకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కపర్చుమని మిషపెట్టి
 యాలెస్సపురినుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీకపునకేగి యథేష్ట
 ముగాఁ గి యోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట. నీజారుతో నావికాయుద్ధ
 మున నడిపిపోయి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపోవుట. అలక్షాం
 ద్రిశూయ్యుర్ద నాంటనీ నీజారుని సైన్యమునబాటవడిమి క్లియోపేట్రాతో
 సంతోషముఁగూడుట. ఆంటనీనివిడచి నీజారుంకేరిన ఈసోబర్బస్సు త
 సక్పతస్సు సందలచి శోకించుచువ్యతుఁడౌట. నీజారునకు లోనైన క్లి
 యోపేట్రా నాంటనీగర్హించుట. క్లియోపేట్రా తానాత్మహత్యఁగావించు
 కొన్నట్లాంటనీకి వర్తమానవంపుట. ఆంటనీ తనసేరు మాటిమాటికు
 చ్చురంచుచుఁ క్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని విచుటకెంతయుద్గ్రంధుచు
 సీరుచున్నచుకొక్కనటకుఁజంపుమని మక్కిలిపొద్దించగా నతఁడాంటనీని
 మొగముద్రవ్వకొన్న యెడల నటకెదవనిచెప్పి యాంటనీ వెలుగముఁ ద్రి
 వ్యకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడచుకొనిచచ్చుట. ఆంటనీ యీరాసాటుగు
 టఁబడించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిపొగిరావశిష్టఁడై చెంగటనున్న భృత్యు
 నిదము సంపూర్ణముగాఁ జంపుమని వాగ్దించుట. క్లియోపేట్రాఁ భృ
 త్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి యాపెబ్బిరికియున్నదనియు నతనికోవము చ
 ల్లార్చుటకుఁ దామడిసినట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నివృటియతని
 స్థితిఁ దెలిసెకొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానకు
 పొడనేగి యాపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీబుట. నీజారు తన
 యుష్టానుసారముజటిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ క్లియోపేట్రా రోమున
 కుఁ జోహాల్లక కాలసర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట. నీజారు
 పై నాంటనీ చెంగటసంతో గారవముగాఁ బూర్వీతనసేనతోఁగూడ
 రోమునకువచ్చుట.

(3) నీ గాష్టానుసారము నాటకమునవచ్చు వేనములు

రాజ్యభగ్నిప్రసాదపు

ప్రదరిక్కు- పై చెప్పబడిన ప్రభుని రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన సోదరుడొ-

అమయన్సు- జాత్యెన్నులు రాజ్యభగ్నిప్రసాదం ప్రభుని వెంబడినున్న వారు

లింగరాజు పభాసదుడు

చార్లెస్సు- మల్లుడు

ఆలీవరు- బాక్సెస్సెల్లంబోలునువ్వురు నీనల్లెంబోలొ కొడుకులు

ఆడచెడెన్నిన్ను లాలివగునిభృత్యులు

టచ్ స్టాను విదూషకుడు

సరాలివరాక్షాశు- మతిగురువు

రాజాస్విన్నులు- నల్లులు

విలియము ఆజ్జీనుపాళినవాడు

వివాహాధిపతి

రోస్లిండు రాజభగ్నిప్రసాదపు

సిటీయా ఫ్రీడరిక్కు- కూతురు

ఫీబీ గొల్లె

ఆజ్జీ పల్లెటూరిపడుచు

ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మజియూ దక్కినభృత్యులు రం-
గము- ఆలివరునియిల్లు- ఫ్రీడరిక్కు- సునభ- ఆర్డెననునడవి- కథ .

ఆర్డెండ్తోతన్నెల్లగతుల బాడుసేయుచున్న తనయన్నతోవిరోధించు
ట- ఆలివరాక్షాడోనుజంపుమని చార్లెస్సునిబురికొల్పుట- తండ్రికై చిం-
తించు రోజలిందున్నిలికూయోదాచ్ఛట- మ్లయ్యుధమున చార్లెస్సుతో
బోరివద్దని రోజలెండున్నిలికూలెంత చెప్పినను వినకారెండ్తోచేరి శత్రువు
నోడించుట- రోజలెండా రెండునకుఁ డనమెడలోనిగొలునుఁ బాఠాక్షిక
మిచ్చుట- సర్లీయూరెండునకు ఫ్రీడరిక్కు- మర్దుకేముడల్పి చేకడుచు

చిహ్నమును పరేకించుట. ఫ్రీడరిక్కు రోజుండు గట్టిక నూ పెండ్లనపు
 రమువిడిచి పొమ్మనగా నా ప్రియమైన బాంబునిసిలిగూతో మగ కేసను వేసి
 కొని టచ్ స్టానుని పెంటరిచుకొని తన తండ్రియున్న యడవికి బతులు దేటుట
 రాజ్యధర్మ ప్రభునాగ్య జీవన మేనుభవించి తనతోడివారితో నుపవ్యసించుట.
 ఫ్రీడరిక్కు వానితోను రోజుండ్పిలిగూలనున్న కించుట. ఆడము
 తనతో నాలినను తన్ను జూపవద్దని చినాడని చెప్పగా నాడము తో నార్లెం
 డడవి కేగుట. రోజుండ్పిలిగూటచ్ నులాడెనను డవికి కేరికారిన్న నుగో
 ల్లకి సామిత్రిచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెలమందయుగ్గొనిపించియందుంట. ఆరెం
 డాడములు రాజ్యధర్మ ప్రభునిగిలిసికొనుట. ఫ్రీడరిక్కు లివను నార్లెం
 డున్నదంతోడి తెచ్చినంతవ్వు దంపురమునకు కాదగదని మజ్జాపించుట.
 ఆరెండ్తో రోజుండున్న యడవి చెట్లయందా పెట్టె బద్దములు కాగితముల
 వ్రాసెయంటించగా రోజుండ్పిలిగూలు చమపుకొనట. మజ్జెయనార్లెం
 డుబాక్కిప్పులు తమనివానిమున కరు కేటాడాచుట. రోజుండా రెండుతో
 ముచ్చటించుట. రోజుండుతనతండ్రి తోడననంగతి చెల్లక మాట్లాడుట
 ఫ్రీడరిక్కు రోజుండు హించి తనవనుసరియన్నచే వలపుకాబంపుట. రో
 జుండా రెండోను దనో రోజుండుగా భాపించినచో వానిమోహాద్యమును
 గుదిర్చెదనని చెప్పి ప్రభుమనాద్యుండనియెద్దకు రావించును నల్లావము
 వచ్చునుంట. ఆరెండ్తో తనవకుకవచ్చిన నూలివకాకపోదలో బడుకొన్న
 వుడు నూనిబట్టలోవుచున్న సిగముతో రోరాడి దారిజంపితనయన్న
 స్టావాడినానిచేదన బుడమునందు సిహముచేదేయబడిన గాయపున
 త్తుట్టడుపబడిన తనచేరునూలు రోజుండు నామముగలగొల్లకిమ్మరి
 యందుట. రోజుండా లిననుచే నార్లెండును రుగూలుగాంచినపుడు తానె
 ట్లుమూర్ఖున్నటిం చెలో గూసంగతి మటలబంపుట. టచ్ స్టానాడేరువల
 చి పెండ్లాడనెంచుట. ఆలిస్సెలీనానవలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో
 వాసంగతి చెప్పట. రోజుండా రెండుతోడన చెల్లెలాలివరును వలచిమఱు
 నాడు పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యామహిమచే గో
 జుండుగూడదెచ్చననియుఁజెప్పి తనవలచిన ఫ్రీడరిక్కు సిద్ధపడుమనిచె
 వ్వుట. రోజుండుతనతండ్రి తారోజుండునెచ్చినచో నాపెనార్లెండ్తోను

అండ్రియోనమును నాల్గోనా పెండ్లిగానుము కౌర్కించినది
వన్యవేషమునదాబయల్వడుట. ఫోడరిక్కు-వశాన్త్రులైనయన్నకు
వఱురాద్యమప్పగించుట. అల్లెంబో చూలినను టవోట్టను నిల్వించును
లు క్రమముగా అండ్రియోనా చూడేసేరింబెండ్లిడుటయును.

(4) విభాగింకపహసం మందలి వేషములు

ఈ పెండ్లి వేషప్రభువకు- నాలిండ్లు
ఈయను- పైరాకన్యకవర్తకుడు
ఈ ఫెరస్సాంటిఫోలస్సు- పైరాకన్యకాంటి ఫోలస్సులు- కవలపోదరులు ఆ
మీలిగా యీయనునపుట్టులు- అజీయునన్యాయ ముగరినారు
ఈ పెండ్లిమికు- పైరాకన్యకామయో కవలపోదరులు అంటిపోలస్సుల భృ
శ్యులు
బొల్లజారు వర్తకుడు
అంజీలో కంసాలి
పైరాకన్యకాంటి ఫోలస్సులి మిత్తుడగువర్తకుడు
అంజీలోతో న్యసహరించునది కుడు
పిన్ని మాయకాడగునోర్
ఈమీలిగా యీయనునభార్య
అడిగిమానా ఈ ఫెరస్సాంటిఫోలస్సులిభార్య
లూసియానా అడిగిమానాపోదరి
లూసీ అడిగిమానామొక్కదాసి

వేళ్య కారానికారి అనికాల్లుమటియు (దక్కినభృశ్యులు కంగముయూఫె
నస్సు- కథ

కారానికారిచేబట్టవడిన యీయను నీఫెనస్సుప్రభుడు వేయ్య
వ్యములు చెల్లించినదన్న బ్రతుకకాదనియునకవ వేషమునకు కత్తుకేళ

మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టికిట్టవినిపించెబడుచనియుంజెప్పి వర్తకునివల్ల
 నతడుతానుదనభార్యయుఁ దనకవలపుతుగ్గియునలెచ శిశుదాసులుగూ
 డనముద్రములోఁమహామన నెడబడిరనియుఁదనయన్నస్థానీయుఁ దల్లిస్త
 తీయుఁదనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనినివెదకుటకై తనకని
 స్థపుతుగ్గిఁమ బయలుకేతెనియు నానివ్వెరకుటకై తాబయలుకేతెనని
 యుఁజెప్పి యూకనెచటనెర వేయిసూప్యములు తెచ్చెదననుట- నైరాక
 స్సాంటిఫోనునైరాకస్త్వోమియోనుఁ దనద్రవ్యమునొకచోఁ గావుం
 దుమనిచెప్పి యూఫెనస్త్వోమియోనుఁదనయన్నయూఫెనస్త్వోమియోనుఁ
 గాంచి తనభృత్యుఁడనిభ్రమసి ధనము విడిచివచ్చివేమిగాయని యడిగి
 వాఁడనందర్భములు పూఁగాఁవాధనమందిన చోటికిఁబోవుట-అడిగూ
 నాలూసియానాలోఁ దనభర్తయొకమఠాలేకేల తడసెనోయనిచింతించు
 శు యూఫెనస్త్వోమియోనుఁజూచి తననాథుఁకేలకాలేదెందున్నాఁడనియ
 దుగఁగా నతఁడువెత్తెయనందర్భములుపలుకుచున్నాఁడనిచెప్పగాఁనమ్మ
 కవానికడకుఁ గోమరమ్మనిచెప్పమని మఱలఁబంపి చింతించుచుంట నై
 రాకస్సాంటి ఫోలెను తనధనము సురక్షితముగానుంటమాచి తన్ను వె
 తుకనేగిన తనభృత్యునికెమహ్నముచు వాడుచచ్చితనతోనందర్భము
 లు పలుకుచుండఁగా నాడిగూనానాలూసియానాలు పచ్చిశమ్మభర్తయని
 కిల్కుచనందర్భమగఁ జల్కచభోజన శాలకఁగొంబోవుట- నైరాకస్త్వో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వనినాసీక కావుండఁగా నిఫెనస్సాం
 తో ఫోలెనైఫెనస్త్వోమియోనుఁదనలో బల్లజాల్లువచ్చి నిలుపింపిచ్చిన
 ను లోనివారలుహాస్యములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది యద్భుతాగ్రిహ
 ములతోఁడిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసియానానైరాకస్సాంటి ఫోలెనుతో
 నాపెయప్పనతఁడట్ల లక్ష్యముసేయరాదనిచెప్పగాఁనతఁడాపెయెనతోయె
 టుఁగననియు నిన్నువలచినాను నన్నెఁదాడుమనివేడుచుఁదన సేవకునితోనా
 యూరువిడిచిపోవ నిల్లువెడలుచు నాంజీగోవచ్చి తనచేరికిఁబంగరుగొలు
 సిచ్చి రాతిరిసామ్యుతీసికొనిపోయెదనని చెప్పిపోవుట బంకించియచ్చెడునం
 ది తనసేవకునితో నోడనిర్ధవర్షుగూ త్వరఁగఁబోవుదమనుట అధికారిన్యం
 దుగొనుకొని కుంకవర్తకుఁవాంజీలోనుఁ దనముగాముతీర్పుమని నిర్బంధింప

గా నతడోర్పుకొను మాంటిఫోలస్సునుండి గొలుసువిలువవుచ్చుకొని నా
 యంత్రమిచ్చెదననుచుంకగా నీఫెసస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెసస్ట్రోమియాలు ప్ర
 వేశించుట యీ ఫెసస్సాంటి ఫోలసాంటిలోనుఁజూచి యదిగోపనివాఁడు
 గొలుసు నాభార్యకునరిపేవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరమ్మ
 ని యంగడికిఁ దన సేవకునంపుట ఆంక్షతోఁగూ పెసస్సాంటి ఫోలస్సుకొలు
 ను తనకుమట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కనికారకప్పగించుట పైరాక
 ట్రోమియో యీ పెసస్సాంటి ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధహ్వానం
 నిచెప్పగా నతడొకొలతొడుతెమ్మగార నిచ్చిమాటలువల్కెదవా నీ
 పనివట్టదనివ్వుడు కాదిదిగో యీతాళిమడిగ్రమానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న
 ధనముమాటవట్టుకొని రాయచివంపించుట యీచిమానా యడిగ్రమానా
 తోనాపెభర్త తస్వలచియున్నాడనిచెప్పటపై రాకట్రోమియోయడిగ్రమా
 నాతో నాపెభర్త తారానికార వశముననున్నాడనియుఁ జెల్లెలోనిసొచ్చు
 తమ్మని తనుఁబరిచినాడనియుఁజెప్పి పూటచీసికొనిపోవుట పైరాక
 స్సాంటి ఫోలస్సుతన్న నెల్లకు పల్కరించుకు వివిధగౌరవములు సల్పుట
 కాశ్చర్యపడుచుండఁగా పైరాకట్రోమియోవచ్చి నీభార్యసేకంపిన ధనము
 గోయనఁగా జబ్బరపడియవ్యోగము తారావడచుండఁగా నొకవే
 య్యవచ్చియమ్యాసేపు నాకిచ్చెదనన్న గొలుపిడేకదాయన నాపైపైమండి
 పడి తన సేవకునితోఁబరుగెల్లిపోవుట వేద్యయతనికి మాధిగించెత్తినద
 ని యడిగ్రమానాతోఁజెప్పినట్లు ఈ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సునికారితోఁ దనభా
 ర్యతన్నఁగో పముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱునాఁడిచ్చెదననియు బతి
 మాలుచు నీఫెసస్ట్రోమియో కొలతొడుతోరాగా సొమ్మేదనియడిగివాఁ
 డపందర్భములుషలుక వానిందన్నుచు నడిగ్రమానాలూసిమానాలును వే
 య్యయు మాయదారియొద్దయును రాగావారితో నపందర్భములు వల్కుట
 వారందఱునిశ్చయముగా వెట్టెనదని యీ ఫెసాంటిఫోలస్సును మఱియు
 నరిని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటిగదిలోనుంచఁబోవుట. మాయకాడిగు
 గురువునరిని సహకారి యద్యుయిచ్చివాండ్రుం గొంపోవుట పైరాకస్సాం
 టిఫోలస్సును పైరాకట్రోమియోయనుఁ దమకత్తులజరిపించుచు బ్రవేశిం
 చుట తనభర్త యసేవకుఁడునట్లు తేంచుకొనితమ్మునఱుక వచ్చుచున్నా

టకందుట సభలో బ్రహ్మసాధనాయకులందఱు కొరియోలేననుని పరాక్రమము
మున్నిగులగొనియాడి యతని ప్రోమునందు ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట
బ్రూటస్వేలూటసులు కొరియోలేననునకస్మిం గొప్పకోర్వకవ్రజలకతని
పై దేవముకలుగఁజేయుట ముఖస్తుతి యచ్చకము సక్యపితయమాలు నె
ఱుగక నిమ్మపటుఁడు మాటపడనొల్లనివాఁడను కొరియోలేనను దుష్టు
లగు బ్రూటస్వేలూటసుల కుట్రచేఁ బ్రజావిక్రేమిత్వము దేశమునుండి నె
డలఁగొట్టఁబడుట కొరియోలేనను తనతల్లికి భార్యకు విహితలకునోర్పు
బోధించి తనిదేశమును విడచి యాకీడియస్సుతోఁ జేరితనదేశముపైదండ
త్తివచ్చుట తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రాకున్దనకు నాష్టాంగపడి యత
కవిధములఁ బ్రార్థించి నరీషియనులకు ప్రోవనులకు సంస్కారముమనిబరి
మాలగావిని కొరియోలేనస్సాకీడియస్సు స్పంధనముటకొప్పించుట అఫీ
డియస్సు కొరియోలేననుని గొప్పకోర్వక కొండఁ జుట్టినవలచేతనిని
పైఁబడి నశించుటయును.

(6) సింబెలై ననునాటకమున వచ్చు దేవములు

సింబెలై నను చిత్తదేశపురాజు

క్లోలెను రాణికిఁదొలిభర్తవలనఁ గలిగినకొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గముచేనుతోనున్న దేశభ్రష్టనాయకుఁడు

గైడేరియస్సు అవ్వరాగస్సులుబలిదొరు కాడ్వలనుష్టతోఁ బలియునుకొ

డుకులనఁబడువారు సింబెలై ననుని పృథమభార్యపుత్రులు

ఫిలారియో ఇమాచినో ఇటాలియనులు ముదలివాఁడు లియోనాటసుని

మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక పె్రించిలగుమనుష్యుఁడు

లూసియస్సు రోమస్సేనానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సేనాపతి

ఇద్దరుబ్రిటన్ సేనాపతులు

శ్రీ సానియో లియోనాటసుని సవకుడు

కార్తీలియస్సు వైద్యుడు

ఇర్వరుసిం బెలైనునిభావములు

ఇర్వరు పెర్వమనస్సులు

ఇర్వరుకాగాధికారులు

రాణి సింబెలైనునిభార్య

ఇమోజా సింబెలైనుని ప్రభనుభార్యభర్త

కాలెస్ ఇమోజా చెలికలై

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు రోమనువ్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు సోద
చెప్పవారు ఒకడచ్చినునుడు ఒక స్త్రీవేషునుడు గాయకులు అధికారు
సేనాపతులు ప్రానికులు దూతలు భృత్యులు విశాచములు రంగము ఒక
వ్వదువ్రిటలో మహాకవ్వడిటలిలోను— కథ .

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటసుని స్వదేశమునుండి వెళలగొట్టెను
దుట లియోనాటసుని తనభార్యసాధ్వియని ప్రసంగవశమునఁ గొనియాడి
సప్రదియించిమోయతనితో నీవప్రభుత్వంగరమునకు వేయి మొహాకీతొడ్డ
దను నీయుంగ్రియునాకిమ్మ నీనీభార్యఁజేతనినట్లు నీకునమ్మకముపుట్టింప
నియెడ నీయుంగ్రిముతో నావేయి మొహాకీలునీవి లేనిచో నీయుంగ్రిము
నాది యనియరంగాలియానాటప్పిస్మియావోత్తో నీవుతప్పినయెడనాక
తిలో నీన్ను నతికెడననెను రాణికార్తీలియసునినండి విషము సంగ్రహిం
చుట కార్తీలియస్సుప్రాణాపాయము చేయఁవిషముమాత్రమేరాణికోస
గుట రాణి ప్రిస్తానియోకు విషద్రావకముగలనిన్ను పెట్టెనువాడుదానివి
ప్పి యాసువాసనంబట్టి త్రాగినచోఁజచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ
యావోక్తముమోజన్ చెంతకువచ్చిలియోనాటసుని తన్నా పెనక్కరించవల
యునని దుచ్చినయుక్తముచూసిగిచి యాపెభర్త పె మొదటఁగొన్ని కొం
డములు చప్పియాపెదనమోహము న్నెప్పియాపెచేడిదిస్కరింపఁబ
డియా పెచ్చిక్రింపఁబట్టు చేరితనిని మామెనుజనాజామడికికొని యాపెవ

తకగదిలో నా పెద్దయిటలిప్రభుత్వై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టెకొకటి
 యివటకు మాత్రముద్దామటకు సమ్మతించితిని మా పెగదిలోదానుం
 పింపించిన పెట్టెలోదూటి మా పెగదిలోంచి నా వానిలేచివచ్చి యాగది
 మూలల గుట్టులచానుకొని మా పెదోచిదొంగలించి మా పెట్టెబట్టెను
 న్నమచ్చగుట్టుచుకొని తిరిగిపెట్టెలోదూటియుట కొటెచుకన నిలివం
 దుగ్రిల యుండేతమునైనిమోనుతో నూట్లాడి మా పెట్టెచి మా పెదో
 దుగ్రికరింపబడుట ఇచూవోలిమోనాటస్సుకనని భార్యపోచీమాపిం
 చిమటియ్యబట్టమచ్చ మానవాలుచెప్పితానా పెద్దదాడగట్టితనని నమ్మ
 కముపుట్టించి పండెమిడినయంత్రిమున్నెల్లుకొనుట లియోనాటస్సుకనభా
 ర్యపెబగదీర్చుకొననిశ్చయించుట నైసానియోయమోజనునివనిచుమ
 నినినయజమానుడు తనకువ్రాసినయంత్రిముజూచి ఘనబడుచుండుట
 యిమోను తనజర్తతనకువ్రాసినయంత్రిముజూచిపైసానియోనువెంట
 బెట్టుకొనిభర్తయండెదపన్న మిప్పుడుకులోపుచుండు పైసానియోయో
 ద్దతనైపైసానియోచంపలయననితనభర్త మాట్లాటించియుంత్రిమునిమో
 జ్జాచదువుకొని తనంపుమనిప్రార్థించు నిమోజనునినగ వేసనుతో లూసి
 యసుకొల్లుచేరుమనిముసలేంచి పైసానియోపింబెల్లెనియొక్కగుటల్లో
 టనుఇమోజనునిగిలిసికొనుటకై లియోనాటస్సుకుదుర్ల భరించుకొనిమి
 ల్గునునకుజోపుట మగి వేసమానినయమోజకు సెల్యోయసుకొండగుహ
 లోనక్కరించుట లియోనాటస్సుని జంపుటమిప్పుడు కొండగుహస్సెమీ
 పించితనాటులుపక్కిన స్లోటినున్నగోయస్సుచంపట పైసానియోనినకు
 గానియొనంగిన విషమూలికప్పరికగొన్నప్పుడు భుంజిననారోగ్యమి
 దుసనిచెప్పికదాయిమోనుకప్పించె నా పెదాన్గొండగుహలో నుపయో
 గించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగాభావించి స్లోటియస్సాన్గొండగుహలు మి
 గులలోకముతో నా పెద స్లోటినుశరముచోటాటుకప్పిడుచుట ఇమో
 జనుమూర్ఛదేటితననాధునియుదువుగల్గొటనినినేహమగొంచిననాధు
 నిశరీరముగాభ్రమసియండుపైసోలుట లూసియస్సుల్లిటక్షకముపైదం
 డెత్తివచ్చుచు నిమోజనున్దనసేవకునిగాదీసికొనుట లియోనాటస్సిమో
 నుండంపి యాక కమునముంచితనకంజించిత చిటుకుమాలుం జూచిపోగ

లునునిటల్పై నికులతోఁ దాఁజేరిదున్నలుమార్పుకొని సామాన్యునివలెవిగ్గి
టన్సేనతోఁ గలసియిటఁతియన్సేనతో బోరనిశ్చయించుకొనుట కైడిరి
యస్సోరాగస్సులు విగ్గిటన్సేనకులలోఁజేరి యటాలిన్సేనతోఁబోరుట
ఇఱ్ఱాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇమాచోత్తోలియోనాటిస్సు పోయోడించు
ట విగ్గిటన్సేనకులు పూసతుటగుచుంటయుసింజెలైనుని విడిపించుటకై
శత్రునివిడిపించి సింజెలైనునివిడిపించియొక యస్సుంబందెగాఁజేకొనుట లి
యోనాటస్సు రోమన్సేనకజేషనుతో విగ్గిటన్సేనకులలోఁబడుట న్నాని
స్సింజెలైనుకారాగ్యహముననుడి పొందుటకాజ్ఞాపించుట కాత్మీలియస్సు
సింజెలైనుతో రాశివిషముఁగోలివృత్తిచెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్న
వృదు తననప్పులొప్పుకొనుటగా రాజుదనకుగసింతయు నిష్టములేకత
నకీ విషమిడిచందలఁచెననియు నిమోదనుకువిషమిడిచందలఁచెననియుక్లో
టనుకాన్సింజమినిరాశచెంది తావడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలన్నాత్మము
పట్టివిన్నవించుట రాజుజ్ఞాపేమఱుఁగిలింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూసి
యస్సిమాచోత్త పోదెగాఁడిమోనొదలగు రోమనుబందెలతోరాజసన్ని
ధిఁజేరుట సింజెలైనులూసియస్సుమొనలగు రోమనుబందెలన్నటికించఁ
బూనినపుడు లూసియస్సు తనసేవకుఁడు కేడెలును మాత్రముకాపాడఁ
బ్రాంకించుట సింజెలైను క్షేమముఁగ్రతుకఁజచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు
మనుట ఇమోజ్జయోనాటిస్సు వెలీరియస్సుకై డీరియస్సోరాగస్సుపై
సానియో ఇమాచోత్తలనంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింజెలైను
నంగిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము వీరికయందువివరింపబడెనుగాననిచటవార్త
యబడలేదు

(8) జాలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చునేషములు

జాలియస్సీజారు. ఆల్బేవియస్సీజారు. ఆంటోనీ. లెఫీడియస్సులు రాజ్యాధికా
రులు

సిద్ధో-పూర్ణాయస్సు-రేనాలునభ్యులు
 బూటస్సు-కేషియస్సు-కాస్కా-ప్రిహోనియస్సు-లిగారియస్సు-కేషియ
 (నూటస్సు-సింబరు
 పిన్నాలుజాలియస్సీజారు నిక్షేపాలు
 క్షేతియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు
 అంతర్నిహితస్సు-కాంతిగుడు
 శాదెచెప్పవాడు
 పిన్నా-కవి-మహాకవియు
 బూటీలియస్సు పైటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమియస్సులు
 బ్రూటసు కేషియస్సులకు విహితాలు
 వట్లొ క్షీటస్సు క్లాడియస్సు ప్లాటో బూసియస్సు డెహ్నియస్సులుబ్రూ
 టనునిసేవకులు
 పింజారస్సు కేషియస్సుని భృత్యుడు
 కాలిపూర్నియా సీజారునిభార్య
 పోర్టియా బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు పౌరులు దౌహారికులు భృత్యులుమొకలగువాడు రంగ
 స్థము నాటకమందు చాలవలకు రోమునందునుదరువాత సాక్షిస్సు చెంత
 మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను— కథ

క్షేవియస్మిరులియస్సులు సీజారుజయమునకలరు ప్రజలనిరుక్తానా వ
 ద్చుట సీజారు అండోని కాలిపూర్నియా పోర్టియా దేళియస్సు సినిరో
 బ్రూటస్సు కేషియస్సు కాస్కాలు కొందఱిపౌరులతోనూ రేగుచుండనొ
 కసాదెగాడు సీజారునకు రాబోవుమువ్వన్దాచుకొమ్మనిచెప్పట కాస్కా
 బూటస్సులుసీజారునకు జఱుగుగౌరవమున కోర్వలేక పలువిధముల నొ
 గులుట కాస్కా కేషియసుసిన్నాలుసీజారుని గొప్పకోర్వక బ్రూటసునకత
 నిపై మఱింత ద్వేషము కలిగింపయన్నించుట బ్రూటస్సుసీజారు రాజకా
 ర్థపుట కోర్వికుంట కేషియస్సు కాస్కా కేషియస్సు పిన్నా మెట్లగు

ను సొంబరు త్రొవోనియన్నులు రాశ్రిబ్రూటపరితో జేతుకొని మునునా
 కునీకరునిబొడుచుటకు సిద్ధయింనుకొని కాలిప్రాకియా మవ్యప్ప ములువ
 చ్చెగొనీవునభకులారాదనివారింను మడగా వినకున్న నీజారునిబెల్లించి
 నభకునిలిదికొనిపోవుట అట్టి మిడోరన్న నీజారునకు బ్రూటస్సు కేసన్ను
 కానా- సిన్నా త్రొవోనియన్న సింబరు జేసియన్ను లె గారియస్సులను
 దుప్పాప్తకమువెంజో జనదని సత్రమువ్రాగి దానిలోనిచ్చుటకు సిద్ధము
 గానుండెనుగాని నీజారునది శత్రులుచూడనీక తొందరతో నభకుగొం
 పొయి పొడిచిచగవుట బ్రూటస్సు న సంకముతో బ్రజాక్షేమముకై
 తా నీజారుంజ పనలసేవ చ్చెరనియవ్యసింపిచుటఅంటినిత యువన్యాసముచే
 బజల నీజారుని శత్రులు పలుజేకొల్పుట కారంకమున శత్రులుదయమం
 దునున్నారనుకొని కేసియన్ను తనకత్తతో నెప్పొకుచుకొని మడియుట
 కేసియన్ను టిటినియన్ను బ్రాటస్సులు శత్రులు తమ కడటిమివచ్చి
 వుడు నిరాశచెంది తమకత్తలతో నెమ్ముబొడుచుకొనిచచ్చుట అరిచిన
 బ్రాటసునియోగ్యత వ్గొనినూడుట.

(9) నాల్గవ హెనీమహారాజు మొదటిభాగము నాటకమున వచ్చు
 తేనములు

నాల్గవ హెనీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హెనీ లంకాస్థర్యువరాజగు జాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హె
 నీమొదలుకులు

వెట్టమోరేండు

బెంటు

తర్సెన్దరు ప్రభువగువక్కి

నార్తాంబరేండు ప్రభువగువక్కి

హట్టురను పేరందిన హెనీవక్కి నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్డండాత్రిమడు

యోయ్య గురువగు స్కూపు

భాలాసుపృథువగు నార్జునబాబు
 ఓవనందోవరు
 నకరిచ్చాబు వరము
 నన్నావ్వాళ్ళొనవు
 నక్రిచ్చేలు మూయ్యగురుని హినుడు
 బొయ్యన్ను
 శక్తిలు
 శేటో

బద్దెయ్య

హోట్సురునిభార్యయు నూర్జిమరుని సోదరియునగువక్రివేవి
 మూర్జిమరునిభార్యయు కందోవరుని కూతురునగు మూర్జిమర్దేవి
 క్వికేలీయరుపూలుపూల్లమ్మ

ప్రభువులువ్యోగులనికారి కల్లమ్మవాడు రాజగృహధ్యక్షుడుచిల్లక
 రునివాండు) మోతకూలివాండు) బాటసాల్లు వణియు భృత్యులు రంగ
 మింగ్లాండు— ౩౪ •

నాల్గవహెనీమహారాజు యుద్ధములన్నియుననమాప్త ములైనవి తీర్థ
 యాత్రకు వెడలుదమని ప్రభాసులతోఁజెప్పి చూకస్మికముగవచ్చిన కొ
 న్నియాకంకములవలననాగిపోవుట వేల్పుయువరాజు ఫాల్గూనిపు బార్హో
 ల్పుపేటోగాడ్డొస్సలు పోయిన్నులతోఁగలసి తాగిగుడు దొంగతనము మొ
 డలగు దుశ్శేష్టులు చేయుచుంట నాల్గవహెనీ వర్యెష్టరునితననన్నిధికి రా
 తద్దనుట వర్యెష్టరాని యిల్లెండు ప్రభువులు హోట్సురుకలిసి నాల్గవహె
 నీరాజుపై దండెత్తుటకాబోచిగచుట బాటసార్లందోఁచుకొన్న ఫాల్గూ
 నిమొదలగు తమమిత్రునిస్నేహకలిలో మాటువేవములతో వేల్పుయువరా
 జుపోయిన్నులు దోచుకొనిపోవుట హోట్సురు మూర్జిమరునితోఁగలియు
 బోవుట వేల్పుయువరాజు తండ్రియొక్క యుద్ధసన్నద్ధుడౌట వేల్పు
 యువరాజు హోట్సురును యుద్ధమలోఁబంపుట ఫాల్గూనిపు దురమునడఁట

సెడిరించినపుడు చచ్చినట్లునడుకొని తిరిగితేచి నేల్పుయ నరాజుమొదలగు
తన వాడిన్న వ్యించుట న్నావహోనీ) యుద్ధమునడయవంటి బంధెలుగాఁబ
ట్టవడిన వస్తువున్న నులఁగంప న్నానఁచుట హోలనునరాజుఁడై కొం
డపైనుండి పడిమృతిచెందుటకుయత్నించుచుఁబ్బ వకులన్నావహోనీ)జా
ను వెళ్లమోక్షేంద్రను నాచేంతనున్న నాతాంబరేంద్రుతోఁ బోరుటకు గ్గం
డవరాత్రి ప్రిభువుతో నేల్పుతోఁబోరుటకు దానునునేల్పు యువరాజే
గుటకు నిష్ఠఁబఁచుటయును

(10) న్నావహోనీమహారాజు కెండవభాగమును నాటకమునవచ్చు వే
నములు.

న్నావహోనీ మహారాజు

అయినవహోనీ మహారాజు కాలోపువేల్పుయువరాజు క్లా రెన్ను ప్రిభువు
లాంకాబాహున్యవరాజు స్తోత్రరుహంభీయువరాజు న్నావహోనీమహారా
జుకొడుకులు

వాల్మీకుప్రిభువు వెల్లమోక్షేంద్రుప్రిభువు న కేప్రిభువు గౌవరు హర్కా
రు బంటు

న్నావహోనీమహారాజు పటమువారు

రాజసభలోనిముఖ్యన్యాయాగ్రాసెకారి

న్యాయాగ్రాసెకారివెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నాతాంబరేంద్రుప్రిభువు ముఖ్యగురువగుస్కూరిపు మాప్రిభువు
బడకల్పుప్రిభువు

హేమ్మంగుప్రిభువు నజానాకలెల్లీలు న్నావహోనీ మహారాజు ప్రి
వకులు

రువర్సుమోటకన్లు నాతాంబరేంద్రుప్రిభుని యాశీర్వులు

నజానాకలెల్లీపు వానిసేవకుఁడును

బాడకల్పు

పింఛలు

హామిచ్చ

పేట

హాలోస్ నెన్నులు పల్లెటూరి న్యామాధికారులు

జేపీ హాలోస్ వేకుడు

మూర్తి హాలో నాటక థీటీ జలాళులు కొత్తగా శరణకాల్పంట్లు

హాగన్నీ రీతికారి యుగోగులు

పరివాద

నాతాకంబ లేకండునిభార్య

వర్సిభార్య

క్విట్ ప్రాంటకాళ్ళిమూర్తి

హాలోస్

ప్రభువులు పరిచారకులు, హాలోస్ కుడు అధికారం పైనిరులు దూతలు
పనినాండ్రి బంబోసులు వేవకులు మొదలగువారు నటుడు కథావ
మావకుడు రంగము ఇంట్లాండు— కథ *

నాతాకంబ లేకండుప్రభువు వనకొడుకగు హాల్పురు యుద్ధమున జ
చ్చెననియు వర్సిభార్య హాలోస్ కుడు పట్టావధిరనియు న్నావహాస్రీ మహారా
జ జయమండపనియు విలివొడ్డిట్లు రూపుగురువు సేనగూర్చుకొని
న్నావహాస్రీవహారాజు నెదిరింపజోవుట హాలోస్ రూపు గురువు హా
స్రీగురువును లంకార్పర్వరాజగుజాడు సంతిక్త బానయొచ్చిహాస్రీ స్యము
వచ్చిపోయినవిట్లు మోగముననాంబంట్లు కట్టలుడుట హాలోస్
న్నావహాస్రీవహారాజునకు నాతాకంబ లేకండుప్రభువు బాడకల్పుప్ర
భువుస్యముతోగూడ నొడింపబడిరనితెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న
తండియొద్దనాంబంట్లుయువరాజు తీరుమున నివోవగా మూర్తి నిర్వర
మేల్కొని న్నావహాస్రీమహారాజు తనలక్ష్మినికొడుకులతో భనాశం గూ
డికయువస్యసింహుడు మహాకొంచెము సేదోచి లేకపోలిరా యింతతోంద
టపడినా వేళుకొకటగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో ని

పు నామృతిగొంచి మకుటముధరింపఁగలవునదానమనంకితో జేల్చు
యువరాజుకు యీశ్వరము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవహస్రద్రువ
హారాజు గతించినపిదప నైదవహస్రద్రువహారాజగుట ఫాల్గువుమొదలు
తొనకున్న సిహితుల నైదవహస్రద్రువహారాజు తొనపురమునుండి నెడలగొ
ట్టింనుట విలివింపునాటికి నైమమునకును సతకకుఁడనాటకముమనం
పుడెల్లుటయును

(11) అయిదవహస్రద్రువహారాజు నాటకమునంకి చేసెనులు
అయిదవహస్రద్రువహారాజు

నైదవహస్రద్రువహారాజు పునపును అయిదవహస్రద్రువహారాజునకునంద
దులు

విక్సిటర్నభువు అయిదవహస్రద్రువహారాజునకు వివతాదీ

నూర్పు పున నైదవహస్రద్రువహారాజునకునన్నిహాత్యంక

నాలిన్ద్రువ నైదవహస్రద్రువహారాజునకునన్నిహాత్యంక

కాంటర్నద్రువహారాజు

తెగురువు

కేంద్రీకీపిద్రువ

సూర్యపువ్వు

సతామస్త్రీ

సతామస్త్రీపిద్రువము నోద్రువహారాజునకునన్నిహాత్యంక
దవహస్రద్రువహారాజు నేనాపతులు

జేల్చు కోటు విలియముల నేనాపతులకిదిధియులు

వివలు రీము నాపతులు

నాయి

నాథాచాటునాడు

నాథాచాటునాడు

నాథాచాటునాడు

బగ్గంజీయూర్లియన్నుబూర్బుపగ్గిభువులు

భేరించిభటుడు

దాంబూసినుగ్రాంజేరిలు భేరించిపగ్గిభువులు

నూంటిలో భేరించివాతావహుడు

హల్లుయెరు రాజవగ్గినిని

ఇంట్లాండ్మహారాజు నొద్దకునెల్లిరమాతలు

ఇస్కెల్లా భాగ్గురాజధార్య

కేతలైను ఇస్కెల్లా భాగ్గురాజలకూతురు

అలీనీ కేతలైనుచెలికడ

పూర్వము క్విక్కిరివిష్ణుడువ్విలునకు భౌర్వయైవ పుష్పగి భవూటకు క్విక్కిరి
పగ్గిభువులు ఘనుచాండు సభికాల్లు పై నికులు వాడులు వరాహులు ఇష్టత్య
లు సూత్రభారుడురంగిల్లుము లింట్లాండు భాగ్గురు— ౩౪ •

కాంటర్బక్కిగరపు నెలీగురుకు భాగ్గురాజలయిడవ పుష్పగి భవూటకు
జకడకువచ్చినారని సంభాషించుకొనుట అయిదవ పుష్పగి భవూటకు వరా
తుగిలతోనాలోచించి భాగ్గురాజుడి వచ్చినభవాకలలో భేరించివాతావహు
దాభాగ్గుపై దండెత్తించివుట తెల్లుమనుట కెంబ్బిక్కి సగ్గాగ్గుగగ్గి
భువు నాగ్గిదొగ్గిహుత్తెనందు కైవవహుత్తెనమహారాజు చీలిపించుటకా
ర్జయిచ్చుట అయిదవ పుష్పగి భవూటకు తనవైశ్యము భాగ్గుజేకములో
దిగ్గి హాగ్గురాజు పట్టణాగ్గికారి న్నొబ్బుకొనుట కేతలై నెలీసులుభాగ్గు
భావతో నేమోమాట్లాడుకొనుట అయిదవ పుష్పగి భవూటకు పట్టణముచేం
ద భేరించ్చివైశ్యము నొడించుట భేరించివా కైవవహుత్తెనమహారాజునకు
దనకూతురగు కేతలైనుభౌర్యగా నమర్పించి సంభవేసికొనుటయును

(12) ఆజవహాగ్గిమహారాజు నాటకము మెదటిభాగమునవచ్చు వేష
ములు

ఆజవహాగ్గి మహారాజు

స్వాత్మరూపప్రభువు రాజవినతండియుం బోషకుఁడు
 తత్త్వరూపప్రభువు రాజవినతండియు ప్రాప్తుచేతపరిపాలకుఁడు
 విష్ణు రాజమేవనూమ కాబోవుప్రభావగురువు
 బాహ్యోపద్య కాబోవుపోష ర్హెట్టు ప్రభువు
 నిచాన్యత్వంబునెట్టు కాబోవు యూర్పు-ప్రభువు
 వాన్విక్రు-ప్రభువు
 సాలిన్యకప్రభువు
 సఫల్య-ప్రభువు
 సూక్ష్మము కాబోవుసూక్ష్మకప్రభువు సతనికొక బాల్కట్టును
 విష్ణుకాత్మమను మూర్తిప్రభువు
 విష్ణువాన్విక్రు
 సాన్విత్వమాన
 సన్వితియం గాన్తుచేలు
 సర్వమర్పణేవు
 సర్వ సగాఁడు
 ప్రజ్ఞోత్తీ కోటకథికారి
 సర్వను యూర్పుపరిమలువాఁడు
 బేసెట్టు లొకస్వదుపరిమలువాఁడు
 న్యాయవాది మూర్తిమరురిగామవాఁడు
 వాన్విక్రు కాబోవుప్రాప్తురాజ
 రేగ్నేరు ఆంజూప్రభువు మతీయుఁడేరుకతో మార్తీముదిల్పురాజ
 బద్ధేజకప్రభువు
 ఆలింకన్ప్రభువు
 ఆర్జియన్సు బారపుత్రుఁడు
 పేరిన్సు రాజప్రతినిధి
 ఫిరంగులుకాల్పువాంక్షప్రసథికారియు సతనికొకకును
 బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు
 ఫిరిదిలలలి ద్వారపాలకుఁడును

మనలిగొల్లఁడు పునల్లీ తండ్రి

మా కేరట్టు లేగ్గీనరుకుఁతఁడు హెన్దీరాజనకుఁగఁబోవుభార్య

అవన్ను యజమానురాలు

పునల్లీ

ప్రభువులు కోటకాపులు వార్తావహులు అధికాల్లు సైనికులుదూతలు భృత్యులు పునల్లీ కగఁడుదయ్యములు రంగము కొంతయిండ్లాండులో వాటి కొంతఘోరింసులో— కథ. •

దెడ్డున గొట్టరు ఎక్కిరుప్రభుఁడు వార్తికుఁ ప్రభువు విం చెర్చరుగురువు నా వార్తావహుఁడు మొదలగువారై దవహెన్దీమహారాజు చావునకు విచారించుట ఘోర్ముదేశములో ఘోరించియువరాజురాజు కాబడి యింగ్లీషువారి ప్రతిదేశము లొక్కమించుకొని యింగ్లీషువార్యమును భవంశమునల్పై నవిదన నలుచెప్పుఁగాదెడ్డున పదివేలైనవికుట పెంటలెట్టుకొని ఘోర్ముదేశమున దానినొరముదన హెన్దీమహారాజు కొడుకు నాటవహెన్దీ మహారాజుగావొనర్చుటకుఁగోటకేగుట ఎక్కిరు పసిరిక్కిడగునాటవహెన్దీ మహారాజురక్షణముకై యెల్లమునకుఁబోవుట ఎల్లమునుండిబాలుఁడగు నాటవహెన్దీమహారాజువొంగలించుటకై విన్నెన్దీకేగుట ఘోరింసులోచాల్లెన్దీ అలెంకను లేగ్గీరులింగ్లీషు సైనికులచేనోడింపఁబడి యొక్కయచ్చు బారపుత్రించేరి ల్వఁబడినపుడు పునల్లీ సాయమునఁ దిసి యుద్ధమునకారంబించుట గొట్టరు వింకెట్టరు కిశునగు నాటవహెన్దీమహారాజు న్నాన్వసేనపర్చుకొనుటకన్యోన్యము వాదాదుకొంట ఘోరింసులో సేలీన్దీ గాన్దీవులు యుద్ధమున మడియుట పునల్లీ ఘోరయుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికులొక్కమించిన గూన్దీయస్సనుష్టణముదిరిగి ఘోరిచిరాజున కధీరముసేయుట లండన్పట్టణ మందలి ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట అటవహెన్దీ మహారాజు గొట్టరు విన్నెన్దీరుగురువు యూర్పు సఫల్కు సోమరెన్దీయు ద్విక్కు ఎక్కిరుట పర్చును బేసెట్టు మడియుఁ దక్కినవారుఘోర్ముదేశఘోరినియుద్ధమునకేగుట తెల్పుట్టు తననై నికులతో వారించేరుటయు

హోమహారాజ కీర్త్యును మూర్తిస్వరీ ప్రభువుగాజేయుట = నీమహారాజ
 హోమహారాజ ఘోర్ముఖులను సభిషిక్తుఁడై పాస్తాల్పీరి యుద్ధమునబిడికియైవా
 రిపోయినందుకై దేశమానుండి వెడలఁగొట్టు హోనీమహారాజెట్టుగులాబుట్ట
 ల్లుచునుట తెల్పుట తనకొడుకుతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట స
 ఫల్గు మాన్యేరట్టను కన్యకన్యంబెగా రణరంగమునబట్టుకొని యామెను
 హోనీమహారాజనకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెదతండ్రి నిష్ఠించుటచారల్లు
 హోనీమహారాజనకులొనై ఘోర్ముదేశమును హోనీమహారాజనకుల
 తిరిగిగాఁ జరిపాలించుటకంగీకరించి సంధిచేసికొనుట. మాన్యేరట్టనుదీసి
 కొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి సేయుటకై హోనీమహారాజ సఫల్గును ఘో
 న్ముదేశమున కంపుటయు.

13 రెండవభాగమును నాటకమునందువచ్చు వేషములు

ఆరవ హోనీమహారాజు

కోస్తరు రాజపితండ్రి

విన్నెట్టరు గురుఁడు రాజుపెదతండ్రి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డుతనికొడుకులు

సోమరెస్ట్టు సఫోల్కు బకింగ్ము క్లిఫ్ఫుడుప్రభువులు రాజకక్షమువారు

దేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కు-పక్షమువారు

స్కెల్సుప్రభువు దుగాథ్యక్షుఁడు

సెప్రభువు

స్టాఫోర్డుహంపీ అతనితమ్ముడుఫెల్మముస్టాఫోర్డు

సజాక్షేపీ

వాల్టరుహ్యోబ్స్టరు

సముద్రీసోకానికారి కర్లభారుఁడు సేవకుఁడు

సఫోల్కు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దరుతగుమనుష్యులు

వాక్సు

హ్యూము సాల్వెలులు గురువులు

రోగబాళింగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింపబడవయ్యెను

హార్యకు శత్రుకారుడు పీటకు వానిసేవకుడు

చాతాము లేఖరి

సెంటాబ్బును గామాధికారి

సింపికాకు మోసగాడు

కేసు వానివెంబడిచున్నవారు జాన్సీలిస్సు జాస్త్వాలెండు డిక్కి-నుకటిక

స్మిత్తనునాలెవాడు మెఘేలుమొదలగునారు

బడెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు

ఇద్దరు ఘాతుకులు

మాగేరట్టు అలనహానీమహారాజభార్య

ఎలీనరు గ్లోస్టరుభార్య

బోడేను మంత్రకర్త

సింహాకు వానిభార్యయు

ప్రభువులు కేవులు పోచారకులు వాతావహాల మహావిచేరికొనువారు
అడ్డకెల్లెన్ను విశ్వబంధుని అధికారి ఉద్యోగులు పోతులు పనిసేర్పుకొను
వాండు) జేగవేటకాడు) కక్షకభటులు సైనికులు మాతలు మొదలగు
వారు రంగము ఇండ్లందుయొక్క నానాప్రకారములు — కథ •

మాగేరట్టును హానీమహారాజు పెండ్లాడుట గ్లోస్టరుమొదలగు
కొందఱికి విష్టవకాట మాగేరట్టు సభాల్కును గ్లోస్టరుమొదలగు కొందఱి
ప్రభులను భవంసముకావించుటకు నిజాయించుకొనుట రాజు గ్లోస్టరుభా
ర్యదేశమునుండి వెడలగొట్టుట మఱిగ్లోస్టరుని యనికారమునులాగుకొనుట
యు యూరు వించెట్టరు గురువు సభాల్కు రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రో
హము నేరముమోపి యతనిని జెలుసాలనుంచుట రాజుగ్లోస్టరు చెలునుంట
వినితేలికొన్నకొని దుఃఖించుట వించెట్టరు గురువు సభాల్కు యూరు రా
ణియుగ్లోస్టరుని బంధువులకు నిశ్చయించుకొనుట ఇల్లెండు దేశపుజనులింగీ
షునారిపైఠిరుగుసాటాసర్పిరనుమాటమి యూర్కును సేనఘనూర్చికొని

యే రైండు చ్చెల్లమని తక్కినప్రభువులు పంపనుద్దేశించినపు డదేనమయ
కుని యాయు-తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట సఫాల్కు గోస్తరుని ని
నుంచుచుండఁగాఁ జెటసాలలోఁ జంపించుటతనంగతిబయల్పడఁగాఁ బ్రజల
కోరికపైగాజు సఫాల్కును శేశమునుండివెడలఁగొట్టుట కాజునుడుటరాణి
సఫాల్కుని శిషింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట వించెత్తరు గురువు
వెట్టి చచ్చుట కెంటుయె ద్దనోకానికారి సఫాల్కునిబట్టుకొని యతని
కాజ్యస్యమునెత్తి పొడుచుచు జంపుట రాజ్యముపైఁదిరుగుపాటొనచిన్ నకే
డుమొనలగువారిచే న్నానాదళతనీ తమ్ములితోఁ జంపబడుట కేడుమాన్య
ప్రభువునామమునహించి రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట రాజప్రతిక
కులగుజడిసి రాశితోకిల్లింగ్వశుకనకుఁ బారిపోవుట కేడిమాన్యచేసేప్రభు
నమ్ముతోఁగూడఁజంపబడుటచకింగాము ముసలిక్కి పుట్టినవ్యముతోవచ్చి
కేడుపెరికులగు మంచిమాటలతో లోబడుకొనుట కేడుపారిపోవుట
యూరైన్ద్రేకండునుండి నైన్యముతోవచ్చి సోమరైన్ద్రును రాజునుండితో
లొందవలూనుచున్నాడని విచారలురాజున కెఱిగించుట రాజుసోమరైన్ద్రు
నెవ్వందురు జెటసాలకనుపుట నెడనుతనతోటలో జాగిన కేడినిజంపుట
యూర్కుతనకొడుకులగు నెవ్వడుకరిచాడుకల వార్నిక్కువేసి పోవుట
హాయిలుగాఁ గైకొని రాజ్యమాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుడౌట
యూర్కు-రణంగమున క్లిఫడుకంజంపుట క్లిఫడుకొడుకుతన తిండికి
పాముంగొనిపోవుట రిచాడుక సోమరైన్ద్రుంజంపుట లండనువుకిఁ బారి
పోయినరాజు స్పృహకొనుటకు యూర్కు-ప్రతినకొడుకులున్న వార్నిక్కు వే
లిచ్చిరేలును కెంటుదేమునుటయును

అజవ హెనీమహారాజు

(14) మూడవభాగమను నాటక మునవచ్చు వేదములు

అజవ హెనీమహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగునెవ్వడు
మహారాకండవలూయి ఫాన్సురాజు

సోమర్నెట్టు ఎక్స్సరు ఆకువుల్లు నార్తాంబరేందు వెష్టమోర్లేందు నీర్లు
ర్లు పోతువులు రాజపక్షమవారు

యాదూ నార్తావయెడ్వర్లురాజ కాబోవునెడ్వర్లు ర్లేందు ప్రభువగునెడ్వర్లు
మ(కాబోవుక్లా రెన్ను

ప్రభువగుబాబ్బి కాబోవుల్లేష్టరు ప్రభువగుచాన్లూ యూర్కుకొడుకులు
నార్థాల్లు మాంటెగు వార్విక్కు హెప్టింగ్సుప్రభువులు యూర్కు పక్ష
మువారు

ప్రపాత్తును సర్జానాత్రిమరు సర్జాగాత్రిమరు యూర్కుపిఠెడ్వర్లు
రిచ్సెందుప్రభుడగునెన్సీ యొకయావనుడు

వర్సుప్రభువు కేరీకేపిసాదరుడు

కేరీ
టెన్

మాంటి గోమర్

సోమర్నెట్టి

ర్లేందు గురువు

యూర్కునందలి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుడు

ఒక మనుడు

ఇద్దరుకావలివాండు

ఒక వేటకాడు

తొండ్రెడంపిన కొడుకు

కొడుకుంజంపినతండ్రి

మార్గరెట్టురాణి

కాబోవునార్తావయెడ్వర్లు రాగియగుకేరీదొకసాని

బోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

ఇటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్టుమహారాజునకుం బోవారకులు
మూతలు కావలివాండు మొదలగువారును రంగము ఇంగ్లాండు మహిమ
ఫ్రాన్సును— కథ •

గూర్చు. ఎడవ్వు చిచ్చాన నార్చుకు మూంటగు వాల్చిక్కు మఱి
 యుదక్కిననారు తెల్లగుల బీపూలు తమచేతులబట్టుకొని రాజసభకువ
 చ్చుట యూర్పుసింహాసనముపై గూర్చుండుట హాసీమహారాజు కిష్ట
 ప్ప సార్తాంబలేందు వెట్టుమోలేందు ఎక్స్సగు మఱియుదక్కువారు నెట్ల
 గులాబీపూలు పట్టు రాజసభకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వాక్కు
 లహముడగుట హాసీమహారాజు తానిగ్గిరింతవలకు మాత్రమురా
 జమఱుటమధరించుటకు స్థిరవయార్కునని నితరులు నాజులగుటకొ
 ప్పకొనుట ఉభయపక్షములవారలుమైత్రిగ గొనసంగీకరించుట మాన్గేరాజీ
 రాజున్నందించి తనకొడుతోనై న్యము గూర్చుకొనియూర్కుతో యు
 ముచేయుట కిష్ట రక్షించుండంపుట యూర్పుపక్షమునాలోడిపోవు యు
 టయు దనవిననెందుగ్గిరిపురుషం జంపబడుటయుగని యలసినీరిసిలి శ
 తుగ్గిరచేరకుట మాన్గేరట్టమూర్కును తెప్పిచెప్పిరాడిచిచంపుట కిష్ట
 రక్షించుమన మాడియుట యుద్ధమునబరాతితులైనయూరవహాసీమహ
 రాజు మాటునేమమతోనుండి కలుపుచేబట్టువడుట నాన్గవయెడవ్వు ను
 పహారాజు మగ్గురుట్టులుగఁ జొర విలంతువును వలచియాపైన రాజగం
 తేయఁగోరుట నొప్పదుప్రభువు తారాజగఁగోరుట. వాల్చిక్కు ఫ్రించిరా
 జతో నాన్గవయెడవ్వు మహారాజునకితని చెల్లెలునుబెండ్లిచేయునుని యను
 గుట మాన్గేరట్టుతనకుమారుని కాక్కుఫ్ఫర్ను పంటకడుకొట ఫ్రించిరాజు
 నతనకు నాయవడునునియడుగుట నాన్గవయెడవ్వు మహారాజునుబెండ్లి
 మహారాజు న్గరాగృహముననుంచుట నాన్గవయెడవ్వు గ్రీవోరనాని
 బెండ్లాడిన వార్త తెలిసిపదప వాల్చిక్కు మాన్గేరట్టులు మైత్రింబొంది
 చిరాజు సాయముననై న్యముకూర్చుకొని నాన్గవయెడవ్వుపైకివచ్చుట వి
 తంతువుంబెండ్లాడి యాపెసోదరునకు మఱిమీపెకుమారునకుం దానున
 లచినకిన్నియలం బెండ్లిచేసినందునకు రాజుపై జ్ఞాతెన్నునోర్వరు ప్రోవు
 లనహ్యవడుట ఫ్రించిరాజుతోపమున తనపైసేరలు పంపుచున్నాడనియు
 ఫ్రించిరాజు చెలియలు తనపై పెట్టిమానవనని యొట్టువైచుకొనినయు
 వాల్చిక్కు మాన్గేరట్టులుమైత్రింబొందిరనియు వాల్చిక్కు తన్ను రాజసభవి
 నుండి తప్పించబూనననియు వాల్చిక్కుకూతు నెడవ్వుయువరాజు పెండ్లి

మూడు నియమ స్వావయెడ్వర్లు మహారాజు మానవలవలసవిరి యుద్ధవృద్ధి
 దగుట వాల్విక్కు - కెండవనుమా - రైం బెండ్లాడెనని క్లారెన్సుతనయన్న
 యగురాజుతో విడబడి సోమరెస్ట్టుతో గలసిపోవుట గ్లోస్టరుతనయన్నతో
 ము సెలవేళ్ళతోనుబట్టె రాజుపక్షముననుండుట వాల్విక్కు - క్లారెన్సుసో
 మరెస్ట్టు ఇక్కుఫలు శిబిరముననిదురించుచున్న రాజున్ననన్నగన
 చ్చిపట్టుకొనుట చె నున్న గ్లోస్టరు హెప్పింగ్సులు పరుగైపోవుట ఎలిజ
 బెత్తురాణియనుచేరందిన స్వావయెడ్వర్లు మహారాజుభార్య తనగర్భము
 రక్షించుకొనుటకై సోదరునితో మరములోదాగుండుట గ్లోస్టరుహెప్పింగ్
 స్సులు స్వావయెడ్వర్లు మహారాజుంజెటవిడిపించి తీసికొనిపోవుట ఆట
 పోనీమహారాజు వాల్విక్కు క్లారెన్సు మాంటెంగు నెక్సరు మఱియునా
 క్కుఫర్లు ఫ్రాన్సుకుంకి సైన్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు స్వావయెడ్వర్లు మ
 హారాజుంజముంప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండగా స్వావయెడ్వర్లు మహారాజు
 గ్లోస్టరు నాటవజ్జెనీమహారాజుంబట్టుకొని చెజసాలకంపుట క్లారెన్సుతన
 యన్నలగు స్వావయెడ్వర్లు మహారాజు గ్లోస్టరుతో గలసి వాల్విక్కు నడిం
 చుట వాల్విక్కు - స్వావ యెడ్వర్లు మహారాజుచే యుద్ధమునబోచువలబడి
 మరణవేదనలోదన స్థితిచలచుకొని తలదిల్లుట స్వావయెడ్వర్లు మహారా
 జు మార్గరేట్టరాణిని సోమరెస్ట్టు ఇక్కుఫర్లను రణరంగమున బండలు
 గాబట్టుకొనియాక్కుఫర్లు సోమరెస్ట్టులతో గము చేంపుటకాజ్ఞయిడుట
 స్వావయెడ్వర్లు మహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుంబొడిచిచంపి మార్గరేట్టరా
 ణినుండి తొలగించబడనాజ్ఞయిడుట - గ్లోస్టరుచెజసాలకు బయికి ఆట
 పోనీమహారాజుం బొడిచిచంపుట స్వావయెడ్వర్లు మహారాజునిహాస
 నముకైగూర్చుండి తనతమ్ములతో ముచ్చటించుదనరాణియగు నలిజ
 బెత్తెతో మఱియునాపెయందు దనకుబుట్టినపుడునితోడ నానందించు
 చు మార్గరేట్టరాణి ఫ్రాన్సునకుబంప నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15) ఎన్నికవజ్జెనీమహారాజు దీవకచరిత్రమున నాటకమునవచ్చు

వేసములు

ఎన్నెడవ హాసోమహారాజ

పుల్పిగురువు

కాంపియన్లుగురువు

కాపాసి మున్ను అనుదవచాల్లెన్నునుండి వచ్చినదూత

కానినామ కాంటర్పరీగురువు

నారాధ్యులు ప్రభువు.

సఫలులు ప్రభువు

బకింగాము ప్రభువు

వారే ప్రభువు

రాజగృహధ్యక్షుడు

గార్హియ వింశత్యగురువు

లింగోలు గురుడు

అబద్ధేకనీ, ప్రభువు

సేండు ప్రభుడు

నల్లెనీ గిల్లుడు

నల్లమస వెల్లు

సరాండసీడెనీ

సన్నికోలాస్వాకు

పుల్పిచేరిగింది యువోగలు

కానినామ పుల్పిసేవకుడు

గిల్పికు కేరైరైనురానికద్యారపాలకుడు

ముగ్గురు తగుమనుమూలు

గార్హియ అయధరక్షకుడు

బూటసు రాజకైద్యుడు

బకింగాము చేరిగిందిపనివాడు

కానినామ మణియొక యాయాధక్షకుడు

సభా ద్వారపాలకుడు

కానినామ వానిసేవకుడు

గార్హస్థినిసేవకుడు వార్తావహుడు

కేతరైనురాణి ఏన్మిదవహానీమహారాజభార్య ఆనీయల్లీమరాఃచెలికత్తె
బుల్లీనుమిక్కురాలగు నొక ముసలియిల్లాలు
చేవన్ను కేతరైనుదాసి

మూగచేష్టలనుండు ననేకప్రభువులు దొరసానలు రాణివెంబడినుండు
స్త్రీలు రాణికగడదుదయ్యములు లేఖకులుదొంగులు రక్షకభటులు రక్ష
సభ్యత్వములు రంగము లండను వైష్ణవిష్ణుకులలో ముఖ్యముగా నొకప్పు
డు కింబాల్పనులోను— కథ *

బకింగాముప్రభువును బగ్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్హస్థిని దొర్లవ్యము
లపోయుదు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచే జెట్టసాలనుంపించబడుట రాజు
రాజులసముఖమున వుల్పిప్రోత్సాహముచే బకింగాముచేకిగిది యు
ద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదనిప్రమాణముచే
సేచెప్పుట బకింగామునకు మరణశిక్షవిధించుట వుల్పియంటవిజ్ఞప్తిసభ
డు రాజబుల్లీనుంగాంచి మోహించుట వుల్పిపన్ని నకుట్రవలన రాజునకి
రువదేండ్లనుండి తనలోగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు వివాహకీ
ర్తిపుట్టుట కేతరైనురాజతో దన్విడనాడదగదనియు వుల్పిదొర్లవ్యముచే
నింతవచ్చెననియు విలపించుట మిక్కిలియన్యాయముగ సంపదబోవుచే
పికొని రోమునందలి తనహితులకై ప్రియపర్శుచు మతాధ్యక్షునకురా
జద్రోహము న్నొడించుచున్న వుల్పిగుట్టురాజెటిగి యరిసికిదాసిచ్చిన
యధికార ముద్రాగుకొనుట వుల్పితామరగురునయ్యు డైవచింతనమం
దుండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలిచింతించు
ట కేతరైనునయ్యగుమడ్లటచేత నాపెడలువుగం ల్లిలంగన్నప్పటికొక
కూతురుమాత్రమే మిగులటచేతమణియు వుల్పియాపైఠాదెప్పిన కొం
దేములబట్టియు రాజునానయాననశాలియగు బుల్లీనుండావలమటచేత
నాపెమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమ్మకమున్నప్పటికి నాపెద్దనాడు
ట బుల్లీనుయధావిధిగ రాజంబెడ్లాడిరాణియునట గ్రహీతుపడటవడియు

కేతరైసత్ పున్సితనయధికారము పొటగియాకస్మికముగా జ
 బ్బుపడి మృతించెదననిచెప్పట కేతరైనుమృతించెందుట కామిహ్ను
 రాజశత్రులనండికాసాది యతనికినతనిపైనేరములు మోపివహించిస్సఖ్య
 ముసేయుట రాజనకుబల్లీయ రాణివలనగలిగిన కూతునకు కామిహ్నెలి
 జెబెత్తనిపేరిడు యాపిల్లనగత్రపిస్థివడిసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నెయ్యెన్వ
 గ్గమున కేగునని పల్కుటయును.

[16] జానక్రహారాజచరిత్రమునునాటకమున వచ్చువేసములు

జానక్రహారాజ సతనికొడుకు, హేన్రీయువరాజు
 ఆరణ్య విశ్రాంతి ప్రభువు
 కంఠిగుప్రభువు
 పుష్పక-ప్రభువు
 కలిప్రభువు
 నాన్కాయు-ప్రభువు
 హ్యూబర్టు రాజగృహధ్యక్షుడు
 రాబర్టు ఫార్లన్ బ్రెజ్జి
 ఫిలిప్ హ్యూబర్టు
 కేమన్స్ ఫార్లన్ బ్రెజ్జిదొరసాని నేవకుడు
 హెన్రీ పీటరు
 కలిప్ర ఫ్రాన్సురాజు
 లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
 ఆస్ట్రీయారాజు
 కుడాల్బు ప్రభుగురుడంపినగురువు
 మెలూను ఒక ఫ్రెంచిప్రభువు
 ఛార్లెస్ ఫ్రాన్సుచుండివచ్చినదూత
 ఎలిసబెత్ రాణి రెండవ హేన్రీ మహారాజభార్య
 కార్మెన్ ఆరణ్యరత్న

బ్లాంచి కాస్టెల్లోని గూతులు ఫాల్కన్ప్రెస్టే కొరసాని

ప్రభువులు దొకసానులు అంగీర్చువారులు అధికారి వారాలవహులు ఉ
వ్యోగులు సైనికులు దూతలు మతీయులు బరిచారుకులు రంగము ఒకప్పు
డింగ్లాండులో మహాకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన— కథ •

చాట్లెన్సురాజుతో రాజయొక్కయన్న కొడుకగు నారకరునికురాజ్య
మీనిచో నతనిఫ్రీంచిరాజయద్ధముననోడించెదనన్నాడని చెప్పట జా
నమ్మహారాజు పిలిప్పులకప్రెస్టేకి సర్దిచాడను పేకొనని తనయొద్దనుంచు
కొనుట జానమ్మహారాజు ఫ్రీంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు యద్ధనన్నద్ధులై
బ్లాంచిన్లాయాకి బెండ్లిచేసి ఫ్రాన్సులోని యెడింగ్లీషువరగగాలు వారికి
చ్చుటకు నారకరునిబ్రేటగ్నీ ప్రభువుగాఁ జేసియతనినువ్విరుపట్టామరనికి
చ్చుటకుఁదామిరువురు మైత్రినొందుటకు సంధిచేసికొనుట తనకొడుకును
దోసిరాజుచెప్పి ఇంగ్లాండుఫ్రాన్సురాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలికా
ప్తైన్నుపొగలితనతండ్రితో నట్లుచేయుట ధర్మముకాదని వాదించుట
వాండల్పుపోవునకు విరుద్ధముగా జానమ్మహారాజును గిర్దింపఁగాజానమ్మహారా
జు పోవుసంబంధము తన కెంతమాత్రమును లేదనుట వాండల్పు ఫిలిప్పును
జానమ్మహారాజుపైఁగత్తికట్టుమని పురికొల్పుటపోపు పైఁదనకుఁగలగౌరవ
ముఁబట్టి ఫిలిప్పుజానమ్మహారాజుతో యద్ధముసేయుట జానమ్మహారాజుతా
రుచ్రాగరంగమునఁబట్టు కొనియతనిగడతేమకామని హ్యూబటుకానకప్పు
గించి యెలీనరు రిచామకాహ్యూబటుకాతకలక సింగ్లాండునకుముందుగాఁ
బంపివైచి కాఁగూడసైన్యముతో విజయమంది యేగుట హ్యూబటుకా
కాలినయినుముతో నారకరుకనులుగాల్చి యతనిజంపఁబోయికనికరమున
నట్లుజేయకుంట జానమ్మహారాజు సింహాసనమందు గూర్చున్న పుడు హ్యూ
బటుకాచెవిలో నారకరుకుంపబడెననిచెప్పట అనంగతిజయల్పడఁగా నేలి
గు పెంబోకులువింకలుఁగోతముతో తేచిపోవుట ఫ్రాన్సునుండి దూతక
చ్చి కాప్తైన్ను పురమీరహమునఁబెచ్చెననియు లూయీ గొప్పపైశ్చము

అవచ్చునుండేననియును దెలియఁజెప్పగా జానకహారాజు భయపడుట
అరికారుచేసి పాలగోడదుముకి క్రిందపడిమృతిజెందుట పాండోల్పునకు జా
నకహారాజు తనకీరీటమురొనఁగి మఱులనతని 'యాశీర్వాదముతో' బాని
స్సొకొనిపోవునకుఁ దానముగ్రహనని వాకొనిలూయూపై న్యమునమ్మరించు
మరిబతిమాలుట రిచామకవలనఁదిరిగి ప్రేరేపింపబడి జానకహారాజుయు
ద్ధనస్పద్ధనఁడట పాండోల్పుచూటవివక లూయూయద్ధభేరిమోయింపఁ
జేయుట జానకహారాజు కణరంగమునుండిబృతమునఁ గ్రాగుచునొక వరము
పొందుపడియుంట రిచామకలోకైక వీరశ్వముజూపి శత్రులనఁటమునేయు
చుంట మెలూనుమడిసెననియు నేలిస్సరీపెంబోగువ్రాధులుతిరిగి జానకహా
రాజు పక్షమువలంబించిరనియు సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు
మురింగిపోయినవనియుదూతలూయూతో చెప్పట జానకహారాజొక నన్య
సిద్ధి నకుఁ బట్టినవిషముచేన్మృతిజెందుటయును

(17) లియకహారాజు మఱొందనాటకమునవచ్చు వేషములు

- లియకు బ్రాచీనాజ్ఞ
- శాస్త్రురాజు
- బంగంకివ్రాధులు
- కారన్వాలువ్రాధుడు
- అల్పనీవ్రాధులు
- కేంటువ్రాధులు
- గోస్తరువ్రాధులు
- ఎత్తూరు గోస్తరువ్రాధునికొడుకు
- ఎండ్రూరు గోస్తరువ్రాధుఁడొకారత్వమునఁగన్న కొడుకు
- కూరను రాజనభానకుడు
- అన్వాలు గ నరెల్లుకూడకుడు
- వృద్ధుడు గోస్తరునరెత్తు
- తైమ్మఁడు

వడిచంపబడుట మూడవరిచార్థహారాజు యుద్ధములోరిచ్చందుచేదం
పంపబడుట రిచ్చందురాజై మూడవ రిచార్థుంబెండ్లాడనంచినయెలిజేబ
ర్తుంబెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోధ్యమము నందలి భూమికలు

నవరేరాజగు ఫణ్డుమండు
తైరాను లాంగవిల్లి డూమను రాజనచివులు
ప్రేంచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్యేడ్డు
ఆరోత్తో పిచ్చి స్పేరియార్డు
నాధనీలు పురోహితుడు
హోలోఫర్నీసు ఒడ్డు
డల్లు రాజభటుడు
కాస్తారు విదూషకుడు
మోతు ఆరెత్తోభ్యుక్తుడు
ఒకయడవివాడు
ప్రేంచిరాజపుత్రి
రోసెలైను మేరియా కేతరైను ఫ్రేంచిరాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జాన్విన్సెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అనికాన్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కర
గము నావక్రితో— కథ •

రాజలాంగవిల్లి డూమనులు మూడిండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
చుకొప్పరి బైరనుచేరిగిడువినించుట ఫ్రేంచిరాజపుత్రి రోసెలైనుమే
రియా కేతరైను బోయెట్టు రాజలాంగవిల్లి డూమను బైరనులుకలసిప్రే
మ సంభాషణములాచరించుట. రాజనతనినెవయమ్మలను ఫ్రేంచిరాజపు
త్రియూ పెచెలికత్తెలపై యడమవలపుదెలుపు బాబులవాసుకొనుచు గున్న

కూర్చుకొని తిరిపాదముపై నడచి తనతండ్రిపయ్యెద్దనుంచుకొంటు
 తగనుతనభర్త కెంటు సేవకునితేజంవబడినపదవ గనీలువలచియున్న
 యెడ్త్రాడునాఁడెంద్రాడఁగోరి యతనికివర్తమానమంపుట గ్లోస్టరాత్మహ
 త్యచేసికొనుటకు మారునేషముననున్న యెడ్త్రాడునముద్రము నొరియు
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేసమను నేలపైనడువబ
 డుచు వెట్టెని పోవుచున్న లియర్మహారాజుగలసింహాసనముల గ్లోస్టరుంజం
 పవచ్చిన యాస్వానియెడ్త్రాడు చంపివానితేబులోఁ దనభర్తంజంపిన
 నేలుకొమ్మని యెడ్త్రాడునకుగనీలువ్రాసె జాబాచదివికొనియబ్బరన
 డిగ్లోస్టరునియర్థభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాత్తిలియానైద్యు
 నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వర్ణచిత్తుడైనతనతండ్రితోసంభాషించు
 ట తగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడ్త్రాడునిబతిమాలుట ఎడ్త్రాడు
 మారునేషముననాస్వాని జేబులోనియుత్తరమునాల్పమునకిచ్చి పోవుట లి
 యర్మహారాజు కాత్తిలియాతోఁగఁగరంగమునఁ బట్టవడియెడ్త్రాడుచేఁజెఱ
 నాలనుంచబడుట తన్నువంచించినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్పము
 ముడిపడుచు నెడ్త్రాడుపైరాజవ్రోహమునుస్థాపించి యర్థమునకాహ్వా
 నముసేయుట ఎడ్త్రాడుడెడ్త్రాడుహా పించుచునేలఁగూల్చుట ఎడ్త్రాడుఁబా
 ల్బునెడ్త్రాడులతోఁ దనగుప్తచరిత్రమునొడవి తనతండ్రినాఁబలువిధముల
 గాపాడుటయు నొకయటగంటక్రిందటనతనికిఁ దాదయబల్బుమటయుగెం
 టువ్రోచ్చున్న గూపమున లియర్మహారాజునకు సేవయొసర్చుచుంటయును
 జెప్పుట తగనుగనీలుద్వేషమునఁజచ్చునట్లు లాల్బునుడెడ్త్రాడుడెడ్త్రాడులతో
 నుండినమాచారమువినుట ఎడ్త్రాడుతనకుట్రచేలి యర్కాత్తిలియాలు చె
 టసాలలోఁజంపబడకుడి రేనితన గముకాపాడవలసినదని రాత్రినతోఁజె
 ప్పుట తనకొగిటుజచ్చినకాత్తిలియాకై దుఃఖించుచులియర్మహారాజునకు
 హస్తగతునవేయించుచు వచ్చినకెంటునొబ్బి మాట్లాడిదుఃఖవశమునఁజ
 ట్టెనుడు కెంటెడ్త్రాడులరాజ్యమేలుకొమ్మని చెప్పటయును

(13) రెండవచార్త్రహారాజు దుఃఖాంతనాటకమునవచ్చు భూమికలు
 రెండవచార్త్రహారాజు

వడిచంపబడుట మూడవరిచాన్ద్రహారాజు యుద్ధములోరిచ్చందుచే జం
పంపబడుట రిచ్చందురాజై మూడవ రిచాన్ద్రుం బెండ్లాడ నెంచిన యెలిజేబ
న్ద్రుం బెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోధ్యమము నందలి భూమికలు

నవశ్రీరాజగు ఫక్రునుండు
తైరాను లొంగవిల్లి డూమను రాజసచివులు
ప్రేమిరాజు కూతుగని పెట్టుకొను బోయెట్టు మర్యాదట్లు
ఆరోత్తొ పిచ్చి స్పేనియాడు
నాధనీలు పురోహతుడు
హోలోఫర్నీసు ఒడ్డు
డల్లు రాజభటుడు
కాన్తాడు విదూషకుడు
మోతు ఆరెత్తోధ్యమ్యుడు
ఒకయడవివాడు
ఫ్రెంచిరాజపుత్రి
రోసెలైను మేరియా కేతరైను ఫ్రెంచిరాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జాన్వినట్టా పల్లెటూరిపడుచు అనికాన్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కర
గము నావక్రీలో— కథ *

రాజులొంగవిల్లి డూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
చుకొప్పని బైరనుచికిగిడునించుట ఫ్రెంచిరాజపుత్రి రోసెలైనుమే
రియా కేతరైను బోయెట్టు రాజులొంగవిల్లి డూమను బైరనులుకలసివే
మ సంభాషణములాచరించుట. రాజసరనివేవయమ్మలను ఫ్రెంచిరాజపు
త్రియూ సెచెలికత్తెలపై యమవలపుదెలుపు జాబులనానుకొనుచు మున్న

ధానిపీచురాళ్ళ ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలుదమ ప్రియులు
 తమకువ్రాసిన జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు
 లును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మాటువేషములువేసికొ
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిదవయధార్థ గూఢచుల
 నన్యోన్య ప్రేమలఁదెల్పుకొనుట ఫ్రెంచిరాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా
 ర్త విని శన నేకమున కేగుచు నొకవత్సరముతరువాత రాజన్యేండ్లాడెదనని
 రాజునుండి సెలపుఁబుచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రిచెలికత్తె
 లుఁగూడనట్లే యొకసంవత్సరము తరువాతనన్యోము కలసికొనబాసయొ
 నచ్చుకొని యొండొరులనెడఁబాముటయును.

(21) మేకృత్తును నాటకమందలివేషములు

స్కాన్లేండు రాజగుడంకను

మల్కోము తొనల్పేరులుడక్కనుకొడుకులు

మేకృత్తు బెన్కోలురాజసేనానాయకులు

మేసిజల్లు వెన్నాకు రాన్సు వెప్రేత్తు ఆంగన్సు కేత్తన్సులు స్కాన్లేండు
 లోనిఘనలు

ఫియన్సు బేంకోకొడుకు

సివామి ఆంగ్లేయసేనానాయకుడు

చిన్నసివాడు సివామకొడుకు

నేటను మేకృత్తును గిని పెట్టు కొనెయ్యయ్యయ్యయ్య

బోయి మేకృత్తుకొడుకు

ఒకయాంగ్లేయవైద్యుడు

ఒకస్కాచివైద్యుడు

ఒకసెనికుడు

ఒకద్వారపాలకుడు

ఒకవృద్ధుడు

మేకృత్తువారసాని

మూసకల్పదొరసాని

మేకబ్రతుదొరసానింగని పెట్టుకొన్న తగుమనుష్యులు

సాకేటియు మఱియుగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుప్రీలు వ్రాసులు ఘనులు అనికాల్లు
సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేరికోదయ్యమున క్కినపీడలు
రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు — కథ •

డంకను నార్యేయధములో, దనకుజయము కలిగించిన మేకబ్రతుకు
గొప్పబీరుదిచ్చి యతనియింట వించారగింపనెంచుట మేకబ్రతు మంత్రీక
తైలచేదారాజుకాబోవు బుజిగి తనభార్యతో, దనయింటికి విందుకురా
బోవుడంకనునింజంపి తారాజగుటకాలోచించుట మేకబ్రతునతనిభార్యయు
డంకనుతో నొన్నవారికి సురపట్టి నిద్రవట్టిందిద్వారపాలకునకు సేవకులకు
గూడ మత్తెక్కించి నిదురించుచున్న డంకనునిజంపిమానెత్తుటనతనిభ
టుల సైకిమ్మి తామెద్దియునెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట మేకబ్రతు త
న్నాకులు డంకనుచంపబడుటకుఁ జింతించుట మేకబ్రతునతనిభార్యయు
దమకెద్దియుఁ జెలియనట్లునటించుట మల్కోమడోనశ్శేనులు తమకు
గూడ చేటుమూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నై లేకొండునకొకడు
వాటిపోగా వారలపైరానిందమోపి మేకబ్రతురాజగుట మంత్రీకతైలచ
న బాంకోమఱియు నతనిసంతతియు రాజవదవినందు ననుమాటవిని మే
కబ్రతు బేంకోస్టియన్సుల స్థనయింటికిమిమ్మకొమ్మని నడుదారిలో రాత్రి
నేల వారిగువురంపుటకై హంతకులశేర్పకుట హంతకులుబేంకోనం
జంపుట స్లియెన్సుతప్పించుకొని పారిపోవుట మేకబ్రతు బేంకోదయ్యము
భోజనశాలయందుఁ దనకగవడఁగాననుదర్శ ప్రిలాపములాడుట మఱి
యు నచటనుంచు నరు వెఱగందపోవుట మేకబ్రతుతనకుజడిసిఇంగ్లాండు
నకుఁ బాటిపోయిన మేకబ్రతుకుటుంబము నాబాలవృద్ధులం జంపించుట
మూల్కోలు మేకబ్రతు లింగ్లీషురాజుచ్చిన సేనతో మేకబ్రతు కైయుద్ధము
నకువచ్చుట స్కాచ్చిప్రజలనేకులు వారితోఁగలియుట మేకబ్రతుభార్యతో
గముచేడచ్చుట మేకబ్రతు మేకబ్రతుచేయ్యముఁ జంపబడుట మూల్కో
లు స్కాట్లాండునకు రాజగుటయును

(22) దెబ్బకు దెబ్బయను నాటక మువచ్చు వేసగులు

విన్నంటియోరాజు

అంజీలో రాజువరోక్షమున గాజప్రతినిధి

ఏస్కలసు అంజీలోసహకారి

క్లాడియో ఒకయావనుడు

యూసియో మతముపిచ్చికలవాడు

ఇద్దరుతగుమనుష్యులు

ప్రొప్రోస్టో తోమను పీటర్లు సన్యాసులు

నన్యయాధికారి

వరియను

ఎల్వో రాజభటుడు

ఫ్రాన్కో అవివేకి

హంప్రీ ఒకడోనుదొరసానిబానిస

అభోర్స్సును హంతకుడు

బొర్నార్డ్ ను బండ్

ఇస్టెల్లా క్లాబయోకుపోవరి

మెరియానా క్లాడియోకుబ్రహ్మసముకాబడిన స్త్రీ

జూనియరు క్లాడియోవలపుకత్తె

ఫ్రాన్కోస్కా యోగిని

ఒకడోనీ తార్పుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు సేనకుడు భృత్యులు పరిచారకులు రంగ
ము వియన్నా యెద్ద రాజప్రచ్ఛన్న వేడుమునందనప్రజలవర్తనమనయం
గోరి యాంజీలోనుండనకుబ్రతినిధిగాజేసిపోవుట క్లాడియోజూలియట్టును
కన్యకకుగర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుగొంపోబడుట క్లాడియోయూ
సియోతో, ద. సోదరినాజప్రతినిధింగలిసికొని తన్నురక్షించునట్లు చెప్పు
తున్నట్లు ఇస్టెల్లాఫ్రాన్కోస్కా యెద్దయోగిని యాటకు బరిచర్య సేయుచు

లూసియోవ్లదనసోదరినివర్తమానమును విరియూతని కక్షింపఁబూనుట
 అంజీలోక్లాడియోకు మఱునాడు శిరశ్చేదము చేయుటకాజ్ఞాపించుట
 అంజీలోయ్స్వెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపెసోద
 రునిరక్షించెదనని యాపెతోననుట రాజసన్యాసివేషముతోఁ దనమాన
 ముచెఱుచుకొనియెనఁ దన్నుదక్షించుమని ప్రార్థించుసహోదరునిరక్షిం
 చుటకై యమర్యాదపొందనొల్లనియిస్వెల్లాతో బెండ్లికెమాట్లాడిమో
 సమునమేరియానువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడిచూతనికోర్కెకొంటి
 గనదురేయితనీరెప్పదనని నమ్మించుమనియుఁబ్రమాదమురానిక తానుఁ
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరియానాతోనిస్వెల్లానునవకూర్చి యి
 స్వెల్లాకుమాఱుగామేరియానా అంజీలోతోనడురేయి చీకటిలోనాతఁడే
 ర్పినపూఁదోటలోఁమాసమున సంభోగించుటకొప్పించుట చెఱశాలలో
 నాటిరాతినినాల్గుగంటలకుఁదప్పక క్లాడియోనిన్నునునరికించవలయునని
 ప్రోవోస్తునకాంజీలో యంపినయాజ్ఞను రాజెవినిప్రోవోస్తుతో నదిక్షణకుఁ
 దనకుఁగలపరిచయమునఁబట్టి క్లాడియోతలకుమాఱుగానదివరకే ద్వరము
 చేఁజెఱసాలనస్మృతుండగు నొకనితలనఱికియూంజీలోనికిఁజూపించుమనిరా
 జు తనకిచ్చినయాజ్ఞచూపించి రాజురెండుదినములలోనచటికివచ్చు నీనం
 గతియంతవఱకుమఱుగునర్హమనియుఁ దాన్లెల్లవిధములనతనిఁగాచెదనని
 యొప్పించితనసోదరుఁకు తమిూషణవల్లికవచ్చెనేమోయని కనుఁగొనవ
 చ్చినయిస్వెల్లాతోక్లాడియో తలనఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్దకంపఁబడెన
 నియు మఱివిలపించినసార్థకములేదనియు రాజుమఱునాడురానున్నాడని
 యు నీవపుడుతానిడినయుత్తరమును బీటరునకుఁజూపుమనియుఁజెప్పివంపు
 ట లూసియోప్రచ్ఛన్నవేషముననున్న రాజుతో రాజవివేకియనియుఁ దా
 మోసకాండనియుఁదెల్పుట అంజీలోమఱునాడుతన్నూరివెలుపలఁ గలసి
 కొమ్మనురాజ్ఞానుఁ జదివికొనిక్లాడియోనబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె
 సోదరింజెఱచినతమకుఁ దనపైఁబగఁబట్టు నేమోయనికంకించి యతనింజం
 పించినందుకుఁకొచ్చుకొనుట రాజుతనయథార్థదూషముతోఁ బీటరునింగతి
 సిహానియతునిఁ గొన్నియుత్తరములిచ్చియవికలనీవపుడు తనకిమ్మచెప్పి
 తెలిపినప్పు ఁలేనదు కానగు ప్రోయస్సులదనయెద్దకురప్పించుమని

యుక్తమగుట రాజనభివేసి మాంజీలోనికిమరియాను క్లాజీయోకుకాలి
యట్టును దికి స్వల్పానుభాగ్యలంగాజేయుటయును

(23) వెన్నినువర్తకుడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెన్నిస్వభావు

మొరానోయాగగానురాజులు పోర్షియాను వలచినవాడు

అంటానియో వెన్నిస్వర్తకుడు బెనానియోయతని చెలికాడు పోర్షియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలానియో పలారిసో సలేరియా అంటియానో బెసేనియో
లకుమిత్రులు

అంటియో జస్సీకానవలచినవాడు

మెలాకు నేకయాధుడు

టూబలు మెలాకుని హితుడు

సోబో మొదట మెలాకునకు నేవకుడైపిదప బెనానియోకు నేవకుడై
సవిమాపకుడు

మానలిగోబో లాన్సిలిట్టనకుడంద్రే

బల్లజుట్ట స్టీఫానో పోర్షియాకు నేవకులు

పోర్షియా యొక్కభాగ్యవంతునికూతాడు నెస్సా యాపెచెలికడై

జస్సీకా మెలాకు కూతురు

వెన్నిస్భాగ్యవంతులు స్వామంసెకారి యువ్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్షియానేపరులు ముటియు దక్కుబరిచారకులు రంగముకొంత వెన్నిను
లోమణికొంత వెన్నినులోను— కథ .

మెలాకుగకాంటియో తనమిత్రుడగు బెనానియోమాగజేసేమునను
న్న పోర్షియానుజూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోదనయొపలిహుంక ము
అనేరిచ్చుటకొదంబడి కవారిసిమూడువేలవకవలపూరికొనుట జస్సీ

కాలో రెంతోమనలచి యతనితోఁ దనతఁడికిఁ భవమునఁ గొంతహరించి
 పారిపోవుట మైలాకుతనకొమ్మార్తె పోకకువగుచుట మఱియునాంటాని
 యో యోడలుసప్టుమైనందుకునంతసించుట బెసానియోపోన్ని గూఁడఁ జేరి
 ట్టి యో పెవలన నెవ్వరికైన నేబోననిమాటయిచ్చి యొకయుంగ్రముంబు
 చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁ జూచుమురమ్మని వ్రాసినజాబు చదువు
 కొనియతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోన్నియాకుఁ బెప్పిస్వదేశమునకు నెరి
 స్సానువొంచిన గాగ్రంటియానోతో నరుగుట పోన్నియానెస్సాలు మగవేస
 ములతో వెన్ని సుపురమున కేగి న్యాయస్థానమున మోరముకోయ నె
 త్తులుఁ రాగూడదనియు నొకమనుష్యతేవమం దుర్మార్గముగాఁదీయనె
 చినవానియాస్తిలో వగమురాజునకుందక్కునగమామనుష్యునకు నాగ్రెవ
 లయునని పద్ధతిచూపించి యాంటియోనుఁ గాసాడి రాజుచేమెచ్చందిబెసా
 నియోకుఁదానిచ్చిన యుంగ్రముస్వహుమతిగాఁజొంది యింటికివచ్చిపె
 టునే వచ్చిన బెసానియోతో ముచ్చటలాడుచునచట బెసానియోతోవ
 చ్చిన మోంటియానోతో నతనియోడలు నేమమిఁగా లేవుచేరిననని నంతో
 మచార చొప్పుట నెస్సాకూడతన నాధునిఁగలసికొని గుఱించుట చావె
 జో భస్మీకాలు పోన్నియోచేసిన యేర్పాటుచే మైలాకునిఘోర్తికి యడ
 మానులగుటయును.

(24) విండ్స శ్లోకకకతెలను నాటకమనందలివేసములు

ఫాల్టాపు

పెళ్ళను ఒక పడుచునాడు

మోలో పల్లెటూరిన్యా మానికాతె

మిండ్లకు మోలోకుదామిది

ఫాల్ట పేజీలు విండ్సకులోనిగురుమహర్షులు

వలియంపేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవస్తు వెల్లుపురోహతుఁడు

శ్రీయసు ఫ్రెంచివైద్యుఁడు

సత్యసాగర

భార్యలు స్వయం కన్యలు పార్థివులవంటమంతులతో

సోదరుల పార్థివులనివేసకుండు

సంజలు సైంధవనిభృత్యుండు

రగ్య కేయినివేసకుండు

పార్థదొరసాని

పేదదొరసాని ఆ పెండ్లియగుపని

స్వీకృతదొరసాని కేయినివేసకుండు

పేదపార్థులవేసకుండు రంగము విద్యుత మణియదానిచుట్టపట్ల — క త ౧

పార్థదొరసానిని పార్థివులచి నంజేకమంపుట పార్థదొరతనభార్య
ననుమరించి బూక్రమవేసుపెట్టకొని పార్థివుతో బరిచయముచేసి త
నభార్యస్థితిగనిపెట్టుచుంట పార్థదొరసానియు స్వీకృతదొరసానియు పార్థివు
లక్షణమునకుడగు కాన్తి కేయిగుట్రవన్నుట స్వీకృతదొరసానిపార్థివు
లచేరికేగి పార్థదొరసానియు పేదదొరసానియు సతనియు రమలు
మూర్ఖుకొని యతనివలచియున్నారనియుం దలుచునాయిద్దరియొద్దకు నత
నివేసకుంపుచుండుమనియు సహస్యముగా జెప్పట బూక్రమవేసుపెట్ట
కొని తనయొద్దకువచ్చిన పార్థమాటలనమ్మి పార్థివులను పార్థదొర
సాని పదివకునొకండుగంటల మధ్యకమ్మన్నదనిచెప్పగా పార్థదొరతన
భార్యపై ముత్యంబునుమానవడి యానంగతికనిపెట్టుటకు ద్వరపడుట
పార్థివు పార్థదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపెతనపై ననుమాన
వడి తననంగతితోధరిచుటకై కొందఱితగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నా
డని పేదదొరసానిచెప్పగా వినిదిగులుపడుచున్న పార్థివునొకగండులోని
తీకిచివానిపై మెలగుద్దలుకప్పి యేటిలో నాగంబుపడపై చిరంజీవి తనని
దగులకాట్టపెరిచుట పార్థదొరసానివలెనవడ లేకుంటఁబడినప్పుడది భార్య
ననుమానముచేడుకొనుట పేదదొరసానియు పార్థదొరసానియు పార్థివు
లకు ముమాదగుహాగ్రాసితొని యింతక సారి యెనిదిగంటలకు రమ్మనిచ్చి
దొరసానిచే వర మానమంపుట పార్థివుపార్థదొరసాని తుదకు పట్ట

నని బ్రూకుతో జెప్పి యా పెతోమాట్లాడుచు ఫార్ముదొరనొచ్చుమన్నా
డని పేడదొరసానిచెప్పగా జడసియాత్రిలుతనకుముసలియాడెన వేసము
నేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఫార్ముదొరచేదావులుతనియు బయల్పడక
ప్పించుకొనుట ఒకవిధమైనయాటలో పార్ట్సిపండజేచేబట్ట నడిచివ్వబ
డుట ఖంటనుతనయుఫాయముచే నేనీ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయచునాటకమందలి వేసములు

ఏకైకపువ్వువగుశీరసు

ఈగను హెర్మియాతండ్రి

లైజాండరు డెమిట్రియసులు హెర్మియానువలచినవాడు

వైలాప్రీటు ధీరసునివేడుకలకధిపతి

క్వెన్సు వడ్రంగి

స్పెన్సు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టముక్త సాలెవాడు

హూటీ కొల్మిత్తలుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

హార్వెలింగు కుట్టుపనివాడు

సాహ్వోలీటా ధీరసున్వరించుకన్య

హెర్మియా లైజాండరున్వరించుకన్య ఈగనుపుత్ర

హెలీనా డెమిట్రియసునివలపుకత్తె

ఒరీకను గంధర్వరాజు

టీటేనియా గంధర్వరాజు

పక్క

పీను కాల్యేయ మోతుమన్వరులు గంధర్వస్త్రీలు గంధధర్వరాజరాజుల సే
వకులగు గంధర్వులు ధీరసుసాహ్వోలీటాలభ్యత్ములు రంగముఆశెస్సు మ
తియాచెంగటియడవియు— కథ

డెండ్లాడుమనగా నాపెయొప్పక
 లైజాండరు డెండ్లాడగోరినపుడందున కంగీకరింపకాతండిరాజుజెప్ప
 గా రాజుతండియిస్తానుసారమునకువని కన్యకకుమరణముగాని సన్యాసి
 నీవ్వముగాని శత్రుయనినుడువగా నాపెడమట్టినునిమోహించిన తనన్న
 హితుకాలగు హెలీనాతోదనవర్తమానముచెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ
 నాభక్తురమునుండిపారిపోదలంచుట కిచ్చు న్నన్న బొట్టముక్త ప్లాటీ స్నా
 టు ప్లా ర్వేలింగులు రాజునెరుటకొకనాటక మాడదలంచుట హెర్మిగూ
 కైయకప కేగిడు శిష్యుడైయనునలదనుమండ హెలీనావెంబడించి యొక
 యడవిలో దనుకప్పించుకొనిపోయిన డెమిట్రీయనుని నెదకుచుహెర్మి
 గూవెంతనిదురించు లైజాండరునిగాంచుట లైజాండరుగంధర్వులు తన
 కనుగనుగానిన పుష్పరసమహిమచే నిర్దురమేల్కాంచితోల్పదనకుఁగన్బ
 డు హెలీనాయుడుహెరాహవడి మాపెన్వెంబడించుట హెర్మిగూతన్నె
 బాసిలైజాండరునివెనకుకొంచుదలసిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁగం
 ధర్వర్షానికనులగాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచేనిర్దురలేచి యెరుట
 నాటకమును వల్లించుదున్నబొట్టముక్తప్లాటీ తనవశముననుంచుకొనుట
 డెమిట్రీయను హెర్మిగూసుంజూచి బలిమాలియాపెచేదికర్కంఠబడి ని
 దురించుపుష్పరసమహిమచే మేల్కానితనయెదుటనున్న హెలీనానుమో
 హించుట డెమిట్రీయను లైజాండరు హెలీనాకై కథర్మకన్వేషమునుట
 హెర్మిగూహెలీనాలుకలహించుట డెమిట్రీయనులైజాండరు వ్వండ్వయు
 ధముకై పూనుట హెర్మిగూహెలీనాలన్యోన్యకన్వేషముతో నొండురునడ
 యుట గంధర్వమాయచేనానల్వరు నిదురించుచువేటకువచ్చిన ఫీససుచే
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁదొలఁగితొల్లింటి ప్రేమలంబొందిపెండ్లి
 చేసికొని సుఖముంటయును

(26) ఉత్తరగడబడయను నాటకమందలి వేసమలు

పెడో ఆరగప్పభువు

జాను వానిసోదరుడు బారికడు

క్లాడియో ప్లారిస్సుపడుచువాడు
 బెనిడిక్టు పాడువాపడుచువాడు
 లియోనెటో మెస్సీనాపాల్కుడు అంటోనియోవానిసోకగుడు
 బలగరు పెడోసేవకుడు
 బొరాచియో కనోడులిర్వకజనువెంబడివారు
 డాగ్బెర్రీ న్జనులిర్వరసికాకు
 ఛార్లీసు సన్యాసి
 ఒకయసికారి
 ఒక సేవకుడు
 హీరో లియోనెటోకూతుడు
 బీట్రిసీ లియోనెటోమేనగోడలు
 మార్గెరటు ఉప్పులాల్దరు హీరోచెలికత్తెలు మాతలు కావలివాండు
 భృత్యులును రంగిము మెస్సీనా — ౧౪

యుద్ధవంశవిజయవం దిశ క్లాడియో బెనిడిక్టులు లియోనెటోయొద్ద
 నన్ను హీరోబీట్రిసీతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోనుమూహించుట
 బెనిడిక్టుబీట్రిసీలు విరసములాడుకొనుట లియోనెటోయంటిగంధాచార
 చి యీనాటకమున బేర్కొన్న స్త్రీపురుషలొకరివేసమొకరూని యాట
 నాటలన్నితోడించి సంభాషించుకొనుట హీరోనక్లాడియోకలెండ్రిసీయ
 టకు పెడోలియోనెటోలు నిశ్చయించుట బెనిడిక్టుబీట్రిసీలన్యాయ
 సూథమోహముచలదిల్లుట బానుబొరాచియోకనోడులచే గుట్క
 నించి గుడిలోహీరోను బెండ్లాడసిద్ధపడిన క్లాడియోతోహీరోగతరాత్రి
 యింటిగంటనండున నొకపడుచువాడతోబీట్రిసీతోగుండి మాట్లాడుచుం
 దెననియు నాపెగులటయనియుం పన్నియొప్పించి నల్గొలోనతనబేహీరో
 గుమూలనాడించుట హీరోక్లాడియోతన్ను చిరస్మరించుటకు పైదక
 ట్టుమూర్ఖిల్లుట అంత జగిసపిదపలియోనెటోసన్యాసి బీట్రిసీబెనిడిక్టులు
 హీరోమృతిచెందినట్లుప్రచరింపనిశ్చయించుట బీట్రిసీబెనిడిక్టునుక్లాడి
 యోనుజంపుటకుఁబురికొల్పుట క్లాడియోహీరోయపరాధపడిత యంతె

బడిదుఖండుట లియోనెటోహీరోనువడిగాలోలి నతనపోదరుమకుమా
 ణిని క్లాడియోపెండ్లిచేసికొనుట కతనినొప్పించిహీరోనతని కగవచ్చి యా
 ధాస్యితియంతయువెల్లడించి సల్వోలోనతనికాపెన్వెండ్లియొందుట బెనెడి
 క్కునీటిసీయిపెండ్లాడుట పెనోజూరిపోదరుడు లెనివట్లుశిక్షించబడుట
 యును

(27) ఒకేజ్జోయను నాటకమునపచ్చు వేసములు

వెర్ని సురాజు.

బ్రాబంటియో రాజ్యానికారి తక్కువనికాదులు

నాగ్రింటియూనో బ్రాబంటియోపోదరుడు

లోడిపో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒకేజ్జో వెర్ని సు రాజకీయోవ్యోగియగు స్త్రీ కేసియో అతనికిరిదియు

త్యోగి అనుంగో అతనిజండామాయువాడు

లోడిపో వెర్ని సుసునుడు

యింటానో పై ప్రభురాజ్యమనినొకేజ్జోకంటెపుర్యోవ్యోగి వినువాడు

కు ఒకేజ్జో వేదకుడు

క్లియోమోనా బ్రాబంటియోకూతురు నొకేజ్జోభార్యయు

మిల్లు ఆ నూగోభార్య

అనుంకా కేసియోయింపుకుకె తె

నావీసుడు మూత వార్తావహుడు అనికార్లు మనులు గాయకులు వే
 నకులు రంగిము మొదటియంకము వెర్ని సు తక్కిననాటకమంతయు ప్ర
 ముదంబిలి యొడలేవు — ౩౪ •

నూగోరోదగోలు ఒకేజ్జోను స్వేసించియతడు క్లియోమోనానొకొ
 క్లియోమోనాపెండ్లిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుదెల్పుట బ్రాబంటియో
 కు తక్కిననాటకాదనతలీజెప్పక యొకేజ్జోనుదగులుకొనిపోయినతనకు

యుద్ధోదకే యొధేల్లోనున్మిథురములాడుచు నతవిల్పివచ్చి రాజభటుల
 తోఁగూడ రాజసభకుఁబోయియొధేల్లో యొసర్చిన దౌర్జన్యము నాగి
 జతోఁజెప్పట రాజుడిస్టెమోనాయంగీకారముంచెలిసికొని యొధేల్లోకామ
 సప్పుగించియాతనినైపునయుద్ధమునకంపుట అయాగోరోడరిగోలుకేషి
 మోనుఁ బ్రాగించిపైపుపజకత్తిపై ద్వేషముపుట్టించుట కేషియో
 నుఁబధేల్లో యువ్యోగమునుండి తప్పించుట అయాగోడిస్టెమోనాను కేషి
 మోవేడుకొని తిరిగియువ్యోగమును సంపాదించుకొను నుపాయమువచ్చి
 యాతనికిఁదనభార్యను నాయవడఁబ్రేరేపించుట డిస్టెమోనాతనభార్యతో
 కేషియోపైసల్కనానుమని పలువిధములఁబ్రాగించుట అయాగోయొ
 థేల్లోకుడిస్టెమోనాకేషియో లయ్యోన్యమోహముల నున్నటనుమానము
 పుట్టించుట డిస్టెమోనాకొథేల్లోపెండ్లినాడిచ్చిన చిలురుచూలుందనభా
 ర్యచే నయాగోతెప్పించుకొని కేషియో మంటబాటసిడిచి డిస్టెమోనాకే
 షియోనువలచి యతనికారుమాలిచ్చినదని చెప్పటం థేల్లోడిస్టెమోనా
 నాయుమాలిడి యాపెయదెల్లోపోయెనని చెప్పటకు మఱింతయాపెపైన
 నుమానించుచు నయాగోదౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా డిస్టెమోనాకేషి
 యోకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబలయుంపని
 శ్చయించుట ఒథేల్లోరాజునొద్దనుండి పైపునకుందలితనయధికారము కే
 షియోకొనఁగితన్ను వెన్నిసునకు రమ్మనున్నాలోడోవికోనుండి పుచ్చుకొ
 నిచమపుకొనుచు చెంతనున్నతనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంప
 కాయకొట్టుట అయాగోడిస్టెమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగో
 నుభ్రమపెట్టి యాతనినుండిడిస్టెమోనాకొఱకని సొమ్ములుపుచ్చుకొనుచు
 దుదకాతనినిఁగేషియోనుఁ జేకటిరాత్రియందు నలుకుటకుఁబురికొల్ప
 గాఁ గేషియోరోడరిగోలయ్యోన్య శత్రుక్షతులు కాఁగాఁదాకేషియోకా
 లునఱికివైచి రోడరిగోనుఁడంపి యెవరోదుర్మార్గులని చేసినాకనినల్వ
 రిలోఁబాటుట ఒథేల్లోనగమునిదురనున్న తనభార్యనేకేషియోతో వ్యభి
 చరించితివాదయనిమిథురములాడియాపెయెంతబలిమాలి తననేరములేమిలే
 ల్చినను వినకతుదకాపెడుద పిసికిచంపుట ఎమిల్లామాహాత్యం గాంచిడి
 డిస్టెమోనా నిష్కల్మషయనియు నయాగోయన్యాయముగా నాపెయందఁ

బౌద్ధుల వద్ద ననియు స్పష్టముగావంతటిలో వెల్లడించుట అచూగోనన
భార్యను సహింపక పొడిచిచంపివరుగిడుట ఒకెల్లో తానన్యాయముగఁ జే
నభార్యంబంపుటకువగచి పొడిచికొనిచచ్చిపోవుట లోకోపదేశముగా
నునకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను సై ప్రమునకనికారిఁ గావించుటయును

(28) పెరిక్లిస్ నను నాటకమందలివేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లిస్ ను శైరుయువరాజు

హెలికానసు నిస్కానీల్ శైరుయొక్క యిష్టముననులు

పై మోనుషీసు పెంటాపోలిసురాజు

క్లియోను టార్పసుపాలకుడు

లెసిమేకసు మిటీలనీపాలకుడు

నీసిమను శిశీరసుప్రభువు

తిలియస్ ను ఆంటియోసునందలి యొక ప్రభువు ఇతనిసేవకుడు ఫిలిమను

లియోనై ను డయోనిజానేవకుడు

సేనాధిపతి

ఒకబడవా వానిసేవకుడు

ఆంటియోకసు కూతురు

డయోనిజా క్లినుభార్య

తేసా సై మోనుషీసుకూతురు

మేనా పెరిక్లిస్ నుతై సాలకూతురు

లెకోరిడా మేనాదాది

ఒకకుంటెనకలై

ఒకపాతివ్రత్యదేవత

పల్లవి పాటకుడు

ప్రభువులు దొరసానులు కూతులు భవలు నావికులు సాకాతస్కరు

లు దస్తలుదూతలు రంగము నానాదేశములను — కథ

తనకొమా రెతో నూథముగా సంభోదించు నాంటియోకను దా పను
 పరిష్కారము వారలకొక విడికతపాడిచియందు కుత్తరమిజాలని వానినె
 జంపించుచుంట పెరిగి సావిడిక భకునమాధానము సూచించి తన్నంటియో
 కను చంపించునేమోయని జడిసిపారినపుట అంటియోకను పెరిగి నుం
 జంప భాల్లియూర్జనంపుట పెరిగి సాంటియోకను తనరాజభానిపై దంక
 త్తి ప్రజాపీడన మొనరించి తన్నుంపుననిశ్చయించి తారక్కునకు బారిపోవు
 ట తాలియూర్జనములో పెరిగి నుండుటజూచి త్తి తనదేశమున కేగుట
 కి యోనుడియోకజాలు తమదేశమున బెట్టి కరువునకై తిండిలేకవని ను
 మండగా పెరిగి నునారలకు నమ్మిగాదనయోడలోని భోజన సామగ్రి
 యిచ్చుట పెరిగి ను పెంటోపోలినునకు గాలినానతాకున దనయోడలు
 చెడిగా నముద్రమున గొట్టికొని నచ్చియచటిరాజగు పైయోనుడినుని
 యనుగ్రహము వదుయుట తరునందలేఖనలు పెరిగి నునెడకుట్టకై న
 ముద్రమునమునెయుట పెరిగి నునై సాను నా పితండియిన్ద్రును నారము
 నలెండ్లడుట పెరిగి నునై నాతో వాటియనా పెరుండుదాగన్న కొ
 మాతైతో తరున కాంటియోకను కూతతో జచ్చుటపని యోడన
 చ్చుచు దుపానునయోడ చెడ్డగానాలులిట్టలనుండి విడబడుట పెరిగి ను
 మృతిచెందిదని తనభార్యకొక పెట్టెనంది యందునా పెట్టెవాగ్రిన న
 ముద్రమునవిడువగా దానిని పెరిగి నునెట్టకొని యందనడవురాలైన త
 సానుగాపాడుట పెరిగి నుమోనానై కొకజాలను క్కినుచెంతనుంచుట మో
 నా శెల్విలేటలకు దయోవిజయోర్వక తై కొకదామృతికి వగచునా పెజు
 వట్టకై లియోనై నునకప్పగించుట నై కాతస్యకులు లియోనై నునిబాట
 డటిమి మోనానాదమవశమున నుచుకొని మిటిలేనియనుభవమున నా
 పెనొకటవివాకమ్ముట మోనానేశ్యాన్యకొప్పక చటిపాలకుని సండు
 గమున నాటపాటుచే గొరిగముగాదించుట పెరిగి నచటికివచ్చి తనయో
 డలోనిక చటి పాలకునచేదనతో మాట్లాడుటకు కప్పింపబడిన మోనాన
 మావారమునెలికికొని యా పెనుబొల్పనంతపించుట పెరిగి నుతనకుబా

గి వ్రోత్యదేవో కలలోఁ బెప్పనట్టి పెనెస్సు. నందున్న యా పెగుడి కేగి యచ
టదనభార్యనాంచి యా పెచరిత్రమున్వని తనకూతుఁ లెసి మేక సుపకుఁ
బెండ్లిచేసి తన రాజ్యమున భార్యతో నుభయముండుటయును.

(29) రోమియో జాలియట్టులను నాటక మందలివేసములు

ఎస్కాలసు పెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుడు
మాంటేంగు కేపులెట్టులనోవ్యవ్యవేషమును నిర్వహింపనులు
కేపులెట్టు పినతండ్రి
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
మహ్మూషియో రోమియోమిత్రుడగు రాజబంధువు
బన్వేలియో రోమియోమిత్రుడగు మాంటేంగుభాతృవృండు
పైబట్టు కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
బల్లనరు రోమియో సేవకుడు
పీటరు సెచ్చనగిరికరీలు కేపులెట్టు సేవకులు
అబ్రహము మాంటేంగు సేవకుడు
వైద్యుడు
మువ్వకుగాయకులు
ఇర్వురు భృత్యులు ఒకయధికారియు
మాంటేంగుదొరసాని
కేపులెట్టు దొరసాని
జాలియట్టు కేపులెట్టుకూతురు

జాలియట్టుడాది పెరోనాపేరులు మాంటేంగు కేపులెట్టుల క్షాత్రులువే
షధారులు భటులు దొవారికులు భృత్యులు పల్లవి రంగము నామంతు
వారు— కథ .

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండఁగా రాజవారల
నాగ్గొందుట రోమియో కేపులెట్టుల జనులయిడువకుఁడోయి పోవున్న

వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట జూలియట్టు రోమియోను నె
 లది యతఁడుతనతండ్రి విరోధియాటకుఁజొంతించుట రోమియోజూలియ
 ట్టున న్న మేడ చెంతకుఁగోడదాటి దిగిచెట్టచాలునఁబొందియండ నాపామ
 డకిటికియొద్దఁ గూర్చుండి రోమియోనుఁబోయిని తలపిల్లుచుండఁగఁడు
 తన్ను బైలుపప్పుకొన నాపెయతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడుతోమ్మిదని
 టలకు వర్తమానమంపెదనని చెప్పిపోవుట రోమియోగూడి యొద్దనున్నవ
 న్నాసియొద్దకుఁబోయి జూలియట్టుందనకుఁ బెండ్లిసేయుమనిచెప్పి యదిన
 టలకుఁదావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁదాఁదొలఁగినందున కనిచేఁజిని
 ట్లుతినుట జూలియట్టు తనదాదిరోమియోచెంత కంపియుతనవర్తమా
 న మెఱిగిరహస్యముగా గుడిఁగోలాతగుచెంత నతనిఁబొత్తి హాసము
 చేసికొనుట తనహితఁదగు మాఁహ్మసయోవంపి నాటనకుబడిసి నలా
 యుఁదఁడౌట రాజురోమియోకు విశేషవాసమువిధించుట రోమియోతో
 జూలియట్టు తెలువాఱువఱకు నల్లాపనుఖమనుభవించి సెవ్వుతీసికొనిపోవు
 ట జూలియట్టు తలిదండ్రులొకఁడు వేరిస్సుతోఁడుదినముల గడుపు
 లోఁ బెద్దిచేయనిశ్చయించుట జూలియట్టులారెన్నుకొద్దకేగియటనున్నచే
 రిసుస్యథోచితముగమాట్లాడివంపి రహస్యముగా లారెన్నుకొద్దవ్యవహి
 యతఁడుతనకొనఁగినయొక విధమగు సమ్మాహనాపథమునుఁ దీసికొనిపో
 వుట జూలియట్టుబంధపులచేఁ బూడ్చిబడుట తననేవకుఁడువచ్చి జూలి
 యట్టు మృతించెందినమానిమంచఁబడినదని వినిరోమియోయొక వైద్యున
 కు ధనమొనఁగివిషముకొనిజూలియట్టున న్న సమాధికడకేగుట లారెన్నురో
 మియోయొద్దకు వర్తమానమంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుఁజొం
 చుమహాయ మరయుచుంట రోమియోజూలియట్టు సమాధిచెంతపూలు
 చల్లుచున్న వేరిస్సుజంపి జూలియట్టున న్న పెట్టెండెటచి యాపెన్మద్దగొ
 ని యాపెమ్మతచెందుటగోర్వక విసముగోలిచచ్చుట జూలియట్టుమత్తవి
 టిగిరపిదపలేచి తనకయివినముగోలి మృతించెందినతననాధునిఁజూచి
 యతనిచేతిలోనున్న కైజుపుచ్చుకొనిచచ్చుట రాజుజరిగిన సమాచార
 మంతయును లారెన్నువలంపి మాంటుగు కేపులెట్టులతో విచారించుట
 యును.

(90) పెంకెనక్రచ్చిక చేయుటయను నాటక మునవచ్చు వేసకులు

ఒక బ్రాహ్మణుని (కంచరి) పూటకూర్చి మృత సేవకుడు నాటకము
 వేటకాండు భృత్యులు
 బేల్లసా పాడునాలోనిశ్రీమంతుడు
 వినెంటియో బెజాలోనిముసలివాడు
 లూసెంటియో యతనికొడుగు
 పెట్రూషియో కేతనానువరించు వెరోనాకునుడు
 శ్రీమయో హార్బెస్పియోలు బరూక్ నామ వలచునాడు
 ట్రాగియో బయండ్లెల్లు లూసెంటియో సేవకులు
 గ్రామియో కర్డిస్సులు పెట్రూషియో సేవకులు
 ఒక పండితమృత్యుడు
 కేతరీనా బరూక్ విరంతువులు బేల్లసా కూతులు
 శుద్ధ పాపాడుకుస్తులమ్మకొనువాడు బేల్లసా పెట్రూషియో సేవకులు

కంగముపాడువా పెట్రూషియోయిల్లు బ్రాహ్మణుని త్రాగిపడియున్న బేల్ల
 సానుకు బ్రాహ్మణునివేషమువేసి వానికి బ్రాహ్మణుడను భ్రమగల్పించి నానియెడు
 దుట బెంకెనక్రచ్చిక చేయుట యనునాటకమాడించుట — కథ

పాడువా యినుకట్టణమున బేల్లసాయకునొక ధనవంతుడు కలడు వా
 నికి ముగురుకూతులందు కేతరీనా బరూక్ కన్యకలు దక్కునదివితం
 తువు కేతరీనామిగులగమ్యాళి యాపెకు బెండ్లియైన పిమ్మటగాని బ
 యంకాకు బెండ్లి సేయనని యాపెతండ్రి శిశ్చయించెను పెట్రూషియో
 యనువాడు తన సేర్పుచే కేతరీనాను మచ్చిక చేసి బెండ్లిచేసుకొని నాడు
 గావించెను బయంకాను లూసెంటియో విరంతువును హార్బెస్పియో పెం
 డలి.

(91) గాలివానయను నాటకమందలివేసములు

అలనోస్ (నేపిల్కురాలు) అతనిసోదరుడు సెబాస్టియను
 ప్రోస్పెరో మిలనుకునిజమైనప్రభుడు అతనిసోదరుడంటోనియో
 మిలను కన్యాయక్రభుడు
 ఫర్డినందు నేపిల్కురాజుకొడుకు
 గొంజాలో వృద్ధుడగున్యాయాపదేవు
 అడ్రీయను ఫ్రాన్సిస్కోలు ప్రభువులు
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడును మఱుగుజ్ఞునకు కొక బానిసీడు
 ట్రొంకూలూ హాస్యగాడు
 ప్రీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణువువాడు
 నౌకాధిపతి
 తండ్రులు
 పిదంగులు
 మిరాందా ప్రోస్పెరోకూతురు
 ఆరియలు గాలిపిద

ఇదిను పోను జానోమొదలగుదయ్యనాటను ప్రోస్పెరోను నేపిల్కుల
 క్షిణ దయ్యనాటను తంగము పడతోడినంద్రము ఒకదీవియును—కథ.

అలనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలోలున్న
 తొడ ప్రోస్పెరోమంత్రమహిమ గలుగుతుపానున ముగ్గుట ప్రోస్పెరో
 మిరాందాతో నోడలోనివారలు తనకత్తినినిలెట్టుట ఫర్డినందుప్రోస్పె
 రో ప్రేరేపించిన యరియలుమాయచే ప్రోస్పెరోమిరాందాలయొద్దకు వ
 చ్చి మిరాందానుమోహించుట మిరాందాకూడ ఫర్డినందువల్లముట అ
 లనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో గొంజాలో అడ్రీయను ఫ్రాన్సిస్కో
 మొదలగువారు భూమిపైయక్కాకర్మముగా ముగ్గుటతోనును ఫర్
 దినుకొనెదకుమండగా నాంటోనియో సెబాస్టియను అంటోనియో సెబా

స్వీకృతులు తప్పవచ్చు వారలు ఆరియలుమాయచే నిదురింపగా లాలనో
గోంజాలలోను జరిపినేలుపురాజ్యమాకృతిమింప పన్నుధులుకాగా వాకు
భయులులేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతమడుగఁగా వీరలుసింగములగప
దనవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టులు మోసికొనివచ్చుచు ట్రింకోలూనజూఁ
చిజడిసి నేలపైవోరిగిలబడుకొనఁగా ట్రింకోలగాలివాన నచ్చునేమో
యని కార్యములుంగాంచి భయపడి కాలిబనుచొక్కాయలో నొదిగినపు
డు కాలిబన్నతని దశ్యుమనుకొని వడఁకుచుండగా స్త్రీనోతాగిజంట
గాఁ జూచుచున్న కాలిబను స్త్రీఫానోలనోళ్లలో నారాయిపోయఁగా వార
లు తనస్థితి తెల్పుఁగా స్త్రీవానోట్రింకోలా ఆలనోమొదలగు తమవారంద
రూ సముద్రాగములయినందుకు వగచుట ఫర్థినందు మిరాంచాలనోయ్యస్య
ముందేమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలా
లకు పోస్పిరోస్థితిచెప్పి యతనిఁజంపనుపాయముచెప్పట ఆలనోసెబాస్తి
యను అంటోనిమో గోంజాలో ఆడియనుపాన్సిస్కోలు వివిధగతుల న
రహులుయొక్క మాయలకుఁక్కి యాశ్చర్యపడుట పోస్పిరోమిరాం
చా ఫర్థినందుల పెండ్లికొప్పకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలాలు పో
స్పిరోగుహకుసమీపించి వెలువిధముల దయ్యములబాధనందుట పోస్పి
రోవారలపైఁ గరుణించివారలకుఁ దాబయల్పడి తనస్థితిఁ దెల్పిఫర్థినందును
మిరాంచాను న్యారలకగ జచ్చి యోడలోనిమిగిలినవారలఁగూడ రప్పించి
యోడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనమాయాశక్తి యనియు వార
లతోఁజెప్పి తులునాయువారలతోఁగూడ నేపిల్లునేశమున కేగ నిర్ణయం
చుటయును.

(32) ఆలెన్సైతునసు నాటకమందలి వేనములు

శ్రీమను (ఆలెన్సైపురమందలి యొకఁడు)

యాసియను బుగూలోను పెంపోనియనులు (ముఖస్థితిచేయునగ్రభులు)

పెంటీడియను (శ్రీమనునిదొంగమిమ్మలలోనొకఁడు)

పిడిమెంటును (ఒక మొరటువేదాంతి)

అల్పిబయాడిను (అల్పిబయాడినియధికారి)

స్థానియసు లుసీలియసు నక్వలియనులు (అమనుచిసేవకులు)

కాసిసు కైలోటసు టీటసు లూసియసు హార్టిన్సియసు మజిలియసు
(అమనుచికప్పిచ్చిన వారిసేవకులు)

ముగ్గుకుకొత్త వాండు ఒక సేవకుడు ఒకవిమాపకుడు

కవి చిత్రకారుడు నగలముద్రవాడు వర్తకుడు

ఒకముద్రుని

స్థియా మైమెండా (అల్పిబయాడినుని యుంభ పక్షియై)

మనస్థుడు వేసకాండు

స్థియా రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు కైలికులు దొంగలు భృత్యులు
దొంగిము అల్పిబయాడినునాచెంగటయడవులును— కథ

కవి చిత్రకారుడు నగలముద్రవాడు వర్తకుడు పట్టాముద్రవాడు
ముగలగువారిసేవకులము సంభాషించుకొని అమనుచిచెంతకేగుట అ
మనువెంటడియనునకు డచ్చిచ్చివానిచెంతవిడిపించుట అమనులుసీలియ
నునకు ధనమొసంగి పెండ్లిచేయించుట అమనుకవి చిత్రకారుడు మొద
లగువారిసన్నానించుట ఎరిమాంటసుఅమనునియవివేకము స్థానియం
ట అల్పిబయాడినుప్రభులు దొరసానులుద్యోగులు గాయకులు మొదలగు
నానాజనులకెంతో వేడుకతో అమనువిందుచేయించి బహుమతులిచ్చుట
అమనుకప్పిచ్చినవాండ్రితనియొద్దకు గాలదోవమువట్టుచున్నవర్తకు
స్థానియసు అమనుతో సతనిమాస్తికి వించియప్పతని కున్నదనివృద్ధుల
చుట అమనుతనయొద్దమిత్రిమని భోజనభాజనములందుచు దనుబా
గడుచుండుప్రభుల యొద్దకునాహాగ్యము సేవకులసంపెనుగాని యొ
కడింటలేననిపించుకొనియ నొకడివృద్ధునిలులేదనియ నింకొకడంతక
న్నగానకవృత్తాలు కానేలయనిచీవాట్లు పెట్టడొకరిగె నిట్లువారుత
ప్పించుకొని కానియొక్కడైనవనకు నాయవడకుంటకునవృత్తవాండ్రం
పిన సేవకులకుబడిపితానిల్లుమొదల లేకుంటకుపట్టికోసమున మండిపడు

నుంట అల్పిబ నూడిసు గాజ్యానికాకుచే వివేకవాసనిమిదిసంపాదకి ప్య
 కతుక్రొతోగలసి తనదేశము పెదండె రాదలచుట తైమనుపూర్వ
 ముతనవిందునారగించి తనుబొగడు మదపకొకింతయు బనిరానితనక
 పటమీత్రు నందఱియింనుచేసెదనని మిమవ్వెరావిందియందటిపెవేడిసి
 న్నుచల్లెవడఁదిట్టగా వారెల్లరతనికిఁబిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుదుబోవుట
 తైమనుమనుష్యులకొర్తస్యము దలంచిమానససంకుమునోసి యడవికే
 కుట అల్పిబ నూడిసుగిర్నియా తైమెంద్రాలతోనాతెన్నుపె దండెత్తి పో
 వుమ నడుదారిలోతైమనుంజూచి మనుజులననస్యించుకొను నతనిచేత
 నాల్గుతిరియతనివలన బంగరుబొందిపోవుట బంగలుతైమనువలనసీతినే
 క్కుకొనియకఁబిచ్చి బంగారుగొంపోవుట స్త్రీవియనునైమనుస్త్రియ
 నుగా సంభాషించిబంగరిచ్చిపొవుట బంగరుబందనాసింది మిశ్రులప
 తవచ్చినకివి చిత్రకారులకర్చుకొన్నవను కొంత బంగరిచ్చితట్టి తన్నిపాటుద
 లునుట తైమనురాజ్యానికాకుచే ననందేశముగామాట్లాడి తనకు
 బాలోనికరిసిప్పుతిచెందుట

(39) టీటను పిందో) కనదనాటకమందలి వేసమాలు

సాటిర్ని పను రోముచక్రివర్తి

సాటిమానసు సాటిర్ని పను సోదరుడును లెపీనియాను పలచేనవాడును

టీట పిందో)నికను గాతులనెడిగించిన సేనాధిపతియగు రోక రోమనుఘనుఁడు

మూర్కసాండ్రోనికను ప్రజాపతినిధియు టీటనునిసోదరుడును

లూసియసు క్వంటసు మార్టియసులు టీటనునికొడుకులు

చిన్ప లూసియసు లూసియసునిపసిబిడ్డఁడు

క్లెల్లియసు మార్క్సునికొడుకు

జుమియాను కిక్రోమనుఘనుఁడు

కలార్పుసు డెమిట్రీయసు సేనాధిపతి తామోరాకొడుకులు

జురాను తామోరాజుఁడు

వికయనికాని ప్రజాపతినిధి దూతపరిహసకుఁడు గాతులు రోమనుఘనా

ఘోరా గాతులరాని

బెవీనా టీటనునికూయెరు

ఓకవాది యె కనల్లనిశిశువును

టీటనుని బంధువులు తాబ్యాసికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు పై
నికులు భృత్యులును రంగము లోమును మఱి సచ్చెంగటి ప్రజేక
మును— కథ ♦

సాటిన్నిసను బేసి మూసలు రాజపదవికై కలహించిప్రతిభాప్రాయ
మడుగుట టీటనుగాతులనుజయించి యుద్ధమందుమృతులై సతనలు రువడి
మొక్కండుకొడుకుల పీనుంగుపెట్టెలతోను బండెలుగాఁ జేబడిన తా
మోరా అలాన్బసు చేతను తెమిటియను అరానుమొదలగువారితోడను
జయభేరిలుమోయినేరెంచుట టీటనువారు బ్రహ్మప్రతినిధులు తామరు
టముపెట్టెదమర యతియంగకరింపకుంట తామోరా పెద్దకొడుకును లో
మనులు తనదేవతలకుబలియిచ్చుట టీటను సాటిన్నిసకునకురాజమకు
టమిడుట సాటిన్నిసనుతామోరానుఁ దనరా పిదపకంటె బేసిమూస
స్సు లెవీరియూనెత్త కొనిబోవుచుండగా నతనికిమాన్యుమోరాసియనుమ్యు
యనులుతోడ్పడుట టీటనునందుకొప్పుకవారి నెంబడింపునందప్ప డ్డిసమ్యక్
సనునింబంపట టీటనునసాటిన్నిసను మూలనాడినసకు లెవీరియూ యక్క
లేదనితామోరా రాణితోడనునగున కేగుట టీటనునసకొడుకులచేరెంచ
మఱియుఁజక్రివర్తిచేత నవమానింపబడి లెమిటి సెగుటకుదుఁడెంచుట
మాన్యును బూసియను స్వీరిటను మాన్వియనులు టీటనునితేరియతనివల్ల
గీతామునై మృత్యునిననునకుల్ల కక్రియలుయథావిధిఁ జేయట సాటిన్ని
సను తామోరా డెమిటియను చేదనారాన్దతోగూడి తెమిటునెట్టెదమర
మొదలగు వారింగలిసికొని లెవీరియూనుబలాత్కారముగా నిరంధరులు
దుకు బేసి మూసనుమమఱియుఁదళక నిష్ఠులటీటనునువానికొడుకులనుగట్టం
పగా తామోరాచక్రివర్తితో రహస్యముగావారలపని వృంజివననాది
స్థిరకీవారలతో నతనినభ్యుచ్చుట డెమిటియను చేదనలుఁదేనియూని

శ్రీమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నాకనువా రలతో రేపుడ్యానవసములో
 సక్రవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తి వింగలిసికొన లెవనియా మొదలగు
 నాడంగులువచ్చెదరపుడు మితల్లితో నాలోచించి లెవనియాతో మీయి
 స్తములీట్లుకొన నచ్చుననిచెప్పివారల స్సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో
 తామోకాయారనులు కీడించుచుండఁగా దెసియానస్లదీనియాలచటికిఁ
 చ్చి వారలవ్వేటఁజూడరమ్మున తామారాకుట్రవలన దెమిట్రియసుచీర
 నలువచ్చి దెసియానసుంబాడిచి చంఁబియొక గోతంబడవైచి లెవనియాను
 బల్మిచెఱబట్టుటకుఁగొంపవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్పియను క్వింటసులు
 దెసియానసుతోయంబడిన గోతఁగులుట తామోరాసాటిగ్నిన సేదో
 నకనుల నచటికిరావించిమార్పియను క్వింటసులు దెసియానసుంజంపినారని
 చెప్పుట ఆండ్రినిక సెద్దియుఁదోచక లూసియను న్వంటనిగికొనిపోవుట
 ఒకలోయలో దెమిట్రియసు చీరనులు లెవనియానుచెఱబట్టి యాపెచే
 తులను నాల్కనఖండించియేగుట మార్పసులెవనియాను వేదకుచునొక
 లోయలోనున్న యాపెజూచివగచి యాపెనింటికిఁగొంపవుట లూసియ
 ను విదేశవాసశిక్షన్వేషింపఁబడుట లూసియను టీటసు మార్పసులెవని
 యాబుకూడి నిలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరిచేయికోసిపంపినను
 రాజుటీటను కొడుకులంగాచెదనన్నాడని చెప్పగాఁ దక్కినవారు తమత
 ముచేతుల నిచ్చెదమనుచుండఁగా టీటసు తనచేయిగోసి యాయనుకిచ్చుట
 ఒకదూతటీటను కొడుకులశిరస్సును మఱియతనినరకఁబడిన హస్తమున
 తనియెదుటనిడిపోవుట లూసియనుగాతులంబురికొల్పి రోముకైదండె
 నచ్చెదనని తనతండ్రినోదార్చియేగుట లెవనియా యనుకపెనోటనొక
 పుల్లపెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున దెమిట్రియసు చీరనులు త
 నభర్తంజంపి తనుఁజెఱచితనచేతులు నఱికినాల్కఖండించి నారనితె
 ల్పుట చక్రవర్తిని యారనుపోల్కిగా నొకనల్లనికొడుకునని యాబుకూత
 ని చంపుమని దాదిచేసనతనియొద్దకంపఁగా దెమిట్రియసు చీరనులతోను
 న్నయాత నాబిడ్డనిగాతులదేశమునఁ గాసాడనెంచిదాడినిఁ బొడిచిచంపి
 రొక తెల్లనిశిశువునుఁ చక్రవర్తినికప్పఁజెప్పడని దెమిట్రియసు చీరనులు
 కుపదేశించు టీటియను విదూషకునిచేతికి విజ్ఞాపనపత్రికనిచ్చి చక్రవర్తి

కడిచూపి యతఁడేమనుచో తిరిగితనకుఁజెప్పుమనుట చక్రవర్తివనూపకుఁ
డిచ్చిర యుక్తమునుఁ జదివినొనివిమామకునకుఁజిగియ వినిఁజిగియనునాఁడు
నచేతనలుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమిలియస్సుగాఁతులసి న
స్సూర్పికోని లూసియసురోముసై దండెత్తినచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తిజడిసి
లూసియనుని టీటసునిటదర్శిసికొమ్మని యిమిలియసునంపుటగాఁతుల
పైనికులచే నాశనుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటిటసునికి వె
జ్జెత్తి సదనినికృపించి డెమిట్రీయసుచీరనులతో నడురేయిబయలుదేరి టీ
టసుని యింటికివెల్లియతనితోఁ దాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు
వును నొకఁడుచెఱవయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్చగా నియోగించినచో
నశేష్టములే ర్చెదమనియుఁజెప్పట టీటసాపెమాటలుఁ మిక్కిలయు నటించు
చు నాపెనుమఱి యాపెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తినిదనమెడుటఁ బె
ట్టిమనిగోరుట నాయె లూసియసుని మఱియుఖ్యగాతుల నేనాశివతులను
నీయింటికిఁబొమ్మకై రప్పించుము చక్రవర్తిఁజక్రవర్తినిన మఱియూపెకొ
డుకులను నీయింటిఁబొందునకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరాచెప్పిపోవు
ట టీటసుసూర్యసునితో గాతుసేనాశివతులను వెంటనిడికొని లూసియ
సుని వెంటనేరమ్మరుమనిచెప్పిపంపి పల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రీయసుచీరను
లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి లేపినియాచేత నొకగిన్నె సిడివారలు
చేసిఁ నేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోసి యానెత్తురాగిన్నె
లోఁబట్టి వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడిగించివండుట చ
క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్గసు లూసియను లేపినియా
గాతుసేనాశివతులతో వారలఁగూర్చుండఁబెట్టి తావంటవానివేసమూని
తావండిపదార్థము నెడుటనుంచి లేపినియాను బొడచించుట చక్రవర్తి
కారణమేమనియదుగ డెమిట్రీయసు చీరనులు బెసియానసునిచంపి లేపి
నియానఁజెఱబట్టి యూచేతులనఱి నాల్కనుఖండించిరనియు నదియెఱు
గక నీవునాకొడుకులఁ జంపింగినాదనియు నారనుతనచేయికూడఁజుకు
కొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁడనియుఁజెప్పట చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరనే
లను బిలిపించుఁడనిచెప్పిపుడు టీటసిదిగోవారల నీతామోరాతననుంగిం
చుచున్నదని యాపెదార్జనమువ్వలడించి యాపెనొడిచించుట అం

దేవకొప్పక చక్రవర్తి టీటసుంబాడిచిక్కుల్పుట లూసియసు చక్రవర్తి
బాడచిచంపుట ఆరనునికడగుశిక్షవిధించి రోమనులు లూసియసుని దమ
కు రాజుగాజేసుకొనుటయును.

(4) తోయిలసు క్రెసీడాలను నాటకమునందలివేషములు

ప్రిగూము తోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు తోయిలసు పేరిశు
డిఫోబను హెలిసనులు

ఈసీసు అంటీనరు తోజను సేనాధిపతులు

కల్బసు గ్రీకులతో జేరిత తోజనుగురువు

పండాగసు క్రెసీడాపితంజి

మూర్కొను ప్రిగూమునిజారపుత్రికుడు

అగమెన్నును గ్రీకు సేనాధిపతి మెరిలాసు వానిసోదరుడు

అచిల్లెస అటాక్సు పిలిసిసు నెర్బుడ నూమెడిసు పెట్రోక్లసులు గ్రీకు
సైన్యకులు

తెర్సిటిసో మ-కుగజ్జబండడు

తోయిలసు పేరిశుడయెమిడిగుల సేవకులు

హాలెను మెరిలాసునిభార్య

ఆండ్రోమేషీ పెత్తరునిభార్య

కనాండాగ్రి ప్రిగూమునికూతరగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కుసునికూతురు

తోజనునైననుకులు గ్రీకుసైనికులు రంగము తోయిగ్రీకుశిరిము
ను— కథ

తోయిలసు క్రెసీడా పాదనవలపును పండాగసుతోడల్పుట క్రెసీ
డాతన చెంగటినుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరు పండాగసుతోడనుంజే
పరికించుట గ్రీకువీరులు తోయినుజయింపబోక రిత్తిగానేదేండ్లనుండి

యందుకై విహరించుట హెచ్చు గ్రీకులతోడనతో న్యంద్యయుద్ధముచే
యఁగలవాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు సైన్యములోఁ జూటింతుట గ్రీకు సైనికు
లుకోరినట్లు హెలెనుస్ గ్రీకులకుఁ దిరిగి యవ్వగించఁదగునా లేదాయని ప్రి
యాముకొడుకులతో నాలోచించుట క్రింద మూఁతునెత్తును గొంపోయి
రట్ల పేరిసు గ్రీకు సేనానిభార్యయ్యా హెలెనుంజెచ్చఁజెచ్చుకొన్న దా
నివిడువనేలయని కొందఱువిడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమున
కుఁజేటు వాటిల్లునేమోయని మఱికొందఱు నభిప్రాయమిచ్చుట కెసాం
డా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగుననిచెప్పి
బోవుట ట్రోయిలను క్రెసీడానొన్యన్యమువలచిక పగూఁడుట గ్రీకులచేబట్టు
వడిన యాంటీనరునిదిరిగి ట్రోయి సైనికులకిచ్చి వానికిమాటుగ క్రెసీడా
ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరిసు మొదలగు ట్రోయి సైనికులొప్పుకొని ట్రో
యిరనుని దమయెద్దకుఁ బిలిపించుట పేరిసు ట్రోయిలనుచితో క్రెసీడాను
గ్రీకులకర్పించుమన నాతఁడాలాగాయని యలుకంబోయి క్రెసీడాకుఁదా
ర హాస్యముగా గ్రీకు సైన్యములోఁగలసి కొంచుందుననిచెప్పి యాపెను
గ్రీకులకప్పజెప్పుట గ్రీకు ట్రోయి సైనికులొక చోట కొక రేయికలసి భో
జనముజేయనిచ్చెగించుట ట్రోయిలను క్రెసీడాడయ్యావచ్చుతో రహ
స్యపల్లాపములాడి వానికి తానిచ్చినచోక్కయి చేతినిచ్చిపంపుట కను
లారఁజూచిమండికడట కళనములు బాగుగ లేవు నేడుయుద్ధమునకుఁ
వలదని తలిదండ్రులు సోదరియుంభార్యయును వారించుచుండగా హెచ్చు
వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ రణరంగిమన కేగుట అచిల్లెను లసిశత్రు
ములువిడిచి కూర్చున్న హెక్టరుంజంతుట ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చు
ట తెలిసి యుద్ధమునాటికిఁజాలింది తమతమ విడుదల కేగుటయును

(35) పశ్చిందగరాత్రి లేకనియిచ్చగించునదను నాటకమందలి నేన
ములు

అర్యవియో ఇల్లిరియాప్రభువు
భైభాస్త్రియను వయోలాసోదగ్గఁడు

నాలోనియో నాకాధికారి సేవాస్థియనుమిత్రుడు

నాకాధికారి వయోలామిత్రుడు

వెలెంతును కూరియోలు ప్రభుసచివులు

కంచి ఒలివియూచితండి

అగ్నికు

మూల్యాలియో ఒలివియూకుబండాకు కేళియను వికామకుడగు పెట్టి

వికా సేవకులు

ఒలివియూ భౌగ్యవంతురాగుదొరసాని

వయోలా సేవాస్థియనునిదరి

మెరియూ ఒలివియూదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారులు గాయకులు భృత్యులు రంగము
 కల్పియూలోనివట్టణము దానిచేంగట సమద్రోతము— కథ •
 అగ్నిమనస చెలికానితో నొలివియూమూ పెసోదరుని గూర్చిచింతించుచు బు
 రులబంజూడకుంటువినుట వయోలాసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన త
 సనిదరునకై చింతించుచునార్చుచుని పండ వేషమున కేళించుట సేవాస్థి
 య నాంటోనియోతో చనతో నొకసారిబుట్టి తన్ను సరిగాఁబోలిన తన
 పోదరిసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నా పెన్వదకుటకై కోడరి
 నో పేరు పెట్టుకొని యూర్చినుచెంతకుఁ దానేగెదననియు నందుకునీసాయ
 ముకావలయుననియుఁగోరుట ఒలివియూయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేఁబం
 పఁబడి యూ పెచేఁబ్రేమింపఁబడి యూ పెచెలికత్తెచేనంపిన యుంగ్రమం
 దుకొని యూ పెత్తెవ్వ లేమికిఁజింతించుట ఆర్చునువయోలాచేతి కొక్కనగయి
 చ్చిరుమిలి నూకిమ్మునిచెప్పుట ఆర్చినునివయోలావలచిపరితపించుట ఒలివి
 యూవయోలాతోఁ దనవలపు శేల్పఁగానా పెతిప్పించుకొనుట మెరియూయొ
 లివియూవాసినట్లొకయుక్తరము కల్పించిమూల్యాలియోచెంత నవ్వలా
 టకిడఁగా సతఁడొలివియూనువలచిన దనుకొనివికారపడుట తాగిగుబోతగు
 క్లంచి ననతాగిగును చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియూని స్వలచినదికా
 నిసేకేర్యగుమా పేకుఁ గప్పర్చుటకై యూ పెయొద్దకు రాజ్ఞాచేరాకపో

శోలు నేయఁడు చునానితో నీవెన్ని పోరాడి గెల్చితివేని నీయెడలనాన ను
 నురాగిమనెక మగుచని పురికొల్పఁగానతఁడు వయోలాను నడుమ్యామన
 నాహ్వనము చేయుట శోభకతఁడు సెబాస్టియనునకుని యాతోచన గడు
 నాంతో నియోమగుచీను నెమరించునపుడతఁడు రాజశత్రుత్వముగాన రా
 జభటులతోనింజెటనుఁ గొంపోవుచున్న వ్యవహారాఁ జెబెనెబాస్టియనుఁడనియె
 ద్దనాదాచిన ధనముగానెన్ను గానియెఱుంగననెచ వింతయన్యాయముత
 గచునినుచంద్రమునుండి కక్షించియటకున కక్షితముగాఁ దీసికొనివచ్చిం
 దుకా యిట్లాడుచుంటివనివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టినయోలా నాహవ
 న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటిముప్పనుండి బ్రెంచి
 యిచటనుంట హాజీయనిసంశపించుట సెబాస్టియనునిస్సెట్ట నాదొనినాని
 నిన్ను శీఘ్రముగరమ్మన్ దళగా నాపెనుచేనెఱుంగి నీవెడలవోకాశీస్త్రో
 వచునీవుపోయని యాతనియగుచీకిదిగో చీకినావామని యొకచెంపకా
 యకొట్టఁగానయోక్తోయిచట వారల్లెనిచ్చివా కేయనియకనింబట్టిహస్తం
 చుచుంట యూరికని పెట్టి యతనిపైకుంకఁగా పెట్టరువలచన సమాచార
 మువిని యెలివి సూయన్లువడిల్లెంచి యాగ్నీకులందరిట్టిజ్జచి యమ్యనా
 యింటికిరమ్యయనిఱిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంశయు మూయగా
 నికలగానియగుచుకొనుచు నాపెన్వెంబడిచుట చీకటిగదిలోఁనిచ్చివాఁ
 డనితలంపఁబడి యెలివి నూచేనుగించఁబడినమాలోర్వలియూతో శేభియ
 నుల్లించియున్నాను చీకు పెట్టిమెరిచూలుహాస్యమాచుట ఒలివి మామొకగు
 రుపుచెంతఁదన్నుఁ జెండ్లాడవలయుచని సెబాస్టియనునిగుడికిఁగొంపోవునుం
 పతతఁడెక్కియుఁబోవక విస్మయఁజై యరుగుట ప్రభువునయోలామొలివి
 చూ సెబాస్టియనుల్లెంచియాగ్నీకు శేభియను పెట్టనుమాలోర్వలియో మెరి
 యూలోకవోనూచుటచే యాధార్థశిత్తిలైలువడుట రాజవయోలానుసె
 బాస్టియనొలివి నూను యధావిధంబెండ్లాడుటయును

పద్యము వెకోనాయందలి యిద్దరుగుమనుష్యులను నాటక ముద్దలికేసములు

సిల్వియూరంధ్రియగు మిలెనాజు

పెండ్లియను పోటియనులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 పోటియనుని శండియానాంబోనియో
 తూరియో పెండ్లియనుని పోతికమ్మ
 సిల్వీయూని సిల్వీయూనహకారి
 తీర్పు పెండ్లియనుని సేవకుడు
 తొన్నుపోటియనుని సేవకుడు
 తంబోనియో భృత్యుడోపాంత్రినో
 జూలియూశరణుగోన్న పూటకూళ్లవాడ
 పెండ్లియను శత్రువు
 పోటియనునొకరిని జూలియూ
 పెండ్లియనునిని చిర సిల్వీయూ
 లూనిట్టాజూలియూ చెలికమ్మ

సేవకులు గాయకులును రంగము పెరోనామీయను మత్తీయూపెంగటి
 యడివియును— కథ

పెండ్లియను తన చెలికమ్మను పోటియనుతో మాట్లాడి స్వీడుస్వీటును
 కొని మిలెనాజినానకుండుట పోటియనుజూలియూనువలచి జూబంపిప్ర
 త్యుత్తరమంది చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రి యూశని నిమిలెనాజనభాస
 దుండపుకమ్మనింపుట పెండ్లియను సిల్వీయూనువలచి యాక్రియిండుట
 పోటియనుజూలియూకుం దనయుంగరమిచ్చి యూపెయుగ్రముద్దాగైకొ
 ని కారెన్నుస్వీటునిడికొని మిలెనాజినొద్దకరుగుట పోటియనురాజాజ్ఞ
 చే పెండ్లియనుదగిలేరి యతడువలచిన సిల్వీయూనుదావలచి జూలియూ
 నుమఱచి యతనిపైగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పిరాజుచేనతనిదేశమునుండి వెడ
 లగొట్టించుట పెండ్లియనొకయడవిలో బలాత్కారముగా తొన్నుతోగూ
 డ తొంగిలగురువగుట సిల్వీయూనురాజాజ్ఞపై తూరియూకుడతపర్చెదనని
 మిషవెట్టితానాపె ప్రేమనుసంపాదించగోరి యూపెమేడచెంత యూపె
 త్తొమ్మిదిముంబాడుచున్న పోటియనువైఖరిం బూటకూళ్లవానివెంబడి మ

ని వేసముననున్న జూలియాక నిశ్చయించుట సిల్వీ మామెద్ద మామ చా
యమున వెల్లెత్తునుయెద్దకుఁబోవ నుక్తేసింతుట పోజీయను జూలియామా
దన సేవకునిగాఁ గువచ్చుకొని యా పెతనకుఁదల్లియిచ్చిన యంగ్రినా
న్సిలియాకిచ్చి మా పెదిత్రీయందకుఁ నీటికొనికమ్మనొసఁపుట రాజా
రియా ప్రోటియను జూలియాతెన్నిమూఁడుతోఁ బారిపోయిన సిల్వీ మామన
దకఁబోవుట దొంగిలుసిల్వీ మాను వెలంక్తినుచెంతకుఁగొంపోవుట రాజా
మానియా పోజీయను జూలియా వెల్లెత్తును లోకచోఁగలకొనుట సి
ల్వీ మాను వెలంక్తినునకు జూలియాను పోటియనునకు రాజా పెండ్లి కేయిట
యును

(37) నీతుకతియను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియా రాజా

మేమిల్లియను సిసిలి గూయవరాజు

కేమిల్లో యాంటీగోనోను క్లియోమనిసు ఏ గూనులు సిసిలియాలోని వాగ్గి
భువులు

లోగలో సిసిలియాలోనితిగుఘనువ్యభు

పోలిక్సేనసు బొహమి గూరాజు

బ్లోజిల్లు బొహమి గూయవరాజు

ఆర్చిడేమసు బొహమి గూరాజు సప్తభిరవు

ఒక నావికుఁడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టా తండ్రియగు వందుకలిసిల్లెఁడు వానికొడుగుపరమావధియను

ఆటోలికసు మోహగాఁడు

హెక్టోమోనీ లియోంటీసు రాజి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూఁతురు

పాలీనా ఆంటీగోనోనునిభాగ్య

ఎమిల్లా రాణివేలికత్తె

మొప్పాదొరకనులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు గంగముసిసిలియాయొక పుడు బొ
హిమియా యింకొక పుడును— కథ •

లియోంటీసుతన భార్యతో పోలి క్షేపనునకు సంబంధమున్న దని శకించి
వానికినిమిడుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలి క్షేపనునకది తెలి
యజేసి యతనినాతనిదేశమునకంపుట రాజతనరాణిపై ననుమానపడి
యా పెంజెఱసాలనుంచుట యా పెకొక యాడుపిల్ల పుట్టుగా నాపిల్లనుపాలి
నారాజునకుఁ జూపించినపుడతఁడాపిల్ల నడవిలో విడిచిరమ్మనియాంటిగోన
సునకాజ్ఞయిడుట రాజస్వామయనభలో బాహుముగా రాణియందు వ్యభి
చారదోషమారోపించి మరణిత్వవిధించునంతలో క్లియోమినిసుడయా
నులపొల్లోయనుచేతనతానన్ని ననుండి రాణినిష్కర్మమురాలనియు పోలి క్షే
పనునిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజద్రోహి కాఁడనియు లియోంటీసులేనిపో
నియుఁబుమారములుగలకూర్చుండనియు నతనికడన్విడిచినయాడుపిల్లదక్క
వేతేనంతాన ముండదనియు నభిప్రాయముండెచ్చి చదువునపుడదిరాజున
మృగుండునంతలో నాకస్మితముగారాజకుమారుడు మృతఁడై నట్లుతెలి
యఁగా రాణిమూర్ఛిల్లుటఁగని రాజుతనపై చేవతలాగ్రహించినారని తె
లిసికొని పశ్చాత్తపుఁడై రాణియుపోలి క్షేపను కేమిల్లలునిర్దుష్టులనినిశ్చ
యించికొని వెంటనేమూర్ఛఁదేటించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచేరిది
నదని పాలినాతెల్పగాఁవగచుట అంటిగోనసురాజ్ఞావొప్పన రాజపుత్రి
నిబొహిమియారాజ్యమున నొకయధవిలోనుంచిపోవుచుండఁగా నతనిపై
నొకయెల్లుబంటిపడుట అంటిగోనసునియొడగాలివాన తాఁకునఁజెడుట
ఒకగొల్లఁడురాజపుత్రిన్గ్రాపిడి యాంటిగోనసునిస్థితినిఁదన కొడుకువలనఁ
జెలిసియతనిఁగావనేగుట దారసంతానవియోగమునఁ తలపిల్లునాప్రభుఁ
డునన్నరమ్మవర్తమానము చేసెనిప్పటికిఁబడే నేండ్లుకావచ్చినవి న్యదేశ
ముఁజూడనేగెదసెలవిండని కేమిల్లామనవిసేయఁగా పోలి క్షేపనునదియే నె

శ్లోదవుగాని కొంచెమాగుమయొక గొల్లనియింటికిఁ దఱచే గెడుతఁగొడు
 ప్థితి తెలిసికొనుటకు కెరుట్టాను వెంటఁ బెట్టుకొని మాఱువేసమునఁబోవుట
 ఆటోలికనుకానుజేబుకత్తిరించి మోసమునడబ్బపహరించుట ప్లరిజల్లుప
 డిట్టాతో ముతకయుడువు వేసికొనినల్లాపించుచు నాపెద్దప్పుకఁదాఁబెండ్లి
 చేసికొనియెదవని వాగ్దానమిచ్చి నూనాటిరాత్రి కవలనూకనెంచెయచ్చటి
 వేడ్కఁజూడవచ్చిన గొల్లఁడుమాఱువేసములనున్న పోలికేసనుకేమిట్లో
 కొనుమొప్పాడొరకను మొవలనువారింబోకీంచుట పోలికేసనుపెడిట్టా
 చేయిపట్టుకొని యా పెండ్లిదండవని ప్రమాణమొనర్పుచున్న తనకొ
 డుకున్నితేంచెదవని చెప్పిపోవుట కేమిట్లోయుపదేశముపై ప్లరిజల్లుపెడి
 ట్టాతో సిరిలి నూరాజనందన్ననముఠ కేగుట ఆటోలికనఁచెనానమునగొల్ల
 నివానికొడుకును ప్లరిజల్లుపెడిట్టాల నెట్లదీసికొనివచ్చుట పోలికేసను
 తనకొడుకును వెదకుటకై లియోంటీసు చెంకకువచ్చుట ఆటోలికసాంటి
 సోకనునుండిసంపాదించిం గుఱుంజెప్పుటచేతను గొల్లలనాట్యముచేతను
 పెడిట్టాతననూతురని లియోంటీసుసంకరించుట ఆనందమున్నఁదగులి
 యోంటీసునకు పోతినాతాఁదాచినదెచ్చియోనీ నగపర్వఁగాఁతఁడున్ది
 గిరివారు నాశ్వర్యానందాద్ధానోలలాడుటయును.

పేర్చియనుని కావ్యములలో

1 వీరసుమతీయోనీనను కావ్యమునందలి— కథ *

ఏటోలికను కీవర వీరననుదివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడుకామకేళి
 మెల్లందునో తెలియకాపెప్పించుకొని పందిన్వేటాడుచు దానికొమ్ము
 పోటునమడియఁగా నెహోసువిలపించుచు దివమున కేగుటయును

2 బ్యాక్రసీ చెఱయనుకావ్యమునందలి— కథ *

బాక్రీయనునను పోమురాజు కొట్టేటినను తన సినానాయకునిభార్య నత

నివరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజదౌర్జన్యముంజేప్పి
పొడుచుకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారమువ
రింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థవాసయందు విరహవర్ణనము

6 భోగిక్ష్మగురొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నాప
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దుష్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజుర్వశి
యను దేవదాస్యివఁగూడుట

3 మాలవికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడనురాజు మా
లవికయను రాజకుమారిఁ బెల్లఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు భంకబూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు

- 2 కుమారసంభవమున భార్యతీర్థమేశ్వరులు కడగూడి కుమారి స్వామింగని యతినిచేదాగత సేయ బోలయించుట
- 3 మేఘసంజేశము నెక మేఘముందన భార్యంగని చన స్థితియాపెతో జెప్పిరమ్మని జలిమూలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరసవర్ణనము
- 6 నలోదయమును కావ్యమున నలమహారాజచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమును శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికాశృంగార విలాసమున్నది

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సాగసుల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మెరీనాడ మానాకుపదేశించుట
- 2 బ్రట్టముతననేరములకు శ్వాశ్చక్రై తనుక్షమించుమన రాజునుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబబాస్సు అంటనీశౌర్యముందలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 అంటనీమృతులై నవపల్లెయొ పేట్రానీజారునకులోబడ నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రాహోలకల్లాతో అంటనీవీకల్పముంబొగడి చెప్పట
- 6 నీజారునకులోబడనొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ అట్లందుమల్లయుద్ధమునకుఁ బోదగవనుకోన్లందుసిలియాలకనుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుంగూచిక ప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియావోలియానోదామకట
- 10 అగ్రిస్సాకొరియొలేనస్సుని స్వభావమొకనికొడెల్పుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనస్సుని బ్రజలతోజిమాపణము చెప్పుకొమ్మనిజోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుఁడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిస్సాకమినియసుమొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతోకొరియొలేనస్సు భోజనముచేసినవిమ్మట దానతనిగిలిసికొందుననిచెప్పట
- 14 అగ్రిస్సాఅఫీడియసునిలతో కొరియొలేనస్సుతనమాట వినకపోయినప్పడనుట

- 15 6 లో॥ అగూచిమోషమోచెనుతో నా పెభరకంగూచిక చెప్పట
 16 7 లో॥ హేమైట్ట హోదిమోతో దనలంకిస్వరోకంచట
 17 తనలంకియాపమునఁ దనకగినదీనదయ్యములెన్నుచెన్నుచేసన్న
 శేసరప్పడు తన్ను వారించెడు హోదిమోకు హేమైట్టలుకుట
 18 హోలోనియన్నరాణియొక్క ఒకీలిమాకు హేమైట్ట వ్రాసినవలపు
 జాబునందఁ జదివినవచ్చుము
 19 వెట్టవానినలెదనతోమాట్లాడిన హేమైట్టగూచిక ఒకీలానల
 చుట
 20 నాటకమందలి రాణితనభరికతో దానూరీక్రమవాదవి చెట్టు
 పెట్టకొనుట
 21 8 లో॥ నీహరునిగొప్పరేవకరిన్ని పైరములొనవనంచిన కేస
 యసునిగొర్రుకాటస్సుచుట
 22 కాల్కిగూచికయాశకులములు బాగులేవిట్లుబయలుదేలునర్చిన నీహ
 రుచుట
 23 నీహరునిజంపినపిమ్మట బ్రాటస్సుపురజనులతో దాంజీనిరజనిన్దా
 యమనినల్కుట
 24 యుక్తరంగమునబ్రాటస్సులెన్ను దాంజీదురుకొనిచచ్చి కడియుం
 డగాఁతనిగూచిక యాంటనీనల్కుట
 25 11 లో॥ అయిదవ హొనీమహారాజు రణరంగిమున వెట్ట మూర్తేం
 దునీభునితోబుల్కుట
 26 12 లో॥ రణరంగమునటాల్పట్టునకు మళియతనికొడుకునకియిన
 నంనాదము
 27 13 లో॥ హొనీమహారాజు సఫల్కు-వార్జిక్కు- ప్రభులపైరము
 తెలవోయుట
 28 సఫల్కు-ప్రభువుమాట్లేబురాణితో దావిదీశగమనశిట్ విధింపఁబ
 డినపుడనుట
 29 హొనీమహారాజొట్ట తప్పికోమ్మన్న శ్వడు సేలిస్పరీప్రభుడనుట
 30 రణరంగిమునఁ జిన్నకీళ్ళవక నుకొంటు

- 31 14లో మాగెకర్బురాణియుద్ధమందోడితనజోదులతోబల్కుట
 32 16 లో ఆతకర్బురాణిసాలగోడపైకెక్కి యులుకబోవుచనుకొంట
 33 18 లో రెండవరాజుక మహారాజశత్రువులకుఁ జిక్కిదుఃఖించున
 పుడు గురుకోదాచుట
 34 ఒకతోటమాతెతన సేవకులతోఁ బల్కుట
 35 20 లో రాజవిద్యాప్రశంసచేయుచుఁ దనచెలికాండ్రకనుట
 36 21 లో రాజనుజునిరాజ్యము వేగమాక్రమించుకొమ్మని తన
 భార్యతన్నుఁదొందరపెట్టునపుడు మేకబత్తుపలుకుట
 37 22 లో ఇస్మిల్లాతనపోదరుని కక్షించుమనుచు ఆంజిలోనునికనుట
 38 ఆంజిలోఁబుస్మిల్లాతోననుట
 39 ఇస్మిల్లామాంజిలోతోఁ దగనిపొందునకొప్పకపల్కుట
 40 ఇస్మిల్లామాంజిలోతోననుట
 41 25లో నాటకముచూచుగోరిన భీమస్సుతనయువ్యోగికనుట
 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
 43 పనిడిక్కునుకొంట
 44 పెహో) పనిడిక్కుంగూచిఁ క్లాడియోతోననుట
 45 27లో డిస్టమోలమా తనభత౯ందన్నఁగలుపుమని యయావోత్ర
 నుఁబ్రోసింపుచుచనుట
 46 28లో నైమనిడీసురాజుచెంగట నొకగూరుఁడు పెరిక్లిసుతోననుట
 47 29లో జూలియట్టుమృతుఁడైన రోమియోయొద్దఁబాడుచుకొని మృ
 తిచెందుచుంబల్కుట
 48 31లో పక్షిఁనండుప్రోస్పెరోతో నతనికూతున్నియమిత దినంబు
 సందప్పఁగవఁగూడనని ప్రమాణమొనరుట
 49 32లో కవియనుకొంట
 50 క్లివియస్సుతనయజమానుని యమితదాతృత్వముందలఁచియను
 కొంట
 51 ఆల్బిబయాడీసుతోఁ దొలిసభ్యుఁడనుట
 52 33లో తామోరాటీట సాండోనికస్సుతోదన పుత్రునికొచ్చు

మనిషిల్కుట

- 53 జెస్సి కూనస్సుటిటస్సాండ్లోవికస్సుతో నతడుతనకు లెవీనాను
జెడ్లి చేసెదననియన్నప్పుడనుట
- 54 లూసియుస్సు మొండిచేయబడిన లెవీనానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండ్లారస్సుకక్రిస్టిడాతోననుట
- 57 హెర్బరు ప్రిమాముతోననుట
- 58 హెర్బరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 ట్రోయిలస్సుహెర్బరుతోననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతోజూలియం ప్రోటియస్సుంగూచియనుట
- 61 37లో ప్రోలిక్సిసినుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లండు పెరిడిట్టానుజూచి యూడె రాచకొడుక్కులసిసందుకుఁ ది
ట్టించుబల్కుట

వీనస్సుమకియెహోనిస్సురు కావ్యములో

- 63 వీనస్సుతోనిస్సుతోద్యవఁ గూడుటభవకామనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోబందివేటుకుఁ బోవవనిచెప్పుట
- 65 ఆపెవానిశోర్యము మొదలగుగుణములవర్ణించుట

ల్యూకక్రిస్టి నెఱయనుకావ్యములో

- 66 ల్యూకక్రిస్టిరాజందనుఁ జెఱపట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెఱపట్టబడిన పిమ్మటల్యూకక్రిస్టి తనభర్తాందలంచుకొ
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభర్తతోదనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసముండు

- 1 2లో క్రియోపేట్రాను నీబారులోబయ్యకొనుటకు రాయబారముం
పినపుడా పెయందు నకులొంగునట్లుగపడఁగా నీనోబబ్బననుకొంట

- 2 6లో రాజ్యభక్తిగ్నేనాజ తనకోడివారితో బల్కుట
- 3 అడముఆల్లెండుతో నడివికి జనుచనుట
- 4 అమయన్న బాక్విస్తులపాట
- 5 కారినటుచో న్బోనతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు ప్రీతికన్న స్వాతంత్ర్యమేల యగైకముగానుండవ
లయునను నడిచి మానాతో యాసి మానాపలుకుట
- 7 6లో బెలాకియన్న గిడేయస్సాక్విలియన్నతో బల్కుట
- 8 ఇమోనిను బాసియన్న కొట్టడన పేరుమాచుకొన నెంచియను
కొంట
- 9 రగారంగమున నిమోనినుతో నమోనిగదని రాజతో నయాచోత్రచే
స్థమండంగా పోత మనస్సుబయల్పడి తానిమోనినుజంపించినట్లు
బాహుటముగా కొప్పకొనిచనుట
- 10 7లో హేమిట్టనతనితో యతరితండ్రిచావునకుదుఃఖంపనతనితో
దాచుచుంటునుట
- 11 హేమిట్టతోకొక క్రొమ్మతో నీలోకమంతయుజెడనాలయే యని
చెప్పించుబల్కుట
- 12 గిల్లెన్ బిర్దుతో హేమిట్టతనను లోకమందభిరుచిపోయెనని ప
ల్కుట
- 13 హేమిట్టపిలువబడి తనపితండ్రియొక్క కేసుచనుకొంట
- 14 హేమిట్టపితండ్రివచ్చాతప్పుచేసుట
- 15 8లో కేసియాన్న నీబారుంబాడువనిశ్చయించుకొని తెలపోయుట
- 16 9లో హొబ్బురురగమున బెబ్బతినిమోరగుచనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేమిట్టంగుమొవలగు ప్రభువులతో ననుట
- 18 నాల్గవ హేనీమహారాజు తనవ్యాసలోదామూఢిలినపుడు తన
పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకేటముంకిసికొనఁగాఁ థనకొడుకుల
తో ననుట
- 19 11లో రగారంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గొనెత్తురు
తో నైదవ హేనీమహారాజనుట

- 20 అ మదవ హెన్రి మహారాజు రణరంగమున కేధరీనుతో సంభాషించుట
- 21 12లో బాక్యంఘంజన నా వైవధక్తి వలన దృష్టిసంపాదించితి ననికల్లాడు నారినమ్మ నారితో నాటవ హెన్రి మహారాజగుట
- 22 చంపబడుటకును పోవబడుచున్న సేనాధిపతి కేడుతో ననుట
- 23 13లో మా గౌరవ రత్న రాణిచే రణరంగమున బొడువబడియీలుచు యాయురప్రసంగమగుట
- 24 యాయురచావు కులంజించుచునా అవహెన్రి మహారాజు తన రాణి మొదలగు వారిని సేనుట
- 25 14లో అటవ హెన్రి మహారాజుక గుట్టపై గూచుకొండి యుద్ధముంబరికించుచుండల పోయుట
- 26 అటవ హెన్రి మహారాజు చెజనాలలోనుండి యచట కావలివాడునీ కికిట మేడనియడుగుఁగాఁబల్కుట
- 27 వాక్యకు సేనాధిపతి యుద్ధరంగమున నిడ్వడుక రాజుచే బొడువబడి మడియుచుట
- 28 15లో ఏనీ మొదలవ హెన్రి మహారాజు చేవిడనాడఁబడిన కేశర సక్రహారాణిందలంచి యొక ముదవలిదానితో బల్కుట
- 29 వుల్పిగురువు చెజనాలకుఁబోవు చనుకొంట
- 30 గాడినరు కష్టపించునపుడు క్రాంత్రనుట
- 31 16లో ఆ రురణరంగమున బాన్ మహారాజుచేఁబిక్కుట కేడ్చుకా దైన్యమోదాపకం బాలక రణమందోడినలూయూ పరితపించుట
- 32 17లో తన కూతురైన గన్రీగల్ల తన కుభృత్యులు జరుగురు లేదన్నప్పుడు లియక్రహారాజుపల్కుట
- 33 లియక్రహారాజు గాలివాన దెబ్బతిని కెంటుగృహముఁజేటుచుఁ దలపోయుట
- 34 స్తోమరు సేనాధిపతి వెడ్డరునకుఁబల్కుట
- 35 లియక్రహారాజు నెడ్డరి స్తోమరెడ్డర చెంత వాపోవుట
- 36 18లో రాజయుద్ధమున కేఘాన్సు కేగఁగా సంతఃకలహములు రేఁ

గంగారాణి క్షేమవార్తలనుడుప్రమాయన్న ప్పడు యారుప్రభువ
నుట

- 37 నీ మాజ్ఞానుసారముబోడోరి చాడుకంజంపినానని యెత్స్సరనఁ
గా బాలింస్రూకుపల్కుట
- 38 19లో స్తోత్రుని యాజ్ఞానుసారముతన్ను నంపుటకుఁ గొంపోవురే
త్తివ్వతో హేస్తింగ్గనుట
- 39 రిచ్చండుదిద్దింపఁబోవుచు శిలిర్థమునదై వప్రాధికనముచేయుట
- 40 22లో ఆంజీలోత్తే నకూడు మనునభక్తిమిచ్చునట్లు పల్కుచున్న
పుడు ఇస్సెల్లాయనుట
- 41 ప్రాచ్యన్న వేషమునున్న గాఢ క్షాణియూకుపజేశించుట
- 42 23లో నొన్నాపోయియాతో బల్కుట
- 43 ఎద్దియుంజేయలేకతనకై నగచు నెస్సారియోతో ఆంటోనియో
న్యాయధానమునఁబల్కుట
- 44 25లో హక్మిమాతనమాటవిసక నెఱాండరుపెలుచుట కొప్పక
భీతస్సుతో ఈజస్సుచెప్పుకొనఁగా భీతస్సుహక్మిమాతతో బల్కుట
- 45 27లో రాజతో బ్రాబ్స్యయోరెన కూతునొక్కొ కిచ్చినానని
యంగీకరించి నంపుడురాజనుట
- 46 పై ప్రానువీక్షమునకుఁదనకంటె ముందుగావచ్చియున్న డిప్టెమో
నానుజూచిన నంతోషముచే ట్లెక్టోయా నతో బల్కుట
- 47 డిప్టెమోనానువలచి యాపెకడ కేసుచు ని నూవోక్కుట్రవలన కే
షియోచేలోదాపులుతిరి వగచురెడ్డిగోలోనినూవోక్కుయనుట
- 48 ఏమిలి నూరెనకు న్యభిచారమునప్పుకావని ముఖోకథనేయఁగా డి
ప్టెమోనాయనుట
- 49 28లో పెర్క్లసు ఆంటెయోకి సిచ్చిన ప్రశ్నమునకథము చె
ప్పటకు సిద్ధపడియనుకొంట
- 50 పెర్క్లసు క్లెయోమనితో ననుట
- 51 (1) 30లో పెట్రోషియో కేథరీనాతో బల్కుట] చుట
(2) కేథరీ నా పాతివ్రత్యమురగూర్చి తనసోదరీతో నుపన్యసిం

- 52 31లో భూతముచేర వలుకులుడు ప్రివేయనుకొంటు .
 53 32లో స్త్రీవియస్సు తన ముదనూనూ డడవికేగగా నేవకులకుఁ
 దన ధనము కొంత పంచియిచ్చియనుట
 54 ఆతెన్పురుషునూఁ జీకవిలోఁ వనగుహ చెంతనుండి యనుకొనుట
 55 స్త్రీమను దొంగకనుట
 56 35లో మగ వేసమున రాజంపినచాయ భారముందనకుఁ జెప్పినవ
 యోహను పతిని చూచుచి యనుకొంటు
 47 37 స్తోత్రజ్ఞుల తనభార్యతోఁ దన్మ తనతండ్రికంఠక దూర కేశ
 మునకుఁ బొమ్మలి యుపకేళించు కేమిల్లోకనుట
 లూకాకెనే చెరలో.
 58 లూకాకెను లూకాకెనేని జెడవట్టుటకు ప్రిశించి తనలోదనుకొంటు
 59 చాటుదస్యములు

కరుణారసము.

—(b):—

- 1 1లో తండ్రిన్పుత్రకొఱకునగచుట్టుకడను జెల్లీనాతోలాసెవట్టుట
- 2 2లో ఈవోబంకస్సు అంటనీపయముమాని శత్రుత్వస్యములతోడే
 రిండుకై వజ్రాతపుష్పం పోడుచుకొనినుడియుమబుట్టుట
- 3 చచ్చిపోవుచున్న అంటనీజూచిక్లయోకేట్రాగేదట్టుట
- 4 3లో తనతండ్రిరాజ్యవదనకుండి తొలగింపబడి కేశమునుండి నె
 డలఁ గొట్టబడినందుకై దుఃఖించుకోల్లందుకొ నిలిమాయోదా
 చుట
- 5 ఆల్లెంజోమ్మయుద్ధమున కరుగుచున్న పుడతనితో రోల్లండునుట .
- 6 ఆల్లెంజోమోలెండుకొడుకని తెలిసిపడప రోల్లండుసిలిమాతోఁ బ
 ల్కుట
- 7 ఆల్లెంజోమ్మయుద్ధమున బయమందికతరువాత నతనితో రోల్లండు
 తనమెడలోని బంగారుగొలుసిచ్చుచుబుట్టుట

- 8 రాజ్యభ్రష్టఁడౌరాజడవిలో ఆర్లెండోనుగలిసికొన్న పిమ్మట జా
క్విస్సుతో బల్కుట
- 9 ఆలివరుసిలియాల పెండ్లి రేవగునిచెప్పిన రోళ్లందుతో ఆర్లెండో
యనుట
- 10 లో ఇమోజనులియోనాటస్సు దేశమునుండి వెటలిపోవుచింకేమి
చేసిననిపై సానియోనడుగుటయు నతడు చెప్పటయును
- 11 ఇమోనినుపై సానియోతో దవనాధునిపోక తా నెట్లుచూచునో
యానంగతి చెప్పట
- 12 ఇమోనినుతనభతా దేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతిం
చుట
- 13 తాజారయనియు దన్నుఁజంపుమనియు దవభతాపై సానియో
కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోని చదువుకొని పగచుట
- 14 ఇమోనిను తనభతావ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరిశపిం
చుట
- 15 పైసానియో తనకిచ్చినవిసముగ్గోలిమూఁచిల్లిన మగ వేసముస
నున్న ఇమోజనునిబూలసమాధినుంచి గై డీరియస్సావ్రాగస్సు
లుసాడుట
- 16 హేమ్లెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడై నపిదప దవతల్లి తన్ను నీయం
దంత దుఃఖము కన్నట్టనేలనని యడిగినప్పుడుత్తరమిచ్చుట
- 17 లార్బీను పిఫీలాకొనచు నుపదేశము
- 18 విదేశమేగెడు లాబీనుతో పొలోనియస్సుపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీచుకొనక తావ్యధా కాలక్షేపము సేయు
చుంటకై హేమ్లెట్టు తలపోయుట
- 20 గలో నీజారుని గొప్పకోర్వక కేసియస్సు కాస్కాతోననుట
- 21 కాల్బూనియాదుశ్శకుసములకు జడియుచున్న నన్నప్పుడు నీజా
రనుట
- 22 ఆటూమిదోరస్సునీ జారునితో గుట్రసంగతి చెప్పటకై యత
డువచ్చుదారిలో నిలువఁబడియనుకొంటు

- 23 అంటనీ సీజారుడు చంపబడిన పిమ్మట బ్రజలనుసీజారుని శత్రు
లపై బురికొల్పుట కిచ్చిన యుచన్యాసము
- 24 10లో న్యాయ హెనీమహారాజు నడిరేయిలేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హెనీమహారాజు మాటువేసముతో బేల్పు-కోటు-విలి
ములను తనస్థానికులతో వారలు రాజెట్లున్నాడనఁ బల్కుట
- 26 13లో స్తోత్రు పృథువు చెఱసాల కంపబడినపుడాటవ హెనీ
మహారాజు నగించుట
- 27 14లో న్యాయ యెడ్వడు రాజుకాలోపు ఎడ్వడు యాకురణ
మునఁ గూలితనదప దుఱియనుట
- 28 16లో హూబలు ఆతఁడుజెఱసాల లోఁదంపస్థితినివపుడు
వారలకుఁ ధయు కయినసంవాదము
- 29 17లో కెంటు తనయుత్తముశాడీలిగా చదువుతోన్న పిమ్మటనె
ట్లన్నదనియడుగఁగా కొకతగుమనఘ్యుడనుట
- 30 18లో రెండవరిచాడు మహారాజిండ్లందునకు పచ్చియనుట
- 31 బాలింగుబ్రాకు కిరీటముంచసకిమ్మత్తు పుడు రెండవరిచాడు మ
హారాజనుట
- 32 రెండవరిచాడు మహారాజు బాలింగుబ్రాకుతోననుట
- 33 రాజవదవినుండితొలగింపబడి రెండవరిచాడు మహారాజన్దము
చూచుకొనుచునుకొంటు
- 34 చెఱలోనున్న రెండవరిచాడు మహారాజుతలపోయుట
- 35 19లో ఎలిజెత్తురాణి తనకొడుకులుమూడవరిచాడు మహారా
జుచేఁదంపబడఁగా దుఱియనుట
- 36 25లో గంధర్వమాయచే దన్నెకపిన్నలైనాండుకునకు హిక్మ
ప్రోత్సాహపఁచెననుకొని యాపెతోనా పెహితురాలగు హాలీనా
పల్కుట
- 37 26లో సన్యాసితనపన్నిక కంగీకరించుమన్న పుడులి యోనాంటో
పల్కుట
- 38 27లో అయోగోకేషియాతో ద్విగ్ధమోనాకుఁ దగులాటమున్నదని

- 39 సీరవచి నపుడు బిశ్చల్లో విచారించుట
తన్ను శంకించి తనభతకతోపించుటకు శోకించుచు నయాగోతో డి
ష్టమోనాపల్కుట
- 40 29లో కెల్లాలెట్టుతనకూతురను జూలియట్టుంగూచి పేరిను
తోడెప్పట
- 41 సమాసిలోవిషముద్రావి మూఁఖిల్లియుంచబడిన జూలియట్టుక
మృత్యుచెందినదాని గాఁదలంచిరోమియోయనుకొంట
- 42 జూలియట్టు మూఁఖిల్లిదేతిన పిదపవిషముగ్రోలి మృత్యుచెందినరో
మియోనుంజూచియనుట
- 43 31లో ఆరియలుపోస్పరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోంజిలో
నునిశితవణింపుట
- 44 37లో పోలీనాతనభతక మృతుడౌటకు వగచుట
వీనస్సుమణిఎడోనిస్సును కావ్యములో
- 45 అడవివందిచేఁజంపబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలోవీనస్సు
మృత్యు దేవతన్నిందించుట
- 46 ఆడవివందిచేఁజంపబడిన ఎడోనిస్సుంజూచియనుకొంట
- 47 ఆడవివందిచేఁజంపబడిన ఎడోనిస్సుందలంచుకొనిదుఃఖించుట
ల్యూకెక్రీసీ చెఱులో
- 48 ల్యూకెక్రీసీకిఁగాఁబోవు దశందలచికవియనుట
- 49 ల్యూకెక్రీసీతనుబల్మిబట్టిన టాక్వియతోననుట
- 50 ల్యూకెక్రీసీరాజుచేఁజెలువబడిన పిదపబలవించుట
- 51 ల్యూకెక్రీసీ దుఃఖించుట
- 52 ల్యూకెక్రీసీ దుఃఖించుట
- 53 ల్యూకెక్రీసీ పోడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ
ల్కుట
- 54 ల్యూకెక్రీసీభతక యూపెవతకమానముపైవచ్చి యూపెతోఁబ
ల్కుట [స్మరీరు
- 55 ల్యూకెక్రీసీ రాజుచేఁదాఁజెలుపట్టబడితిననిచెప్పి నపుడాపెభతకయు

చాటుపద్యములలో

56 విరహితన ప్రియురాలింగూచికపల్కుట

శృంగార రసము

—:(౧):—

- 1 31లో సిల్వీయస్సు కారినతోఁబల్కుట.
- 2 ఆరైందువ్రాసిన కాగితమునందు నీలియాచదివిన వాక్యము.
- 3 ఆరైండ్లో నడవిలోఁ జూచితినని సిలియాచెప్పినపు రోక్షిండ్నుట
- 4 ఆరైండ్లో రోక్షిండువ్వలచియున్నానని చెప్పినపుడుమగ వేరమున నున్న రోక్షిండ్నుట.
- 5 ఫీభీతారోక్షిండు వ్వలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పట
- 6 ఆరైందుతో రోక్షిండుతాఁబయల్పడి చెప్పట
- 7 14లో రణరంగమున రిచాడు ఎడ్వడుతోననుట
- 8 20లో రాజుపెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపుపద్యము
- 9 25లో తీనసునాటకమాడించి లైసాండరు డెవిట్రియసు హెర్మియా హెలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పట
- 10 23లో బెస్సాయో పోషికయానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన నీనపుపెట్టె నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివికొని యావెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28లో లిసిమేకస్సుతో మెరీనానుఁజూపి యొకకుంటినకాదు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని వొల్లోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁదాఁగి కిటికీలోనున్న జాలియట్టుంజూచియ నుకొంట
- 14 30లో ట్రానియో తోటసెంటియో తనప్రియురాలిం గూచిక యనుట
- 15 31లో పరిణనందు మిరేండాను వణింపుట

- 16 24తా బ్రోయిలస్సు కశ్శిషిడాను వశేంచుట
 17 35లో రాజులిపిమానుడలంచి వలెంతునుతోననుట [దుకొనుట
 18 36లో జూలిమానూ సెట్టాలు పోటియసుంగూచి మాటలా
 19 జూలిమాప్రోటయసు వాగ్విసయైరమూ దాసియెనుటఁ జించి
 నెచినందుకువగచుట [దేశించుట
 20 * రాజతో వలెంతును ప్రీతిస్వాసీనము చేసికొనుమాగ్గ ముప
 వీనస్సుమఱి ఎడోనిస్సను కావ్యములో.
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సునున్నదొనుట
 22 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 23 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 24 ఆపెశక్తియుటకు వాఁడొప్పవస్వడనుట
 25 ఆపెవానింబతిమాలుట
 26 పెంట్టివయఁబోవు గుట్టమునవ్వణించుట
 27 వాఁడాపెకు లొంగుట
 28 ఆపెవానినృధేచ్చ ననుభవించుట
 29 నానిసాగి నాపెవణించుట
 ల్యూకెక్రీసీచెఱలో
 30 టాక్విను ల్యూకెక్రీసీనిఁజెఱపట్ట నెంచియనుకొనుట
 31 32 ల్యూకెక్రీసీ నిమరించువిధము
 33 ల్యూకెక్రీసీ టాక్వినుచెఱపట్టుట [ననుట
 34 ఏమీతప్పెందు కొనచెడవని ల్యూకెక్రీసీయడిగినప్పుడు టాక్వి

హాన్యరసమునందు.

—:(0):—

- 1 1లో బటక్రము ఫ్రాక్చున కేగినపీడప హెలీనా చింతించుచు పె
 రోలినుంజూచి యనుకొంట
 2 బటక్రముని తల్లితో విదూషకుండనుట

- 3 విదూషకుడు బటకామునితల్లితో నల్కుట
 4 3లో ఒక్కొక్కరితో ననుట
 5 జూర్యుని ఆవివేకియని టవ్వునుని నిలుచునపుడతడిచ్చిన ప్ర
 త్యుక్తము
 6 ఆల్లంపతో నడపిలో మని వేసముననున్న రోల్లండునుట
 7 నేనెనిరోల్లండునతో నేనేను నేయుచునని మగ వేసముననున్న రో
 ల్లండు అడవిలో ఆల్లంపతో నడిగినవ్వడితండు మాటాడకమునుపా
 పెనుక్తిమకొనెనని మాటగానా పెయనుట
 8 9 రోల్లండు ముక్కిలి వలచియున్న నను ఆల్లంపతో మగ వేసమున
 నున్న రోల్లండాల్లంపతో నల్కుట
 10 ఒక సేవకుడు టవిల్లివతో ననుట
 11 5లో ఒక రోమను కేకీయుడు పొలీసు కేకీయునితో ననుట
 12 6లో రాణిమృతిచెందెనని కాన్నలియస్సు చెప్పగా సింబల్లె ననుట
 13 7లో హేమెట్టునకని తండ్రిహావననగవడిన దయ్యమనుట
 14 హేమెట్టు పొతోనియసులనంవాదము
 15 వెట్టివానికలెనటించుచున్న హేమెట్టుకీలాతో ననుట
 16 17 నాటకములోని రాణి నాటకములోని రాజునకునుట
 18 నాటకములోనిరాజు నాటకములోనిరాణితో ననుట
 19 భోజనము నేయుచున్న రాజుతో హేమెట్టునుట [రనుట
 20 9లో స్లండ్ పరు తాకవిద్వము చెప్పగల నన్నప్పుడు హట్సు
 21 10లో తానింకబడుచువాడనను పట్టాపుత ముఖ్య న్యాయా
 ధికారియనుట
 22 ఫాట్టాపు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట
 23 యాను-40దుని మాబేతో నింగ్లాండుంనుచియనుట
 24 ఫాట్టాపునల్కుట
 25 12లో రెడ్డుడు టాబ్బెట్టుతో ననుట
 26 13లో నఫల్కునిమృత్యుకై యేడ్చుతనభార్యతో నాటపహానీమ
 హాగాననుట

- 27 14లో ఆజనా హెనీమహారాజు తోకుల యభిప్రాయముఁ గూ
చిక యనుట.
- 28 స్తోత్రరురాజు క్యాగోరియనుకొనుట
- 29 స్తోత్రరుఎడ్వడుఁ మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలస పెరించి రాజత
న్నిపై దండెత్తునున్నాఁడను సంభాషణమున సతనితోననుట
- 30 ఎడ్వడుఁ మహారాజు తనకుఁరాజు కాకున్నపుడు న్నయధికారము
చాలుకన్న స్తోత్రరనుట
- 31 ఆజనాహెనీమహారాజు తనకొడుకుఁజంపిన స్తోత్రరుతోననుట
- 32 1 లో బాహ్మహారాజు ప్రాన్పులోయ్యుక్థమున జయమందియింగ్లా
ండునకు వచ్చిసింహాసనాధిపతికి తిరిగిసింహాసన వందుఁ గూ
చుకొన్నాఁడ - దిగిసింహాసనముంధరించి నాఁడనఁగా సేలిస్పరీయనుట
- 33 17లో మూవేసముఁగొన్న కెంటులివరుతోననుట
- 34 19లో స్తోత్రరనుకొంటు
- 35 మొనటిహారికుఁతో పడవహారికుండు సత్యమునుఁ గుఱిం
చిచెప్పట
- 36 22లో అంజీలో జనయ్యకు ఇచ్చెల్లావచ్చెనని నేవకుఁడుచెప్పిన
పుడునుకొంటు
- 37 రాజాంజీలోననుట
- 38 రాజరాత్రి మోయూనాను అంజీలోనుం గవఁగూడుట కరించు
చుండనకు ననుకొనుట
- 39 23లో కెన్సారిరూ అంజీనిమూఁగిననుట
- 40 కాన్సెల్టబ్బుకన్నకాఁగిననుట
- 41 24లో ఉరుమాలాతో క్షేత్రోయనుట
- 42 43లియూనెతో అంజీనియూఁగిననుట
- 44 27లో కొడ్డిగోతో అయూగోయనుట
- 45 46 కేషియూత్రాఁ ద్రాగిసందునకుఁ దన్నునిందించుకొనుట
- 47 బరూంకొనుఁగుఱించి కేషియూనడిసి యాసంభాషణమున నిఖ
ల్లను మోసపుచ్చెనని అయూగోయనుకొనుట

- 48 ఎమిలూషిస్ట్రోమోనాతోననుట
 49 28లో మిలనాడునలలోనచ్చిన కవచమునుఁ జూచియనుకొంట
 50 ఔట్టుకనవృత్తిన్నిదించు మోతోననుట
 51 29లో రోమయోతోన న్యాసియనుట
 52 30లో పెట్రూషియోకేతరీ నానుఁగూచిక యనుకొనుట
 53 31లో ట్రింకూలోకట్టెల మోపుతోబడు కొన్నకాలిబన్నుంజూ
 చియనుకొంట
 54 31లో ఒక సేవకుఁడింకొక సేవకనుకనుట
 55 34లో హెక్టరుట్రోయిలస్సు తోననుట

అద్భుత సమంధు.

—:(0):—

- 1 1లో పెరోలీసుతో హాలీనాయనుట
 2 రాబహాలీనానుఁ బెండ్లాడుమని బట్రాముతోఁ జెప్పట
 3 బట్రాముతో పెరోలీసనుట
 4 ఒక ప్రాంచికునుఁడింకొక ప్రాంచికునునితో బట్రాముఁగూచిక
 మాట్లాడుచనుట
 5 2లో తారోమున కేగుచు ఆంటనీక్లియో పోట్రాతోననుట
 6 మిలనాసు హంచేతోననుట
 7 ఈనోబాసు మెసీనసుతో క్లియోపేట్రాను వశించిచెప్పట
 8 ఆంటన్నిక్లి సీజారు సేనసంపించినపుడు క్లియోపేట్రా ఆంటనీతో
 యల్లుట
 9 సీజారుక్లియసుతో క్లియోపేట్రాను లోబచుకనుని చెప్పట
 10 సీజారునిదిరస్కరించి ఆంటనీయెదిరియూ నిశ్చయించినపుడు ఈనో
 బబాసనుకొంట
 11 క్లియోపేట్రా సీజారునకుఁ దాహంగితిని చెప్పినపుడా పెరో
 ట్రో శియస్సునుట

- 12 క్లియోపేట్రా నీజారునివశమైనదని శంకించియా పెతో ఆంటనీ
యనుట
- 13 ఆంటనీయుద్ధనన్నద్ధనై తననై నికులతో ననుట
- 14 ఆంటనీనీజారునకు క్లియోపేట్రాలో బడుట కాపైగై గోపించిపో
వంగా నా పెతో బార్మియననుట
- 15 ఆంటనీ ఈ రానుతో ననుట
- 16 ఆంటనీమృతిచెందినవిదప క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 17 పతో రోల్లండుతో సిలి నూయదృష్టదేవతగూచిల్ బల్కుట
- 18 రోల్లండుతనకు గొలుపిచ్చిపనిమూట ఆర్లెండ్తోయనుకొనుట
- 19 రోల్లండ్తో ఆర్లెండ్తోతో ననుట [కొనుట
- 20 రోల్లండు తనకు గొలుపిచ్చి నల్లివాయన తరువాల ఆర్లెండ్తోయ
- 21 రాజు చేయుకుట్రకు దిడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండ్తో
తో ఆపిమనుమునలి నెవకుడనుట
- 22 అపవిలో రాజ్యభగ్నిష్ట ప్రాసాంతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభగ్నిష్ట రాజుతోడ అమియగ్నపాడుట
- 24 మగి వేసముననున్న రోల్లండు ఆర్లెండ్తోతో జెప్పట
- 25 మగి వేసముననున్న రోల్లండుతో జాక్విస్సనుట
- 26 27 మగి వేసముననున్న రోల్లండు ఆర్లెండ్తోతో ననుట
- 28 టచ్చిట్టాను విలియముతో ననుట
- 29 అడ్రి గూనాతూసి గూనాతనంభామణము
- 30 ఎడ్రి గూనాతూసి గూనాతననుట
- 31 ఎడ్రి గూనాతూసి గూనాతననుట
- 32 బల్లడకు ఆంటనీలన్నే ఫెరస్సుతో ననుట
- 33 అడ్రి గూనాతనభతనకు విచ్చెల్లనయోగినియనుట
- 34 సెలో ధాన్యము చవకగానమ్మమునని యల్లరిచేయుతోలిపోరుని
తోలియు లేననుట
- 35 యుద్ధమున మించిచ్చిన కోర్నియేలేనమ్మనకు జాచులుచేసినగొ
ప్పోర్వక బూటమ్మనినీయమ్మతో బల్కుట

- 36 కొరియో లేనప్పుడన్ను ద్వేషించుప్రజాప్రతినిధులతో ననుట
- 37 విశేషగమనమువినిపించబడిన కొరియో లేనప్పు తన్నిడనాడ లేక మో
డ్చు అనతిల్లితో ననుట
- 38 ఆఫీడియన్నుతో మైత్రి చేయుట కెనుచుకొరియో లేనప్పుడుకొంట
- 39 ఖోలో ఖోటిను ఇమోనినున్నయింటికిఁబోవుచు నాపెదానీలస్వాధీన
ముచేసికొనవలయునుకొంట
- 40 ఇమోనినుతనపోడిపోయినపుడినుట
- 41 పోస్టును ఇమోనినుందాఁగూడినవి యాపెపోడిచూసి అయూ
హోచెప్పగాననుట
- 42 పైసానియోయిమోనినుండుపుమని తనకుపోస్టు మనుప్రవాసినయు
ల్లిరము నాపెకుఁజూపియనుకొంట
- 43-44-45 పిల్లవానివేసముతో మిల్కువక్రనకుఁబోవుచున్న ఇమోనినుతల
నాయుట
- 46 అర్విరాగనుతనకు మగ వేసముననున్న ఇమోనినుపైమిక్కిలి ప్రేమ
పుట్టుటఁగూడెయనుకొంట
- 47 ఇమోనిను అర్విరాగనున్నగిరియన్నులు తనకుఁజేసినయాదరణ
ముందలచియనుకొంట
- 48 అర్విరాగనుతో బెలీరియన్న వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁజెం
తించియనుట
- 49 ఖోటనునితలనఁజీకిఁజెచ్చిన గిరియనుఁజేతయుగందుకు సంభవించు
చు అర్విరాగనుగిరియనుంచి బెలీరియన్నునుకొంట
- 50 విషమూఢకనందిన పైడెలీమృతిచెందెననుకొనివానిబూడ్చునమ
యమున అర్విరాగనుతోగిరియన్నునుట
- 51 ఇమోనినుమూఢకఁజేతయనుకొంట
- 52 పిల్లవానివేసముననున్న ఇమోనినుందననేవకునిఁగాదీసికొన్న లూ
సియన్ను తనయజమానునికై పొగలునతనినోదాచుట
- 53 పైసానియోతనయజమానునినుండియు ఇమోనినునుండియు వతక
మానమెద్దియులేకుండుటకు ఖోటనుగతియేమయ్యెనో తెలియకుం

- టగు శంకరచు మందసలోననుకొంటు
 54 పోస్త మస్సు చెలువలలో నిద్దుర మేల్కొనియనుకొంటు
 55 కారాగృహానికి కారీ పోస్త మసుతోననుట
 56 తనభార్యపరమిడి ఇమోనినుంజంపించి నట్లొప్పుకొనెననికానీల్లియ
 స్సు చెప్పగా సింజెల్లెననుకొంటు [నుట
 57-58 7వో హోదేసియోదయ్యమంజూచిన వేకువనుబనా= హోదోన
 59 హోదేసియోబనా=హోదో మాన్లెస్సులు తనతండ్రిదయ్యము త
 మకగివడెననినమ్మించి చెప్పినపుడు హోదోలు అనుకొంటు
 60 హోదేసియోమెరిస్సుస్సులతో తనతండ్రిదయ్యమన్నకై రాత్రినిది
 వీంచుచున్న హోదోలుతనపితండ్రిబయలుదేతెడు చప్పుడువిని
 యతనిదునా=గో ముంసూడి=యనుట
 61 తనతండ్రిదయ్యముకాన్పించి తనతోమాట్లాడుచున్న వుడు హోదో
 పియోతోబల్కుట
 62 పోలోనియస్సుబిఫీలాతో హోమెట్టుంగూచి= నోలుపుచుంబల్కుట
 63 రాజు హోమెట్టువెట్టింగూచి= పోలోనియస్సుతోననుట
 64 నాటకములోనిరాజి తనభతాతోననుట
 65 రాజుదనహానినముచేసి తేచిపోవుచుకొంటు
 66 పోలోనియస్సు హోమెట్టుచేదంపబడగా బిఫీలాకు వెట్టియెత్తుట
 గనిపెట్టి రాజుజట్రా=మతోననుట
 67 హోమెట్టుబిఫీలానమానిచెంత లాటి=సుతోబోరాడినవిదప హోదో
 పియోరాజు తనపైఠేసినకుట్రజెప్పబోవుచునుట
 68 గిల్లెస్సున్న రోస్సెన్కాట్సులను దంపించుటకుదావన్నినకుట్రహో
 దేసియోతో హోమెట్టునెల్పుచువారిన్గూచియనుట
 69 లాటిస్టోవాహోనీకుబాగుగ దెలిసినట్టకాన్పించుదను ఆసిక్కు
 తో హోమెట్టునుట
 70 8వో కేషియస్సుగూచి= నీజారుఅంటునీతోననుట
 71 నీజారుమకుటముగరించినయెడల నెల్లుండవచ్చునోయని బూగిట
 సుతలపోయుట

- 108 8వో నీమహారాజతో వుల్పీనుగొచ్చినా నాక్కాలు-చెప్పట
109 వుల్పీమ్మతినందుటవిని యతనిదొడ-స్వమున్నంచు కేతనైనుతో
గిచ్చిత్తనుట
110 రాజశక్తితుండయికామ్మెల్లు సఫల్లు-ప్రభువుతోననుట
111 గాడె నరుతోకామ్మెల్లునుట
112 16లో ఒకజారపుత్రిఁడు జానుమహారాజచేరిచాడు అనుపేరున
ప్రభువుగావింపఁబడి తనలోననుకొనుట
114 పాండల్పులూయూతో జానుమహారాజతనచెఱిక్కిన ఆతఁడునిని
శ్చయముగాఁ బొలుచుంచుననిచెప్పట
113 పాండల్పులరాతితుండె లూయూతోననుట
115 నేలిన్బరీఆతఁడుడే మమగానున్నాఁడు నేనుపాపములుగననిహూయ
బట్టువగునఁగాననుట
116 17లో కాకిలియూపెంచి రాజనకుభార్యయై పొన్నుకుబోవు
చుగన్రీగనులను తనసోదరీలతో లియరునిసంరక్షణము బాగుగఁ
జేయుడనపాఠలు నీదారినిపుపొమ్ముమేమెఱుంగమాయని శ్రత్యు
త్తరమిఁగావారితోననుట
117 నన్నదిరక్కరించిన గన్రీలుచేయిపట్టుకొని నీవునెమ్మిదగవచకరా
దను లియరుతోగననుట
118 దన్నుదిరక్కరించికూతులపై మండిపడి వెట్టెత్తి గాలివానలోఁ బో
వులియరునిదిగి పిలువమనిగోస్తరనఁగాగననుట
119 తనయింటఁజొచ్చిగాలివాన తాకుదప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
గాలివానబాధకన్న నెక్కువుబాధపొందు నేనుగాలివానకుబడియు
యనాయనిలియరనుట
120 దయ్యముపట్టినట్ల నటించు ఎడ్లారుతోపదూపకుడనుట [కొంట
121 లియరునికెంటుశత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయినపుడు ఎడ్లారను
122-123 గుడ్డిగావింపఁబడిన గోస్తరొకముదసలివానితోననుట
125 ఎడ్లారుగోస్తరుతోనతనిగోరికచొప్పున నతనిదోవరుమెట్ట యెక్కిం
చితిసనిచెప్పట

- 89 అయినవహేనీ) మహారాజరంగమున శత్రువిజృంభణముం
చూచి గ్లోస్టరుతోనుట
- 90 సంసింహాచిఁ బెండ్లబడిక వ్రాయు ప్రభులవెంటనేనుదనుం
చునని ఇచ్చెల్లామహారాజి యుగవహేనీ) మహారాజతోనుట
- 91 12లో సున్నె ప్రాంతిదొంగతో యుద్ధమునానొందుము నేనాయ
ముచేసి యింగ్లీషు సైన్యముతోడించెనని యెల్లుట
- 92 పున్నెల్ల బట్టల కుర్రులకు వెలుమడల్పిన్నతోరణరంగముననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁగీస మాగ్గేరట్టం చూచియ
నుకొంట
- 94-95-96 సఫల్కుఆటవహేనీ) మహారాజతో మాగ్గేరట్టం నూచిఁ
వడికొందుట
- 97 13లో గ్లోస్టరువిదేశవాసులతో విసింపబడి యురేగింపబడు తన
భార్యందలంచి తలపోయుట
- 98 సఫల్కుగ్లోస్టరుపై నాటవహేనీ) మహారాజతో గొండ్లముచెప్పట
- 99 గ్లోస్టరుతో విసింపబడుటకోర్కవ సభనుండిలేచిపోవుచుఁ దన్నెం
దుక లేచెననియడుగు మాగ్గేరట్టతో నాటహేనీ)యనుట
- 100 జాకిబీవిస్సుబాన్ హాలెండుతోనుట
- 101 14లో రణరంగమునఁబట్ట వడిన యాయ్కుమాగ్గేరట్టరాణిచేమిక్కి
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
- 102 యాయ్కురణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁ చాడ్డుతనసోదరులనతోనను
- 103 ఆటవహేనీ) మహారాజు ప్రజలుఎడ్వడుఁ పక్షముకాబోరని ఎక్స్
తోబల్లుట [నుట
- 104 చెఱలోనాటవహేనీ) దెగటాపవచ్చినావాయనియనగా గ్లోస్టర
- 105 15లో పుల్పిరాజతోమదపై కుట్రపన్న సనియెంచిబంకింగాము
రాజువద్దకుపుల్పిక్కు ముందుగాఁ బోనెంచినపుడునాథాల్కునుట
- 106 సెండ్ నప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతోబల్లుట
- 107 తవ్వడనాడిననీఁబెడ్లడిన యెన్నిదవ హేనీ) మహారాజందలంచి
యలుకనున్న కేతరైనురాణితో పుల్పియనుట

72. బూగ్రును కేషీయస్సుచే నీబడు జంపుటను జేసి రేపింపబడి నడు రే
య వెన్నోక పతిలు పిలుచుగాననుకొంటు
73. కల్యాన్ని నూతనములు బాగున్న వికాపుకాబట్టి సభకునోవద్ద
నీ బాగునోబట్టుట
74. చూపుకునొక కానని కల్యాన్ని నూతో నీజారనుట
75. నీబాగుండని పనిముట్లు బ్రజలయందలికనికరమున నీజారు నెడఁగ
నికరమునూనినని బూగ్రునుఁడు అంటునీతో బట్టుట
76. లుగ్గియనొక నిలికము చెంగ బూగ్రును కేషీయస్సుంగూచి ప
ట్టుట
77. రణరంగమున నకాశమున్న వృక్షే శత్రువుల జయింపవలెనని కోషి
యస్సుతో బూగ్రునుండనుట
78. ఒక భుజుండనుట [కొంటు
79. 9లో యువరాజును హెన్రీకననుష్ట సహవాసముఁగూచి యను
80. న్నావవెనెక్కిన మహారాజు యువరాజుఁగూచి పట్టుట
81. 10లో వ్రాసిన దయనుట
82. నాతాఁడబట్టిండు బాడుకల్పుతో సమట
83. నాతాఁడబట్టిండుమాటఁ నుతో బట్టుట
84. న్నావ హేన్రీమహారాజు తన శత్రువులు జయింపబడిరనివిని తన
కువచ్చిన జబ్బుండలఁచుకొని యనుకొనుట
85. 11లో అయినవెనెక్కిన మహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిన్ ననికుల
స్పృహమునకంప స్కాంట్లెండుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ
గొందఱితో మనమిచట నుండవలయుననియుపదేశించుట
86. కాంటబర్తగురుజేదవ హెన్రీమహారాజునకు రాజ్యపాలన క్రమముం
డెట్లుట
87. ఇంగ్లండువ్యక్తిచియుద్ధముకై ప్రాన్సుకువచ్చుటయే తనకానం
దమని విక్టరుచేప్రాన్సురాజునకైదవ హెన్రీమహారాజుసంజేశ
మగుట
88. పల్లవిపట్టుట

- 126 వెత్తెనలియరున్లురుతోననుట
- 127 రణమునందనచేగులిసెష్టండు తనపేరడగినపుడు ఎడ్గరనుట
- 128 తనకొగిటప్పుశిచెంచిన కాశీలి గూనుగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్గరుకల్బనుకెంటులతోననుట
- 130 18లో బాలింగుబ్రూకుతోన్వధుఁబూనిన నాతఁబల్లెండు ప్రభు
పురెండవరిచాడుఁ మహారాజుతోననుట
- 131 స్లోబ్బరుప్రభిగొంటునతని పోదరుంజంపినవారిపైఁబగఁ దీరుకొ
మ్మలిచెప్పట
- 132-133 గాంటువి కేశవానతిక్షుండు బాలింగుబ్రూకుతోననుట
- 134 విశేశవానతి సందిషబాలింగు బూక్కుగాంటుతోననుట
- 135-136-137 వ్యాసిగ్రస్తుడైన గాంటుమూర్కుతోననుట
- 138 రెండవరిచాడుఁ మహారాజును గాంటునుసంవాదమాడుట
- 139 ఆమ్లతో రెండవరిచాడుఁ మహారాజు బాలింగు బూక్కుంగూ
చిఁ యనుట
- 140 సింహానమునుండి తొలగింపఁబడిన రెండవరిచాడుఁ మహారా
జందునకుఁ గారామగునాతఁబల్లెండు తోననుట
- 141 19లో ఎలిజబెత్తురాణి స్లోబ్బరుతో నివునన్న నాసంతతిఁ ద్వేషిం
చుట రాజునకుఁ గిట్టవలెదెప్పుగాఁకఁదాడెతోననుట
- 143 స్లోబ్బరుందలఁచుకొని యతనితల్లి యనుకొంట
- 145 రిచ్చండు తనస్థైర్యములతోననుట
- 145 మూడవరిచాడుఁ మహారాజురణరంగమునఁ దనస్థైర్యములకనట
- 146-147 20లో రాజుతోఁబైరనువల్కుట
- 148 తనసౌందర్యము గొనిమామలోయెట్టుతోరాణియనుట [ల్పుట
- 149 స్త్రీతోఁబొందుచేయుట చదువుకంటెమేలని పైరనురాజునకుఁదె
- 150 21లో మేక్బత్తుతనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపుననియొక
భర్త తనకువినబడినట్లుచెప్పట
- 151 మేక్బత్తుతనభార్య వ్యాసిచేఁజచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజురావిదేశమేగెదనని తనస్థానమున నియోగింపందలం

చిన అంజీతోతోననుట

- 153 నాసోదరునిరక్షించు శక్తి నాకెప్పియెనఁ గలదాయనిశంకించుఁగెన్నె
తో లూసియోయనుట
- 154 ఎస్కాలిను న్యామూనికాతోననుట
- 155 నీసోదరునకు నిత్యవినిపించబడియె మఱియదిత్రాస్పరాదను అంజీతో
తో ఇస్కెల్లాయనుట
- 156 అంజీతోఇస్కెల్లానుఁ గవియఁగోయనుకొంట
- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని అంజీతోఇస్కెల్లాతోననఁగా నా
పెరుతునితోబల్కుట
- 158 మాటువేసముననన్న రాజతోక్లాడియోపల్కుట
- 159 ఇస్కెల్లాక్లాడియోతోననుట [నుట
- 160 రాజనునిందించు లూసియోతో ప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ
- 161 24లో గాగ్రిటియానో యోమోచింతించెడుఅంజీతోనియోతోననుట
- 162 పోషికయానెసిస్సాతోననుట
- 163 మైలాకతోఅంటునియోపల్కుట [నుట
- 164 మాటువేషములయూటకు నిష్కవ్యజితగాగ్రిటి మానోసెలాలాతో న
- 165 పోషికయాతానేపకచికన బంగారు నెండికేసములబరణాలతో నా
పెంబెడ్లడనెంచి యొక్కమరాజు నెండిబరశింపుకొనియనుకొంట
- 166 యూనివివేకులు నిష్కవ్యజితనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయా
తో నెసిస్సాయనుట
- 167 పోషికయా రెండుపూటలూని మఱియుబరిగనెంచుకొమ్మని నెసా
నియోతోననుచుచలిసిపైఁ నెంచెలపుడెల్పుట
- 168-169 పూరె పోషిస్సికతోననుట [తోననుట
- 170-171 పోషికయాఅంజీతోనియోనుగ్గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెసిస్సా
- 172 నీ పెరిమెటియింకొక షికాములో వచ్చుననిలో రెంజోచెప్పుగా పో
షికయాయనుట [సోసికెజెప్పిననీతి
- 173 24లో పార్టాస్సపురకాడువేషమువేసి పేరిదొరసారి పాడుదొర
- 174 పాడుగ పరువుకీయబడిన పార్టాస్సపుతోవల్పులోననుట

- 175 25లో కైజాండురు హెమికయాలవివాహముగూఁచికవల్కుట
 176 హెలినాయనుకొంట
 177 ఓబీరనురానినుతోననుట
 178-179 తీసియన్నహిప్పోలిటతో వలపుగలవారింఁగూచికయనుట
 180 26లో వియోంటో సంతోషవాతకవిని యానందబాష్పము లొ
 త్కించుట గూచికయనుట
 181 హీరోమాగేకరట్టుతోననుట
 182 చెవిడిక్కు లియోనటోతోననుట
 183 నన్యాసిలియోనటోతో హీరోమృతిజెందినట్లు చాటుమనితెల్పుచ
 నుట [చికయనుట
 184 27లో కేషియోచేదెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా
 185 అయాగోఒ తెల్లో కు డిస్ట్రెమోనాపై ననుమానముపుట్టించిచనుట
 187-188 అయాగోయనుకొంట
 189 ఒథెల్లో అయాగోతోననుట
 190 అయాగోతాన్యాయవంతుడనని ఒథెల్లోతోఁజెప్పట
 191 ఒథెల్లోతనభార్యయొక్క తెల్విజేటలెన్నుట
 192 తనభార్యంబందిమా పెయోన్యరాలని ఏమీలాచెప్పినపిదప ఒథె
 ల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొనియనుకొంట
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతోపెరిక్లిస్సనుట
 194 ఆంటియోకస్సునుండిపాటిపోదలంచి పెరిక్లిసునినుకొంట
 195 హెలికానను పెరిక్లిసుతోఁజల్కుట
 196 పెరిక్లిసుహెలికాననుతో ఆంటియోకస్సుంఁగూచిక చెప్పట
 197 క్లియోనుడయోనిజాతోననుట
 198 ప్లెజెండాలయోడలువచ్చినవని యొకవర్జిభువనగొట్టియోననుట
 199 సైమారిడిసు మూడవవర్జిభునితోఁబల్కుట
 200 సైమారిడిసు శూరుడనుట
 201 శైసావలపంది పెరిక్లిసనుకొంట
 202 తనభార్యమృతిచెందెననుకొని యాపెరికాకప్పల్లోనికి నకుదర్శి

మూలవిశేషి పెట్టి యూ పెకన్త ప్తి న్న కొని పెట్టి సునముద్రము నవ
గిలికయోడయ్యుండి యనుకొంట

203 పెట్టి సుమేనానులోల్పి హెలికే స్సుతోననుట

204 29లో జూలి మట్టుతోనా పెట్టియనుట

205 రోమి నోమాయచేరపు టాటలో మొట్ట మొదటజూలియట్టుజూచి
వశించుట

206 జూలియ తోయూట్టా పోవును రోమియో కునుకొంట

207 సన్యాసిని హరివరా నము సేయచుంబల్కుట

208 తెల్లవారకి మునుచే తి యొద్ద వచ్చిన రోమియోతో సన్యాసి య
నుట [కొంట

209 రోజుల్లె కనంకు పలపుయాని నానాయని రోమియోతో సన్యాసి ప

210 జూలియట్టు నాథార్యమునకి చూచుచుచూచును నాకాపెన్వంట
నే పెట్టి చేయునును రోమియోతో సన్యాసి కుంట

211 సమ్మాహు పథం తి మూర్తి జూలియ్య ను మృతచేదిర
దాండానిమిచి నూ పెన్వమా కడుగునా పెరిందీరి ఖించుట

212 31లో అంటా యోతో సె బ్బాయనవల్కుట

213 ఫడికనందు ప్రోస్పెరో మూర్తిను నారము కట్టుపోసుచేయుచుకొం
ట [కొంట

214 ఫడికనందుతో ప్రోస్పెరోయకుట

215 ప్రోస్పెరో మూర్తి నేతెడు గొంజలో మొకలగువారింగని యను.

217 32లో టైమన చిగ్గిటనుంజూడి యనుకొంట

218 టైమన చెంతిన్సోయము చేయవచ్చిన స్త్రీల జూచినిమిమాంటునను
కొనుట

219 స్త్రీవి గుస్సు టైమనుగి యవేకర్పిజూచి యనుకొంట

220 తననకువ కేకముండ తెలిపిరి టైమనువలచి ఎనిమాంటునను
కొంట

221 స్త్రీవి గుస్సుని రెంకవ సేవకును చదివో న టైమనువలచియనుట

222 అడవిలోబంగారుంజూది టైమనువల్కుట

- 223 తెలుగుదవిలో దక్షాడవచ్చిన ఆల్పిల మాడినుతో ననుట
- 224 తెలుగు బంగారంబా నేనునుట
- 225 తెలుగుబంగారంబిచ్చి దొంగలకనుట
- 226 ఒకచొంగు ఒంగొకదొంగతో ననుట
- 227-28 వీరి ననుదవిలోనున్న తెలుగుబాద నేనుచు కొంట
- 229 34లో అలగ్నాడము క్రీస్తుతో జాన్సంగుచి కాచెనుట
- 230 ఆగమెన్నును నున్న మొకరి ననువానితో బలుకుట
- 231 ఇలిసిస్సుగి మెన్నును నేను మొదలగువానితో ననుట
- 232-233 పేరిస్సుయుక్త మెచ్చేయవలయుగాని హెలెను మరలనచ్చుగించరాద ననగా హెచ్చెనుట
- 234 ఇలిస్సు పెట్టోస్తో ననుట
- 235 నచీలస్సుతో ఇలిస్సునుట
- 236 అచీలస్సు ఇలిసిస్సుతో నున్న గ్రీకునై నికులాచుల్క నవచిరనుట
- 237 అచీలస్సుతో ఇలిస్సునుట
- 238 అబార్బుక్టోస్తో ననుట చేదనుకుండ్ల తనముడవచ్చునని కుమారు అచీలస్సుతో పెట్టోస్తో ననుట
- 239 టో) అస్సుక్ స్పీవాతో ననుట వలలోకి కుమారి భోధించుట
- 240 హెక్టరు తానెయుక్తమైన కేగికతిరుక్త వమువమాగముచేసితి ననగా కెసాంబ్రాయునుట
- 241 35 ఆంబ్రాయోతో ననుట
- 242 విదూషకుడనుట
- 243 36లో హాలి మాప్రోటియనువాసినయు రముందెచ్చిన యాపెట్టా నుకరిగి మాము రమరనికిచ్చి చేయుమని మాపెక్కిపామ్మరిపి దవరనలో వగనుట
- 244 ఆంబ్రాయో పాత్రితో దనకొడుకగుప్రోటియనుంబూర్పి య నుట
- 245 రాజునకు వెంటి ననునకు ప్రీవకవచుకొనుచుపామును చెప్పుట
- 246 ప్రోటియనురాజుతో నలసి పుత్రికతో వెంటి నున్న గొండ్లము

తెప్పట

- 247 ప్రోటియస్సుతనముఖము నల్లనిదనుమూరియోతోననుటయు మఱి
యుసిల్విమాను దానంపాదించుకొనుట వెలంపైనునిమైత్రిదూల
నొట్టెదనని యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలోసిల్విమానుబల్కిన్గాడనుంకించు ప్రోటియస్సుతోవెలంపై
ననుట [ననుట
- 249 ప్రోటియస్సుడవిలోదనకు టైలుపడినజూలియట్టుతో సిగ్గుపడియు
- 250 తననేరంగునకై వశ్చాపుడుగు ప్రోటియస్సుతోవెలంపైననుట
- 251 37లో పొలీనా హ్యాయోనీకూతుంజూచి రాజేమనుకొనునోయని
ఎమిల్లాతోననుట
- 252 హ్యాయోనీతనవైవ్యభిచారదోషముమోపిన తనభతతోననుట
- 253 పొలిక్సిసీను కేమిల్లాతో ప్లోరిజీలుంగూచియనుట
- 254 కేమిగోఫోరిజీలు పెరిడిట్టాలతోసిసిలియాకుబొమ్మని యుపదేశిం
చుచనుట

కావ్యములందు,

వీనస్సుమతి ఎదోనిస్సనుకావ్య.లో19ము

- 255 అశ్వవగానము
- 256 కవివాక్యము
- 257 ఎదోనిస్సువీనస్సుతోననుట
- 259 కవివాక్యములు
- 261 వీనసుదయించిన నూర్మ్యజూచియనుట
- 262 వీనసు ఎదోనిసుమృతి చెందెననుకొని తలపోసికొనుట
- 263 అడవిపందిచే భంపంబడిన ఎదోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క
విచేవణికంపంబుట
- 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎదోనిసుంగని విలపించుట
- 265 కవివాక్యములు ల్యూక్రీసీ చెటయను కావ్యమునందు.
- 267 ల్యూక్రీసీనింబట్టుకొని యాపెతోటాక్వియనుట
- 271.272 తన్ను బల్మిరిబట్ట సిద్ధపడిన టాక్వియతో ల్యూక్రీసీ యనుట

273 చెలువట్టంబడినపినవ టూకెక్కి పోవడించుట

278 కవివాక్యములు

చాటు వాక్యములులో

287 విరహివాక్యములు.

దీనివిరహతీర్థ వానియను కావ్యమునందు.

292 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము పేక్కియరు నాటకములందు.

- 1 3లో ఆలినరు తనతమ్ముడగు ఆల్లెండోనయిగిట్టకయనుకొంటు.
- 2 6లో పోన మనుతనభాగ్య జారయనితెలిసినపినవ సనుకొంటు.
- 3 7లో హేమెట్టుతనపినతండ్రి తనతండ్రింబంపించి తనతల్లిక పెం
టనే పెండ్లాడుటందలించుకొని యనుకొనుట.
- 4 నాటకుని యభినయవిశేషముంగనిపెట్టి హేమెట్టునుకొంటు,
- 5 11లో అయిదవహెనీమహారాజు పొన్నువేశములోని యొకకో
టకు లగ్గకెక్కుచుంనన నెనానామకులతో బల్కుట.
- 6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెనీ మహారాజు
తో కిప్పుడనుట.
- 7 16లో రణరంగమునవదరు జారపుతుంగాంచిఆప్టియాయనుట.
- 8 21లో మైలాకు అంటోనియోగుండె నెత్తుతీయించి వానింబంపిం
చెదననుకొనుట.
- 9 22లో ఫిర్నియా పైమాండ్రిలతో పైమనువల్కుట
- 10 బంగరుకైవచ్చిన దొంగలతో పైమననుట.
- 11 పైమను దుంపలుత్రవ్వకొని తినుచుభూమింగూర్చివలుకుట.
- 12 ఆల్సిబయాడీసు ఆతెస్సుపురమ్మపై దండెత్తి వచ్చిచాటించుట.
- 13 33లో ఆరసుతనప్రజలం చెలువుట,

కావ్యములందు టూకెక్కిచెటయను కావ్యములో.

- 14 లూకా 11:1-12 లూకా 11:1-12 లూకా 11:1-12
- 15 లూకా 11:13-14 లూకా 11:13-14 లూకా 11:13-14

భీ భ త్స ము.

పేర్కొన్నయరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హేబ్రీయరు లెవీకి వారు తండ్రిగిరినాచి మాటికి వారు తోననుట.
- 2 13లో స్తోవరు లెవీకి వారు తండ్రిగిరినాచి మాటికి వారు తోననుట.
- 3 19లో మూడవది చాడు మహారాజు కంగిని ప. విందు మలేదియ నుకొనుట.
- 4 23లో శియోను దయోనియెల్లుట.
- 5 27లో పాణి నాభ్యోమృతై వగుచు లియోనియెన్తుతో నుట.
- 6 లూకా 11:15-16 లెవీకి వారు తండ్రిగిరినాచి మాటికి వారు తోననుట.
- 7 లూకా 11:17-18 లెవీకి వారు తండ్రిగిరినాచి మాటికి వారు తోననుట.

భ యా న క ర స ము.

పేర్కొన్నయరుని నాటకములందు.

- 1 3లో తనతండ్రి యన్నయడవి కేగి చూచి రోండ్రిలియ. కనుట.
- 2 5లో కొరియోనియెన్తుతో ననుట.
- 3 13లో లెవీకి వారు తండ్రిగిరినాచి మాటికి వారు తోననుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబటుతో ఆరకరుంబంపుమని చెప్పి నుంకించుట.

5 22లో క్లబ్బి డిమోనామరణముగూర్చి యనుకొనుట.

పొగసులు వివరణము

వీ ర ర స ము .

కాలిదాస కావ్యములలో రఘుసంశయమున

1.2 దిలిపమహారాజ వర్ణనము.

3.4-5 దశరథమహారాజ వర్ణనము

6 శ్రీరాముడు జనాపనాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీతనువిడువని శ్మశించుట.

7 స్త్రీపూజముననొంటిగఁ దనస్వకడఁజేరిన యయోధ్యానగరాని కేవలతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహారాజనుట.

8.9 అశ్విమహారాజ వర్ణనము.

కుమారసంభవములో

10 బ్రహ్మ బృహత్పతిమృద్ధి డికినివచ్చిన యింద్రాదిదేవతలందఱ రకాసుమగూర్చి యనుట.

11 ఈశ్వరతేజమును వహించుమని యగ్ని కేవు నిండుగుర్రానికొంచుట.

మేఘసంశయమున

12 మేఘమునుయక్షుడు తనభార్యతో తనవతకానము చెప్పమనిట తిమాలుట.

13 హిమాయమందలి దావాగ్నింజల్లాచుకమని మేఘముతోయ తుండచుట.

కాలిదాసనాటకములలో విక్రమోర్వాశీయుము

14 పునూరపుండు విరహోన్మాదమున నడివిలోహంసతోననుట.

కాకుంఠితమున

15 దుష్కంఠుడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

- 16 దుష్కర్మములు శకుంతలచరిత్ర లలో ననుట.
- 17 దుష్కర్మములను శకుంతల పంచశతము.
- 18 కన్యకు శకుంతలకు పర్యవేషించుట.
- 19 శకుంతలను దుష్కర్మములకడకంటె కన్యకుడనుకొంటు.
- 20 తొలుతను మేలుకొలుపువాండ్రునుట.
- 21 దుష్కర్మములు తన్నెలుకొమ్మని నచ్చిన గర్భవతియగు శకుంతల లో ననుట.
- 22 శకుంతలలో నచ్చిన తాపములకు దుష్కర్మములనుట.

తాంత్ర సము .

కాలిదాసకావ్యములో రథసంశయమునందు

- 1-2 ఇందుమతి మృతికి ముఖించునది మహారాజుతో వశిష్టశిష్యుడనుట.
- 3-4 రాజరాసుర బాధకుండా శత్రు దేవతలు పై కుంతమున కేగి నారా యుని స్తోత్రము చేయుట.
- 5 శ్రీరామాష్టాంధము నడవిలో విడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరామునకి యుచున్నది నీశయనుట.

కుమార సంభవమునందు

- 6 తాకకాసురుం జంపుమని శివుడిచ్చిన యాజ్ఞాగుమారస్వామి శిర సావహించుట.

నాటకములలో విక్రమార్జునీయమునందు

- 7 నాందీశ్వరము.
- 8 రాజరామార్జునగుడినందున కలిగిన తనభార్యతో ననుట.
- 9 చంద్రదేవుని గూడిన నోచుచున్న తనభార్యను రాజవశించుట.
- 10-11 రాజుతో నతనిభార్యయనుట.
- 12 ముగిసిన కథ.

భాగ్యంశులముసందు

- 13 నాందీశోకము.
- 14 రాజకన్యాశ్రమమున సావధితోననుట.
- 15 శురీచిముని వర్ణనము.

కరుణారసము.

కాళిదాస కావ్యములతోరఘుపంశముసంధు

- 1 అడమహారాజు పూచండపాటునమృతించెందిన తనభార్యకై పొగలుట.
- 2 మృశభార్యుడగు నడమహారాజు వర్ణనము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముడుమడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు హతే వారిమాటదబ్బరయని తనకుఁదెలిసినపుడును లంకలోనున్న సీత యనుకొంటు.

కుమారసంధనములో

- 4-5 శతీతేవిమన్మథుడు శివునిఫలసేరాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
- 6-7 వాయుదేవుడు తనయొద్దకురాఁగారతీతేవి యేడ్చియనుట.

మేఘసంక్షేపమున

- 8-9-10-11 యక్షుడుమేఘునితోఁ దనభార్యస్థితింజెప్పుట.

బుతుసంహారమందు

- 12 వషాతువర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయముసందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజావిరూపకుతోననుట.
- 14-15 రాజాన్వశీవిరహమున నడవిలోఁనుమ్మేవతోననుట.
- 16 సంగమమనేస్పశకమున బామానాకృతీదోటఁగి జహావమూనిన యూర్వశితోరాజునుట.
- 17 సంగమమనేకొకగిర్ద యవహరింపఁగారాజావిరూపకుని కనుట.

- 18 భరతుడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.
 19 కంచుకీయనుకొనుట.
 20 ఊర్వశిని కేగుచు రాజంజూచుచునుకొంటు.
 శకుంతలమునందు
 21 22 శకుంతలచరిత్ర తేలతో ననుట.
 23 లేడివృత్తుటకు బాణమువేయుచున్న రాజతోఁ గాశ్యపశిష్యులనుట.
 24 అనసూయరాజతోఁబలుకుట.
 25 అనసూయరాజునతనిస్థితి గతులడుగుచుండఁగా శకుంతలయనుకొ
 నుట.
 26 విరహభాధనొందుశకుంతల సఖులకనుట.
 27 రాజకడకు శకుంతల నంపఁదలచి కాశ్యపుఁడనుట.
 28 కాశ్యపుఁడు శకుంతలరాజసముఖమున కడుగుచుండఁగా పూల
 మొక్కలతో ననుట.
 29 రాజనొద్ద కేగుచు శకుంతలతాఁజెంచిన లేడితోఁబలుకుట.
 30 రాజనొద్ద కేగెడు శకుంతలతోఁబ్రിയంపదయనుట.
 31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁగాశ్యపుఁడనుట.
 32 రాజశకుంతలతనకువలపుజాబువ్రాయునపుడా పెనుఁజాటుగాఱు
 డియనుకొంటు.
 33 శకుంతలందానెఱుంగనని తిరస్కరింపఁగా నాపెపురోహితునివెం
 టంబోవుచున్న పుటి స్థిలిండ్లంచుకొని రాజనుకొంటు.
 34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.
 35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగారరసమునందు.

కాలిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అడమిరాజుస్వలచిన యిందుడుతిప్పితి.

- 2 అజమహారాజంజాచి యా గినయందుమితితో నాపెచెలియనుట,
8 ముదకళానమహారాజ వర్ణానము.

కుమారనంభవముతో

- 4 శివుడు పార్వతినవ్వలచుట.
5 తనకుఁబ్రోయ్యక్షమైన శివునిఁగల్గొన్న పార్వతిస్థితి.
6 నారదుఁడు శివుఁడు పార్వతింగోరియున్న వాఁడని హిమవంతుని
తోఁజెప్పు కుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేష్ట.
7 పెండ్లిపిట్టపైనున్న పార్వతీపరి మేశ్వరుల దృగ్దవర్ణానము.
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్న తీరు.
9 పార్వతిశివునింగూడినపిదవ నొందినసంతోషము.

మేఘసంజేశమున

- 10 యక్షుఁడు మేఘునితోఁదనభార్యన్వనికొంచిచెప్పట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకుజూబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జూబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజదవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజనందుమాపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతవ్వమన్నించుమని తనభార్యసాదముల్లుబడు రాజంగాంచి
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజతనభార్యతోననుట,

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజశక్తంతలం దొలిసారిజూచినదెఱుంగుట. [టెంకుట.

- 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రియంపదలు. శకుంతలతో ముచ్చ

27-28 తుమ్మెదకుబెదుకు శకుంతలంగంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండుగా
శకుంతలయనుట. [నుట.

30-31-32-33-34-35 రాజవివిధావృత్తాంతమున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.

37 శకుంతలరాజునకు వ్రాసినపలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుద్వేషిల్పి శకుంతలరాజు తల్లవఁగూడినవిఘ్నము పొడరిం
టితోననుట.

40-41 రాజుశ్శక్తివిసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.

42 పలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మూలవికాశ్చి మిశ్రము

43 రాజమూలవికసాగ నెనుట.

హాస్య ర న ము న ం దు .

కారీదాన| కావ్యములలో కుమారనాథవమున

1 కుమారనాథమితాల్పాభివణికానము.

వికృతమార్వకీయమున

2 తువ్వశిచీర చెంగునకుదీర్చెనగులుకొన్న దనంగాజెర్రేఖయనుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకుబెదియు శకుంతలక ననుసూయయనుట.

4 అనుసూయశకుంతలం జూపిరాజుతోననుట.

5 జూరి రాజనభతోననుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవిదాశ్యము.

7 ప్రహసనము

రొ ద్ర భీ భ త్స భ యా న క ర స ము లు .

కొ ద్ర ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అజమహా రాజుచే రణరంగమునందు పీఠులవర్ణనము.
విక్రమార్జునశత్రుమున
- 2 రాజార్జునశత్రువులచే నతనిభార్యయూతనితో ననుట.
- 3 శకుంతలతనైపుంగునను రాజునకనుట.

భీ భ త్స ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

- 1.2-3 శ్రీశక్రకువర్ణనము.

శకుంతలమున

- 4 రాజశకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెందలంచుకొనితలడిల్లుట.

భ యా న క ర స ము .

కాళిదాసనాటకములలో శకుంతలమున

- 1 రాజుచే వెంటదలుపుమఱుదు లేడియొక్కవర్ణనము.
- 2 తుమ్మెదకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతో బల్కుట.
- 3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

అ ద్భు త ర స ము న ం దు

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున.

- 1 కవినాక్యము

- 2 దీర్ఘమహారాజవర్ణనము
- 3-4 దీర్ఘమహారాజభార్యయై గభిఃజిహ్వానుదక్షిణావర్ణనము
- 5 దీర్ఘమహారాజకౌశల్యం రఘువ్రతత్వకౌశిన్యాదౌట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణనము
- 7 సునందయుందుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యనహితుఁడౌ నజమహారాజ నిద్రభావపురిజనలుచూచుట
- 11 కవినాక్యము
- 12 దశరథమహారాజ తన్న శపించినతాపసులకనుట
- 13 గభిఃజలగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణనము
- 14 లక్ష్మణశత్రుస్సంలంగన్న సుమిత్రావర్ణనము
- 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామచరణరాములవర్ణనము
- 16 చువ్వనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 నీతను వెదకుచుంట్టి
- 18 అంజనేయుఁడు నముద్రముద్ధాటుట
- 19 రాక్షసీవనివృత్తియా నీతావర్ణనము
- 20 నీతచూడఁమని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకిచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడు రావణునిశంహించి నీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బుష్పకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణనము
- 25 పాశ్చాత్యవిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పాశ్చాత్యపాండర్యవర్ణనము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁదారకాసురు
నిగూఢిఁచెప్పట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మన్నఁగుననువుట
- 33 శివునితపోవసమందలి కొండగోగువర్ణనము
- 34 బ్రహ్మహరిదేవముతోఁ దనయొడుగునివర్ణనము శివునితోఁగా
ర్వతియనుట

35-36 సప్తమ్యుక్తాంతో హిమనంతఃపదనుట

37-38-39 చంద్రోదయవర్ణనము

40 శివురిచెంత సాపురాయి పేనముననున్న యగ్నిదేవతావర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవవర్ణనము

42 తారకాసురుంబాలయింతునను శివునితో నింద్రుడుపలుకుచున్నాడను కవినాక్యము

మేఘసందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబలుకుట

ఋతుసంహారమున.

50-51 గీష్మఋతవర్ణనము

52-53-54-55 నిషకఋతవర్ణనము

56-57-59 శరత్కాలవర్ణనము

61-62 శిశిరఋతవర్ణనము

63-64 వసంతఋతవర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములంగు నాయికానాయక మిత వాక్యములు

65-66-67 కవినాక్యములు

సత్రోదయదూతకథ

68 చంద్రోదయవర్ణనము

69 మద్యపానవర్ణనము

రాక్షసకావ్యముంగు

70 కారుమఘ్నింజాచిన యాదునిమలివర్ణనము

విశ్రాంతిమోక్షశీయమున

71 రాజమూఢకః కేతెదు నూర్వశిస్వనికొంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగొంచి రాజమకొంట

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికయనుకొంట

74-75 రాజావ్యశిందలంచి విదూషకునితోఁబలుకుట

76 రాజావ్యశిందలచివంజున కలిగినభాగ్యంకలంకి విదూషకు

- నితోబుల్లుట.
- 77 మహ్యాహుత వర్ణనము.
- 78 రాజ్య తనభార్యందలందుకొని యనుకొనుట.
- 79-80 రాజ్యాధిపతి ననుట.
- 81-82-83-84-85 రాజ్యాధిపతి విరహముననడవి యందనుకొంటు.
- 86 నంగమనుకి తాను బ్రాహ్మణమూలము విడిచి నిజమూలమంతి
యూర్వాధితో రాజునుట.
- 87-88-89-90 తనమూర్వాధి యందు బుట్టినప్పటినితో రాజునుట.
- 91 తాజ నిరూపకునితో బుల్లుట.
- శకుంతలమున.
- 92 వశంతతుల వర్ణనము.
- 93 గుడ్డిముల వర్ణనము.
- 94 రథవేగ వర్ణనము.
- 95 ఉపవసవర్ణనము.
- 96 తపోవసమునజొచ్చుచు రాజునుకొనుట.
- 97-98 రాజునకిహంతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంటు.
- 99 శకుంతల చెలులతోననుట(•) చెలిశకుంతలకనుట.
- 100 తననూయరాజుననుగుట.
- 101 రాజననూయనిడుగుట.
- 102-103 శకుంతల మేనకకూర్మరవి తెలిసికలకడరాజునుకొంటు.
- 104 శకుంతలతన చెంగటినుండి మేనకవిదవరాజునుకొంటు.
- 105 రాజశకుంతల చెంగటినుండి మల్ల బోవచనుకొంటు.
- 106 రాజశకుంతలందలది యనుకొనుట.
- 107 రాజ నిరూపకునితో బుల్లుట.
- 108 రాజ చంద్రమన్తముల నగ్గించుట.
- 109 తనయందలి మోహమునకుంతల చెలులతోబెల్పుచుండఁగా రా
జునుకొనుట.
- 110-111 రాజ్యవశ్యుడు ప్రభాతవర్ణనముచేయుట.

- 112 అతఁడొకరినొకఁడు పట్టు ననఁజూయ శకుంతలతోఁపనుట.
 113 రాజు సంగీతమువినియనుకొంటు.
 114 అతఁడొకరినొకఁడు శకుంతలతోఁ గాశ్యపఁడనుట.
 115 రాజుగ్నిహోత్రగృహమునకరుగుచు సధికార భేదముండలంచుకొని
 నియనుకొనుట.
 116 శకుంతలనేఁది యెట్లు దీనినాయనినంశయించు రాజుతోఁ గాశ్యపశి
 ప్పఁడనుట.
 117 తపోవనజల స్పృశనము దగదను గౌతమితో రాజనుట.
 118 రాజు తాశకుంతల కిచ్చిన ముద్రికయూచి సంతనే శకుంతల
 క్రికిరాగాఁ జూపించుట.
 119 ఇంద్రుఁడీరథమున నిన్నురమ్మనాడెనమాతలితో రాజనుట.
 120 వియ్యమన వణానము.
 121 మచచమునతో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున.

- 122 రాజుతో మాలవీకుసంగీతము నేర్పిన వాడనుట.
 123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతనిమంత్రి యనుట.
 125-126
 127 సృత్యము చేయుమాలవీక సగ్నిమిత్రుఁడు వణకించుట.
 128 అగ్నిమిత్రుఁడుమాలవి కావీరహమును దలంచుకొని యనుకొనుట.
 129 చంద్రికావ్యాసము.

గుతు=గలశబ్దములకథములు.

అ

అంగద- ఆకలి

అంగన- స్త్రీ

అంచ- హంస

అంచన- ఇట్లుండుననియాహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు- అగిగూగిపోవుట- టపా

అంటి- అరటికంబము

అండకు- చెంతకు

అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు

అంతము- నాశము

అంతరంగము- మనస్సు

అంతరము- ఎడము

అంతిపురము- రాణివాసము

అంద- పొంద

అందమందనత్యధికము- వాడుటకమితముల్యముగలదగు

అందములు- పాటలోహాయినిచ్చునగుతులు

అంబుదము- మేఘము

అంశము- సంగతి

అక్కడంపు- అధికమైన

అక్కటా- అయ్యో

అక్కట- చేయవలసినపని

అక్కు- కొమ్ము

అక్షతము- గాయముపడని

అక్షుల- సమస్తమైన

అగచాట్లు- ఆపద

అగడుపచేలేడు- తిరస్కరింపజాలదు

అగణితాధిక్రియ- అమితాధికారము

అగౌరవము- అనుగృహ

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనునలుక

అఘములు- పాపములు

అఘోరి- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేవలమైన

అచ్చతానము- శుద్ధస్థానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చోట- అక్కడ

అచ్చోట- తనభతతోఁజాఁబడుకొనునయ్యపై

అజాఁడు- బ్రహ్మ

అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియఁబడనియదృష్టము

అజ్ఞలు- మాధులు

అట్టిట్లు- తార్కాణము

అడఁగువ- వినయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానఁడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- పడుకొనెడు

అతిపరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- శ్రీ

అత్యధికము- మితిమీరినభుసలకలది

అత్యాశ- తనకుదగనిగోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్ననెక్కువ

అడి- ఆపె- వలయును

ఆదును- సమయము

అద్దెర- భరిత

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్ననెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అనద- దిక్కు-మూలినది

అనయంబు- ఎల్లప్పుడు

అనవశయము- ఎల్లప్పుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుగు- మిత్రుడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగి- అనుసర్లు

అనుజడు- తమ్ముడు

అనుతాపము- పాపమందుకు చేసినది కొచ్చుకొనుట

అనువు- పంపు

అనురూపము- సరిపడుతరు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపఁబడు- చేయఁబడు

అన్ను- శ్రీ

అన్నువమిన్న- ఉత్తమశ్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రయుక్తంబగు- తప్పుకనువయోగింపఁబడు

అశమృత్యుకరము- బ్రతుకవలసినంతకాలము బ్రతుకనీయిది

అపరకమాము- చచ్చినవారించూచిక చేయుకమాము

అపహరింపబడిన- తీసికొనబడిన

అపహాసనకరము- నగుబాటుచేయునది

అపాయము- కీడు

అపాయకరులు- హానిచేయువారు

అపూహము- అరుదు

అపూర్ణములు- వెలితివి

అష్టనము- కష్టము

అష్టంతో- నీళ్లతో

అబ్బ- పొండు

అబ్బరము- ఆశ్చర్యము

అబ్రిము- ఆశ్చర్యము

అభినయము- లేసిదున్నటుకన్నముట

అభివ్రాయము- ఊహ

అభిమానము- ప్రేమ

అభ్యాసము- అలవాటు

అహరపదవి- చావులేనిస్థితి

అమరి- ఒప్పి

అమాయికుల- నిష్కవటుల

అమితవ్రతుభరము- హద్దులేనివెచ్చుమానగల్గుబాధ

అవ్యవహరము- చావులేనిస్థితి

అమృత బాణము

అయిన- కూడ

అంశర- సంశయము

అశయ- గ్రహింప

అరయుచోవ. చూడ-చోవ

అరయు. చూచు. వెదకు

అరయుడి. చూడుడి

అరనడనని. అరచించెడనని

అరుగు. పోవు

అరుదెంచి. వచ్చి

అరుకు. కడుపు. కు

అరుకు. రాజుల

అథకము. ధనము

అథకరాత్రము. వడిరేయి

అహకత. యోగ్యత

అహకమామానుషోహ. తగుమనుష్యునితలంపు

అహకడ. తగినవాడ

అతిముతి. మిక్కిలి

అలుత. కంఠమున

అల. తరంగము

అలంతుల. సీచుల

అలతులారా. అల్పులారా

అలబడి. చింత

అలన. అలనట

అలము. కదియు. కప్పు అక్రమించు. వ్యాపించు

అలరింప. నంతోపపడుటకు

అలకు. పుచ్చు. పిచ్చును

అలనడుట. అభ్యాసపడుట

అలనడుట. అడవిక

అలుకున- కోపము

అలుగు- బాణము

అల్క-పోత- కోపస్వభావము కలదానా

అల్పముగ- కొద్దిగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మెల్లగా

అల్లాడెడు- కదలెడు

అవకాశము- నమయము

అవతరించిన- భూమికిఁదిగిన- ఆకారమందిన

అవని- గడువు

అవమానకరములైన- పరువుపోగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అక్కఱ- ఇష్టమునరవేచుకొనువేళ

ఆవివేకము- మంచిచెడ్డ తెలుగఁగి

అశుచి- మ్మేల

అశ్రులు- కన్నీళ్ళు

అసంభవము- కలుగఁబోనిది

అసంభావితము- అనందభావము

అసడ్ల- నిలకఁద్యము- అశ్రద్ధ

అసదు- అల్పుని

అసలు- సారము

అసాధారణముగా- అందఱి కన్న నెక్కువుగా

అసుర- రాకాసి

అసులకు- కత్తులకు

అహంయువు- గర్వి

ఆ- కాను

అందఱకు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచికొంచు- అపహరించుకొంచు

ఆడంగి- పిటికీ

ఆనకుండు- పొందకుండు

ఆకషికంచి- లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన

ఆకారములు- రూపములు

ఆకృతి- రూపము

ఆకె- ఆపె

ఆచరణము- చేయుట

ఆచరించి- చేసి

ఆచారానుసారసూతకశ్యామవేషము- వాడుకననుసరించి మైలపట్టుటనైతి

పు నల్లనివస్త్రాభరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

ఆటపట్ట- నాట్యస్థానము

ఆ.శి. కుండ్రం

ఆతతాయులు- దుమాకగుళులు

ఆతుమలు- నూక్కుదేహములు

ఆతురపడర్- వెల్లిచూపడు

ఆతక్ర తమయొక్క ప్రాణము జీవుడు

ఆత్రహత్య- తన్నుదాజంపుకొనుట

ఆదట- ఎల్లచోట్ల

ఆదిపరుసకగుళియ- విదేశవాసశియ- ఆదమను మొట్టమొదటిమనుష్యుడు న

సిద్ధఫలముందినుటచే నరినిస్తేవుడువ్యగోకద్యానమునుండి భూమికిదగి

వేసెనని హూనవేదమునందలిగాథ

ఆన- ఆజ్ఞ- ఒట్టు

ఆనతి- ఆజ్ఞ

ఆనవాలు- గుటుకు

ఆవశ్యసామూన్యనాథవము- పామిలందటికి సమానముగాగవ్వము నం

వించుట

ఆపద- కష్టము

ఆమని- ఎవరినబుతువు

ఆయుధనిగూఢుడు- ఆయుధబలమ కలవాడు

ఆరముగ్గిన- నిండా రబండిన

ఆరయుడి- చూడుడి

ఆరసి- ఆలోచించి

ఆరసినాడవు- కనిపెట్టినావు

ఆరాటము- శోకము

ఆరోపించి- ఎక్కి

ఆచేనే- ఆడించెనా

ఆఘోయసు- ఒకదివ్యవేణికుడు

ఆలు- భార్య

ఆలోచనయునుగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముబడు

అడ్డకూగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవలు

ఆస్థ- శోరిక

ఆస్యము- మొగము

అ

ఇంచుమించు- రమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇందాక- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్నిచూపుమొదలగు నవయవగుణములు

ఇక్కట్టు- బాధ

ఇగిరిక- హాసము

ఇగురు- చిగురు
 ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా
 ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక
 ఇదును- కష్టము
 ఇదుముల్లు- కష్టములు
 ఇదువారలు- కోర్కెనగడర్పు వలపుకాండు
 ఇతము- ప్రియము
 ఇత్తడినమాని- ఇత్తడితోగట్టబడినగుండము
 ఇన్మడి- రెండుమార్లు- రెండురెట్లు
 ఇరువుకొనుట- ఉండుట
 ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల
 ఇరుమన్నుల- రెండిండ్ల
 ఇరులు- చీకట్లు
 ఇర్వురు- ఇద్దరు
 ఇట్టి- లేడి
 ఇల- భూలోకము
 ఇల్లాలు- భార్య
 ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దేహమునిడిచినప్పుడు స్థితి
 క్రిమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ
 ఈడు- ఒనంగడు
 ఈను- వ్రసెను- ఒనంగను
 ఈభంగి- ఇట్లు
 ఈయెడ- ఇక్కడ
 ఈరు- మీరు- ఒనంగరు
 ఈవ్యా- ఓర్వలేదు

ఈల్లుట- చచ్చుట
 ఈవి- దానము
 ఈవు- నీవు- ఓనఁగవు
 ఈసడఁడు- అనఘ్యపడు
 ఈసడించు- తిరస్కరించు
 ఈనకుండు- ఈశ్వరుడు

ఉ

ఉలకించుట- వ్రయత్నించుట
 ఉంటె- ఉన్నావా
 ఉక్కడంచు- చంపు
 ఉగ్గడించెడు- తెలియపఱచెడు
 ఉగ్గ్రలి- స్త్రీ
 ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట
 ఉచ్చరియించు- పల్కా
 ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి
 ఉచ్చారము- పలుకుబడి
 ఉభవసితము- బైటవిడుచునూపిరి
 ఉడుకు- వేడి
 ఉడుపు- తున్ను
 ఉత్త మప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము
 ఉత్త మమధ్యమాధమ విభాగములయొడ- కాలముపంచుటయందను పోల
 ముగ నుండునపుడు
 ఉత్త లగడకు- చింతించుకు
 ఉత్సాహము- ఉధలాటము
 ఉత్తము- పొద్దుదూరునమయము

ఉదారుడు- దాత

ఉదితేంద్రియములు- పనిచేయజొచ్చుచూపు మొదలగు సవయవములు

ఉద్వోగజనము- కార్యనివాళులు

ఉద్వహమనుము- పెండ్లికలంకరించుకొనుపువ్వు

ఉపద్రవకరము- చేటులెచ్చునది

ఉపన్యాసము- జేసిగూచికయైన విస్తరించి చెప్పట

ఉపేక్షింప- నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను- హృదయములను

ఉరలు- విడిచిన

ఉరవు- పెద్ద- మిక్కిలి

ఉరు- ఒప్పెడు

ఉరువడి- త్వరగా

ఉర్వి- భూమి

ఉటిది- దట్టము, దాఢ్యము

ఉలివి- సద్దు

ఉలుకు- భయము

ఉల్లాసము- నేడ్క

ఉవిద- స్త్రీ

ఉసికొల్పెద- పురికొల్పెద

ఉసుగుల- పొగముల

ఉ

ఉర్బుచు- ఉపరితీయచు, దుఃఖించుచు

ఉత్తుకరు- నిట్టూపుకవిడుతురు

ఉరడిలుగుడు- ఓచుకొండు

ఋ

ఋతువులు- కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచుగ. ఆలోచించుగ

ఎంతే. మిక్కిలి

ఎంచేని. ఎక్కడనైనను

ఎకిమీడు. రాజు

ఎక్కటి. ఏదోయొక

ఎక్కుడుమెకములు. ఏళ్లు

ఎగ్గించుట. నిందించుట

ఎగ్గు. అపకాశము. దోషము

ఎట్టకేలకు. కొంతసేపటికి

ఎడ. హృదయము

ఎడద. హృదయము

ఎడపని. విడువని

ఎడయిక. విరహము

ఎడయుట. మానుట

ఎడసి. విడచి

ఎడ్డి. విచ్చి

ఎత్తుగడ. కుట్ర

ఎదిరి. శత్రువు

ఎదిరించు. నిరసించు

ఎద్దియుంగావియున్కి. నిర్వాణము

ఎనయు. కలియు

ఎన్నక. ఆలోచించక

ఎన్నిక. నత్త కీర్తి పచ్చనట్లు. గొప్పస్థితికిరెచ్చుటకు

ఎర. ఆహారము

ఎరగుట. పడుట

ఏరవు- ఒకటి రెండుటసములు వాడుకొనుటకడగితెచ్చుకొనుసామ్యము

ఎటుక- జ్ఞానము

ఎల- లేత

ఎలనాఁగ- స్త్రీ

ఎలమి- నంజోషము

ఎలుంగు- ధ్వని

ఎల్లు- గొంతు- భల్లూకము

ఎల్లభాషలు- అందఱీనాల్కలు

ఎనంగు- ఒప్పెడు

ఏ

ఏఁపు- బాధ

ఏకతమున- ఒంటిగా

ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనస్సులుంట

ఏకు- నిందించు

ఏగుచున్నాడు- పోవుచున్నాడు

ఏగుదెంచు- పచ్చ

ఏడైత- మిక్కిలి

ఏతెంచినాడ- వచ్చినాడ

ఏతేరవు- రావు

ఏది- పోగొట్టుకొని- లేక

ఏను- నేను

ఏమఱి- పొరపడి

ఏరు- ఎవరు

ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క- రాజు

ఏవ- అనన్యము

ఏవగించెద- అనన్యించెద

వి

పి

అనువ- పుణ్యస్త్రీ

ఒంటిమై- రహస్యముగా
 ఒండు- వేయి- ఒకటి
 ఒండె- అయినను- కాని
 ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము
 ఒండొరుమిక- పొత్తు
 ఒందిలి- ఆవద
 ఒకట- ఒక్కచోట- తత్త్వము
 ఒకవట్ల- ఒకప్పుడు
 ఒకొడు- ఒకడు
 ఒకొట- ఒక్కచోట
 ఒకొమ్మడి- ఒక్కమాటు- తత్త్వము
 ఒక్కట- దబ్బుర- అకస్మికముగా
 ఒగి- వరుసగా
 ఒడ్డలు- గురువులు
 ఒడఁగూడ- లభించఁగా
 ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు
 ఒడమ- పుట్టఁగా
 ఒడమి- ధనము
 ఒడయన- అధికారిని
 ఒడసి- వట్టిశాని
 ఒడి- అంకప్రదేశము
 ఒడిచిరి- పొడిచిరి
 ఒత్తడి- బాధ

ఒదవక - వట్టెగా

ఒదవిన - పొందిన

ఒడ్డిక - చేరిక

ఒనరనలయు - తగియుండనలయు - ఉండనలయు

ఒనరుతు - చేయుదు

ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు

ఒరపిడి - రాపిడి

ఒరసిన - రాచిన

ఒలయు - చచ్చు

ఒసంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తప్పు

ఓగుదనము - తప్పు

ఓటమి - అపజయము

ఓడంగి - ఓడవాడు

ఓడి - భయపడి

ఓమెమ - రక్షించెను

ఓచె - జయించె

ఓర్వ - సహించగా

ఔ

ఔడు - పెగలికిందిచోట

ఔదల - ముగ్ధావస్థము

ఔన్న - ముగ్ధావస్థము - పొడవుగాగావలదు

క

కంటికి

కంతు

కందపు

కందు- పసిబిడ్డ
 కక్కులు- రంపపుకోడలు
 కటా- అయ్యో
 కటకటా- అయ్యో
 కటికి- అధికమైన- కూర్మమైన
 కట్టడి- అధికమైన- కూర్మమైన
 కట్టు- చదరంగమలోనిరాజు చేజివడుట
 కటినావసరము- అవత్యాలము
 కడ- కొన
 కడంగి- బయలుదేరి
 కడఁక- ప్రియత్నము
 కడఁగి- ప్రయత్నించి
 కడగఁడు- కష్టములు
 కడచు- జరుగు
 కడలేఱు- తుదముట్టు
 కడమ- కొఱతఁ తక్కిన
 కడముట్టు- చచ్చు- ముఱియై
 కడలి- నముద్రము
 కడలివెన్న - చంద్రుఁడు
 కడి- అన్నకబళము
 కడిది- కఠినమైన- గొప్ప
 కడిమి- బలము
 కడు- మిక్కిలి
 కఠఱ- కఠకంటి చెంగటిచోట
 కఠ- కథ
 కఠన- కారణమున
 కఠము- కారణము

కదలాడు- చలించు

కడించిన- పట్టుకొనగా

కదుపున్- రేపెడు

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొలుగక- మోసపుచ్చక

కనెడు- పోసవించెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నలోకములు- పిరులాకమించెనిజగమణ

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోగవలూడకున్నపుడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమణులుండుననియును బూర్వనా

శాస్త్రమతము

కమ్మ- జాబు

కమ్మన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరగించు- జాలిపడజేయు

కరచలేడు- కరగజేయలేదు

కరకరిన్- కూరకావముకలియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయి

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కదముల- కార్యముల

కణముల- చెవుల

- కథా- చేయువాడు
 కథావ్యము- చేయనలసినపని
 కథాకృతి- చేయువానిపని
 కర్వలి- గాలి
 కటపుట- నేపుట
 కటవంగ- నేచుకొనుటకు
 కటి- నల్లని
 కలంగుట- దుఃఖించుట
 కలంగు- క్షోభపెట్టు- బడలించు
 కలఁత- క్షోభకర్మమైన
 కలయుక- సంయోగము
 కలవరము- కలఁత
 కలహతూర్యరవము- యుద్ధశక్తిశ్వతి
 కలహింప- పోరాడ
 కలి- దుష్టకాలము
 కలికితురాయి- సొగసగుశిరోభూషణము
 కలిమి- విశ్వర్యము
 కలిమ్మిడె- కలిగియుండుటచేత
 కలు- బండియుండ
 కలుచదారబొప్పలు- చంద్రసూర్యులు
 కల్పనాచణప్రహసకాన్లు- అల్లిక నేపుకొల్పిన వృపుట్టించు కబ్బములచ
 న్నువారు
 కల్పింప- పన్నుటకు
 కల్ములకు- సంపదలకు
 కల్లవాతా- అబద్ధపుమాట
 కల్లసిగ్గుపచకానిపేరు- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపబడనితా
 కళ- కాంతి
 కవల- ఓక్కమాటొక కడుపునఁ బుట్టినవాడు

కసిమసంగి- చెలరేగి

కస్తి- ఆపద

కా

కాక్షింపఁడు- కోరఁడు

కాంచరు- పొందరు

కాంచిన- ప్రసవించిన- కన్న

కాంచుఁడీ- చూడుఁడీ

కాచు- తపింపజేయు

కాపులు- సేద్యముచేయువారు

కాచు- రక్షించు

కాన- కనుక- అడవి- చూడ

కానిపించు- అగపమకా- అగపడు

కానియేలికపోటు- దుష్టరాజుచేయుపకారము

కామంచిచెట్టు- ద్రాక్ష

కామము- వలపు- కోర్కె- రతివాంఛ

కామమూలము- ప్రేమకారణము

కాముకునకు- వలపుకానికి

కాముని- మంత్రుని

కారింపనీ- బాధించనిముత్ర

కారు- కాలము

కాజకము- కడుపునీటితిత్తిక్రిందనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాకుకాద- శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాలతాపనతినస్కారములు- కాలమువలనఁగల్గు బాధలు నవమానములును

కాలములప్పుట. అవధిమాటుట

కాలునికి- యమునికి

కావరము- కొప్పువు

కావలిచిటునగువు- రక్షణమన్నాచించు విన్నవవు

కావలినిమునముల్లంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు జరిగిపోవు గంట

యొక్క-బద్ధతగ్గించునట్లు

కవి- ఎఱ్ఱని

కాస్సపుడు- కాశ్యపుడు

క్రి

కినియు- కోపించు

కిన్న- కోపము

కిరణములు- మిన్నులు- కాంతులు

కిల్బిషము- పాపము

కు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టినక- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునమస్త భోగములకంటెను

కుడువబడగల్గు- అనుభవించబడజాలు

కుత్సించు- నిందించు

కుత్సితపాంథలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుండింప- తగ్గింప

కుప్పనము- కూనము

కులట- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీల- మగవాండ్రను

కూ

కూటమి - సురతము

కూటమిన్మాన్మరిసికుత్తుక నొదవిననులిపు - జెలిగుక్క-- రతికూజితము

కూతుల - కొమారితల

కూర్మ - విన

కూమి - పీచు - వేల్చు

కూళ - కూర్మమున - కుళనులు

కూళతనము - కూర్మిత్వము

కృ

కృతస్మి - కృతములు

కృత్యము - కృతి

కృత్య - కృత్యములు

కృత్య - కృత్యములు

కృ

కృత్యము - కృత్యములు

కృత్య - కృతి

కృత్య - కృతి

కృత్యము - కృతి

కృ

కృత్యము - కృత్యములు

కృత్య - కృతి

కృత్యము - కృతి

కృత్యములు - కృత్యములు

కృత్యములు - కృత్యములు

కొ

కొ - చేయి - అలంకారము
కొ - వడి - తీరు

కొ

కొంటె - పెంకె
కొండి - తేలుతున్న మొదలయిన వానితోఁక
కొండాక - ఏదోయొక
కొతిక - సంకోచించి - అక్షరలోపము
కొతుకునివ్వర - పట్టిపట్టినదిదా
కొదమ - చుడునచ్చిర - లేత
కొదువ - తక్కువ
కొనకొని - ప్రియత్న పూర్వకముగా
కొను - పుచ్చుకొను
కొప్పెన - బాస
కొమరు - బాగును
కొమల - కొమ్మల - క్రీల
కొఱంత - సప్తము
కొఱగామితనము - పనికిమాలినతనము
కొఱదుపాటించెడు - కొయ్యకట్టనట్లుచేసెడు
కొఱమాలి - పనికిరాక
కొలది - హద్దు
కొలము - కులము
కొల్పెడు - పుట్టించెడు
కొలిత్ర - కమ్మోవాడు నిష్పంచు పల్లము

కొ

కొడకాని - విన్నవయసువాని

కోణంగి- హాన్యగాఁడు

కోరికలుచెడిన- కోరినట్లుకాకున్నప్పుడు

కోటమీసము- కొనసన్నగనుండుమీసము

కోలుపోయి- విడనాడి

కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కౌను- కడుము

కౌరు- రంగు

క్ర

క్రంతిల- తోవలనందు

క్రన్నన- త్వరగా

క్రమత- వరుసగా

క్రమము- సత్త్వస్వరములయారోహణ వరోహణవిధము

క్రమము- మఱల- తిరిగి

క్రయమూల్యము- కొనువెల

క్రయింపబడుచు- కొనబడుచు

క్ర

క్రాలుగంటి- బెదురుచూపులయాఁడుడి

క్రాలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రి

క్రియ- పని

క్రు

క్రుంగిలిస- పేదపడిన

(క)

క్ర

క్రవకు- చంతకు

క్రొంబపులు- వింతరుచులు

క్రొన్ననపాయము- లేతబవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము- క్షణమఃలోనశించునది

క్షణికంబా- మిక్కిలియస్థిరమగుదానా

క్షుద్రము- నీచము

క్షా

క్షాళితమై- కదఁగఁబడి

క్షా

క్షాకందుకము- భూగోళము

భ్యా

భ్యాతి- కిరి

గ

గంగ- గంగానది

గంటముక్త- వాతఁడనిముట్టు

గంటవరు- గాయమువరు

గంధదళవేళ- అధళతాత్రము

గడన- సంపాదనము

గడనప్పించు- తెక్కప్పించు

గడువు- నిణకయింపబడినకాలము- అవసర

గతి- నడక- అవస్థ

గల్పి- పొగరుబోతు

గభీరత- లోతు

గభీరశుభ సంపాదకానగితములు- హాయికలుగజేయుటకై జేపునివేడు

చుర బాడెడునేడుకపాటలు

గిమి- సమూహము

గిరినిలు- స్త్రీలు

గిరినిల- పందడి

గిరాక్షిముల్లు- కిక్కిలు

గా

గాడువు- గాలి

గాధవిద్ర- బిడతెఱుంగనివిద్ర

గానము- పాట

గాయకుడు- పాటకాడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగి- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిటి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గీ

గీటున- అనాదరమున

గు

గుంత- వల్లము

గుంపు- కట్టమీదియెత్తెనప్రదేశము సమూహము

గునగున- త్వరగా

గురికెదరు- మెల్లగాఁబరువిడిపోయెదరు

గుబ్బల-ః చన్నుల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెఱ్ఱిని నువాసనగలపూవు

గుహ్యచాపల్యము- పోకిరితనము

గె

గెడఁగూచుకట- జతఁగూచుకట

గెడవు- నడువు

గే

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంకు- బంకు

గొంతెమ్మకోర్కులు- అందరానివానిపైనాశలు

గొడవ- ఆపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- త్వరగా

గో

గోలు- ఒయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుట్టము

గోరము- ఆపద

ఘ

ఘన- గొప్ప

ఘనత- గొప్పతనము

ఘనతకొక్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘనము- కంచుతో జేయబడిన వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు- గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడుస్వభావముకలవారు

ఘో

ఘోరము- భీకరము- అన్యాయము- చెడ్డ
ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము- ఎడతెగనివిరోధము
ఘోష- ధ్వని

చ

చంద్రగతి- చంద్రునిసడక
చపల- నిల్కడలేని
చమూనియంత్యగద- సేనాపతియూయధనుగు నినుపకుడ్డు
చక్షుతిచక్షణము- సమలబడినదానినే తిరిగినమలుట

చా

చాంచల్యము- నిల్కడలేమి
చాపము- నిల్కడలేమి
చారులు- రహస్యముగాఁదిరుగుచు రాజునకులోకవారకఁడెల్పువారు

చి

చింతరుదిహీనవృత్తి- విచారముయొక్క కాంతిమానిన
చింతాకారణము- విచారహేతువు
చింతించు- ఊహించు

చింత్యము- ఆలోచింపవలసిననంగతి

చీకత్తుకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయునంతకాలము

చిట్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచినయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరపు

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిటుత- చిన్న- చిత్త

చిలుకలకొలికి- అందనుగునీ

చిల్లించి- నీటికొరత వేయక నొకవిధమున వ్యాఖ్యజేయు

చిల్లర- కొంచెము

చిల్వ- నామ

చిప్రకలు- శేషముదలగుకొద్దనాఁజెములు

చిహ్నము- గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగయచ్చమచ్చదా. చీకటికిశుభ్రమగుచంద్రునియొక్క పృ
తివింబముపోల్కి-గల కన్నలుండుపించెముగనించిన నెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటిసడగనక- చీకటిలోనడుచువిధము పిలియక

చీట్లుతీయఁదొడఁగిరి- బౌద్ధమతాదులనుచూపులు కానినపుడుక్కల వైవాహిక
యొక పెట్టెలోఁగలియుంచి చేతివచ్చి నీటినిదీసికొని దానిప్రకారముచే
యబ్రాచరంభించిరి

చీడలు- వ్యాధులు

చీమచిటుకుమన్న- ఏమాత్రముచప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చర- త్వర

చెట్ట- కీడు

చెడుగొట్టు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఎదిరింపఁగ

చెనక- కతిన్మలైన

చెయిదములు- ఇందియవ్యాపారములు

చెలంగ- విప్పఁగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుఁడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులోదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికత్తె

చెలువ- అందకత్తె

చెలువడఁచు- నూపుమాపు

చెలువు- అందము

చెలువుఁడు- మగఁడు

చెలువున- తీరున

చెల్లగే- భళి

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వకొ- మగని- కితిని

చు

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరికినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

72

చేగలమెకములు- ఏర్లులు

చేడె- స్త్రీ

చేడ్పడ- తొట్ట్రపాటుచెంద

చేలొడవు- చేతికిదొడగికొనుదుస్తు

చేయినసరసచ్చు- జెలగినాయముకడ- న్యాయవంతులవలెజరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి- చేతబట్టుకొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందానా- తీరుచాన్

చందు- చంద్రుడు

చందురొయినలు- చంద్రురొహనులు

చక్కటికి- బిడ్డకు

చక్కపచు- కుదుచు

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కిలిగింతలు- సవైపుట్టించునట్లు పయవముతాకులు

చదల- ఆకాశమున

చదువర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరడా

చయ్యన- దబ్బన

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట

చల్లడము- సగముతొడవతికుఁ దొడగికొనులాగు

చా

చాగురే- భళిరా

చాడి- కొండెము

చాడ్పన- తీరున

చాన- ప్రి

చామ- ప్రి- శ్యామయనువేరుగలయొకమట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల

చాల్పులు- వరుసలు

చావుదూవు- చచ్చినవారింగొంపోవుదూడు వాయించువాద్యము

చు

చుంచు- చిత్తెలుక

చువక- మెత్తనివన్ననినిడుపాటి చిన్నరెమట్ట

చూ

చూకురు- ముఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోపదు

చూపజులు- చూచువారు

చొ

చొక్కు-పాటు- పరవశత్వము

చొప్ప- మాగకము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు. సూర్యుడు

జనని. కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జరత- ముదిమి

జవము- వేగము

జి

జా

జాగరూకత - కాల్జానము
జాగ్రత్త - మెరుకువ
జానకి - సీత

జి

జింక - లేకి
జిగి - కాంతి
జిలేంద్రియత - ఇంద్రియముల స్వావీనవచుకొనుట
జిఫ్రి - జానక్రహారాజుయొక్క శ్యామసోదరుడు

జి

జీనువ - ఒక పక్షి
జీవగజ్జ - జీవసౌనధము
జీవసౌధము - జీవములుండుచోటు
జీవింప - బ్రతికింప
జీవుడు - పాణి

జి

జెట్టి - మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జి

జేజేలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జి

జిల్లి - తెలివి - తలంపునకుఁజెచ్చుకొనుట

జి

జ్ఞాతి - దాయాదుడు
జ్ఞానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మకృతుకవందలి మొదటిమాసము

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు- జోనులు

జ్య

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- నూర్యుడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రయత్నము

జన్ని- సన్నిపాతము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మణుడు

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి- తుమ్మెదయొక్క

జముడు- పొగలజంపించు జేవతి

జౌ

జాడ- పోల్కి- గారి

జాబిలిపతిమనగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిటికీ

జ్ఞ

జ్ఞాపూలుగు- నమలి

జ్ఞో

జ్ఞోక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట

జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- నెల్లు

టక్కరి- మోసగాఁడు

ఠక్కియము- జెండా

ఠైబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయి- స్వరస్థాయి

డంబము- తలకుమించినవేషము

డగ్గుత్తిక- గడ్గడస్వరము

డప్పి- దాహము

డబ్బు- ధనము

డస్సిన- అలసిన

దాఁచు- దాఁచు

దాలు- కాంతి- పలక

డిందు- అడంగు

డెందము- గుండె

తంటాలుపడియెద- శ్రమపడెద

ట

ఠై

ఠై

తా

డా

దా

దా

దా

దా

తండుగోల- తెడ్డు- తండెలు- పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు- కాముకుడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము

తత్తులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండిపగచూళ్ల- తనకుఁగారణమగు కష్టము నర్థియొక్కధ్వజ
రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానువయోగించుసిరా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనయైశ్వర్యమభివృద్ధిచేందుపట్టుపాయ
మువెలకి

తనిపెడు- సంతృప్తిపొందఁగ

తనియు- తృప్తిపడు

తనువు- శరీరము

తన్వ- సంతృప్తి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టిసంచులు

తప్పకొందురికినటుల- ఆవిధముగానురిబాధ తెలియకుండుడు

త ప్తమగు- కాల్పబడిన

తబము- తపస్సు

తమి- వలపు- కతూహలము

తమ్మిచూలి- బ్రహ్మ

తమ్మిపగతుడు- చంద్రుడు

తమ్ములు- పద్మములు

తరుణము- అవసరము- లేత

తరుణత్వము- యౌవనము

తరించుకొనుచు- ఊహించుకొనుచు

తరు- ప్రయాణమగు

తలితన- చచ్చినయెడల

తటి- కాలము

తఱుగు- తగ్గు

తఱుము- వెంటడించినరుగెత్తించు

తలగి- విడిచి

తలకొన్నడు- పూనుకొండు

తలపోసి- తలచుకొని

తలపంపు- చిన్నతనము

తలారి- కావలివాడు

తలిగు- లేత- చివురు

తలిర్నకై- చివురువంటిచేయి

తు- పుట్ట- పెరిసంతోషమువలె గన్బడుదుఃఖము

తు- పుట్ట- దొంగలు

తా

తాత్పర్యము- కోర్కె

తానము- స్నానము

తామరలు- పద్మములు
 తారతమ్యంబు- వాసి
 తారలు- నక్షత్రములు
 తారనమ్ర- చెంతకువచ్చి
 తారు- తిరుగు- నటించు
 తాకుణ్యము- యశావసము
 తాల్పెడు- ధరించెడు
 తావకీన- నీయొక్క
 తావు- చోటు

తి

తిమ్రుకన్న - కోరికన్న
 తిరపగాండ్లు- విచ్చగాండ్లు
 తిరగబడెడు- మాలెడు
 తిరుగుబాటు- మార్పు
 తిలకింపక - చూడన్
 తివురుట- యత్నించుట
 తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రిమైన- తీక్షణమైన
 తీతువు- ఒకవిధమైనవక్త
 తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని
 తీరము- ఒడ్డు
 తీరు- విధము
 తీరిన- కడచిన
 తీవ్రోనాత్రవప్రకృతి- మిక్కిలివిద్యుక్తము
 (శి)

తు

తుంటి- చెడ్డ

తుంటరి- చెడ్డ- దుష్టు

తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలిన పోకిరిపనులు

తుట్ట- తుట్టపాము

తునిది- చంపి

తురితముగ- త్వరగ

తుఱుమ- ముడువ

తుల్వ- దుర్బుద్ధికలవాడు

తూ

తూవు- బాణము

తూము- నీళ్లు బెటికివచ్చునట్లు ద్వార మేహాచిక కట్టిన కట్టనము

తూలిన- చొక్కీన

త్వ

త్వస్తి- నంతుస్తి

తె

తెంపున- సాహసముతో

తెక్కగిండ్లు- మోసకాండ్లు

తెగఁదీయదాయె- తూలఁగొట్టదామె

తెగఁబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు

తెగడఁజొచ్చు- నిరసించు

తెల్ల- తేనెపట్టు

తెమ్మెర- చల్లగాలి

తెరలు- తొలఁగు- బయలుదేలు

తెలుగు- విధము

తెలువ- ప్రి

తెలివులుఁగూలు- హంసలు

తెల్పుతలే- చదువు చెప్పనపుడు

తెవుఁబుల్- రోగములును

ప్రే

తేట్ల- తేనెకీరలు

తేజము- కాంతి

తేజోబ్లు- ప్రకాశించు

తేజ- గుడ్డుము

తేది- పొరమానమునందలిదినము

తేరు- రథము

తేలు- మీఁదికినచ్చు

తైథికులు- తీథిమున కేగువారు

త్రో

త్రోగలకాయని- చంద్రుని

త్రోగలు- కల్వలు- సమాహములు

త్రోడఁగ- మొదలుపెట్టె

త్రోడరి- కలిగి- ఏదిరించి

త్రోడువఁబడియె- అలంకరింపఁబడియె

త్రోడు- ఉడుపు

త్రోడ్డు- బానిస

త్రోయ్యలి- శ్రీ

త్రోటఁగి- విడిచి

త్రోటఁగిన- లేని- విడిచిన

త్రోలిటెంకి- మొట్టమొదటస్థానము

త్రోలిదెన- నుచ్చదిక్కు

త్రోలిబాము- పూర్వకనక్షము

తొలిమచ్చు - మొదటమూదిరి
తొవల - కల్వల

తొ

తోచబడియె - కానబడియె
తోచునట్లు - అగవడునట్లు
తోతెంచు - కనబడు -
తోడు - సాయము

త్ర

త్రీపాపారముల్ - సిగ్గునుచేదావులు

త్ర

త్రాచు - పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు - తరుగులాడు

త్రి

త్రిక్కుడు - బాధ

ద

దంప - చెంత

దండనవిధి - విచారకృత్యము

దగ - దగ్గి

దనుక - పలుకు

దబ్బి - దాదా

దబ్బిణి - కల్లుచెప్పువాడు

దమ్మము - ధనము

దయనీరు - కరుణాస్వభావము కలవారు

దయ్యము- దేవత- విశాచము- సాపముచేయుటకుఁ బ్రేరించుదేవత

దరి- బిడ్డ- హద్దు- చెంత

దశానము- దశానము

దశానము- అర్థము

దశానము- నేనల

దత్తు- సామము

దత్తు- సూరము

దా

దాడి- దండెత్తి

దాడి- పాలిచ్చి పెంచుట

దాని- ప్రియోపీత్యాయోక్త

దాపు- దగ్గర

దాయము- తెలివండునుండి కావలసినయూపి

దానద్రవ్యభరము- దేవరికపుబరువు

ది

దిగంబరులు- దినమొలవారు

దిట్టపు- ధైర్యము

దిట్టకనము- ధైర్యము

దినసులు- వస్తువులు

దివి- స్వర్గము

దివ్య- దైవవంశందమైన

దివ్యమూర్తి- అలిసందరుడు

దివ్యమూర్తి- నధికులుపురుషులు- పుష్కపు బలముంటచే మగవాండ్లు

దివ్యమూర్తి- వేల్పునాటి

దివ్య- దేవము

దీ

దీనుడు- దుఃఖించువాడు
దీవింతు- వనికల్లనెంతరు

దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు
దుండగము- కీడు- నేరము
దుండగీడు- దుష్టాదు
దుడుకు- దుష్ట- కీడు
దుష్ట- ఘనము
దుము- భూతి

దురదృష్టి- యిక్కించు -
దురము- యుక్తము
దురాదు- నిరసము- మోక్షదనము
దురికము- పాపము

దుష్ట- నిష్కర్మయజ్ఞానించునట్లుతాముట
దుష్కార్యము- చెడుచరి
దుష్టవిప్లవంకర- ముహూర్తముచేతవిసర్వరిజప్రీతి - చెడుగునోబ్బ గొట్టనము
ద్రవురాజుడిచేసశించినవాడు
దుష్ట- దురమాంగుడు
దుష్టంశుని- దుష్టంతని

దూ

దూఁబడఁదొంగి- అతివ్యయమొనరించునట్టిది
దూఁబు- నిండ- నిందించు
దూసింప- నిందింప

దృ

దృష్టాంతము- నాటి

దృష్టి- చూపు

దెబ్బ- చచ్చు

దెన- అవస్థ

దె

దే

దేవర- దేవుడు

దేవునికంటె అధికమున తేవగాంచిరుట- దేవునినుతిండుటకన్న దేవునివ

తియ్యచక్కముగాంచిరుటయే శ్రేష్ఠములు

దేవునియొప్పు- గాలి

దె

దేననము- వేల్పు

దేనము- వేల్పు- అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టవ- మోసముచేయుపనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొనములు- స్వరూపములు

దొంగు- సోదము

దో

దోనె- శిష్ట

దోయి- జత

దోరగాయ- సగముపండినకాయ

దోషి- నేరముచేసినవాడు

దా

దాజాన్యము- కూరత్వము

దాఖాన్యములు- పేదలు

ద్ర

ద్రావరూ- మా- నీటివలెనున్న
ద్రావ్యము- ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము- ద్రాక్షవండ్లసారాయి

ద్రో

ద్రోబ్బు- పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము- నేరము- పాపము

ధ

ధరణి- భూమి

ధమకాంబు- స్వభావము- న్యాయము- శ్రుణ్యము

ధవళిమ- తెల్పు

ధి

ధిశ్యతప్రణయూతి దీక్షుకనేదనలు- తాపలచినవారులన్న నిరసింపగావ
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు- ధైర్యవంతులు

ధ్వంసంబు- పాడు

న

నకనకలు- సన్నదనము

నక్కనైచ్యము- అతివివరము

నక్కెడు- ఒదిగెడు

నాకు- కోట

నగి వైపంట- ఇంద్రదనుస్సుసండు

నగుచు- సప్తచ

నగుబొటు- హాన్యము

నటనము- లేనిదున్నట్లగవచుట

నట్టువపిట్ట- నెమలి

నడ- నడక

నడజెంచు- వచ్చు

నడివ- మాధ్యమ

నడిగేయి- అధిక రాత్రము

నత్తకాయ- గుల్లతోబ్రాకునీటిపుగుగు

నన- పువ్వు

ననబోడి- పువ్వువంటిశరముకలయాడుది

ననవిల్తుడు- మనస్సుడు

నన్ను- నాశరమును

నన్నుగూరిచి- నన్నుజ్ఞుకేదెచ్చుకొనుటకు

ననుభ్రమరము- కనికరింపదగినతుమ్మెద

నరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుండులోకము- భూరము

నరక మోక్షునవి- మానుష్యులకుఁ దెలియక నరకమందున్నవి

నరవరప్రియులు- రాజసత్త్వములు

నఱద- వింటినాశిక్షగిలించుగాడి

నలి- మిక్కిలి

నలువ- బ్రహ్మ

నలువందు- ఒప్పు

నలువయువిద- సరస్వతి

నల్ల- నెరుగు

సకము- మెక్కదనము

సవీ- కొత్త

సహి- కాదు

నా

నాగ- అనగా

నాకునీళ్లదా- విసువులు- నేబ్రతుక నని తెలియుడు

నాగరకత- మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత- అటనేపుక

నాణెము- ముద్రింపబడినరాగి మొదలగు లోహములన్ని

నాతి- స్త్రీ

నాదిరాగ్రహభూతము- నాడుప్తకోశమనుపిశాచము

నాన- సిగ్గు

నానబాలు- నానచియ్యము.

నానాగతులు- అనేకవిధముల

నామము- పేరు

నామకరణము- పేరు పెట్టెడుకర్మము

నాయకి- ముఖ్యురాలు

నాయకుడు- పరిపూర్ణుడు

నాయము-స్వామము

నాయాననుమాన- వర్తించుటకునుమి

నాటికాయల- విడితాడురాపిడిచేగల్లుకాయల

నారీస్వభావము- స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ- కపటి

నాళ్ల- దేశముల- సరముల

నావ- ఓడ

నావికుడు- ఓడవాడు

ని

నిగి- ఆకాశము

నించెడు- నింపించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదులు- మేలురానిరొ- మనోవికారము కలిగించు చంద్రుడొ

నిగవారు- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చొరకేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలుపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమటి- నిజముపల్కు-వాడు

నిడు- దీఘకామైన

నిత్యండు- దేవుడు

నిష్ఠముగా- సుకుమారముగా- నునువుగా

నివూడు- నేపకారి

నిబ్బడి- నిజము

నిబ్బమ- కారణము

నియతి- ఆత్మ

నియమింపంపడయ్యెనే- శాసించుకొని యడల నింత బాగుండును

నిరచరానితము- నేరములేదు

నిరపరాధియు- నిష్కలేదు

నిరపరాధు- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అసాదరణము చేయు

నిరుపమముగ- సాటిలేనట్టుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపచరవలయు

నిరూపింపబడుచు- నిర్ణయింపబడుచు

నిజానామము- పూనిక
 నిభాకగ్యవేద- దారిద్ర్యదశ
 నిధికాశ- వెలుపు లేము
 నిమిషాని- క్షణ
 నిర్వహింతు- నాగవేదము- నిల్పుకొందు
 నిర్వృతి- నుఖము
 నివేదనములు- నమనకాములు
 నిష్కృతి- అశ్చర్యము- భాగ్యి
 నిశ్చయ- నిశ్చయ
 నిశ్చయ- న శయములేము
 నిశ్చయ- చప్పుడులేనియగు
 నిష్కృతి- మాడని- విని
 నిష్కృతి- విడుదల
 నిహతి- అగాధబడి

నీ

నీకంటెతొంగితిగాని నశించెదరు
 నీచలము- సులభము
 నీచప్రవాహదయ- తుచ్చజననమూహాధీనత
 నీచసోపానములు- క్రింది మట్టాలు
 నీటంగిల్పనా- పాడుచేసెదవు
 నీపాపనమగుగుడి- దేవాలయమువలె విక్రమగు నీశరీరమును
 నీరసులు- బలములేనివారు
 నీరాటములు- జలక్రీడలు
 నీర్వృత్తి- దప్పికొని
 నీర్వృత్తి- చచ్చుట

ను

నుడులు- మాటలు
 నునుపు- లోపములేమి
 నున్ని- గొట్టెబొచ్చు
 నున్న- మాటలు

నూ

నూగు- లేత
 నూత్నాచారము- కొత్తవాడిక
 నూత్నాను- పొందిన

స్మ

స్మవదంపము- రాజచేనుండుశాశనచిహ్నము
 స్మనవశాలి- రాజకిరీటము
 స్మవలారి- రాజలార

నె

నెక్కొలి- ఉండి
 నెక్కొలుపవు- చేయవు
 నెగడి- వెళ్ళిపోయి
 నెనులు- నొప్పి
 నెచ్చలి- స్నేహితుడు
 నెప్పించబడి- వెడలగొట్టబడి
 నెట్టకొనకు- ప్రియత్నించకు
 నెత్తావి- సువాసన
 నెనరు- దయ
 నెపంబు- మిష
 నెముకుట- వెదకుట

శ్రీ

సమస్త ప్రేమ
సమస్తలను ఎముకలను
సరుపబడి- చేయబడిరి
స్వా- ఒకానొకసత్తాము
సో- ఎ వెన
సలపు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయ
సతి- వలెను
సోలు- తలనెండుకలు
సల- చంద్రుని
సలకొందువు- ఉండువు
సలపు- ఉన్నివట్టు

సే

సేసేసే
సేవ-

తప్పవతెప్పరియెక్కడ

సేరవ
సేలపుగా

జులొండ్చుకీడు న్వారించుటకా
సము చేయువాడొ

సై

సై చ్యము- కొంచె
సై జముగ- నహదః

సొగులు- సొప్పి
సొడవిన- చెప్పిన
సొనల్లను- నుదుల్లన.

సోమే- వ్రతము

సో

వన్నునుట- కల్పించుచుంట
 వలులకు- ప్రభువులకు
 వబ్బలి- నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక చెట్టు
 వరఁగుట- ప్రవతిఁజల్లుట- ఒప్పుట
 వరము- దేహమువిడిచినపిదప జీవుఁడుండుగోకము
 వరికించితి- కనిపెట్టితి
 వరికించెనేనియు- చూచినయెనిల
 వరన్నరము- ఒకఁగొకరు
 వరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
 వరిగియ- చిలుచేప
 వరిణయముక్తు- పెండ్లి
 వరిపూణాళ- నిర్వాణము
 వరిపూణాళ- రాలవు- తోపములేనిదానవు
 వరిమళము- సువాసన
 వరిమాచాపలయు చంపవలయు
 వరిశీలింపఁబడవు- బాగుగనొనఁచఁబడవు
 పరిసిన- చెడిన
 పరునడి- మిక్కిలి
 పరునమైనవాయి- పరుషాక్షరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పలుచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట
 పలుకుట- దూఱముపైకిఁదెలుపుట
 పలుదెలులు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కలు- దైవసాత్రములు- మాటలు

వన్నునుట- కల్పించుచుంట
 వలులకు- ప్రభువులకు
 వబ్బలి- నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక చెట్టు
 వరఁగుట- ప్రవతిఁజల్లుట- ఒప్పుట
 వరము- దేహమువిడిచినపిదప జీవుఁడుండుగోకము
 వరికించితి- కనిపెట్టితి
 వరికించెనేనియు- చూచినయెనిల
 వరన్నరము- ఒకఁగొకరు
 వరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
 వరిగియ- చిలుచేప
 వరిణయముక్తు- పెండ్లి
 వరిపూణాళ- నిర్వాణము
 వరిపూణాళ- రాలపు- తోపములేనిదానపు
 వరిమళము- సువాసన
 వరిమాచాపలయు చంపవలయు
 వరిశీలింపఁబడవు- బాగుగనొనఁచఁబడవు
 పరిసిన- చెడిన
 పరునడి- మిక్కిలి
 పరునమైనవాయి- పరుషాక్షరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పలుచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట
 పలుకుట- దూఱముపైకిఁదెలుపుట
 పలుదెలులు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కలు- దైవసాత్రములు- మాటలు

పల్లెట్లోను- పావురమెగరుట

పల్లవి- పాటయొక్క తొలిభాగము

పశువులు- అక్షానులు- నాలుకాళ్లతో కలగలజంతువులు

పన- బలము- చవి

పసరములు- పశువుల

పసాదము- ప్రసాదము

పసిండి- బంగారు

పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపను- నీజాతునికత్తువగునొక ఘనము

పాతపరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యలవాటు

పాటవము- శక్తి

పాటు- అవస్థ- శ్రమ

పాటుపడు- పనిచేయు

పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాడు

పాడుచున్న గోళములు- కేవలందుభులు

పాడుపాత్ర- పనికిమాలిన సటి

పాతకము- పాపము

పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు

పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడినవానిదప్పనితరునింగూడకుండువ్రతము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల

పాడుకొనియె- నాటుకొనియె

పాడుకొలిపె- పుట్టించె

పానము- ప్రాణము- త్రాగుట

పాయము- యావనము

పారిజాతము- ఒక పూల మొక్క

పావనాతి- పాతివ్రత్యవేదత

పాశ్వాము- పోక్క

పాటుట- రణగంగమునుండిభయపడిపరుగెత్తుట

పాటుసోము- చంచలసుఖము

పాలిన- కాంతిచెడివెల్లనైన

పాశము- విధము- అనుకూల్యము

పావన- పవిత్రమైన

పాశంబు- కట్టుతొడిగు

పాషాణము- రాయి

పి

పిండు- నమూనాము

పితాపుత్రవిశ్వేషకారణ- తండ్రికింగొడుగునకు నైవేద్యముపుట్టించు హేతు
వశితుడుపై- తండ్రియందు

పిత్తజ్వరము- పితృమునబుట్టుజ్వరము

పిన్న నయసురకము- పడుచువారు

పిఱువకు- తగ్గిన

పిలిచితే- పిలిచివా

పిలుసుమారి- నశించి- చెచ్చి

పిల్లలారారండు- లొట్టియనుసూదివిలమునజొప్పించునట్లువచ్చుట
యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుభిన్నవేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుడ్డు

పిసివిగొట్టు- లుడ్డు

ప్రీ

ప్రీతులాట- శ్రమము

పు

పుడమిరాలుపుడమిన్న- శ్రేష్ఠభావతి- శ్రేష్ఠశక్త్యము

పుడమి- భూమి

పుడుకుచు- అంటుచు

పునఁగు- పుణ్యము

పున్నియము- పుణ్యము

పున్నె పుంగాన- ధర్మాశరణ్యము

పురి- పట్టణము- నెమలిసిందెము

పుకుడు- సాటి

పులుగు- పక్షి

పువ్వు- చేరుదువుడుచేంక కేరిలాడునా.

పూ

పూర్వ- ముందు కాలము

పూర్వము- పూర్వము

పూర్వము- పూర్వము

పూర్వపు- ముందుటి

పూర్వము- పూర్వము

పై

పెంపటి- గొప్పచెడి

పెంపడు- గొప్ప- పుట్టిపోండుదరుగాక

పెంపు- కీర్తి- అభివృద్ధి

పెళ్ళి- పూర్వ- పలునాళ్లు

పెచ్చు- అధికము

పెచ్చుగ- అధికముగా

పెట్టు- ఈవి- దెబ్బ- పూనిక

పెడబడి- గుఱితప్పి

పెద్దతనము- ముసలితనము

పెద్ద- పెద్ద

శ్రీ

సమీక్ష ప్రేమ

సమీక్షలను ఎముకలను

సమీక్షలను- చేయబడిరి

సమీక్ష ఒకానొక పట్టణము

సమీక్ష- ఎ వెన

సమీక్ష- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయ

సమీక్ష- వలెను

సమీక్షలు- తలనెందుకలు

సమీక్ష- చంద్రుని

సమీక్షకొందువు- ఉందువు

సమీక్ష- ఉన్న-వట్టు

సమీక్ష

సమీక్ష

సమీక్ష వట్టుకొను పట్టు

సమీక్ష-

సమీక్ష

సమీక్షకొందువు నావొందుటగా

సమీక్ష

సమీక్ష చేయువాడ

సమీక్ష

సమీక్ష- కొంచె

సమీక్ష- నహద

సమీక్ష- నొప్పి

సమీక్ష- చెప్పిన

సమీక్ష- నుదుళ్లను

సమీక్ష- వ్రతము

సమీక్ష

న్యాయ

న్యాయభోగము- న్యాయముగా ననుభవింపఁదగినభోగము

న్యాయవాది- తగవుతీర్పునకు వాదించువాఁడు

న్యాయానిపతి- తగనరి

న్యాయాలస్యము- న్యాయమునకును వివాదాలస్యమగుట

పంగమారి- ద్వంద్వపంకజము

పంగణ- నిభకాయముగా

పంగలు- శాఖలు

పంట- లాభము- ప్రయోజనము- సంపత్తి

పంటనలంఘి- భూమి

పండ్లితుఁడు- నేపథి- విద్వాంసుఁడు

పండ్లిగిల్చెను- చచ్చుకపువంతములు

పండ్లెను- నిదురించెను

పంద- పిత్తి

పక్కి- పక్షి

పక్షపాతము- ఒకపక్షపవలంబించుట

పగ- శత్రువు- శత్రుత్వము

పగతు- శత్రువు

పగతులు- శత్రువులు

పగఱ- శత్రువుల

పగిది- తీరు

పచ్చవిల్లుని- మనస్కరుని

పజల- జనుల

పజ్జకే- చంద్రకే

వటిమ- శక్

వట్టి- బిడ్డ- బిడ్డఁడు

వట్టు- తేనెవట్టు- నివాసస్థానము

పతింప- చదువ

పడఁతి- పడఁతుక - స్త్రీ

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్నియ

పతితుఁడు- గొప్పస్థితినుండివడినవాఁడు

వతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటివద్దప్ప నితరునిచ్చగించని వ్రతము

వతెచ్చము- అగపడుట

పదంపడి- మఱియు

పదపడి- మఱియు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము. అడుగు

పద్మన- పూన్నిల

పద్మబాంధవు- సూర్యుని

పనికిరావు- కార్యమునకుఁజోరలేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనివాండ్రినలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్నవారికిరున

పనుపడనట్లు- పనికిరానినమయమున

పన్నికము- నృప్తి

పన్నిదము- పందెము

వన్నునుట- కల్పించుచుంట
 వలులకు- ప్రభువులకు
 వబ్బలి- నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక చెట్టు
 వరఁగుట- ప్రవతిఁజల్లుట- ఒప్పుట
 వరము- దేహమువిడిచినపిదప జీవుఁడుండుగోకము
 వరికించితి- కనిపెట్టితి
 వరికించెనేనియు- చూచినయెనిల
 వరన్నరము- ఒకఁగొకరు
 వరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
 వరిగియ- చిలుచేప
 వరిణయముక్తు- పెండ్లి
 వరిపూణాళ- నిర్వాణము
 వరిపూణాళ- రాలవు- తోపములేనిదానవు
 వరిమళము- సువాసన
 వరిమాచాపలయు చంపవలయు
 వరిశీలింపఁబడవు- బాగుగనొనఁచఁబడవు
 పరిసిన- చెడిన
 పరునడి- మిక్కిలి
 పరునమైనవాయి- పరుషాక్షరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పలుచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట
 పలుకుట- దూఱముపైకిఁదెలుపుట
 పలుదెలులు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కలు- దైవసాత్రములు- మాటలు

పల్లెట్లోను- పావురమెగరుట

పల్లవి- పాటయొక్క తొలిభాగము

పశువులు- అష్టానుయ- నాలుకాళ్లతో కలగలజంతువులు

పన- బలము- చవి

పసరము- పశువుల

పసాదము- ప్రసాదము

పసిండి- బంగారు

పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపను- నీజాతునికత్తువగునొక ఘనము

పాతపరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యలవాటు

పాటవము- శక్తి

పాటు- అవస్థ- శ్రమ

పాటుపడు- పనిచేయు

పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాడు

పాడుచున్న గోళములు- కేవలందుభులు

పాడుపాత్ర- పనికిమాలిన సటి

పాతకము- పాపము

పాతరలు- నాట్యమాడు స్త్రీలు

పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడినవానిదప్పనితరునింగూడకుండువ్రతము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల

పాడుకొనియె- నాటుకొనియె

పాడుకొలిపె- పుట్టించె

పానము- ప్రాణము- త్రాగుట

పాయము- యావనము

పారిజాతము- ఒక పూల మొక్క

పావనాథి- పాతివ్రత్య నేత

పాశవాదులు- పశ్చిమ

పాతాళ- రణరంగమునుండి ధయవశిష్టగుత్తుట

పాతాళము- చంచలసుఖము

పాలిన- కాంతిచెడి వెల్లనైన

పాశము- విధము- అనుకూల్యము

పావన- పవిత్రమైన

పాశము- కట్టుతాడు

పాషాణము- రాయి

పి

పిండు- నమూనాము

పితాపుత్రవిశ్వేశ్వరకాళి- తండ్రికింగొడుగునకు నైవేద్యముపుట్టించు హేతు

పశితుడుపై- తండ్రియందు

పిత్తజ్వరము- పిత్యమునఁబుట్టుజ్వరము

పిన్న నయసురకము- పడుచువారు

పిఱువకు- తగ్గిన

పిలిచితే. పిలిచివా

పిలుసుమారి- నశించి- చెచ్చి

పిల్లలారారండు- లొట్టియనుసూదివిలమునజొప్పించునట్లువచ్చుట

యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుభిన్నవేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుబ్ధు

పిసిగొట్టు- లుబ్ధు

ప్రీ

ప్రీతులూట- శ్రమము

పు

పుడమిరాలుపుడమిన్న - శ్రేష్ఠభావతి- శ్రేష్ఠవ్యవహారము

పుడమి- భూమి
 పుడుకుచు- అంటుచు
 పునఁగు- పుణ్యము
 పున్నియము- పుణ్యము
 పున్నె పుంగాన- ధర్మాకారణ్యము
 పురి- పట్టణము- నెవలిపించెము
 పుకుడు- సాటి
 పులుగు- పక్షి
 పువ్వార- చేపలదపుడలచెంత వేరిలాడునో

పూ

పూజ్య- మన్నింపదగిన
 పూనుకలకు- వ్రేచుత్పములకు
 పూణకముగ- వెలితిలేకుండునట్లు
 పూర్వపు- ముందటి
 పూవునోడి- స్త్రీ

పె

పెంపటి- గొప్పచెడి
 పెంపాకుచుండు- వృద్ధిపొందెదరుగాక
 పెంపు- కీర్తి- అభివృద్ధి
 పెక్కుమాన్లు- పలుసాన్లు
 పెచ్చు- అధికము
 పెచ్చుగ- అధికముగా
 పెట్టు- ఈవి- దెబ్బ- పూనిక
 పెడబడి- గుఱితప్పి
 పెద్దతనము- ముసలితీకము
 పెద్ద- పెద్ద

పెనఁగొనియె. మెలిపడియె

పెను- పెన్న

పెనుచు- రక్షించు

పెనుచుట- పెంచుట

పెనుపడ- స్పృహపడఁగా

పెన్నుదు- మహావాని

పెర- ఇతరవలఁ- ఇతరవస్తువుయొక్క

పెరయ- వ్యాపించఁగా

పెమ- పీమ

పెనుదు- అస్థిరమైన- విశేషమున్నభావముగల

పే

పేన- పీనుకలు- దరిదుఁడు జ్ఞానపీనుఁడు- దుఃఖ

పేదలె- తక్కువవిల్వకలవై

పేరు- కీర్తి- హాసము- నాకునటు

పేరును- అతిశయించు- భక్తదానీపెనొకటి పెట్టు

పేరేదిన- కీర్తి- కెక్కిన

పై

పై- తరువాత

పైకొను- ఎదిరించు- కలుగు- తెచ్చుకొను

పైడి- బంగారు

పైరు- చేను

పైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుట- ఇతరులుపొందు భోగముకాన నుభవించునట్లునుకోరిట

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొంత- దారి

పొక్కు- దుఃఖము

పొగరు- గవ్వము

పొగలు- ఏచారములు

పొడఁగఁటె- పొడఁగి పొడఁగునుఁజూచితిని

పొడఁగాంచు- పొడఁగును

పొడమించు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపఁజేయు- ఉడియించు

పొత్తము- పుస్తకము

పొదువఁబడిన- పట్టుకొనబడిన

పొదుపు- నితవ్యయము

పొసరుచు- చేయుము- విడిచుము

పొరయ- పొంద

పొరవోవఁజాలదు- పొరవాటుకానేరదు

పొరింబోరి మాటిమాటికి

పొర్లిక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక్- పొలము

పొలపు- సొగసు

పొలయ- చావ

పొలములుక- ప్రణయకోపము

పొలయించు- చెఱుచు

పొలము- నశించె

పొలిపోవు- నశించు

పొలువారు- ప్రకాశించు

పొల్పారు- ప్రకాశించు

పొల్పమీరు ప్రకాశించు

పొనగు- ఒప్పు- కుదురును

ప్రో

ప్రో- కదా

ప్రోదిపిరి- ప్రభుత్వముయొద్దించి

ప్రోక- నాశము- చెల్లుట

ప్రోకడలు- నడకలు

ప్రోకిరి- వ్యభిచారి- దుష్టు

ప్రోకిరినము- లంఛనము

ప్రోటున- నీరుపొంగునపుడు

ప్రోతిరము- గర్వము

ప్రోడిమి- లోగసు

ప్రోరుంగ్రములు- యుద్ధోపాయములు

ప్రోరితి- యుద్ధముచేసితివి

ప్రా

ప్రారులు- పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము- కాంతి

ప్రకృతి- పంచభూతములు- స్వభావము- జగత్తునిమిత్తముదేవత

ప్రకృతిగుణములరెండువిధము- స్వభావగుణములలో మొదటివిగుణము

ప్రకృతి రెండవవిగుణము

ప్రతికూ-కుదప్పట- వ్యభిచరించుట
 ప్రచురము- వెల్లడి
 ప్రచీణాశిల- ముక్తి-లియటిగిపోయిన ధాయి
 ప్రణాతులు- సమస్కారములు
 ప్రణయబిందులు- హితముచేయుబొట్టు
 ప్రణామములు- దండములు
 ప్రసూతింతెల్లి- కొనియాడుదుకే
 ప్రతిగ- మాటుగా
 ప్రతిఘటించువేని- ప్రతికూలించినటుడల
 ప్రతిఘటించుట- అచ్చుఘటించుట
 ప్రతిదివన జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రత
 ప్రతిదుష్ట విసరము- ఎల్లచెడ్డనందు
 ప్రతిపదార్థము- ఎల్లవస్తువు
 ప్రతిఫలములు- మాటులాభములు
 ప్రతిబంధము- అడ్డు
 ప్రతివాదులు- విరోధులు
 ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
 ప్రతిష్ఠ- ఎదురుచూచుట
 ప్రత్యక్షచేనతవు- కనలకగపడు వేల్పువు
 ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
 ప్రత్యేకము- వేర్వేలుగా
 ప్రధానము- పెద్దనిజాయించుకొనుట- ముఖ్యము
 ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
 ప్రభాతము- ప్రాత్రపొద్దుచువేళ
 ప్రభువుచేత- అగ్రస్తుచేసినవేల్పు
 ప్రభుత్వ- దొరతనము
 ప్రమాణము- ధీటు
 ప్రమాదకరము- భాదపక్షాదునది

ప్రతిజ్ఞాజనమాలు- కార్యమాలు
 ప్రతివర్తింపబడె- నట్లువట్టె
 ప్రతిక్షామిత- క్షేప్తమైనట్టియు హద్దులే ట్టియు
 ప్రతిస్మరి- పొగడ
 ప్రతిస్ఫుట- స్పష్టమైన

ప్ర

ప్రతిచమవులకొనల ఉపాక్షత్తుల
 ప్రాసీనవృక్ష దృశ్యశిఖరములు- తూర్పునందలి చెట్లకొక్కిరియడవల్ల
 ప్రాక్షర- ఎక్కువతెల్వ
 ప్రాక్షర- తెలిసినవారల
 ప్రాసాదగోడముల్లు- ప్రాసాదహింసచే ముసలి
 ప్రాసాదోత్కృష్టమగువేళ- ప్రాసాదముపొయినరక్షణము
 ప్రాసాదు- రక్షణము
 ప్రాసాదు- బానిసము
 ప్రాసాదు- యావనము
 ప్రాసాదుశ్చిత్రము ప్రాసాదుపాఠాగోష్ఠికొనుటకు శేయకమాము
 ప్రాసాదంభమునరించు- మొదలిడు
 ప్రాసాదంబు- కోరు
 ప్రాసాదాత్మి- సామంతసముపాంది

ప్ర

ప్రతిమముగ- ఇంపుగ
 ప్రతిమము- మిత్రుండు- మగడు

ప్ర

ప్రతిమ- క్షేప్త
 ప్రతిమ- పురికొల్పుట

ప్ర

ప్రాప్తు- సూర్యుడు
ప్రాప్తువేల్పు- సూర్యుడు

ప్ర

ప్రాప్తాహవచే- ప్రకృతిచే

ఫ

ఫక్తి- రీతి

బ

బంగారుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగుపావులు
బంగారుపలవంత- ఐశ్వర్యసూపముననున్నదుఃఖము
బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా
బండ- తాయి
బంతి- వరుస
బందాలు- చెఱబడ్డవాగు
బంది- చెఱ
బందిగము- చెఱ
బందుగు- బంధువుల
బక్కచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన
బటువు- పెద్ద
బట్ట- వస్త్రము
బడల్పడ- క్రమపడ
బత్తి- భక్తి
బదులుపల్కేదేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడల
బుధియు- చెవిటివారు

బుద్ధు- తత్తుబుద్ధుబ్రహ్మ

బయలు- ఆనాశము

బరి- దొంగ

బరిపోవు- పోగొట్టుకొను

బల్- గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధుసమూహము

బలిమి- శక్తి

బలు- గొప్ప

బలెన్- తీరున

బల్మి- బలవంతము

బవిసి- గౌరవము

బా

బాకా- సుమీరనాద్యవిశేషము

బాగెంబు- అదృష్టము

బాద- బాధ

బాపురే- భళి

బారి- అధీనత

బాళి- వలపు- విచారము

బాష్పముల్- కన్నీళ్లు

బాన- బిట్టు- పల్కు

బాహుటము- నెల్లడి

బి

బిట్టు- మిక్కిలి

బీరును- శతినము

బీ

బీజము- విత్తనము

బు

బుగ్గిసంతవలయు- నలసాల్గవలయు- నశించవలయు

టెంజీ-చీన- రాసన మొచ్చేయబడిన
 టెంజుత- పిల్లకాయ- రేల
 టెంజుత నెలకాల్పు- కివుడు
 టెంజి- భూమి
 టెంజి- అన్నము

బూ

బూతము- పోశి
 బూమెల- మాయలు

బె

బెంగి- (భృంగి) శివభటుడు
 బెంగి- భయ పెట్టటకు
 బెంగి- భయంకరమైన
 బెంగి- అధికమైన- పొంగు
 బెంగి- బెడిదనూ - భయంకరమైన - కేకన మైన
 బెంగి- కూర్చుండు - భీకరుడు
 బెంగి- మొలవాడు

బొ

బొంగి- చేతులకుడగల్పునంకెల
 బొంగి- దేహము
 బొంగి- కడుపు
 బొంగి- అటపు
 బొంగి- కోవము
 బొంగి- కిరీటముల

బో

బోగమల- భోగమల
 బోగ- ఎలుక

బ

బ్రతుకు- సంసారము

బ్రహ్మవిద్య- ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్తిచరణ- తిలక

భటులు- కాల్బంటులు

భరము- భారము

భత- పోషింపఁదగినవాఁడు- మగడు

భక్తుకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగము- పైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భాత- తీరున

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీలు

భానింపఁ తెలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీముడు- మనుష్యులందఱిలోబలశాలి

భీరులు- విజికివారు

భు

భువనరంగము లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యమలముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిప్రభులు- రాజులు
భూషింపి- కై సేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము
భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుట
భ్రష్టురాలు- చెఱువఁబడిన స్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలము- కతుగైనె స్యము
మండలప్రొద్దు ముద్దులకు- చుఱుకుఁడతాఁకులకు
మంతనము- రహస్యము
మంతిరి- మంతిరి
మందట- సమీపము

మందవృక్షాలు- చూపుతగ్గినవారు
మందలింపు- చీవాల్లు పెట్టుట
మాన్తకనులదాని- మదిరాక్షియొక్క
మకిల- నల్లని- మాలిశ్యము
మకుటము- కిరీటము
మక్కువ- స్నేహము
మగఁటిమి- శౌర్యము
మగఁడు- జోడు- పెనిమిటి

మగరాల- నజ్జాల
 మగవాని- శూరుని
 మగువ- స్త్రీ
 మచ్చరము- ఓర్వలేదు
 మచ్చరులకు- ద్వేషులకు
 మచ్చిక- ఆశక్తి
 మచ్చు- తీరు
 మచ్చెకంటి- చేపలవంటి కన్నులకలయాడుది
 మట్టును- వలకు
 మట్టువలచిన తగ్గించినయెడల
 మట్టుమీటి- హద్దుదాటి
 మడిమింప- చంప
 మతిమంతుడు- తెల్వికలవాడు
 మత్తిల్లి- మదించి
 మదము- గర్వము
 మది- మనస్సు
 మద్యము- కల్లు
 మనఃకోశనక్త- మనస్సునందుదగులుకొన్నవాడు
 మనదు- కాపురముచేయదు
 మనికట్టు- ముంతేత్తిపైనున్న మొదటిభాగము
 మనకి- బ్రతుకు
 మను- చిరకాలముండు
 మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు
 మనుజుల- మనుష్యుల
 మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు
 మనోవుభ్రాంతిమూతుకల్- స్వనంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు

మన్ని- బ్రతుకు

మన్ను - చిరగాలమందు - భూమి

మబ్బు - మేఘము

మయి - కవీరము-తో

మరగ - క్రేమింప

మరగాలు - కలుసకుబడులుగాఁ దగుల్చుకొన్న కొయ్యకాలు

మరణము - చావు

మరుకమ్మ - వలుపుజాబు

మరుని - మన్నధుని

మరులు - మోహము

మతక్యకాలము - మనుష్యదేవతము

మతక్యకృప - ఓమనుష్యానుగ్రహమా

మతక్యజాతి - మనుష్యసంఘము

మతక్యప్రకృతి - చచ్చె మన్వభౌనము

మఱి - మచ్చ

మఱి - అధికము - వెంకియు

మఱుగిడు - కిప్పు

మఱుగుజ్జు - మిక్కిలిపొట్టివాఁడు

మసి - సిరా

మహిత - గొప్ప

మా

మాడ్కి - తీరు

మాత్ర - పరిమాణము

మాత్రస్యము - కర్వలేమి

మాదిరి - సాటి

మానక - తప్పుక

మానవసేతి - మనుష్యులకుండఁదగినధర్మము

మానికము- మాణిక్యము

మానికె- మాణిక్యము

మానిసి- మనుష్యుడు

మానుగ- ఒప్పుగ

మాన్యము- పన్ను లేకనుభవించుకొనునట్లు సన్మానముగ నీయి భూమి

మాపు- రాత్రి

మాయము- కానరాకుంట

మామురే- భళిరా

మారుము- గాలి

మార్కొనుట- ఎడమార్కొనుట. యెడమార్కొనుట. మూలముభిములువే

షముకై తగుల్పుకొన్న కాగితపు మొగములు

మాగఁగీషకము- ముదిరినశీతకాలము

మాటువెటపున- ఇతరమాగఁమున

మాలినావు- మానినావు

మూలెమంతము- మూల్యవంతము (ఒకవర్వతము)

మి

మించఁగ- ఒప్పుగ

మిట్టల- ఎత్తైనప్రదేశముల

మిత్తి- చావు

మిత్తిగొంగ- శివుడు

మినుకులు- కిరణములు

మినుచక్కిన్- ఆకాశమునైపున

మినువెల్లు- ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను- ఆకాశము

మిఱు- ఎత్తైనస్థలము

మిఱు- మిక్కిలి. మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా
 మీఱు- అతిశయించు
 మీలు- చేపలు

ము

ముందు- మొదట
 ముక్కంటి- శివుని
 ముక్కడలు- మూఁఖులు
 ముగియు- అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి- కల్లబంగారు- మాయ
 ముచ్చిలించెడు- దొంగిలించెడు
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము
 ముదము- సంతోషము
 ముది- ముసలి
 ముదురుతెంపి- వయసుమట్టిక ముండమోపి
 ముద్దులగుమ్ర- ప్రియరాలు
 ముద్దులాడి- సొగడైనస్త్రీ
 ముద్ర- గుర్తు
 ముద్రింపబడిన- తల్లికడుపునబాడమిన
 ముని- జితేంద్రియుడు
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు
 మునిహాపున- ఋషివేషముతో
 మున్నీటి- సముద్రపు
 ముమ్మతమగు- అత్యధికమైన
 మురిపెపు- కుల్కునడల
 మురియుచు- కుల్కుచు
 ములికి- బాణము

ములుచలు- మూ - కలు

ముల్లె- ధనముమూట

ముసుంగు- చాటు

ముసురుమూతి- కోపవికారముగలమొగము

మూ

మూలము- కారణము- ముఖ్యము

మూఢకాన- సప్తస్వరారోహణావరోహణకృమము

మూతిక- ఆకారము

మృ

మృతమానవుల- చచ్చినమనుష్యుల

మృతి- మృత్యునేవత-చావు

మృత్యులైన- చచ్చినవారలైన

మృత్యువు- చావువేల్పు

మొ

మొందు- అధికము

మొందుకొన్న- అతిశయించిన

మొగముల- మృగముల

మొత్త- శయ్య

మొయి- తీరు- దేహము- తో

మొలుగుల- అధికముల

మొలుగుచు- తీరుగుచు

మొలకల- శ్రీల

మే

మేకొను- ఉత్సహించు

మేటి- ఎక్కువ

మేనిపై- బడలిమీద

మేలి- శ్రేష్ఠమైన

మేలు- శ్రేష్ఠమైన- శుభము

మేలుబంతి- శ్రేష్ఠురాలు

మై

మై- తో- శక్తిరము- చేతను

మైకము- మత్తు

మైకొల్ప- చేయు

మొ

మొక్కలుడు- కిక్కిరుడు- మూఖుడు

మొగంబుమొత్తించు- అనన్యముకలిగించు

మొగడు- ముడుగుకొనిపోవు

మొగలు- మొద్దలు

మొగి- ముందుగా

మొగిలి- మేఘము

మొద్దుగ- వెల్లిగ

మొద్దువేల్పా- అన్ని జంతువులవొద్దులుగాఁ జేయుదేవతా

మొనల- సేనల- సమూహముల- కొనల

మొనసి- పనివడి

మొయిళులకు- మేఘములకు

మొరటుల- వినయములేనివారల

మొరయు- ధ్వనిచేయు

మొరసినేని- ధ్వనిచేసినయెడల

మొలనూలు- ఒడ్డాణము
 మొక్కనగులు- చిటునవ్వులు
 మొల్ల- మల్లెపూవు
 మొల్లపు- అధికమైన

మో

మోటబాస- ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెడుకడప
 మోమోటమి- దాటిణ్యము
 మోదముక్త- సంతోషము
 మోళ్లు- మొవళ్లు
 మోవి- పెదవి
 మోస- మోసము
 మోహధూమము- మూఢతయనుపొగ

మా

మానమా- ఊటకొనుట
 మాని- జితేంద్రియుడు
 మాలి- కిరీటము

మ

మగ్గిందు- చచ్చు

మాగ్గికు- చెట్టు

మా

ము

ముక్కడి- కూర్చున్నది- నీచులగు

య

యజమానుడు- అధికారి

యజ్ఞపీఠిక- యాగముచేయుతిన్న

యథాభకత- నిదము- నిష్కాపట్యము

యా

యాచకులు- విచ్చగాంచు

యాచించు- అడుగుకొను

యు

య్యగము- లక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితిగలకాలము

య్యతము- కూడినది

యో

యోగ్యత- మంచిగుణము- ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు- మంచివారు

యోజన- ఆలోచనము

యోధునకు- యుద్ధమొనరించువాని

యోధకు- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము

రంధ- ఒక వేల్పుసాని అచ్చర

రకము- దినుసు

రక్కసి- రాక్షసి

రక్షణచెవులు మూఱుకవీరులు

రక్షులు- పాటలోహాయినిచ్చు సంగతులు

రగుండు - రఘుమహారాజు

రగులు - రఘువింశ రాజులు

రచియించె - అల్లెను

రచ్చ - రహస్యముకాని త్రోవ

రతనము - రత్నము

రివణమున - ఉల్లాసమున

రమ్యదళ - సాగనైనకాంతి - అందమైనయవధ

రమ్యము - సాగనైన

రయము - వేగము

రహి - తీరు

రా

రాగము - ఆనంద - రంజకర్వరనందభావము

రాగవు - రాఘవు

రాచుసి - రాజసి

రాజఘాతుక - రాజులందఱు నవ్వభావముకలవాడ

రాశిలి - ప్రకాశించు

రాయసము - రాజగర్వము

రాష్ట్రము - ఇరువది లేక ముప్పది గ్రామములుగల దేశము

రి

రిక్క - నక్షత్రము

రిక్తి - న్యభావము - నిష్కారణము

రీ

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

లచ్చనసతురుగ్గులు- లక్షణ శత్రుఘ్నులు

లచ్చి- లక్ష్మి

లత్తు- లక్క-రంగు

లలితము- పల్కు

లభించిన- దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవతిక కాలము

లలన- స్త్రీ

లవమైన- ఏమాత్రమైన- శించెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు

లాటి- పరుని

లాగబడెద రొక్క-లాగందఱు వ్యవసరమున్న వస్తునమిగిలేర- అంజలి
కిన్నహవాన గుణమంటకమానదు

లాగు- నీతి

లావఱు- నీకస్తిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెంక- దానుడు

లెస్స- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- నన్న విడడుము

లేల్లొద్దు- వాఱుమూర్ఖుడు

లేక- అటుగాక- పోనీ

లేకేటబడు- లేకివలెనేయబడు

లేచె- ఎదిరించె

లేమ- స్త్రీ

లేమి- వేదఱికము- అభావము

శేకము- మిక్కిలికొంచెము

లోష్టగ- తక్కువుగా

లోగలనరు- అర్థము

లోగి- లోబడి

లోగొనుట- వశపచుకొనుట

లోల్ల- లోపములే

లోపరహితుడు- కొంతలేనివాడు

వంశ- వంశము

వంగడంబు- కులము

వంగుమోక్షార్థ- పరిగ్రహములు

వంచకుడు- మోసకాంక్ష

వంచన- మోసము

వంత- తోకము- పశ్చాత్తాపము

వంపనము- మ్రోక్కు

వక్త- మాటకాగి

వక్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- గీతి

వగచు- దుఃఖించు

వగవు- దుఃఖము- పశ్చాత్తాపము

వదువున- గీతిచే

వదంతి- లోకప్రవాదము

వదాన్యత- ఈవి

వధ- చంపుట

తనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖంచు

వయసు- యౌవనము

వలలు- వృద్ధిపొందు- జయమందు

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- ఒప్పు- మోహము

వలపు- వాసన

వలయు కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్థుండు

వలవంత- శోకము

వలిపె- నన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలుక- పెద్ద

వల్న- వత్త్రము

వశమొందెక- నల్లనీరవలె

వహించిన- పొందిన- మోసము

వా

వా- నోయ

వాణి- చుట్టుకు

వాణివంగ- పల్కుఁగ

వాకుబీర్తి- చెప్పి

వాగు- ఏలు

వాగ్ధరి- మాటపొర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాగుక- అలవాటు- ఉపయోగము

హాణిజ్యము- వత్సకము

హాతే- పెదవి

హాదునరించె- వందెయ్యైచుకొనె

హాని- పడుచువాని

హాపుమించు- కల్లు

హారాసి- సముద్రము

హారిధి- సముద్రము

హార్నిధి- సముద్రము

హాలకము- వేషము

హాలాయము- తప్పక

హాలు- కత్తి

హాలుగంటి- జవ్వని

హాళి- వాడుక

హావిరి- మిక్కిలి

హాసి- తారతమ్యము-

హాస్ వంబుగ- నిజముగ

హాహినీనాథుల- సేనానాయకుల

వి

వింధులు- అతిధులు

వికృతనోద్ధతుడు- అత్యంతచేసికొనువాడు

వికారములు- తెప్పలు

వికృత- వికారమున

వికృతరూప- వికారాకారము కలవాడు

విచారణ- చచక

విచ్ఛేద- వెడలిపోయె

వీర్యంభించు- హేచ్ఛు

విడి- విడబడి

విక- వ్యథకము

వితంతువు- ముండమోపి

విము- విధము

వికకము- మార్పు

విలాసు- సరవశశ్చము

విలాస- విధమున

వీర్యబడిన- నారుచల్లబడిన

విజ్ఞము- ధనము

వీరూపకము- నవ్యపుట్టించునట్లుకరి చెప్పచేతలోడిగుగుపాడు

విద్యానిక- చదువునేచుకొనువాడు

విధాన- విధమున

విక- అదృష్టము- పాలసపథత

వినించె- విషకచెక- శాసించె

వినిగి- తప్పుక

విడికి- విడుట- శ్రీవణేంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననా- చిన్నపోయిన

విన్నానము- అందము

విన్ను- ఆకాశము

వివర్తులకు- ఆపదలకు

వివరీతికల్పన- లేనిపోనిపన్నిక

వివరీతము- తాత్కాలు- ఒకదానికిబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

విభూషణము- నగ

విమల- విచారణము
 వియజ్జ్యోతి- సూర్యుడు
 విరచనాకాశలము- పనిచేయునేపుక
 విరాళి- మోహము- విరహము
 విరియఁబుచ్చి- పోగొట్టి
 విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
 విలపించెద- ఏడ్చెద
 వివరించిన- తెల్పిన
 వివిధ- పలుతెఱంగులైన
 వివేకము- యుక్తాయుక్తజ్ఞానము
 వివేకతీరము- తెల్వీయనునొడ్డు
 విశదము- తెల్లము
 విశేషముగ- అధికముగా
 విశ్రాంతి- ఊరట
 విశ్రుతిమేర- వెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
 విశ్వసించు- నమ్మెద
 విశ్వాసము- కృతజ్ఞత
 విషమత్సరము- కూరమైనయోర్వలేమి
 విషానుభవము- కష్టానుభవము
 విసఫుమేతరి- శివుడు
 విస్తరించు- హెచ్చించు
 విహితలాఠా- మిత్రులాఠా

వీ

వీనులు- చెవులు
 వీచనల- విననకట్టె
 వీసము- పదునాటవభాగము
 వీసరములు- వ్యభాగములు

వృ

వృక్షము- చెట్టు
వృద్ధత- మునలటికము
వృద్ధతత- మునలితనము
వృద్ధాత్తజ్ఞఁడు- మునలివానికొడుకు.

వై

వెంగలి- వెట్టి
వెండి- మఱియు- రజతలోహము- తెల్లని
వెండియు- మఱియు
వెంబరులు- అవివేకులు
వెక్కనంబుగ- మిక్కిలి
వెచ్చ- వేడి
వెళ్ళ- వైద్యుఁడు
వెడవిల్తుచే- మనస్థునిచే
వెత- దుఃఖము
వెడచల్లు- వ్యాపింపఁజేయు
వెన్నలప్పు- చోరపక్షి
వెన్నలరేని- చంద్రుని
వెరపు- ఉపాయము- తీరు
వెలుగు- ఆశ్చర్యము
వెలుపు- భయము
వెట్టినిఁకుల- కల్లును
వైది- శ్రీ
వైపుచ్చుచుండు- లోనికిరానికుండు
వైయు- మాయ- చెడు
వైనినము- తెల్లజెండా

కెల్లి పడవలయు- క్రిందిగాలివిశువనలయు

కెల్లువ- ప్రివాహము

కెన- వేగము

వే

వేండ్రమగు- వేడియైన

వేడికోలు- బతిమాలుట

వేడికోలు- బతిమాలుట

వేగింపఁబడు- తపించఁబడు

వేగురు- వేయిమంది

వేగులు- చారులు

వేచి- కాచుకొని

వేతు- నిరీక్షింతు

వేదాంతి- జగమబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాఁడు

వేలుపుపెద్ద- బ్రహ్మ

వేలువులబువ్వ- చంద్రుఁడు

వేలువులమూఁక వేరిటికెలఁదిమగడు- కుమారస్వామి

వేల్పుబడి- హోమముచేయఁబడి

వేల్పుతేని- ఇంద్రుని

వేనరి- విసిగి

వై

వైఖరి- తీరు- చేష్ట- కంఠధ్వని

వైచిత్ర్యము- చమత్కారము

వైదేయి- నీత- వైదేహి

వైశము- త్వరగా

వ్య

వ్యభ- ముఖము

వ్యయము- వెచ్చము
 వ్యవహారకలఁ - పనినడిపించువాఁడు
 వ్యవహారి- పనికావలసినవాఁడు
 వ్యసనము- చెడ్డయలవాటు- చింత

వ్యా

వ్యాకులము- కలఁత
 వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము
 వ్యాఖ్యచేష్ట- వులిపడఁ
 వ్యాధి- వీడ
 వ్యాఘాతము- సంఘాతము

(వ)

వ్రీయ్య- తునక
 వ్రీయ్యంబడకుంటి- మక్కలుకాకుంటి

(వ)

వ్రాము- అక్షరము
 వ్రాలు- అక్షరములు

(వ)

వ్రేగు- బరువు

వ

వంక- సందియము
 వక్తివిహీనమైన- బలములేని
 వక్త్రీ- ఆయుధధారి

వ

వాంఠము- ఆఁగుడి

కాశ్యపము- స్థిరము

కాననపత్రిక - రాజిచ్చినదానికై వ్రాసినవిదశకానపత్రికము

కాననము- పాలనము- అడ్డ

శ్రి

శిలాక్షరము- శాతిమిఁదివ్రాయి

శిల్పుల- విద్వాంసుల

శ్రి

శ్రీఘృతమువిధుల- త్వరగాఁజేయవలసినముఖ్యకార్యముల

శ్రి

శుద్ధిసేయఁగఁబడి- దోషమూర్ఛఁబడి

శ్రి

శూన్యమానము- అష్టాశ్విమాసము

శ్రి

శోకము- దుఃఖము

శోధ- పరీక్ష

శ్రి

శార్యము- వీరత్వము

(శ్రి)

శ్రీరత్న- ఆనక్తి

(శ్రి)

శ్రీరాజకానము- చచ్చివారినుద్దేశించి పెట్టుభోజనము

శ్రీరత్నము- వినుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ- చక్రవర్తి

శ్రీ

శ్రీ- వేదము- పాటకు సాయపడునుతి

శ్రీ

సంగీత- నేడు- ఇక నా మొఱచాలిం చెదను

సంగీ- మిక్కిలి

సంగీ- వ్యవహారము

సంగీ- నభ- సమూహము

సంగీ- పౌర్ణమిగుండు సమయము

సంగీ- పిల్లలు

సంగీ- కలిగిండు

సంగీ- పద- స- పోషిం చెద

సంగీ- సంకయము

సంగీ- సముద్రము

సంగీ- పాపు

సంగీ- రామాయణమునఁ బోనగిర్వ

సంగీ- పుస్తకముల

సంగీ- సహజ కాలవిన్యాసము న్యభావికముగఁ గౌలము పంతుట

సంగీ- సుగుణములందు వెల్లి లేనివాడు

సంగీ- కలిగె

సంగీ- పాగద

సంగీ- మాయతోఁ గూడిన

సంగీ- అందఱునహిం మనోను

సత్యము- చెలిము

సగపాలు- సంగోరువంత

సడలెడు- జాతెడు

సడి- చెప్పడు

సతతము- ఎల్లప్పుడు

సతమ- శాశ్వతమా

సరి- పరిస్థితి- స్త్రీ

సతమంతము- మేరంతలించుమాని

సత్కృతి- ఆకరము

సత్తువు- బలుము

సత్త్వత్విద్యవద్ధానము- నల్కి-తికలుగుచోటు

సత్యము- విజయము

సర్విధేయక-మంచివిషయము

సర్వధము- సిద్ధపక్షి

సర్వలు- సంగలు

సన్నతి- పొగడ్త

సమయము- కాలము

సమర్థ- పితామహుడు

సమర్థము- శక్తి

సమస్తము- అంతయు

సమాధి- శ్రావణము

సమానుభూతి- సమముగా సమభవించుట

సమితి- సమూహము

సమోద్రలీల- సంతోషవిలాసము

సరసు- లక్ష్మము

సరగు- వేగముగా

నరళత- తిన్నదనము

నరస- చెంత

నరసము- వేషక

నర్వభక్షకత్వము- అన్నియుండిను స్వభావము

నర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవిత్త్యుడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాకిరి- సాక్షి

సాకు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిదినుసుగఁగి- ఉమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంపత్తి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామధ్యము- శక్తి

సారెను- పలుమాఱు

సాధనము- సహవాసము